

comparata tamen ad essentiam est ratio solum et omnium est. Ad tertium dicendum quod sicut relatio propter quidditatē suā nō ppter esse distinguit psonā a suo correlativo sic distinguit eā a divina eētia: sed quod respectu correlatiū ē realis ordo: respectu diuisiō essentie est rō tñ: id sūm būiusmōi r̄lōnes est distinctio sūm rationē: et id r̄lōnes dīmīne in tñtum nō sunt eadē essentie: vt sūm rōnē gdditatis, nō sunt eadē iter se: cū p būiusmōi quidditatē distinguātur. sed cum arguitur ab essentia differat solū rōne, ergo inter se nō differunt realis in inferēdo cōmittit fallatia, accūtis. accidit enī tali qdditati pnt cōparatur ad essentia quod distinguit psonas: quod ad essentia cōparata est rō solū et nō realis ordo: vt distinguit psonas est ordo realis. Ad quartū dō. quod r̄lō distinguit psonas realis ex eo quod est quidā realis ordo: ppter eam psonē cōparatur ad inuicē, nō igitur est būiusmōi distinctio propter maioriē vel minorē dīmīne rōnis: sed ex eo quod est quidā ordo realis ut tactū est. Ad. v. dō. quod r̄lō distinguit reāliter sūm sūaz quidditatē in tñtum gdditatis est ordō quidā et si pcessio sp̄s. s. nō haberet ordīne ad generationē filii: quod dicitur quod negat ipm in filio pcedere tūc filiatio et spiratio passio realis nō differet. tñ quidē ibi quidā ordo nature in tñtum ordīne nature una emanatio alias pslupponit, ppter talem ordīne inter eas pōt esse realis distinctio, vel dicere possim⁹ quod id filiatio nō opponat directe spiratio passione, opponitur tñ ei cois notio quod pnt est in filio est eadē filiationi, posset alī dici: quod ad hoc quod in diuinis relationes sint distincte hñt oppositionē ad inuicē quod pōt esse duplī. vel quod inter se opponuntur: vñ quod sunt in oppositis et nō in eodē. vñ id filiatio non directe opponatur spiratio passione tñ cū h̄cāt esse in filio qui h̄z oppositionē ad sp̄m sc̄m pnt pcedit ab ipso in quo h̄z esse spiratio passio. filiatio a tali spiratio reāliter est distincta. Ad. vi. p̄z solutio p̄ iam dicta. quod quidditas r̄lōnis id est rō in cōparatiō ad eētia est tñ realis ordo pnt p̄ ea psonē ad inuicē cōparatur.

Quarto qđritur, vñ p̄prietates sint i essentia, et in psonis. et videtur quod nō sint in eētia: quod in quocūq; est r̄lō illud reserf, et denoīat sūm r̄lōne illā: sicut in quocūq; est albedo illud est albū et denoīat sūm albedine. sed cū essentia nō reserf: nec denoīet sūm r̄lōnes: quod nō est pater neq; fili⁹ adiective loquēdo. ḡ et. Preterea, idem nō est in seipso ut probat pbs. iiiij. phisi. sed tam essentia qd psona est idē quod r̄lō. alī enī in diuīs eset cōpositio. ergo nec in essentia nec in psonis sunt relationes. Preterea, cū esse relationes sit ad aliud se b̄re. op̄z quod r̄lō sit depēdētia quedā, igitur in quo cūq; est r̄lō illud depēdet. sed esse tale est impfectū. cū igitur impfectio nō sit in essentia diuīna nec in psonis: relationes in eis esse nō possunt. Preterea, relationes videtur sequi ad motū: vel ad mutationē aliquā. et si nō in vñtū extremerū salte in altero: ut ex eo quod aliqd mouetur ad albedinē segitur quod sit sile. sed nihil est in diuīnis in quo possit esse mot⁹ vel mutationē. ergo ibi r̄lōnes nō erit. Preterea, oē quod ē in aliquo est in eo sūm altiquā modū essendi. in. sed discurrendo p̄ oēs octo modos. quos tagit pbs. iiiij. phisi. nō inueniem⁹ quod sūm aliquā dīcōrū modōrū. sunt relationes vel in essentia vel in psonis. ḡ et. Incontrariū est. quod cū r̄lōnes distinguit psonas et in esse cōstituant, et oē distinguitur sit in eo quod distinguit. et p̄t tuens in cōstituto. r̄lōnes sunt in psonis. Preterea magis in līa vult quod r̄lōnes sunt in psonis et in eētia. et sunt psonē et essentia. ḡ et. R̄no dō. quod enī oē relationū sit aliqd excepto eo quod relationē dicere. vt vult Aug. viij. de tri. ca. i. nō est intelligibile i aliquo sup-

posito esse relationē tñ absq; aliquid forma absoluta op̄z enī in quolibet relatio ppter r̄lōnes esse aliquā formā absolutā. salte eaz sūm quā attēditur būiusmōi r̄lō: vt in sūm nō solū est sūlūtudo s̄z albedo: vel aliquid qualitas sūm quā sūlūtudo attēditur. semp igitur ad h̄z quod relatio sit in aliquo duo est ibi cōsiderare. yposta sūm et formā sūm quā tal r̄lō h̄z esse. et in quolibet istoꝝ relatio esse dīcī: vt sūlūtudo est in albedine tanq; in forma et in albo. tanq; in ypostaſi. nō nī eodē modo vñtū istoꝝ r̄lō respicit. nam formā respicit tanq; fundamētu. ypostaſi vñ tanq; subiectū vel sup̄ positiū. dicim⁹ enī quod albedo est fundamētu sūlūtudi nis. albū vñ sūle sile ē illud i quo ē sūlūtudo tanq; in subiecto vel in sup̄posito. Et sicut r̄lōnes creare sūt in forma et in ypostaſi. sic r̄lōnes dīmīne esse hñt et in fundamētu et in sup̄posito. nō enī dicere possim⁹ quod fundamētu r̄lōnes sit r̄lō. nā si r̄lō esset i relatio ppter r̄lōnē. tūc r̄lōnē i ret in infinitū. est igitur fundamētu r̄lōnis aliquid absolutū: et quod būiusmōi fundamētu est id mediate quo r̄lō ē in relatio semp sūm aliquā conditionē absoluti. r̄lō est in relatio: vt ex eo quod p̄sideratur albedo sūm vñtate segitur vt sūm eā sūlūtudo attēdatur. Nam vñtās in cōlūtate facit sile sicut vñtās in cōlūtate eētiae. et quod oīa absolūra in diuinis in sūm trāseunt. op̄z diuinis sūm aliquo mō ē fundamētu oīum relations originis quas realis in deo ponim⁹ et de quib⁹ est ad p̄ns cōstio. vñ sicut p̄n⁹ dicebat quod sūm vñtate albedinis sūlūtudo attēditur. sic suo mō dicere possim⁹. quod sūm cōicationē nature r̄lōnes originis attenditūr. est igitur ipsa diuīna eētia vel nā aliquo mō fundamētu relationē diuinaz et r̄lōnes nō solū sunt in ypostaſi. sed et in fundamēto. nō solū debem⁹ pcedere r̄lōnes diuinās esse in psonis. sed etiā in diuīna essentia vel nā. alī tñ et alī. vt p̄z p̄ habita: quod in psonē sunt tanq; in sup̄posito. i nā tanq; in radice vel in fundamētu. est enī i dīa p̄t r̄lō est in sup̄posito et in fundamētu. quod erit in fundamētu nō p̄prie fundamētu denoīat nec p̄prie p̄ ea refertur. Nam albedo quod est fundamētu sūlūtudinis nō refertur p būiusmōi relationē nec ab ea p̄prie de noīat. ipm enī albū refert et dīcī sile. albedo vñ nō refert: sed sūm ea r̄lō attēditur. sup̄positū vñ ppter r̄lōne et refertur et denoīatur. et sūm h̄z calūptaz in aliis relationib⁹: quod ipse albedines videntur siles et magnitudines eētiae. in r̄lōnibus autē originis indubie rānter verū est: quod gignere et gigni. sūm p̄būm et Dām. nō est sōme vel nature. sed sup̄positi. vt ypostaſi cū r̄lōnes diuinās de ḡbus logiūtūr sint sicut originis p̄ eas psonē refertur et denoīantur: quod i eis r̄lōnes existūt tanq; i sup̄posito. diuīna vñ eētia p̄ eas nec refert nec denoīat: quod in ea sūt tanq; in radice: vel tanq; in fundamētu: et quod i diuinis nō ē distinctio nisi p̄ relata nec distinguitur eo quod p̄ eas nō refertur. psonē tñ p̄būm r̄lōnes distinguitur: quod p̄būm r̄lōnes refertur. et iō Dām. iiij. li. ca. vi. ait: quod būiusmōi p̄prietates sunt carāctēristice determinatiue vel distinctio ypostaſos nō nō. et ex h̄z appet solo isti⁹ quōdū quā magis in līa tenet et ppter lui⁹ altitudinē insolūra dimisit. videlicet p̄prietates erit in essentia essentiā nō determinat cū erit in psonis determinat psonas nam huius cā est vt p̄z p̄ habita ppter alī et alī modū exūdi sūm que sunt i eētia et psonis. Ad. j. dō quod in quocūq; est r̄lō tanq; in sup̄posito illud denoīat et refert sūm r̄lōne illā. r̄lōnes autē nō sunt in essentia tanq; in sup̄posito. sed tanq; in radice vel in fundamētu. Ad. ii. dō quod idē in tñtum idē nō ē in seipso: sed idē sūm quod aliqd in seipso pōt. si igitur r̄lō nō mō differet ab eētia et psonis. nec est i eētia nec in psonis. sed quod differētione id nō re. tō i eis esse dīcī:

Ad tertium dicitur quod ratiō ex eo quod esse relativox ad alio se habet de necessitate est ordo quidā. sed et huius ordi sim dependentia est hec. sed ex ipsa ratione relati. si igit in diuinis est ratiō. de necessitate ibi est alijs ordo: sed huius ordi est absq; dependentia: propter pfectiōne relationis. Ad quartum dicitur quod non est per se rationes sequentes ad motū. sed hoc contingit eo quod rationes sunt tales. quod si tu relationes essent eternae: essent in aliquo a se sequi motu. et quod diuine rationes eternae sunt. non op̄z in diuinis ponere motus ut ibi rationes ponam. Ad. v. dicitur quod sim illud huiusmodi habebet in Isa. xxxviii. vi. apariatio terre non ad deum nullus est. et si qua pparationū exēpla interdum affertur: nemo ea existimet absolute in se ratione pfectiōne ostendere. non enim huiusmodi sensu deo loquendus est. et iō non op̄z modus sim quod rationes sunt in eternitate et in personis esse aliquem modorum essendi. In. de quibus p̄ib⁹ determinat. vel dicere possum⁹ quod nec oēs in modis. In. quos repimus in creaturis continetur directe in assignatis modis. Nam modus sim quod dries sunt in genere in nullo modorum dictiorum directe ostendit. reducitur ad illū modum sim quod sūt in genere sp̄s. si modus sim quod p̄petrantes sunt in plonis et in eternitate: non continetur directe sub aliquo dictiorum modorum. sed tñ silenti dñe cū aliquo illorū. Nam quod modus ibi assignatur est sim quod sanitas est in calido et frigido. et in uno sp̄s in mā. Si ergo sanitatem p ipsa eq̄tione humorem sumere volum⁹: cu eq̄tio rationem ipsoet. sanitas sic accepta erit in huiusmodi calidis et frigidis tantum in fundamento in aiali: vo erit tantum in supposito. igit p̄petrantes sunt in eternitate sicut eq̄tio est in huiusmodi cu sint in ea tantum in radice et fundamento. erit tñ in personis sicut sanitas est in aiali: cu sit in eis tantum forma in supposito. igit talis modus existit sim quod p̄petrantes sunt in eternitate et personis: huiusmodi silitudine cū quanto modo cendi. In. Iz tñ silitudine sit maior dissimilitudo.

Ostendit dubitauim⁹ de coparatione p̄petratō ad essentia et personas. Refutat dubitare de quod videt dubitare de q̄bus annexis. Et circa hoc querem⁹ duo. Primo. utrum actus notioales p̄petratis cōpetant: quod utrum actus notioales cōpetant p̄petratis disputatur est. Secundo. utrum sine p̄ceptō sit possibile de notiōib⁹ hoc opinari.

Dicitur primū sic proceditur. videt quod actus notioales cōpetant p̄petratis: sive relationib⁹: quod oīs actus cōpetens supposito cōpetit ei quod de supposito p̄dicat: ut si musicus p̄dicatur de edificatore: et hoc sequitur si edificator edificat et musicus edificat: sed p̄finitas p̄dicat de p̄fite. est enim pater celestis sua p̄finitas. igit generare quod cōpetit p̄petratis p̄finitati. Præterea. quod sunt idem quod queunt unū cōvenient alij. sed ut p̄batum est in diuinis quibus persona est sua p̄petranta. et est eadem cū p̄petrante. ergo quod cōvenient persona: cōvenient et p̄petranti. sed actus notioales personis cōvenient. ḡ ic. Præterea. sicut se hoc deitas ad deum: sic se hoc p̄finitas ad patrem: sed p̄pter hoc quod deus est sua deitas cōceditur deus creat. ergo deitas. igit cū pater sit sua p̄finitas. sequitur pater generat p̄finitas. Præterea. si aliquis eā est ppter quam non cōcedat. p̄finitas p̄finitas est deitas. et deitas p̄finitas. est quod generare dicit notioē. eternitate vero dicit quod ab soluto. sed si sumeretur actus absolute: ut creare vel servare: eos de deitate inferre possem⁹. enī igitur p̄finitas non dicat quod ab soluto. sed notioē. actus notioales de ea inferri poterūt. igitur sequitur quod p̄finitas generat.

Præterea. quod unū et eidem sunt eadem. inter se sunt eadem sed p̄finitas et p̄finitare sunt eadem p̄finita. et p̄finitas sunt eadem inter se. sed idem p̄dicat de seipso. et p̄finitas p̄finitas. In secundum est quod generare dicit actus. actus sunt suppositorum non per p̄petratis sed p̄finitas p̄finitas. Præterea. quod agit de significari: ut per se subsistens. ratiō autem non dicit quod p̄

se subsistens. ergo non generat: cu p̄finitare ipsoet actum. Ulterius queritur. utrum actus notioales possint attributi p̄petratis ut dicimus p̄finitas creat. et videt quod actus notioales cōpetunt essentie. secundum. non. quod oīta crescit. sed p̄petrata sunt in diuinis est idem quod eternitate. ḡ ic. Incontrariū est: quod sicut se hoc essentia ad actus notioales: sic se videt hoc notio ad actus notioales. sed actus notioales non cōpetunt essentie: quod essentia non generat. ḡ actus notioales non p̄ueniet p̄petrati. non igitur p̄petrata sunt. Ratiō. quidaz sic dicit quod ratiō sim rōnem differt a supposito. Iz non differat finis rem: cu huiusmodi rōnum a mō signifi- cādī sim quod veritas et falsitas in propositionib⁹ attē ditur. oīa illa adiectiva et dēs illi actus qui cōpetunt supposito p̄t non distinguunt p̄petrata et p̄petrati p̄petratis et propositiones quod significant attributēs p̄petratis talia veritatē habebunt. huiusmodi autem potissimum sunt quod in remotionē sonant. et iō cu dicitur si lius est immensus. cu in hoc filius a filiatione non sit distinctus. bñ sequitur filiatio est immensa. Ursus cu dicit filius non generat cu nec in hoc a filiatione distinguat. bñ etiam sequitur quod filiatio non generat. Iz cu aliquis cōpetunt supposito. p̄t a p̄petrata distinguunt. necesse est illa p̄petrata non cōpetere: et quod significat per modum actus notioalis potissimum sunt talia sim quod suppositū a proprietate est distinctū. iō talia sic cōpetunt supposito et p̄petrata non attributū. significat enim p̄petrata ut non per se subsistens. suppositū autem ut per se subsistens. et quod actus debet attributi p̄sonae subsistēti. non valit p̄finitas generet quod p̄finitas. sed illud non videt sufficere: quod quicquid p̄uenit subiecto. cōvenit et p̄dicato. quātūcū p̄dicatū a subiecto in illo habeat esse distinctū. dicimus enim quod edificator edificat. edificator est musicus. ergo musicus edificat. Iz edificare sit illud in quo edificator a musicis distinguunt. ergo a sī videtur sequi. quod p̄finitas generet: quod pater qui est paternitas generat: quātūcū generare sit illud in quo pater differt a p̄petrata ppter hoc descendit est alii. Notandum igit quod quotienscū p̄dicatū p̄dicatū de supposito suppositū implicatō. quicquid cōpetit supposito et p̄dicato cōpetit: ut patuit simpliciter. v. dis. cu disputantur. utrum bec sit vera. essentia generat. tot igit modis ea quod cōpetunt supposito p̄dicato non attributū. quot modis p̄t fieri p̄dicatio non per implicationē suppositi. hoc autem duplū est p̄t. Primo cu terminus in subiecto postū non stat p̄ supposito: sed p̄ nā. et iō non valet hoc est sp̄s hoc edificat. ḡ sp̄s edificat. stat enim hoc terminus hoc pro nā. non p̄ supposito. et dī hoc est sp̄s sed hoc p̄t cōtingere. si sit p̄dicatio non formalis. sed p̄idem p̄finitatē. et iste modus p̄petrata non reputatur in creaturis. nā cū terminus in p̄dicato positū sit p̄ nā et nā in reb⁹ creatis habeat rōnum p̄tis. impossibile est nām vel aliquā formā in reb⁹ creatis p̄dicari p̄ idem p̄finitatē et in abstractionē sed oīs talis p̄dicatio erit per implicationē suppositi et cōcreta. non enim dicimus quod hoc sit huiusmodi. nec quod edificator sit musica: sed musicus. dato tñ quod tales p̄dicaciones fieri possent non possem⁹ inferre: edificator edificat. edificator est musica. ergo musica edificat. cōcedem⁹ ḡ. si edificator esset musicus et musica p̄ musi- cens edificaret non quod musica eo quod inservit. de edificare p̄dicatur per implicationē suppositi et formāliter. musica vero in abstractionē et p̄ idem p̄finitatē. et quod talis est p̄dicatio. cu dicitur pater est paternitas videlicet p̄ idem p̄finitatē. non per implicationē suppositi non p̄cedim⁹ p̄finitas generet. Iz concedam⁹ patrem generare. Ad primū dicitur quod quātūcū cōpetunt supposito et p̄dicato: si sit p̄dicatio formalis et per implicationē suppositi. sed non si sit in abstractionē et p̄ idem p̄finitatē p̄t est in p̄posito. cu dicimus p̄finitas est pater. Ad. ii.

dō q̄ l3 p̄prietas & p̄sona s̄nt idem re. diff̄erit tñ ratione q̄ dñia r̄onis ex mō significādi accipit. & q̄ modū significādi attrēdendus est in veritate & falsitate propositionū. nō op̄z q̄cquid de persona verificatur de p̄prietate v̄ificari. Ad iij. dō. q̄ diuinitas nō pari mō coparatur ad act̄ essentialēs: & p̄prietas ad notionales: q̄ p̄ actus essentialēs nullo mō cōst̄ tuis essentia. nō enī ex eo q̄ deus creat. vel res i eē cōsernat. h̄z essentia. Imo intelligit ut principium omniā essentialiū actuū. p̄prietates vo & si nō p̄ oēm modū se quīt ad notionales act̄: m̄ p̄m aliquē modū sunt posteriores illis. & iō non valz si essentia creat q̄ paternitas generet. Ad. iij. dō. q̄ nō est tota cā. quare concedim⁹ essentia creat & nō eēntia generat. q̄ creare dicit actū essentialē. generare vo notionale. h̄z q̄ acutū essentialiū eēntia preintelligit ut principiū p̄ oēm modū. p̄nitas aut̄ nō simpli intelligitur ut principiū notionalis act̄. h̄z notionē imp̄tore nō ḡnotional act̄ ei est attribuēdus. Ad quīntū dō. q̄ vñ & eidē sunt eadē: inter se sit eadē p̄t sunt eadē illi. ergo generare & p̄nitas sunt idez inter se re nō rōne: q̄ nō sunt eadē p̄t rōne: h̄z re. i. pp̄ h̄c idemp̄titatē realē vñ de alio f̄dicari p̄t f̄dicatione p̄ idemp̄titatē. vñ bñ dicitur est q̄ p̄nitas ē sp̄m generare: q̄ est eadē res q̄ generare. h̄z ppter dñiam rōnis: formālē vñ de alio non p̄dicitur. vñ nō cōcedim⁹ q̄ p̄nitas generet: vel q̄ sit generans adiective loquēdo: q̄ sic sumēdo generare significat actū p̄grediente ab aliquo. p̄prietas vo cū nō significat p̄ modū subsistētis. h̄z sit qd subsistens nō significat p̄ modū ei⁹ a quo p̄greditur act̄. argumenta aut̄ incōtrariū. grā conclusionis cōcedātur. Ad illud sūl q̄ v̄teri⁹ q̄ritur. vñ act̄ eēntiales p̄prietatib⁹ sunt attribuēndi. dō. q̄ nō enī bñ dicit q̄ p̄nitas creat: vel paternitas res in esse p̄seruat. nā ad h̄z q̄ forme in abstractiōe s̄p̄te tribuat agere q̄tum ad p̄ns duo debet p̄currere. Primo. q̄ illa forma sit rō tal' actiōis. Nā datop̄ ip̄ossibile q̄ musica i abstractiōe f̄dicaretur de edificatore: non valeret. si edificator edificat q̄ musica edificaret: q̄ musica nō est rō act̄ edificādi. Secōdo reglitur q̄ tal' forma habeat p̄se ēne sit lūnū esse & no acgrat esse ex eo q̄ est i sup̄posito. nō enī cōcedim⁹ q̄ calor calefacit: q̄ nō h̄z p̄ se esse: & agere p̄supponit esse. h̄z ign̄ saluare possem⁹ p̄prietates bñre p̄ se esse. eo q̄r̄ones diuinae sunt p̄ se subsistentes. tñ q̄ bñm̄ p̄prietates nō simpli & p̄ omnē modū sunt rō essentialiū actuū. act̄ eēntiales eis attribui nō p̄nt. nam sicut act̄ notionalē nō attribue bñk proprietatib⁹ eo q̄ respectu talii actuū p̄prietas nō simpli h̄eat rōnem p̄ncipiū: sic nec act̄ essentiales proprietatib⁹ attribuēdi sunt cū nec respectu talii p̄prietas simpli exīstat principiū. Ad argumentū in dñriū dō. q̄ l3 p̄prietas sit idē q̄ eēntia re. diff̄erit iñ rōne & q̄tum ad modū significādi. & pp̄ tam dñiam aliqd attribuit vñ qd no attribuit alti. & iō h̄z essentia creet. nō tñ propter h̄z valz q̄ paternitas et p̄nitas creet nā sicut pater generat & nō paternitas pp̄ alii & alii modū significādi. sic deitas creat nā paternitas: q̄ nō eundē modū significandi h̄nit paternitas & deitas. alia vo rō grā p̄clusiōis p̄cedat.

Ecōdo q̄ritur. vñ liceat de notionib⁹ cōtrarie opinari absq̄ petō. & videat q̄ non: q̄ mētiri circa ea q̄ sunt fidei absq̄ petō si eri nē p̄t. h̄z alterā positionū dñiarum neesse est esse falsam. ergo sc̄. **P**reterea. ex errore circa notionēs segunt errorē circa p̄sonas diuinas. h̄z errare circa p̄sonas diuinas nō est sine petō cuiq̄ iñq̄ alterā positionū cōtrariū neesse sit esse falsam cōtrarie opinari circa notionēs absq̄ petō fieri nō valz.

Preterea. si aliq̄ cā est pp̄ quā cōtrane opp̄nans circa notionēs excusef est: q̄ hoc in sacra pagina nō est determinati. & iō licuit cūlibet tenerē quod vos luit. Dñj. q̄. p̄ sacra pagina aut intelligit canon bīblicē solū: aut sūl cū canonē intelligitur: & dicta sc̄oz. s̄tū canon: tū c̄ liceret alieni p̄trarie opp̄inari de p̄sonis: cū de eis nō fiat mētio in tali canonē. Si vñ p̄ sacra scriptū etiā sc̄oz dñcā intelliguntur cū sciē determinauerint qd de notionib⁹ sit tenendū. nō l3 de notionib⁹ p̄trarie opp̄inari. Incōtrariū est: q̄ oē petīn. vel cū p̄trarie opp̄inari. sed qd p̄trarie opp̄inās. circa notionēs nō peccat p̄trarie fidei. cum ex b̄ nullus articulus fidei neget. nō peccat p̄trarie mores: q̄ tale p̄tū circa actionēs cōsūlt. h̄z si cōtrarie de notionib⁹ opp̄inās nō peccat agēdo. cū nūl agat sed tñ credat. ergo nullo mō peccat. Rñō. dō. q̄ de opinionē circa ea q̄ aliquo mō ad fidem p̄tinēt. Aug. si sola sup̄ficies attēdatur līre sibi ipsi videat eē p̄trari⁹. naz in p̄mo de tri. ca. iij. ait: q̄ in oībus h̄is vñ q̄ritur vñitas trinitas p̄ris i filiū & sp̄us sci. neq̄ alicubi p̄culosi⁹ errat. nec labo: losius aliqd q̄ritur: nec fructuosi⁹ aliqd inuenit. ex q̄vib⁹ verbis habet q̄ laboriosus fruct⁹ q̄b̄etur ex iūsūtōe fidei si sit falſitati amitt̄ est valde p̄culosus. In p̄ncipio tñ sedi. dñtri. scribit. q̄ cū aliqui in inquisitione diuinoū ad aliqd. cum discussa oīum amb̄ iūgūtate p̄nērēt sa cūllime debēt ignoscere errantib⁹ in tanti p̄uestigātione secreti facillime aut̄ mereri veniā circa errore diuinoū ut dicit auctoritas. sedō indueta. & taliē errore valde p̄culosum esse: vt p̄ma auctoritas ostēdebat ut videat: sūl stare nō possunt. Ideo notandū q̄ sicut circa p̄tū mōs cōtingit. q̄ alieni⁹ delictū ex vñ p̄te agrauat. ex alia p̄te merei veniā: vt si q̄s nō es p̄dicationes audire ne habeat sciā agēdorū. ppter qd cōtingat ip̄m p̄trarie cōscientiā agere: p̄ ignorātiā peccat. h̄z ex vñ p̄te miām p̄ equatur. qui ignorans fecit. er alia tñ partē ei⁹ aggrauat nō p̄t: q̄ nolat intelligere ut bene agres. q̄ si tñ debitam diligentia ach̄ beat q̄tum ad illā partē vñ nōra aggrauat simpli veniā p̄meretur & tāta p̄t esse diligētia nō solū a fato. h̄z etiā a toto excusat sic & circa errore diuinoū se h̄z. nā tālis error vñ mō accepē facillime ignoscit. alio mō cōsiderat: p̄culosissimus ē: q̄ si altitudine diuinoꝝ attēdīm⁹ cū ad ea intuēda sufficiētēs nō sum⁹: facillime veniā p̄meretur. & hoc innuit Aug. cā ait q̄ facillime debēt ē: ignoscere errantib⁹ i tāti p̄uestigātōe secreti. si vñ cōsideram⁹ tāliē errore ex eo q̄ circa ea q̄ sunt fidei h̄z cōtingere: valde p̄culosus est talis error: cū fides sit q̄si fundāmentuz totū sp̄ualis edificiū in nobis eritis & ideo Aug. tāliē errore in p̄mo de tri. p̄culosuz afferuit. si iñgitur q̄tum est ex p̄tenza removēt oē illud ppter qd talis errore trahit p̄culosuz p̄ oēm modū meremur veniā. & absq̄ petō sic errare possum⁹. est aut̄ errore circa diuina p̄culosuz in q̄tum est p̄trarie exp̄sse vel tacite. p̄trarie exp̄sse peccat. q̄ articulū fidei p̄trarie dicit. vel q̄ determinata ab ecclia negat sciens ea ab ipsa determinata esse: tacite aut̄ vñ interpretatōe fidei p̄tradicit. q̄ i ca q̄ ab ecclia determinata nō sūt nec i articulū fidei cōtinentur tātē p̄tinaciter afferit q̄ si ecclia determinaret p̄trarie positionē lūnū retractare nollet. Si ergo cōtrarie opinans circa notionēs vel circa q̄cunq̄ diuina. si h̄dicit articulū fidei p̄ceccat: q̄ fidei p̄tradicit. Si vñ talis error nō p̄tradicit articulū fidei exp̄sse. nec aut̄ ab ecclia determinat⁹ vel si ē determinat⁹. sic errās nescit determinatū ē: sūe cū p̄tinacia afferat qd dicit: sine petō errare p̄t. i ista videat sūia Aug. ii. de tri. in p̄ncipio. q̄ cū p̄m̄dixit set: q̄ in errore diuinoꝝ facillime meremur veniam. addit q̄

duo sūt q̄ in errore boīum diffīcillime tollerātur. vi
dei p̄sumptio p̄miss̄ vītas pateat. t̄ hoc ēstum ad
eos q̄ tacite fidei h̄dicunt. eo q̄ nūmis p̄tinaciter t̄ p̄
sumptuoſe suā positionē defendūt. etiā circa ea q̄nō
dum ab ecclia determinata eris̄t. secūdo difficile
tolleat cum iam patuit vīta p̄sumptio est defensio
ſalſitatis. t̄ hoc ēstum ad illos qui etiā exp̄ſe p̄trariā
tur fidei. Mōenidz aliq̄s esse tāt̄ ingenti q̄ in hijs q̄
ſunt fidei debeat tñ ſibi ipſi credere t̄ ſolum ſuis in
niti cōſilijs: cū Aug. tāte lucis radio pluſtrat̄ dicat
p̄mo de tri. ca. iij. t̄ iiii. ne e p̄gebit mēſicubi hēſito q̄
rēr̄. nec pudebit ſicubi erro diſcere. pindē quiḡs
hoc legit vbi pariter certus p̄gat meū. vbi pariter
hēſit: q̄rat met̄. vbi errore ſuū cognoscit redēat
ad me: vbi inen̄ renocet me. Ad primū dō q̄ er-
rare circa diuina ḡs p̄t̄ absq̄eo q̄ fidei h̄dicit vt p̄z
p̄ habita. Ad ſcdm dō. q̄ aliq̄s p̄t̄ errare circa di-
uina: dū tñ exp̄ſe nō h̄dicat articulis fidei t̄ eis q̄ ſunt
determinata ab ecclia etiā dato q̄ ex dictis ei⁹ p̄pōit
elici aliqua cōcluſio q̄ eſſet h̄ articulos fidei. vel p̄tra
ea q̄ tener ecclia. ita tñ q̄ ipſe ignozaret talem dedi-
ctione. h̄ si ei ſicer talis deductio t̄ oī d̄eref ſibi q̄
dictia ei⁹ cōtradicit hijs q̄ tener ecclia. si ipſe extū
ſuā poſitionē nō dimitteret: h̄ ſtrando peccaret. t̄ ſi
errore ſuū cū p̄tinaria aſſeretur eſſet heretic⁹. Ad
tertiis dō. q̄ oia q̄ ſunt in canone biblie tenemur ere-
dere. dū tñ coſter nobis ca ibi eſſe cōſcripta. t̄ etiā ſ
dictis ſancorū tenemur acquiescere potiſſime eis
quorū cōtraria ecclēſia negat.

(Redictis etiā addiciendū.) Pof̄ h̄
magister determinauit de cōparatione
proprietati ad personā t̄ eſſentia. hic in
parte iſta cōparat iſpas pſonas ad eſſen-
tiā. t̄ duo facit: q̄ p̄mo cōparat ea ad

ſe inuicē ſim idem p̄t̄tate t̄ diuerſitatē. ſcōdō ſpecialiter
determinat de habitudine eſſentie ad pſonas. ſcōdō ſibi.
(Hic considerandū eſt.) circa primū duo facit.
q̄ p̄mo ponit errore alioq̄s q̄ dicebat diuina pſo-
nam nō eſſe idem q̄ eſſentia. ſcōdō obiectiones eoz̄ ſoluit. ſcōdō ibi. (hoc idem dicūt.) circa primū duo fa-
cit. ſim q̄ dupl̄ ſic crātes poſtōe ſuā robozabāt. nā
p̄mo cōfirmabant errore ſuū dicētes q̄ ſi idez̄ eſſen-
tiā t̄ pſona. t̄c̄ eadē eſſentia eſſet pater t̄ fili⁹. t̄ ita idē
ſibi iſpa. eſſet pater t̄ fili⁹. eſſet ergo pſuſio personarū q̄d
eſſt incoueniens. ſcōdō h̄ idem p̄bāt p̄ auctoritatem
Hylarij q̄ vult q̄ nō ſit idem nā: t̄ res nature. vt nō
eſſt idem h̄ t̄ q̄d eſſt boīs. t̄ ſim hoc nō eſſt idem deus.
t̄ q̄d eſſt deū. t̄ q̄ res nature eſſt yp̄oſtasis. ſi i diuiniſ
hoc h̄ locū: q̄ nō eſſt idē nā t̄ res nature ibi nō eſſt idē
nature t̄ yp̄oſtasis. ſcōdō ibi. (Idq̄ ſteſtimonio Hylarij.) Deinde cū dicūt. (Idem.) ſoluit. t̄ p̄mo ſol-
uit ad auctoritatēz. ſcōdō ad rōnem. ſcōdō ibi. (nec cū
diſtinctemur.) circa primū tria facit: q̄ p̄mo dat ſtel-
lectū verborū Hylarij. volet enī Hylarij p̄ba-
re. q̄ eadē eſſet nā p̄ris t̄ fili⁹. nā c̄ ſi idez̄ ſit ſpūs r̄pi
t̄ deū: ſiue p̄ris t̄ fili⁹ ſim ſniam apli. aut ſpūs ſuppo-
nit ibi p̄ natura. aut p̄ re nature ſiue p̄oſtasis ſi
ſupponit ibi p̄ nātūrā cū idem ſit ſpūs virtuſi: q̄ eadē
eſſt natura q̄d eſſt int̄cūm. ſi v̄ ſpūs ibi accipit. p̄re
nature ſiue p̄ oſtasis. adhuc habeb̄ ſrentū: q̄ nullā
res vni⁹ nature pcedit a rebz diuersatū naturarū.
eſſt ergo vna natura p̄ris t̄ fili⁹ cū ab eis pcedit vna
pſona ſimpler. ſi ſpūs ſan ſcōdō. er intellectu verborū
onid obiectionē factā nō valere. naž nō vult Hylarij.
q̄ reſt in diuiniſ ſiue p̄ nature ſiue pſona diſ-
erat ab oſtasis: vt illi erratē ſeſtudibant. h̄ q̄ ſpūs
p̄t̄ accipit. t̄ p̄nā t̄ p̄ oſtasis: tertio cōcludit q̄ h̄ in
creaturis nō ſit idem natura t̄ ſiue p̄ nature reali. non
tā ſi ſe h̄ in diuiniſ. Sic ergo glosandū eſſt verbū

Hylarij. (h̄ ſic nō ſit idē deū t̄ q̄d eſſt deū.) hoc eſſt
vellem loqui de deū. ſicut loquuntur de creaturis. ſim
hoc eſſt loquendo. nō ſit idē deū t̄ q̄d eſſt deū
nature t̄ pſona: q̄ h̄ in creaturis diſſerunt. ſcōdō ibi.
(Ecce ſi hec verba ſertia ibi. (ad nām ergo rez.)

Deinde euz dicit. (nec tñ.) ſoluit ad rōnem: q̄ h̄ ſint
idem realiſ natura t̄ pſona. diſſerunt tñ rōne t̄ pp
hāc dñaz h̄ ſit vna nā om̄um triū. nō ſit tñ vna pſona.
nec idem ſibi ipſi pater t̄ fili⁹: t̄c̄ ſegrur illa ps. (hic
considerandū.) In qua oſdit habitudinē eſſentie ad
pſonas. t̄ duo facit. q̄ p̄mo circa tālē habitudinē
q̄tionem mouet. ſcōdō quedā eſſentialia cōparat ad
pſonas ibi. (Er p̄dictis cōstat:) circa primū duo fa-
cit. q̄ p̄mo circa habitudinē mouet q̄tionē: q̄r̄
vtrū pōſſim dicere tres pſonas vni⁹ deū. ſicut di-
cimus tres pſonas vni⁹ eſſentie. t̄ vtrū ſit eadē ha-
bitudo hic t̄ ibi. t̄ oſdit q̄ nō ſcōdō. dat dicti cām di-
cens. nos nō dicere tres pſonas vni⁹ deū ne intelligi-
gatur in pſonis ſubiectio. Deinde cū dicūt er p̄di-
ctis. ſcōparat eſſentialia ad pſonas. t̄ duo facit. q̄ p̄mo
facit q̄d dictū eſt. ſcōdō ſpecialiter diſermat de h̄ noīe
bōuſyon. ſcōdō ibi. (hic nō eſt.) circa primū duo facit
q̄r̄ p̄mo dicit bonitatē. potentia ſapiam. t̄ oia eſſen-
tialia eē cōſa trib⁹. ſcōdō ta iū cōmūn appropriationē
aſſignat. ſcōdō ibi. (Līq̄ vnu.) t̄ duo facit. q̄r̄ p̄mo
dicit potentia ſappropriaſ p̄fī. ſapientia filio bonita-
tem ſpūi. ſcōdō rōnem appropriationē ſignat ibi.
(id ergo ſacri eloquij.) t̄ duo facit. quia p̄mo ſimul
aſſignat rationem. quare patri appropriaſ potē-
tia. t̄ filio ſapientia dices hoc eſſe ne p̄t̄ credas poſu-
lio. t̄ ita antiqu⁹ t̄ impōtē. t̄o ei appropriaſ potētia.
t̄ ne fili⁹ credas posterio. t̄ ita nou⁹ t̄ inſip̄ies. t̄o ap-
propriaſ ei ſapiam. ſcōdō oſdit quare bonitas appropria-
tur ſpūi ſcōdō ſpūi in aſteritātē ſonat. t̄o ne credas
aſterius cū ſit benign⁹ ei appropriaſ bonitas. ſcōdō ibi.
Oicus eſt etiā. Deinde cū dicūt. (hic nō eſt.)
determinat de h̄ noīe h̄o vſion. t̄ tria facit. q̄r̄ p̄mo
dicit patrē t̄ fili⁹ eſſe. homouſion. id eſt eiusdē nature
nam h̄ ſit hoc nomē fuſſer. aliq̄n silentio p̄termissum
pter Konstantinū impatorē hereticū. tñ rōne ſi-
bertate fidei tale nomen fuit longe lateq̄ diffiſum.
ſcōdō. q̄ ſuperi⁹ mentionē ſecerat de noībus trāſ-
latiue de deo dictis. oſdit quāl̄ ſit talis traſlatione fieri
debeat. nam in oībus traſlationsib⁹ intelligētia di-
ctorū eſt ſumēda ex cauſis dicēdi. tertio q̄ ſcōparat
pars illa huīis opis in qua determinatur de vni-
te eſſentia. t̄ trinitate pſonarū. ſubiugit dictioz̄
epilogū ſcōdō ibi. (preterea ſcōndū.) tertia ibi. (de
ſacro.) in quo terminat ſnia lōnīs t̄ distinctionis.

Je tria q̄renda eſſentia. Primo de cōpara-
tione pſone ad eſſentia. ſcōdō. de appro-
priatione poſita in Ira. Tertio. de bijs q̄
de deo traſlatione dicūt. h̄ q̄ de tali ap-
propriatiōe. in. rrx. di. queſtitū eſt. t̄o illa q̄ſtionez di-
mittem ſupplētis i q̄ſtioneb⁹ l̄ alibus. q̄ ſi dimi-
ſum fuit. Querem⁹ iſgl̄ de cōparatione eſſentie ad
personā. t̄ de traſlatione nominū. Circa primū q̄r̄
rem⁹ tria. Primo. vtrū pſona ſit idē q̄ eſſentia.
Secundo. vtrū ab ea diſſerat rōne. Tertio. vtrū
poſſit dici tres pſone vni⁹ eiusdē eſſentie.

Primo ſic pcedit. videtur q̄ pſona
nō ſit idem q̄ eſſentia: q̄ ſi diſſerit plusq̄
gen⁹. nō ſunt idē. h̄ pſona t̄ eſſentia diſſerit
plusq̄ genus: q̄ eſſentia eſt in p̄dicamento
ſbe. pſona vero relationē dicit. Ed relatio t̄ ſbe in
diuiniſ ſunt ono ſdicamento ſim Boetii. ergo t̄c̄.

Preterea. q̄n aliq̄ ſit idē alteri cum plurificat
vnu plurificatur reliqu⁹. h̄ pſone in diuiniſ plurifi-
cantur. ſi nō plurificat eſſentia. ergo t̄c̄. Preterea.

si psona et essentia essent idem. tunc nihil adderet psona supra essentiam. ergo quocumque non intellecto non intelligitur essentia. illo non intellecto non intelligitur psona: sed potest intelligi essentia non intellecta relatione ergo posset intelligi psona relatione non intellecta quod est inconveniens: addit ergo aliquid psona supra essentiam pp. quod non est idem. Preterea de eodem idem est iudicium. si igitur in divinis idem est essentia quam psona. tunc cum persone coperat gignere et gigni. essentia gigner et gignetur quod falso est. Incotrarimum est: quod in deo nulla est compositione. si igitur psona non esset idem quam essentia: tunc aliquid realiter super essentiam adderet et ita esset compositione quod est inconveniens. Preterea. vij. de trinitate. ca. ij. scribitur quod pater et filius simul sunt una sapientia: una essentia et sigillatum in sapientia de sapientia. sicut essentia de essentia. sed non predictatur forma in abstracto de supposito nisi predicatio one per se primita et nulli sit idem quod suppositum. Si igitur essentia in abstractio per se predicitur de psona diuina quod predicitur de patre et filio. idem est diuina essentia quam diuina psona. Non dicitur quod in diuinis simul cum unitate essentie est pluralitas psonarum. et ideo ut videamus idem per se et differentia essentie ad psonam aliquo modo manuduci possumus per naturam creatam ubi est suppositiones pluralitas. natura autem creata in qua est suppositiones pluralitas non penitus est diversa a suis suppositionibus. cum species sit totum esse individuum non est intelligibile idem via totaliter esse diversa a sua natura a qua habet formaliter totum esse simpliciter et ideo non sunt penitus diversa talis natura et sua individua non sunt etiam simpliciter eadem pp. quod in talibus predicatione abstracta et per se primita non recipitur. non enim dicere possumus quod sicut sua humanitas. cum autem quare talis natura creata nec est simpliciter eadem cum suis suppositionibus: nec penitus diversa est: quod coparata ad suppositum semper hanc: ut pars et totum et suppositum coparatum ad eam se habet ut totum et pars: pars autem et totum non sunt similiter diversa quod in alio includitur. nam pars in toto continet. nec sunt penitus eadem. quod unum super aliud addit. nam totum aliquid continet praeter partem: sed autem sic de claratur. am quodlibet individuum creatum supra suam naturam addit aliquidquod ad naturam non pertinet: unde Boetius in libro de tri. ubi distinguit triplicem unum. scilicet specie et numero: addit per differentiam in numero. accidentium varietas facit. et tres holes neque genere: neque specie: sed suis accidentibus distat: opus ergo cum in aliqua natura sunt plura individua quodlibet illoque aliquid per accidens supra naturam addere. et quod aliquid continet tale individuum quod non pertinet ad naturam. sic considerando ipsum sequitur quod habeat rationem totius et naturae rationes partis. Rursum quod nullum tale individuum est sua natura sequitur de necessitate quod talis natura participet. Sic enim arguit Augustinus. v. de tri. ca. x. quod deinde non magnitudine participat: est sua magnitudo. si igitur sicut non est sua humanitas. sequitur quod natura humanae participet. et talis participatio potissimum locum habet. cum una natura creata in pluribus suppositis reseruat: pertinet. non ad punctionem individualitatem: ut vult Loment. in primo certe et munere. quod sit unus in una specie. quod in rebus creatis simpliciter verum est: eo ipso igitur quod una natura creata est in pluribus suppositis participata ab illis: sequitur quod ipsa nam in se accepta habeat rationem totius et pfecti ut autem est in hoc habeat rationes partis et participat et inde sumpsit originem quod nam non sicut accepta vel et totum dicitur. suppositum ante quod ipsa participat particulariter notatur. est ergo natura ipsa totum respectu suppositi per se supposito participat et in eo non est secundum omen esse. suppositum vero est totum respectu naturae in quantum aliquid addit supra nam quod ad nam non

pertinet. est igitur natura respectu suppositi pars et totum et suppositum respectu nature totum et pars et ita viceversa totum et viceversa pars. alii tamen viceversa totum et pars: quod suppositum magis habet rationem totius et partibus cum contineat nam et aliqd quod ad nam non pertinet. natura vero magis habet rationem totius in parte cum sit quoddam totum participatum. et si totalitas non codicem modum pertinet nature et supposito. segitur quod nec prialitas codicem modum pertinet eis: quod civilibus totalitatibus sua prialitas correspondet. et quod natura et suppositum in rebus creatis ad invicem coparentur ut totum et pars modum quo dicuntur est. segitur quod suppositum et natura non sint idem realiter nec simili. his habemus viam ad solutionem questionis propositae. Ad cuius evidentiam notandum quod natura de qua locuti sumus. cum natura diuina convenientiam et differentiam habet. et supposita cum diuinis suppositis pertinet et differunt. Unde non enim natura de qua locuti sumus cum diuina natura quodlibet esse habet in pluribus postulatis. differt autem: quod natura creata non est sui generis. sed esse quodlibet est esse quod agerit in suppositis. natura vero diuina est ipsius esse. supposita autem diuina cum suppositis creatis hincibus unum nam convenienter: quod sicut supposita creata dicuntur nam et proprietatem ea quod differentia numeralis ut tacitum fuit per Boetium quodammodo per accidens ita esse habet. sic et diuina supposita nam et proprietatem dicuntur. vñ in Damasco. distinctio postulata. lib. iii. ca. vi. dicit quod postulatio est sua cum accidentibus: vel cor et cum proprietatis. quod tamen ad postulatas creatas quod ad increas eredit per se. nam quodlibet simul cum essentia sua cum essentia proprietatem dicitur. differt tamen suppositum increatum a creato: quod proprietates per quam suppositum increatum inesse personali reponit coparata ad essentiam est ratione solu: sed id quod addit individualiter creatum supra suam nam ad nam preparatum habet rationem rei. igitur individualiter creatum supra suam nam addit quid rei. suppositum vero increatum quid habet rationem. ergo propter differentiam quodlibet natura increata ad creatam: quod est suum esse. segitur quod nam increata non possit habere rationem totius et viis et suum suppositum rationem particularis: quod secundum suum totum esse est in quolibet supposito. et non pertinet a suis suppositis propter aliam rationem quam habet supposita increata a creatis: quod supra nam suum non addit quod rei sequitur quod supposita diuina respectu nature realiter loquitur non habere rationem totius: et quod ex hoc suppositum creatum non erat realiter cum sua nam: quod respectu eius habebat rationem totius et econtra. cum nam diuina respectu sui suppositi non habere rationem totius: nec suppositum respectu nature realiter loqueretur. segitur quod ibi realiter non differat suppositum a natura ut magis ostendit. utrum autem differat rationem solutione argumentorum tamen geratur et in sequenti questione plenius declarabitur. Ad primum dicitur quod ratione coparata ad essentiam ut est aliqd propter ipsum non est res: sed ratione inter essentiam et personam talis distinctionem facere non potest: sed ratione solu. Ad secundum dicitur quod si psona esset idem cum essentia et ratione non possit esse plificatio unius absque plurificatione alterius. Sed quod differt ratione potest esse distinctione realiter inter psonas absque distinctione essentiae quod secundum quidditatem relativa non codicem modum coparatur psona ad essentiam et inter se. Ad tertium dicitur quod psona addit super essentiam rationem sua proprietatem. sed propter hoc non sequitur quod differat ab essentia realiter: quod proprietas coparata ad essentiam non est res: sed ratione. Ad quartum dicitur quod per ordinem rationes coedidit quod psona generet non essentia. nam actus rationales non copartur suppositum ut sunt unus cum essentia: sed aliquo modo pertinet ab ea ratione distincta sunt.

Secundo queritur. utrum psona ab essentia differat ratione: et videtur quod non: quod spale a communi. vel incomunicabile a coparabili propriis rationibus non differt: cum ratio unius in alio includatur. sed psona dicit quid incomunicabile.

Essentia quid cōmunicabile, ergo psona ab essentia rōne nō differt. Preterea, maiore est differētia rationis q̄z differētia realis, q̄ que differt re: ratioe vnitā sunt, nam sūmū ēmēn, in p̄mo de aia. Intellectus facit vniuersalitatē in rebus, q̄d nō esset nisi ratio cōiungere que rebū esse distinctū, sed minor differētia includitur in maiori, ergo si psona differt ab essentia rōne, differt et re, s̄z nō differt re, ergo nec ratione. Preterea, aut isti rationes ridet aliqd in re aut nihil. Si nihil ergo vana est differētia talis. Si aliquid ergo nō solum rōne differt essentia et psona, sed etiam re. Preterea, maior est cōuenientia essentie: ad personā in re b̄ diuinis, q̄z sit vnius psonae humane ad aliam personā humānā, sed sūmū Da mas, p̄mo libro, ca. xi. psonae humane cognitio et ratione vñū utur. Si igitur sunt idem rōne ipse psonae humane: multo magis rōne ide erūt in diuinis cēntia et psona. Incōtrarium est: q̄ magis dicit in līra et ypostasis et cēntia differt, sūmū intelligēt rōnes.

Preterea, si nec re nec rōne differt essentia et psona: nūq̄ saluare possemus et psona gigneret nō essentia q̄ esset plurificatio in psonis nō in essentia, q̄ essentia esset quid cōmunicabile nō psona, et multa alia sūmū que psona ab essentia distinguunt. R̄no, dicendū q̄ tota causa quare dicimus suppositū alienis nature sua natura differe re est: q̄ ipm̄ suppositum supra naturā aliqd addit, et si illud additū comparatum ad naturā vt est aliqd p̄ter iām est res, sequitur suppositū a sua natura differe realis: si vero sit ratio tñ: ab ea sola rōne distinguunt, cum igitur diuinum suppositū dicat essentia et ppropterat, si vide, re volum, q̄s differat tale suppositū a sua natura: nos videre op̄z q̄o ppropterat ab essentia distinguat. Nam si ratio ppropterat in rōne essentie clauderet, nec simpliciter rōne ab ea differt inter essentia et personā nō simpliciter saluare possem⁹ differētia rōnis: vt ergo appareat veritas q̄stionis quo declara randa sunt. Primo q̄ ppropterat ab essentia rōne differt, et q̄ ratio vñū in rōne alteri⁹ nō clauditur. Secundo q̄ ipsa ppropterat realis ab essentia nō distinguuntur: imo vñū de alio etiā in abstractio p̄dicatur, nā paternitas est ip̄a diuina essentia: que duo lz supposū aliquo modo declarata sunt: que tñ ibi dimissa sunt hic supplebim⁹. Propter prīmū notandum, q̄ si diuinaz entitatē intelligere volum⁹: intelligere debe mus ip̄m esse, nam sicut bonitas increata sic nobis innoscit: q̄ cum cōlibet creatura sit bonū b̄ et bonū illud, deus autē est ip̄m bonū. vñ si eins bonitatem intelligere volum⁹: debem⁹ tollere hoc et illud, sic cōlibet creatura est ens b̄ et ens illud, deus autē est ip̄m esse, et iō si entitate diuina intelligere volum⁹ debe mus intelligere b̄ et illud, et intelligere ip̄m esse, ideo Dionys⁹. v. de di. no, dicit deū votissime sūmū ip̄m esse laudari: et deus est ip̄m esse, sequitur ei cōueniar ois ratio essendi. vñ t. v. de di. no, scribitur q̄ deus in se totum p̄accipit esse omne iiḡ q̄d sim pliciter perfectionē importat et rationē essendi dicit in illo esse cōtinetur, ideo esse sapientē sine sapere et viuere sine esse viuentez: q̄ quoddā esse noīat sūmū diuino esse mō vnitivo cōprehendatur, et inde ē q̄ nō est intelligibile q̄ sapientia vel vita: vel aliq̄ alia pfectio cōsimilis quenac vñū psonae et non alia, vel et aliq̄ a sit sūmū vna persona et nō in alia nam cū psona per sonā aliam producēdo et cōmunicerūt esse, et illud identesse q̄d h̄z cum in illo esse oia ista cōprehendantur, et alib⁹ nulla psona ab alia non p̄t esse distincta et ideo sapere et viuere in diuinis et ratione nō simpliciter distinguuntur ab esse, nam sicut ratio speciei nō simpliciter est alia et ratio generis: q̄

vna in alia cōtinetur: sic enim rātio sapientie et vite, et cetera huīsmōi cōprehendatur in diuino esse, talia rōne ab ipso esse nō sunt distincta simpliciter: imo min⁹ distinguunt talia rōne q̄z ratio generis et spē, nam genū, et species et differētias potentia cōtinet, nō actu, habet enim genū omnes differētias potestate, actu vero nullā, sed omnes huīsmōi pfectio nes etiam actu cōprehendatur in diuino esse, Rūsum huīsmōi esse cōprehendens oēs tales pfectio nes est vñū realis, unitas vero generis cōprehēdētis differētias est unitas rōnis, Aduerēdūm tñ q̄lacet in illo esse in se cōsiderato cōtinetur omne esse non tñ in eo in se accepto mō cōsimili cōprehendit omne referri, et iō lz cuiusq̄ cōicatur esse diuinus ei cōmunicetur oē esse, nō tñ oportet q̄ cui cōicatur tale esse cōicetur ois respectus, nam nō eodem modo sumuntur ratio eius qd est esse: et eius qd est referri, ex quibus verbis quattuor notabiliter p̄cludere possūmus. Primo q̄ in diuinis non p̄t esse distinctio p̄ absolute, sed soluz p̄ relata, nam cum oia absolute sint quidā modi essendi, ex quo diuinis esse continet omne esse: cū cuiusbet psonae diuine cōpetat diuinus esse cuiusbet cōpetit ois pfectio absolute, et iō nō est possibile q̄ vna psona sit sapientia et nō alia: q̄ vna est sapientia omnium, sicut vna essentia, sed cum esse diuinis in se cōsideratu non includat oē referri: p̄t cōmunicari alieni psonae tale esse absq̄ eo q̄ ei cōmunicetur ois respectus, et iō nō est inconveniens q̄ vna psona sit pater et nō alia: q̄ esse patrē nō dicitur ad se sed ad aliud, et sūmū suā quidditatē nō dicit esse: sed referri, poterit iō t̄ alius cōicari omne esse absq̄ eo q̄ ei cōicetur talis respectus. Secundo oia pfectio camēta, alia a substātia nō manent ibi sūmū genus pfectio relationē. Nam cuī oēs pfectioes absolute sint in p̄mo: q̄ est ip̄m esse: cum illud esse sit substātia p̄mi, oportet oia talia esse ibi p̄ modū substātiae, et ideo cum nō sit ibi sapientia per modū qualitatis nec magnitudo per modū quantitatis oia talia in diuinis in substātiā transēant, referri autē q̄ nō directe includit in esse nō est ibi per modū substātiae: s̄z est ibi relatio sūmū modū, et ideo Aug. vi. de trin. ait q̄ nō est altū deo magnū esse: ut sapientia esse: aut verū esse: aut bonū esse: aut oīno ip̄m esse, vii. tamē de trini. ca. ii. scribit q̄ in diuinis non est hoc esse q̄ verbū esse: aut filiū esse: nō igitur referri directe includit in esse, licet omnes pfectioes in esse absolute includantur. Tertio oia absolute sūmū actus denotant diuina essentia, vnde diuina cēntia vivit et sapit et cetera huīsmōi, nam si ibi viuere et sapere sunt idē q̄ esse, ex quo diuina essentia est, et sit ip̄m esse, op̄z q̄ sapientia et sapientia et viuere et sapere dicunt quēdam modū essendi, relatio vero diuina essentia nō denotat, nō enī diuina cēntia referri realiter, nam cum referri nō directe includit in esse licet oē esse essentie conueniat, referri tñ nō op̄z et cōuenient illi, et ideo actus notoriales qui relationē importat de diuina essentia p̄dicari nō possunt, vñ nec gignit nec gignis nec pedit. Quarto pfectioes absolute simpliciter nō differt rōne a diuina substātia: cum oia talia includit in esse diuino q̄d est ip̄a diuina substātia, et quādo ratio vñū in rōne alterius includit nō simpliciter illa rōne differt, sed cuī ratio relationis sumat in ad aliud se habere et p̄ referri: q̄ referri nō directe includit in esse ratio relationis simpliciter est alia ratione substātiae, differt ergo psona ab essentia rōne cum dicat essentiaz et proprietatem, et etiam ratio proprietatis nō includit in ratione substātiae, nō tamen differt realiter, q̄ quidditas relationis sūmū quā proprietas a substātia distin-

gatur: cōparata ad essentiaz est ratio solum ut si perius est ostēsum. Ad primā dicēdūcūt in diuinis essentia nō proprie h̄z ratione, vniuersalis nec psonarōem particularis: dicūtūtē psonē aliquid incōcabile ppter relationē fīm quā ab alijs distinguntur: & q̄z ro relationis nō includit in rōne sbe psona ab cēntia rōne differt. Ad.ii. dō. q̄z differunt re possunt vñirī rōe: vt patet cū intellectus vñitate facit in reb⁹ & q̄z sit idē re: rōne differre possunt. vt cū vna & eadē res ab intellectu alit: aliter ap̄pendit nō iuḡl semp̄ est maior differētia rōnis q̄z differētia re: cū possint differre rōne, q̄z sunt idē re. nō iuḡl op̄z psona & cēntia rōne si differunt rōe. Ad.iii. dicendūq̄ isti cōt. Rñdet aligd in re: qz in ip̄are est vt possit inde sumi diuersa rō. Nāz coip̄o q̄z in deo est cēntia & relatio: vel essentia & psona pō inde sumi alia rō essentie & alia ratio ppteratatis non tñ tali diuersitatē rōnis respōdet aligd in re q̄z sicut est alia ratio ppteratatis & essentie vel glōne & nature ita sit alia res psona. alia natura: vel alia res proprietas. alia essentia q̄z aliquo mō p simile declarare possumus nam actio & passio sunt vna res. h̄tū diuersas rōnes. isti tñ diuersitatē rationuz rñdet aligd in re: qz in re ipsa est: vt inde possit sumi diuersa ratio. nō tñ respōdet aligd in re q̄z nō est diuersa rō actiōis & passionis. ita sit diuersa res actio & passio. Ad quareū dicendū q̄z vnitas rōnis cum diuersitate ei nō est maior vnitas q̄z vnitas rei cuz diuersitatē rationuz. immo multo minor. & qz psonē humāne sunt diuersa realiter. Iz aliquo mō vniātur rōne. nō ē maior vnitas personarū humanarū ad se inuicez q̄z psonē diuine ad essentiā q̄z nō re s̄ sola rōne difficit.

Ertio queritur. vtrū bene dicatur tres psonae vniū essentie. & videtur q̄z nō. Nam fīm Aug. vii. de tri.ca. vii. tres psonae sunt tres substātie: sed fīm eūdem codē lib.ca. vii. dens abusus dicitur sba: sed noīe vñitatiōe intelligatur essentia. ergo p eodez in diuinis vñitut substātie & essentia. si iuḡr tres personae sunt tres sbe: nō bene dictu: est tres personae eiusd̄ sbe. ergo nec eiusd̄ essentie. Preterea. nō pcedit q̄z sine tres personae vniū dei: sc̄d q̄z sunt vniū dens: sc̄d deus fīm sba dicitur. iuḡr parī rōne non debet conce-
di q̄z tres psonae sunt vniū essentie: sed vna essentia. Preterea fīm p̄bī. p̄mo elenchorū eadem est rō vniū solua & simpli rei: vñbois. & vniū hominis. ergo si bene dicetur: tres psonae vniū essentie. bñ diceretur tres psonae essentie. sed fīm non concedit. ergo nec p̄mum. Preterea. psona est idē q̄z essentia. sed obliqui temp̄ transitionē importat & di-
uersitatē quandā designat. nō ergo dicit̄ debet tres psonae vniū essentie. Preterea. genitius pō re solui p habitudinē alicuī ppositionis vñper. vel p de sed fīm Aug. vii. de tri.ca. vlt. nō dicimus tres psonas ex eadez essentia. ergo z̄. Incontrariū est q̄z habetur in l̄a. Preterea. per rationē: quia q̄z aliquid est cōe pluribns. prout est cōmune illis fīm habitudinē genitina pō habere respectū ad ea. vñ dicim⁹ supposita humāna esse eiusd̄ speciei & eiusd̄ nature. sed magis est vna natura in patre & filio & i psonis humanis. ergo tres psonae diuine mul-
to magis eiusd̄ nature dici debent. Nō dicendum q̄z ex diuersitate modoz̄ intelligēti cōstituta est diuersitas modoz̄ significāti: vt cum aligd di-
uersimode int̄ligit in motu. & nō in motu sine quie-
te sequitur diuersitas significāti noīaliter & verba-
liter. Rursus fīm q̄z aliqua intelligatur i abstractōe & incōcreōe. seguit diuersitas significāti ad recti-
te & substātie. ex diuersitate autē modi significāti

sequitur diuersitas construendi. Nam fīm q̄z variaſ habitudo modi significāti. variaſ & modus cōstruēdi. ergo de p̄mo ad vñtimā diuersitas cōstructionis trabit aliquo modo originē ex diuersitate modoz̄ intelligēdi. Sufficit ergo p̄rone & modo intelligēdi differant essentia & psona: ad hoc q̄z inter ea aliq̄s modus cōstructionis esse possit. Sed vt appareat quis modus cōstruendi sit inter ea possibilis. Notā dum q̄z habitudo genitina quā habem⁹ p̄re mamb⁹ vt plurimū ad rationē cause & p̄ncipijs: videtur reduci. In diuinis autē nō possum⁹ ponere causam mate-
rialem: q̄z deus est acrus purus. cui nō admisetur aliquid de potētia: & essentiale est materie esse in po-
tentia: vt dicitur inde substātia orbis. nec causaz̄ fi-
nalem ita q̄z essentia sit finis psonarū: vel vna psona: sit finis alteri⁹: cum ibi nō sit dare gradus in bo-
nitate: nec ppter est ibi causa efficiens nec formalis
tū ibi reputat aliquid habens fini: lititudinē cū causa
efficiente: vt cū dicimus patrē esse principe filij. &
patrem & filij principiū sp̄s. s. & aliquid cum causa
formalē sicut diuina cēntia: vel natura respectu triū
personarū. Nam Iz diuina essentia nō ppter sit can-
sa formalē personarū: qz in diuinis nō ppter recti-
plicetur nomen cēntie. p̄t cū aliquo mō dici forma earū.
& ideo cum dicimus tres psonae vniū essentie. si hoc
q̄z dico vniū essentie aliqui habitudinē habet. illa
habitudo reducit ad habitudinē forme. habitudo
enī forme fīm modi intelligēdi reducit ad modum
declaratiūe sive diffinitiū. nāz partes in diffinitiē
sive in notificatione poste inter partes formales cō-
putat̄ur: & q̄z diffinitio est declaratiua nature & essen-
tie rei: genitui qui fin habitudinē forme cōstruunt:
essentie declaratiūe existunt. & ideo cōmuniter a gra-
maticis dicit̄ q̄z tales genitini cōstruuntur in vi de-
claratiōe essentie. Uerum q̄z nō declaratur aligd p
vniū nomē. sed p plura. nam & diffinitio que declar-
ratia erit: est sermōnūs partes vt dicit̄ in. vii.
metba. sem̄ huīsmōi habitudines requirat ples
genitios. nisi ex aliquo vñ: vel ex aliqua spāli cā.
vna genitius habeat vñm pluriū: vt cū dicit̄ tur-
ris fortitudinis & petra scādali. vñitatiōe tñ mō po-
num ibi plures genitui dicēdo mulier egregie for-
me. homo magni cōsilij. & ideo dicim⁹ tres psonas
eiusdē essentie & tres psonas eiusdē nature. magis
tū ppter dicitur tres psonae eiusdē essentie q̄z nature.
Nam natura dicitur p respectu ad actū. vii oīa cale-
facientia dicitur eiusdem nature ppter vñiformi-
tatem actionis. Sed essentia sumū p comparatiōne
ad esse. & iō illa ppter sunt eiusdē essentie q̄z h̄t idem
esse. & q̄z nō est vniū esse aliquorū aliorū suppositoz̄.
sed solū diuinariū personarū p antonomasiā dicunt̄
tres psonae diuine vniū essentie ppter vnuū esse. de
alijs autē cōcedi op̄z q̄z sunt vniū nature nō ppter
vniū essentie. & iō magis ppter dicitur tres psonae
diuine vniū essentie: q̄z eiusdē nature: q̄z de rōne p
p̄z vñderetur esse q̄z soli cōueniat. Ad p̄mū dō. &
substātia pō sumi pro essentia & pro vñpostasi. & cum
dicitur q̄z tres psonae sunt tres substātia. ibi substātia
supponit p vñpostasi nō p essentia. & iō auctoritas nō
est ad propostū. Ad sc̄dū dicendū q̄z deus ipso-
rat rationē principiū. vñ ne vñderetur q̄z tres psonae
essent creature. & essent res possesse ab uno deo nō
pcedit q̄z tres psonae sunt vniū dei. Nam Iz deus
sit quid essentiale. sicut diuina essentia. tñ quātum
ad modū significāti essentia significat per modū for-
me. deus autē magis p modū suppositi. propter
talem habitudinē formālē cōcedit q̄z sunt tres p
sonae vniū essentie. & vna essentia triū personarū. n
vnuū deus triū personarū: nec tres psonae vniū de-

Ad tertium dicendum quod ibidem importet pessentiam et per unam essentiam: tunc quod aliquid magis declarator plurorum est per unum: cum tales generum construatur ibi via declarationis essentie, magis propter ponitur ibi plures generum per unum. Ad quartum dicendum quod ibi plena et essentia sunt idem re. Differunt tamen ratione et modo intelligendi: et talis differencia sufficit ad hoc quod inter ea possit esse aliquis modus constructionis. Ad quintum dicendum quod et de denotant habitudinem efficientis et materie. quod essentia non est causa efficientis trium personarum: nec materia earum non coedimimus tres personas ex eadem essentia esse: sed esse eiusdem essentia et una essentia. VII Aug. vii. de trinitate. vlt. ait tres personas eiusdem essentie: vel tres personas unam essentiam dicamus. tres autem personas ex eadem essentia non dicimus. quod si tamen per habitudinem aliquid propositionis volumus tales constructiones salvare. salvabimur per hanc prepositionem. in. dico tres personas esse in una essentia. et una essentia in tribus personis.

Einde queritur de translatione nominum. Et circa hoc queruntur duo. Primo. utrum aliqua que competit creaturis possint dici deo transumptive. Secundo. utrum talis translatione fieri possit a rebus visibilibus.

Qd. iii.

Dicitur primo sic proceditur. Videntur quod nihil de deo transumptive dici possit: quod omnes transferentes sumus aliquam similitudinem trasferunt. Sed inter deum et creaturam non potest esse similitudo. iuxta illud Isaiae. xl. cui ergo similem fecistis deum. et in psalmo legitur. Deus quis similis tibi. quasi dicat nullus. Preterea. quod dat causam errandi: fieri non debet. sed si aliquod nomen transferratur ad diuinam. datur occasio errandi ut si assimilaretur deus leonis vel serpenti. prouocaretur aliquis ad prodolatram. ut leone vel serpente adoraret: quod gentiles faciebat. Preterea. similitudo dicit eamdem qualitatem. Nam similitudo est rerum differentium eadem qualitas. sed deus est sine qualitate boni et sine quantitate magnus: ut dicitur. v. de tri. ca. primo ergo nihil deo assimiliari potest. Preterea. doctrina debet esse propter manifestationem veritatis: sed locutio symbolica et metaphysica. Veritatem non manifestat: sed occultat. ergo non competit scientie divina in qua maxime est manifestatio veri ut figuris et metaphoris. Preterea. idemperitas est uno in substantia. similitudo vero est uno in accidente: ut innuit propter. v. metra. sed in deo nihil sum accidens dicetur: ut dicitur. v. de tri. ca. v. ergo et ceterum. In contrarium est: quod Alius in quadam sermone de verbis domini. vult quod deus dicatur leo. ouis. agnus. lapis angularis per quadam similitudinem non per proprietatem. sed hoc est dici deo transumptive. et ceterum. Preterea. scriptura vitetur huiusmodi figuris. i. metaphoris. ergo competenter talis translatione fieri habet. Non dicendum quod propter et directe loquendo tota perfectio rei est sumitur. non ex essentia. unde nulla essentia in se accepta et ex essentia: dat perfectionem aliquam: et inde est quod si habebet omnem sapientiam et non esset sapiens non diceretur perfectus. et si haberet omnem beatitudinem et non esset bonus: non adipisceretur ex hoc perfectionem aliquam. et loqui ari: quod habet diuitias: et si sunt diuitiae. propter hoc non sunt in de melioris conditionis. et quod tota perfectio ex ipso esse habet esse: nulla creatura habebit omnem perfectionem rationem: cum non sit ipsum esse a quo omnis perfectio habet esse. deus autem qui non participat esse: sed est ipsum esse: ut satis superius est ostendit. omnem perfectiorem continet: quod cum totum comprehendat esse: et ei omnis

ratio essendi continentia oportet quod omnem rationem perfectio habeat. et ideo bene dictum est quod quicquid perfectio est in quolibet genere regitur in primo principio. cum igitur non sit aliquod creatum quod non habeat aliquod esse cuiuslibet creature competit aliqua perfectio nam negare omnem perfectionem ab aliqua creatura est dicere ipsum esse nihil et non habere esse: et quod perfectio omnis regitur in primo principio. quilibet creatura imitatur deum et huius similitudines cum suo creatore in quantum haberet in se perfectionem aliquam: que perfectus et habundanter reputatur in causa prima. et ex transversentibus sumus aliquam similitudinem transferre. Sufficit aliqualis imitatio ad hoc ut translatione fieri possit. et quod hoc invenimus in qualibet creatura respectu dei: cum quilibet creatura suum creatorum aliqualiter imitetur: quod non regitur aliquid oino per naturam bono poterit fieri translatione eorum que sunt in creatura ad diuinam. et hoc diversimode sumus quod creature creatorum diversimode imitatur assignatur autem ratio. Quod huiusmodi translatione in sacra pagina in nobis est. Prima sumit ab altitudine diuina nature: quod cum intellectus noster se habeat ad manifestissima in natura. sicut oculus nocte ad lucem diei: ut dicitur. ii. metha. Non possumus in diuinam cognitionem ascendere nisi per similitudinem in creaturis reptam. unde primo de angelica hierarchia scribitur. quod non est possibile nobis alii lucem diuinam radium: nisi varierate sacre velaminum anagoge circuulatum. ex hisque sumus nos sunt prudenter paterna. quod naturaliter et proprieate importatur prudenter enim prouiderat paterna. hec est prudenter diuinam eleuando nos in cognitionem radis sui anagoge ut hoc est sursum ducendo nos. In cognitione talem per sacra velamina. hec est per similitudines in creaturis reptas adaptatas rebus sacris propriis sumus ut per sensibilia in cognitione intelligibilius veniamus. Secunda ratio sumitur ex parte potentiarum cognitinarum. nam cum sit dupler poterit in nobis: intellectiva et sensitiva. cum utrumque nobis tribuerit. Dignus est ut sumus qualibet eorum manudicamus in diuinam cognitionem. et ideo non solus intelligibilis in nobis deus propinquus. Sed date sunt nobis corporales similitudines et sensibilia ut per eas etiam tendamus in deum. Ad primum dicendum quod nulla creatura perfecte imitatur deum et ideo semper cum similitudine est ibi dissimilitudo. Unde ix. de di. no. scribitur quod theologia predicit deum dissimilat omnibus: non coordinatus: sicut ab omnibus alterius. et hoc quidem est inopinabilius quod neque esse aliquid simile ipsi dicitur. et non est contrarius sermo assimilationi ad ipsum. etenim eadem et similia sunt deo et dissimilia: et quod ad hoc quod fiat translatione huiusmodi non requiritur ois similitudo sed aliqua: poterit fieri translatione a creaturis ad diuinam non obstante quod deus omnibus creaturis dissimilis predicitur: quod nulla creatura eius perfecte imitatur propter quod similitudini est semper dissimilitudo ammirata. Ad secundum dicendum quod datur occasio errandi: huiusmodi bestialibus quibus huiusmodi similitudines non proponuntur: quod animalis homo non sapit que dei sunt. proponitur autem talia huiusmodi qui diuinam sapientiam. quibus propter translationem huiusmodi non accidit error sed cognitionem veritatis. vel aliter dicendum quod ex hoc non datur occasio errandi. Sed tollitur: quod nunquam aliquid est verum signum nisi sit falsum signatum. non enim esset vera imago hercules nisi esset ipse hercules: quod sui ipsius sumus huiusmodi animalium aliquid imago esse non potest. eo ipso igitur quod dicens dicitur leo transumptive: quod leo eius sumus aliquid representat. et quod guerre possit. in quod leo non sit verus deus. ideo Hugo in commento in secundo capitulo. super angelicam hierarchiam ubi de translatione nominum ad diuinam de-

terminatur ait: qz signū vītas esse nō pōt: qz est vēritatis signū. Ad tertium rēndent aliqui qz lī nō posse esse similitudo dei ad creaturā, pōt tñ ibi esse proportionalitas: vt sicut se hz creatura ad hoc sine ad suā pfectiōnem, sic suo mō dēns se hz ad suā, possimus tamē dicere qz inter dēū et creaturā est aliquā similitudo, et hoc negare totaliter nō est tutū, cū sa/ crā pagina hz cōcedat, nam ad rōnē similitudinē requiritur vītas in specie nō in genere soluz: qz si sit sola vītas generis similitudinē nō facit: qz tunc album esse simile nigro. cū albū et nigrū sint in eodē genere, in dēo autē lī nō sit qualitas, est tñ ibi sapiētia et fortitudo. vii et cōmūter dicitur qz in dēo est spēs sine genere: et qz similitudo nō accipitur fm genū: poterit esse aliquā similitudo creature ad dēum: et poterit deus metaphorice rōne fortitudinē dicere, sicut aliquā ratiōne duritie diceretur lapis vel ppter inbertiam asinus. Ad tertium dicendū qz ppter tales metaphorās etiā manifestatur vēritas: nā cā scītia theologie sit de necessariis ad salutem, taliter, pponi dī: qz oēs de ea aliqua possint capere, et qz nō oēs rationē apprebendunt: nec intellectua capiunt: vtitur sacra pagina corporalibus similitudinibus ut etiā in ea simplices proficere possint: et hoc est qd Augu. dicit pmo de tri. ca. i. qz sa/ cra pagina parvulis cōgruēs, nullius generis retuz verba vītauit, ex quibus quasi gradatim ad dīmī atqz sublimia noster intellectus valde nutritus assūgeret. Ad quintū dicendū qz sicut in dēo est fortitudo sine qualitate nec tamē propter hoc impedit ratio similitudinē, ita est ibi fortitudo sine accidente nec tamē propter hoc tollitur quin aliquā similitudo sit creature ad dēum: nam si ad similitudinem nō requiritur vītas generis nisi in qualitā vītas generis tollit imitationē fm formā specifīcam multo minus requiritur ibi vītas accidētis vnde pbi pōt reseruari fortitudo sine suo gene/ re et absqz eo: et sit accidēs: poterit ibi aliquāliter similitudo attendi.

Ecundo queritur vtrūz a rebus vīlibus translatio fieri possit, et videtur qz non: qz fm Boetii circa finē sui libri de tri. nos vero nulla imaginatiōe deduci oī. hz simili intellexū erigi: sed translatio a rebus vīlibus nō pōt esse sine deductione imaginationis: cū locum vīle et infīmū in genere entiū corporalia teneat que ymaginatiōe pportionata existunt eoz p fantasīa tababēat, p talia igitur ad divina manuduci nō debemus. Preterea talis translatio fieri hz vt possimus devenire in cognitionē diuinorū. Sed intellectus noster magis deo similitudinē vīlia: cū ipē sit in se quid optimū et diuinū, ergo p se ipm cognoscere deum magis poterit hz p vīlia, ergo rē. Preterea, vīlitas ex pērō visa est habere oītū, nam cū pector rebus corporalibz et vīlibz se subiciat, videtur oī vīlii vīlii, ergo et fm talia possit fieri translatio ad diuinā, ergo deo pōt dici diabolus qui est omnis malitie pncipē: nō fm ergo vīlia translatio fieri debet. Preterea, in dēo nō est cōditio nisi nobilis ergo vīlia in quibus sunt pditiones viles deo assimilari nō possunt, sed translatio omnis sit p aliquā similitudinē, ergo rē. Incontrariū est, qz sacra pagina etiā noīa vīlii ad diuinā trāsūt, in qdū noīnāt ipm noīe brutorū animaliū dicens ipm esse leonē vel leenā. Preterea, Dionysius, ii, de angelica ierarchia dicit, qz etiā vīlia ad diuinā transserri possunt. Rēo, dicendū qz sicut tactuz est pfectiōnes oīum generis cōgregantur in primo pncipio vīlis eadē modo habet esse in creaturis et in primo

pncipio: qz vt sunt in pmo pncipio sunt pfectiōnes simpliciter, sed in rebz creatis sunt participate, et id quādo noīa significat rem importantē pfectiōne sim pliciter, tunc talia quantū ad rem significatā cōpetant deo, ppriē nō trāsumptiū: vnde sapientia bonitas et būiūmōi pprie in dēo sunt. Sed qz būiūmōi pfectiōnes nō significatū vt pfectiōnes simpli: sed vt participate, tunc talia non cōueniunt deo ppriē: sed trāsumptiū. Nam leo et lapis pfectiōne aliquā importat: sed qz importat eam mō participato: de dēo ppriē dici nō possunt, cū igitur possint impētū noīa ad significandū pfectiōnes cuiuslibet creature et ab ipsa participātur: extēdendo nomē transumptionis pro oī es qd nō dicitur de aliquo ppriē nomina ipētātē pfectiōne cuiuslibet creature ad dīmī trāsūti polunt, vētu qz metaphorā semp ab aliquibz euīdētibz et sensibibz signis fieri hz soluz corporalia que sensuī manifesta existunt ad dīmī ppriē transferuntur. In corporalibz autē tria genera distingui possunt: quia aliqua sunt supēma sicut sol et luna et super celestia corpora, aliqua media sicut ignis et aqua et talia qz in dyaphonitatē cum corporibz supēstibz cōcīant, aliqua infīma vt lapides et būiūmōi, fm oīa ista pōt fieri trāslatio. vii Dionysius, ii, de angelica ierarchia, vbi de trāslatione nominū loquitur ait: qz diuinā eloquia aliquādo laudant dēum p res p̄ciosas, dicēdo ipm esse solem iūsticē: stellam matutinā. Aliquādo laudat dēus ex rebz mediis, dicēdo ipm esse ignē in nocte splendentem, aquā vitalis plenitudinis datrix. Aliqui autē ex nouissimis: vt cū ipm noīatius vīgūctuz suave et lapidem angularē, et lī a supēmis: mediis et infīmis translatio sumi possit quādā mō magis vīlum est theologia ipm significare p vīlia hz p supēma, vīlum et idem Dionysius ait, addam vero qd et omnīū vīliū esse, et magis significare vīlum est: qz et vermis specie tradiderūt diuinā sapientes, dēum se ipm circūfōrātū: sicut scriptū est, ego sum vermis et nō homo. Assignat autē Dionysius triplicē rationē, quare vīlum est sanctis theologiais dēū laudare p vīlia magis hz per alia. Prima est ne diuinā immūdis pateat, nam būiūmōi metaphorā p vīlia habent fieri ne bestiales holes diuinā secreta p̄cipiant, et id talia nō in ppriā forma: hz in metaphoribz proponuntur. Secunda ratio est, ne fideles in talibz ymaginibz remaneat. Nam cū dēus dicit vermis vel aliquod vīle fideles nō habēt materiā remaneat in talibz: vt talia denz credant, sed per ea coguntur in altiora asēdere, et hoc est qz Dionysius ait: qz talis translatio sit ne diuinā immūdis recepta sint hz est ne diuinā immūdis sint manifesta, et hoc qdū ad primū. Neqz mirabilis ymaginū studiosi compilationis tanqz veris remaneant figuris qdū ad secūdū, ex hijs duobz causis duplex utilitas cōfurgit. Primo qz immūdi suā imbecillitatis cognoscētes: vt qz se vident ad diuinā nō posse ascēdere ad contemptū sui pucocantur. Secūdo boni et digni ex quo p talia aliquāliter dēum cognoscēt, ad ipm magis cognoscēdū promouētur. Vnde Hugo exponēt oī etiam auctoritatē ait qz vībōr iūstū iudicū ap̄paret: vt dīmī veritas in manifestatione, quasi vīliū indumento se cōtegit: vt indignos ad contemptū sui prouocet: et dignos ad dignam speciē suaz que latet concupiscēdā et querendā inuitet: vt nō sine ptenēti co qd foris aspiciat, hz ipsa deformitate exterioris demonstratiōis depulsi, in figuris nō remaneat tanqz veris. Terram rationē assignat Dionysius: qz dēus magis innoescit nobis pnegationē qz p affirmationē: quia negationes dicēt de dēo vere sunt af
r

firmationes vō incōpacte. et ideo magis congruen-
tia p vilia laudatur que magis remouetur ab ipso.
Ad primum dicendū q̄ in cognitione diuina duo est
considerare: principiū et terminū. principiū talis co-
gnitionis possunt esse corporalia: q̄ inuicibilis dei p
ea que facta sunt intellecta spiciuntur. Terminus
autem nulla creatura esse debet: quia in nulla creatura
est sufficiens similitudo respectu dei: q̄ sīm Hylar-
ium cōparatio terrenot ad deum nulla est. Nō
ergo debem⁹ manuduci p ymagines ut ibi sitam⁹:
potissime in cognitione trinitatis de qua Boetius
loquitur: q̄ in nullo creato tres psonas in una essen-
tia aspicere possum⁹. Ad secundū dicendū q̄ dupler
est similitudo quæda naturalis et sīm hāc magis as-
similatur intellect⁹ deo q̄ corporalia. sed talis simi-
litudo nō semp̄ facit ad cognitionē. nam intellect⁹
magis cognoscit alia a se q̄ seipm⁹. illia est similitu-
do p informationē sīm q̄ oculis similatur colori cū
specie coloris informatur et hec assimilatio facit ad
cognitionē ut spectat ad propositū. sīm hāc assimi-
lationem magis assumulatur intellect⁹ corporalib⁹
q̄ deo: q̄ nō informatur nisi specie corporalib⁹ cum
sola corporalia fantasmatā habeat. et ideo p talia in
divinam cognitionē manuducimur. Ad tertium
dicendū. q̄ sīm illa vilia deber nominari deus: que
deformitatē peccati nō nominat. Nam translatio fit
sīm aliquā similitudinē peccati autē sīm auerſionez
a qua formā et speciem trahit: nihil est. et sīm nō
est aliqua assimilatio ad deum. et ideo nō nominat
deus ex abolis nec peccator. Ad quartū dicen-
dū q̄ nō sunt aliqua vilia si in eis peccati deformi-
tas nō includit sīm que deus nominari non possit. et
quodocidetur: quia in vilibus non sunt conditiones
nobiles. dicendum q̄ non est aliquid a deo vile pri-
uatum omni nobilitate: quia tunc innenires aliquid
privatum omni participatione summi boni quod
est impossibile.

Eper littera. super illo. (Discerne igitur
o heretice.) notandum q̄ Hylarius contra
hereticos yronice loquitur dicens. Hereti-
cos discerne sīm xp̄i a spiritu dei. q. d. nō
potes discernere neq; distinguere vel diuidere. euz
idem sit sp̄s dei et xp̄i siue patris et filii. Item super
illo. (et sīm hoc nō idem est deus q̄ est dei.) Nota-
dum q̄ littera dupliciter potest legi suspēsiue: et abso-
lute. si legatur suspēsiue: tunc est sensus sīm hoc. hoc est
volumus loqui de deo sīm q̄ in creaturis aspi-
cimus: sīm que modis nō est idem deus et q̄ est dei.
q. d. nō. Si vero legatur absolute. si intelligatur de
differentiā reali est locutio falsa: q̄ realiter loquen-
do id est deus et q̄ est dei. Sed si intelligatur de
differentiā rationis. sic est locutio vera: quia sicut in
creaturis realiter nō est idem homo: et q̄ est homini-
nis: siue natura et res nature: vel natura et ypostasis
sic in divinis licet nō re. ratio tamē differt essentia
et persona. Item super illo. (Deus autem inimē
se virtutis.) Notandum q̄ intēdit Hylarius. q̄ deus
docet se omnē: hoc est se totū et pfectum esse vbiqz.
(per sua.) hoc est per patētiā et virtutes suā. nam
eoipso et potentia dei et virtus est vbiqz: cum potē-
tia et virtus dei sit ipse deus. ipse deus vbiqz erit. et
si vbiqz deus est: totus vbiqz est. cum simplicissi-
mus sit et parte careat. Item super illo. (patri po-
tentia appropriatur.) Contra. videtur q̄ potentia
debeat appropriari filio. nam vir⁹ ad potentia per-
tinet. sed virtus appropriatur filio. iuxta illud apli.
Predicamus christi dei virtutem et dei sapientiam.
ergo et potētia ei appropriari debet. dicendum q̄ vir-
tus nō dicit patētiā solum: sed dicit potentia per-

fectam. habet enīz ponere potentia i vltimū. ppter
quod in primo celi et mundi scribatur. q̄ virtus est
vltimum de potentia. tripliciter ergo potest cōside-
rari virtus. Primo. ratione potētia in qua funda-
tur. Secundo. ratione actus que potētia per virtutē
efficit. Tertio. ratione bonitatis que refurat in ope
per virtutē: quia virtus nō soluz habetem perficit.
sed etiam opus suum bonū reddit. sīm philosophuz.
scđo ethicoz. si respicimus virtutē ratione fundamē-
ti: et ratione potētiae sic appropriat patri. Si vero
consideram⁹ tam prout per ipsam sit exitus in opus
sic appropriatur filio: quia pater per filiū operatur
omnia. unde filius brachium patris dicitur est. Si
vero de virtute loquimur ut opus bonū reddit. sic
appropriatur spiritui sancto cum ergo arguit q̄ po-
tentia debet appropriari filio sicut virtus. dicendum
q̄ nō oportet cum virtus nō solum potentia nomi-
net: vel nō dicat potētiam absolute. Item super
illo. (Sapientia appropriatur filio.) Contra. quia si
aliqua causa est ppter quā sapientia filio appropia-
tur est quia procedit per modū intellectus et sapien-
tia inter intellectuales habitus cōputatur ut patet
per philosophū. vi. ethicoz. sed sicut filius pcedit
per modū nature. et tamen natura nō appropriat
filio. ergo nec sapientia ei appropriari debet. dicendum
q̄ natura semp̄ habet rationē principij. sed sapientia
nō solum dicit principium: sed etiam dicit quod est
ex principio. nam sicut quādō aliqua procedunt ab
aliquo pcedunt per modū artis. illis ostensis dicit.
hec sunt ars hui⁹ vel illius. ita q̄ ipsa artificata ars
dicatur. ita quod procedit per modū sapientie sa-
pientia dici potest. et quia filius dicitur sapientia: nō
quia per modū sapientie producat. personā aliquā
sed quia sic ipse producit: ei appropriatur sapien-
tia que competit ei quod est ex principio nō natura
que principia nominat. Nam si ipsa artificata pos-
sunt dici ars et sapientia artificis. verbū autē qd̄
nō proprie ei artificiā. sed ratio artificandi. alia
multo congruentis appropriate ars et sapientia no-
minatur propter similitudinē quā habent ad propria. ergo
debet bonitas appropriari patrem cuius proprius est
esse totius deitatis principiū. dicendum pater est pnc-
cipiū totius deitatis nō per modū finis. sed ma-
gis. q. per modū efficientis. et dico quasi quia in di-
uinis nō proprie est causa efficientis: nisi extēdatur ef-
ficiens ad omne principiū productiuū. bonum autē
habet rationē cause finalis. et ideo nō oportet bo-
nitatem appropriari patrem q̄uis sit proprium eius
esse totius deitatis principiū. Item super illo. (a
quibus hec nomina translata.) sunt ad creatorem.
Contra. ephe. iij. a quo est omnis paternitas in ce-
lo et in terra. ergo paternitas non transfertur a crea-
turis ad creatorē: ut dicit magister. Sed ecōuerso
dicendum. q̄ sicut in paternitate. sicut in ceteris no-
minib⁹ duo est cōsiderare rem significatam et mo-
dum significādi quādō a rem significatā: prius
reperitur paternitas in deo. q̄ in creaturis. sed quādō
ad modū significādi sīm et tale nomen a no-
bis est impositum per prius reperitur in creaturis.
et inde ad divina translatus est. et proprius hoc magi-
ster dicit nomē paternitatis a creaturis ad divina
translatum.

Unq supra.) Postq magister determinauit de unitate entie et distinctio ne personarum in quibus principaliter consistit materia primi libri an et q ac cedat ad secundum librum in quo de creaturis est determinatur? determinat de quibusdam attributis diuinis sicut que respectu creaturarum deus causa et principium notatur. deus autem non est agens ex necessitate nature sed per intellectum: et quod in agentibus per intellectum non solum requiritur virtus et potentia ut possint agere. sed et scientia et voluntas ut sciatis et velint. et ideo parte ista que contra totum superiorius precedens cum divisa fuit de tribus predictis magister determinat. scilicet de dei scientia. potentia et voluntate. unde duo facit. quod primo dicit talem tractati esse necessarium. scilicet de predictis exsequitur. secunda ibi. (statim post. secundum est igitur.) circa quod tria facit. sicut de tribus determinat de dei scientia. secundo. de eius potentia. tertio de voluntate ipsius. secunda ibi. (Nunc de potentia dei agendum. in principio. xl. iij. circa primus duo facit. quod primo determinat de dei scientia. secundo. specialiter determinat de dei predestinatione que quedam species diuine essentie videtur esse ut accipiam speciem pro omni eo. quod sicut species modi aliquid nominat. secunda ibi. (predestinatione vero.) In principio. xl. iij. circa primus duo facit. quod primo determinat de diuina scientia. secundo ostendit quomodo ipsa se habeat ad res scientias. secunda ibi. (nunc ergo ad propositum.) In principio. xxviii. vii. circa primus duo facit. quod primo ostendit scientiam dei esse respectu omnium. secundo. huius occasione querit quomodo omnia in scientia dei existunt. secunda ibi. (Solet hic queri.) In principio. xxvi. vii. circa primus duo facit. quod primo separat scientiam dei a scientia. predestinatione et ab aliis bus insimilis. secundo. propter practica quoddam questionem mouet. secunda ibi. (Hoc considerare oportet.) circa primus duo facit. quod primo dat differentiam inter scientiam: prouideriam: dispositionem: predestinationem. ostendens tamen oia dictam hoc concenire: quod non sunt respectu omnium. secundo ostendit diuinam scientiam sine scientiam ab aliis predictis differre eo quod a diuina scientia respectu omnium est. secunda ibi. (Scientia vero vel scientia.) Deinde cum dicit. (hic considerari.) mouet quoddam questionem circa practica et duo facit. quod primo querit. utrum in deo esset scientia vel predestinatione. si nihil futurum esset. et ostendit quod non: quod talia solum respectu futurorum occurserunt. scilicet obicit ad partem contraria. ibi. (ad hoc autem a quibusdam.) circa quod duo facit. quod primo obicit in contrarium. secundo obiecta solvit. secunda ibi. (ad hoc contra.) Pro prima pars dividit in partes tres. sicut et tres rationes adducit ad ostendendum esse impossibile per scientiam in deo non fuisse. dato etiam quod nihil futurum esset. Prima ratio talis. prescientia dei est id est scientia et scientia: idem quod essentia. Si ergo potuit prescientia non esse in deo potuit in eo non esse scientia et essentia quod est inconveniens. secunda talis. prescire in deo est idem quod scire. et scire idem quod esse. si ergo deus potuit non prescire. potuit non scire et non esse quod est inconveniens. Tertia talis. idem est deus esse prescium et deum esse deum. quia prescientia dei ipsum deitatem et deum naturam dicit. si ergo potuit deus non esse prescium. potuit deus non esse deus quod est inconveniens. secunda ibi. (additum quoque.) tertia ibi. (Item cum idem.) Deinde cum dicit. (ad hoc iuxta.) solvit et duo facit quod primo facit quod dictum est. secundo ostendit scientiam et scientiam in deo fuisse etiam si nihil futurum esset. secunda ibi. (Scientia vero.) circa primus duo facit. quod

primo dicit prescientiam: dispositionem: predestinationem: quodam respectum importare ad propria disposita predestinationata. scilicet ostendit propter tales respectus deum potuisse non esse prescium: non disponuisse: et non predictum esse. non quod variabilitas intelligatur ex parte divine scientie: sed ex parte connotati sive ex parte effectuum. secunda ibi. (cum ergo dicitur.) tunc sequitur illa pars. (scientia vero vel sapientia.) In qua ostendit scientiam et sapientiam in deo esse ab eterno etiam si nihil futurum esset: quia talia non solum dicuntur respectu futurorum et temporalium. sed etiam respectu eternorum. et tria facit. quia primo facit quod dictum est. secundo dicit omnia esse in dei scientia et omnia in deo esse. et tertiis ostendit omnia esse deo presentia. et quod ipse notat ea quod non sunt tantum ea que sunt. secunda ibi. (Præterea oia diligenter. tertia ibi. (Inde est erat.) In quo terminat finis lectionis et distinctionis.

Circa scientiam dei de qua in presenti distinctione magister determinat. duo querenda sunt. Primum de ea in se. Secundo. de ea in comparatione ad scientiam nostram. Circa primum queremus quatuor. Primum utrum in deo sit scientia. Secundo utrum seipsum cognoscatur. Tertio. utrum cognoscatur alia a se. Quarto. utrum habeat propriam cognitionem de rebus.

Dicitur quod in deo non sit scientia: quod scientia importat per actionem supradictam rei: sed cum deus sit simplicissimus: nihil est superadditum essentie sive. ergo et ceterum. Præterea. sicut primum posterius. Hoc est per demonstrationem intelligere. non ab eo de monstratio appellata est silogismus apoditicus. scilicet scientificus vel facies scire. Sed intelligere per demonstracionem est intelligere cum discursu. cum demonstratio sit quasi species silogismi et in omni silogismo habeat esse illatio que sine discursu esse non potest. Præterea. item lectus distinguuntur contra sapientiam et scientiam. quod iste lectus est principiorum sapientiae et scientiae. et conclusio nuz sapientia distinguuntur a scientia. quod sapientia est per causas altas: scientia per causas imas: Igitur possemus saluare in deo esse intellectum in qua cognitione cognoscit se ipsum quod est principium omnium: et sapientiam in qua cognitione alia per se ipsorum qui est causa altissima: in eo tamen esse scientiam: ut videtur: nullo modo saluare possumus cum nihil cognoscatur per causas imas. ergo et ceterum. Præterea. in omnisciencia est considerare plausibiliter scientiam: et scibile: sed cum deus sicut Boethius sit summe unus in quo nullus numerus. in eo scientia esse non poterit: quod si oicias quod ibi est scientia sine pluralitate quod scitur ibi est idem quod scientia contra. id est sibi ipsum non potest esse simile sicut Hylarum. sed scientia est assimilatio scientis ad scibilem. ergo non potest esse sibi idem scientia et scitum sive scibile. Incotramur est quod Augustinus. xv. de tri. ca. xiiij. vult quod verbis dei de scientia eius significatur. sicut igitur est sibi verbis: ita est id est scientia: sed cum propriezate sit ibi verbum ut ostenditur est supra: propriezate erit ibi et scientia. Præterea. non competit alicui scire sine scientia. sed sicut Augustinus. vi. de tri. ca. vlti. oia habet mutabilitatem a deo scientur. multe enim auctoritates sacri canonis de scientia dei loquuntur: quod non esset nisi in deo scientia esset. Rerum. dicitur quod si vellemus sequi modum platonicoz. deus nullo modo es set scientia: sed super scientiam posuit enim plato quod esset oratio deo sicut ordinem abstractorum. nam in quolibet genere erat reperiri unum per se et multa per participationem: et quod quanto aliquid est magis latum et plura comprehendens: est magis abstractum: ut quod animal est majoris ambitus quam est homo: est magis abstractum.

etum qd et fin intellectum: per se ait fin positiones istam erit superioris ad per se hominem: et quia vel est adeo latum: ut unum et bonum. nam et non existentia uno et bono participant: unum et bonum fin hoc sunt latiora ente: propter quod voluerunt platonici qd deus summus. et primus erat essentia unitatis et bonitatis. alia autem abstracta que etiam appellat deos habebat ordinem ad hunc unum et primum deum et finem qd erat ordinem in pse entibus et in abstractis. sic et erat repere ordinem in his que per participationem habebatur esse. et qd in rebus ordinatis aliqua est innenire supremam: aliqua media. aliqua infima. ideo in omni genere entium posuerunt dictos gradus: et qd videbatur omnia colligata eis cum non posuerunt ordinem absque coagulatione: posuerunt omnia quodammodo esse in omnibus. nam et supremam reservabantur in mediis et infimis et in finia in mediis et supremis. ita per res habebant esse in se ipsis et in aliis. et ideo oia coniuncta et colligata erant: et qd omne qd recipitur in aliquo recipitur secundum modum rei recipientis: non eodem modo omnia erant in omnibus: quia quicquid erant in se ipsis essentialiter in superioribus super excellenter: in infimis participative: ut qd vivere est infra esse et supra sapere. nam vivit et est quicquid sapit et non contigit. est autem quicquid vivit non eodem modo. et ideo si in vita est esse. vivere et sapere: omnia hec erant in ea per modum vite sue vitalitet: et qd vivere est in vita vitaliter: est in ea essentialiter cum vita se ipsam non eredat. sapientia autem esse in vita vitaliter non est esse essentialiter. qd sapientia est infra vivere: et cum sit in ea per modum vite qd excellit sapere. erit in ea super excellenter: esse autem in vita reservabitur participative: eo quod esse excellit vita et qd esse non potest esse in vita nisi per modum vite: cum modus vivendi sit inter modum essendi: esse erit in vita participative. Sunt ergo omnia quodammodo in omnibus. modi tamen essendi qui finis tres gradus distinguuntur. vñ essentialiter. superexcellenter et participative non ois in omnibus reservantur. nam in rebus mediis omnes modi adaptari possunt: eo quod subiectis sunt paria. propter quod in se ipsis essentialiter reservantur: in superioribus sunt inferiora. vñ supra in eis participative existunt. in inferioribus autem sunt superiora. quapropter talia super excellenter prehabent: supremis tamen et infimis solum duo modi convenienter. nam suprema nihil habent participative. unde quicquid est in eis: vel est essentialiter vel superexcellenter. Infima autem nihil superexcellenter continent: propter quod quicquid in eis existit: vel est ibi participative vel essentialiter. cum igitur deus sit essentia unitatis et bonitatis finem prestatum modum. quicquid erit in eo erit unitate et bonitate. nam sicut quicquid est in per se vita est vitaliter. sic quicquid est in per se bono et per se uno: est bonitatem et unitatem. igitur sola bonitas et unitas erunt in deo essentialiter: qd esse bonitatem bonitatem et unitatem unitate in aliquo: est ea esse essentialiter: sicut vivere est essentialiter in vita: qd est in vita vitaliter. oia tamen alia erunt in primo super excellenter. Nam cum oia sint infra unum et bonum modus unitatis et bonitatis excellit oia. non igitur erit scientia essentialiter in deo: qd non erit in eo scientia: sed superexcellenter: ut bonitatem et unitatem. igitur finis haec viam: si posset dici deus bonus et unitus nullo tamen modo potest dici sciens sed supsciens. Ita autem via tamen subtilis sit et immet nos ad consecutionem veritatis: propter quod sumus eam diffusus prosecuti ammiserimus tamen veris falsitate s quasdam. Nam omnes pfectiones simplices in deo essentialiter existunt et non est dare ordines deorum ut posuerunt platonici ut clavis apparebit cum disputabimus de fidei. Unde et

Dionysius in xij de di. no. sic loquentes soriter reprehendit. dicens quod nec ipsi scierunt quid dicarent nec patres eorum. oportet nos ponere scientiam: sapientiam et talia que perfectione simpliciter important: in deo essentialiter et proprie existere. nam Aug. xv. de tri. ca. xiiii. dat differentiam inter scientiam nostram et scientiam diuinam: quod scientia in nobis est accidentia littera in deo essentialis: et ratione. in xij. metra. ait quod scientia et vita proprie de deo dicitur. Sed ne videamus viam platonicorum omnem modum destruere. dicamus deum non uno modo esse scientem: sed super scientem. aliovero modo proprie et essentialiter scientem esse. et sicut dicimus de scientia: sic intelligendum est de vita et sa pieta et ceteris diuinis attributis. nam si et plures dicti est in nomine est duo considerare: rem significatam et modum significandi quantum ad modum significandi nihil de deo dicitur proprie. sed super excellentem. Nam cum modus significandi sequatur modum intelligendi. cum intellectus noster deficiat a divina essentia eo quod naturaliter loquendo respectu cognitionis nostre et cuiuslibet creature. dens lucem habitat in accessibilem quam nemo hominum vnde videt nec videre potest. si modus significandi nominem attendimus: deus non est viens nec sciens. sed supponens et supsciens. Sed si rem significatam consideramus vita et scientia prope dicitur de deo. et iohannes Dionysius aliquid deum dicit super bonum et super vitam. Aliquam deum nominat per bonum et per vitam. est ergo deus proprius et per scientiam. si rem significatam per scientiam non modo significandi attendimus. Ad primum dicit quod pfectiones omnis generis congregantur in primo pfecto. id scia et vita et ceterae pfectiones in ipso existunt. sed qd in eo non sunt participative sed essentialiter: quod de sua vita et sua scia. id est in nobis dicat scia pfectionem superadditam eo quod per participationem scientes sumus. in deo autem nullam pfectionem superadditam noiam. Ad secundum dicendum quod scire pfecte dicit rectitudinem cognitionis: quod autem dicat discursum rationis: accedit scientie simpliciter: sed non accedit scientie nostre: et quod in deo sunt pfectiones absque imperfectione: in deo erit scia absque mutabilitate et discursus. Ad tertium dicendum quod in nobis aliquo modo sumpta distinguitur ptra sapientiam. coiter tamen accepta vnius per alio ponit et scia sapientiae includit ut videtur velle Aug. xiiii. de tri. ca. penult. possumus tamen per quandam adaptionem dicere in deo intellectus esse sapientiam et sciam. nam intellectus proprie dicit respectu simplicitatis et per coparationem ad quidditatem. scia autem et sapientia proprie cognitio corporum. in deo autem in nobis non sit realiter distinctus ab essentia. est tamen distinctus finis rationis ut dicas intellectus esse in deo. put cognoscit naturam suam. sapientia prout cognoscit naturam suam esse. scientia prout cognoscit de se sit aliud que oia in deo sola ratione distinguitur. et tamen sic ratione talia distinguedo non salvam intellectus sapientiam et scientiam in deo esse ut in nobis existunt: et iohannes ratione deficiebat: quod de rebus diuinis ad modum rerum humanarum iudicare volebat. non tamen per hoc minus proprie talia in deo existunt: immo magis in quantum scientiam non corporis pfectiones anteriora. Ad quartum dicit quod pfectio dicitur quod requiritur ad scientiam non opere differere. sed ratione. vñ in deo idem est scientia et principali scientia et quod dicitur quod scia est assimilatio scientis ad rem scientiam. et nihil sibi ipsum est simile. dicit sciam dici assimilationem impressionem apprehensionem. sed huiusmodi vocabula sompserunt originem propter intellectus possibiliter qui cognoscit per receptionem speciei. et est solus impotencia respectu scibilium. sed in deo talia non possunt nisi finis modum intelligendi. cum in scia eius non sit potentialitas aliqua.

l. 108. Ecclido qritur. vtrum deus seipm intelligat vel cognoscat. et videtur q: nō: q: fm Dionysii. vii. de di. no. deus est sine sensu sine mente sed habens intellectuales operationes. sed qd est tale seipm cognoscere nō pot. ergo rē. *P*reterea. videmus in nobis duplicitem modū cognitionis. unus est p simplicē intuitu. sīm q: oculus videt. alius est p discursu. sīm q: ratio ratiocinādo et investigādo cognoscit. virtus autē illa que sine discursu cognoscit seipm nō videt. nā oculis alia videns seipm nō videt. virtus autē illa q: sine discursu cognoscit pōr seipm cognoscere. cuī igitur oēs nō discurrēdo cognoscit. modus cognitionis eius assimilabilis cognitioni sensitivae. igitur dāto q: talia cognoscere possit. seipm non intelligit.

*P*reterea. dicitur in. xv. propositione de causis. q: omnis sc̄is q: sc̄it essentia suā est rediens ad essentiam redditione cōplēta: sī in omni tali intelligitur discursus & successio. cuī igitur hec sunt aliena a deo deus essentia suā nō cognoscit. *P*reterea. actus relationē importat in diuinis nō sunt reciprocī. et ideo q: generare relationē importat nō cōcedimus q: aliqua psona seipm generet: sed scire relationē importat. ergo nulla psona seipm scit: nec de eo dicere poterimus q: seipm sciat: que de eo verificantur de qualibet psona vel saltē de aliqua verificari habet. Incontrariū est pbs. in. xij. metba. qui vult q: deus seipm cognoscat. *P*reterea. fm Aliū. in methaphysica sua. Deus est intellector et apprehensor sui: eo q: sua quidditas spoliata est a materia. Nō. dicendū. q: ex precedenti q̄stione haberis possit deum esse cognoscēti et intelligentem. suppletes m̄ qd ibi dimissum est hoc idem tristici via venari possim⁹. sīm q: deum triplē cognoscim⁹ p supercelentia: p remotionē et cansalitate. In quātum deum p supercelentia cognoscim⁹ omnia que sunt in oībus i eo supercellenter ponim⁹. et iō scire et intelligere que sunt pfectioēs in genere entium productorum a pīmo. per amplius et pfectius existūt in ipso. Secundo possum⁹ argere deū et cognoscēti per remotionē. videm⁹ enī formā a materiis separata esse rationē intelligēti et intellectū in actu. et iō species lapidis que est in aia: est intellectus in actu: et ratio intelligēti. q: si tū huiusmōi forme haberet p se esse: nō solum essent ratio intelligēti: sed intelligētent. nam q: aliqua forma sit rō agendi et nō agat. hoc nō est nisi q: nō cōpetit ei p se esse. et agere sequitur modū essendi. et ideo qd soluz est ratio essendi et nō proprie tis: solum est ratio agendi: et nō p prie agit. Vnde calor existens in materia nō habet p se esse: solum est ratio calefaciēdi nō tū calefacit: q: si tū esset separatus cōpeteret ei agere cum igitur deus sit ab omnib⁹ materialib⁹ segregat⁹ et potissime habeat p se esse: potissime intelligens erit. Tertia via sumit et cansalitate. nam si deus oīam est causa et oīa comparantur ad ipm tanq artificialia adartificem: cuī nō agat ex necessitate nature: sed per intellectū et cognitionem: ut in aia q̄stione patet ipm esse intelligentē negare nō possim⁹. has tres vias agit Dionysius. vii. de di. no. ubi de divina sapientia determinat. nam viam p supercelentia tangit cuī dicit. deum esse sine mente et sine sensu nō fm defectū: sī fm excessum. q. d. q: oīs cognitione p amplius et pfectius et excellenter referuas in primo. viam p remotionē in nūt cum sit. q: divina mens cōtinet oīa: cognitionē ab omnib⁹ segregata. Nam et eo q: segregat⁹ distinguitur ab omnib⁹ creatis: in quātum in eis materiales aliquā vel potētialitas inuenitur existens ipē in materialis et actus purus. oīa per cognitionē cō-

prehendit. Tertia vero via habet cuī subiungit fm emmī causam in seipso omnē scientiā preaccepītē et si cogimur deum ponere intel'gentē et cognoscētem q: seipm cognoscat negare nō possim⁹. nam q: aliqua virtus cognoscētiā supra se cōuerſua nō erit. hoc nō est nisi ratione materia: itatis illi virtuti amnere: vt rōne materie corporalis quā virtus illa p̄ficit. Nam sīm q: pculis pbat q: ad se cōuerſum est: incorporeū est. et nullū corpus ad seipm cōuerſit. ideo oculus seipm nō videt: quia visus est virtus organica. cum igitur dens potissime sit immaterialis ad quē oīs creature cōparata quodāmodo corporeā et grossa est. iuxta illud. Damasc. xij. li. ca. xij. Omne ad deum cōparatū grossum et materiale inuenit. Solus enī deus essentialiter immaterialis et incorporeū est: cōcedere cogimur deū marime se ipm cognoscere. Excedit anteū incōparabilitē cognitionis diuina fm quā seipm cognoscit: omnē aliam cognitionē cōcreatam qd sic declaratur. In actu enī cognitionis ad presens est quatuor considerare. cognoscens: rationē cognoscēti: actu cognitionis et cognitionis. hec autē quatuor aliquādo reducuntur ad tria. aliquādo ad duo. aliquā ad unū. aliquādo oīa realiter sunt distincta. Nam virt⁹ cognoscētiā quadriplici gradu distinguunt: q: quedā enī sc̄itū. quedā rationalis. quedā intellectualis. quedā supintellectu alis et diuina. In virtute sensitiva semp predicta quatuor realē differunt: vt apparet in visu. Nam vir tuis visua p seipm nō pot esse sufficiēs cognitionis principiū. et iō requiritur q: aliquid ei supaddat qd sit cognitionis ratio: vt species aliqua pupillā informans. Rursus actus vidēdi semp est realiter a vidēte distinct⁹. etiam ipm visum realiter distinct⁹ est. igitur ad actuū visionis quatuor cōcurrunt de necessitate realē differentia. oculis tanq̄ videns. species tanq̄ ratio. visio tanq̄ actus. visibile tanq̄ visum et cognitionis. In rōne autem hec quatuor ad tria reduci possunt. Nam mens rōnalis seipm cognoscere pot. ita q: idem est cognoscens et cognitionis. licet fm huiusmōi cognitionē se sufficiēter per seipm scire nō possit: sed requiritur ibi aliquid mēti supaddatum: vt species intelligibilis intellectū informans erunt: ibi igitur quatuor fm rationē: tria fm rem. nam cognoscēs et cognitionis sunt duo fm rōnem: vñ fm esse. cōcurrunt tū ibi sc̄o species intelligibilis. et tertio actus intelligēti. Sed in virtute intellectua li vt loquamur fm modū Dionysij. qui angelos appellat intellectuales: hoīes rationales predicta quatuor reducuntur ad duo. nam angelus seipm cognoscere pot: ita q: ibi idem est cognoscens et cognitionis. verum quia substātia angelī nō est potētia pura in genere intelligibiliū: nō cognoscit se angelus cognoscendo alia: vt intellectus nōst̄ seipm cognoscit. sī per essentiā suā seipm intelligit. igitur tria in eo aliquo modo reducuntur ad vñ. videlicet cognoscēs cognitionis et ratio cognoscēti. actus tū cognitionis de necessitate est realiter distinctus a dictis tribus: q: multi creature actio essentialiter cōuenit vt sua actio sit sua substātia: igitur p̄dicti quatuor in angelo nō possunt reduci ad vñ. licet aliquo modo reducuntur ad duo. In intellectu autē divino omnia reducuntur ad vñ. Nam ibi idem est cognoscēs et cognitionis. quia deus solū seipsum primo et pncipaliter cognoscit: vt suo loco patet. Rursus ratio cognoscendi et actus cognitionis a cognoscēti et cognitione realiter differre nō possunt. quia deus seipm per se ipsum cognoscit. et ei intelligere est essentiale et sua actio est sua substātia: vt probatur. xij. metba. et q:

In omni cognitione est unio cognoscētis ad cognitū q̄to magis in ratione cogniti cognoscibile cognoscēti vñitur: tanto magis cognoscitur: q̄ potissimum talis unio intelligitur in deo cum nihil realiter a deo differens intelligatur mediū in cognitiōē dīmina ut seipm cognoscit. cognitio et̄ oēm aliam cognitionē excellit. Nam cū actus et̄ ratio agendi quodāmodo sunt media inter agens et̄ obiectū: cum res creata se ipsam cognoscit: q̄ ratio intelligendi et̄ actus vel saltem ipse act̄ ab ea realiter differt: aliquid realiter distinctū ab ea intelligitur: medium inter rem crea tam cognoscētē et̄ seipm cognitā: nulla igitur creatura adeo vñitur sibi in rōne cogniti: vt dēns igit̄ sibi ipsi est vñitus. maxime igit̄ vñ est dēi seipm cognoscere. et̄ ideo eius intelligere est summe volutuosa omnē alia cognitionē excedens. quib⁹ vñis apparēt veritas q̄stionis. Ad prīmū dicendum q̄ dēus dicit sine sensu et̄ sine intellectu et̄ sine mente nō ppter defectū: sed ppter excessum vt idē Dionysius ibidez ait. et̄ iō nō debem⁹ arguere q̄ nō intelligat. Ad secundū dicendum q̄ s̄m p̄bim ea q̄ sunt p̄ accidens: separabiliā sunt et̄ q̄ nō est per se q̄ virtus nō discurrens seipm nō cognoscet: nec oculi seipm nō vider ex eo q̄ non discurrunt: sed q̄ vir tuis materialis existit. ideo nō oportet q̄ quicquid nō discurrat q̄ seipm ignoret. poteris enī nō discurrens seipm cognoscere si quid immateriale existat: et̄ quia dēus quid immateriale existit: ideo ratio nō concludit. Ad tertū dicendū et̄ ille reddit⁹ p̄t esse sine discursu et̄ motu. nam cū semper operatio sit media inter agens et̄ obiectū: cum aliquid seipm intelligit s̄m modū intelligendī operationē suam tendit in seipm: et̄ q̄ operatio illa terminatur ad id. Vnde exiuit et̄ idē est principiū et̄ termin⁹ talis actionis: dicitur huismōi cognitionē redditus. nō igit̄ arguitur. si dēus seipm cognoscit q̄ intelligat cū discursu s̄m q̄ suū intelligere s̄m nostrū modum intelligēdi est mediū inter dēum vt est intelligens: et̄ vt est intellectui quod aliquo modo cōcedere possumus. Nam sicut dēns s̄m rationē a seipso distinguitur vt cōsideratur: vt intelligens et̄ vt intellectū. sic s̄m no strum modū intelligēdi intelligere suū est medium cum seipm intelligit: quia semper actus s̄m modū in telligendi exit ab agente et̄ terminatur in obiectū: et̄ ista est intentio p̄positionis tacte: vt patet p̄ Lōm. ibidez: babet tamē dicta p̄positio aliam c̄ppositio nem que etiam in cōsēto tangitur quā propter bre uitatem dimittem⁹. Ad quartū dicendū q̄ scire nō importat relationē realem: sed s̄m rationē. rela tiones autē rationis reciprocē esse possunt. namidē per idem p̄tate que est relatio rationis ad seipm referetur.

Eritio queritur. vtrā dēus alia a se cognoscet. et̄ videtur q̄ nō. arguit enī p̄bs. xij. metba. q̄ si diuinus intellect⁹ cognoscet alia a se vñsceret. Nam intelligibile est p̄fectio intellect⁹. sed omnia alia sunt vñlia in cō paratione ad prīmū. ergo nihil aliud a se intelligit. quia tunc vñlius primo esset p̄fectio prīmi. Preterea. idem ibidez arguit: q̄ si prīmū cognoscit alia a se nihil est vere vñ in quo nō sit alietas: quod sic declaratur: quia diversitas in sc̄ientia est ex diversitate intellectorū. Si ergo vñliū alia a se cognoscit cuz talia sunt multa et̄ diversa in sc̄ientia p̄mē erit diversitas et̄ per consiquens in ipso p̄mō: quia sc̄ientia eius nō est aliud ab ipso. Sed ponere diversitatē in pri-

mo. et̄ nō ponere aliquid in quo sit vera unitas cuz omnis multitudo ab unitate p̄cedat: est valde inconueniens. dēus igit̄ nō alia a se: sed soluz seipm cognoscit. Preterea. ex eodem. xij. baberi potest q̄ si prīmū intelligeret alia a se q̄ intelligeret discernendo et̄ ei p̄tingeret in intelligendo lassitudine. nam intellectus nō intelligit plura simul: quia simul et̄ se mel nō potest plurib⁹ informari. et̄ q̄to simplicior est intellectus cuz in eo sit minor diversitas: magis determinatur vt vñliū cognoscat. ponere ergo intellectus diuinū cognoscere alia a se est dicere ipsum cognoscere vñliū post aliud quod est inconueniens. potest autem et̄ hoc idem aliter declarari: quia intellectus intelligens alia a se est in potentia ad intelligēdū quod est in potentia ad intelligendū. successu intelligit intellecta. omni autem tali cōuenit lassitudine. Vnde et̄ idem p̄bs ait: q̄ si prīmū nō est intelligēs actu sed potētia necessariū est vt consecutio intelligendi inducat ei lassitudinē: sed cū sit inconueniens. p̄mo in intelligēdo lassitudinē accidere inconueniēs estponere ipsum alia a se cognoscere. Preterea. in eodem. xij. legistr. et̄ nō videre quedā est nobilit̄ et̄ melius q̄ videre. hec autem q̄ nō videre est melius q̄ videre. sunt turpia et̄ villa s̄m Lōm. s̄z cōnia sine vñlia respectu prīmi. prīmū nihil aliud a se co gnoscet cum quicq̄ id nobilitatis et̄ bonitatis exco gitari potest deo attribuēdū sit. qui s̄m Ansel. est quicquid est melius esse q̄ non esse. Preterea. in eodem. xij. plane dicit philosophus et̄ Lōmēta. q̄ nihil extra se intelligit. ergo et̄ ce. Preterea. si dēus cognoscit alia a se. vel hoc est p̄ essentiā suaz vñl per similitudinē aliquam superadditā: per similitudinem supadditā nō q̄ tunc in deo esset compositio ergo per se ipsuū omnia cognoscit. sed hoc esse nō potest nisi inquit ipse est causa oīum: cogitatio p̄ causam est cognitionē discursiva: ergo dēus cognoscit di scurrendo q̄d est inconueniens. Incontrarium est q̄ s̄m Lōmē. xv. de tri. ca. xiiii. Mōvit omnia dēus pater in se ipso: non vñlia in filio. et̄ vñ. de tri. ca. vlt. vult q̄ dēus vñlia que fecit p̄ verbū. cognoscit in verbo: nō igit̄ sui ipsius solū cognitionē h̄z: s̄z etiam et̄ sanctoz. Preterea. cognitionē fit p̄p similitudinē rez cōstantē in egnoscēte: sed diuinā essentiā est similitudo oīum: q̄r vt supra ostensuū est: nihil est oīo primatu p̄ participatione bonitatis prime q̄d non im mitteretur diuinā essentiā in aliquo: igit̄ dēus p̄ essentiam suā oīum cognitionē habebit. R̄no oō quod Lōmē. in. xij. metba. s̄z s̄m q̄ sonat littera. eum in telligere volum⁹. velle videt dēū alia a se nō cognoscere nisi forte diceremus dēū cognoscere omnia: q̄ cognoscit se ipsum in cuius virtute et̄ potētia oīa existunt: vnde et̄ reprehendit Thēmistiū dicemē de um cognoscere omnia eo q̄ se cognoscit esse p̄ncipium omnium. nō sit probare dēū nihil aliud a se ipso cognoscere ex p̄fectione et̄ simplicitate diuinae cognitionis. tunc enim aliquis p̄fecte cognoscit cum cognitionē cognoscēti p̄fecte vñitur. vnde ait q̄: cum intellectus et̄ intellectum fuerit adunata p̄fecta adunatione cōtingit vt ipsa fiant vñliū simpli citer oīibus modis si igit̄ prīmū alia a se cognoscit est dare imperfectam cognitionē in prīmo: cum sit dare aliquid cognitionē ab ipso non idem oīibus modis cum eo ostendit etiam hoc idem ex diuina simplicitate: quia prīmū vt ait: est simplicius omnibus. et̄ est simpliciter vñliū sine aliqua multiplicitate: et̄ quia in eo nulla multiplicitas est: nō est in eo alietas intellectus et̄ intellecti. nec est in ipso multitudine intellectorū: quia multitudo intellectorū absq̄ alietas intellectus et̄ intellecti esse nō potest. sed hu-

in simili obiectio[n]es contingunt eo q[uod] modus quo pri-
mum alia a se cognoscit ignoratur. deus enim p[ro]mo
et principaliter solum seipm cognoscit et cognoscendo
se cognoscit alia. unde omnia creat[ur]a respiciunt diu-
num intellectu[n]o: non tanq[ue] obiecta p[ri]ncipalia: sed quasi
obiecta ex cōsequenti: et quia multiplicitas. et perse-
cuto cognitionis et p[re]dictibilitas cognoscētis inest rei
ex obiecto principal: non ex secundario. cum deus so-
lum seipm per se et primo cognoscat ex cognitione
aliorum nec cōsurget in eo multiplicitas nec imper-
fectio aliqua. vt Lōmen. cōcludebat. cogimur enī
ponere deum alia a se cognoscere. q[ui] triplici via de-
clarari pot[est] sicut in omnib[us] rebus alijs a primo
cōspicere possumus s. Uidemus enī omnia alia a pri-
mo mobilia esse: q[ui] omnis creatura vel mouetur p[er]
se vel per accidēs vel ab intra vel est possibilis ad
motum. Solus autē deus vt probatur in. viii. p[ro]p[ter]o
sicut. Est omnino immobiles per omnē modum.
Secundo in omnib[us] rebus vniuersi aspicim[us] quen-
dam ordinem. sunt enī vniuersa creata ordinata et
connera ad inuicem. solus autē deus proprie in bu-
iustimodi ordine nō cotinetur: sed est bniusmodi ordi-
nis institutor. Tertio in omnib[us] creaturis inuen-
imus aliquā imperfectionē ammirā. aliquā poten-
tialitatem et priuationē. propter quod bonū intel-
lectum habere pot[est] q[ui] scribitur. viiiij. metra. q[ui] acci-
dit omnia participare malo preter vnu[m]. propter
hec tria que in omnib[us] rebus aspicim[us]. videlz pro-
pter motum: ordinem et priuationē. arguere possumus
deum aliorū a se cognitionē habere. Nam semper
per mobilia presupponit factorē immobilez. factor
immobilis nō potest esse agens ex necessitate: quia
omne agens. p[ro]p[ter]e monet motum: et omne quod
monet motū: mouet vt instrumentū eius quod mo-
uet per intellectū et cognitionē. deus igitur qui mo-
uet immobiliter et tanq[ue] p[ri]mū agens nō vt instru-
mentum: nec agit ex necessitate nature: sed p[er] in-
tellectum et cognitionē. sed omne tale agens: factorum
cognitionē habet. igitur deus aliorū a se et creatura-
rum factorū ab eo cognitionē habebit. bene igitur
Dug. in. vi. de tri. in fine. ex mutabilitate rerum do-
cer nos venire in cognitionē diuine scientie immu-
tabilis dicens creata mirabilia existere: quia im-
mutabiliter scītūr a deo. Secunda via ad inuestigā-
dum hoc idem haberi pot[est] ex ordine vniuersi. nam nō
est possibile omnia tendere in suū finem directe nisi
ab aliquo cognoscētis ei presitutuatur ordo: cum igit[ur]
videam[us] res naturales cognitione carētes in suis
fines directe tendere. arguere possumus aliquā cau-
sam per intellectum et cognitionē agentem: ea in
suis fines destinare. ideo bñ dictu[m] est q[ui] opus natu-
re est opus intelligentie. Sic enī debemus infima
reducere in suprema: vt ea que videamus in istis
inferiorib[us] reducam[us] in celestes motus et in virtu-
tem stellaruz. et omnia hec reducam[us] in artem intel-
lectualiez primi qui omnib[us] rebus instituit ordinē.
unde et Lōmen. quasi ab ipsa veritate coactus. in
viii. metra. ista sententiam protulit. dices q[ui] calores
generati ex caloribus stellarum generates qualib[et]
speciem: specierū aliam: habet mēsuras proprias
ex h[abitu]tibus motuum stellaruz: et dispositionibus
stellarum ad inuicem in propinquitate et remotione:
et ista mēsura prouenit ab arte divina intellectuali:
que est. similis et uniformis vnius artis principalis
sub qua sunt artes plures. sicut hoc igitur est intelligi-
gēndū. quasi natura facit aliquid p[re]dictum et ordinate
quis nō intelligat q[ui] esset rememorata ex virtutib[us]
nobilioz eis nobilioz ea que dicitur intelligē-
tie. Sed non reduceretur ista via in artem intelle-
ctualem.

ctualem primi nisi oens per intellectus et cognitionis
nem eis ordinez institueret et ea cognosceret. igitur
aliorum a se cognitionez habet. Tertia via haberi
potest ex priuatione et potentialitate rerū. nam cum
rectum sit index sui et obliqui et per habitum cognos-
catur habitus et priuationis. deus cognoscet omnia nō
solum in quantum omnia aliquo modo imitatur ipm
sed etiam in quantum omnia a sua p[er]fectione deficiunt
nec erit hec cognitione confusa solū. Nam scīt omnia
cognoscit distincte: quia ipsum omnia nō eodem mo-
do imitatur. sic etiam omnia cognoscit distincte. q[ui]
omnia sicut eandem ratione a sua perfectione defi-
ciunt. et istam viā tangit Dionysius. viij. de di. no.
qui assūnilans deum lumen et omnē creaturā tene-
bre que est priuationis lumen. ait q[ui] scīt lumen si esset
quid cognoscitum p[er] seipm tanq[ue] sicut causam tene-
brarum p[re]acciperet et visionē nō alium videns te-
nebras q[ui] a lumine sue q[ui] a seipso: sic de? vt ex sen-
tentia sua haberi potest: cognoscit omnē creaturam
que respectu eius tenebra dici potest: nō accipiens
cognitionē aliunde. sed p[er] seipm omnia cognoscēs.
patet igitur q[ui] arguere possumus deum cognoscere
alia a se tripliciter. Primo in quantum omnia cōpa-
ratur ad ipm vt imperfecta ad perfectum. Secundo
tanq[ue] mobilia et transmutabilia ad imobile et in tra-
nsmutabile. Tertio. velut ordinata ad presituentēz
ordinem. In quantum autem omnia comparātur ad
ipsum velut imperfecta ad perfectū ipse est quid im-
materialē. omnia autem respectu eius sunt grossa
et materialia. nam materialē et materialē semper con-
sequitur potentialitas et aliquis modus imfectorio.
in quantum vero omnia comparātur ad ipsum:
vt mobilia ad immobile. ipse est quid indivisibilē et
omnia respectu eius sunt quodammodo indivisibilia.
nam motus quādā divisionē importat ratione suē
cessione et prioritatis et posterioritatis. prout vero
omnia ipm respectu tanq[ue] ordinata presituentēm or-
dinem. omnia creata habēt rationē multitudinis.
ipse vero h[abitu] rationē vnitatis. Nam ordo in mul-
titudine ex vnitate habet esse: vt proculis probat.
sunt igitur creata respectu dei materialia indivisibili-
a et multa. ipse vero respectu eoru[m] est immaterialē
et indivisibilē et unus: et quia cognoscit creata
sicut modum substātie sue. ideo cognoscit ea immate-
rialiter: indivisibiliter et vnitue. et hoc est q[ui] Dio-
nysius ait. vii. de di. no. dicens. q[ui] diuina sapientia
seipsum cognoscens cognoscit omnia immaterialē
ter materialia quantum ad p[ri]mū indivisibiliter du-
visibilia quantum ad secundū: et multa vnitue in ipso
vno cognoscens omnia quantum ad tertium. Ad
primum dicēdum q[ui] si p[ri]mū cognosceret alia a se
tanq[ue] obiecta p[ri]ncipalia vilesceret. imo in eo quodā
modo esset summa vilitas: quia acquireret vilita-
tem et imperfectionē et intelligere suo. unde in eo
nobilitas esse deberet. Sed cum nō intelligat ea tan-
q[ue] obiecta p[ri]ncipalia: nulla vilitas ex hoc in eo eri-
sit. cum nihil aliud ab ipso sicut h[abitu] hypothēsim sit p[er]-
fectio eius. nō enim consideratur perfectio intellectus
ex intelligibili secundario: sed ex p[ri]ncipali. et p[er] hoc
pater solutio ad secundū: tertium et quartum: quia
nō oportet in deo esse diversitatē: vt arguebat se in
dum argumentum. nec in eo esse discursum et poten-
tialitatem et lassitudinem in intelligēdo: vt conclu-
debat tertium: quia talia cōsequitur intellectus nō
ex obiecto secundario: sed ex p[ri]ncipali. vnum enim
perfectio et primo deus intelligit seipsum. s. et intelligen-
do ipsum vnsco et simplici intuitu absque discurr-
su et lassitudine: omnia cognoscit. et ideo nō videre
talia nō est melius q[ui] videre: vt dicebat quartum.

cum nō la imperfectio ponatur in primū. er̄ eo q̄ omnia sic cognoscit. Ad quintū dicēdūm q̄ deus nibil cognoscere extra se potest intelligi duplēciter: vel q̄ extra determinet rationem & medius cognoscendi. tunc est locutio omnino vera. nibil enim cognoscit extra se: quia nibil cognoscit per medium erranum a seipso: sed omnia in seipso intuetur: q̄ cognoscendō se cognoscit omnia. istum autem modum loquendi etiam sancti habuerūt. Nam Aug. lxxvij. questionē ait: q̄ deus nihil extrase intuetur. & quarto sup̄ Genes. ad litteram eandem videtur proferre sententiam. & Dionysius. vii. de di. no. ait: q̄ diuina mens s̄m omniū causam nouit omnia ex seipso: t̄ in seipso scientiam & cognitionē p̄e habens & p̄e accipiens: nō s̄m visionem singulis se immitens. Si vero extra determinet cognitū nō ratione. cognoscēdi: tunc est distingēda: quia si intelligatur de cognito principaliter: sic est vera. nihil enim extra se cognoscit tantū obiectum principale. Si vero intelligitur de obiecto quā secundario & ex consequenti: sic est falsa quia omnia alia cognoscit cognoscendo se: distincte & aperte. sunt enim omnia nuda & aperta oculis eius. Ad sextū dicēdūm q̄ deus cognoscit omnia per essentiam suam que est causa omniū. nec tamē propter hoc intelligit cum discursu: quia nō semper cognoscere aliquid per causas est cognoscere cum discursu & marime cū uno & eodem intuitu: cognoscitur causa & effectus. deus aut̄ vñico & simplici intuitu cognoscit se & alia.

Qd. q̄ta.

Uero queritur. vtrum deus distinete & p̄rie cognoscat omnia. & videtur q̄: nō. quia scire s̄m philosophi. primo posteriorum est ex veris primis & immediatis. si igitur deus distinete cognoscit: sic cognoscit: sed sic cognoscens cognoscit per plura principia. & per plures causas. deus autem vñico medio & per seipso oia cognoscit. Preterea. videtur q̄ cognitionē deis non sit ex primis. nam prima p̄ q̄ habetur p̄pria cognitionē rei sunt p̄ma in genere: & determinata ad aliquod genus. deus autem s̄m causalitatē suam non determininatur ad aliquod genus entium. ergo cognitionē rerum distinctā habere non poterit. Preterea. nō videtur q̄ sic ex immediatis: quia immediata principia multiplicantur s̄m multiplicationē principiorum. & ideo philosophus. viii. metaph. ait: q̄ principia relationis sunt relatio & principia substantiarum sunt substantia: quod vñiq̄ est s̄m Commentorē ibidem loquēdo de principijs immediatis: sed nō habetur distincta cognitionē rerū nisi per immediata principia. ergo deus nō habebit distinctam cognitionē rerum cum nō videatur immediatum principium ipsarum: cum existens vñus sit omnīū causa. Preterea. posita causa immediata de necessitate ponitur effectus: sed cum deum ponamus eternū: creaturam vero temporalem. deus nō erit immediata causa creature. igitur cum per se ipsum creata cognoscat nō habebit distinctam cognitionē creatorum. Preterea. omnia cognoscit deus in seipso: sed creatura in creatore s̄m Unsel. non est aliud q̄ creaturā essentia. non igitur distincte & impropria forma cognoscet creaturas cum cognoscat eas solum in seipso: vbi a seipso nō habent esse distinctum. Preterea. Comē. vult q̄ deus cognoscat omnia in eo: entia: h̄ talis cognitionē nō est distinctae. ergo r̄c. Incontrarium est: quia agēs per intellectum habet distinctam cognitionē eorum que producit: deus est huiusmodi. ergo r̄c. Preterea. ordinare aliqua in finem modo debito s̄m q̄ ordinabilia sunt in gradib⁹ suis: nō potest esse absq̄

distincta cognitionē ordinatoris. nam qui deberet ordinare aciem militum nisi eos distincte cognosceret inordinata c̄set acies illa: quia teneret gradum nobilioris miles vñior: & si esset ordo in ea: casu contingeret. post quā per cognitionē ordinantis in ea non esset ordo. Si igitur deus cognitionē distinctas nō haberet de reb⁹: vel vñiversi esset inordinatus vel ordo vñiversi quod est summū bonū in genere creatorū: ratione cuius etia sunt valde bona: esset casualis: quorum vñiquis est inconveniens. R̄no. dicēdūm in. vii. metra. sup illo ea. sententia patr̄. vbi de cognitionē primi determinatur describitur quædā positio de cognitionē dei respectu creaturārum dicens: deum cognoscere omnia: sed nō sub modo distincto. nam si cognoscit deus omnia sicut qui cognoscet calidū in eo q̄ calidū: cognoscet calidū in qualibet materia. nam nō cognoscet calidū in qualibet materia sub modo distincto: h̄ solum cognoscet naturā caloris in omni calido. nam sicut qui cognoscet calidū ignis q̄ est primū in genere calidorum nō ignoraret naturā caloris in omni calido: non tamē distincte cognoscet. hoc calidū & illud calidū. ita deus qui cognoscit entitatem suā que est prima in genere entitatum nō ignorat naturā entis in omni ente. nō tamē propter hoc cognoscit distincte hoc ens vel illud. ista positio s̄m q̄ diversimode potest continuari littera commenti: p̄t̄ esse cōmentatoris vel alteri a cōmentatore indicata: cuiuscū tamē sit irronia est. & quātum ad p̄sens duplēciter deficit. Primo. quia nō est simile q̄d inducit pro simili. nam & si qui cognoscet calidū in eo q̄ calidū nō cognoscit hoc calidū vel illud calidū. tamē qui cognoscit perfecte & cōplete naturā entis: & ens in eo q̄ ens: oportet q̄ cognoscat hoc ens & illud ens. nam qui cognoscit p̄ omnē modū ens in eo q̄ ens. oportet q̄ p̄ omnē modū cognoscat differētias entis. differentiae entis sunt idem & diuersum: vñū & multa. vñiversale & p̄culare. actus & potētia. nō igitur p̄t̄ cognosci p̄fecte ratio entis nisi p̄fecte cognoscat idēptitas & diversitas rerum: & qui cognoscit p̄fecte idēptitatē & diversitatē omnīū rerū: distinctā cognitionē rerū h̄z. sic enim vñimari debem⁹ q̄ sicut sensus cōsiderat ratione cognoscit oia que cognoscit oēs sensus particulares & plura: sicut substatia lupiōz sub vna ratione formalis plura cognoscit & inferiores sub pluribus rationib⁹. deus autēz qui est supremus inter omnia p̄ vñicū mediū ut per seipsum omnia distincte cognoscit. vnde ordo substantiarum intelligibiliū magis assimilatur ordini potētiarum ordinatarum ad se inūicem q̄ ordini habituū. Nam tics per metathaphysicā nō distincte & impropria forma & particulariter cognoscam⁹: quecūq̄ per sciētias particulares cognoscimus: quia tunc alie sciētēs viderēme superfluere: p̄ sensum tamē communē omnia & plura distincte cognoscimus que p̄ particulares sensus apprehendimus: sed quia differētia calidi in eo q̄ calidū nō sunt idem & diuersum: nō oportet cognoscētem calidū s̄m q̄ calidū diuersitatē & idēptitatē calidorum cognoscere: propter quod calida distincte cognoscit. Secundo deficit dicta positio. q̄ cognoscens calidū ignis p̄ intellectum nō producit omnia calida. sed deus cognoscētes entitatem suā per esse suū omnibus entibus esse tribuit. & ideo omnes res s̄m suū p̄prium esse distincte cognoscit: & hoc est q̄ Dionysius ait. vii. de di. no. q̄ deus producens omnia s̄m vñam causam: omnibus existentibus esse tradidit: s̄m eandem causam scierom̄ia sicut ab ipso existentia. scit ergo deus omnia s̄m

proprium esse cum omnibus ratiōne largiatur immo si proprie loqui volumus solus dēns omnia prie et distinete cognoscit nam ex hō dicitur aliquid distincte et proprie cognosci q̄r perfecte cognoscitur nam cognoscere aliquid in distinete est ipsum intellegere imperfecte. Ad hoc autem q̄r cāta perfecte cognoscantur quia propter talia est questio introducta quatuor concurrunt primo q̄r scatur eius causa. Nam silogismi per signa deficit et ideo cognoscere rem per signum et non per causam est cognoscere rem imperfecte. Secundo. oportet scire quoniam illius est causa nam qui cognoscet interpositionem terre que est causa eclipsis fm q̄r res quedā est et non cognoscet eam b̄z q̄r causa eclipsis est: huius modi effectus qui est eclipsis imperfecta cognitio nem haberet. Tertio oportet illam causam esse causam simpliciter quia si esset causa per accidēs et fm quid non aggerneret scientiam. Quarto oportet eam esse immutabilem q̄r fm Boetii i p̄n° aristotelice: scientia est eorum que immutabilem substantiam sortitur. h̄ quatuor tangit p̄bs primo posteriorem diffiniens scire ait. q̄r scire est p̄ causam cognoscere quantum ad primum. et quoniam illius est causa quantum ad secundum simpliciter et non modo sophistico qui est fm accidentis. quantum ad tertium et q̄r impossibile est aliter se habere quantum ad quartum. Si autē h̄ quatuor bene aduertim' nulla creatura naturaliter loquendo res perfecte cognoscit. nam diuina lux naturaliter est in accessibiliis cuiuslibz menti create. et ideo omnis creatura eam cognoscit per effectus. et cognitionem rerū habet per causas creatas non essentialiter ipsam diuinam lucez intuendo. duas ergo conditiones primas que requiruntur ad scire saluare possumus cognitione intellectum creatorum potest enim intellectus creatus etiam naturaliter quia de tali cognitione loquimur scire intellectu essentiali causam alius rei. et quoniam illius est causa. Scire tamen intellectu essentiali causa p̄ rei simpliciter et eam que impossibile est aliter se habere non potest. Nam ut habitum est diuina essentia non intelligitur naturaliter intellectu essentiali ab aliqua creatura. et ideo si intellectus creatus naturali cognitione cognoscit causas rerū essentialiter et positive ille cāe quid creatum erisit: et non erunt cause simpliciter et immutabiles. Simpliciter cāe non erunt propter duo. Nam illud est simpliciter causa quod maxime influit. Rursus id simpliciter causa existit quod est causa rei fm sui totalitatem. Nam simpliciter: h̄ duo videtur importare: vñ q̄r fit maxime tale et totaliter tale. nam ignis q̄r est simpliciter calidus est maxime calidus. et quodam modo totali cāe caliditas conuenit: nibil creatus potest maxime influere. nam cum maxime influere sit cause prima: eo q̄r causa vñior et superior magis influit: dicere aliquod creatum maxime influere: est dicere aliquod creatum esse causam primaz. Rursum nulla creatura potest esse totalis causa. quia qd est totalis causa totum producere. totum producere ē agere nullo presupposito: quod soli deo copet: semper enim causa creata presupponit in quod agat. non igitur aliqua causa creata proprie loquendo est causa simpliciter nec etiā alii creature potest copetrere esse immutabiliter causam. Nam immutabilitas cāe duplicitate potest considerari vel in se vel in comparatione ad effectus. licet autem in comparatione ad effectus possit comunicari cause creare esse quid immutabile eo q̄r posita causa de necessitate sequitur effectus. Si tamen in se consideratur causa creata immutabilis est. quia esse per om-

nem modum quid immutabile proprium est solius dei. vt potest haberi ab Aug: primo de trinit. ea. j. et talis immutabilitas cause etiam in scientia est at tendenda unde et cōmentator. ii. meta. dicit. q̄r de mostrationes mathematicae sunt certe in p̄mo gradu certitudinis. Sunt enim cerciores naturalibus eo q̄r in se accepte cause mathematicae magis sunt immutabile q̄r naturales. In comparatione tamen ad effectū non magis eis cōuenit immutabilitas. Nam sic ad habere angulum extrinsecū: de necessitate se ḡt̄r habere tres. ita ad interpositionē terre luna et sole existib⁹ i intersectioib⁹: de necessitate sequit̄r eclipsis nō igit̄ aliq̄ creatura nālī cognitio p̄ prie et sim pl̄r h̄z pfecta cognitionē causator: cu cognoscat ea p̄ causas nō similes. et quodāmō mutabiles: nec in p̄pter h̄ nō cōuenit scire nec a creaturis negari sciaz sed dicimus eas nō scire pfecte p̄ oīm modū deus tñ sciēdo se ec cām oīum: scit oīa pfecte. q̄r cognoscit cām rex cu se cognoscit. et qm illius ē cā: cu se eē cāz rex cognoscet et talis cognitionē ē p̄ cām rei sim pl̄r q̄r nō cōuenit aliter se habere cu ip̄e sit sim pl̄r cā rerū ab oī transmutatione semotus. et q̄r solus ipse p̄ prie res pfecte cognoscit ab eo negare distinctionē cognitionē rex nō possum⁹. Ad primum dō q̄r ad cognitionē rei occurrit pla p̄ncipia: q̄n vna cā pfecta sciaz rei agnoscere nō p̄t̄ dūs āt̄ q̄r sufficiēs cā rex vñico meo vi et leipsi oīa pfecte cognoscit: scire āt̄ qd̄ describit philosophus non est scire diuinum s̄ scire nostrum. Ad. ii. dicendum q̄r scire sic ex p̄mis conuenit eis qui ex rebus cognitionem accipiunt: sic autem deus non cognoscit vt probat Dionysius. vii. de di. no. vel dicere possumus q̄r licet deus non sit causa determinata ad aliquod genus entis. tamen q̄r magis est causa rerum q̄r aliquid aliud magis habetur cognitione per talem causam q̄r per principia prima determinata ad genus aliquod. Ad tertium dicendum q̄r deus est ita causa communis omnib⁹ q̄r tamen est causa propria vñicuq̄. q̄r fm Aug: lxixij. q̄r q̄r deus non irrationabiliter agit. non enim eadem ratione condit⁹ est equus et homo. Rursum ita est causa media. q̄r cōmunicat causalitatem suam creaturis. q̄r tamen etiam immediata operatur in omnibus: et ideo per talem causam potest haberi propria et distincta cognitione rerum: et quod arguitur. q̄r causa immediata sive propria multiplicatur fm multiplicationem causarum. intelligendum est de causa que sic est propria q̄r non habet rationem cōmuni. Ad. iii. dicendum q̄r cum cognitione dei non presupponat res esse nec aligd ac crescat diuine scientie ex eo q̄r res p̄grediuntur in esse. q̄r vocat ea que non sunt tanq̄z ea que sunt: nō oportet deum cognoscere p̄ causam ad cuius positionem res ponatur in esse. Advertendum tamen q̄r deus est cā rex p̄scientiam et voluntatem: q̄bus currentibus de necessitate res p̄grediuntur inesse. quia in dictione eius cuncta sunt posita: et non est q̄r sive possit resistere voluntati. Ad quintum dicendum q̄r iste fuit error antiquorum philosophorum qui credebat res cognitas secundum idem esse: in leipsis et in cognoscēt et ideo empedocles. posuit animam compositam et omnibus elementis. videlicet vt terram conosceret terra: aquaz aqua: et sic de aliis. Sed hec positio frivola est. Non enī op̄ret naturam lapidis esse in anima vt anima cognoscat lapidem. Sed sufficit similitudinem lapidis ēt̄ in anima existere. q̄r si tamen anima secundum suam naturam esset similitudo lapidis: p̄ leipsum lapidem cognoscet. et quia diuina essentia est similitudo omnium: vel vt proprius loquamus omnia di-

tinam essentiam imitantur: deus p seipsum oia cognoscit. Igitur leo q est in deo vel ydea leonis in deo eris sit ipse deus: et leo iste materialis non sit in deo: sed q deesse in deo logitur: tamen q iste leo illaz ydea; leonis imitatur et p sibi similitudinem in deo existit: iste leo a deo cognitus erit. Ad. vi. dicitur q vel potius cōmenti in hoc tenet non est vel dicitur ut in corpore solutois dictum sicut q de cognoscendo res sed q entia sunt cognoscit omnes differentias entis: propter quod idem primum et diversitatem rerum et res sub esse distincto cognoscit.

Einde queritur de scientia dei in comparatione ad scientiam nostram. Et circa hoc queruntur duo. Primum ut scireta dicatur equinoce descriptio dei et scientia nostra. Secundo utrum scientia dei distinguitur eisdem differentiis. Siue scientia nostra ut dicatur universalis vel particularis vel dicatur deus sciens in potentia essentiali vel accidentiali.

Primum sic proceditur. Videtur q equinoce dicatur scientia de scia dei et scia nostra q sed sibi in deo subiecta. Quicquid sum in corporibus supercelstibus et in istis inferioribus dicitur equinoce. Sed plus diff erat ea q sunt in deo et creatura q ea q sunt in corporibus supercelstibus et inferioribus. ergo scia hic et ibi dicuntur equinoce. Preterea, vnde Lumen. in. iij. metaphys. q quantitas dicatur de qualitate continua et discreta equinoce. Et plus diff erat scia dei et scientia creatura q qualitas prima et discreta. Et illa duo reducuntur ad unum genus et non ista. Preterea, Hugo in. iij. c. sup angelica hierarchia ait. quicquid aut in creaturis sunt magis sibi vicina sunt et cognata. q facta sunt q opus artifici: et factura plasmatori. sed aliquid dictum de duobus creatis dicitur equinoce. ergo q ex qd de deo et creatura equinoce dicitur: cum plus diff erat creatura et deus q quicquid duo creata. Preterea, Lumen. in. iij. metaphys. plane dicitur q scientia de equinoce de scireta dei et scia nostra. In contrarium est q sibi pbs. x. metaphys. sp mensura est unigenita mensuratio. Et nihil tale est equinoce: cum igitur scia dei mensuratur via creatura et p sibi sciam nostram scia de scia dei et scia nostra non dicitur equinoce. Preterea, si aliquid est p qm dicatur equinoce scia de scia dei et scia nostra est ratione excessus quod hz una ad aliam: sed magis et minus non diversificant spem. ergo p tales excessum non erit equinoce inter ea.

Enim dicitur q largo modo sumendo equinoce non ut distinguatur de analogo, sed ut includens analogum: distinguatur de equocum. dicere possumus sciam de scia nostra et scia dei equinoce predicari. dat. n. pbs. i. topicorum multa documenta ad cognoscendum equinoce iter q. v. postim accipe tuatia nos ad hanc vitate percludere.

Unum documentum est q debemus aspicere ad distinctionem: nam si aliquid habet ratione nomine. si sibi illud nomine per comparationem ad aliud describuntur. si non convenit eis una descriptio illa sunt equinovae sibi nomine illud. et ideo q sanatum de cibo et ratione tamem est de descriptione suscipit per comparationem ad sanitatem: ut de cibo et de ratione. qz cib? de sanatibus eo q efficiat sanitatem ratione coq significet. Sanatum hz et ibi equinoce dicitur. Secundo ad cognoscendum equocum utile est respicere ad duas. nam color dicitur in magnitudinibus et in melodij. dicitur enim magnitudo colorata per album et nigrum in ea existentiam. melodia vero colorata dicitur cum voces in ea existentes hz modis ordinatur tamem hz et sibi acceptus colorum sibi eisdem differentias dividit. Nam color qui est in corporibus dividit et congregatim et congregatim ille vero q est in melodij dimidi hz per frigium et spon-

den. quare color hic et sibi equinoce sumitur. Tertio utile est respicere ad oppositum. nam si aliquid in pluribus invenitur et sibi q invenitur in uno habet oppositionem sibi q reperitur in alio eare opposito. opus illud esse equinocum et ideo licet delectatio innatur in potu et in scientia. tamen q delectationi que est ex parte potus est contraria tristitia que est ex parte scitis delectacionis vero que est ex parte scientie nihil est contrarium ut dicit pbs. primo topico. delectatio hic et ibi equinoce dicitur. Quarto. utile est respicere ad genus. nam si aliquid dicuntur de uno est in uno genere: dictum de alio est in alio: equinoce dicitur de utroque: et ideo albus de albo in voce et albon color equinoce dicitur. Quinto. utile est respicere ad potentias cognitivas q albus in colore est in genere coloris albii in voce est in genere soni nam si aliquid dicitur de uno precipit ratione ut reperitur in magnitudinibus precipit tactu: ut reperitur in humoribus apprenditur gustu acutus hz ibi equinoce dicitur. Et 3 eiusmodi modo sibi que equinoce sumitur proprium esse plenum dederimus. unde tamen et eidem equinoce plures dictior modos. vel etiam oes adaptari possent. nam albo in voce et colore cui copetebat equinoce per diversitatem genitum coperit et per diversitatem potius apparet. q albus in colore precipit visu. albii in voce audiui. possit et ei copeter equinoce per diversitatem ratiocinis. q non sibi eandem rationem sumitur albii hz et ibi et per diversitate differentiarum. q non per easdem differentias dividuntur color et sonus et album in colore et in sono: competit etiam ei equinoce per respectum ad contrarium. q albo in colore contrariatur fusci. albo in voce ratiu. hoc viso notandum q propter oia facia. Scientia de scientia divina et scientia nostra equinoce dicitur. Nam si aspiciimus ad descriptionem potius scientia nostra et divina describuntur non eandem descriptionem suscipiunt. q scientia nostra causata a rebus. scientia vero dei si describitur per comparationem ad res sibi q descriptio vel distinctione ei copeter potest: non dicitur causata a rebus: sed causata a rerum. Secundo possumus hanc equinoctionem aduertendo respicendo ad differentias. nam scientia nostra distinguitur per scientiam universalis et particulares. scientia vero dei ut in alia questione patebit nec universalis nec particulares erit. Tertio. aspiciendo ad contrarium. Nam scientie nostre contrariatur ignorantia. scientie vero divine nihil est contrarium. Quarto respicendo ad genus: qz scientia nostra est in genere qualitatis et accidentis. scientia vero dei est ipsa divina substantia. Quinto. aspiciendo ad potentiam cognitionis. Nam scientia nostra apta nata est sciri ab habente intellectum sive ab intellectu creato. Scientia vere divina nullus intellectus creatus naturaliter sci repot. et ideo non est apta nata sciri per intellectum: qz sicut ipse deus non est quid intelligibile: sed super intelligibile: et supra mentem et rationem sic scia sua q est idez qz ipse supra mentem et rationem est. b. n. v. alieno modo tangit Lumen. in. iij. metaphys. qui dices scientiam dei equinoce de scientia dei: et scientia nostra ait. q scientia dei causat res: nostra causatur a rebus. et hoc qz ad pbs. propter diversitatem descriptionis postea subdit qz scientia dei nec est universalis nec particulares et hz quantum ad sibi. quia non per easdem differentias dividitur scientia dei et nostra ait etiam qz deus non disponit per scientiam que habet ignorantiam oppositam: et hoc quantum ad tertium modum sumendi equinoctionem qui est per respectum ad oppositum: addit: viterius

q; deus non disponitur per istas dispositiones. q; non est aptum natum habere alterum et hoc quantum ad quartum. quia scientia diuina non est superaddita substantie prime nec est accessus et qualiter disponit habetem ut possit dici dispo^te eius: prout dispositio ponitur species qualitatibus sicut qd potest dicil scientia in nobis: nam licet scientia nostra sit habitus: dispositio tamē quedam dicif. q; dispo^t habitum includit. iuxta illud. q; habetur in predicamentis. Sunt autem habitus iam dispositiones. qui n. retinent habitum quodāmodo dispositi sunt.

v. idem L. om̄e. ait q; aliqd est sciens de quo non est fas dicere sibi tib⁹ quātum ad quintum. est. n. sc̄entia diuina supra intellectum. et ideo p̄bo. nec alicui alijs erat dicere de ea sufficiēter. q; nec poterat ea sufficiēter intelligere. dī igitur sc̄entia equoce de diuina et nostra. q; si sicut eandē virtutē comprehendetur quia uno intellectu comprehenditur. et de ea sc̄enti est fas: dicere: alia supra intellectus est et deficit lingue a narratione eius. Pz igitur q; sc̄ia et equoce dicif de scientia dei et sc̄entia nostra sumendo equoce large ut includit analogū. sed si equinoctiū p̄tra analogū diuiditur non dī equoce. h̄ analogice cū sc̄ia nostra sc̄iam illam et si non in oībus saltē quantū ad aliqd imitef: modi autē p̄acti nō p̄cludunt equivoicādem simplicē vel equocatōem vel analogiā.

Ad. i. dō q; Lōmetator accipit equocū large ut includit analogū nā que sunt in sup̄ celestibus et in inferioribus nō. dicunt pure equinoce. h̄ analogie. et p̄ hoc p̄ solutio ad s̄m. q; quātū nō dī pura equocatōe de p̄tinuo et discreto.

Ad. iii. dō q; equinoctiū nō respicit differentiā rex in se acceptā. h̄ p̄ cōparatiō ad non impositum. nā Hōret dicitur de duobus particularibus hoībus dicitur equinoce. et aīal dicitur de homine et leone dicitur equoce et tñ plus pueniant duo particulares hoīes. q; hō et leo. Sufficit autē ad hoc q; nom̄ non pure equoce dicatur de alijs: esse alijs quam imitatiōem vnius ad alterū s̄m nōmen illud. Et q; sc̄ia nostra in aliquo imitatiō vniunam s̄m q; vtrig cōpertit nōm̄ sc̄ie. sc̄ia nō pure equinoce oicitur de vtrisq;.

Ad quartū dō q; Lōmetator. accipit equinoctiū large ut includit analogū.

Ad primū inco^rtrariū dō q; oī mensurā esse vniogeneam mensurato nō q; op̄oate mensurā esse in eodem genere cum eo: sed q; est aliqua analogia inter vtriusq; nō igitur ex hoc arguitur inter scientiam nostrā et sc̄ientiā dei vniuocatio. sed analogia. vel dicere possum⁹ q; scientia diuina respectu scientie nostre nō est mēsura coequata. sed excedēs: et ideo sicut calor in istis inferioribus generatus a calore solis non est vniuersus respectu illius caloris ppter improportionem inferiorū ad supercelestia. sic scientia nostra cāta in nobis a diuina scientia nō est eiusdē rationis cum illa propter improportionem intellectus nostri ad intellectum diuinum.

Ad secundū dō q; magis et minus sumptum s̄m vna ratione et quidditatis nō diversificat speciē: sumptū tamē s̄m aliam diversificat. et q; nō s̄m candē: rationē est scientia in nobis et in deo: iō in tali excessu vniuocatio seruari nō p̄t.

dō. vi.

Ecundo queritur. vtrz scientia diuina diunguntur s̄m q; sc̄ientia nostra. s. vle et p̄ticularē p̄scire in potentia essentiali et accidentali. et viderur q; scientia dei sit vlis q; illa scientia marie est vlis que est respectu oīum. sed diuina scientia potissime est respectu omnium. ergo rē.

P̄tererea. sc̄ire aliiquid in vli est sc̄ire in sua causa. sed s̄m themistū. deus sc̄it oīa. q; sc̄it se esse principiū oīum: ergo potissime scientia eius est vlis: q; sc̄it oīa in sua causa: cū sc̄iat oīa in se ipso qui

est causa et p̄ncipium oīum. vlt̄ius videt q; sit p̄cularis: q; sc̄ire aliqd in p̄ticulari est sc̄ire sub modo distincto et in p̄pā for^t: s̄z potissime diuina sc̄ia ē huius modi. ergo rē.

P̄tererea. si sc̄entia dei nō est p̄ticularis. ch̄ sit vlis ut prebaruz est. sc̄entia eius est discursiva qd est inconveniens. nā sc̄ire in vli et nō in p̄ticulari cōperit his qui sc̄ientiā acquirunt discurrendo a p̄ncipijs ad cōclusiones. a notiorib; ad minus nota: eo qd sunt nobis nota consusa magis.

Ulterius videtur q; deus sc̄iat in potentia essentiiali. q; vbi cōq; ē reperire magis et minus. ibi ē reperire similes: ut probat p̄bus quarto metha. Si igitur reperitur aliquem esse magis et minus in potentia ad sciendū op̄z omnem istam diversitatē reduci in primū sc̄ientem: eo q; postrema redūcitur ad prima. ille igitur simpliciter erit sc̄iens in potentia. sed qd sc̄it in potentia: sc̄it in potentia essentiiali. ergo et ce.

P̄tererea: deus cognoscit res eo qd est rerū causa sed nō semper causat res actualiter. sc̄it igitur eas in potentia. sed quicquid in deo ponitur ibi essentialexistit. ergo deus ē sc̄iens in potentia essentiiali.

Ulterius. videtur q; deus sc̄iat in potentia accidentiali. q; s̄m p̄būm. tunc sc̄imus in potentia accidentali cum possimus considerare cum volumus sed deus volens considerare de rebus: de eis cōsiderat. ergo sc̄it eas in potentia accidentiali.

P̄tererea. tunc sc̄imus in potentia accidentali cum habemus habitum sc̄ientie. sed sicut intellectus vel memoria ē p̄ncipium intelligendi. ita et habitus. sicut igitur ī deo ponimus virtutē intellectuam. vel intelligentiā et memoria. et ē actū intelligēti. v̄l intelligēti. h̄ b̄ ē eo reali non differant: ita et habitus: cū sit id a quo egreditur actus: ibi ponere poterimus: sed sc̄ire h̄ habitum: est sc̄ire s̄m potentiam accidentalem ergo rē.

Incontrarium est Commentator in. xii. metaphysice qui ait scientiam dei nec ē vniuersalem nec particularem nec ē in potentia.

Responsio dicendi m̄ q; diuina sc̄ientia nec ē vniuersalis nec particularis nec deus est. t̄ens in potentia essentialem nec in accidentali. hec autem sic declaratur. nam differentiae p̄tacte conueniunt sc̄ientie nostre. et ideo si volumus videre. quomodo predicta remouentur a sc̄ientia primi. oportet nos sc̄ire: quomodo differenter intelligit deus et nos. Ideo notandum q; intelligere primi. et nostrum quasi per omnem modum videntur habere conditiones op̄positas. est enim intellectus noster potentia pura ī genere intelligibilium. et ideo nullus actus intelligibilis ab eo exire potest nisi informetur aliqua forma super addita natura sue. nam a potentia pura nō p̄reditur aliq act⁹. et ideo h̄ qd aliqd ē p̄ pura in aliquo genere. sic actus illius generis negantur ab eo: vnde materia prima est potentia pura ī genere entium. nullus actus in tali genere ei competet nisi informetur forma: intellectus vero noster. quia non est potentia pura ī genere entium. sed ī genere intelligibilium. et si aliquis actus ei competere potest habens rationem entis. etiam antequam superaddatur ei species. nullus tamen actus ī genere intelligibilium ei competere potest absq; informatione speciei. et quia species quibus intellectus informatur sunt abstracte a formis materialibus: cum non habent fantasmatū nisi materialia per se et primo materialia intelligit. quia vñiquoz agens agit s̄m conditionem sue forme. tamen forma qua informatur sit similitudo materialiū rex. ideo perse et primo ducitur ī cognitionem earum et cognoscendo eas. quasi ex consequenti cognoscit seipsum.

Vnde in tertio de aia scribis: quod si se ipsius cognoscere sicut cognoscendo alia intellectus vero divinus est primus in genere intelligibilium cum sit actus purus: poterit intelligere absque aliquo superaddito essentie sue. nam huiusmodi additio speciei non possunt nisi per potentiam amittantur rebus. erit igitur divina essentia sufficiens medius cognoscendi. et ideo sicut intellectus noster quod cognoscet per formas acceptas a rebus aliis. Primum cognoscet alia sic intellectus divinus quod cognoscit per formam quae est essentia sua. Primum et per se cognoscit seipsum. Vix quod huiusmodi essentia que est mea in tali cognitione est similitudo omnium. vel omnia eam imitantur: cognoscendo seipsum per talis essentiam: poterit habere cognitionem diuinorum aliorum. quod omnia alia relinquent ipsa. hoc viso patere potest. quod scientia nostra potest esse universalis et particularis. scientia vero dei nec universalis nec particularis dici debet. nam habitus distinguuntur pactus. et actus per obiecta. vix omnis scientiam: cum sit habitus quidam: trahere speciem et prius differentias ex obiectis: non ex obiectis qui bus liber. sed ex principiis: et quod licet intellectus noster directe non intelligat particulares. sed universaliter. tamen per se et primo intelligit materialia: cum materialibus cooperat sibi aliam et aliam acceptorem esse universaliter et particulares ut cognoscimus via dicitur habere scientiam universalis: ut particulares partcularem. Deus vero quod per se et primo intelligit essentiam suam: cum essentia sua non sit universalis eo quod non sibi aliud et aliud esse possit in suis suppositis: nec sit quod particulares quod est quid comunicabile pluribus eo quod in pluribus suppositis reperitur. particuli atque per se competit esse individuum. et in communicabili. si ex obiecto principali debent accipi proprie differentiae scientie: diuina scientia nec est via nec particularis. Rursum si bene consideramus habitus apparere potest. quod deus non est scientia in potentia essentiali nec in accidentali. dicitur. non aliquid esse tale in potentia essentiali quod indiget multa transmutatione ut si at tale. et ideo aliquis puer est in potentia essentiali ad considerandus ante quod habeat habitum scientie et species acquisitas. Sed tunc sumus in potentia accidentali quando habentes habitus et species possumus considerare cum volumen. sumitur ergo potentia essentialis in intellectu nostro. quod non semper est iunctus species. accidentalis vero quod non semper est iunctus actu. primum autem potest intelligendi nostro: quod intelligit per species aliorum et per similitudines a rebus acceptas: et ideo cum nascatur sicut tabula rasa in qua nihil est depictum est in potentia ad huiusmodi species. Secundum enim conuenit. quod actus intelligenti erit ab eo medianis species et intentione voluntatis. et quod non semper est informatus species. vel si est informatus non semper se pertinet per intentionem super species quas apud se habet: non semper est coniunctus actu. hec autem deo competere non possunt. nam cum non intelligat per formas a rebus acceptas. vel aliunde impressas. sed per essentiam suam: non potest esse in potentia ad id per quod intelligit. quod tunc est in potentia ad seipsum: et ideo non potest dici scientia in potentia essentiali: cum semper sit iunctus esse in potentia sue per quam intelligit. Rursum non possum dicere deus est scientem in potentia accidentali. quod talis potentia accipit et eo quod sciens non semper est iunctus actu. actus autem intelligendi divinus est ipsa diuina substantia. si ergo tali actui deus ipse non semper esset et actus: sequeatur quod esset a sua subiecta vel a seipso aliqui separatus quod non est intelligibile. Advertendum tamen quod si ut distinguitur potentia: in potentia essentiale et accidentiale quare virtus nega-

mus a diuina scientia: ita praeuenit distingui potentia in abicientez actus et non abiincidentez: que virtus a diuina scientia negari. Non enim est de intelligens in potentia abiincidente actu: quod in diuinitate esset aliqd in forme quod est Augustinus. x. de trinitate. c. x. v. 2. et vi. nec intelligit sibi potentia priuata actu: quod in omni tali est regire coponem actus et potest deus autem est simplicissimum. ubi nulla est coposition. Ad. i. dicitur. quod non debet dici scientia universalis sibi quod hic de universalitate loquimur quod est respectu ovi. sed que est per mea via vel de obiecto vel per se et primo. quod divine scientie non competit. aduentum tamquam quod scientia dei non sit via: sed tamen aliquam similitudinem cum scientia vel eo quod omnia cooperantur. et si tamen propter hoc via dicitur vellet non acciperetur ille via vel de ipso loquimur. sed equivoce. Ad. ii. dicendum quod scire in suis principiis est scire in via: quod scientia per tales scientiam sit in potentia: deus autem scit omnia in se ipso actualiter. viii. Comen. in. tis. meta. probat. scientiam dei non esse universalalem. quod in ea non animatur potentia. Ad. id autem quod ulteriorius queritur. virtus scientia dei sit particularis per se non. Et ad ipsum dicitur. quod non arguit ratio quod scientia dei sit particularis. sed quod beatitudinem aliquam cum scientia particulari. non habere scientiam particularis est scire per medium particularium. vel habere cognitionem acceptam a rebus particularibus quoniam neurrum deo competit. Ad. iii. dicitur. quod ratio accipit fundamentum falsum. quod scientia dei non est via nec particularis. Ad. id autem quod ulteriorius queritur. virtus dens sit scientia in potentia essentiali dicitur quod non est per se habita. Ad. i. dicendum quod magis et minus dicitur per respectum ad simplicem. Sed non eodem modo in quantitatibus et positivis. quod in positivis accipit per accessum in quantitatibus per recessum. vix si est dare magis et minus bonum est dare optimus. Sed si est dare magis et minus malum non est dare pessimus. Sed sicut magis et minus bonum arguit optimus ad quod accedit. ita magis et minus malum arguit idem optimum a quo recedit et quod potentia sibi quedam modum quantitatis esse magis et esse et minus in potentia arguit actu per recessum. sicut esse magis et minus in actu argumentum secundum actum per recessum: vel dicitur quod si est dare maiorem et minorem potentiam per respectum non in supremo. sed in infinito. ut si in genere entitatis est dare maiorem et minorem potentiam per respectum est dare potentiam per respectum. non in deo quod est supremum. sed in materia prima quod est in infinito. si est in genere intelligibilitatis est dare maiorem et minorem potentiam per respectum. non in deo quod est supremus in tali genere. sed in intellectu nostro. quod est in materia prima in genere intelligibilitatis sicut materia prima in genere entitatis. Ad. iiij. dicitur quod deus non agit per operacionem medianam. sed sua actiones sunt sua substantia. vix sicut semper est scientia in actu et non in potentia ita semper actiones sua sunt in actu: operatio tamen exterius non semper actu existit: ex eo quod talia exteriora sunt accipientes sibi ordinem diuine sapientie. et ideo sicut sibi successionem temporum operata exterius sunt accipientes ut diuina sapientia ordinavit: tamen propter alium et alium modum significandi. in creatione vel in operatione et in scientia dicitur deus fecisse res ab eterno: fecisse tamen eas et causasse in tempore. quia operatio dicit aliquid creans ab agente in ipsum operatum. et ideo non dicitur deus fecisse res. nisi quando facta habuerunt esse: sed scientia et si est exteriorum. non tamen est coizum ut sunt in seipsis: sed ut sunt in scientie et ideo iudicandum est de scientia secundum conditionem scientis: non sibi conditionem scientiarum propter quod deus fecit res ab eterno. licet eas fecerit in tempore. Ad. id autem quod ulterior-

queritur. utrum deus sciat impotentia accidentalis et ceterum quod non. Ad primum deo nos dicimus scire impotentia accidentalis quando habentes habitum non semper consideramus. possumus tamen considerare cum volumus: et quod deus semper actu intelligit. et non est impotentia ad actum intelligendi: non dicitur esse sciens impotentia accidentali: unde ratio arguerat ab insufficienti. Non enim deus voluntas considerat de rebus quod sit in potentia ad considerandum: et voluntate fiat in actu: quod cum suum intelligere sit suum esse scient non est in potentia ad esse ita non est in potentia ad intelligere. Ad secundum deo cum virtus intellectiva et memoria dicatur rationem principij: ponendo talia in deo non ponimus ibi imperfectionem: habitum tamen ibi non ponimus propter duplum imperfectionem quam videtur habere huius habitum. nam cum habitus sit perfectio potentie sequitur quod habens habitum habeat virtutem intellectuam perfectibilem per aliquid additum. Rursum cum habitus non dicat perfecti onem ultimam. Sed insit ei perfectio ex operatione. sequitur quod intelligens per habitum non sit actor purus. dicitur. non. habitus perfectionem acquisitam ex operibus: que oia deo competere non possunt. unde sicut deus est magnus sine quantitate. huius magnitudo in rebus corporalibus sit species quantitatis ita est sciens si nehabet. licet scientia in nobis sit species habitus.

Up littera. super illo. (Scientium est igitur sapientia.) Notandum quod nomina positiva in litera evidenter se habere per additum non propter diversitatem scientie diuine in se. sed propter aliam et aliam habitudinem connotati. Nam scientia et sapientia dicunt diuinam cognitionem absoluente certitudinaliter tamen. ideo potest esse temporalium et non et diuum: prudenter et prescientia supra talis cognitionem addunt ordinem eternitatis ad ipsos: et non sunt solum respectu temporalium tales bonorumque malorum: dispositio autem supra predicta addit ordinem casus ad causatum. Unde est de faciendis. et non est nisi respectu bonorum tuorum. prudenter autem addit ordinem dirigentis in finem. et ideo ad gubernationem pertinet. sed destinatur super omnia hec addit determinatum finem: et ideo solum est respectu eorum quae ad gloriam ordinantur: reprobatio autem inter haec non computatur. quod in prescientia includitur. habet enim deus prescientiam damnatorum ultra prescientiam autem nihil addit quod ad scientiam diuinam pertineat. Nam reprobati ut tales: non proprie diriguntur in finem. sed a fine deficiunt.

Utrum tamen desiciat a boni fine inferius declarabitur. Item super illo. (Ad hoc autem a quibusdam opponitur.) Notandum quod tres rationes ibi facte ex eadem via procedunt differentes tamen: quod prima ratio accipit prescientiam in se et in abstracto secunda accipit eam concretive et verbaliter. tertia vero concretive et nominaliter. Item super illo. (Uerum tamen creator.) Ita relative dicitur ut essentiam non significet. prescientia vero essentiam designat creatio dicit diuinam actionem. sed diuina actio est diuina substantia. dicendum quod creare et sciare sunt relativum sibi dici. magister tamen accipit creare non ut significat diuinam actionem: sed ut significat quandam habitudinem relativam que non est diuina essentia nec est aliqua res in deo. quia non est quid rei sed quid rationis.

(Olet autem queri.) Postquam magister ostendit scientiam dei esse respectu omnium. quod omnia scita ab aliquo sunt in ipso prout ab ipso sciuntur. ideo sic determinat de existentia rei in deo.

et duo facit. quod primo determinat quod sunt res in deo secundo quod deus est in rebus. sed ibi. (Et quod deus stratur.) In principio. xxxvii. dicitur. Circa primum duo facit quod primo quod oia debet dici in deo eo quod sunt in eius essentia. sed specialiter mouet questionem de malis. utrum mala sint in deo. Sed ibi. (Post predicta.) Circa primum tria facit quod primo querit. utrum oia debent dici esse in diuina essentia eis sunt in eius scientia vel presentia. sed soluit dicens. quod propter aliam et aliam habitudinem importantiam per scientiam et certiam procedere possumus omnia esse in diuina scientia: non in eius essentia. tertio confirmat quod dixit erat per Aug. sed ibi. (Ad quod dicitur.) Tertia ibi. (Unus Aug.) Tunc sequitur illa pars. (Post predicta.) In qua spaliter mouet questionem. utrum mala sint in deo. et duo facit. quod primo facit quod dictum est. Sed ex solutione questionis pretracte dat intelligentiam illius verbi. quod ex ipso et per ipsum et in ipso sunt oia. sed ibi. (Proinde si diligenter.) Circa primum tria facit. quod primo quod utrum mala sint in deo. immensum rationem et sic. cum sint a deo cognita. sed adducit rationem in contrario. quod non sunt in deo. nisi quod est actor. non igit mala sunt in deo. quod non est actor. eorum. Tertio. solvit questionem facit. sed ibi. (Sic enim.) Tertia ibi. (Vt etea noscat.) Circa quod duo facit. quod primo soluit dicens. quod bona sunt in deo. quod sunt scita ab eo mala tamen non sunt in ipso. huius scientia ab ipso: quod non eodem modo sciuntur ab eo bona et mala propter quod aliquando contingit quod reperiuntur mala esse ab condita a deo. sed contra solutionem sua instat ibi. (Sed quod predicta.) Et tria facit. quod primo ostendit mala non esse ab condita ab eo: cum ea puniat. sed dat intelligentiam dicti dicens: mala non esse ab condita a deo quod eaignoret. sed quod ea nescit per approbationem: ut bona. Tertio recolligit in brevi oia dicta dicens tamen bona esse in deo non mala: et oia esse scita a deo bona et mala: non tamen eodem modo utraque. quod bona approbat non mala. sed ibi. (Ego nolam ergo deus.) Tertia ibi. (Et inde est.) Tunc sequitur illa pars. (Proinde si diligenter.) In qua dat intelligentiam huius ex ipso et per ipsum sunt oia et deo facit. quod primo ostendit pro quo distribuit ibi omnia. dicens per omnia ibi intelligentiam differenter bona et mala. sed bona solum: quod confirmat per Aug. qui exponit oia. id est naturas omnes. malum autem non est natura aliqua. Sed postquam exposita aueroritatem pretractam. quod sumendum sit omnia ibi exponit quod modo accipiendum sit ex ipso et per ipsum et in ipso ibi. (Preterea sciendum.) Et tria facit. quod primo ostendit intelligentiam trinitatem personarum dicens: ex ipso dictum est per patrem. et per ipsum propter filium. in ipso propter spiritum. scilicet quod unum modum exponendi per appropriationem dicta sunt de qualibet persona verificatur quod ex ipsa et per ipsam et in ipsa sunt omnia: secundo. quia dixerat omnia ex deo esse: ne aliquis crederet verificari posse omnia ex ipso esse. dat differentiam inter esse ex ipso. et de ipso dicens: ex ipso esse omnia quorum actor est de ipso tamen esse ea solum que de substantia eius sunt. tertio. epilogat recollectus in summa que dixerat. Secunda ibi. (Illi erat etiam hic.) Tertia ibi. (In proximitate apertum.) In quo terminatur sententia electionis et distinctionis.

Via magister dicit quod deus non eodem modo cognoscit bona et mala et quod bonum est actor non malorum cum sit actor eorum quorum ydeas huius ad intellectum presentis distinctionis. de cognitione diuina et de ydeis oportet nos querere. Circa cogniti-

onem diuinā q̄remus tria. Primo: vt x̄ deus cognoscatur singularia. Secundo virū cognoscatur mala. Tertio cū cognita sint in cognoscēte q̄remus de existentia rerum in deo.

N. i.

D̄ primus sic procedit. videtur q̄ dens singularia non cognoscatur. q̄ sīm p̄b̄m. v̄s metapbi. particularium nō est scientia ne q̄ diffinitio. s̄ ea quoz nō ē scia nō sciuntur ab aliquo ergo r̄. Preterea. q̄ nō cognoscitur nisi p̄ sensum. nō habētes sensum nō cognoscunt illa. sed particularia nota sunt sīm sensum. v̄sia vero sīm rōnēm; vt eī p̄m̄ph̄s. cum igitur deus careat virtute sensitiva. q̄ nō b̄z virtutē organica ergo r̄.

Preterea. sīm L̄ommen. in. xii. metaphysice impossibile est esse scientiam eorum que possunt esse in aliqua dispositione & postea esse possunt in dispositione contraria: huiusmodi sunt particularia ḡ & r̄.

Preterea. oīs cognitionis sit p̄ assilationem. s̄ particulaire nō est particulaire. n̄ si p̄ materiā: cū igitur deus sit summe in materialis particularia non cognoscit. Preterea nō cognoscitur aliqd ab aliquo nisi p̄t est in eo. s̄ effectus sunt in cā v̄l in potentia solum cum igitur deus sit marinis cā v̄lis & p̄ma: d̄ particularibus nō habebit cognitionēm distinctam.

Incontrariū ē q̄ ipse ordinat oīa in suos fines. nāz & particulares effect? s̄ ordine sapie diuine fines p̄ prios attingūt. sed hoc nō esset nisi particularium deus cognitionēm haberet. ergo r̄. Preterea. ponimus deum remuneratē bonoz & punitoz maloz. sed hoc esse nō pot sine cognitionē particularium cū v̄lūm nō sit peccare nec mereri. q̄ eox nō ē age re. ergo r̄. R̄. dō q̄ circa veritatē c̄stī inuenit multipliciter aliq̄ defecisse. Nā qdām ipsaz cognitōem particularium deū negauerūt hēre: & huīns opinonis v̄ suis L̄omentator & sui sequaces. q̄ xii. metaph. ait q̄ deus particularia nō cognoscit. q̄ sunt infinita. & infinita a scia determinari nō p̄t s̄ hec opinio stare nō potest. nā v̄ ostensum fuit sup̄. dō magis distincte cognoscit entia q̄ aliquid aliud: q̄ nō ēt nisi ipsa particularia cognoscere disti cete. Motiuū aut̄ L̄umentatoris insufficiēs fuit. Nā infinita a scia limitata & finita cōprehēdi est inco niens cōprehēdi tñ ab eo cuius sapientie nō ē numerus nō ē inconveniēs. Secundo defecerūt aliq̄ qui nō q̄ negarēt a deo cognitionēm particulariū. s̄ q̄ dicebant deum cognoscere particularia v̄l. nō sīm q̄ particularia sunt: p̄ q̄ deo imperfectam cognitionem rerum particularium tribuebant & huīns positionis videntur fuisse Quicē. & Algazel. Motiuū autem istorum esse potuit. quia cognoscere p̄ticularē: s̄ q̄ p̄ticularē ē ip̄z cognoscere s̄ actuale ē. ex hoc enim videtur differentia inter vniuersalitā & particularia. quia particularia actu sunt. vniuersalia autem esse non habent nisi ex eo q̄ in particularibus existunt: nec proprie actu sunt. sed actualitatem & formam ab intellectu suscipiunt: & quia particularibus sīm q̄ huiusmodi competit actu esse: & rebus competit esse hoc aliquid ex eo q̄ actu sunt: cognoscere particularia sīm q̄ huiusmodi est ea cognoscere sīm actuale esse. que ergo non habent actuale esse cognoscere particulariter: vt videtur est implicare: contradictionem. oportet ergo ea determinari per actuale esse ad hoc q̄ sīm q̄ particularia cognoscatur. ergo de duabus v̄sibz s̄ hoc oportet elige re alteram. vel q̄ deus non cognoscet particularia: ut particularia sunt: vel q̄ aliqd diuine scientie ac crescat ex eo q̄ determinantur per actuale esse: & q̄ alterum videtur omnino impossibile: videlicet q̄ aliquid acrescat diuine scientie ex progressu rerum

s̄esse: elegerunt predicti philosophi deum nō co gnoscere particularia sīm q̄ huiusmodi: hoc est sīm q̄ habent actuale esse: sed ea cognoscere in suis causis quod patet ex declaratione positionis eorum: dicunt enim sic deum cognoscere singularia. Si cū si aliquis sciret distantias orbium & planetarum & t̄p̄s motuum ipsorum. ipse preuideret omnem eclypsim que posset contingere: nō tamē sciret hanc eclypsim in c̄stīm h̄ eclypsim nisi p̄ aliquid ascensu accepit. Sciret tñ eclypsim futuram vniuersaliter. q̄ sīm suas causas: & q̄ omnes cause reducuntur in causam primam: deus cognoscēdo se cognoscit omnes huiusmodi causas: & cognoscēdo omnes causas cognoscit omnē effēctū possibilē contingere non tñ sub esse particulari: sed p̄t est in suis causis ista ēt positio stare nō p̄t. q̄ vt probatū fuit supra. sīm deus & omnem modū res perfecte cognoscit & q̄ p̄fectus est cognoscere rem sīm esse suum: & s̄ q̄ est insīns causas: soluz deus cognoscit particularia non solum vniuersaliter: vt prout sunt in suis causis. sed etiam particulariter sīm suum actuale esse. Ita tamen q̄ particulariter. & sīm q̄ particularia non se teneant ex parte cognoscētis: sed ex parte cogniti. nam deus cognoscit particularia. particulariter si particulariter determinet cognitum. non tamen si determinet cognoscētum. Tertio. defecerunt aliqui non ex eo q̄ negarent deum particularia. cognoscere vel quia dicerent ipsum particularia sīm q̄ particularia ignozare. Sed quia nō sufficientem euasionem inuenierunt ad evadendum inconvenientia que videntur sequi ex eo q̄ dicimus deum particularia perfecte & sīm q̄ particularia cognoscere. dicunt enim q̄ equivoce dicitur Scientia de scientia dei & scientia nostra. & ratione huīns eq̄ uocationis omnia inconvenientia noblebant effuge re: & hoc videtur sensisse rabimoyses. sic etiam L̄omentator. xij. metaphysice cum dixisset deum parte particularia non cognoscere: ne duceretur ad inconveniētēs deum ignorantem esse addidit: scientiaz de scientia dei & nostra dici equivoce. & ideo ex his que sunt in scientia nostra non debemus arguere in diuina scientia. sed tales euasionses in sufficiētēs sunt. q̄ p̄ p̄tie acti p̄iendo equivocationem non dicitur equivoce scientia de scientia dei & scientia nostra. nam p̄ ea que sunt in scientia nostra de diuina scientia ali q̄d conjecturari possumus. Quarto defecerunt aliqui in assignando rationem & declarando modū quomodo deus particularia secundum q̄ huiusmodi cognoscit. dicunt enim q̄ deus non solum producit formam. sed etiam materiam. alia autem agentia producent res inducendo formam non creando essentiālē materie: & quia a forma sumitur res vniuersalitas: a materia particularitas: & q̄ materia sit individuationis principium: deus res non solum vniuersaliter. sed etiam particulariter cognoscit. nam si artifex archam producendaz non cognoscit particulariter priusquam eius cognitionem a sensu accipiat. hoc est quia solum formam iducit in materia. q̄ si tamen ipsam materiam produceret. cognitionem arche particulariter haberet. addunt autem q̄ ideo philosophi errauerunt in determinādo deum particularia cognoscere. quia vel negaverunt deum producere totum: quia posuerunt materiam ingenitam & in corruptibilem. vel q̄ direxerunt deum agere mediantibus secōdis causis: & res non immediate producere. Sic dicentes autem licet in c̄tos magis ad vitatē appropiq̄et si tñ i assūgnādo cāz dci. rōnez p̄ se assignant. Nā vt habitum est particularia non cognoscuntur particulariter

nisi ut determinantur per actuale esse, quantumcumque sit
igitur deus pducatur materiam et formam vel deus non
cognoscet res particulares; vel oportet res determinari per
actuale esse ut particulariter cognoscatur, et ita ex p-
gressu rex inesse aliquid accrescat diuine scientie et
quod dicunt philosophos negasse cognitionem particularium a deo, quia negaverunt deum producere
materiam et formam: plane apparet esse falsum: quia
non oixerunt pbi materiam ingenitam, quod non haberet
principium pductuum, sed quod caruit duratōis initio.
Nam Lomē, qui inter ceteros de eternitate mundi magis plumpuole locutus est dicit, iij. metaphi.
vñ ec̄ ens: et p se enī et p se vez: et oia alia ec̄ etia et ve-
ra per esse et veritatem eius. Nam si nos ponere
mus mundū eternū dicemus materiam ingenitam
et in corruptibile ut pbi posuerit: et ramen cognitionis
nem pfectam particularium a deo negare non debemus,
sic et fruoluī qd addit: et quod posuerit
deum pducere res medianibus scđis causis: cuius
opinonis vñ fuisse Aluic. ideo dixerit particularia
particulariter ignorare: non ne hoc ut p deū ne
gauerit particularia cognoscere. Sed pp determina
idem actualis ec̄ qd latius manifestū ē: si diligenter co-
sideretur declaratio Aluice. Est ergo alia via ince-
dendi. Notandum igitur quod modus actōis rei sequitur
modum nature et ideo diversitas actionum arguit di-
uersitatē nature. ut potest haberi a Dama. li. iii. c. xv
nam cū agere psumponat ec̄: et ec̄ naturā: modus agēdi
rei ex ec̄ eius et natura ipsius declarari hz: et si de ac-
tionibus trāscenditib⁹ in exteriorem materiam ali-
quo modo hz calūniā: eo qd cū talia non sint pfectio agē-
tis. sed acti. modus ipsorum non solum ex natura
agētis. sed et acti declarari hz: Mō tñ vñ hēre calūniā
vñ actus intelligēdi declarādus sit ex natura in-
teligentis: cū intelligere non sit actus trāscendit⁹ inexte-
riorē materiā: ois ergo intellectus cuius natura de-
terminatur per actuale ec̄: res in suo actuale ec̄ natura
liter cognoscere non poterit: ante hz p tale ec̄ deter-
minetur. ideo omne sic intelligens: vel cognoscit p-
ticularia particulariter: vel ex pgressu rex inesse ali-
quid scientie eius accrescit: ideo dato p impossibili-
te: aliquid agens agat non ex suppositō m̄: ita qd si
solum formam induceret sed essentiam m̄ crearet: si
haberet naturam distantem ab ec̄: qd modus intel-
ligendi sequeretur modum nature eius: ut cognos-
ceret res finit⁹ actuale ec̄ oportet eas determina-
ri per tale esse. sicut et natura eius p actuale ec̄ deter-
minatur. nam intelligere qd cōpetit rei cuius ec̄ est
distantia a natura: de necessitate quantitatis ad p̄s duo
hz. ex eo qd ē in tali natura siue in supposito talē natu-
rā habēt. Primo qd non ē actus pur⁹. hz amittit pōc-
ciū in re in cuius natura poteſtialitas hz est. Secundo nō
est ipm ec̄: nam nulli res est actio essentialis. ita qd su-
um agere sit suum esse. Si habeat esse distantia a
natura ex eo aut qd tale intelligere amittat poteſtialita-
tē hz nō est de se oīno determinatum. ideo op̄s
res per tale intelligere intellectas: finit⁹ suis ec̄ deter-
minari ut in suo ec̄ determinate cognoscatur. Kur-
sum qd nō ē ipm ec̄ nō reseretur in eo oīo rō essen-
di: pp qd non poterit in seipso absq; alia determina-
tores res finit⁹ suis ec̄ cognoscere: ideo nisi p ec̄ res de-
terminentur: sic intelligere eas: in suo esse cognosce-
re non poterit. et qd cognoscere particolare ut parti-
culare: est ipm cognoscere finit⁹ suum actuale esse. co-
gnoscere aut ipm universalis: est ipm sciēre solum finit⁹
ec̄ qd hz in suis causis: vel finit⁹ suam rōnem qd ditta-
tis: omne igitur hz naturam distantem ab esse vel nō
cognoscit particolare particulariter. vel si cognos-
cit ipm: aliquid accrescit scientie sue ex eo qd res pgre-

duntur in ec̄. Deus igitur cū sit ipm esse et suum in
telligere et nō habeat poteſtialitatem amittat sed in
eo referetur oīo rō essendi: poterit res cognoscere
etiam particulariter. et ex eo qd res p̄greditur inec̄
nibil accresceret scientie sue qd hoc p̄cordat cū via
Dionysii. vii. de di. no. qd deū oīa existit ab ipo
cognoscere inquantum omnibus est causa essendi. qd est ipsum
esse: et hz naturam in distantem ab esse: pp qd in eo
oīo essendi rō reseretur: qd diligenter considerandum
est. qd ex hoc ut patebit qd res hz plurime dissolu-
tur. Ad. i. dō qd intellectus noster nō potest habe-
re scientiam particularium. ppter duo. Primo. quia
particularia non cognoscit nisi vniendo sensui. et
ideo cū recedat a sensu finit⁹ Lomē. vii. metaphi. nō
scitur hz extimantur. Secundo. qd particolare ut parti-
culare. nō cognoscit nisi p̄t determinatur per actuale
esse. sed finit⁹ tale ec̄ particolare mutabile est. et qd
mutabilium nō est scientia: particularia nō p̄t ie sci-
entia. nibil aut̄ istoq; impedit diuinam sc̄ientiam. nā
deus p̄ seipm oīa cognoscit nō cognoscit vniendo se
sensui. Rursum ad hoc qd particularia a deo sci-
antur nō op̄s ea determinari finit⁹ actuale esse: ideo
licet finit⁹ tale ec̄ mutabile sit. relatuī tñ ad diuinā sc̄ientiā
tā quodāmodo in mutabili substātiā sortitur: cum
variaio ipsius p̄ eē et non esse in diuinā sc̄ientiā va-
riatōem nō inducat. Ad. ii. dō qd illa p̄positio nō
hz veritatē nisi in hūtibus sensum. Nā intellectus
agelic singulare intelligere potest. vel dicere possim⁹
qd in deo sensus est indifferēs ab intellectu. vñ Alu-
gu. xv. de trini. c. v. ait qd simplex illa natura sicut ī
telligit sentit. sicut sentit intelligit idēq; sensus que
intellectus est illi. Ad. iii. p̄ soluio per familiā di-
cta. qd hz p̄traria dispō impedit sc̄ientiam m̄az: non
enī ipedit dīna cīaz. cū pp talē variatōē dīna sc̄ia n̄
variet. Ad. iv. dō qd dīscit ea hz exactuāle ec̄: si
solū hz qd si in suis causis. ita tñ qd p̄ticipiū et hz qd definet
ipā sc̄ita: non diuinā scientias vel scientem. et qd finit⁹
tale esse imitatur deū actu vel habitu. igitur par-
ticularia a deo sc̄iri poterunt: et qd arguitur de ma-
teria fruolum est. qd et ipsa materia habet suo mo-
do ydeam. in deo: licet summe in materialis exi-
stat ut suo loco patebit. Ad quintū dicendum qd
aliqua est causa vniuersalis in qua sunt effectus in
complete: eo qd non est actus purus. sed in ea est na-
tura distans ab esse. Ideo cognoscere producenda
potest sunt in ea: nisi determinentur per actuale esse
est ea cognoscere imperfecte: deus aut̄ cū sit pfectus
suum agens et non indigeat qd res determinentur per
actuale esse ut eas actu cognoscat: omnia que sunt
in ipso tanq; in causa: perfecte et distincte cognosce-
re p̄ erit.

Ecundo queritur. vñrum deus cognoscat
mala. et videtur qd non: quia Commenta-
tor. xi. metaphysice p̄t differentiam i-
ter scientiam nostram et scientiam dei
quia scientia dei causat res scientia nostra causatur
a rebus: quod concordat cum verbis Augn. xv. de
trinitate capitulo. xiiij. qui ait. qd vniuersitas creatu-
ras suas et spirituales et corporales nō qd sunt ideo
non. sed ideo sunt qd nouit. ergo qd deus sc̄it: causat
sed non causat malum. ergo nō sc̄it mala qd. Pre-
terea. priuatio non cognoscitur nisi per habitum.
sed intellectus cognoscens priuationem per habi-
tum est impotentia ad vtruncū contrariorum. ve
innit philosophus et Commentator suis in ter-
cio de anima. cum igitur in intellectu diuino non
possit ec̄ p̄ficietas: dīs priuationē non cogscit. Pre-
terea. si dīscit mala: aut cogscit hz p̄ spēs suaz aut

Qd. ii.

per speciem alterius per speciem mali non. quia malum cum sit pūatio caret specie. ergo cognoscit ipsum p bonum. sed cognoscere aliqd p aliud est cognoscere ipm imperfecte: cū deo nō sit attrībuenda imperfecta cognitione: ergo cognitione mali deo non dū attribui. Incontrariū est q nullus iudic pōt iuste punire mala nisi malorū cognitōrē habeat: sicut nec medicus posset curare morbi nisi morbi cognosceret. sed deus est punitor malorū. ergo rē. Preterea in psalmo legitur. delicta mea a te non sunt abscondita. ergo delicta et peccata q mala sunt cognoscit deus. Ulterius qritur. vtz deus cognoscat vilia. et videtur q non. q cum scia recipiat spēcer obis cognitione viliū est viliū. si igitur cognoscet vilia vilesceret qd est inconveniens. Preterea fm. Lōmen. xii. metaphi. ut supra tactū est non videre vilia est melius qd videre. sed quod melius est deo at tribuendū est ergo rē. Incontrarium est. q cum deus habeat perfectam cognitionem oīum: impossibile est vilia a deo esse incognita. Rū. dicendum q fm. Diony. iiiij. de di. no. et Dama. lī. iiij. ca. iiiij. nihil aliud est malum nisi pūatio boni. pūatio nō pōt eo noscī p speciem pīam. q per se est nō ens ut dicunt pīo phisi. semp ergo cognoscitur per habitus appositum. et ideo sicut obliquum non cognoscitur p scipium. sed p rectum qd ei opponitur. vnde p rectum cognoscimus rectū et obliquū: pī qd bene dictū est i pīo de aīa q rectū ē ider sui et obliqui: sic malum nō cognoscitur p scipium. sī per bonū ei oppositum. est. n. bonū iudic sui et mali. sicut rectū sui et obliquū. et q p bonum oppositū cognoscitur malum: cū opposita sint apta nata fieri circa idē. voluerunt aliq. q malū nō oppositū bono in create opōde speciali: nisi forte quadā oppōne cōi: vt bonū mālo oppōnitur. ideo dixerūt. g. deus nō cognoscit mala p esentiam suam: sed cognoscit q ab ipso sunt: et cognoscēdo ea cognoscit mala et desectus eoz: et si cognoscit mala p scipium hoc est fm quādā cognitionem comūnem: eo q solū oppōne comūni deo opponuntur. sī q oppōne spāli opponuntur bonis participatis. ideo deus cognoscēdo bona participata cognoscit mala fm specialem rōnem. sī hoc est pītra. Dionysii vii. de di. no. q assimilat cognitionem diuinam lumini. vnde sicut lumen siquid cognitiū est: tene. bras cognoscet: nō aliunde cognitionē accipiens. licet tenebre sint pūatio lumen. Ita deus p scipium mala cognoscit cū malū sit pūatio boni. et qd dicunt malum nō opponi deo oppōne speciali: falso est: nā sicut deus cā ē oīum cōis: inquātū oīa pducit: et oīa ei imitantur. et est cā oīum pīria: prout non oīa eodē mō imitantur ipm: sic oīa mala opponuntur deo inquantū ab arte sua discordant: oppōne cōi: et oppōnuntur ei oppōne speciali: inquantū oīa cōde cōdī nō deficiunt. Igitur sicut p eandem artē ut p grāmaticā cognoscimus pīritates oīes tanq̄ arti pōcordātes: sic deus p artem suam cognoscit oīa bona cōiter: inquātū omnia arti sue pōcordant: et spāl: put nō et cōdem mō eam imitantur: et illā eandē arte non aliunde cognitionē accipiēt cognoscit sia mala cōiter: inquātū ab ea discordat: et specialiter put nō eodē modo ab ea dissōnat: ne tamē ppter hoc vici mus mala cognosci nisi p bonū pītrā: qd ipsi bono increate malum pītrātū. iuxta illud Aug. xii. de ci. dei. c. iii. natura nō ē pītrā deo: sed viciū. Ad uertendū tū q viciū sine malum non pītrātū bono increate rāq̄ bono qd ledit. Sī tāq̄ bono a quo disco: dat. et hoc sufficit ad hoc q per tale bonū mala cognitione etiam in speciali haberi possit. Ad pī

num dicendū: q deus per scientiam suam causat res: non res quas scit quocūq mō. sed quas scit per se: et pīdeaz pīam. Si autem non cognoscit mālū cum sciat ipsum pīdeam boni. Ad. ii. dō. q pīatio duplī cognoset pōt p habitum siue p speciem oppositā: et sic cognoscit pīfecte pīfecte cognoscibilis ē. scđo. ipsa pūatio quādā mō p pūationem cognoscitur: vt eo ipso q cognoscere me in potēcia ad scientiam: possim cognoscere me esse pūatum ea: et cū potēcialitas reducatur quādā mō ad pūatoī spe cīem. Aliquo mō p pūatōem pūationem cognoscet: qd sic cognoscit pūatoī per habitū: est qd est in potēcia ad ipm: nō est actus purus. sī est impotentia ad vīrūq̄ cōtrarioz. vī et cōmen. ibidē sit. qd op̄ pīt intellectus materialis et impotentia q pūatoī cognoscit: et si aliq̄ intellectus in actu in quo nulla exīstī potēcia tunc ille intellectus pīuationem nō intelligit. Cum igitur nos non ponamus deum cognoscere pīuationem et mala p potentialitatē. in eo exīstētū. Sī pītē suam a qua discordat: potērimus ei attribuere cognitionē malorū absq̄ eo q sit in potēcia ad vīrūq̄ pītrarioz. Ad. iiij. dō. qd sī cognoscit mālū nō pīshēm pīriam. sed pītē suam vel pīdeam boni: nō quam imitantur. sī a qua discordat: et qd qd cognoscit aliqd p alīd ē ipm cognoscere imperfecte. dō hoc vēx eē. sī illud sit aptum nācī cognoscēpī se: cuiusmodi nō est malum. Ad id aut qd ulterius qritur. vtz deus cognoscat vilia dō qd cognitionē viliū per se loquēdo nullūz cognoscētem vilificat. Et est ratio qd ut superius tactū suī in intelligēdo est motus rex ad aīam: et ideo ut cognoscimus res: quādā cognita sunt in nobis. qd verū et fallū sunt in aīa: et qd omne quod recipit in aliquo recipitur per modum rei recipiētis nō recepte. Intellectus in intelligendo vilia non vilificat sī vilia nobilitantur ex eo qd in intellectu sunt et ab eo intelliguntur: verū qd inuolendo ē motus pīris aīe ad res: uolēdo aliquā: volita non sunt in nobis. Sī nos quādā sumus inuolitis. ppter qd vi. metha. scribitur qd bonum et malum qd sunt obiecta appetitus sunt in rebus: et inde est qd anima quādāmodo verius est ubi amat qd vbi animat. quia amor cū sit intēlus. fm. Dionysii. iiiij. de di. no. ponit hominem extra se et collocat ipz in amato. et quia amando vilia: in vilibus collocamur: iō viles fm: et inde est qd directe non prohibemur intelligere vilia: et licet directe nō prohibemur: intelligendo vilia in directe tamē prohibemur eo qd intelligendo talia retrahimur ab intellectu sup̄pīte mox. Ad deum autem non est neganda cognitionē viliū nec per se nec per accidens. Per se non. qd nec intellectus noster per se intelligendo vilia viles scit: p accidēt et indirecte non. qd intelligendo vilia deus nō retrahit ab intellectu sup̄pītoz: cū vno simplici intuitu omnia cognoscat. pcedere ergo debemus deum vilia cognoscere: qd aut cogamur hāc veritatem concedere sic declarari pōt. qd nullū ens in se acceptū et fm eē suū pīderatum pīrie ē viles: cum omne eē perfectionem quandam impōret. Si igitur vilitas rebus cōperit hoc non est nisi ex eo qd res ipse ad alias comparantur: qua cōparatōe pīuenit oīis gradus superior et inferior in entib⁹. dicere igitur deum ignorare vilia. est dicere ipm ignorare ordinem rex. quo posito seguit vniuersa vel inordinata eē vel casualiter habere ordinem: qd valde inconveniens est. Nam cum bonum ordinis sit summū bonum in genere rex: citra bonū pīmi: nō est dō tale bonum eē casuale: cognoscit igitur deus vilia: et non ignorat ordinē rerum tamē si vilia nō

cognosceret cuia oia alia comparata ad ipsius vilia vici possint: nullius rei nisi sui ipsius cognitionem habueret: quod est superius improbat. Ad primam dicitur qd scia recipit spem ex obiectu pncipali non erat alio vilia autem non comparat ad intellectu divinu[m] tanq[ue] pncipale obiectu[m] cuiuslibet ipsius tanq[ue] obiectu[m] pncipaliter sit cognitor ideo potest cognoscere vilia abs eo qd vilescat. Ad secundam dicitur quod non videre vilia melius est quam videre. si videndo villa retrahitur a visione supremorum: quod deo non conuenit ut dictum est.

Eretio queritur. ut res in deo existant. et videtur quod non. quod enim magistrus in littera non omnia sunt in deo essentia: sed cum non difficerat deus et essentia sua: non omnia sunt in deo. Preterea. si res dicuntur esse in deo hoc est quod a deo sciantur: sed cum mala sint scita a deo: mala in deo erunt quod est inconveniens. Preterea. cum res sint differentes a deo: si sunt in deo aliud est in deo ab eo differens: quod est inconveniens: cuia sit similius: si autem dicatur: res esse in deo non per essentiam sed per similitudinem. contra verius est aliud ubi est per essentiam quam ubi est per similitudinem cum igitur res in seipsis sint per essentiam: in deo autem per similitudinem: verius erunt res in seipsis quam in deo: quod negat Ans. monologion. xxxvii. Preterea similitudo rident ei cuius est similitudo. sicut quod est in deo sit lux et vita: non oia aut participet vitam et lucem: non oia erunt in deo per similitudinem. Preterea quod est in aliquo per similitudinem potest in illo non habere operationem propriam: sed ut legitur actu. xxvii. In deo vivimus: mouemur: et sumus ergo non sumus in deo per similitudinem: cum motus cooperat nobis poterimus rem in illo. In eodem trarium est quod in littera dicitur. Rui. dicendum quod in deo dicuntur alia esse: vel quod sunt in eius essentia: vel in eius scientia: vel in eius potentia: nam nihil est in dei essentia: vel scientia: vel potentia: directe et per se quod dicuntur possit esse directe in ipso deo: et igitur predicta tria realiter in deo non differant. alio tam dicuntur esse in dei scientia et potentia: que non sunt in eius essentia: quod sic declaratur. Nam sicut dicimus aliqua esse in potentia materie eo quod materia potest transmutari ad illam: et de materia educi possunt: sic aliqua dicuntur esse in potentia agentis: eo quod agens illa educere possit: igitur oia illa quod est agens posse: in potentia agentis esse dicuntur: et quod est Agens. v. de trin. c. iij. sicut ab eo quod est scientia dicta est. ita ab eo quod est esse dicta est essentia: sic etiam dicere possumus quod ab eo quod est posse: dicta est potentia: et quod sic comparatur potentia ad posse ut scientia ad scire: et essentia ad esse. sicut res dicuntur esse in potentia dei: quod deus illa potest. ita est dicuntur in scientia dei: quod deus illa scit: et in essentia dei quod deus illa est. igitur in essentia dei erunt attributa et tres personae: quod talia deus est: res autem create non erunt in essentia dei: cum deus non scit illa. In scientia vero est et potentia: creatura erunt: cuia sciat et possit: et ideo magister in littera ait: oia sunt in dei scientia quod sunt sibi propria et cognita. Inde autem essentia non sunt nisi que sunt eiusdem essentiae cuipso. igitur eandem dicunt scientia: essentia et potentia in deo: tamen propter aliam et aliam habitudinem importata: per ipsam: aliqua sunt in deo quod sunt in eius scientia et potentia: quod est in eius essentia non dicitur et quod est in eius essentia non solus dicitur in deo quod est in eius essentia: sed quod est directe et per se in eius scientia et potentia: cuipscire et posse divinum ad oia quod possit ab ipso se eredit: oia res create in deo est dicitur: non quod deus illa sit: propter quod possint dici esse in eius essentia: sed quod deus illa scit et potest. unde in eo sunt

quod sub eius scientia et potentia continentur. Ad primam dicitur quod in deo dicuntur esse non soli quantum in eius essentia: sed etiam quae sunt in scientia eius: omnia in deo esse dicitur non per essentiam nature: sed per cognitionem scientie: ut magister ait. Et ad formam arguedi. c. iii. dicitur id est deus est sua essentia: dicitur quod licet idem sint: potest tam concedi aliud est in deo quod non sunt in eius essentia: sicut perditur aliqua esse in scientia dei que non sunt in eius essentia: sicut in eo scientia et essentia idem dicuntur. Ad. iiij. dicitur quod sicut in solutio[n]e principali dicebatur: ergo est in omnina scientia directe et per se sunt species suae: in deo esse dicitur mala autem non sciantur a deo: propria p[ro]prium quod est non habet: et ideo non est talia in deo esse. sicut a deo scientia. Ad. iiiij. dicitur quod proprie loquendo divina essentia est ipsa veritas: et creatura imitatur ipsum non econtra. Nam sicut verbis divinis non est factor similitudo: sed simplex veritas: ut de monologion. xxxi. sic et divina essentia potest dici factio rex simplex veritas: et id non est talia in seipsis quam in divina essentia. immo tanto verius sunt in divina essentia quam in seipsis. quanto verius erit creatrix quam creata essentia. large tamen sumendo similitudinem: omne id quod imitatur aliud: potest dici similitudo illius: et ideo similitudines omnia sunt in ipso: et ex hoc apparent mala non esse in deo: licet deus ea sciat: quod per se est non cogiscatur ab ipso. Ad. iiiij. dicitur quod similitudo rei dupl[ic]iter considerari potest. primo per respectum ad id cuius est: sicut nibilis attribuitur similitudini sibi quod est in huiusmodi quod est per quādam participationem vel imitacionem aliquam non replatur in re cuius similitudo erit. secundo considerari potest per respectum ad id in quo est: sicut aliqua attribuitur similitudini quod est in re non reperiuntur: sicut similitudini Herculis vel imaginis eius sibi quod est in huiusmodi nibil attribuitur quod non sit in Hercule. in eum lapide vel eneum potest cooperare in imaginis Herculis: sicut in lapide vel in ere: sicut talia Herculi non pertinet. Sic est in p[ro]posito: quod similitudo cuiuslibet in deo est non habet: et vita non obstante quod oia lucet et vita non participet. quod est cooperare talia similitudini prout in deo est. sicut non potest cooperare talia prout si militando rex existit. Ad. v. dicitur quod vivere et moueri potest attribui rebus sibi est quod habet in seipsis: dicuntur tamen vivere et moueri in deo: eo quod ab ipso habet motum et vitam: et ab ipso seruitur res ut mouetur et vivatur: et quod est seruitur alicuius respectu illius per habitudinem importata per hanc p[ro]ponem. in. ideo dicitur in deo est vivere et moueri. quod oia seruitur in nobis deus. ita quod est referatur ad substantiam: vivere ad virtutes moueri ad operationem nostram vel vivere referatur ad animam moueri ad corporis esse ad utrumque: quod oia et anima deo sunt ab ipso conservantur.

Einde queritur de ydeis et circa h[ab]itum quoniam quod est. Primo utrum sit dare ideas. Secundo utrum sit dare plenitatem ideas. Tertio utrum pertineat ad scienciam practicam vel speculativam.

Quarto quoniam sit habere ydeam.

Ad primam sic procedit virgilio non sit dare ideas: quod est p[ro]p[ter]ea. metba non p[ro]p[ter] alio ponitur idem nisi p[ro]p[ter] scienciam et generationem: ut idem nisi ibidem idem probatur nec ad scientias nec ad generationem faciunt ergo. Et ideo preterea dicitur primo posteriorum species enim gaudet monstra. n. sunt: et erponit de ydeis. ergo vanum est ideas: ponere. Preterea si est dare ideas: ponemus eas in mente divina: sicut est p[ro]positum idem ad id cuius est idea:

S. *H*ec cū dei ad nos nō sit p̄portio ergo rē. *P*roterea pfectus ē agēs qđ agit p seipm qđ quoq; agit mediante. alio. deus igitur p seipm agit non p ideam: sic etiam pfectus cognoscit quod cognoscit p seipm qđ qđ cognoscit p aliud. *S*upuacū ē igitur ideas posnere in deo: cū nō sint viles nec ad scientiam nec ad actōem. *I*ncontrariū ē qđ s̄z Aug. lxxiiij. q. q. xlvi. tāta vis ē in ideis ut nisi eis intellectis sapiens esse nemo possit: in cōueniēs est ergo negare ideas in deo: cū in cōueniēs sit ipm nō ē sapiēt. *P*rete rea s̄z eūdē ibidē. rōnes p̄ncipales appellātūr idēe sed si huiusmodi rōnes negare nō es in deo esse: negarēmus deum rōnabilitē agere. qđ cū sit icōueniēs de necessitate oī nos dicere ideas ēē. *R*ū. dō. qđ Aug. lxxiiij. q. q. xlvi. vbi de ideis determinat aut qđ ideas latine possumus vel formas vel species di cere: ut verbis p re: bo trāfferre videāmūr. si aut eas rōnes uocem us: ab interprādi qđ p̄petatē di scēdimus. rōnes. n. grece logos appellātūr: nō idēe s̄z tñ q̄s hoc vocabulo p̄ti voluerit: a re ipsa nō ab horribit: ex q̄bus verbis duo colligere possumus. *P*rimo qđ idēe s̄m interprādēm vocabuli dñr for me vel sp̄es: s̄m tñ rei veritātē et rōnes dici p̄nt. qđ s̄m p̄deram̄ apparet ideas ēē formas intellectuāles. Nam forma nō p̄pē dñr rō, put h̄z ēē naturale et sensibile: s̄z put h̄z ēē intellectuale: qđ ēē idēe cū exēplaria appelleatē sint. dicere possum: qđ p̄pē loquēdo idēe sunt sp̄es rex eritēs in intellectu: ad q̄rum h̄litudinē alia p̄ducuntur et fūt. *U*nū et Dionysi⁹. v. d̄. di. no. ideas appellat etēplaria: et rōnes exētiūz. de terminatiūz: et effectiūz rex: ponere aut species aliquas intellectuāles ad quaz similitudinē alia p̄ducentur: de necessitate cogimur: nā cū agētā natūralia agant mota: et omne agēs motū: et ut instrumētūz reducuntur ad agēs imobile et p̄ncipale: necellārio agēs et necessitate nature reducuntur ad agēs per cognitionē et intellectū: et qđ oē tale: et si nō irrationa bilitē agit: h̄z apud se species factiūz rex: oī esse aliquod agēs p̄ intellectū i quo sunt species: et exēplaria que vocant idēe: et tñ sancti de ideis locuntur: et ut nos de eis loqui intēdīm̄: idēe p̄pē in sola mēte divina existōt: *A*llū eius eidētā notandū qđ res iste sensibiles et quas in cognitionē alioz venimus eo qđ nostra cognitionē icipit a sensu. vj. modis quātū ad p̄sēs p̄t intelligi habere esse. *D*uo in potētia materie: nā cū ista sensibilia ex materia p̄ducantur: et oē qđ pdncit de aliquo: sit aliquo mō in eo de quo p̄ducitur: oia ista sensibilia h̄it esse quodāmō in materia: vñ in potētia materie. *S*ecūdo in seipm et sic cōsiderātūr res s̄m ēē eoz naturale in suis cauſis naturalibus. *T*ertio h̄it esse in suis cauſis p̄ductiūz primis et imēdias: ut leo p̄ducitur in lede p̄ducēt. *M*az leo producēt a leone non solū ha ber esse in materia ex qua producēt: vel in seipso producēt: sed etiā in leone producēt. *Q*uarto res h̄it esse in intellectu nostro. *M*az ut scribitur in titulo de anima. aia est quodāmodo oia. *M*am omnia quodāmodo. habet esse in anima illi quantūz ab ea cognoscibilia sunt. *Q*uinto in intellectu intelligētiaz et motorū orbū. *M*az oēs proportiones generate in istis inferioribus: ouenīt ex distātia orbū et in oībus stellarū et in intelligentiis mouentibus orbes. *M*az ut dicit Lōmē. vii. meta. natura nō facit aliqd pfecte et ordinate nisi fuerit remēmota ab iagen tibus superioribus que dicuntur intelligentie. *S*erto in intellectu p̄mi. cū. n. deus p̄ suū intellectu men sura oīum entiū: et omnia entia sunt in ipso. *H*ec autē sic habent ordinē ad se inuicē: nam esse s̄z qđ res

XXVII. *H*unt in anima nostra depēdet abesse actuali rex: cū scientia nostra causetur a rebus. Esse at actualē re ruz s̄m qđ res h̄it esse in seipm depēdet aliquo mō ex p̄ncipio naturali unde producēt. *R*uribz eē s̄z qđ res sunt i materia depēdet ex esse s̄z qđ sunt in causis proximis et immediatis s̄m quas de materia educēt. nā semp potētia passiua dicuntur p̄cōparationē ad actuā: ut dicitur. v. meta. Illud autē esse s̄m qđ sunt res in agētibus proximis: et naturalibz dependet ab esse s̄m qđ i motoribus orbibz existit. *M*az ut dictū est natura nō agit pfecte nisi remēmota ab illis: esse autē s̄m qđ habent esse res motoribus orbī ordinatur ad illud esse s̄m qđ sunt in deo qđ oia ista prouenīt ab arte intellectuali: vñns dei vt Lōmētā ait. que oia connexionē et ordinem vniuersi indicant: et ordo et cōnexio vniuersi manu ducunt nos in intellectum ideaz. nā o:do et connexionē arguit̄ deūz rationabiliter agere. rationabilitas atē actionis absq; ideis esse nō pot: vñsquot modis res dicuntur habere ēē. *N*otandum qđ idea s̄z qđ de ea loquuntur. v. importat que solū cōgregantur in illo ēē s̄m qđ res sunt in deo: et ideo idēe ut de eis loquuntur solū in mente divina existit: qđ declarare volūt. *L*ocurrit. n. ad rationē idēe actualitas et for ma: nā ut dictū est: si verbū pro verbo trāferre voluntū idēe forme et species dicuntur. *S*ecundo idēa dicit: qđ factiū et non factū. vnde Aug. dicit lxxiiij. q. q. participationē idēe sit qcquid sit. *T*ertio dicit qđ incommutabile. vnde idē ibidez ait: qđ idēe sunt ratios eternae et incommutabiles. *Q*uarto dicit quid intellectuale: nā ut habitū est sine eis nullis intelligitur sapiēt. *Q*uinto dicit qđ p̄ncipiale et p̄mū: nā ut dictū est. p̄ncipales ratioes appellantur idēe. ex eo qđ idea dicit quid actualē. non accipiuntur idēe prout res habēt esse in potētia materie: qđ in materia nō sunt s̄m esse actualē: nec s̄m potētia actiū: sed s̄m passiua materie. ex eo qđ idea dicit qđ factiū nō factū: nō sumuntur idēe. put res in se ipm existit. ex eo qđ respectu sui ip̄i res nō h̄z esse factiū. *T*ertio. eo qđ idea quid intellectuale noiat nō accipiuntur idēe ut res sunt in suis cauſis primis et in agētibz et necessitate nature. iiiij. eo qđ in cōmunicabile. dicit: nō sumuntur idēe s̄m ēē rex i intellectu nō. *M*az cū sc̄ientia nostra sit acq̄sita a rebus: sp̄es in intellectu nō h̄it ēē in cōmunicabile immo sit trāfūtū a scia et ignoratiā et ecōverso. v. qđ idea qđ p̄ncipale importat: nō accipiuntur idēe s̄m qđ res p̄tiderātū quātū ad ḡntū ēē eaz ut put dñr ēē in intel ligētibz mouētibz orbes: nā ibi nō sunt p̄ncipalē: cū oia reducātū in artē intellectuale dei. *R*estat ergo idēas accipi s̄m. vi. ēē rex. put vñz sunt in mēte divi na oia autē p̄dēta. v. qđ dixim̄ ēē de rōne idēe tangit Aug. lxxiiij. q. q. xxvii. sunt naturā idēe qđā p̄ncipales forme: vel rōnes rex stabiles atq; in cōmunicabiles: qđ ipse formate nō sunt: ac p̄ hoc eīne et semp eoē dñe mō se h̄ites: et subdit: et cū ipse neq; oriātū neḡ i teriat: s̄m eas tñ formati dñ ēē qđ oris: ex eo quod dic̄t idēas ēē format: et git actualitatē eaz: ex eo qđ dic̄t eas nō factas: sed s̄m eas alta fieri. ondit qđ de rōne idēe ēē qđ sit qđ faciūm et nō faciū. ex uero qđ eas stabiles et in cōmunicabiles noiat: ondit incommutabilitē ēē de rōne idēe: qđ vñ dīc ea rōnes: ondit qđ idea qđ intelligibile dicit: nā rō qđ intellectuale noiat: et ex vero qđ eas p̄ncipales appellat: innuit p̄mitatē et p̄ncipalitatē de rōne idēe existere: et qđ ista. v. vñz actualitas et. nō p̄uenīt rebz s̄m aliquod aliud esse p̄er qđ s̄m ēē qđ h̄it in deo in solo deo huīusmodi idēe ponuntur. vnde et idēm Aug. s̄bidēta ait. has autē rationes vbi esse arbitranduz est nisi in ip̄a

mente creatoris. q.d. nusquam. Ad.i. dō q positio platonis de ideis si sic sensit: vt ax: ei imponit: sūgna ē & fabulosa: & q nos non ponimus sic ideas vt ipse posuit vt in sequenti qōne patet in p̄batio nes phi nō. ð dicū nobis: cum improbare intende ideas a Platone positas: & p̄ hoc p̄ solutio ad sim. q. mōstra sunt sp̄s vel idēe: vt Plato posuit: non vt nos. Ad.iii. dō. q l̄z dei ad nos nō si p̄portio quātitatina, ē tñ p̄portio ordinis: & cuiusdā immu tationis: & hoc sufficit vt ponam in deo ideas rex ad quārū imitādē & exemplaralia sunt p̄ducta.

Ad.iii. dō q ponere ideas eē utiles ad sciam & ad aerōem alicuius pot intelligi duplī: vel q̄ busius modi idēe sint reali differētes ab eēntia agētis vel sciētis: tunc sit agēs vel sit sciēs imperfectus ē: vt q̄ sint idē reali q̄ eēntia eius. & tūc nullā imperfectōem dicunt. q̄ sit agens & sciens seipso agit & scit.

Eētido querit. vt̄x sit dare pluralitatē idēaz. & v̄ q̄ non. q̄ busiusmodi plalitatis vel ē ppter esse q̄d habet ideata in deo.

Sm q̄ sunt in seip̄s. non p̄mo mō. q̄ cuz deus sit eēntia bonitatis & unitatis: ḡcd in eo ē vnitati exsistit in ipso. nō plurali: nec sedo q̄: cū res nō sine rint ab eterno: pluralitas idēaz nō sūt in deo eternali. nec er tpe. q̄: tūc in deo facta sūt mutatio.

P̄terera. cū idea sit idē q̄ eēntia diuinā cum nō pcedamus in deo esse plures eēntias nō debemus pcedere in eo esse plures ideas. P̄terera si dica tur hoc ē rōne respectus. Unde pp̄ pluralitatē respectū ad creaturas sūt in deo p̄les idēe: t̄ tempo rale nō est cā eterni. sed cū creature sint tpa'es: idēe ponantur in deo ab eterno: plalitas creaturarum nō arguet plalitatem idēarū. P̄terera. sicut idea dī relative ad ideatū: sic sciētia dī ad scibile relative s̄ pp̄ pluralitatem creatoꝝ a deo scibiliū: nō dicitur plures sciētie in deo. ḡ. ppter pluralitatē idēato rum in deo p̄les idēe poni non debet.

P̄terera si busiusmodi idēe sumuntur p̄ respectum ad ideata cū ideata nō equaliter imitetur diuinā essentiam: se quētur idēas eē ie quales. vt̄ idea ei q̄d vinit: sapit: & ē: x̄inebit ideam eius q̄d vinit: t̄ est: nō tam sapit s̄ cū busiusmodi idēe in deo ponantur: erit in deo in equalitas q̄d est incōueniens.

Incontrarium est Aug. lxxiiii. q. q. xl vi. q̄ loquēs de busiusmodi idēis logtur de eis in plurali dices: eas eē exemplaria & rationes substātificas eritū. ergo r̄. R̄. dō q̄ Sm Aug. lxxiiij. q. ideas Plato p̄mūs appellasse p̄ hibetur. q̄ ipse p̄mūs v̄sus fuit b̄ nomie. nam l̄z ab alio intellecte suerint: a solo Platone p̄mitus b̄ noīmine appellare sunt. cuius pōne seq̄ si vellemus. p̄sto q̄ sic senserit: vt̄ ei Utris. imponit: non esset diffīle intelligere idēas pluralitatē possint. n. in quo libet ḡne multa p̄ participationem & vñū p̄ eēntiaz multa materialia & vñū abstractum. & busiusmodi abstracta dicebat esse q̄dātates rex sensibilium. & Sm q̄ busiusmodi sensibilium q̄dātates se inūtē in cludūt & habet quēdam ordinem dixit ideas ad se i uicē ordinatas: vt̄ ideam aialis supra ideam homi nis: sumēdo idēa large: vt̄ etiam genēz̄ cōpetit esse ideas: & q̄ busiusmodi idēe etiā eēntialiter distinguēbantur de necessitate cogebatur ponere ideas plures. creditur n. Plato. q̄ modo intelligēti respōdet modus cēndi extra. ita q̄ sicut intelligo boiem p̄ ter boies particulares sine quidditatē bois p̄ter sua indiūdina. ita actualiter cēt quidā homo separa tis a suis particularibus qui erat quidditas suorū

individuorum: quem hominem appellabat ideam & sic intelligitur animal preter suas species. sic esset quoddam aial separatum: t̄ si iste modus verus esset: cū Sm intellectum sit distinctio quidditatum sensibilium. cēt ponere ideas plures realiter differētes. S̄z iste modus non est bonus. nā l̄z ab eo q̄ res est vel nō est sit veritas & falsitas in intellectu. Suf ficit tamē ad busiusmodi veritatem q̄ res extra re spōdeat vt fundamētum: t̄ unde vna res pōt respōdere multis intellectibus. nō. n. semp q̄ sunt distin cta intellectu: realiter differēt. nā rō distinguat inter ea q̄ realiter sunt vñita. igit positio Platoni nō habuit stabile fundamētum. & q̄ fundauit se sup̄ fal so: loquēdo de idēis: falsa p̄tulit: & quātū ad p̄ns deficit in tribus. Primo. q̄ dicebat ideas quidditatis rex sensibiliū. Scđo. q̄ ponebat eas essentialiter differētes. Tertio. q̄ dicebat eas eē deos. afferens deoꝝ plalitatem. l̄z inter busiusmodi deos ponere vñū deum summum in partē cipabilē: non. n. dices re possumus busiusmodi ideas eē quidditatis sensibiliū: q̄ tunc ponemus q̄dātates rex b̄z rei ve ritatē esse abstractas ab b̄z quoꝝ q̄dātates existēt & t̄ sic cēt aliqd bonū nō b̄nī eēntiam boni: vt argu it p̄bs. vii. metba. q̄d est incōueniens. Kursum nō possim⁹ dicere busiusmodi ideas eēntialiter differētes: vt q̄ aliud sit p̄ se bonū. aliud p̄ se vñita. aliud p̄ se aial. aliud p̄ se homo. Nam cū busiusmodi idēe sint p̄ncipales rationes factiae: oportet eas congre gari in eo qd nō agit motum: t̄ hoc est deus ipse: & q̄ solus ipse agit p̄ncipaliter. & oia alia agunt vt in strumenta eius: sicut oēs p̄fectōes oīum generū cōgregantur in ipso. sic exemplaria oīuz rex vñiūtūt in eo. & hoc apparet tertium falso esse. vt q̄ oia ista vñiūtūt in deo & sunt vñū deos: ponere pluralitatē deoꝝ: error est. q̄ nihil citra h̄mū aliqd p̄ncipaliter inducit nō motum a p̄mo: & nō agens vt instrūtūs: q̄d tñ oportet si cēt deoꝝ pluralitas. Hec ac tria licet nō b̄ ordine tāgit Dionysius. v. de di. no. de eis i plurali logtur dices: eas eē exemplaria & rationes substātificas eritū. ergo r̄. R̄. dō q̄ Sm Aug. lxxiiij. q. ideas Plato p̄mūs appellasse p̄ hibetur. q̄ ipse p̄mūs v̄sus fuit b̄ nomie. nam l̄z ab alio intellecte suerint: a solo Platone p̄mitus b̄ noīmine appellare sunt. cuius pōne seq̄ si vellemus. p̄sto q̄ sic senserit: vt̄ ei Utris. imponit: non esset diffīle intelligere idēas pluralitatē possint. n. in quo libet ḡne multa p̄ participationem & vñū p̄ eēntiaz multa materialia & vñū abstractum. & busiusmodi abstracta dicebat esse q̄dātates rex sensibilium. & Sm q̄ busiusmodi sensibilium q̄dātates se inūtē in cludūt & habet quēdam ordinem dixit ideas ad se i uicē ordinatas: vt̄ ideam aialis supra ideam homi nis: sumēdo idēa large: vt̄ etiam genēz̄ cōpetit esse ideas: & q̄ busiusmodi idēe etiā eēntialiter distinguēbantur de necessitate cogebatur ponere ideas plures. creditur n. Plato. q̄ modo intelligēti respōdet modus cēndi extra. ita q̄ sicut intelligo boiem p̄ ter boies particulares sine quidditatē bois p̄ter sua indiūdina. ita actualiter cēt quidā homo separa tis a suis particularibus qui erat quidditas suorū

rationabiliter agere considerato decoro et ordine uniusversi. et quod non est rationabile distincta ordine debito emanare ab uno agente immediate secundum rationem unam cum deus ipsas res et ordinem in rebus immediate cæt. quod agere causa seba non cessat actio causa primæ. et quod si aliquam causalitatem deus rebus considerat hoc non est imperfectio eius quod non possit totum producere ideo ex necessitate arguere possumus in deo esse rationes factivas multas et infinitas. sed non res producit. et producere potest: et quod si in banc pluralitate rationum est in deo pluralitas ideas: arguere possumus in deo esse ideas plures absque eo quod repugnet sue simplicitati. nam pluralitas rationum realiter non arguit compositionem. sed simplicitatem cum quanto aliquid est simpliciter tanto apluribus sit imitabile sed non imitabilitatem. surgit hanc pluralitas rationum. et ista est via Augustini. lxxviii. q. q. r. v. qui hanc veritatem venâdo ibidem tria facit nam primo premittit res a deo sive tertiis ordinibus et naturaz propriâ dicens Quis autem religiosus et vera religio ne imbutur: negare tamē andeat immuno et non profiteatur: oia quod sunt. i. quod sunt in suo genere propria. quādā natura pertinet ut sint auctore deo esse procreata: eo quod auctore oia quod vivunt vivere: atque volunt rex in columitate ordinis ipsum quo causa imitatur: sicut temporales cursus certo modernamine celebrant: summi dei legibus certineri et gubernari. Secundo. ex hoc excludit deum rationabiliter agere dicentes: quod auctore atque auctor: quis autem deat dicere deum rationabiliter oia considerasse. q. d. de necessitate arguit rationabilitas divine actionis. accesso oia a deo naturâ propriâ et ordine esse ratione. Tertio excludit in deo esse rationes plures factivas quod idea appellatur: cum ait. quod si dicere recte et credi non potest et deus rationabiliter agat. restat ut oia rationes sint producta: nec eadem ratione hoc est quod equalis. hoc enim absurdum est exterminari: singula igitur producta sunt creatura rationibus. Ad. i. d. q. huiusmodi plures rationes sunt in deo. non tantum in natura elius. sed tantum in cognitione ipsius: cognoscit. n. se deus a pluribus imitabilem. et ideo est in eo pluralitas ideas. Ad. ii. d. q. id est idea non dicit essentia absolute consideratam. sed nominat eam in respectu. putum a creaturis est imitabile. et per pluralitatem respectuum est in deo pluralitas ideas. Ad. iii. d. q. huiusmodi creature sunt tales: deus tamen ab eterno intellectus se pluribus modis imitabile. ideo non obstante nouitate. et temporalitate creature: ab eterno fuit in deo pluralitas ideas: multe. n. sunt causae in inferendo quod non sunt causae in essendo. arguit. n. pluralitas creatorum actualis vel potentialis pluralitatem ideas in deo: licet non. quod plura creatura sunt vel plura creari possit. sit in deo pluralitas ideas. sed ex conuerso. Ad. iv. d. q. scia est relatum sicut dici: et principialiter significat divinâ essentia: et ideo est una scientia dei sicut una essentia. idea autem quasi complete et formaliter dat intelligere respectum ad ideata: et ideo per pluralitatem respectuum est in deo pluralitas ideas. Ad. v. d. q. species entites in intellectu et si hinc respectum ad intelligibilia et ad intelligentem: non tamen denominatur sicut ea quorum sunt. sed sicut id in quo sunt: vii. species materialium in intellectu entites. huiusmodi sunt materialia: non sunt materiales. sic ideo sunt in equalium. sed non sunt inequales.

Terzo queritur. utrum ideo ad cognitiones speculativas vel practicam pertineant. Et utrumque ad speculativam. quod sicut Augustinus. lxxviii. q. q. xlvi. vel. xlvi. xl. lx. huiusmodi sunt: etiam n. nisi constitutur in ideo ut nisi hijs intellectus sapiens est nemo possit. Sed ea sine quibus non potest intelligi aliquis sapientia pertinet ad cognitionem speculativam: cum sapientia sicut philosophum. i. metra.

solum quid speculativum nominetur ergo tamen. Preterea. sicut Augustinus. q. ro dicitur et similiter sicut sicut ei. sicut in eisdem huiusmodi ideo rationes dicuntur. ergo non oportet sicut eas fieri aliquid. et ita non pertinet ad scientiam practicam. sed ad speculativam.

Preterea. de hanc huiusmodi ideas cognoscit res ipsas et passiones eorum: sed hoc pertinet ad scientias speculativas. ergo tamen. Preterea: huiusmodi ideo sunt ea quae res progressiviter inesse: sed eadem sunt principia essendi et cognoscendi sicut per se: ergo non solum sunt utiles ad hoc quod per eas res producantur. sed etiam ut cognoscantur: sed productio pertinet ad proximum cognitionis ad speculacionem. ergo tamen. Inconveniens est. quod sicut Dionysius. v. de di. non huiusmodi ideo sunt exemplaria et rationes existentium: quas theologia per definitiones vocat: et divinas et bonas voluntates existentium determinativas et effectivas. Sed exemplaria sicut que res sunt et determinantur pertinent ad cognitionem practicam. et ideo tamen. Preterea. Augustinus. lxxviii. q. huiusmodi ideo non orientur nec intererant: sicut eas tamen formari dicuntur omnem quod viri et interiri potest. Sed ea sicut que alia formantur pertinent ad cognitionem practicam: ergo et ceterum. Non dicitur quod ut quesi ti apparet veritas. oportet nos videre quomodo idea se habeat ad cognitionem: ad quod dicunt aliqui quod iba non est id quod deus intelligit. sed sicut hanc rationem intellectus: sed cum divina essentia prout est imitabilis ab aliqua re dicatur idea illius et similitudo eius: cum ex hoc entia creatura cognoscantur a deo. quod similitudines omnia sunt in ipso. Similiter negare ideam esse illud quo deus intelligit: non sapit doctriam sanam. Non tandem igitur per illud quo cognoscens cognoscit duplum potest accipi. Primum per coparationem ad cognitionis actum. Secundo per respectum ad cognitionem: non id quod egreditur cognitionis actus est id quod cognoscimus: et id per quod nobis aliquod cognitus intellecitur quo cognoscimus dici potest: est autem idea quo deus cognoscit: non per coparationem ad actum: sed per respectum ad cognitionem: quod sic declaratur: nam eo cognoscimus per respectum ad actum. per respectum actus huiusmodi aliquam rationem principij: et ideo dicere possumus quod sic cognoscimus substantiam. virtutem. speciem. et obiectum. Sed specie et virtute sine intellectu potentia cognoscimus immediate. quod hoc respectu actus intellectus immediata calamitate habet. Nam ex potentia intellectiva informata specie immediate progreditur actus intelligendi. aliter tamen et aliter. quod a specie perreditur actus principialis a potentia secundario eo quod actus semper quod principale principale respicit formam. et quod secundarium materialia et sicut. Substantia autem et obiectum respectu actus non habet immediatam calitatem. sed substantia est causa actus: putum est id in quo radicatur virtus et potestia. obiectum vero: putum ab eo huiusmodi specie in intellectu. intelligitur autem aia nostra non solum intellectu. sed etiam specie intelligibili accipiendo ea que sunt immediatum principium actionis. causa autem quod requiritur huiusmodi species ad talis actus est. quod intellectus nostra non est actus purus: et quod agens agit sicut et in actu: cum aliqua actualitas operatur intellectui vel aie nostra ex eo quod formatur rebus: ipse similitudines rex in alia entites: sunt id quo aia intelligit: et per coparationem ad actum. quod sunt causa et principium actus intelligendi: quod si tamen aie nostra nullam actualitatem trahueretur: ex eo quod rebus alijs formatur: ex similitudine rei in ea non possit accipi ratio actus intelligendi. Que siad divina transserre volumus: satis apparent ideo non esse id quod deus intelligit per respectum ad actum: cum nulla ratione principium sit in ideo ut ideo est respectu actus cognitionis divine: Nam licet distinctione eorum que habent causalitatem respectu actus intelligendi.

di in nobis. Non simpliciter habeat locum in deo.
eo qd ibi non possumus dicere substatiā & obiectum
respectu actus habere cālitatem mediante potentia
& spēm immediate. Rūsum spēm pncipalr. poten-
tiā sc̄cūdario. qd talia inueniuntur in his qd h̄t potē-
tialitatē amittant iunamur in p̄d: ea ad cogni-
tōem ve: itatis q̄site. qd vt dicebatur tota cā. quare
similitudines rex habet cālitatē sup actu intelligēdi
nōstro: sumitur ex eo qd aliqua actualitas tribuitur
aie n̄re. qd p̄formatur rebus. s̄z si aia n̄ra eēt actus pu-
rus. qd nulla actualitas tribueretur ei ex p̄formatōe
ad aliqd aliud. s̄lītudo vt s̄lītudo n̄o eēt rō & pnci-
pium actus. sed ipsa substatiā. & qd deus ē actus pu-
rus & ex eo qd est imitabilis a rebus nulla actualita-
tē suscipit. s̄z res ipse eēt actuale recipiūt. qd ei p̄for-
mātūr. qd idem sit idea & substantia in eo: tñ respectu
actus intelligēdi n̄o habebit rōnem pncipū sub-
statiā vt idea. cū ex eo qd eēt idea ei nulla actualitas
tribuitur. Non igitur solū differt intelligēre nostrū
ab intelligēre diuinō. qd intellectus n̄p̄ intelligit
alia: & intelligēdo alia intelligit se. qd ea qbus infor-
matur sunt similitudines alioz. deus autē p̄ se & p̄mo in-
telligit se: & intelligēdo se intelligit alia. s̄z et differt
qd similitudines in nobis sunt rō & pncipū actus intel-
ligendi. cū aliqua actualitas aie nostre p̄ huimodo
similitudines tribuitur. Similitudines autē reruz
in deo existēt. vel ipsa diuina cēntia vt est rerum
s̄lītudo: n̄o h̄z rōnem pncipū respectu actus cogni-
tōis diuine: cū nullam actualitatē suscipiat vt talis
s̄lītudo existit. sunt tñ iste due difference connere &
vna seguit ad alia. vt intuēti p̄t patere. Qd auēt
idea sit rō cognoscēdi ex parte cognitor̄: sic ondī po-
test: qd sicut similitudines exētes i cogiscēte se rō cognoscē
di tribuitur. sic se rō cognoscēdi ex pte aci: i q̄stū qui daz
actualitatē cognoscendi ex parte cognitor̄ p̄t co-
gnita rep̄tit. & qd diuina essentia vt ē idea & s̄lītū-
do rex: res representat. qd ex hoc ei nulla actualitas tri-
buat. qd est qd idea non ē id quo deus intelligit p̄ cō-
paratiōem ad actum. s̄z p̄ comparatiōem ad cognitionem.
Nā nō omne id quo quis intelligit h̄z causalitatē
respectu actus intelligēdi. qd cū per ppōnes vles
& magis p̄fusas intelligamus ppōnes se per ordinē
habentes ad illas: dicere possum⁹ ppōnes vniuer-
sales eēt id quo intelligimus: cū sunt nobis magis no-
ta p̄fusa magis: & tamē ppōnes n̄o simpliciter h̄t
ratōe pncipū respectu actus intelligēdi. cū ex actu
intelligēdi formentur. Nā sicut intellectus inellī-
gēdo simplicia format diff. nōtōe: sic intelligēdo cō-
posita format enūciatōem. qd si tñ nost̄ intelligere
ēt simplex: & vno intuitu intelligeremus oia: salua
to h̄ ordine qd ppōnes vles ex actu intelligēdi for-
matas: s̄l̄ intelligēdo eas intelligeremus ppōnes or-
dinatas ad ipsas: ppōnes cōes sic essent quo cognō-
seremus p̄ comparatiōem ad cognita quo non essent
quo intelligeremus p̄ respectum ad actum intelligē-
endi. & qd deus vnioco intuitu intelligit se & intelligit
se imitabile ab oibus entibus: & intelligēdo sic
se imitabilem: & similitudinem ouim: intelligit oia:
idea qd supra diuinā cēntiam fm modum intelligē-
di talem imitabilitē & respectum v̄ addere: ita ē
id quo deus intelligit p̄ comparatiōem ad cognita qd
n̄o est id quo intelligit p̄ comparatiōem ad actum: & qd
idea est id quo deus cognoscit mō quo dictum est.
& est id ad cuius imitationem alia formātur. cū sci-
re diuinā sit cā rex inquantum deus agit per cogni-
tōem non ex necessitate nature: idea p̄t prīnere ad
scientiam practicā & speculatiā. pertinet. n. ad spe-
culatiā p̄t p̄ ea res deus cognoscit: sed p̄siderata p̄
ut per eam res deus producūt vel producere dispo-

suit sic p̄tinet ad sciaꝝ practicā actu. Si v̄o accipit
idea n̄o vt p̄ ea res ds p̄ducit vel p̄ducere dispo-
suit: sed producere potest. sic p̄tinet ad practicā
cognitionem non actu sed virtute. que l̄z non fac-
ant in deo alium & alium actum intelligēdi: tamen
qd differunt rōne: & deus omnem hanc differentiā
intelligit. ideo sic distingue reā ideam vt vno modo
accepta p̄tinet ad cognitēm speculatiā. alio mo-
do p̄siderata p̄tinet ad practicā actu. Tertio mo-
do p̄tinet ad practicā virtute non est incōueniēs
ex quo apparet qd idea n̄o solum est factoz vel siēdo-
rum s̄z etiam fieri possibilium dato qd n̄nquam fi-
ant. Ad ducentū autem qd l̄z idea quantū ad id qd
est p̄t dicit essentiam cū imitabilitate. vel cum re-
spectu quodam sic distinguiri possit: tamen si p̄sidera-
ramus rōnem vocabulūt verbū ex verbo trāferra-
mus. qd n̄o dicitur rō. sed forma: cā forma semp̄ vi-
deatur importare rōnem pncipū: attendendo ratio-
nem nominis: idea pertinet ad scientiam practicā
fm quā deus est pncipū & causa rerum. Ad
.i. dō qd idem est in deo idea & ratio quantum ad
rem significatam. l̄z n̄o sit idem quātū ad ethimolo-
giā vocabuli: & qd fm qd rō: pertinet idea ad scie-
tiā speculatiā: qui tolleret huiusmodi ideas ab
aliquo diceret ipsum n̄o esse sapientem cum tolleret
ab eo rationes rerum. Ad .ii. dicendum qd l̄z idea
sit idem qd ratio propter qd non solum pertinet ad
scientiam practicā. sed ad speculatiā: p̄sideran-
do tamen ethimologīā vocabuli: p̄prie ad practi-
cam pertinet cum dicat rationem forme & pncipis.
Ad .iii. dicendum qd deus per ideam non solum
cognoscit res ipsas cognitione simplicis notitie. s̄z
etiam noscīt eas vt producendas: & vt h̄z rationem
pncipij respectu eoz: & qd isti rationi pncipiū allu-
dit i deam fm ethimologīā vocabuli. ideo proprie-
ad scientiam practicā pertinet. Ad .iv. dicen-
dum qd huiusmodi ideas res sunt: & cognoscuntur:
non solum cognitione speculatiā. sed practica: di-
cuntur tamen p̄prie p̄tinet ad sciam practicā ra-
tionē nominis vt dictum est. Ad argumenta in
contrarium dō qd idee dñr rationes factive: & ea fm
qd alia oriuntur. sed ppter hoc non negatur qd n̄o p̄ti-
neant ad scientiam speculatiā: l̄z baheatur qd p̄t-
inet ad practicā. quātū n̄o p̄prie p̄tineant ad spe-
culatiā pp̄ rōnem vocabuli ut dictum est.

Qd. viii.

Uarto queritur: quoꝝ sit idea. Et video
qd mala habeat ideam. qd si aliqua cā est
pp̄ quā mala n̄o dicantur habere idea in
deo hoc ē. qd mala sunt non entia: sed non
entia possunt imaginari & habere idea: nam tragedi-
lapb̄ & hircocerū imaginabilia sunt. ergo tc. Pre-
terea. deus vocat ea que n̄o sunt tanq̄ ea que sunt:
& fm Aug. xv de trini. c. viii. n̄o aliter nota sunt do-
creata postq̄ facta sunt qd ante qd fierent: igitur sc̄ibl
lia relata ad diuinā sc̄ientiam n̄o aliam cōparatiōem
habet ex eo qd sunt entia quasi et eo qd sunt non en-
tia. qd igitur mala & bona in hoc diffērunt. qd mala
non sunt natura aliqua neq̄ entia: bona sunt natura
aliqua & entia: cū talis diuersitas n̄o faciat diversi-
tatem p̄ comparatiōem ad diuinam sc̄ientiā: sc̄i-
entia iuntur bona sic scientur & mala: s̄z bona sciuntur qd
habent ideaz in deo. ergo tc. Incōtrariū est quā
malum est p̄iatio solum: sed privationes non co-
gnoscuntur per ideam propriam: cum de se sint n̄o
entia. ergo tc. Ulterius queritur. vtrum mate-
ria prima habeat in deo ideam: & videtur qd non.
qd fm philosophum primo phisicorum. materia n̄o
est cognoscibilis nisi per analogiam ad formam. s̄z
qd non est cognoscibile nisi comparatum ad aliud

h^z ideam propriam ergo r^c. Preterea. deus est actus purus: materia prima est potentia pura. sed potentia pura in nullo imitatur actuū purū: cu^z igitur ratione imitabilitatis sumatur ratio idee. materia pīma in deo ideam babere nō poterit. In contrarium ē q^r vt habitum est per Augu. lxxij. q. q. xlvi. vel. lxxii. et per Dionysium. v. de di. no. idēe sunt rōnes factū rez. oia ergo illa ideā in deo h̄t quoz deus factō: existit: cū ergo materia prima sit a deo facta. q^r deus est agens pīmū: agens nullo pīsupposito. ergo r^c. Ulterius queritur utrum ac cidentia hēant ideā in deo: vt vī q^r nō. nam idea est ratio rez. Unde Dionysius. v. de di. no. ideas dis finitioes appellat. h^z accidentia dis finitioē caūent: vī si dis finitioē: dis finitioē eoꝝ ingreditur dis finitio subiecti: vel igitur nō habet rōnem: vel si habent ea nō habent eā distinctam rōne subiecti. ergo r^c.

Preterea. ex hoc res habet ideas. q^r participant diuinā entitatem: h^z accidentia particpare nō posse: sunt cū p^r se nō existat. h^z solum sint participatē q^r dam. Nam entia created perfecta participat pīcētioes suas pīcētōes ipse: in quaꝝ numero accidentia cōputātur: nō participat: h^z participantur. nō igitur accītia habebūt ideam. Incontrariū ē q^r deus est cā oīum entium. et oia mensurantur intellectu pīmi: q^r esse non posset nisi oia entia tam substatiē q^r accidentis in deo ideā h̄tēnt. Ulterius q^r s. vī singularia habeant in deo ideā. et videt q^r nō. q^r si infinita. sed infinito repugnat idea: cum idea sit qd determinatiū et effectiū rez: vt vult Dionysius. v. d. di. no. ergo r^c. Preterea a particularia vīr eē preter intētē nature. vīl scribitur in li. sex pīcīpīoꝝ q^r natura vīnū intendit et aliud facit. q^r intendit hominem et facit h̄tē boīez. h^z q^r sunt preter intētēoꝝ nō habet ideam. ergo r^c. Incontrariū ē q^r idea est ratio factiva rez. sed cū vīla nō fīat. sed particularia: proprie particularia habebūt ideam. Rū. dī cēndū q^r cū oia sint a deo cognitā tam bona q^r mala: et idea nō solum sit qd factū: h^z et sit pīcīpīum cognitōis oīum: oīaliquo mō eē ideam nō solum bonoꝝ quoz deus est auctor. sed et maloꝝ quoz solum est cognitor et punitor. sed q^r nō oia pari modo habent ideam. Norandū q^r aliter habet ideā mala. alitr mā pī. alr accītia spēi et se pībīlia: et accītia idīdū et se pībīlia et alr ipsa individua. nā mala habet ideam in deo non aqua imitatur: et cū q^r pīcordāt. sed a qua recedat et discordant. materia vero pīma et quodāmō vīla ideā habent quā imitatur h^z habet eā distinctam solum cognitōe: non actu nec opere nec existēta. accidentia vero in separabilia ideam habet quā imitatur et habent eāz distinctā cognitōe et actu: nō tñ opere nec existēta. accidentia vero se pīparabiliā ideā h̄tē distinctā non solum cognitōe et actu. sed et opere. nī tamē existēta. Individua vero pīmū modū habet ideam distinctā cognitōe actu opere et existēta. h̄tē. n. mala ideam in deo. nō cū qua pīcordāt sed a q^r discordant. Nā eo ipso q^r pīlla eādem ideā p^r quā deus cognoscit bonū velut illi pīcordāns: cognoscit et malū velut ab ea discordāns: malum quodāmodo ideā habet vt lolquāmūr sīm pīph. iii. mechaphi. logit q^r pīatōes appellat entia. q^r sunt negatōes entium. vīz q^r nō habet mala ideā quā imitetur nō simpliciter ideā h̄tē. vīde ab alib^b pīg hāc cū vīr ideā nō habere: q^r etiā nō est incōueniens cū sciri a deo aliquando negetur. hec aut̄ oia tangit quodāmō mō Aug. vii. de ciui. dei. c. vii. q^r loquēs de cognitione pīatōum ait: per id idēm cognosci pīmativa p^r q^r cognoscuntur positiva: non in specie sed in spe cīi pīmatione. vīnd quodāmmodo sciendo nesci-

untur. Uiso quomodo mala et pīmatione ideam habent. q^r non habent ideā cū qua concordant. sed a qua discordant. videre restat quomodo materia prima ideam habet q^r secundo. querebatur: h^z enīz materia pīma ideā quā imitatur: nā cū sī natūra aliq^r et nūl sit tale nūl pīmitatē dīmē essēt. vīl nature: oīz ta lē materiam habere ideaz quā imitatur. est tamen talis idea distincta cognitōe solum q^r deus cognoscit per ideā quā h^z apud se natūrā m^e. cētē aliam a naturā forme: nō tñ pīrie ē distincta actu eo q^r nulla actualitas ei cōpetit pīterē h^z a forma: nec et est distincta opere vt q^r possit pīse fieri sine forma. nec est distincta existēta. q^r non pōt pīse existere sine forma. Dic etiā et vīnūlātā habet ideam distinctam sīm cognitōem eo q^r deus cognoscit distinctōem vīlū ad particularia: non tñ iunt distincta existēta vel actu q^r pīse fint: nec ēt opere et facīōe: q^r pīse fint: nā eoꝝ fieri est et eo q^r particula rīa gīantur accidentia aīt pīria et oia accidentia inseparabiliā habet ideam distinctam nō solū cognitōne vt q^r deus cognoscit naturā eoꝝ eē aliam a naturā subiecti. h^z etiā actu q^r aliquā actualitatē dīt pīter actualitatē subiecti. vīl līcet hec non sit pīpositio plures sortes ē aīal bipes eo q^r idē actus et eadē forma importatur pībipes et aīal. cāmen h^z. sortes est aīal rīsibile: pīceptibile discipline ē pīpositio plures q^r nō eadē forma nec eadē actualitas importatur in eis nō tñ talia accidentia habet ideam distinctā sa crōe et existēta: q^r simul cū subiecto fint et pīse eē habere nō possunt naturali: et sīm modū ordinis quē vidēmus et si miraculose et sīm alīū modū in ordinis possunt existere: accidentia autē in dividui et pītissime separabilia hīt ideam distinctā nō solū cognitōe: q^r distincte cognosci possunt: nec solū actu. q^r formam aliquā addūt supra formam subiecti. sed ēt factōe. q^r non sīl cū subiecto fint: vt q^r nō statim. cū ē sortes ē musīc: tali accītia rīdet ideam distinctā ab ideā sortis et factōe: nō tamē talia hīt ideā distinctā existēta: q^r nō pīse sunt sīm modū ordinis quē uidēm: particularia autē oīm modū ideā distinctā hīt cognitōe: in quātū ea deus distincte cognoscit: actu et forma. q^r forme eox ab inūcē separabili: factōe. q^r nō oīz ea sīmul fieri: existēta. q^r solū ipsa q^r dīr pīre substatiē pīse existēnt. oia aut̄ alia sunt in pīmīs. pī igitur quōd oia hīt ideā et q^r oīversimode: ita tñ q^r illa diversitas refratur ad ideata: nō q^r habeat eē in deo tāq^r in eius natura. sed solū tanq^r in eius cognitōe et virtute: inquātū sic diversa cognoscit et ad esse pdurit:

Ad. i. dō q^r mala nō hīt ideā cā q^r pīcordāt vt rō arguit. h^z aīq discordāt. Et ad formā argūdi. dō q^r hīt hīrcocerūs et chīmera nō sīnt entia in rez nā. nō tñ de rōne eoꝝ ē pīatō entis: et tō imaginariā sīt ideā hīt. vel dō aliter et meli^b. q^r hīt nō sīnt entia q^r tūm ad sīt totalitatē: sīnt tamen entia quantum ad suas partes. Inveniūt enim caput leonis et cauda serpētis. h^z nō inveniūt aīal in cuius corpore dicta existēt. malū autē tñ pīatō dicat: de se ēt nō eēs

Ad. ii. dō q^r deus vītētē mō ea que nō sīnt possunt tamen eē: sicut ea q^r sunt. malū aut̄ cū de se nō sīt natura aliq^r nec eē pōt: vt de eē loqmīr et ideo nō oīz malū habere ideam līcet talia nō entia ideam hēant. Ad illud incontrarium dicendūz q^r nō arguit malū nūl mō habere ideā. h^z nō habere ideā quā imitetur: q^r pīcīlīm. Ad id aut̄ qd vīteri^b q^r ritur. vīz materia pīma habeat ideā pīz q^r sic et quomodo. Ad pītīum dicēdūm q^r q^r intellegētūs nōst̄r ē pītīa pura in gīne intelligibīlīum nūl cognoscit q^r pīr sīt actualitatē non possit ipsum mouere et q^r materia pīma est potentia pura nūl

VIII.

modo cognoscitur ab intellectu nō nisi per analogiam ad formam. Intellectus autem diuinus qui nō cognoscit eo p̄ reducatur de potētia in actu: s̄paz eentia materie cognoscere poterit p̄ idea quā h̄z apd se s̄m quā ea in eē pdixit: nō tñ huiusmodi idea ē distincta factio vel actualitate vel existētia. Iz cognitio: eo q̄ materia p̄talem ideam Iz distincte cognoscatur. nō tñ p̄ ea pot in esse pduci absq; pductio nece nec p̄ se existere absq; existia eius. Ad iij. dō q̄ materia p̄ma in aliquo imitatur actu p̄uz i quātū aliquā actualitatē participare p̄it. Iz inter cetera entia magis sit p̄pne nihil. Aldid aut qđ tertio queritur rerum accēdentia habeat ideā. p̄z q̄ sic et quō. Ald.i. dō q̄ rationes rex vel diffinitiones in deo et in mente nostra non solum differunt, quia ille sunt factive iste aut facte. Sed ex hoc consurgit alia dīa ut q̄ nostra scia depēdet a rebus: modus intelligēdīn se quittur ordinem rerum: et ideo non possumus intelligere accēns nō intellecto subiecto p̄ p̄ter naturalē depēdētiā vnius ad alterum: deus aut q̄ est tota cā vniuersitatisq; nō indiget in intelligēdo accēns intelligētis. vii et si non pot intelligere accēns nō intellecto subiecto. Non ē. q̄ suum intelligere ē invariabile nō intelligit vnu nō intellecto alio: et ideo oia b̄tia naturā aliquā habēt in eo ideam distinctam: quātū ad cognitōem: et si nō hētē ea distin- crā quātū ad alia: ut dictū ē. Ald. ii. dō q̄ Iz accidētibus nō cōpetit habere ideā a deo p̄fecte sicut hijs q̄ p̄ se ext̄ sunt. nō tñ arguit q̄ nullo mō hēant, ideā nā h̄i: ideā nō solū principiātia et q̄ s̄f totuz ex partibus. Iz et participatōes et q̄ sunt totum in parte. cuz oibus hijs pueniat in aliquo imitari diuinā entitatem. Ald id aut qđ. iiiij. dicitur. virtus singularia habent ideā p̄z q̄ sic. Ald.i. dō q̄ Iz singularia. q̄ se et q̄ possunt ē infinita sunt in se: sunt tamē finita intellectu diuinō: et ideo in eo ideā habere poterit cui finita existit. q̄liter autē b̄ intelligēdīn sit p̄ infinita do finita sunt: in. p̄x. di. patebit. Ald. ii. dō q̄ Iz aliqua sunt p̄ter intēdēm agētis particularis p̄ter tamē intēdēm vliis agētis q̄ oia p̄cognoscit et disponit q̄ h̄s fiant nihil oino eē p̄t. Ald illud inēdērari. dō q̄ vliis et particularia h̄it nō tñ vli. a h̄it distin- crā ideā a p̄ticularibus factōe sed cognitōe. q̄ nō di- finire sunt: sed distincte cognoscūtur.

Ag littera sup illo. (Ex ipso et ipso et ipz.) Notandum q̄. ex. aliquā denotat factionem solum. aliquando denotat factionem cuius au- etoritate. si denotat factionem solum sic. sicut omnia sunt ex patre. ita sunt ex filio. nam in diuina sunt opera trinitatis: appropiate tñ et s̄t q̄ ex. s̄lā faciōne importat p̄enit patri: nō q̄ magis cōueniat p̄t q̄ filio. Iz pp̄ silitudinē quā h̄z cū pp̄z o p̄t: q̄ ē totius deitatis p̄ncipiu. Si vero. ex. ēt cū facit et au- etoritatē importat: ut dicatur aliqd ēē er aliquo. q̄ illud auctoritatē pdicit, et nō h̄z ab alio q̄ pdicat sicut non solū appropiate sed etia; quodāmō p̄rie oia sunt ex p̄te. Nā licet oē opus qđ est a p̄te sit a filio: pater aut nō h̄z ab alio q̄ sit cā illius operis: h̄z tamē filius. vii sicut pater et filius sunt idē p̄ncipiu. et tamē pater ē p̄ncipiu sine p̄ncipio fili⁹ p̄ncipiuz de p̄n⁹: sic vnu et idē opus ē patre et filio a p̄te ē auctorati- ue et a p̄n⁹ sine p̄n⁹ a filio vero tāq̄ a p̄ncipio de p̄n⁹ et ideo q̄n greci dicebat sp̄n. l. ee exp̄ p̄ filiū pote- rat habere bonū intellectū dictū eoz si er. auctorati- tē importabat s̄m quē modū logetur Augu. xv. de trī. c. xxvi. q̄ spiritus. s. p̄dit a p̄te p̄ncipalr. p̄z igitur q̄ pdicta verba. s. omnia esse ex ipso per ipm et in ipso non solum appropiate. sed etiam proprie-

intelligi possūt. Sed non per predictas propositiōnes non solum factio. sed etiam aliquis specialis re spectus vel specialis modus habitudinis importe tur et licet pdicta ē p̄pe sumi possint: nō tñ p̄cedēdū ē aliqd esse ex una persona qđ non sit ex alia: dupli- ci ratione. Primo. pp̄ vitandū errore. q̄ forte ali- q̄s crederet ēē aliqd opus qđ nō a tota trī. eristeret Scđo. q̄ plus negat. ne. q̄ ponat affirmatio. vñ Iz auctoritatue sit oē opus a patre et p̄pe loquēdo. cu ex. nō solū auctoritatē importet. Iz et faciōdem. q̄ negatio negat quēd inuenit videtur ponere aliquod opus non factum a filio qđ ē inconveniens.

T qñ demonstratū est et ē. Postiquā deīm inauit magister qđ res sunt D. xxxvi
i deo hic p̄re ista ingrit quomodo de-
sit in reb⁹ et duo fac. q̄ p̄mo facit qđ
dictū est ostēdēs deū esse vbiq̄ im-
mobili. In secūda p̄te ex h̄ dat dīā
iter deū et creaturā: ondēs oēz creaturā ēē mobile et
localē. Scđa ibi. (Lāq̄ diuina natura.) Ubi p̄nis le-
ctio terminabitur. Circa p̄mū duo facit. q̄ p̄mo: as-
signat modos qbus deus ē in rebus. Secūda illos
modos inuit. Secunda ibi. (In sanctis vocat.) Circa p̄mū duo facit. q̄ primo assignat modos
cōmunes et modos speciales qbus deus ē in reb⁹
dicēs. deū esse in oibus p̄ cōntiam: p̄niam et potētiaz
quātū ad generales modos. quodā in sp̄ali mō ēē in
sanctis p̄ gratiam. sed in rho hōle. p̄ grām vniōnis.
In aliis vero p̄ gratia adoptiōis. Scđo qđ dixerat
p̄firmat p̄ autoritates scōz. Scđa ibi. (Ne at ista.)

Deinde cum dicit. (In sanctis.) Inuestigat mo-
dos quibz assignauerat deū ēē in rebus. et d. fa. q̄
p̄mo inuestigat modos sp̄ales. Scđo modos coes ibi
(Ex predictis p̄z.) Circa p̄mū. d. fa. q̄ p̄mo ondīt de-
uz alr ēē in scīs. alr in malis hoibz. Scđo monet q̄
dā q̄onez. Scđa ibi. (Si aut q̄ris.) Circa p̄mū duo
facit s̄m q̄ dupl̄r dā dīā p̄t dens et in sanctis et
in p̄cōribz. Nā deus in scīs quos in habitat ē tāq̄
in tēplo: mali vero sunt. q̄ scabellā pedū ei⁹. Kur-
sum boni sunt vbi ē deus et cum deo mali aut si sunt
vbi deus ē in ipso tñ nō sunt: qđ totuz ex hoc p̄tig
q̄ boni h̄it diuinā grām pp̄ qui deus in ipsi habitat: et cū ipsi ē. Scđa ibi. (Et h̄i tales.) Deide cū
dicit. (Si aut q̄ris.) Mouet quādā q̄onem et tria
facit. q̄ p̄mo q̄rit vbi deus habitat: q̄ sahēi non
erant: et r̄det q̄ in seipso scđo ondīt nihil creatū im-
pedire diuinū ēē in rebus. vñ Iz alia sit in toto co-
pore. p̄t etiā deus in toto corpore ēē: ppter qđ tota
trinitas vbiq̄ ē. q̄ tota trinitas vbiq̄ opatur. ter-
tio dā diversaz comparatōem boium ad deū. q̄ ali-
q̄ipm cognoscit quos nō in habitat: ut p̄cōres scien-
tia: aliquos ī habitat q̄ ē nō cognoscit: ut parvulos
baptizatos. illi tñ beatissimi sunt q̄ deum h̄it et co-
gnoscunt. Scđa ibi. (Scđēdū ē.) Tertia ibi. (Il-
lud quoqz.) Tunc sequitur illa pars. (Ex pdictis.)
In qua poliq̄ determinauit de mō specialis s̄m quē
deus sanctos ī habitat: determinat de modis gna-
libz s̄m quos ē in singulis rebus: et tria facit q̄ p̄-
mo. ondīt h̄ esse ī explicabile quō totus deus vbi
q̄ ē p̄ cōntiam: dicēs multa de deo dicta ēē supra
mētē nostram. sicut multa de deo intelligim⁹ q̄ ser-
mone erplicare non possum⁹: scđo ondīt ī sufficiēs
ēē deū cox q̄ volebat q̄ones ondīre quō de⁹ vbi
erat: p̄ p̄tia: cōntiam: et pot. tā. tertio mouet q̄
dā q̄onez ī soluit. Scđa ibi. (Quedā tñ.) Tertia ibi
(Solet ēt.) Circa qđ duo facit. q̄ p̄mo q̄rit. q̄ de
us nō p̄trabit immunditā cū sit in imundis: soluit p̄
file de radio solari: q̄ cū p̄immunda trāseat nō infici-
tur. scđo assignat r̄onem quādā ad ondēdū deuz ēē

vbiqz q: vel nusqz est deus vel alicubi tantum vbiqz: nusquam esse dicendum non est cum omnia pserunt alicubi tm esse: no est dicendum. cum virtus eius limitata non sit. restat ergo ut vbiqz sit. Secunda ibi. (Postremo respondeat.) In quo terminatur sententia lec. et di.

Presenti distinctione magister duo facit. quia dicit deum esse in omnibus rebus. et ostendit ipsum esse vbiqz. Ideo de his duobus queremus tria. Primo. verum deus sit in omnibus rebus. Secundo. de modis eendi ei. Tertio. vtr cedidi debeat q ds in se ipso eristat.

Dpm si pceditur. viderit q de no sit in reb creatis. q: discurrendo p oes modos eendi in no inueniemus aliquem modum fini que h possumus pcedere. q: no est sicut genus in spibus: nec eonuerso. nec sicut totu in parte: nec eonuerso. cu totu sit eiusdem nature cu suis partibus et gen cu spibus in gbus e. nec sicut forma in materia: cu forma sive accidentalis sive substancialis aliquam dependentiam habeat: nec sicut regnum in rege. q: sic deus no in reb. h magis res sunt i ipso. nec sicut aliqd in suo fine. q: cu deus sit quid optimus: nihil est finis ei nec sicut locutu in loco. q: q sunt i loco cōmēsurantur loco. de est in cōmēsurabilis rebus. Preterea. nobiliss est ages qd agit sine sui pntia qd quod non pot agere nisi sit pns: vii et reges q: solo verbo opantur absqz co q ipsi sint presentes ex hoc vt v nobiliores existunt: non igitur oz deus ee in rebus in gbus opatur: cu ipse sit nobilissimus ages. Preterea. quato ca nobilior: tato nobilior p ducit effectu. h nobilior: et habilitas effectus q pot abs q sua ca psernari h ille q sine ca psernari no pot. no igitur oz deus ee in creaturis ad hoc q ipse psernatur inee: h pp hoc ponitur de in creaturis ec. ergo et.

Preterea. ponitur de ee i reb p opatdez: h cu sedc cae et opentur: cu vna res no videatur suscepibilis diversar opatoum immediate i rebus oib no erit de. Preterea. de no ponitur et rex nisi in triplici gne cae. s. efficietis finalis et formalis. rone cae. efficietis no in re. q: vt dicit Christ. in. xi. me. i possibile est materia seipfaz mouere. vii no possiblity q artifex ingrediatur op suu. igitur efficiens est ea extrinseca rei nec rone cae finalis. q: ipse no finis i tra. h finis extra. Na finis intra ee id q forma inhe res m: qd deo puenire no pot: nec et de in rebus p ut est forma rex. q: no forma inherens h exemplaris no ozt exeplaris forma et i eo cui est forma. ergo et.

In extrarum qd babetur in lfa p Grego. Almstro. Aug. et Hylariu: Rn. od q quatu ad pns de si qntor differt ab oib rebus reb: roe quoq arguere possum deu vbiqz ee: na oia alia si sunt cae rex: ppie cae sunt quatu ad fieri: de aut cae et quatu ad esse: Scdo ola creatura coparata ad ipm est gd grossus et materiale. solus ipse est simplex et in corpore. vt vlt Dama. li. ii. cap. iii. Tertio. omnis creatura est certis circumscripta limitibus. solus deus nullo finitur termino. Quarto. nulla creatura est sive pfectioes: et sua virtus de aut vt pbat Aug. v. de trini. c. x. non est magnus participatio magnitudinis nec sapiens participatio. n. s. sua magnitudo sua virtus: et sua sapientia: et qd bz. Et eo q de ipm ee cat: in ipsa re de necessitate existit. Mal h cae fieri sunt cae extrinsece. cae eti ee: de necessitate intrinsece sunt. vii et Ioannis. pmo. ubi nos hemus. sine ipso factu est nihil: qd expones origines ait: q nihil de fieri exira deus. q: rea no solu indiget deo auctore: h et indiget deo cōseruator: et ista via innuit aliquo modo Dionysii. v.

de di. no. qui deum appellat regem seculorum sive conseruator reru dicens: in ipso esse omne esse. et ois ee: ipm substitutor ee: sunt. n. oia in deo qd psernatur ab eo. et ipse est in oib pseruas in eis esse: Scdo vt dicebatur ois creatura coparata ad deu est gd grossus et materiale. Et. n. b. dria inter materia lia et in materialia. q: cu materialia cogantur: et si sunt iusta res in qd suas actiones exercent: in ipsis tamē reb no existit. q: p quantitatē suā ad certū locū determinatur. spiritualia vero eoz ee in aliquo est operari ibidē. vii Dama. li. i. c. xv: et. xvi. pbat q: spiritualē substancialē ee alicubi et ea operari ibidē. cu ergo deus qd summe spirituale existat: et operari in omnibus: eo q: sit pria talis ca: de necessitate in oib reb erit. unde idē Dama. ibidē pbat p hoc deu vbiqz ee. Tertio: densē gd immēsu nullo determinat termino de necessitate igitur in oib rebus erit: q: si aliquid creatura esset in qd no est: no est olo immēsus et infinitus: cu no impleret oia et ista via Anselmo. aliquo modo tagit monologion. xiiij. q: ait q: vbi de no est nihil est. vbiqz ergo est. et p oia: et in oib. q: absurdum est ut aliqd creatū possit exire creatis et fouētis immēsitatez Quarto vt p: p habita ds est sua virtus sua po. vbi cuq igitur erit sua virtus et sua po: ibi de necessitate de existet. cu sua potētia sit ipse de. et ista est via Hylarij. it. de trini. c. br. xxiiij. di. et in dīspñti q: ait de immēse virtutis viuens pñtas: q: nusqz no adsit nec desit vñqz: se oem p sua edocet: vt ubi sua si ibi ee ipse intelligat. vbi ergo est sua virtus et sua potētia. que qd am sua sunt: ibi et ipse erit. est igitur de in oib rebus vt p: p rones inductas qd vie sancto innuit. Ad qd od q: no oes modi eendi. in directe pñtinetur in illis. viii modis pñnotatis. na si solu regnum est in rege: h est rex in regno: no solu localiter. q: sic oes q sunt in regno. in regno sunt. h qua si pñdominas regno et pñnas regnum. iste aut modus es sendi: in no directe pñtinetur in aliquo dñtor modo rñ. reducitur in ad illu modu fini que regnum est in rege. na modus fini que rex est in regno no directe ponit in numeru cu mō fini que regnum est in rege. Na regnum est in rege. q: gubernatur et psernatur a rege. rex vero in regno q: gubernat et psernat ipm. psernari pot et psernare. gubernari et gubernare: no differunt. nisi sicut via qua itur tenis thebas et thebis thenas: et q: no ppe est alia et alia via: modus fini que rex est in regno no ponit ppe in numerum cu mō put regnum est in rege: et sic accipiendo modos essendi. in quos nominat philosophus vt comprehendunt modos non directe ponentes in numerum cum illis: et eos q reducuntur ad illos: possumus assignare deum esse in rebus fini aliquem modum essendi. in quia est in eis vt rex in regno: conservando et gubernando eos. Ad quintum dicendum q: extrinsecum duplicitate potest intelligi uno modo potest dici extrinsecum quicquid non connumeratur inter principia constituentia. et sic deus est causa extrinseca rei: et sic procedebant argumenta: nam deus non est causa rei q: sit pars rei. alio modo potest dici extrinsecum quicquid est extra rem et non conseruat rem: sine no est causa esse rei et isto modo edificator potest dici extra domum. et carpentarius extra archam. dñs tamē non potest dici extra rem. imo cum quicquid dat esse rei. det ei esse per virtutem cause prime: virtus ipsius primi magis est immediata ipsi rei qd aliqua alia virtus. nam quanto causa est proximior: tato vt ei est magis mediata et agit i vnde pliuz et quanto ca est pñz tanto est magis mediata. et ideo cum pma est immediatissima rei. et ex h legi. q: causas ei est idē qd ipse: q: ipse sit immediatissimum rei: bñ igitur

victus est qd de est magis intimus res qd res sibi ipsi. Ad secundum dicitur qd cæt agentes non per sui plenitatem sunt cæt mediate. de autem est cæt imediata rerum nec ex hoc inde inglorio: immo nobilior qd magis cæt cū sit imedia ta cæt prima. Ad. iiiij. dicitur qd opus effectus eorum qd effectus est: indiget ad sui conservacionem aliqua cæt. et cæt sine qua esse non potest cæt esse ei. cæt vero sine qua non potest existere: solum est cæt fieri: tato igitur nobilior: cæt de est in genere causarum qd alio alia. quanto cæt esse excedit cæt qd effectus p se substat absq; cæt conservare cæt: non potest ad nobilitatem agere hoc facte. nam quod effugit rationem potest: cuiusmodi est hæc dictio sicut vñificari: ad nobilitatem potest: ptingere non potest: cū nobilitas potest potest p supponat. Ad. iiiij. dicitur qd perfecte una res non inscipit diversas operationes imediate sicut illud genus cause et modus. creature autem et de. Iz vñter qd immedieate operatur: non tamen modus ut in secundo patebit cuiusmodi p productione rerum disputabatur.

Ecce qd queritur de modis cœndi quibus de est in reb est et videtur qd inconvenienter bus iusti assignetur: qd de est in li. de cæt qd pma cæt existit in oib; reb; sicut dispositionem vna. qd inconvenienter assignatur diversi modi quibus de est in creaturis. Præterea, ex hoc de est in reb; qd in eis opat. sicut opa diuina distinguuntur p opus creationis et recreatiois dupli de est erit. igitur in reb; non. v. modis ut cœter assignantur. Præterea, vñ qd sunt plures modi qd cœter assignantur. dicimus enim diuina virtutem sicut deus esse in sacramentis. sicut hoc non est solum p plenitatem: essentiam et potentiam qd sic est in oib; reb; opz aut dare spâles modi sicut que in sacramentis existit: nec est in eis p gram ad optionis: qd sic solum est in creatura rationali nec p gram vniōnis: qd hincmodi sacramenta non sunt unita alicui dino supposito in unitate psonae. opz g dare tertium modum.

Præterea spus. i. dicitur descendere in specie colubra. erat igitur spus. i. in colubra illa. sicut hincmodi non erat p gram ad optionis: sicut est in scis viris. cū colubra illa rationabilem animam non habet: nec erat in ea p gram vniōnis sicut spus. i. non assupisset colubra illa in unitate suppositi ut ostendit Aug. ii. de trini. ca. vi. nec solum erat in ea p potentiam plenariam et essentiam. opz g dare aliud modum.

Inconveniens est quod tenet cœter. et qd habet in lita. Non dicitur. qd si de est se habere uniformiter ad oiam. oiam tamen non eodem modo se habere ad ipsum. ppter quod. iiiij. dicitur non scribitur. qd diuina virtus vñiversis adest: non oiam tamen ipsum assumunt. inde est quod sicut modus intelligendi sicut diversae habitudines dei ad res. nam ex ratione qd est in creatura sicut rem resultat respectus in deo sicut modus intelligendi. et ppter hanc diversitate habitudinem assignatur diversi modi quibus de est in reb; existit. quorum quidam sunt generales quidam spâles. generales sunt illi sicut quos de est in oib; isti sunt tres. Nam in oib; est de. p plenitatem. potentiam. et essentiam. spâles autem dicitur illi sicut quos de non est in oib; et isti dicitur duo. est enim de p gram vniōnis et adoptionis non in oib; Opz p gram vniōnis est in solo ipso. Per gram adoptionis est in reb; viris. scis. Et deus autem modi duplum habet pnt. Primum considerando ea qd consideratur in quolibet agente. Secundo. spâliter attendendo modum actionis diuine. Consideranda autem sunt in quolibet agente tria. sicut. virtus. et opatio. Nam ut dicitur in primo. ce. et m. non apta nata taliter facit pnam. possum intelligere sicut ex eo quod de est esse apta nata ad agendum das intelligi virtus p quam disponitur quis ut agat: qd vero subdit. facit. opatio designatur. dicitur enim de est esse in oib; p plenitatem ratione operationis. p potentiam ratione virtutis per essentiam ratione substantiae: est enim opans opato pñs: et marie si sit agens inmediatum: et qd deus in reb; immedieate opat. in reb; est p plenitatem. qd vero opatio non est sine virtute. in oib;

b; est p virtutem et potentiam. Rursus quod virtus sine sua est non potest in oib; est p plenitatem. Possimus tamen hos modos alii assignare et forte melius distinguendo de diverso opere quod sunt opera creationis: quod sunt recreationis. opera creationis se extendunt ad omnia: opera recreationis non: sicut solus ad rationales creature: tamen sicut opera creationis pnt distinguuntur rationales. tamen vero opera recreationis spâles: modi at generales hincmodi pnt considerando modum diuine actionis nam cum unus sit agens primus. et qd agat: seruando res iesse. Nam cum prima rex creatrix sit regina. et pmo agere competit dare esse. Rursus quod ad agens primus pertinet omnia ordinaria: et in fines suos dirigere: deus qd agit oib; datus esse p modum cognitionis opat: nam ordinare omnia: dirigere non pertinet nisi ad eum qd intelligendo res in eum pculit: ex hoc est vñteri legitur qd deus agat p libertatem arbitrii: non ex necessitate naturae: nam p se ad intellectum sequitur libertas arbitris: ut vult Damas. li. iiiij. c. xliij. qd deus est cæt oib; datus esse: in oib; est p plenitatem ea in eum conservando: qd vero agit p cognitionem in oib; est p plenitatem omnia videndo qui vero res pducit p libertatem arbitrii: est in oib; p potentiam reb; singulariter dñando. Nam qd aliis non sit dominus pducitorum et suorum operum ptingit: qd non agit p libertatem arbitrii. vñ et Damas. iiij. lib. ca. xliij. ostendit bruta non dñari suis actibus: qd non agit et libertate arbitrii. Tiso quo accipiuntur modi generales quibus deus est in reb; p opera creationis. videndum est quo accipiuntur spâles quibus deus in reb; existit sicut opera recreationis. In opera recreationis duo consideranda sunt. Primo. mediator ille homo Christus iesus mediante quo restauratio ipsa esse habuerat. fuit enim ipsa humana natura assumpta a verbo: quoddam instrumentum divinitatis p quod nos liberavit. vñ et medium nostre liberationis dici potest. qd si non fuit medium necessitatis fuit tamen cognitatis. unde Aug. viii. de trin. ca. vlt. qd si aliis modis fuit possibilis: nostra tam miserie sananda nullus fuit cognitio. Secundo considerare possumus ipsos homines restauratos. sicut hec duo sumuntur duo modi spâles quibus deus est in rebus. nam in eborum homine nostro mediatore est p gloriam vniōnis. in nobis autem restauratis p ipsum portatis: me autem in illis qui efficienter et sufficienter restaurati sunt: est per gratiam adoptionis. sicut quem modum est etiam in scis angelis. Ad primum dicitur qd licet deus eodem modo se habeat ad res: res tamen non uniformiter considerantur ad ipsum. et ppter hanc diversitatem sumuntur diversae habitudines dei ad creature sicut modus intelligendi ut omnium. Ad. iiij. dicitur qd ut ppter habita est opere creationis sumuntur tres modi generales quibus est deus in reb; et opib; recreationis sunt duo spâles erit igitur deus. v. modis. ut ostenditur est et non dubius tantum. Ad tertium et quartum dicitur qd possumus dicere deum esse in illa colubra: et esse in sacramentis quoddammodo p gratiam: non quod gratia esset in illa colubra vel sit in sacramentis tanquam in subiecto: sicut quod erat in illis: vel sicut in signo: vel sicut in causa hincmodi distinctionis cum disputauimus de missione visibili: ideo modus sicut quem deus dicitur esse in illis non potest in numerum cum modis tactis.

Tertio queritur. vñ deus possit dici est. Qd. iiiij. in se ipso: et videtur quod non: qd pbat pñs. qd pñs. qd est aliqd in se ipso: nisi quod vna pars est in alia parte: nam totum ut vnum et amphora ratione vini. se habet ut contenantum: et totum ratione amphore se habere ut continens: nam sicut totum mouet se ipsum: quod vna pars mouet aliam partem: ut totum alicui scipsum mouere dicitur: quod alicui mouet corpus: sic aliquod totum dicitur esse in se ipso: quod pars est in parte: deus igitur in parte et pte caret: quod omnino simplicissimus: in se ipso esse non poterit. Præterea ut vult idem pñs in eodem quod discurrendo pñs

modos eendi in. non inuenim⁹ fin aliquen⁹ illoꝝ modis aliqd in seipso existere p se nō ratiōe ptiū: nō igi⁹ tur deus erit in seipso. Preterea. qcgd conuenit aliquid cōuenit ei p se vlpacc⁹: s̄ vt pbaf in eode q̄to phisi. nihil ē in seipso nec p acc⁹. ḡ t̄.

Preterea. si de⁹ est i seipso: h̄ est q̄ idē sibi: s̄ cū q̄li bet res sit eadē sibi q̄libet erit i seipso: q̄d nō pcedit.

In contrarium est Aug. in li. 5 maritimum i habet in littera q̄ idē deus ante q̄ celū et terra faceret in se habitabat. et apud se habitabat. et apud se est. Non dō q̄ Dionysius. ir. de vi. no. ista q̄onem tractans ostendit deūē in seipso q̄drupl̄. et vt manifestes nob̄ int̄tioſia. notandū deū a q̄libet creatura q̄rum ad p̄n̄ differre quadrupl̄. ppter q̄d ondi p̄t deuz ēē in seipso. nullā aut̄ creaturā in seipso p̄prie existere. Est enī in re. sba et viri⁹. a sba aut̄ egredit̄ esse. a virtute v̄ opatio. ita q̄ in re est quatuor cōsiderare. eē: opationē. sba: et virtute. differt enī esse diuinū ab esse cuiuslibet creature: q̄ esse cuiuslibet creatūrā ēē depēdens: nō est esse p se exis̄: nō indigēs alio cōseruante. deus aut̄ q̄ b̄ s̄c̄ nō p̄cipiatū. Sz̄ est ipm̄ esse: nullo indigēt ad sui cōseruationē. Nam p se loquēdo nō est intelligibile esse: nō esse. q̄ situ alio ēē cōtingat nō esse. H̄ est q̄ illud esse in alio b̄ esse. et est esse participatū. Si igit̄ est aliqd esse purū nō p̄pt̄. opationē: cuiusmoi est esse diuinū: illud esse ad sui ēē nō idigebit alio: q̄ nec p se nec p acc⁹ ē intelligibile tale esse nō esse. Scđo. differt deus a creatura rōne opationis. Nam cū cuiuslibz creato pueniat opari pp̄ finē. cū finis cuiuslibet creature sit aliqd bonū aliud a seipso cuiuslibz creato cōuenit opari. ppter aliud. de⁹ aut̄ ipse q̄ ei ipsa bonitas. ppter seipm̄ oia opatur. fuit illud puerbior. et vj. oia p seipm̄ opatus ē dñs. Tertio differt rōne sba. Nā q̄libet creatura a sua sba recedere p̄t: q̄d a versiōe incipit v̄sionis subiectū est. eōplo q̄ ex nibilo oia facta sunt in nibilū oia redigibilia existūt: quodlibz igit̄: q̄ p̄t nō esse q̄d ē: a sua sba recedere p̄t. de⁹ aut̄ q̄ oīno. imutabilēt̄ a sua sba nō p̄t discedere: nec p̄t nō esse q̄d est. Tertio differt rōne v̄tutis. Nā nulla creatura est viri⁹ in q̄ est stat⁹. cū nō sit viri⁹ p̄ma. viri⁹ aut̄ diuina ē viri⁹ in qua est stat⁹. ita q̄ p̄a oia alia subsistūt. Scđm̄ hec q̄tuor de⁹ in seipso stat. nā nulla creatura stat i se ipso rōne esse: cū nō stet i seipso: s̄ indigeat deo i quo eristat. q̄sī suo cōseruatorē. de⁹ aut̄ rōne esse: in se dī esse: q̄ nō indigēt alio ad sui esse. Scđo. creatura nō stat in seipso rōne opationis. nā cum finis sit illud in quo est ges et statio: q̄ libet creatura agit ppter aliū finē. nulla creatura in se stat. de⁹ aut̄ q̄ pp̄ seipm̄ oia opatur rōne opis in seipso stare dī. Tertio creatura nō stat in seipso rōne sba. Nā aliqd dī nō stare in aliquo: vel q̄ ab eo remotū est: v̄l q̄ remoueri p̄t. cū q̄libet creatura sit v̄sionis subiecta: q̄ a versiōe incepit. nulla creatura in seipso stat rōne sba: cū a sua sba separari possit nō essendo q̄d erat. de⁹ aut̄ q̄ oīno. immobilit̄ est nec finis sua sba variari p̄t: in seipso stat rōne sba. Quarto nulla creatura stat in seipso rōne v̄tutis. nā in illo est statio et quies q̄d est primū in genere talis: nā cū puenū est ad primū ibi ē quies et statua. cū nō liceat v̄lra pcedere. Solus aut̄ deus ē in seipso rōne v̄tutis. cū sola viri⁹ sua sit viri⁹ p̄ma. Has aut̄ q̄tuor vias tāḡt Dionysi⁹. ea. p̄allegato. dices q̄ de⁹ manet in seipso immobili idēp̄titare singularit̄ fix⁹ sup̄collocat⁹. Itz ad illud q̄ de⁹ est in se ipso. ppter ee. nā cū sit fix⁹ in seipso: nō indigēs alio a quo subsistētur. in seipso existere dī: est aut̄ de⁹ in seipso et in suo esse fix⁹ immobilit̄. q̄ ab eo variari nō p̄t: fini idēp̄titate: q̄ a suo esse realē nō distinguit. dī. et fix⁹ singularit̄: q̄ nō dī in seipso existere ppter suū

esse cōter loquēdo fin p̄ de quolibet dicere possimus: q̄ b̄ esse clausū inter pp̄ios terminos sp̄ei. s̄ singl̄ de⁹ in seipso existit: q̄ nō b̄ esse dōpēdens ab aliquo: q̄d ei singl̄ cōuenit. Scđo addit⁹ de⁹ q̄ fin eadē et circa idē: eodē mō opatur et b̄ q̄rum ad scđm̄ q̄ in seipso stat fin opationē. in q̄tuz fin seipm̄ sive fin bonitatē suā eodē mō se habēdo: circa ipam sp̄ opatur. Tertio subdit⁹ q̄ ipse intrāmutabili est ex se ipso oīno: t̄ q̄ totalē est immobili sup̄ sba q̄tuz ad teritiū: q̄ fin sba in seipso manet. q̄ a sua sba moueri nō p̄t. Quarto ait q̄ est oīs statiois et sedis cā. q̄ est sup̄ oīm̄ sedē et stationē. q̄rum ad quartū vt q̄ manet in seipso q̄rum ad virtutē put̄ viri⁹ sua ē cā oīs stationis: et est viri⁹ p̄ma in q̄ est stat⁹. stat igit̄ de⁹ i seipso modis p̄tatis. Ad primū dō q̄ modi fin quos dicim⁹ deū ē in seipso nō p̄prie cōtinetur sba modis quos tradit⁹ phis. iii. phisic. et iō argumenta s̄p̄ta et auctoritatib⁹ ei⁹ laborat̄ in equoco. et p̄b̄p̄ solutio ad scđm̄ et tertii. Ad. iiiij. dō. q̄ de⁹ ē in se ipso nō solū q̄ est idē sibi. Sz̄ q̄ b̄ esse indepēdens q̄ in opando solū seipm̄ b̄ vt finē: q̄ a sua sba transmutari nō p̄t: t̄ q̄ est virtus p̄ma in qua est status que creature nō cōpetunt.

Einde q̄ritur de scđo principali. vj de co. q̄ de⁹ vbiq̄ ee dicit⁹. Circa q̄d querem⁹ tria. Primo. vtrū de⁹ sit vbiq̄. Scđo vtrū b̄ sit p̄prium lōl̄ dei. Tertio. vtrū ei cōueniat ab ethno. Dō primū sic pcedit. Vide q̄ esse vbiq̄ deo nō cōuenit. Nā esse vbiq̄ dicit ee i loco: s̄ deo nō cōuenit esse in loco: cū cōdiḡ ai cōceptio sit fin Boetii ili. de ebdoma tib⁹ q̄rum ad sapientēs: sp̄ualia i loco nō esse. Preterea. iiiij. phisic. vbi ponuntur p̄prietates loci dicit⁹ q̄ dignū est locū cōtinere illud cui⁹ est: et n̄libl̄ rei ee. s̄ de⁹ nō cōtineat ab aliquo: s̄ oīa p̄tinet. ḡ t̄. Preterea. ibidē dī q̄ dignū ē locū nec maiore nec minore rem esse locato. s̄ n̄libl̄ est q̄d deo aēq̄ri possit. ḡ nō cōpetit deo esse i loco. Preterea. sicut se h̄t successiū ad t̄ps. ita se b̄ p̄manētia ad locū. s̄ aliqd succēsū i diuisibile nō p̄t ee i diuersis t̄psib⁹. ḡ aliqd idē visibilē p̄manēs nō possit esse in diuersis locis: n̄ igit̄ de⁹ esti vbiq̄. Preterea de rōne loci ē q̄ n̄libl̄ locatū sit extra p̄pm̄: vel igit̄ de⁹ n̄libl̄ erit: vel nō erit alicui bi erit in aliquo determinato loco. Nā si ēt in oībus locis: vel in plurib⁹ nō possem⁹ salinare p̄dictā p̄dationē loci q̄ p se loco cōuenit. In dīvium est. Aug. i. conf. q̄ loquens deo ait: vbiq̄ tot⁹ es. et nulla restet totū capit. Preterea. ilīa p̄ multas auētes h̄r̄ḡ de⁹ vbiq̄ est. Rho. dō. q̄ sicut pbaf aut̄ insufficiētia sua. nulla res dī esse in loco nisi ppter q̄tatem suā. vel pp̄ magnitudinē suā. Nā ppter formā et pp̄ mām̄ nō dī aliqd ee in loco. vñ et cū itēligit̄ forma toti⁹: sine forma nō ē totū: vt nā. q̄ resultat ex vñione. materie ad formā. nō op̄z itēligere locū imo de rōne gdditāq̄ et eēntie. nō ē q̄ sit i loco. Si igit̄ sba ē i loco h̄rōne q̄ quāta vel magna. Si igit̄ vidē volum⁹ quo de⁹ sit iloco. Videam⁹ quōdei ppetit magnitudo n̄ ēt ei ppetit magnitudo mol̄ sive corporal. Nā. viii. phisi. et. xij. metba. pbaf q̄ de⁹ exsist̄ ppter oīm̄ ma gnitudinē finitā et infinitā. Si igit̄ de⁹ ē magn⁹: vel imensis: nō est magn⁹ vel imēsus mole: s̄ virtute: pp̄ q̄d de fide ad pe. cap. ix. scribis. firmissime tene et nullaten⁹ dubites trinitatē deuz immēsum esse virtute nō mole: viri⁹ aut̄ nō b̄ rōnē magnitudiniis nisi cōparata ad actū vel ad obiectū. fin igit̄ q̄ deo cōpetit agere: vel p̄seruare: vel cōtinere: sic et cōuenit esse in loco. Non enī sic de⁹ iplet loca in quib⁹ est vt co:patalia implēt. Nam corporalia a locis cōtinētur. deus aut̄ locū cētinet et cōseruat. vñ p̄mo conf.

Aug. loquens deo dicit. An op^{er} habes ut cōtineras q̄ oī cōtines? qm̄ q̄ impleas x̄inēdo impleas. nō enī vasa q̄ te plena sunt te stabile faciūt; qz si frangant nō effuderis. et cuī effuderis sup nos nō tu iaceris; fz erigis nos; nō tu dispgeris; fz colligis nos. Tūlo quo deus est in loco; qz nō est in eo ut cōtentū; fz cōseruādo et cōtinendo loca et q̄ in locis sunt. sicut et in tpe ec̄ dicit. nō qz tpe cōtineat; fz qz sua eternitate t̄ps et tēporalia cōtinet; facile est videre p̄ viam quā tēdit Anselm̄ deū vbiqz esse; ait enim monoloyō. ix. q̄ summa cōntia sine de^o: vt̄ est nūlqz et nūnqz; sive in nullo tpe et in nullo loco: v̄l aliquid et alicubi tm̄; sive in aliq̄ loco et aliquo tpe: v̄l ē vbiqz et semp; q̄ deus sit nūlqz et nūnqz est; impossibile qz nullus bonū nec penit^o aliquid est sine ipso. Si igitur ipse nūlqz et nūnqz est. nūlqz et nūnqz aliquid bonū est. qd̄ impossibile est. Si vō solū alicubi et aliquid de^o esse dicat; et nō vbiqz et semp. seḡ tur aliquod t̄ps et aliquē locū esse vbi et qm̄ nihil oīno ē. qz sine deo nulla essentia esse pōt. q̄ si pdicte vie sunt impossibilis cōcludit eodē caplo. deū esse vbiqz et semp. hec autē via Auselm̄ ex b̄ veritatē bz; qz de^o p̄na est locaris et locis. tēporib^z et tēporibus. x̄inēdo et cōseruando ea. q̄ si nihil sine deo inesse conseruari pōt deū esse vbiqz et semp dicere cogimur. Ad. i. dō q̄ cōis aī cōceptio et spūlia nō esse in loco tanqz a loco cōtentia. tñ tanqz locum cōtentia; vel circa ipm̄ opantia. spūlia in loco est. nihil phibet. Ad scđm dō q̄ fm̄ Auselm̄. monoloyō. tri. esse aliqua i loco et in tpe duo dicit. Primo qz q̄ sunt i locis et tēporibus sunt p̄sentia illis. Sedo. quia cōtinētur ab eis. In summa vō essentia vñ tñ p̄cipitur; qz p̄nis est nō qz cōtinetur. vñ vt̄ ait. si vñs loquēti admittet cōnienti^o dici v̄idret deū esse cuī loco vel cuī tpe bz in loco et in tpe. et ad formā arguēdi dō. q̄ p̄bs dat p̄prietate loci fm̄ q̄ corporia sunt in loco; q̄ sunt in loco; qz cōtinētur ab eo; nō tñ dat p̄prietates loci fm̄ q̄ deus in loco est; q̄ non est in loco; qz a loco p̄tinētur. Sed est in eo; qz est ibi p̄nis et ipm̄ p̄tinet.

Ad tertium dō. q̄ locū adeq̄ri locato veritatē bz re spectu corporalium et cōtentorū a loco. nō respectu sp̄i ritualium. et loca x̄inentiū. Ad quartū. dō q̄ indiuisibile fm̄ successionē pōt intelligi dupl. Primo. qz nō dividit ut successiua dividunt. est tñ successionis termini fm̄ q̄ instās qd̄ indiuisibile dicit; qz est termini tēporis; qd̄ est de genere successiū: sic etiā et muratū esse qd̄ indiuisibile est; qz est termini mori. et qd̄ sic est indiuisibile nō est nō ē vñ et idem p̄ oīm̄ modū in plurib^z tēporib^z; q̄ fm̄ diuersitatē tēporiū sumit aliquo mō diuersitas instantiū. Sedo dicit aliquid indiuisibile fm̄ successionē nō solū qz nō dividit ut successiū. Sz qz est ab oī successionē absolutum. et sic est qd̄ indiuisibile cōnitatis; et qd̄ sic indiuisibile extitit nō solū est idē in plurib^z tēporib^z imo cōtinet et cōprehēdit in se oīa tpa: sic etiā de indiuisibili p̄manente sive de indiuisibili fm̄ magnitudinē distinguere possim^o. qz aliquid est sic indiuisibile q̄ fz nō sit magnifico. est tñ termini magnitudinis ut p̄etus. et qd̄ est sic qd̄ indiuisibile eo q̄ determinat bz sibi; et est sibi posita; nō est vñ et idē in plurib^z locis. Sedo mō dicit indiuisibile fm̄ magnitudinē sive fz dimensionē; nō solū; qz nō dividit ut dimēsio. Sed qz est qd̄ absolutū ab oī sibi et dimensione et qd̄ sic est qd̄ indiuisibile nō solū pōt esse in plurib^z locis. Sz et est p̄nis oī loco. ppter qd̄ vbiqz esse dicitur: et hmōi indiuisibile est dens. Ad quintū dō q̄ de rōne loci est q̄ nihil locati sit extra ipm̄. si hniusmodi locū respondeat ei? qd̄ est in loco se bz ut p̄tuens: de^o aut nō est in loco qz cōtineat a loco: ut dictū est. vel dō q̄ de^o sic est in loco; qz tñ nō bz rōnem locati; qz fm̄ Auselm̄.

monoloyon. xxiij. deus sic est in loco et tēpore q̄ lege loci et tēporis nō cogitur.

Ecundo q̄ris. vtrū eē vbiqz sit pp̄ū soli^o dei. et videat q̄ nō. qz fm̄ pbū. v̄lia sunt vbiqz et semp; sed cuī de^o: nec sit qd̄ vle nec p̄ticulare; eē vbiqz nō ei it ei. pp̄ii: cuī conueniat alij ab ipso. Preterea. locus qd̄ corporale noīat; sed vbiqz ē dare aliquid corporale ibi est dare materia: q̄ materia est vbiqz; fz cuī materia n̄ sit ipē deus. immo inter cetera entia magis a deo distet: natura salte et si nō sit: eile vbiqz nō erit pp̄uz dei cuī materie cōueniat. Preterea. si eset aliquid corp^o extra qd̄ nihil esset: illud corpus eē vbiqz; q̄ nō esset dare aliquē locū nō repletū tali corpore: cuī igis totū vñiversū sit extra qd̄ nihil est totū ipsū erit vbiqz nō igis pp̄ii est solius dei vbiqz esse. Preterea aīa est in qualibet pte corporis tota: si ergo cōtingeret solū corpus aīatū aīa rationali esse: vt si poneref q̄ tm̄ esset aligs hō: aīa illi^o esset vbiqz; nō ergo est pp̄ii solius dei esse vbiqz cuī possit alīs cōpetere.

Incontrariū est Almbro. q̄ pbat sp̄m̄ l. esse deū: eo qd̄ ei cōpetit esse vbiqz; vt p̄z p̄ ea q̄ dicūtur in līa. fz b̄ nō esset nisi deo pp̄ii esset esse vbiqz. ergo etē.

Ratio dō q̄ creatura p̄na facie om̄idis in creaturā spiritualē et corporalē: creatura spiritualis distinguit; qz qdā est vñita corpori ut forma: ut aīa rationalis. qdā nō vt intelligētia sive angelus. Rursum corporalia dupl̄ cōsiderari p̄nt. Primo q̄tuz adeē vle. Secundo q̄tuz ad particularē particularia du, p̄l accipi p̄nt. Primo fm̄ se. Secundo fm̄ suas par tes; vt fm̄ mām vel formā. Om̄ib^z istis p̄cē cō petere eē vbiqz. nō tñ p̄ se; fz quodāmō p̄ accīns. deo autē posita existētia rex: p̄ se ei cōpetit eē vbiqz. posset enī angelus vel intelligētia vbiqz esse: vt si poneref esse tm̄ aliquid corp^o. circa qd̄ totū: fz se et primo opari posset: qz cuī intelligētia sit vbi opatur. posset illa intelligētia esse vbiqz; qz posset esse in qualibet pte illi^o corpīs. sic etiā et aīa vbiqz esse posset. nāz cuī sit in qualibet pte corpīs qd̄ illo mat: si poneref solū esse tale corp^o aīatūz: aīa vbiqz est. sic etē v̄l a vbiqz et possunt. nā cuī sit vle vbiqz ē suī p̄ticulare si poneref solū esse p̄ticularia aīcūsus v̄līs. illud vle vbiqz esset. sic etiā et totū p̄positū vbiqz esse pōt: vt si poneref aliquid corp^o totū spaciū occupare: fz q̄ dicūm̄ totū vñiversū occupare totū. sic accipiendo corp^o. corpus vbiqz erit. isto etiā mō mā et forma possunt esse vbiqz: si vbiqz sūt ea quoq̄ mā et forma ptes erit. Sz si bñ acuterm^o nulli istoz p̄ se et fm̄ idē esse cōpetit esse vbiqz. nā cuī angelus et aīa bēant esse finitū et in nā receptū. opz p̄ babeāt finitū virtutē: cuī modū agēdi seqūatur modū essendi. accidit gale et angelo esse vbiqz in quantū ponit solū esse corpū aliquid qd̄ nō excedit eoz potētū et virtutē: qd̄ sitū p̄ se eis cōpetet vbiqz esse. quantūqz corpū poneref et quodcuqz semp̄ poneref angelū et aīam̄ esse in qlibet pte ei^o: qz ea q̄ sunt p̄ se insēpabilis sūt: nec sunt p̄pria nisi q̄ sunt talia. iō Almbrosi^o pbat p̄ priū esse deo esse vbiqz: et imēnsibilitate ei^o. Sic et v̄l accidit esse vbiqz. Mā vñia nō sūt nisi vbi sp̄ticularia existit: et qd̄ accidit solū eē p̄ticularia aīcūs v̄līs: accipiendo vle vt ei cōpetit vñitas p̄dicatiōs nō attributionis: sive accipiendo vle vt distinguitur cōtra analogū. nō competit per se v̄l esse vbiqz. Rursum nō cōpetit ei p̄ se esse vbiqz: qz cōpetit ei p̄ sua p̄ticularia. et accipiendo eē vbiqz: vt b̄ de vbiqz lognur. possim^o tñ si volum^o et tertia cām̄ assīgnare: qz nō cōpetit ei esse vbiqz fm̄ vñ et idē esse: ex quo etiā apparet. quare materie et forme nō cōpetit esse vbiqz: qz talia sūt alicubi solū p̄ eoz tota: nec etiā

sunt vbiqz sunt sūm idē esse: sic etiā totū vniuersitū est vbiqz nō p se: qz est dare aliquē locū vbi totū nō cristit: sūz p suā ptes. deus autē vñ t iclez eis. sūm vñt idē esse nō variat² in se: est vbiqz in q̄tum oī- bus dat esse. imo ponere aliqd existere vbi de² non sit: est ponere illud nō esse: cū nihil possit illud pserua ri in esse vbi de² nō existat substātificās esse ei². pos- ta ergo exūtia rerū. directe t p se t sūm idēz esse: soli deo cōpetit esse vbiqz. Ad p:rimū dō qz vlia esse vbiqz t semp opqr pōt intelligi. Primo. qz sūt ab- stracta a conditionib² materie: vt ab hic t nūc: t qz nō determināt sibi locū t tps dīr esse semp t vbiqz t sic nō loginur de esse vbiqz. alio mō dīr eē vbiqz qz sūt vbiqz sua ptcularia exīst. t sic pprie t di- recte nō sunt vbiqz. nam cū nō sit vbiqz bō ptcularia nō est vbiqz bō vñs. sic cū sūm fidez nñm vlia nō sunt semp: qz nō semp sūerit eorū ptcularia. t qz sic locuti sum² de esse vbiqz p se t directe vlibus nō cō- petet vbiqz esse. alia argumēta patent p ea qz dicta sunt in pincipali solutione.

Qd. vi.

Ertio qritur. vtrū eē vbiqz cōueniat deo ab eterno. t videtur qz sic. quia qd est pro- priū aluci est inseparabile ab eo. sūz vt ostē- sum est: esse vbiqz ē ppriū dei. g. r. Pre- terea. ex hō dicis aliqd esse vbiqz: qz nō determinat ad locū. sūz nō bō esse determinat ad locū cōpetit deo ab etno. g. r. Preterea. si nunqz fūsset tpa de² sp fūsset t ab etno. g. a. sili. si nunqz fūsset loca de² fūsset vbiqz t ab etno. Incōtrariū est: qz eē vbiqz circūcernit locū: sūz nec locū nec creatura aliq fūsset ab etno. ergo esse vbiqz ab eterno deo cōpetere nō pot.

Nō dō. qz l̄z res fuerint ab etno in deo. de² tñ ē in reb² ex tpe. cā aut̄ hui² diuersitatis duplī accipi pōt. Primo. qz oē qd ē in aliquo: est in eo sūm modū ei² in quo est. t iō res sunt in deo sūm modū dei. de² aut̄ est i reb² quodāmō sūm modū rerū. t iō assignātur diuersi modi quib² de² est in reb². aliquo mō ex diuersitate rerū: vt ex eo qz aia est susceptibil ḡf. t nō leo: est de² p grām in aia: nō in leone. t qz cōpetit reb² esse ex tpe. de² aut̄ etnitate mēsuratur. res sūt in deo ab etno: de² aut̄ in reb² ex tpe. Allia via ad ostē- dendū hō idē sumit ex diuersa bitudine qz consurgit ex eo qz de² ponit in reb²: t res in deo. Nam sicut dies mus deū sciuissē oia ab etno: scissē tñ ea in tpe: zo qz res vt scite. dicūt aliqd in deo erūs: vt facite: dicunt aliqd a deo pgreditur. sic qz de² est i reb² sūm qz ali- quia opatio a deo pgreditur vt cōseruatio rex iesse: sūm quā i reb² esse dicit: res aut̄ sūt in deo nō vt aliqd ab ipso progredies. sūz put in ei² virtute t scia p̄tē- tur. de² est i reb² ex tpe: eo qz tale esse nō est sine exi- stentia rerū qz est p̄tēs: res aut̄ sunt i deo ab etno: qz tale esse solā dei existiam regit: qz creatura in crea- tore nō est aliud qz creatrix cōntia. Si igit̄ cē vbiqz est idē qz deū esse in reb² creatis cū de² nō fuerit i rebus ab etno: ab etno ei nō cōpetet. iō motādū qz aliqd esse vbiqz tripli pōt intelligi. sicut t aliqd eē semp. Primo qz hō sit p̄ abolitionē: t loco sūm qd vlia dicūtur esse semp t vbiqz: qz sunt abstracta a p̄ditionib² materie qz sunt hō t nūc. t sic ab etno cōpetit deo esse semp t vbiqz: qz semz ei cōpetit esse sine mā: t nō determinari p̄ additiones materie. Secōdū mō di- citur aliqd esse semp t vbiqz: qz est in oī tpe t oī lo- co. t sic esse semp t vbiqz p̄supponit existiam tēporū t locorū. nā sicut nō dicim² deū esse in reb² nī sit exi- stentia rerū. ita nō dicim² ipm ee semp t vbiqz sine in oī tpe t in oī loco nō p̄supponit existiam tēporū t lo- corū: qz nō ab etno fuerint tpa t loca: vt hō de tpe t loco logiur. Sic accipiē deo semp t vbiqz nō cōpe- tunt deo ab etno. Tertio mō semp idē sonat qz in de-

ficiēta duratiōis. t sic maxie semp est qd eternū est. vñ Ansel. mono. xxiiij. dicit semp ver² designare eternitatē qz totū tēpus. Nam in deficitia duratio- nis magis cōpetit eternitati qz toti tēpori. t sic esse semp cōpetit deo ab eterno. sic etiā eē vbiqz vno mō idē. significat qz esse in oībus bīs qz sunt vt An- sel. dicit mono. xxiiij. t sic deo esse vbiqz ab etno cō- petit cū t dēn i seipso dicam² esse. Nā semp fuit vez dicere deū esse in oībus bīs qz sunt. cū nihil sit i quo de² nō sit. cū t in seipso deū esse dicam². vñ Ansel. codē mono. xxiiij. art. apti² dici deū eē semp t vbiqz qz in oī tpe t in oī loco: vt intelligat esse vbiqz: qz ē in oībus bīs qz sunt: esse semp: p̄p̄ter duratiōis inde- ficiēta. Ad primū dō qz si eē vbiqz idē sit qz eē in oī loco est. p̄p̄tū deo: supposta rerū exītia. vñ t inseparabile est ab eo si res in esse ponuntur. sed si esse vbiqz est idē qz esse in oībus bīs qz sunt: vel esse ab solutū a determinatiōe loci. sic simpliciter ab eterno deo cōpetit. Ad secōdū p̄p̄ter solutio p̄ iaz dicta: qz deū esse vbiqz illo mō cōpetit ei ab eterno. Ad tertii dō. qz si nunqz fūsset tpa deus fūsset semp: p̄t semp dicit indēficiēta duratiōis: nō tñ fūsset semp: p̄t semp idē est qz esse in oī tpe: vt p̄t includit actuale existentiā tēpori. Ita si nunqz fūsset creatura de² fūs- set vbiqz p̄t vbiqz idē est qz esse in oībus bīs qz sunt ac cōpīēdo esse. In. large. sūm qz de² in se ipso esse dicit: non tñ fūsset vbiqz p̄t vbiqz idē est qz esse in oī lo- co t p̄supponit locorū existentiā. Et ex hō solutū argu- mentū incontrariū: qz sic accipit esse vbiqz p̄t vñ delict vbiqz dicit habitudinē ad locū.

Up littera. spillo. (Ita t de² cū sit i oīb²) Motādū qz magiſt̄ vult malos eē vbi de² ē nō tñ cū ipso esse: bonos aut̄ esse vbi deus est t etiā cū ipso existere: cā aut̄ hui² diuer- sitatis er hō p̄tingit. qz cū quādā assūtiationē ip̄tāt. assūtiationē aut̄ nō est nisi eoz que aliquo mō iūta ve- in voluntate cōcordat: vñ pōt esse aliqz vbi sunt la- pides: nō tñ est socius lapidū: qz lapides cū eo volū- tate t vita cocordare nō pōt. t qz mali nō cōcordat cū voluntate diuina. imo voluntate sunt ei inimici. ut ita illud Aug. iiij. de ciui. dei ca. iiiij. mali inimici sūt deo resistēti voluntate nō potē iūte ledēdi: ideo de² nō dē esse cū malis: est tñ vbi mali sunt: qz vbiqz est.

Ite sup illo. Sicut multa de deo intelligimus: no- tāndū qz sicut magiſt̄ ait p̄ auctoritatē Lriso. aliqd de deo dicimus que nō intelligimus: aliqua intel- ligimus qz p̄ voces exp̄mēre nō possum²: hec aut̄ oī- veritas ex hōis qz sunt in intellectu: vt est vidē in hōis qz bo- scit p̄ inūtētionē: t qz nō oī effectū p̄ oēz modū adeq̄ ri cāe: in talib² intellectus est sufficiēs: t vor defi- cit: aliqui ea qz sunt in intellectu cāne ex hōis qz sunt in voce: vt est vidēre in hōis qz hō scit p̄ doctrinā t per- auditū multā qz sunt fidei ex auditū sint: qz fides ex auditū multā qz sunt fidei dicim²: t tñ intellectu non capimus. Item super illo. (Deus esse vbiqz p̄ es- sēntia dicit.) Motādū qz opio istoz ex hō habuit ordinē: qz loq̄bantur de esse in loco vt corpora sunt in loco. t iō dicebāt deū nō esse in loco p̄ es- sēntia: nī qz oīs natura t oīs es- sēntia in quocuqz loco sit: p̄ euī bz esse: sūz vt habitū est. opz nos dicere qz ipsa es- sēntia dei vbiqz exīst. i q̄tū ei² opatio t virt² vbiqz sūt. Ite idē sup illo. (solz etiā ab eisde qri.) Motādū qz sōtēnē eorū tudi esse: qz vt pbatur a p̄bō. i. de gene- ca. de tactu. nō oē qd tāgit tāgitur: sūz ea tāngēta tan- gunf qz sūl patiuntur cū agūt. iō nō opz diuinā cēntias immūdari. cū sup immūda actiōes exercet.

Unḡ diuina natura. t̄c.) Postq̄ ostēdit maḡ deum esse vbiq; ex quo segeur deū nec loco diffiniri nec ḡloca mutari. hic i p̄te illa ostēdit creaturā nō solū corporalez sed etiā sp̄nalem diffiniri loco & variationē suscipe. & duo facit. q; primo ostēdit creaturā sp̄nalem diffiniri loco: & mutari p̄ tempora. scđo specialiter qrit. vtrū mutari p̄ loca. scđa ibi. (de mutari p̄ loci.) circa primū tria facit. q; p̄mo ostēdit solū deū nō diffiniri loco. creaturā vero oēm nō solū corporale: & etiā sp̄ ritualē loco diffiniri: q; qlibet creatura cū sit alieni nō est vbiq;. scđo ostēdit oēm creaturā mobilez esse ex quo ois creatura quodā mō loco determinatur. nō tñ eodez mō moues ois creatura: q; corporalis mouetur p̄ tempora & loca: sp̄nalis p̄ tempora nō p̄ loca: vt ostēdit p̄ Aug. tertio manifestat qd est moueri p̄ tpa. dicens moueri p̄ tps esse variari p̄ qualitates interiores vel exteriores. tō qd suscipit varietatē affectionū: vel variationē forme sine qualitatē exteriores: p̄ tempora mutat. scđa ibi. (Sp̄s vero creat.) tertia ibi. (mutari aut p̄ tempus.) Deinde cū dicit. (de mutatiōe vero.) qrit cū habitū sit sp̄ni moueri p̄ tempora: nō p̄ loca: vtrū concedendū sit nullo mō p̄ loca mutari & tria facit: q; p̄mo narrat positionē aliquoū q̄ dicebat sp̄nalem s̄bam nullo mō p̄ loca mutari: q; nō mouerē ḡloca nisi qd est in loco: nec est in loco qd nō b̄ esse dimensionat. & q; b̄ nō cōpetit sp̄ ritualē s̄be. dicebant sp̄nalem s̄bam nullo mō p̄ loca mutari. scđo ostēdit sp̄ni aliquo mō mutari p̄ loca: q; l̄z nō sit localis p̄ loco cōmentare. est in localis: q; loco diffinisi. & qd ostēdit Aug. sp̄ni nō mutari p̄ loca. intelligendū est de mutatiōe locorum: vt corpa p̄ loca mutantur. tertio cōcludit sp̄ns esse locales: q; loco diffinuntur. scđa ibi. (Sed vt supra dirim?) tertia ibi. (Sunt ergo sp̄ns.) circa qd tria facit: q; p̄mo ostēdit sp̄ns creatos esse circūscriptibiles loco & deū esse in circūscriptū qd pb̄t auctoritate Ambrosij. scđo resumit pretactā s̄niam roborās eā anctioritate Aug. assérēs solū deū oīno imobile. & icircūscriptibilem esse. tertio p̄ determinata obicit. scđa ibi. (fateamnr itaq;) tertia ibi. (ad hoc aut.) & duo facit. q; p̄mo arguit deū nō esse oīo imobilez: q; cū p̄tinue noue creature fāt in quib⁹ de⁹ esse incipit: cū in eis p̄mis nō esset: videt q; aliquo mō mutari deū. & solū talē nouitatiē nō fieri p̄ mutationē deū: & p̄ mutationē creature. scđo epilogat ordinē se quodāmodo digressionē secessit: q; cū deberet determinare de cognitiōe deū. determinauit de emittā deū in reb⁹ & rex in deo. vñ in sc̄nē distincōe reddit ad propositū. secōda ibi. (Jam sufficiēter.) In quo terminat sententia lectionis & distinctionis.

Ela maḡ in p̄nti lectiōe de duob⁹ determinat. s. de loco angelī & de motu ei⁹. Ideo de h̄s duob⁹ q̄remus. Circa primū querem⁹ tria. Primo. vtrū angelus sit in loco. Secundo vtrū possit esse in plurib⁹ locis simul. Tertio. vtrū plures angelii in uno loco esse possint.

Op̄imū sic p̄ceditur. vide q; angelus nō sit in loco: q; loc⁹ nō debet esse fm̄ essentiā suā. nam cū obiectū intellect⁹ sit qdditas & essentia. & intellect⁹ abstrahat ab hic & nō: nō est de rōne qdditatis: vt qdditas est: q; sit in loco. Si ergo cōpetit s̄be q; sit in loco. hoc nō ē p̄ qd dītate suā: s̄bā p̄ accidēs: q; mediātē q̄stītate vt pb̄t Elīc. in sufficiētia sua. cum igit intelligētia nō sit quāta. q; q̄d quantū est diuīsiblē. intelligētia autē est s̄ba q; nō diuīsiblē vt dicis in libro de causis. nulla ergo intelligētia in loco erit. Preterea. habitudo loci ad locatā est: q; loci est cōtinere. locati p̄tineri: vt dī

cit p̄bs. iiii. phisi. vbi tradit p̄prietates loci. s̄ sp̄nalia a corporalib⁹ nō cōtinētur: q; sensiblē intelligibilia incōprehensibilia sunt: vt dicit Dionysij. i. de di. no. ḡ t̄c. Preterea. si sp̄nalia in loco ponuntur: b̄ nō est nisi rōne op̄ationis. q; fm̄ Danii. i. li. ca. i vii. Sp̄nalis s̄ba & corpora na vbi nūm̄ & es̄ & operat & nō corporalē cōtinētur: s̄ intelligibilib⁹. s̄ cu op̄atio nī nō competat loc⁹. ppter b̄ nō debem⁹ cōcedere sp̄nalia in loco esse. Preterea. si dicat sp̄nalia illo co esse ppter op̄ationē: nō q; op̄atio sit in loco: s̄ q̄ē in eo cui cōpetit loc⁹. ptra op̄atio angeloz maxie. manifestat circa celeste corp⁹. vñ & p̄bs. xii. metba. probat numerū intelligentiarū p̄ numerū orbū. s̄ corp⁹ celeste nō est in loco. iurta illud p̄bi. terra est i aqua. aqua in aere. aer in igne. ignis in celo. celū aut̄ non ampli⁹. Preterea. cōtingit aliqui angelū op̄ari circa intelligentiā aliquā sine circa aliam. igit salte tunc cū circa talia op̄atur nō circa corpa nō erit i loco. In p̄trum est maḡ in Ira q̄ dicit angelū loco diffiniri.

Preterea. nūb̄l qd est p̄s vniuersi est extra vniuersuz. s̄ ois creatura ē pars vniuersi. q; nulla creatura est extra vniuersuz. s̄ qd nō est extra vniuersuz est in aliquo pte vniuersi & alicubi. ḡ t̄c. R̄no dō. q; si vellem⁹ seq̄ positionē q̄zndā q; cuilibet sp̄nali sc̄e nīrī sunt tribuere corp⁹. aliqd intrāmutabile. vñ & ipsi rōnali aie corp⁹ aliqd tribuebāt sp̄nale & subtile mediātē quo corpi isti mālī & grossō vmebāt. tūc determinare de loco s̄bam sp̄naliū nō esset difficile: q; nō trāscēderet v̄maginationē nīram. S̄ cū ponatur cōtēr angelos nō h̄c corpa naturalē sibi vniita: sed solū ad tps. ppter mīsteriū aliqd assūpta. v̄dere qd̄o angelō cōpetit in loco esse. difficile est: q; ad hoc vī dendū nīrum intelligere qd̄ est cū cōtinuo & tpe. & cū fantasmatē direcōre nō attingit. iō ppter h̄c difficultatē de loco angelī q̄stūm ad p̄nū est tripler mod⁹ dicēdi. Nam quidā dixerūt angelū in loco esse: q; fm̄ essentiā suā ei loc⁹ p̄petit. & rō monēs eos fuit: q; cū h̄eat essentiā finitā & determinatā. op̄z eā determinari ad aliquo locū. iō eē i aliquo loco determinare cōpetit angelō p̄ essentiā. q; essentiā finitā & determinataz b̄. Ita p̄o duplī deficit. Primo. q; puerit ordinē. Scđo q; tribut loci sp̄naliū eo mō fm̄ que nō solū sp̄naliū nō cōpetit. s̄ etiā nulli s̄be. Pernerunt enī ordinē: q; tota cā quare aliqd fm̄ se est in loco. est: q; b̄z ordinē ad celeste corp⁹. vñ totū fluminis fm̄ p̄b̄m. iiii. phisi. magis b̄z rōnem loci q̄z p̄s. & iō si aliqd est in aere: q; est in pte aeris h̄niusmō pars nō b̄z rōnem loci nīḡ cōparationē ad totū vniuersum. vñ dato q; vētus valid⁹ flaret. & totū acrē quē quis b̄z erga se remoueret. ppter talē ammōtione nō dicere quis mutare locū. q; eundē ordinē h̄eret ad totū vniuersum. sicut nec nauis exīs in flumine ligata ad stīpē existētē in terra: nō dicis mutare locū. l̄z aqua q̄ sub ipsa est: cōtinue defūt. q; respectu totū fluminij eundē ordinē b̄z. dicere igit sp̄nalia p̄ se & fm̄ essentiā suā in loco esse. est dicē ea fm̄ suā s̄bam ordinari ad celeste corp⁹: qd̄ est incōneniēs. q; corporalia ad sp̄nalia ordinātur & nō ecōuerso. Deficit scđo ista p̄o: q; illō attribuit āgelo qd̄ nīl s̄be puerit. Ma vt pb̄t Elīc. nō cōpetit rei esse in loco p̄ essentiā suā: s̄ p̄quātitatē. Motiū aut̄ istoz rude fuit nam cēntia angelī est finita: q; p̄tinēt inter p̄prios terminos sue sp̄ni. nō tñ est fiuita q; de se determinatur ad locū. igitur sic dicētēs equiuocationē decep̄tūt. Secūdus modus dicēdi est oīo cōtrari⁹ p̄mo modo. voluerūt enī aliqui angelū nō determinari ad locū nec p̄ essentiā nec p̄ operationē. iste autē secūdus modus dicēdi videf suis p̄borūm. & maxime eoz qui volebāt intelligētias nullo mō imme-

diate mouere corpora aliqua: sed immediate moueant aias celestes, et mediate celesti aia mouebat celeste corpus: et quod non est alii angelus in loco nisi quia immediata operatione hoc circa huiusmodi corporalia ideo sum istos nullo modo in loco ponitur. Sed ista positio non est bona: quod ut parebit in scđo, angelii immediate corpora mouere possunt, propter hoc est tertius modus dicendi quod angelii sunt in loco per operationem: et quod non est inconveniens eos aliqui non operari circa corpora non est inconveniens: eos aliqui nusquam esse, et non possunt esse in loco: et non in loco. Ista autem positio estum ad aliud est bona, et estum ad aliud est mala, dicere angelos in loco esse per operationem est bene dictum, dicere tamen eos aliqui nusquam esse non sapit doctrinam sanam: cum ex hoc tollatur conuersio vniuersi. Hec igitur duo declarabimur. Primo, quod angelus in loco est per operationem. Secundo, quod semper aliquo modo circa aliqua corpora operatur, propter quod nunquam contingit ipsum nusquam esse. Primum sic ostenditur. Nam ut habatum est non provenit alicubi per se loquendo alicubi esse: nisi per quantitatem suam, sicut ergo rebus quantitatibus tribuum, sic eis loci tribuere debemus, corpora ergo que habent quantitatibus dimensionem: sunt in loco per commensurationem. spūs autem quantitate dimensionem careat, et ideo spiritus esse in loco non est spiritu commensurari loco, verum quod habet quantitatibus virtutis: per virtutem suam in loco erit, virtus autem non hoc rationem quamvis copatur ad subiectum: sed magis hoc rationem qualis: potissimum in ratiōne creatris, est enim naturalis potentia. Si ergo hoc rationem quamvis hoc est per comparationem ad obiectum: sive per cōparationem ad id in quo agitur: Si igitur nihil est in loco nisi per suam quantitatē, spiritus esse in loco nihil est aliud hoc in loco operari, cum igitur virtus sua sit quamvis ei qualitas cōpetit habeat rationem quamvis ut copatur ad obiectum in quod agit: hoc dictum est angelum esse in loco per operationem: quod primo declarandum dicebat. Quod autem spūales substantiae semper aliquo modo circa corpora operentur: sic ostenditur. Nam cum totum vniuersum sit unus principiat, unius principis, tale vniuersum in optima dispositio neponi debet, nam si spūales substantiae: quod sunt superēma pars vniuersitatis primi, secundi, tertii, metha, in optima dispositione ponit, debet multo fortius totū vniuersum: in quo maiori reservat bonitas, et in aliqua sui parte, ponendum est optime dispositus et summe ordinatus, non esset autem hoc dispositus si in conuersu esset hoc connexionem non soluz arguit bonitas dispositio nis vniuersi: sed etiam vniuersitas principis: et quod est unus principatus dignus est ut principatus eius sit unus et conexus, huiusmodi autem principatus videlicet vniuersum totum, prima divisione in duas partes dividitur, in spūalem et corporalem creaturam, opere ergo has partes conexas esse, non est autem conuersio ubi non est contactus aliis, ergo spūales sibi ut angelis: semper debet habere aliquem contactum ad corporalia: ut non sit dare horum in qua huiusmodi vniuersum estum ad alias suas partes inconexus remaneat, huiusmodi autem contactus non potest esse per continuationem: vel per configurationem: quod talis contactus est solidum corporum, opere ergo esse per virtutem per operationem, semper ergo quilibet spūalis substantia circa aliud corpus aliquam operationem hoc: hec autem operatio non est semper corporis transmutationis: sed aliquia virtus applicatio circa ipsum, unde cum dicimus angelos esse in celo empyreio, non celum empyreum non transmutat. Sed aliquo modo circa tales celum virtus sua applicat rationem cuius ibidem esse dicuntur, Sunt ergo angelos in loco per operationem et semper contingit eos alicubi esse propter vniuersi connexionem: quod declarare volebamus. Ad primum dicendum quod intelligentia non sit quāta qualitate molis, est tamen

quāta qualitate virtutis. Ad secundum dō quod proprietates quas tradit plures de loco sunt proprietates loci: ut corporalia loca habent, non arguitur spūalia nullum modum in loco esse, sed non in loco ut cōtentia et ut corpora sunt in loco: quod cōcedimus. Ad tertium dō quod aliter operatur corporalia et spūalia: nam cum corporalia agunt: quod habent determinatum situm: non sunt simul in illo loco in quo sunt corpora in que agunt, sed cōspūalia operantur: quod operatio eorum est in ipso corpore circa quod agunt: et virtus etiam ibi erit, et quod ubi est virtus ibi est et essentia ipsa essentia angelis est in corpore in quod agit, nam cum non determinaret ad situm non regnat ei simul esse cum corpore absque eo. Quod et corpora cōdat, ex hoc ergo dicitur spūalia esse in loco per operationem: non quod operationes proprias locis cōpetat sed quod corporalia operatione et virtute sunt intra corpora in quod agunt, propter hoc in loco esse dicuntur. Ad quartum dō quod non opere corporis esse in loco ad hoc quod angelus operans circa ipsum in loco esse dicatur: ut per se habita, vel dicere possumus quod sit aliquod corporis a nullo corpe continetur: oē tamen corporis est aliquo modo locale: eo quod hoc estum cōtare oīmentiuī sum in qua aliud esse in loco dicitur, corporo igitur quod angelus exercet operationes suas circa corpora supēcelestia: circa locabilias operantur, propter quod in loco esse dicuntur duplē ergo saluari potest angelos in loco esse per operationem. Primo, quod operatur in corpora sunt in corporib, et ille modus non hoc caliginosus. Secundo, sunt in loco per operationem: quod operatio est in loco non per se sed per accidētē: quod illud in quo est huiusmodi operationis, aliquo modo locale est, et si non intra ambitum alicuius alterius corporis continetur. Ad quintum dō quod cum due operationes sic se habent quod una ordinatur ad aliam illae due operationes simul esse possunt, non cum angelus circa corpora operatur non definit intelligere: quod huiusmodi opere extrinsecum ad intelligere ordinatur, immo per intelligere efficit. Nam cum intelligētia agat huiusmodi modum nature sive per intellectum et voluntatem agit: et quod non definit intelligere cum virtute sua ad corpora applicat, potest simul operationes aliquas exercere circa intelligentiam aliquam ea purgando, perficiendo et illuminando, cum hoc per intellectum efficiat: et virtute sua alicui corpori applicare poterit.

Secundo queritur, utrum angelus esse possit in pluribus locis simul: et videtur quod licet quod ut habet est spūalia sunt in loco per operationes, si ergo potest in locis pluribus simul operari: erit in pluribus locis simul, quod autem non possit sic ostenditur, quod aliud est formalis ratio est in operando potentius, sed quilibet spiritus est formalior: quoque corporis: cum non habeat materiam pte sui: ut suo loco patet: cum igitur videamus sole per virtutem suam operari circa plura et diversa: quod tamen dia in forma: multo fortius angelus in pluribus locis simul operari poterit, ergo sic. Preterea plus differunt spūale et corporale, hoc corporale et corporale. Sed cum angelus operatur circa aliquas spūas non definit operari circa corpus, ergo operando circa unum corpus poterit operari circa aliud et ita erit in pluribus locis simili. Preterea, oē agēs: cuius virtus excedit illud in quod operatur: potest circa aliud operari, et igitur virtus angelis excedat corpus: qui angelus operatur circa unum corpus potest et circa aliud operari: unde poterit esse in pluribus locis simul. Preterea, magis determinat ad locum corpus est spūas: sed videmus idem corpus esse in pluribus locis simul: ut corpus Christi, ergo multo fortius angelus in pluribus locis simul esse poterit.

In contrarium est magister in littera q̄ probat per multas auctoritates sanctoz: angelū diffiniri loco: sed per loco diffiniri non est in pluribus locis simili, ergo sic.

Nisi o. dicendum q; de hoc est triplex modus dleen
di. quidam enim consentientes aliquibus p'suasio-
nibus dixerunt angelū esse in pluribus locis simul.
Nam cum corp' sit in uno loco tñ. deus sit ubiqz
spūalis substātia que est media inter deum & corp'
me dio modo se habebit. igitur erit in plurib' locis
simul. sed hoc cōmuniter reputatur erroneū: qz tūc
angelus nec diffinitive nec circumscripitive in loco
est: immo sic dicentes vim verbi ignorāt. Nam
scit si duo corpora possent esse in uno loco. pari ra-
tione possent ibi esse multa & infinita: vt pbatur. iij.
phisiē. sic si aliquid posset esse in plurib' locis simul
pari ratione posset esse in multis & infinitis locis. &
ita nō esset quid finiti & limitati. qd de aliqua crea-
tura assertere erro: es. secundus modus dicēdi circa
hoc est eorū qui ponit angelū esse in loco fm esen-
tiā suā. & qz essentia sua est indiuisibilis. Iō dicunt
ipm semp esse in loco p'ctali. Sed nec illud est bñ
dictum: qz cum sit in loco p' virtutē & opationē: vt
ostēsum est: oportet ei dare aliquē locū qz: qz sit
operationis susceptiuus. circa punctum enī nec est
actio neqz passio. Deceptio autē istō accedit: qz nō
possunt r'maginationē transcendentē. r'maginātur
enī intelligentiā indiuisibiliē ad modū p'cti. & iō
ei locū punctalem tribuit. Est autem tertius modus
dicēdi. Nam quida dicit angelū esse in loco p' opa-
tionem. & iō pōt esse in loco magno & in loco paruo
etiam indiuisibili. fm qz diuersimode operari hz.
Sed isti quodāmodo peius dicūt qz alij. quāto ap-
petit sibi contradicunt. Nam si angelus est in loco p'
operationē: nō poterit esse alienbi qz nō sit opatio-
nis susceptiuus. Non sunt autē opationis susceptiuas
ad que virtualis cōtactus esse nō pōt. que autē sicut
guntur magnitudinē habent: vt pbatur pbs. i. de ge-
ca. de tactu. nō igitur poterit esse angelus in loco in
diuisibili. Notandum ergo qz vt bene pateat veritas
questi quinqz declarāda sunt. Primo. qz angelus
nō pōt esse in loco p'ctali. Secundo qz nō pōt esse in
tam paruo loco quin possit esse in minori. Tertio. qz
potest esse in tam magno qz nō pōt esse in maiori.
Quarto qz esse pōt in plurib' locis: vt ordinat ad
aliquid vñ. Quinto. qz in pluribus locis vt plura
sunt esse nō gēt. Primum sic ostēditur. nam vt habitū
est angelus est in loco p' operationē: & punctū nō est
operationis suscep̄tu: qz virtualis cōtactus fm qz ē
actio & passio: ad p'ctum esse non pōt. dato tñ qz ad
punctū posset esse applicatio virtutis angelice. p'
pter talem applicationē non se queretur qz angelus in
puncto est: vel in loco indiuisibili existeret. Nam
aliquid esse alicubi dupl'r pōt intelligi. Primo. qz
intra ambitū magnitudinis illius existit: & sic nihil ē
nisi in re quāta. eo qz sola res extēsa sue quāta talem
ambitū hz. Secōdō aliqd dicit esse in aliquo. qz est in
essentia ei' & cōseruatū illi' esse. & sic solus deus i'
genere causarū agētiū est in reb'. Nam hz materia
& forma sunt cā esse rei. Inter causas in agētes solus
deus esse rei directe & pprie causat: vt in scđo pate-
bit. si igit angelus ponit esse in aliquo indiuisibili.
hoc nō pōt esse: qz intra ambitū magnitudinis illi' cō-
tineatur: qz p' p'p'besim indiuisibile ponit. nec hoc
erit: qz ex̄s in essentia illi' esse ei' cōseruat: qz hoc
inter cās agētes soli deo tribuit. nullū igit indiuisi-
bile pōt esse angelii locus cū in eo esse nō possit. Di-
camus ergo qz sicut cū angelus circa aliū angelū ope-
ratur in illo esse nō dicitur: qz cū angelus sit qd indi-
uisibile in eo nō pōt esse aliqd qd nō sit cōseruatū
essentie ei'. sic si angelus erga punctū vel circa ali-
quid indiuisibile operatur: in eo esse nō dicetur: qz re-
pugnat indiuisibilitati ei' & aliqd sit in eo nisi qd co-

sernat ipm in esse. cōueniunt autē in hoc oia indiuisi-
bilia qz nibil in eis esse pōt. qd nō cōseruat ipsa in
esse: nec hoc impedit qz puncti & angeli nō est indiui-
sibilitas vñiformis. Eliso autē qz angelo nullo mō
debet attribui lo' punctalis. restat declarare fm qz
angelus nō possit esse in tam paruo loco qz nō possit
esse in minori: qd sic ostēditur. nam qz ogatio alicui'
terminet ad aliqd obiectū & nō possit terminari ad
minus: dupl'r cōtingere pōt. Primo ex parte obiecti ex parte agētis dupl'r.
Primo. si bñiūsmōi agens agit ex necessitate natu-
re. iō ignis tñ calefacit: & extēsiue & intēsiue. Qzum
calefacere pot: qz nō est dñs sui actus. hz si esset agēs
p cognitionē & arbitrij libertatē: qz tale agēs ageret
fm ordinē sapientie sue: nō oportet ipm in tantum
obiectū agere in qzum posset. S. do. h. pōt cōtinge-
re. Si bñiūsmōi agens p cognitionem vt tu in sua
actione cognitione sensuua: & qz sensu semp requiri
re determinata quantitatē. sic agens posset agere in
tam modicū qz nō posset agere in min': qz si ponere
tur min' nō saceret sensum ex parte acti. hoc etiam
dupl'r cōtingere pōt. Primo si ipm actu dñ habere
p se esse fm terminatā specie. nam si aliqd agens nō
posset agere nisi i aliqd qd esset determinare speciei
& haberet p se esse: vt si nō posset agere in aliqd qd
nō esset aqua. posset agere in tam modicū obiectuz
qz nō posset in min': qz si ponetur minus. iam nō
esset in tali specie. nā vt pbatur. i. phisiē. ē dare mi-
nimā aquā & minimā carnē. & isto mō verū esse posset
aīam posse esse in tam paruo corpore: qz nō posset in
minorī. Nam cum corpus in quo est aīa sit de ne-
cessitate determinate speciei: posset esse tam modi-
cum talc. corp' qz si esset vñ nō remaneret in eadē
specie. Secundo hoc pōt cōtingere. si talis actio pōt
terminari ad punctū: qz aliqd min' p'cto rep̄iri nō
pōt. nō igitur dicere possum angelū posse esse in taz
paruo loco qz nō posset in minori: qz agat ex necessi-
tate nature. Nam cum sic intellectualis sba agit per
libertatē arbitrij. Rursum h nō possum idicere qz
agedo vñatur sensitua cognitione. nam in eo est so-
lum intellectua cognitione. nec etiam h dicere possu-
mus: qz id in qd agit requiratur esse qd p se existēs
& determinate speciei. Nam nō vñitur corpori: fm
esse: sed fm operationē. & iō hz aīa requirat corp' de-
terminate speciei: qz ei vñs fm essentiā. ppter qd
ex ipsa & corpore tertia natura p'fatur. angelus autē
qui vñitur corpori mediāte virtute. potest agere in
aliquā partē corporis cuiuscūqz spēcici existat. si er-
go aīa possit esse in tam paruo corpore qz nō possit in
minorī: qz requirit illud corp' esse p se existēs & de-
terminate speciei. angelus autē semp in minori cor-
pore operari poterit. & ita esse in minori loco. Quarto
hoc nō pōt cōtingere: qz illud in quo est angelus est
indiuisibilis locus: qz in loco indiuisibili esse nō pōt
vt ostēsum est. Declaratū est igitur qz scđo decla-
randū dicebatur. s. angelū nō posse esse in tam par-
uo loco quin possit esse in minori. Quod autē possit
in tam magno qz nō possit in maiori qd tertio ppo
nebatur ostēdēdum: de tem ostēditur. Nam cum
virtus angelī sit finita. & agere in maiori obiectū
requirat maioriātē virtutis vt pbatur: vii. phisiē.
poterit angelus agere in tantū obiectuz qz nō poter-
rit in maiori. & qz nō est pprie loquēdo nisi vñ ope-
ratur. poterit esse in tam magno loco qz non poterit
in maiori. Et ex hoc apparet quartū: qz ex quo ange-
lus est semp i loco quāto: & magnitudinē habēt. vel
erit totus in toto. & tot' in qualibet parte. vel tot' in
toto & ps in pie. pars i pte esse nō poterit: qz cū ange-
lus & qz est spūalis nā sit sba qz nō dividit nō bēbit

partem et partem erit igitur totus angelus in qualibet parte eius in quo existit. hoc autem intelligere possumus si bene consideramus modum secundum quem anima est in corpore. Nam si dicimus animam esse totam in toto corpore et totam in qualibet parte: quod non educitur de potentia materie. propter quod extensio materie extendatur: multo magis angelus poterit esse totus in aliquo corpore toto et totus in qualibet parte: quod si hoc coedimus de anima que aliquo modo dependet a corpore secundum esse: id non simpliciter dependet ut certe forme quod corrupto corpore non corruptitur anima. multo magis de angelo hoc debemus coedere: qui cum non unitus corpori secundum esse: sed secundum virtutem et operationem. nullo modo secundum esse dependebit a corpore. igitur nullo modo essentia sua: cuius actus est esse. sequetur leges corporis ut extensio corporis extendatur: erit ergo totus in toto et totus in qualibet parte: ut singule particulae ad illud totum ordinantur. sicut anima est tota in toto corpore et tota in singulis membris: ut omnia membra ordinantur ad totum. Advertendum tamen quod id angelus possit esse in pluribus ut ordinatur ad unum in pluribus secundum et plura: esse non potest. quod quinto declarandum diceatur. nam cum habeat essentiam finitam. oportet etiam operationem finitam habere. Si igitur possit esse in pluribus locis ut plura sunt: non esset in loco diffinitive. et ideo operationem limitata non haberet: eo ipso ergo quod esse earum finitum est: et intra certos terminos claudit et operatio quod sequitur modum essendi finita erit. et intra certos terminos clausa quod non esset si simul in diversis et diversa sunt operari posset. solus autem deus qui est secundum esse purum non finitum. operationem limitata non habebit: et esse poterit in pluribus ut plura sunt. dicimus ergo quod quelibet creatura: cum sit hoc vel illud quod ad genus et speciem est abstracta: operatur in hoc vel in illud. deus autem qui est secundum esse ad quod intelligendum oportet remouere hoc et illud: non habebit operationem limitata ut solum operetur in hoc vel in illo. Id simul operabitur et in hoc et in illo: quod sicut omne particulariter operatur sua operatione unita subservientur. Nam id effectus sint multi unita est tamen operatio dei: ut in ipso existit. Ad primum dicendum quod nec sol nec aliqua creatura habet operationem non limitata. unita omnia particulariter operatur sua operatione unita subservientur. Nam id effectus sint multi unita est tamen operatio dei: ut in ipso existit.

Ad tertium dicendum quod cum virtus angelus excedere potest ad multa excedere. possemus tamen si vellemus et aliter dicere: quod non est essentia solis ubi agit sol. et immediate. sed est essentia angelii ubique quam immediate operatur circa unius aliqd immediatam: si eius operatio se petat ad multa excedere. possemus tamen si vellemus et aliter dicere: quod non est essentia solis ubi agit sol. et immediate. sed est essentia angelii ubique quam immediate operatur: et esse unita essentia finita et limitata in pluribus ut plura sunt non est intelligibile.

Ad secundum dicendum quod alter operatur angelus circa spiritum et alter circa corpus: quod operando circa spiritum non illabatur membra eius: nec est in eo ut operatur circa corpus est in corpore. et ideo si simul operatur angelus circa spiritum et circa corpus: non est in pluribus. sed si operatur circa plura corpora ut plura sunt: esset in pluribus ut plura quod est inconveniens.

Ad tertium dicendum quod cum virtus angelii excedit corpus circa quod operatur. poterit operari circa maius corpus: sed non poterit operari circa plura

corpora ut plura sunt: quod repugnaret finitatem essentiae eius. Ad quartum dicendum quod nulla corpora est in pluribus locis simul. corpus autem secundum est in pluribus sacramentaliter: et per conversionem aliquotus in ipsum non localiter.

Eritis queritur. utrum plures angelii possint esse in uno loco. et videlicet quod sic: quia qua ratione angelus et anima possunt esse in eodem: pari ratione et duo angelii possunt in eodem esse. Quod autem cogamur ponere angelus et anima esse in eodem patet: quia anima est in qualibet pre corporis tota. ut vult Augustinus in sermone de Imagine. et vi. de tri. ca. vii. Sed cum demones et angeli illabatur corporibus nostris. id non possint illabi animae: angelus et anima. vel demon et anima: in eadem pre corporis erunt.

Præterea. et aliqua plura non possint esse in eodem hoc est quod illa sunt repletiva loci. nam si corpora non repletur loco in quo est simul cum illo corpore: corpora alia possent esse. sed spiritualia locum non repletur. ergo rati-

Præterea. simul potest esse corpus et spiritus. quod secundum secundum libro causa. iij. spiritus non continetur a parietibus ianuis et claustris. quod non esset nisi simul cum eis esset possit. absque quod talia eis cederent: sed magis est repletum loci corporis quam spiritus. si igitur possint esse simul corpus et spiritus: multo magis simul esse poterunt spiritus et spiritus.

Præterea. si aliqua causa est. propter

quod duo angelii simul esse non possunt: hoc est quod sequitur

spiritus inter eos. sed maior est distinctio inter

deum et angelum quam inter angelum et angelum. Si ergo

deus et angelus simul esse possunt reseruata distinctio

inter eos. videatur quod duo angelii absque confusione simili existere possunt.

Incontrarium est quod sicut secundum eorum

pus ad locum secundum coenunctionem: sic secundum angelus secundum distinctionem. Sed non possunt duo corpora conve-

nari unum loco. organum duo spiritus diffiniri potest.

Præterea. quodammodo angelus est in

loco. sicut anima in corpore: excepto quod anima est unita cor-

pori per essentiam: angelus per virtutem.

Sed non potest esse

unita anima in duobus corporibus: nec duos in uno corpore.

ergo non erit unus angelus in pluribus locis: nec plures

in uno loco.

Non. quidam sic dicitur: quod impossibile

est idem secundum ideam pati et moueri a diversis agentibus

vel mouentibus. si utrumque sit perfecte virtutis ad indu-

cendum effectus illud. Sed hoc contingit quod plures mo-

uent in virtute unius mouentes: quorumlibet est im-

perfectus mouens: sicut patet in trahentibus nave quod secundum

contingit. quod ab agente perfecto patiens ducitur in actu

perfectum. quo habito non remanet in potentia ad suffici-

piendum aliquid plus. et ideo secundum unus angelus agens in

virtute imperio diuini sit sufficiens virtutis ad edu-

cendum in actu totum illud quod virtute diuina operandum

est: non potest esse quod circa idem operari convenienter im-

mediate operationes duorum angelorum: non non possunt

esse angelii in eodem loco: quod aliter supfluere. id illa causa

non est causa: nam sicut angelus quod non agit ex necessitate

nature: sed ex libertate arbitrii non operatur agat in tantum

objectione etesse in quantum potest. ita non operatur agat in

tantum intensius in quantum potest. ergo sicut cum non agit in

totum objectione in quod potest etesse: in illa parte in qua non

agit poterit esse alter spiritus. sic cum non agat in objectione

quam potest intensius in illa eadem parte in qua est ipse

alter spiritus esse poterit.

Nam cum possit agere remissione et intense. propter libertatem arbitrii absque insuffici-

entia virtutis: poterit non educere in actu perfectus

id in quod operatur.

Ideo notandum quod ea quae sunt eiusdem rationis: plura in eodem esse non possunt.

Id est in eodem loco possit esse color et sapor:

non tamen possunt ibi esse due albedines: nec etiam alba et

nigra: vel quicunque duo colores diversi: quod quodammodo

hoc eodem modo in pomo existunt: ut quae sunt in eo mediate superficie, est enim primum superi, iei pmo loco colorari. Quaecumq; igitur sunt in aliquo simili vnu modu, illa simul in eodem esse non poterunt, et quae corpora sunt in loco per quantitatem diuersitudinem: quatuorcumq; corpora specie differantur: quae eodem modo comparantur ad locum, ut per quantitatem. Iz aliquid maiorem vel minorum qualitatem habeat: duo corpora in eodem essent posse naturam loquendo. sic etiam quae quelibet aia eodem modo comparatur ad corpus suum: quae vnitatem ei per essentiam suam immedietate: et ut forma numerus due aie in eodem corpore esse poterunt, ea autem que diuersimode comparatur ad aliquid: plura talia in eodem esse non repugnat. ideo videtur aiam et corpus simul esse: quae non sunt ratione vna sunt: ubi sunt, propter quod per ipsum de aia arguit contra eos qui dicebant aiam esse corpus, dicit quod hoc ponere, est ponere duo corpora in eodem. sic etiam angelus et corpus simul esse poterunt: quae non eodem modo comparatur ad locum. sic etiam angelus et aia poterunt in eodem corpore esse, si non eodem modo comparantur ad illud. Nam anima vnitur corpori per essentiam immedietate. angelus vero mediate virtute. Nam quae virtus angelii est in corpore, est ibi essentia eius. In aia autem quasi conuerso. Nam magis est in corpore virtus aie mediante essentia. Et essentia mediate virtute. Sic deus cuius qualibet creatura simul existit: quia non sunt rationes vna sunt ubi sunt: cuius ergo oes angelii quodammodo eodem modo comparatur ad locum: ut quae oes in loco sunt per virtutem et operationem: quartucumq; angeli differantur species: quartucumq; unus alio maiorem virtutem habeat simul esse non poterunt: sicut nec duo corpora quartucumq; specie differantur quartucumq; quanta se ercedat: simul esse non possunt: quae uniformiter comparatur ad locum. sunt enim corpora in loco: quae per quantitatem suam loco commensurantur. Ad primum dicendum quod non est simile quod inducitur per simili, nam angelus et anima non uniformiter comparantur ad corpus in quo existunt: duo tamen angelii ad suam loca quodammodo uniformiter comparatur. Ad secundum dicendum quod non est tota causa repletio loci. sed et uniformis comparatio ad locum: ut dictum est. Ad tertium et quartum partem solutio per iam dicta. Nam deus et angelus: et corpus et angelus: non eodem modo comparantur ad id in quo sunt: et non simul absque confusione esse possunt. deus et angelus: et corpus et angelus. non autem sic angelus et angelus ut patet per habita.

Einde quodritur de motu angelii. et circa hoc quod runtur tria. Primo. utrum angelus mouatur. Secundo. utrum pertranseat medium. Tertio. de mensura motus eius.

Ad primum sic proceditur. video ergo angelon non cooperat motus: quae sunt per ipsum. scilicet metathesis. et per imaginari materia in re mota sine in re que mouetur. sed ut per se in fine. vii. metathesis. intelligentie sunt entes propter omnem materiam sensibilem et intelligibilem. ergo et: Preterea. substantiae separatae sunt proprie de consideratione metathesis et non de consideratione physici. quae per se non abstrahit a motu et materia. nee sunt esse nec sunt distinctionem talia autem sunt esse et sunt distinctionem sunt a materia separata. sed omnia que mouent mota: sunt de consideratione physici: ut dicitur secundum physicos. ergo substantiae separate non mouent motum. non igitur motus eis cooperatur. Preterea. perbat. vii. physicus. quod nullum impetrabile mouet: et est ratio per ipsum. quod omnes quae mouent partem est in termino a quo et partem in termino ad quem. Nam cum mobile per se totum est in termino a quo nondum incepit est motus: cuius vero est

in termino ad quem. completus est motus. Sic igitur moveri debet partem esse in termino a quo et partem in termino ad quem. sed cum nec angelus nec aliq; impetrabile habeat partem et partem. nulli impetribili moueri conuenit. Preterea. si mouet per se aliquam speciem motus mouebitur: quae nihil est in genere quod non sit in aliqua eius specie: ut dicitur. vii. topicus. sed species motus sunt augmentum. diminutio. generatio. corruptio. alteratio. et per se locum mutatio. non enim dicere possumus angelum augmentari vel diminui: quae non est qualitas: nec generari vel corrupti: quae non habet materialiter prius: nec alteratur: quae ut per se batur. vii. physicus. alteratio. non est nisi per sensibiles qualitates: quas in angelo ponere non possumus. nec per locum mouet: quae talis motus est actus imperfecti et propter indigentiam aliquam que dicere in angelo non est convenienter: cum in eis non sit malum. neque error. ut vult per se. ix. metathesis. Preterea. si mouet angelus hoc est per se vel per accidentem per se non mouetur cum non sit qualitas: nec per accidentem: quae quod mouetur per accidentem mouetur in alio sive ad motum alterum: ut fore per motum eius in quo operatur. Sed si propter hoc possemus dicere angelum moueri. dicere deberemus quod et dens mouere: cuicunque operatur in ea que mutabilia sunt. Incontrariu[m] est Beda et Ambrosius. et habetur in Ira. auctoritates eorum qui dicunt angelum moueri. Preterea. quod nunc est in uno et postea in alio deseruendo proximum locum: non potest esse sine motu illius: sed ut dicit Damas. secundum libro. ca. iij. cum angelus a deo ad terram mittatur non remanent in celo. ergo te. Non dicendum quod motus angelii dupliciter assignari potest: unde quasi metaphysicus: alias quodammodo prius metaphysice continet motus angelico si per operationem eius motus appellare volumus. Nam non proprie operatio motus discitur. cum operatio sit actus perfecti et completi. motus vero sit actus imperfecti: ut dicitur. iii. physicus. habet tamen quandam similitudinem cum motu. cum per modum intelligentie in operatione intelligatur quidam exitus ab operatione: quae operatio est actus perfecti. non solum angelico. sed etiam ipsi perfectissimo: ut deo cooperatur talis motus. et huiusmodi motus est ille de quo determinat Dionysius in de dei. no. attribuens eum deo angelico et aie. qui cuius sit metaphysicus sicut nec proprie motus est: ita nec proprie eius cooperatur differentie motus aliquatenus tamen differentie eius sunt quandam similitudinem ad motum localis. nam cum localis motus sit prior et perfectior alijs. si debet huiusmodi motus metaphysicus cuius sit actus perfectus: dividitur per differentias alicuius motus convenienter est ut dividatur per differentias localis motus. motus autem per se locum ut patet per ipsum. vii. physicus. triplex dividitur. quae quidam est rectus. quidam circularis. quidam compositus his. Qui si proprio nomine notari debet dicatur obliquus. Mouetur autem deus motu recto obliquo et circulari. ut tradit Dionysius. ix. de dei. no. ut motus rectus eius appelletur indeclinabilis et inflexibilis perfectus operatione ipsius. obliquus vero compotus est ex recto et circulari: quae in circulari intelligitur statio: cum per circularis motu sphaera per se totam stabiliter non mutet locum ut tradit commentator. viii. physicus. in recto intelligitur perfectus. habebit igitur in se obliquus motus. stationem et per se ipsum. mouet igitur obliquus deus ut idem Dionysius ibidem tradit in operis ab eo manat stabilis perfectus rerum. et generatus status ipsarum. mouet vero per se circulari in operis oia que in motu circulari consideratur: ut ydem per circulationem et conversionem. deus continuo dicitur: vel in opere divino consideratur circularis in operis oia perfectus ab ipso et ad ipsum convergunt. In quo quod est processus ab eodem in idem:

quodāmodo quidā circulus cōstitnif. isto etiā tripli
ci motu mouet angelus t aia: vt tradit idē Dionysii
iii. de di. no. vt dicatur angelus moueri motu cir-
culari in cōsum recipit lumen a deo: t p lumen rece-
ptum in deū cōvertitur. ita q̄ est ibi mot⁹ ab eodes
in idem. Mouetur autē motu recto in cōsum lumen
receptū in inferiores se trāfundit. ita q̄ est ibi qui-
dam mot⁹ rectus quodāmodo ad inferi⁹: vt a deo
in angelis: qui deo nō equal. t ab angelo in inferiore
angelis. propter qd̄ in huius cōmunicatione semper
est quidā dēs̄sus. est autē ibi etiam mot⁹ obliquus
in cōsum angelus suscipiens lumen ab alio angelo
propter lumen suscepit. Sed in deū a quo lu-
men est principaliter derinata. ita q̄ est pcessus ab
eodem. nō tñ circulariter: q̄ no vniiformiter.
vñ sic h̄z talis mot⁹. sicut si aliquis pcederet
ab uno pucto ad alium puctum p cordam: t cū redi-
ret ad eūdem puctum nō p cor dam: sed p vii alias
vt p archum. t q̄ talis mot⁹ obliqua diceretur s̄m
q̄ b̄ de obliquo loquimur: q̄ cōponitur ex recto t
circulari. talis motus angelis metaphorice apponit
obliquus. assignat autē idem Dionysius cod̄ ca. in
aia. dictos motus qui ad p̄sens ppter breuitatē ob-
mittantur. Allo q̄o angelo cōpetit motus meta-
phoricus. videre restat q̄o ei copetit mot⁹ sumpt⁹
quodāmodo p̄prie. In motu autē p se est attēndā
successio cū sit de genere successiōnō. iō si aliquam
successiōnē ī āgelo ponere possum⁹. oportet ei quo-
dammodo p̄prie motu cōpetere. nō possum⁹ autē
ponere ī āgelo successiōnē nec quatum ad esse: cū
s̄m illud sit irāmutabile nec p̄prie cōsum ad virtu-
tem. cum naturaliter non sit in potētia ad aliquam
virtutē acquirēdam. et tñ ibi successio quantū ad
operationes: q̄ no cūlibet actioni q̄a p̄t agere sem-
per est cōiunctus. actio autē duplex est: q̄ quedam
est nō trāiens ī extēriōrē materiā vt velle vel in
telligere. quedā est trāiens: vt mouere vel opari ī
extēriōrē materiā. s̄m vtrūcū starum angelus mo-
uetur. Nam nō simul intelligit quecūq̄ intelligere
pōt cum vna species nō possit representare angelos
oia que naturaliter intelligere pōt: vt in secūdo pa-
rebit. t q̄ intellect⁹ angelicus simul t semel actuā-
liter nō pōt informari plurib⁹ speciebus. Iz angelus
nō intelligat cum discursu. est tñ quedā successio ī
actionib⁹ intellec⁹ ipsius. t sicut p cogitatiōes mo-
uetur. sic t p affectiones mutat. t huiusmodi motum
appellat Aug. viii. sup Ben. ad Iram moueri p tem-
pora. Rurkum s̄m q̄ actio angelī est trāiens ī ex-
teriorē materiā: vt cum corpora mouet: vel ī ali-
quod co:p⁹ extēriōrē opatur: etiam est ibi consi-
deranda successio: q̄z nō simul opatur ī oia corpora ī
que pōt. t q̄ ex eo q̄ opatur circa aliquod corpus di-
citur ī loco successio talū operationū opponit
motus localis. t s̄m hec Beda t Ambrosius loquuntur:
t habetur ī Ifa. qui dicāt angelum moueri lo-
caliter. Alduertēdūm tñ q̄ cū angelus nō sit ī loco
locali sed p operationē: p se t p̄mo motus angelī est
successio operationū. quodāmodo ex cōsequenti est
successio locorū. iō etiam talis motus qui attēditur
s̄m actiōes transiētes ī exteriorē materiā: magis
dicitur moueri s̄m tēpora q̄z moueri s̄m loca: Nam
oīs successio reducitur ad mensurā temporalē. t cū
immediate ibi attēditur aliqua successio nō tñ loca-
lis ibi immediate attēditur. sed mediate talis mot⁹
magis p̄prie dicitur mot⁹ p tēpora q̄z p loca. t pro-
pter hoc forte Aug. motus. viii. sup Ben. ad Iram
negat simpliciter spūalem creaturā moueri p loca al-
lerens p̄am mutari p tēpora. Ad p̄mū dicen-

dum q̄ si angelus nec haberet materiā nec aliquid
materiale sū: potentialitatē amittit: nō modo
moueretur nisi forte metaphorice s̄m quē modū
t deū moneri dicimus: t q̄ habet aliquā poten-
tialitatē amittit: q̄ vult auctor de causis in-
telligētia habet suū yliachin. ideo aliquo modo mo-
uerit p̄t. vel dicendū q̄ in his que mouētur localiter
commensurādo se loco successione: habent materiā.
huiusmodi autē nō sunt angelī. Ad scđm dicendū
q̄ intelligētia mouent nō more. loquendo de motu
qui est de cōsideratione naturalis: nam nūl move-
tur tali motu q̄d nō habeat ordinē ad celesto corp⁹.
huiusmodi autē nō est angelus. vnde bene arguit ra-
tio q̄ nō monetur motu qui sit de cōsideratione na-
turalis. nō tamē arguit q̄ nō modo moueat.
Ad tertū dicēdū q̄ licet angelus simpliciter
t s̄m essentiā imparibilis sit. tamē quā operatur
in loco quanto: cum sit ī loco per operationē. erit in
loco partibili: t quā sufficit ad loco q̄ aliquid move-
ri possit q̄ ei respōdeat locus quantus. ideo angelo
moueri nō repugnat. vel dicere possumus q̄ motus
in corporib⁹ t in angelis nō sumitur vniiformiter.
ideo arguere de motu quē videm⁹ in corporib⁹ ad
motum angelī non est cōgruum. Ad quartū dicē-
dū q̄ t si nūl est ī genere quod nō sit ī aliqua
eius specie nō tamē oportet motum angelī redaci
ad aliquā spētē motus: s̄m q̄ p̄us de spētē motus
logitur. Nam p̄bus logitur de spētē motus re-
pertis in corporib⁹: motus autē ī corporib⁹ t spiri-
ritib⁹ nō dicitur vniiformiter: h̄z quasi equode. Eoz
autē que dicāt equode: vel quasi equode nō oī esse
nec easdē differētias nec eadē spētē. t ideo mot⁹
angeli nō est directe ī aliqua dicta spētē: h̄z tñ
aliquā similitudinē cū alteratiōe t motu locali. Nam
motus q̄t editur s̄m successiōne actionū nō tran-
seuntū ī extēriōrē materiā: h̄z similitudinē cū alte-
ratione: qd̄ dicitur q̄ alteratio sit s̄m sensibiles qual-
tates dō q̄ alteratio p̄prie sumpt⁹: vt h̄z ēt p passio-
ne acceptā proprie que magis facta abicitā substā-
tia: habet fieri solū s̄m sensibiles qualitates. Sed
alteratio que respicit passionez large put passio est
salus t receptio s̄m quē modū intelligere est quoddā
pali: sic alteratio est nō solū ī parte sensitiva: sed ī
intellectuā. t isto modo accipiēdo alterationem
quodāmodo ī āgelo est alteratio: ī quantū est ī
eo successio cogitationū t affectionū: motus vero q̄
attēditur s̄m actiōes transcantes ī extēriōrē ma-
teriā assimilatur motui locali ī quantū angelus p
successiōnē talū operationū mutat dimīta loca:
t qd̄ dicitur q̄ motus fit propter indigentiam. ve-
rum: est propriam vel alterius: vnde mouetur ange-
lus non propter indigētā suam: sed nostram. Ita
tamen q̄ indigētā nostra non est finis angelī: sed si-
cuit intelligētia mouerit orbez propter generationēz
t corruptionē ī inferiōrēbus: nec tñ talis generatio t
corruptionē ī terminus intelligēt: sed assimilatio
ad deūm. Nam propter hoc mouet tanq̄ propter si-
nem: vt assimiletur deo quā assimilationem conse-
quitur eo q̄ causat mouendo orbem generationēz
t corruptionē ī inferiōrēbus. q̄ er eo q̄ est causa
istorum inferiōrēm assimilatur p̄ime cause que est
causa omniū. Sic t angelus non ponit nostrā in-
digentiam finem suum: sed deūm ipsum cuius p̄-
ceptum implet eo q̄ nostrām indigentiam supplet.
Ad quintū dicēdū q̄ angelus quodāmodo per
se mouetur. t licet ipse nō sit quātus. operatur tamē
in loco quanto. ppter quod ei p se pōt cōpetere mo-
ueri. mouetur etiam p accidentis prout mouetur ad
motū corporis assumpti. t qd̄ dicitur q̄ tñ deūs

accidens moueretur: quia operatur in corporib⁹ motis. dicēdū q̄ nō oportet: qz substātia spūalis nō mouetur p̄ accidens ex eo q̄ aliquid corp⁹ mouetur per se nisi diffinatur in illo copore. vnde aīa mouetur cum totū corpus mutat locū. nō tamen membrū aliquid singulariter mouetur. & ideo mouetur p̄ accidens angelus ad motū corporis in quo est & nō deus: qz angelus p̄t diffiniri in aliquo corpore nō tamē deus. immo si totū vniuersum moueretur. non moueretur deus per accidens: quia celi ipsum capere nō possunt.

26. s.

Eccōdo queritur. vtrum angelus cum moueatur de necessitate transeat mediū. & videtur q̄ nō: quia si transit mediū com mensurat se medio: sed ipse est imparibili lis. Imparibile autem nō potest cōmensurari partibili. ergo r̄c. Preterea. angelus est in loco p̄ operationem: sed p̄t operari in vno loco & postmodū operari in alio absq; eo q̄ operetur in medio. nam cum non operetur nisi vbi necesse habet operari. Si necesse habebit operari in ciuitate vna: & post ea in alia: & nō via media: erit p̄t in vna ciuitate & postea in alia absq; eo q̄ fuerit in medio. Preterea. actio sequitur modū nature. vnde quia ignis est nature ignis: ait ignēdo. ergo angelus qui est na ture intellectualis ager intelligēdo. ergo debēt in dicare de actiōe angeli sicut indicamus de actione intellectus: sed homo p̄t cogitare de aliqua ciuitate & postea cogitare de alia remota ab illa: absq; eo q̄ cogitet de ciuitatib⁹ intermediis. ergo angelus qui intelligibiliter est in loco vt dicit Damasc. ii. libro caplo. iii. Et intelligibiliter operatur: poterit esse & opari in vna ciuitate. & postmodū esse. & opari in alia valde remota: absq; eo q̄ sit & opetur in locis mediis. Preterea. s̄m p̄b̄m. vi. phisi. omne qđ mouetur p̄ius p̄transit mediū equale sibi q̄ ma inisse: si ergo angelus cum mouetur p̄transit mediū p̄ius p̄transit spatiū equale sibi. sed ipse est quid imparibile. oportet ergo q̄ cōmensurat se p̄ius in partibili. & qua ratione cōmensurat se vni imparibili inter medio. pari ratione cōmensurabit se & alii. ergo p̄transib⁹ omnia puncta. q̄ sunt in aliquo spa tio. sed cum in qualibet linea sint infinita puncta: & infinita non cōtingat p̄transiri. si ergo ponimus. an gelum trāsire per mediū cum mouetur ponim⁹ ipz munq; cōp̄le motuz suū. qđ est inconveniens: immo nunq; movebitur p̄ aliquid spatium quātum. cum in quolibet spatio quātuo sint infinita imparibilitia. ergo r̄c. Inētrarium est: quia cum angelus sit in aliquo loco in quo p̄ius nō erat: vt patet p̄ Damas. secūdo libro. caplo. iij. de necessitate mutari est. sed ante omne mutatū esse p̄ecedit mutari: vt pbatur. vi. phisi. Mutari autem nō est in termino a quo: quia quādū mobile est ibi nō mutatur: nec in termi no ad quē: qz ibi est mutatū esse. ergo erit in medio. Si ergo nibil mutatū est qđ nō p̄ius mutaretur: nibil transit ab extremo in extremū quod nō vadat p̄ mediū. Preterea. mediū est s̄m p̄b̄m in quo p̄ius mutatur qđ mouet: q̄ in quod mutatū ultimo. Sed nō est dare posterius absq; priori. ergo non est dare aliquid mutatū esse ad aliquē terminū nisi p̄ius moueretur p̄ medium. R̄no. dicendū q̄ de hoc sunt diuise sentētie. quidaz enī dicunt angelū nō ire ab extremo in extremū sine medio. quidam vero contrarium asserunt. ppter hoc aliqui volētes concordare opinionē vtrāq; dixerūt q̄ angelus potest transire mediū & nō transire. & transire multa & pau ca media: sicut placet ei. nam si operas in extremo uno & postea in alio. absq; eo q̄ operes: in medio

transit ab extremo in extremū sine medio. si aut̄ opa tur loco medio vno vel plurib⁹. trāsit vnu vel plu ra media. ratio autē s̄m eos hec est. qz natura ange li est absoluta a loco. ideo p̄t operari in hoc loco & po stea in alio absq; eo q̄ operetur in medio: vt autem appareat que sit veritas questionis quesite. notandum q̄ motus localis alicuius. nibil est aliud q̄ successio eius s̄m q̄ est in loco. & ideo quia vident̄ corpora esse in loco per commensurationē. & motus corporum: nibil est aliud q̄ successio cōmensurationū: quia ex eo q̄ corpora successive se commensurāt locis vel spatiis dicūtur moueri per spacia vel per loca: & si esset possibile q̄ corpus commensuraret se isti loco. & postea commensuraret se alij absq; eo q̄ commensuraret se medio: iret de loco ad locū sine me dio. & quia spiritus sunt in loco p̄ operationez. sicut corpora per cōmensurationē. ideo mot⁹ spiritū nibil est aliud q̄ successio operationū sicut motus corporum nō est aliud q̄ successio cōmensurationū. & si posset esse q̄ spiritus operaret in vno loco & post modū in alio absq; eo q̄ operaretur in medio transiret de loco ad locum sine medio. sed hoc stare non potest. non enim cum operatur in aliquo extremo potest postmodū operari in alio si nullo modo ope retur in medio. & est ratio: quia licet natura angelica in se considerata loco nō egeat. propter quod aliqui doctores ḡecorum: vt patet p̄ Damascenū. libro secūdo. ca. iii. angelos ante mūdum creatos posuerunt. tamen si cōsideramus angelū vt est pars vniuersi nūnq; est dare quin sit in aliquo loco. alii enim vniuersum nō esset conexum: & p̄incipatus sumi principis qui deus est: nō esset vnu: vt superius tactus fuit. & quia ratione huius ordinis vniuersi p̄nerio: nis eius dicimus angeluz semp in loco esse. licet s̄m seip̄o magis se habeat ad vnam partem vniuersi q̄ ad aliam: tamen q̄ partes vniuersi sunt ordinate & vna pars alij parti cōnectitur. sequitur q̄ nō eodez modo se habeat ad partes singulas vniuersi. immo partem magis p̄pinq; parti in qua est respicit magis & minus p̄pinq; min⁹. & p̄t dari grossum exēplum. vidēmus enī q̄ corpus aliquod de senō magis respicit hunc locum q̄ illum locuz: quia p̄t esse in viroq; loco: nō tamen ppter hoc dici debaret q̄ possit transire de loco ad locū absq; eo q̄ transire medium. est tamen hoc exēplum dissimile quēsto: quia licet sit aliquod corpus quod nō determinatur ad hunc locum vel ad illum: tamē determinatur ad locum. angelus autē de se nec determinatur ad hūc locum nec ad locum. Sed ratione qua est pars vniuersi determinat ad locum. Witamus ergo q̄ sicut corpus: quia actualiter ponitur in hoc loco magis respicit partes magis propinquas loco in quo est: & minus magis remotas. ideo propter hunc ordinē quem habent pates vniuersi. ab extremo in extre mum sine medio ire nō potest. Sic angelus: qz propter cōexionem & ordinem vniuersi. & si nō ppter suis naturam determinatur ad locum. licet nō determinetur ad hunc locum: quia tamē ponitur in hoc loco esse eo q̄ in eo operatur ppter ordinem quem habent partes vniuersi ad id in quo erit ab extremo in extremū sine medio ire nō poterit. Ad prium dicēdū q̄ licet angelus sit imparibilis ope ratur tamē in loco quātuo: & quia nō est in loco p̄ cōmensurationē. sed per operationē: ad hoc q̄ p̄transit medium non oportet q̄ se medio cōmentaret. Sed sufficit q̄ virtutem suam aliquo modo medio applicet: que applicatio cum sit ad locum quantum. quomodo ex tali applicatione possit trāsire mediū videre difficultatem nō habet. Ad secūdum dī.

cendum q̄ operari per angelū alicubi fīm q̄ de operatione eius loquitur. duplicitate potest cōtingere. Primo q̄ ex tali operatione se quatur transmutatio circa illud in quo est: s̄c verum est quod dicitur: q̄ potest operari in una ciuitate. et postea in alia absq; eo q̄ operatur in medio: q̄ nō oportet totum medium transmutari: p̄ quod est transitus eius. sed sic loquēdo de loco angelī nō semp̄ angelus est in loco. Nam cum est in celo ēphireo nihil de illo celo transmutat: Ulio modo potest sumi opatio angelī pro qualicūq; applicatione virtutis et talis opatio sufficit ad hoc q̄ angelus sit in loco: quia ut tacitū est. Angelī sunt in celo amphireo ut in loco. ad quod aliquo modo virtutem suam applicant. nihil de illo transmutantes. et sic accipiendo operationem angelī nunc oportentur in una ciuitate. et postea in alia. quin aliquo modo virtutem suam applicent ad medium. hec autem applicatione nō semper est. quia ibi habeant vel indigeant aliquid operari. Sed quia sic requirit ordo et conseruo vniuersi. Ad tertium dicendū q̄ huiusmodi partes vniuersi possunt cōparari ad intellectum angelī dupliciter. Primo sīm speculationez Secādo sīm pratum. licet autem sīm q̄ partes vniuersi comparātur ad intellectū angelī speculatiū: nō habeant ordinem q̄ue in vniuerso habēt propter quod pōt angelus speculatiue cogitare de una parte absq; eo q̄ de alia cogitet: ut tamen comparatur ad intellectū eius praticum. habēt ordinem quem in vniuerso habēt: quia cum sīm talem operationē angelus operetur circa partes vniuersi et sit semp̄ in loco: quia hoc requirit ordo et conseruo vniuersi. oportet partes vniuersi sīm ordinez q̄ue habent ad eius intellectū praticum cōparari. et ideo non potest intelligere practice nec operari in una parte vniuersi et postea in alia absq; eo q̄ operetur in medio. ppter ordinem iam dictum. Ad quartū dicendum q̄ ratio illa accidit ex falsa ymaginatione. nam angelus nō est in loco per commensurationē: sed per operationem: et motus angelī est successio operationū et commensurationū: et quia huiusmodi operatio respicit locum quātūm: cum nullum spatium sit diuisibile ēn infinitas partes tātē magnitudinis quātū est spaciū in quo simili et semel operatur. angelus poterit transire iab extremo in extrellum p̄ medium absq; illa infinitate quāratio arguebat. vel dicere possumus q̄ in motu puncta inter media et partes inter medie sunt in potētia solum et talia infinita pertransire nō est inconveniens. Argumenta autem incōtrarium cōclusionis gratia cōcedantur.

Qd. xii.

Etio queritur. vtrū angelus moueatur in tempore vel in instanti. Et video q̄ moueatur in instanti: quia tota causa: quare requiritur tempus in motu est resistentia mediij. nō distantia terminorū. Nam sīm p̄lm. iiiij. phisi. sīm analogiam medijs corporis: oportet q̄ sit propotion temporis: vnde quātū aer est subtilior aqua: tanto motus qui sit in aere ceteris paribus requirit minus de tempore. q̄ motus in aqua. ppter quod probat p̄bs. iiiij. phisi. q̄ si esset motus in vacuo: esset in nō tempore sive in instanti: cum igitur in nullo resistat medium angelū cum moueatur per ipsum. erit motus eius in nō tempore quanticūq; moueatr per medium. Preterea. non minoris virtutis est angelus q̄ lur corpo: alia. sed lur solis ab oriente in occidē se multiplieat in instanti sīm p̄lm. In secundo de anima: vbi reprehēdens emped. dicē tem ralem multiplicationem fieri in tempore imp̄ceptibili ait: q̄ si in parvo spacio lateret nos tempus quod requiriūt ad talem multiplicationē: nō esset

inconveniens. tamen q̄ nos lateat in tantos patios tum est ab oriente in occidē est incōtrarium. Tunc arguo. lux corporalis nō multiplicat se in extremis fine. medio. et tamē dīs talis multiplicatio sit in instanti. ergo multo fortius angelus quam tuncūq; per transire medium. mouebit in instanti. Preterea. si mouetur in tempore sit illud tempus. a. tūc moueatr corpus cum incipit moueri angelus in tempore. a. non pertransibit tūc spaciū in dī angelus. sed in majori transibit. Sic illud tempus maius. c. cum quodlibet dictorum temporiū finitum sit. c. ad. a. erit aliqua p̄portion. ut quadruplicavel sercupla: vel aliqua alia accipiat. tūc ergo aliqua virtus q̄ in tūc excedat virtutem qua mouebatur corpus in. c. tempore p̄ spaciū in quo mouetur angelus in. a. quātū. c. eredit. a. et q̄ bīm q̄ augetur virtus minuitur tempus: ut pbatur. vii. phisi. cōtinget corpus moueri per equale spaciū in tanto tempore in quātū mouetur angelus q̄d videntur incōueniens. nō ergo mouēt angelus in tempore: sed in instanti. Incōtrarium est: quia nullum agens est illius virtutis ut possit contradictria verificare: cum ergo se cōpetat motū q̄ fiat in tempore. ut vult p̄bs. iiiij. phisi. c. vi. dicere motū alicuius nō esse in tempore: est dicere motū nō esse motū. Si igitur angelū moueri dicim⁹. oportet q̄ in tempore moueatr. Preterea. semp̄ motū cōtingit inuenire velociorū et tardiorū: ut patet consideranti demonstrationes phisi in multis locis. Si ergo aliquid moueretur in nunc: cum attingat motū velociorū inueniri: aliquid moueretur in minori q̄ in nūc. et sic esset aliquid minus minus mo quod est inconveniens. vnde et per hoc p̄bs. vi. phisi. negat in nunc temporis esse motū.

Ulterius queritur. si angelus non transire medium. vtrū moneretur in instanti: et videtur q̄ sic: q̄ si mouet in tempore aut in toto tempore illo erit in termino a quo: aut in toto erit in termino ad quē: aut p̄ tim erit in termino a quo. et partiz in termino ad quē si in toto illo tempore in quo ponitur moueri est in termino a quo cū in illo termino quiescat: mouebitur cū quiescit. Si vero in rotō est in termino ad quē: cū in termino ad quē etiam quiescat: mouebitur cum quiescit. Kursum cum in termino a quo nō dūz incep̄tus sit motus: in termino ad quē totū cōpletus sit motus. si tempus illud in quo ponitur moueri erit in termino a quo: tunc mouebitur ante dī moueri incep̄iat. Si vero erit in termino ad quē: tunc mouebitur post dī motus est totaliter cōpletus: dices vero q̄ sīm partem temporis sit in termino aquo et sīm aliam partem in termino ad quē idem inconveniens cōtingit q̄d prīm: nam cū diuidat motū sīm diuisione temporis: ut pbatur vi. phisi. tunc pars motus angelī erit ante dī moueatr: et ante dī sit aliqd motus: et pars motus ipsius erit post dī ultimo mutatus est. in quo nihil est motus: nullo ergo mō saluare possumus motū angelī esse in tempore: si nō pertransit medium marime cū sit qd diuisibile et sīm se totū vel sit in termino aquo vel in termino ad quē quisbus positis motus eius non erit in tempore. Preterea. omne tempus diuisibile est: si ergo moueatr angelus a termino ad terminū in tpe: in p̄ncipio illi⁹ temporis erit in termino aquo: in ultimo erit in termino ad quē ergo in medio temporis: et erit in toto tempore erit in medio. dicere ergo angelū nō transire medium: et transire in tempore: est inconveniens.

Incōtrarium est q̄ aut in eodem instanti est in termino aquo. et in termino ad quem: aut in alio et alio nō in eodem: q̄ ut pbatur est non est simul in plurib⁹ locis. Kursum b̄ posito nō esset motus: q̄ nihil me

XII.

uetur nisi ad id qd nō habet: quia habuibus presen-
tibus in materia cessat motus: vt dicitur in pmo de-
gene. Si ergo simul posset esse in termino a quo et
in termino ad quem nō moueretur ab uno tempore ad
alio. erit ergo in alio et alio instanti. Sed hoc esse nō
pot sine tempore. ergo r̄. Preterea. si dicatur q
inter illa duo instantia nō cadit tempus medium vñ
est dare duo instantia s̄m que angelus est in duobus
terminis. non tñ ppter hoc est motus ei⁹ in tempore:
qz inter illa duo instantia nō cadit t̄ps. Contra. Inci-
piat moueri aliqud corp⁹ cu⁹ incipit moueri angelus
et aliquā successio sit in motu angelī. opz corp⁹ in ali
quo spatio motu esse cū angelus sumū motu cōple-
vit. licet nō per tātum spatiū motum sit: per quā-
tum angelus motus est. Sed cum spatiū in quo mo-
tum est corpus sit qd diuisibile et quid quātum. ergo
dare est instans in quo motum est in medietate spa-
ti⁹ et instans in quo mutat⁹ est in medietate medietate
sic in infinitū. sive ergo infinita instantia inter
duo instantia in quib⁹ ponim⁹ corpus esse in duob⁹
terminis sū mot⁹ cū positi⁹ sit duo talia instantia re-
spōdere instantibus includētibus motu corporis. Sed
infinita instantia inter duo instantia cē nō possunt nisi
inter ea sit aliquid tempus continuū cum solū in con-
tinuo talem infinitatē reperire possumus. ergo si est
aliud et aliud instans s̄m qd angelus est in termino
a quo. et in termino ad quem inter duo illa instantia ca-
der tempus medium et erit motus eius in tempore
eius. Preterea. dato q inter illa duo instantia nō
caderet tempus mediū cum nō sit dare duo instantia
absqz aliqua successione. et nō sit successio in dura-
tione absqz tempore. adhuc motus angelī in tempore
erit. Preterea. si dicatur q angelus sit totuz tē-
pus est in termino a quo. et in termino temporis: est
in termino ad quem. ideo motus ei⁹ est in instanti nō in
tempore. Contra. Sicut duo termini temporis ut duo
nunc claudunt tempus. ita duo termini motus clau-
dunt motum. et est proportio quodāmodo terminorū
temporis ad terminos motus. sicut temporis ad mo-
tum. Nam sicut p totum tempus clausum inter ta-
les terminos est motus. ita per ultimū nunc: est ul-
timū mutat⁹ esse: et est totum mobile in termino ad
quem. In primo yo nūc est nūbil mutat⁹ esse: et est totū
mobile in termino a quo. et qz sibi inuicem correspō-
dent termini motus ad terminos temporis. ex quo
terminos motus damus in actu. oportet terminos
temporis in actu dare. ergo est dare ultimū instanti⁹ in
actu in quo est in termino a quo. et primū in quo est
in termino ad quem. nō ergo per totum tempus est in
uno termino: et in instanti quod copulatur ad ipm est
in alio. sed est dare duo instantia s̄m que est in duo-
bus terminis. Ulterius queritur. dato q substan-
tiā spūalis nō pertrāseat medium. vtrum in recessu
anīme a corpore sit motus eius in instanti vel in tē-
pore. et videtur q fiat in tempore: qz non est maioris
virtutis aīa q angelus: sed an. elius sive pertrāseat
medium sive nō. mouetur in tempore. ergo et anima
in tempore mouebitur. Preterea. quotienscūqz
est significare duos terminos in actu: est significare
et instantia in actu. Sed in recessu aīe a corpore est
significare duos terminos in actu: ut corpus a quo
recedit. et infernus vel paradisi ad quem vadit. agit
est dare ultimū in quo est in corpore vel in termino
a quo. et primū in quo est in termino ad quem. sed hoc
esse nō potest nisi motus eius sit in tempore. ergo r̄.
Incontrarium est. quia corruptio corporis est re-
cessus anime a corpore: s̄z corruptio. cu⁹ sit mutatio
sit in instanti. ergo et talis motus instanti erit. R̄no.
dicend⁹ ad p̄lmū questi⁹. q si velle⁹ sequi pos-

tionem anēpethe in assignādo causam quare requi-
ritur tempus in motu. videre quomodo motus an-
geli sit in tempore. potissime cum dicamus ipm tran-
sire p medium nō haberet difficultatē. Posuit enī
dicetus anēpethe. vt narrat Lōmentator. iii. p̄m.
duplicem causam quare tēpus requiritur ad motū.
vnā. ppter motum ipm sive ppter distantia ter-
minorū. altā ppter resistentia mediū. Ideo dicebat
qz pportio aque ad aerez in spissitudine nō est sicut
pportio motus lapidis sive nō est sicut pportio tēpis
qd regitur ad motū factū in aqua respectu mot⁹ sa-
cit in aere: sed pportio potētis continuitatis aque
ad potentia cōtinuitatis aeris: sive pportio spissitu
dinis virtusqz est sicut pportio tarditatis accidētis
rei mote ex illo in quo mouet: vt in aqua ad tardita-
tem accidente ei qz mouetur in aere imaginabat
enī qz instanti⁹ esset spaciū aque qz instanti⁹ aeris res
mota in vitroz spacio regrebat tantum dē tēporis
pter distantia terminorū. Sz diversificabat quā-
titas tēporis propter resistentia mediū. et quanti⁹ ad
illud tēpus qz accedit motui et supadditū ei p me-
di⁹ resistentia ei⁹ pportio tēporis motus s̄m maiore
et minor spissitudine mediorū. nō tñ diversificat pro-
portio tēporis simili sumptū s̄m diuerstāte plenitu-
dinis mediorū. Sz aut̄ hec positio vera esset: tūc qd
nō haberet difficultatē: dicemus. n. tēpus requiri
ad motū angelī. nō ppter resistentia mediū: s̄z ppter
distantia terminorū. Sed hāc positionē simpli assē-
tere s̄m Lōmen. nō est bonū. Nam s̄m eā vt Lōmen.
narrat. iii. phisič. demonstrationes phi false sunt. ne-
gat aut̄ ista positio vt Lōmen. dicit idē ppositiōes
p se notas: naz p se notum est qz pportio tēporis ad
tēpu. ceteris parib⁹ est sicut pportio virtutis ad vir-
tute vtstantia virtus mouet tantū mobile in tanto
tempore p tantū spaciū dupla virtus mouebit idē
mobile p idē spaciū in medietate tēporis: vt ostē-
dit phis. viii. phisič. Sed cum ex duplicitate virtutis
solū collat̄ resistētia. et nō fiat approximatio ter-
minorū: tota causa quare requiritur tēpus resistētia
erit. Nam si tante virtuti ppter resistentia regitur
tantū tēps duplīcī virtuti ppter minorem resis-
tentia: ut qz medio modo resistet medietas tēporis con-
gruit: si igitur est proportio virtutis ad virtutē: vt re-
sistētia ad resistentia: tota causa quare ibi regrit tem-
pus resistētia erit. Naz si requireretur ibi tēpus p
distantia terminorū. cu⁹ terminorū distantiaz et noīra
hypothēs facta: ponat tunc equalis temporū qd re-
greditur ad resistētia maioris virtutis et tēpori qd re-
quiritur ad resistētia minoris: aderetur equaliter tē-
pus: vt tempus ppter distantiaz terminorū posito
rum distare equaliter: non ergo erit eadē proportio
temporis ad tempus que virtutis ad virtutē. quia
quotiescumqz aliqua sunt proportionalia: si alib⁹
ez vel etiā omnibus addatur equalis quantitas.
proportionalia nō remanerēt locato de pportione
geometrica. s̄m quā inter virtutes et tēpora propor-
tio sumitur: vt si est pportio. iij. ad. vi. que est. viii.
ad. iii. Si ad. viii. et. xij. addatur equalis quantitas
vt binarius proportionalia nō erunt. Non enī est
proportio. iij. ad. vi. que est. x. ad. iii. cu⁹ vna sit sup
particularis cōtinens. bis totū et tertiam alia vero
bis totum cōtineat et medietates. Etiam si omnib⁹
predictis adderet equalis quantitas nō remanerent
proportionalia vt potest patere intuentis. Si igitur
resistētia maioris virtutis est minor resistētia et re-
spectu minoris maior. et est proportio resistētiae ad
resistētia nūc est virtutis ad virtutē. erit etiam pro-
portio temporis debitti ppter resistētia maiorē
ad tempus debitum propter minorē que est virtutis

ad virtutem. Si igitur utriusque istorum temporum ad dicitur equale tempus: ut tempus q̄ requirit motus ipse interceptus inter eam distantiā terminorum, tunc totius temporis quod requiritur ad motum factum a maiori virtute. ad totum tempus q̄ requiritur ad motum factum a minori nō erit sicut proportio virtutis ad virtutē quod est negare. sīm Lōmentorē propositionē per se notam. Et hoc est qd̄ innat̄ Lōmē. iiii. phisi. vbi anēpeche improbat dicas q̄ quādo quantitatibus proportionalib⁹ addit̄ eadem quātitas. aut diminuit̄ nō remanebit ppor tionales. Non ergo positio auēpeche sīm Lōmē. est simpliciter cōcedenda. Rursum nec concedere simplicitate debet solum resistentiā medi⁹ esse causam temporis quod requiritur ad motū. Nam si hoc esset tunc corpora super celestia monerentur in instanti cum in motu eorum nō sit resistentia medi⁹. Notandum ergo q̄ ut ait Lōmentor. Ad hoc q̄ tempus requiratur in motu ovōrē. sīle aliquā resistentiā inter motorē et rem motaz̄ quia motus omnis est sīm excessum potentie motoris sup̄ rem motam. Diversitas ergo motuum in velocitate et tarditate est sīm hanc proportionē que est inter duas potētias. s. in ter potētiām motoris et potētiām per quā res mota resistit. hec autē resistentia duplēciter pot̄ accipi. Primo ex ipso mobili. Secundo ex medio: vel etiā ex viroqz. quotiensq; enim mobile est actu distinctū a motore eo ipso q̄ est in aliquo loco q̄ motor velit quedam resistentiā ibi attēditur. et ideo in his omnibus que mouētur ex se quia sunt divisibilita in talia duo quoz̄ virum est per se mouēs et aliud per se motum. pōt̄ ibi tempus requiri ad motū ab ipsoq; resistentiā medi⁹. et huiusmodi dispositio est in aliisbus et in corporibus celestibus. ideo corpora super celestia mouentur in tempore. licet nō sit ibi resistentiā medi⁹. et si esset mot⁹ in vacuo animal moueret̄ in eo in tempore. Tamen quia corpora simplicia non distinguuntur inter motorem et rem motam. q̄ motor est forma. res mota est materia: ut Lōmen. dicit. in eis nulla resistentiā potest considerari. mouētis ad mobile: q̄ cum anima forma nō remaneat in materia potentia ad resistendū sīm eam resistentiā attēdi nō poterit. nō ergo mouētur in tempore graui et levia naturali motu subtracta resistentiā medi⁹. Hoc viso sciendū q̄ non solum sīm positionem auē peche sed etiā sīm positionē Lōmentoris saluare possumus motum angelī fieri in tempore. Ad cui⁹ evidentiā notādū q̄ angelus duplēciter mouetur. Primo in corpore assumpto. Secundo. p applicatiōnem virtutis ad diuersa spacia. Motus autem quē habet in corpore assumpto. requirit tempus duplēciter. Primo: ppter resistentiā motoris ad mobile: quia corpus assumptum est actu distinctū ab angelō. Secundo: ppter resistentiā medi⁹. Nam et si ipsi angelō nō resistat medium. resistit tamen corpori assumpto. Cum vero mouetur per applicatiōnem virtutis ad diuersa locoz̄ spacia: tunc requiri tur ibi tempus: ppter distinctionē angelī applicatiōnis virtutē suam ad corpus. ad quod eam applicat. Itud tamen tempus qd̄ requiritur ad talem applicationem nō est eiusdem rationis cum tempore quod est passio primi motus: quia talis applicatio nō reducitur in motum celi. Patet ergo etiā ratione resistentiē motum angelī fieri in tempore accipiendo resistentiā nō solum pro impedimento medi⁹. Sed large ut dicamus talem resistentiā esse cum est distinctionē motoris ad mobile vel applicatiōnis virtutē. ad id cui applicat. Nam eo ipso q̄ mobile est distin tum a motore. si est in aliquo loco q̄ motor velit

ibi aliqua resistentiā attēditur. Rursum eo ipso q̄ virtutem applicans est alibi q̄ id cui virtutem applicare debet. si sit distinctū ab illo ibi quedā resistentiā dici potest. et sic accipiendo resistentiāz requiri tempus in motu corpora super celestia. eo q̄ ibi motores a mobilibus sunt distincti. Etiam in motu animali dato q̄ nihil impediens esset ex parte medi⁹. Nam et si in quolibet cōposito sit una forma: unde remota anima a corpore non videtur aliud relinqui q̄ in amotione formarū simpliciū a suis materiis. tamen q̄ anima potest considerari duplēciter. vel formalitatralis: ut anima corpori animato competit duplex motus. unus naturalis qui sit per gravitatem inclinatē deorsum que gravitas sequitur animā non ratione qua anima. sed ex eo qd̄ est forma mortis sīm q̄ cōcēnit cum ceteris formis que sunt pictriones corporum in quibus dominatur terra. et elemētum graue. aliis est motus animalis qui est ad omnem differentiā positionis qui sit per appetitū et cognitionem. Cum intelligimus animā mouere suū corpus per appetitū et cognitionē: remanet in corpori reportēta per quā resistit quodāmodo tali motu: q̄ remanet gravitas. unde cum dicitur q̄ motus sīm quē anima mouet corpus: requirit tempus. intelligēdū est de motu qui sit per cognitionē et appetitū: sive de motu animali: nō de motu naturali. Rursum in motu angelī. ut patet tempus requiritur. vel proper distinctionē motoris ad mobile: et resistentiā medi⁹: ut cum mouet in corpore assumpto. vel proper distinctionē applicatiōnis virtutem ad id cui applicat: ut cum mouetur per applicationē virtutis. In omnibus enim his aliquis modus resistentiā at tenditur. In motu tamen corporū simplicium: vel etiam in motu animali et naturaliter mouētur tota causa quare tempus requirittur. est resistentiā medi⁹. nulla ergo virtus creata mouet in tempore nisi in motu quo mouet aliquis modus resistentiē attēdatur. verum tamē talis resistentiā consideranda sit. cum prima causa mouet: alibi locum habebit. Ad primum dicēdū q̄ tota causa quare requiriatur tempus in motu graui et leui est resistentiā medi⁹. motus tamen angelorum esse potest in tempore absq; resistentiā medi⁹. ut patet per habita. Ad secundū dicēdū q̄ illuminatio que sit ab oriente in occidens in instanti nō est p motum lucis sed per continuā generationē eius. In his autē que inducuntur in instanti licet ordine causalitatis et origine naturali se precedent. in eodem tamen instanti fiunt. Nam licet illuminatio aeris sit causa multiplicatiōnis speciei et multiplicatiōis speciei sit causa visionis in eodem tamen instanti est illuminatio aeris multiplicatiōnis speciei et visio. ita licet gignitio speciei lucis in parte propinquā solis sit ratio quare gignatur in parte magis remota. tamen q̄ huiusmodi generationes instantanee sunt in eodem instanti omnes esse poterūt. et solum ordine causalitatis et naturali origine se precedent. unde nō est una et eadē species lucis quis successivē esse habeat in diuersis partibus medi⁹: sed semper est alia et alia. tamen est una virtus angelī per cuius applicationē ad spaciā mouetur angelus sīm q̄ successivē ad diuersas partes spaciū vel medi⁹: est talis virtutis applicatio: habet tamen angelī motus magnā similitudinē cum multiplicatione lucis. Iz nō possit dici esse in instanti ut talis multiplicatiō dicuntur. que similitudo in secundo libro forte ostendetur. Ad tertium dicēdū q̄ sīm modum ordinis que videmus motus omnium corporū reducunt immotū primi mobilis. et si non ex parte mouētis. saltē ex parte ipsius mobilis.

XII.

Nam naturaliter loquendo semper primū in quolibet genere est ratio omnī eorum que sunt post. tō motus omnī corporū sī ea que accepimus ex sensibus reductūr in motum celi. vnde nullus motus alicuius corporis est velotior motu celi. Nam cum mensura in omni genere habeat rationem minimi. motus ille erit velocissimus motū. et quia tempus quod requiritur ad motum angelī cum sit alterī rationis q̄ tempus que est passio primi motus modi etiam vel forte nullam proportionem habet ad ipm. nullum igitur corpus sī velocitatez sui motus est comparabilis motū angelico cum tēpora mensurā tales motus eiusdem rationis nō existunt. vt rūtamen sī alium modum ordinis et miraculose posse esse motus corporis in rāto tempore in quāto est motus angelī nō est presentis speculationis. Argumenta autem in contrarium ratione cōclusionis aliquo modo cōcedi possunt eo q̄ cōcluditur motū angelī esse in tēpore quod cōcessimus probatio tamen eorum nō multum cogit: q̄ fundat se super auctoritate pbi qui solum de motu corporum est locutus.

Ad id autem q̄ vltius queritur. vtrū motus angelī esset in tempore dato quod nō transiret medium. Dicendū q̄ sic. Nam si angelus mouetur de termino ad terminū: vt ab oriente in occidens: vt probabitur est dare vltimū instans in quo est in oriente. et primum in quo est in occidente. et quia semper successio instantium potest appellari tempus. esset motus eius in tempore etiam si per medium nō transiret. sed būusmodi tempus nō erit eiusdem rationis cum tempore quod est passio primi motū cum sit cōpositum ex instantibus. hanc autem veritatem tripli ei via declarare possum⁹. Primo ex eo quod est formale in tempore: vt quis habet rationem numeri. Secundo. ex priori et posteriori que de necessitate requiruntur ad motum. Tertio. ex differentia quam habet motus angelī sic acceptus ad motus et mutationes quas videmus. Primum sic ostenditur. Nam vt tactum est: tempus habet rationē numeri quia a se cōtinuitatē nō habet. sed habet cōtinuitatē a motu. et insomia a magnitudine: vt dicitur. v. metra. et etiam in libro phisicoru. in pluribus locis eadem habetur sententia. Nam sicut. v. pedes p̄ se dicunt numeri et ratione quinarij cōtinuitatē nō habet. sed. v. pedes in ligno vel in alia re p̄tinna qd cōtinuum sunt nō rōne qua numer⁹: sed ratione subjecti in quo existunt. sic et tempus de se numerus est. est enim numerus numerat⁹. vt traditur. iiii. phisic. Nam ipsa prius et posteri⁹ in motu numerata: complent rationē temporis. Si autem tempus est quid continuus. hoc est ratione subiecti in quo existit. est autem hec differentia inter cōtinua et non cōtinua: quia in cōtinuo nō est dare duo indiuisibilia cōtinua vel cōrigua vel cōsequenter se habentia vt in una linea cōtinua. punctus puncto nec est continuus nec cōtinuus nec cōsequenter se habens. sed semper inter duo puncta cadit linea media. Sed in non cōtinuis nō est in cōueniens indiuisibilia consequēter se habere. Nam si due linee nō cōtinue conjugātur et non contiguerit: erit ibi dare duo puncta consequēter se habentia. nam cuilibet linee propria puncta respondent: et quia unum est tempus omnī tempore ratiū quod ut in subiecto est in motu primi mobilis cum ille motus sit unus et cōtinuus semper uni formis tempus quid cōtinuum erit nō ratione sui: sed ratione motū in quo existit. igitur sicut in linea cōtinua nō est dare duo puncta inter que nō cadat linea media. sic in tempore nō est dare duo instantia inter que nō cadat tempus medium. Et ideo cum est mo-

tus de forma ad formam: vt si viuus fiat mortuus dicimus subiectum trānsmutationis nō esse simul et semel sub diversis formis. nec tamen damus ultimum instans in quo est sub prima forma. sed per totum tempus dicimus ipsum fuisse sub forma viu. et postea in instanti quod copulatur ad dictum tēpus est mortuum. nam si darem⁹ vltimū instans in quo aliquid est viuum: et primum in quo est mortuū. cum inter quelibet duo instantia cadat tempus medium. esset dare tempus in quo nec esset viuum nec mortuum. ideo pbs. viii. phisic. ad vitādūm hec et similita in cōuenientia dicit instans semper esse posteroris rei sive attribui forme posteri⁹ introduce. sed si tempus non esset quid continuum: sed cuilibet motu respōdet propriū tempus in eo existens cum omnes motus nō sint cōtinui. ita quod unus alij continuet in tempore esset discōtinuatio. et quia in non cōtinuo non est in cōueniens dare duo indiuisibilia simul cuilibet tali temporis respōderent propria instantia. vnde semper esset dare vltimus instans in quo aliquid est tale. vt esset dare vltimū instans in quo aliquid est viuum q̄ si etiam esset dare primum in quo est mortuū. nō tamen esset dare tēpus in quo nec esset mortuū neq̄ viuum: quia inter talia instantia nō oportet dare tēpus intermediū: quia sī ipso thesē tempus ponitur intercīsum. cum igitur tempus mēsurans motum angelī nō sit quid cōtinuum. eo q̄ operationes sīm quas in locis esse dicūt cōtinuationem nō habet ad inūicem et perissime oportet nos dicere tale tempus in cōtinuum esse cū supposuerimus angelū medium nō transire: erit dare vltimū instans in quo angelus est in termino a quo et primum in quo est in termino a quē. Nec dicere possum⁹ q̄ per totū tempus fuerit in termino a quo et in instanti quod copulatur ad ipm est in termino ad quē: q̄ ille modus dicendi habet solum in mensura cōtinua veritatem. cum igitur semper successio instantium possit dici tempus: nec tollatur ratione temporis: quia collatur cōtinuitas cum tempus de se sit numerus erit motus angelī in tempore dato q̄ nō transiret p̄ medium. Secunda via ad inuestigādūm hoc idem sumit ex prioritate et posterioritate que de necessitate annera sunt omni mutationi. vnde et pbs. v. phisic. ait quod mutatio est ex quadam in quida et q̄ in ea est aliquid prius aliquid posterius. et q̄ hoc ipm nomen mutationis manifestat. Si igitur de ratione motus et mutationis est prius et posterius. vel nō sunt sine priori et posteriori cum mensura sit analoga mensurato oportet in tēpore prius et posterius assignare. hoc autem quinq̄ modis intelligi potest. Primo q̄ sumatur prius et posterius sīm duo instantia includentia unū tempus. quorū unū sit prius: aliud posterius. Secundo q̄ prioritas et posterioritas sumatur penes duo tēpora cōtinuata ad unū instantia. quorū temporū unū erit prius aliud posterius. Tertio q̄ hec sumatur penes instantia et tempus. Nam semper ante quodlibet tēpus fuit instantia p̄ncipium illius temporis. et post quodlibet tempus est instantia quod est finis eius. Si ergo cōparamus instantias ad tempus cuius est princi⁹ p̄ sic instantia est prius et tēpus posterius. Si vero cōparamus ipm ad tēpus respectu cuius se habet vt finis. sic instantia est posterius et tempus prius. Quarto modo prioritas et posterioritas accipi potest penes duo instantia nō includentia tempus aliquod quorū sit viu prius et posterius. Quinto modo hoc posset intelligi penes duo tēpora nō includentia aliquod instantia. Iti. v. modi assignati prioritas et posterioritas sic se habent q̄ quint⁹ modus est omnino impossibilis. alij vero

quatuor possibles sunt. Nam ponere duo tempore inter que non includatur aliquod instantis non est possibile. habet enim se instantis ad tempus: ut punctus ad lineas. sicut vñt philosophus. in. iiiij. phisiç. et si-
cūt nūc possunt accipi due linee inter quas non ca-
dat alius punctus medius. sic nec duo tempora
sumi possunt inter que nullum instantis medium ca-
dat. Nam si linee sunt continue. tunc inter eas ca-
dit unus pūctus medius cum cōtinua ad unum
aliquē cōmūnem terminum copulentur. et habeant
ultima vnum. si vero non sunt continue sed discon-
tinue tunc inter eas cadunt plura puncta media. eo
q̄ custibet earū propria puncta respōdent. sic etiā
semper inter duo tempora cadit aliquod instantis me-
dium. nam si illa sunt continua tunc cadit ibi unum
instantis ad quod copularū. Si vero discontinua:
tunc cadunt ibi plura instantia vel tempus cum plu-
ribus instantibus. alijs quatuor modi possibles sunt.
sed quartus modus reperiatur in motibus angeloi-
rum. tres vero primi in motibus corporoꝝ. nam cum
corpora mouētur ante omne mutatū esse precedit
mutari: et quia non est dare primum mutari nec pri-
mum mutatum esse maxime in motu continuo non
solum ante omne mutatū est: est dare mutari: sed etiā
ante omne mutari est dare mutatum esse. Nam mu-
tari et mutatum esse in motu continuo de quo loqui-
mur conueniunt et differunt. conueniunt: quia nec
est dare primum mutari nec primū mutatum esse.
differunt: quia est dare ultimum mutatum esse. sed
nisi est dare ultimum mutari. que omnia ex conti-
nuo sumunt originem quod est diuisibile in semper
diuisibilia. Et quia mutatū esse est terminus ad mu-
tari sicut instantis comparatur ad tempus: sic muta-
tū esse se habet quodammodo ad mutari. Et sic
accipiendo mutari et mutatum esse: mutari erit in
tempore mutari esse et in instanti. Si ergo ante om-
ne mutatum esse est dare mutari. et ante omne muta-
ri mutatum esse: cum inter duo mutata esse inclu-
datur aliquod mutari: tunc prioritatis et posteriori-
tas ibi sumetur prout duo instantia includunt ali-
quod tempus. cum vero unum mutatum esse ac-
cipitur inter duo mutari. tunc ibi prius et posterius
sumetur qm̄q̄ duo tempora includunt unum instantis.
cum vero mutatum esse comparatur ad mutari pri-
us. tunc prioritatis et posterioritas sumetur per com-
parationem ad tempus et instantis non tamen prout
tempus comparatur ad instantis quod est principius
eius: sed ad instantis quod est finis ipsius. ita q̄ tem-
pus precedit et instantis sequitur. sicut in exemplo
proposito mutatum esse sequitur et mutari precedit.
Sed si mutatū esse comparetur ad mutari qd̄ sequi-
tur. quod licet non sit necessarium: est tamē possibile.
Nam et si est dare mutatum esse post quod non se-
quitur mutari. hoc est tamē solum mutatum esse ul-
timum post vero omnia alia. mutata esse mutari se-
quitur. et tunc mutatum esse et mutari sicut se habent
prius et posterius sicut instantis et tempus. non sicut
instantis ut est finis temporis sed ut est eius principiū.
patet igitur tres primos modos prioritatis et posterioritatis reperi in tempore cōtinuo. et etiā
in motu quod mensuratur continuo tempore. Sed
cum tempus mensurās motu angelī non sit quid cō-
tinuum non erit ibi sumere prioritatem posteriorita-
tem prout sumetur in duobus nunc includētibus tē-
pus vel in duobus temporebus inētibus nūc.
Sive prout prius et posterius se habet ut nunc et tē-
pus: quia tales prioritates et posterioritates sumet-
ur in mensura cōtinua. nec etiam quintus modus
prioritatis et posterioritatis poterit accipi cum ille-

modus sit impossibilis. Si igitur non est dare motu
nec mutationē nisi ibi sit accipere aliquo modo pri-
et posterius loquendo de motu angelī: ut hic loqui
mūr ibi prioritatis et posterioritas sumetur sūm q̄ duo
nunc consequenter se habet absq̄ tempore medio.
est igitur dare vnum instantis in quo est in termino a
quo et aliud in quo est in termino ad quē. conseque-
ter se habens illi absq̄ tempore medio. et quia ta-
lis successio instantium potest dici tempus ut patet
perhabita erit motus angelī in tempore si non per-
transit medium. Tertia via ad venādum hoc idēz
sumitur ex differentia quam habet motus angelī sic
acepsus ad motu et mutationes quas videmus.
nam nihil sit nouum in istis corporalibus absq̄ ali-
quo motu precedente: ut videtur velle philosophus
viii. phisiocoꝝ. Nam licet illuminatio aeris sit in
instanti. si tamen aer de non illuminato debet fieri
illuminatus. oportet aliquę motum precedere: ut
puta solem accedere ad emisperiuꝝ nostrum. Sem-
per ergo mutatio est terminus aliquius motus. dif-
ferenter tamen: quia aliqui mutationi responderet
motus proprius. et quasi eiusdem generis. aliquan-
do non. Nam cū sumuntur mutationes sūm genera in
quibus est motus: et motus proprii responderet pos-
sunt. et iōcalefacto esse responderet calefieri et dealba-
to esse dealbari que quasi vngencia sunt ad innicē.
Introductioni tamen forme substancialis non respon-
det motus eiusdem generis. nam cum in substātia
non sit motus. quia ibi non est contrarietas: vt dicitur.
v. phisiocoꝝ. Introductio forme ignis non sequitur
motum eiusdem generis. Sed qd̄ debet fieri ignis
calefit et in ultimo termino calefactiōis cum mate-
ria est summe disposita introducitur forma ignis.
Et quia calefieri est alterari mutatio in substātia vel
introductio forme substancialis sequitur alterationē
qui est motus in qualitate non in genere substātie.
sic etiam illuminati esse cum sequatur motum loca-
lem: ut ad accessum solis ad orizonta nostrum non
sequitur motum eiusdem generis. est ergo hoc com-
mune cuilibet mutationi corporali q̄ est terminus
alicius motus. licet aliqui respondeat motus pro-
prius: et quasi eiusdem generis alicui nō. Et quia mo-
tus mensuratur tempore et quādū durat motus non
est mutatio que est terminus motus. dicimus q̄ ali-
quid q̄ totum tempus est tale. et in instanti quod se-
quitur ad tempus quod est mensura illius motus cu-
ius mutatio est terminus non est tale. Sed cum ange-
lus a termino a quo vadit ad terminū ad quē. talis
mutatio non est terminus alicius motus. et ideo nō
dicimus q̄ per totū tempus fuit in termino a quo.
et in instanti quod se sequit ad illud tempus est inter-
mino ad quem. quia iste modus est proprius muta-
tionum que sunt termini motus. Sed oportet nos
dare instantis ultimum in quo est in termino a quo.
et primum in quo est in termino ad quem. Et quia
talis successio potest appellari tēpus. motus angelī
mensuratur tempore: etiam si non transeat medium.
Sed si sic dicimus quod credimus esse bene dictū.
occurrit nobis granis dubitatio. Nam licet motus
angelī non mensureretur tempore que est passio primi
motus. attamen: quia huiusmodi tempus est quan-
do est motus angelī. oportet tempus nostrum vel
aliquid in tempore nostro respondere mensure mo-
tus angelici. Si ergo est dare vnum instantis in quo
angelus est in termino a quo et aliud in quo est in ter-
mino ad quem absq̄ tempore medio. istis duobus
instantibus vel respondebit vnum instantis in tem-
pore nostro vel duo instantia. Si vnum cum in-
stantis in tempore nostro: sit quid indimissibile erit

angelus in eodem indivisibili in pluribus locis qd inconveniens videtur. Si vero duo instantia cum inter quilibet duo instantia temporis nostri cadat tempus mediu. erit dare tempus in quo non est in termino a quo: nec in termino ad quem. Ideo notandum qd si aliqua intercisa supponatur continuo: in continuo erit dare unum punctum in intercisis duo. nec tū propter talem pluralitatem punctorum intercisa excedunt cōtinua. quia punctus additus quanto nihil auget. Si ergo essent due linee eaeles: et una dividideretur et alia remaneret continua si partes diuisa adaptarentur super continua in inciso ne partium diuisarum duo puncta. In linea tamen continua non essent assignare duo puncta simul. Si autem quereretur duobus punctis que sunt simul in linea intercisia aut responderet unus puncus in linea: continuant duo possemus dicere quod nec unus nec duo sed unum linea intercise cum suo puncto correspondet in continua linea solum: alti vero linea intercise cum suo puncto: responderet in linea continua punctus et linea. Sic quia tempus quod mensuratur motum angelii non est quid continuum: est ibi dare duo instantia simul absqz tempore medio. unde dicere possumus qd illis duobus instantibus in tempore nostro: nec respondent duo instantia proprie: nec unum: sed quatinus est in termino a quo. respondet est tempus solum cum est in termino ad quem responderet mensura illi in tempore nostro: instans et tempus. ita quod si angelus non transit medium referendo motum eius ad tempus nostrum dicendum qd per totum tempus est in termino a quo et in instanti quod copulatur ad ipsius est inter mino ad quem. Sed si huiusmodi motus referatur ad mensuram propriam ei dare vltimū instans in quo est in termino a quo et primum in quo em in termino ad quem absqz tempore medio et quia per se est qd quilibet motus comparetur ad propriam mensuram per accidens vero est qd comparetur ad aliam: debet dici motus angelii fieri in tempore non in instanti. sicut dicimus motus corporales fieri in tempore. Quod si tamen huiusmodi motus comparentur ad nunc eternitatis cum nunc includat omne tempus: omnis motus fieri in instanti. sicut igitur non est bene dictum quod motus corporales fiant in instanti: sed in tempore cuius hoc conueniat eis sim mensura propria: et non aliud. Sic non est benedictum: quod motus angelii ci fiant in instanti sed debet dici qd fiant in tempore cum hoc conueniat eis sim mensura propria: et non aliud. Sciendo namen quod rationabiliter sustineri posset non esse in convenientiis duobus instantibus mensurantibus motum angelii. Responde unum instans in tempore nostro ut in secundolib. patere poterit. Ad primum dicendum qd ratio illa arguit ex falsa imaginatione: imaginatur n. tempus quod mensuratur motum angelii esse quid continuum et non componi et instantibus: sed ut habitur est tale tempus non est quid continuum et est compositum ex instantibus: et quia in instanti non est proprio quies non quiescer cum mouebitur nec mouebitur cum quiescit. sed sicut motus eius accipitur secundum duos terminos absqz medio: sic duo instantia accipientur absqz medio: et ista duo instantia mensurabunt totum motum eius in quorum uno est in termino a quo et in alio in termino ad quem. et per hoc patet solutio ad secundum. quia licet huiusmodi tempus sit quid diuisibile et in principio illius temporis sive in primo instanti sit in termino aquo in ultimo vero sive in alio instanti

ti sit in termino ad quem in medio autem non erit alicubi. quia inter illa duo instantia nihil cadit medium. Ad primum in contrarium dicendum qd in alio et in alio instanti est angelus in duobus terminis. Sed tempus inter illa duo instantia non cadit tempus medium. qd mensuratur motus angelii non est quid continuum.

Ad. ii. ob qd si angelus et corpus simul inciperent moueri quando angelus cōpletus esset motum de corpore nihil motus esset vel corpus non esset in alio sermone. Nam ut dicitur est si coparamus motus angelii ad tempus nostrum. motus eius est in instanti et qd in instanti temporis nostri non potest esse aliquis motus corporalis corpus illud non esset in alio sermone: et iō rō arguebat ex suppōe sibi. Quidā tū cōceperit ipsum possesse in aliquo termino si incipiat moveri cū angelō: tū hoc dicere et sustinere angelus non transire per medium. propter ordinem partium vniuersi istam questionem tamen mouimus sub forma p̄retaria supponendo ipotesim falsam. licet enim aliquando falsa suppositione potissimum. cum ex tali suppositione veritas aliqua declaratur.

Dicendum qd si in illo instanti in quo anima definit esse forma corporis a corpore recessus anime a corpore sit corruptio corporis. intra illud qd scribitur circa finē primi de anima: egrediente de anima a corpore corpus expirat et marcessit simile indicium est de tali motu et de corruptione corporis manente nostra ipotesi. et quia generatio et corruptio instantiae sunt: de necessitate talis motus mensuratur instanti. Nam si spiritualis substantia non transit medium. in illo instanti quo non est in termino a quo. est in termino ad quem. cum igitur separatio anime a corpore. fiat in instanti motus anime in instanti erit. Ratios autem que adducebantur ad ostendendum angelum moueri in tempore si bū considerantur. non arguant motum anime esse in tempore. sed magis contrarium. et qd sit in instanti. Nam prima ratio robur sumebat. quia erat dare ultimum instans in quo est angelus in termino a quo. et primum in quo est in termino ad quem. et huiusmodi successio instantium appellabatur motus. Sed in anima non sic dicere possumus. Nam si anima recedit a corpore. cum definit esse forma et suppositum est: cum non sit dare ultimum instans in quo est in corpore. non erit assignare predicta duo instantia: sim quorum successionem summatur tempus. Quod autem ultimum instans dare non possumus patet: dicimus enim cum homo moritur. qd per totum tempus est homo et in instanti. quod copulatur ad illud tempus est mortuus. nam cū sit dare primum instans in quo est mortuus. quia instans semper est posterioris passionis: et forme. posterius introduce: si esset dare ultimum in quo est homo. cum inter quilibet duo instantia cadat tempus medium. esset dare tempus in quo nec est mortuus nec vivus. Sed qd quatinus

anima est forma corporis: hoc est hoc: non erit dare vel
timus instans in quo anima est forma in tali muta-
tione; sicut nec est dare ultimum in quo habens ta-
lem formam est homo: et quod non est significare duo in-
stantia. scilicet ultimum in quo anima est in corpore, et interme-
dia a quo, et ipsum in quo est in termino ad quem cum dicere
miseretur motum angelii esse in tempore est si non pertransiret me-
dium propter talis significacionem. Motus autem vel mu-
tatio erit in instanti non in tempore suppositis quod supposuit
miseretur. Rursum et alie due viae hanc veritatem excludunt.
Nam ut dicebatur recessus angelii a termino a quo non erat terminus aliquius motus, et ut patuit si
poteramus dicere quod per totum tempus angelus erat in ter-
mino a quo, et in instanti quod copulatur ad ipsum: erat
in termino ad quem, unde non poteramus prius et po-
sterius in motu angelii significare penes tempus et instantias
sed penes instans et instantias: sine penes duo instantias
non includentia tempus. Sed cum recessus aieatur a corpore sit
corruptio corporis et corruptio talis sit terminus mo-
tus poterimus dicere tales recessus fieri in instanti:
sicut et alias mutationes quod sunt termini motus instantias
dicimus. Ex hoc autem patet quod in tali recessu prius et posterius assignare poterimus penes tempus et in-
stantias: ut dicamus aliam per totum tempus esse in corpore et
in termino a quo et in instanti quod copulatur ad illud si
esse in corpore nec in termino a quo: erit ergo de ne-
cessitate in termino ad quem posito quod non trahat me-
dium, et ita motus eius sumi mutatio instantanea erit,
quia quod per accidens ex hoc sumitur robur, quod ut superius ta-
ctus fuit si motus angelii refereretur ad tempus nostrum et
non pertransiret medium motus eius diceretur instantaneus: Sed recessus eius a termino in quo erat: per
accidens comparabatur ad tempus nostrum, quod se aut ad me-
suram permanet, sed cum corruptio corporis sit terminus
motus quod mensuratur tempore quod est passio primi motus: per se
erit quod separatio aieatur a corpore quodammodo copetur ad
tempus nostrum. Si igitur anima in illo instanti in quo desin-
it esse forma corporis desinit esse in corpore: motus eius
erit instantaneus: dato quod non trahat medium. Sed si
queratur: ut sit necessarium aliam non esse in corpore: cum desinat
esse esse forma corporis. Dicendum quod non. Nam sicut
angelus potest esse in corpore nostro simul cum anima: quod est
forma eius. Sicut multo magis anima esse poterit per ap-
plicacionem virtutis in corpore nostro simul cum aliis for-
ma posterioris introducta: postquam desinit esse forma:
nisi forte per violentiam traheretur et compelleretur extirpare:
per se tamen loquendo in illo instanti in quo desinit esse forma
corporis potest esse in corpore: et recedere a corpore si
placet sibi, cum ergo queratur: utrum in recessu anime
a corpore sit motus in instanti. Dicendum quod potest
esse instantaneus et non instantaneus. Instantaneus
autem erit si cum desinit esse forma desinit esse in corpo-
re: non instantaneus autem: si cum desinit esse in corpore ut
forma: ad hoc potest remanere ibi ut motor: vel saltem
per aliquam applicationem virtutis. Et tunc prout spe-
ciat ad propositum id est erit in deo de ea et de aliis sub-
stantiis separatis. Nam si remanet in corpore ut mo-
tor: vel per applicationem virtutis si ab eo recedere de-
bet, erit signare ultimum instantis in quo est in corpore
et in termino a quo et primo in quo est in termino ad quem
sicut in motu aliis substantiaz separataz duo talia
instantia signare contingit. Patet ergo motus ange-
li semper esse in tempore modo quo dictum est: sine trah-
tate per medium sive non. Anima vero motus: si non sit
ibi transitus medium: cum desinit esse forma corporis
potest esse instantaneus et non instantaneus: ut dictum est: oportet
vero alii motus animae post tale motum de necessitate
erunt in tempore, et erit simile iudicium de ea: et de aliis
substantiis separatis. Viso quomodo regitur tempus ad

motu substantiaz separataz: sive pertransirent medium
sive non. quod ut habitus est contingit eas semper pertransi-
re medium bene se haberet aliqua dicere de velocita-
te eorum: et de conditionibus temporis quod requiritur ad ta-
lez motuz: tamen quod talia plene per paucavera declarari non
possunt. ne sit sermonis prolongatio ultra quam presens
requirat materia usque ad secundum librum differemus
ipsa ea ibidem lucidius tractatur. Ad primus dicendum
cum quod motus anime ut dictum est in recessu eius a
corpore potest esse in instanti licet non sit necessarium ipsum in
instantaneum esse. Et quod arguitur quod non est maioris vir-
tus quam angelus. Dicendum quod hoc non est propter ma-
ioritatem vel minoritatem virtutis: sed quod talis muta-
tio est terminus motus quod de mutationibus ange-
lorum dicere non possumus. Ad secundum dicitur quod cum
corpus corrumperet per cuius corruptionem est separatio anime ab
ipso non proprio dicitur esse actu nisi in ter-
mino motus: ideo quodammodo mouebatur ad corruptio-
nem secundum quod huiusmodi in potentia dicitur. Nam mo-
tus ut scribit tertio physici est actus entis in potentia
secundum quod in potentia. In termino autem motus quod est mu-
tatio esse et corruptio esse: tunc est separatio anime ab
ipso: unde non est propter ponere duos terminos in
actu: nec est dare ultimum instantis in quo anima est for-
ma corporis. ideo non est necessarium talcum motus
esse in tempore. Ad illud in contrario dicitur quod corru-
ptio de necessitate est etiam in instanti accipiendo cor-
ruptionem: ut est mutatio et terminus motus et quod cor-
ruptionis corporis non est separatio anime a corpore quo
cummodo: sed solus est separatio ab eo secundum quod est forma
bene arguitur quod de necessitate in instanti anima desinit
esse forma. Sed non arguitur quod necessario mouatur
in instanti: quod postquam desinit esse in corpore: ut forma
potest ibi esse ut motor: vel saltem per aliquam applica-
tionem virtutis. Recurrentem est igitur ad id quod in pinci-
pali solutione dictum est: ut possibile esse in recessu
anime a corpore: si tamen pertransire medium motus eius esse
in instantaneum: et non instantaneum ut ostensum fuit.
Uper littera sapillo. (Non quasi spatiosa
magnitudine.) Notandum quod verba Aliug.
qui inducit magister intendit separare
a deo oportet extensionem et omnes quantitatibus
dimensum: nam quicquid est extensus vel est extensus
per se sicut corpus: vel est extensus per accidens: sicut
ea que extenduntur extensione corporis: sicut quanti-
tates corporales. Ad ostendendum igitur quod deo non
competit quantitas dimensum per se: dicitur quod non extensis
sicut binius. Ad insinuandum vero quod ei non competit
quantitas dimensum per accidens. Subdit quod non extendi-
tur: sicut lux ista corporalis que multiplicatur et diffun-
ditur per qualibet partem medium. Item sapillo.
(Sed potius sicut in duobus sapientibus.) Notandum
quod sicut sapientia est in duabus sapientibus ita secundum
aliquam similitudinem deus est in rebus: nam sapien-
tia in maiori corpore non est maior: nec in minori mi-
nor. Sic deus non dividitur divisione rei: sed totus in
qualibet rei existit. Advertendum tamen quod maio-
ritas et minoritas duplum potest attendi. Primum igitur
quantitatem molis et quantum ad hoc immo non est
maior: sapientia quam in alio: et quod talis magnitudo sa-
pietie non conuenient: et talis magnitudinem negat ver-
ba Aliug. coenire sapientie: cum dicitur quod non est ma-
ior: sapientia in maiori corpore et minor in minori.
Alio modo potest attendi majoritas vel minoritas
secundum quantitatem virtutis: et hoc potest esse du-
pliciter extensiva et intensiva. Utroque tamen modo
una sapientia est maior alia. Est enim unius sapientie
alio extensiva cum plura sapit. Intensiva ver-
o cum ea clarius cognoscit.

Uncirgo ad propositi ec.) Quia magister quodammodo disgracionem fecerat determinando de existentia dei in rebus: et rerum in deo: et de locabilitate creaturarum cum deberet determinare de scientia et sapientia dei. hic in parte ista revertitur ad propositum de ea determinandas. Et duo facit: q; primo continuat se ad dictam: dicentes se velic determinare de divina sapientia vel scientia. Secundo exegit de proposito ibi. (Hic quod oritur.) Circa quod duo facit. q; primo quidem utrū diuina scientia sit causa rerum. Secundo mouet quoniam circa augmentum et diminutum eius. Seda ibi. (Preterea quis lolet.) In p. xxix. vi. Circa primū duo sa. q; primo mouet quoniam de cālitate diuine scie: vel p̄scientie. Sedō. de infallibilitate eius. Seda ibi. (Ad hoc autem quod sū predictū.) Circa primū. d. sa. q; primo incedit ingredio. Sedō. determinando. Seda ibi. (Hanc igitur que vñ.) Circa primū. d. sa. q; p̄ ostendit diuina potestia vel p̄scientiam cām rerum. Sedō. arguit ad oppositū. ibi. (Ad si ita.) Circa primū duo sa. q; p̄ ostendit p̄ rōnem diuinam scientiam vel p̄scientiam eē cāz rex. eo q; posita ponuntur res euēntia. non posita non ponuntur. Sedō ostendit h̄ idem p̄ auctoritatē Aug. q; vult creaturas non ideo deo noſſe q; sunt. Sed q; non sit: ideo sunt. Seda ibi. (Qui sententie Augu.) Deinde cū dicit. (Ad si ita ē.) Arguit ad partes oppositā. et tria facit. q; primo ostendit scientia dei non esse causam cām rex: q; sic est cā malorum cā mala scientia ab eo. Sedō. addit scira non esse causam diuine scientie. Tertio. adducit auctoritatē originis dicitis p̄tra riū q; ait res non esse futuras q; scītur a deo. s; scīri a deo futuras eē. q; future sunt. Seda ibi. (Nec ei res.) Tertia. ibi. (Originēs tñ.) Tūc legitur illa pars. (Hic igitur que vñ.) In qua postea incēſt opponēdo incedit determinando. Et duo facit q; primo exponit auctoritatē originis dicēs non ē intelligendū p̄ verba originis scīta et cām diuine scientie. s; ideo dictū est q; res future sunt a deo scītur. q; nisi future ēent non scīretur ab ipso. Sedō ostendit qualiter intelligendū sit diuina cāntia vel p̄scientiam esse causam rerum. Seda ibi. (Ita etiam dicimus scientiam.) Et tria sa. q; primo dicit q; si non minime scientie simplex noticia intelligatur tunc non designatur ibi causalitas nisi sine qua non. nam nisi res scīretur a deo non p̄gredierentur inesse. si vero ī nomine scientie non solum simplex noticia intelligitur: sed etiam beneplacitā includitur: tūc recte potest dici cā rerum. Secundo dicit mala nescīri a deo scientia beneplacitī. Tertio. ex hoc ostendit deum non esse causam malorum cum ea nescīta scientia approbariōs. sed solum simplici. Seda ibi. (Quia la vero scīt deus.) Tertia. ibi. (Hys verbis aperire ostendit.) Deinde cū dicit. (Ad h̄ autem.) Determinat de infallibilitate diuine scientie. Et tria facit. q; primo arguit diuinam p̄scientiam posse falli. q; si deus p̄scīt hunc lecturum cum possit non legere. potest falli. Et soluit q; non p̄ opter hoc falli potest. quia si non legeret non esset a deo prescītum ipsum esse lecturum. Secundo ostendit per alias rationem diuinam p̄scientiam posse falli. q; si falli non potest omnia sunt necessaria. Tertio. soluit. nam cum dicitur hoc prescītum a deo est necessarium. si intelligitur conunctum. vera est. nā ista duo non possunt simul stare q; quid scīt prescītum a deo et non euēntia. sed si intelligatur diuīnum. Tunc est falsa. nam de qualibet re contingenter ventura in se dici potest. q; potest euēntia et non euēntia. Sei-

cunda. ibi. (Sed ad hunc vrgit.) Tertia. ibi. (Ad quod dicimus.) In quo terminatur sententia lectio nis et distinctionis:

¶ presenti distinctione magister. Circa tria videtur intendere. Primo circa causam tam diuine scientie. Secundo. circa ipsa p̄scientia a deo. Tertio: circa infallibilitatem diuine scientie. ideo de his tribus queremus. Circa ipsum quod remus duo. Primo. verum diuina scientia sit causa rex. Sedō. de vniuersitate eius.

D. p̄mū sic procedit. videtur q; scientia non sit cā rex q; vel ē causa mutabilis vel immutabilis: mutabilis nō. q; in deo nulla mutabilis. ergo immutabilis. s; ex immutabili cā. sequuntur immutabiles effectus. cā igitur videamus mutabilitatem in rebus arguere possumus diuinam scientiam nō esse causam earum.

Preterea. posita cā et non impedita ponitur efficiens. sed posita scientia dei nō de necessitate ponuntur res esse ergo te. Preterea. si scientia dei causat res cum scientia nostra causatur a rebus tunc erit par coparatio scientia nostre ad res que est rerum ad scientiam dei. sed res imponunt modum scientie nostre. vt de necessariis est scientia necessaria de contingentibus et scientia variabilis. vel nō est de eis scientia. sed opinio. ergo et scientia dei ipso est necessitate et modū ipsis rebus: s; cū scientia di sit necessaria res necessario ēent. s; cum h̄ sit impossibile: ergo et ilud ex quo sequit. s; q; diuinascientia sit causa rex.

Preterea. deus scīt non solum bona. sed etiam mala. si igitur sua scientia est causa rerum. ipse erit causa malorum: q; est inconveniens. Incontrariū ē q; deus agit intelligendo cum sit intellectualis nature. sed agens per intellectum causat res intelligendo igitur ipsa cognitione existens in intellectu eius ē ratio et causa eoz que p̄ducit: q; erit diuina scientia causa rex.

Preterea. p̄b. in. x. merba. ostendit deum esse mensurā omnium. sed deus est mensura omnium in quantum per suum intellectum omnia mensurant: sed cū mensura importet aliam rationem principii respectu mensuratorum erit diuina scientia cā rex. Rn. dō q; omnis scientia est aliquo modo adequatio rerum ad intellectum loquendo de scientia qua sciuntur alia entia a cognoscēte. pp̄fca. n. est q; introductio: illud aut̄ alteri adequatur qd sit ad eius unitatem hoc autem esse non potest. s; m̄ p̄ spectat ad propositum nūi unum preexistat et alterū imitetur illud. duplicitē ergo poterit esse adequatio rerum ad intellectum. vel q; res pre existant: et intellectus accipiens similitudinem earum imitetur eas: vel q; intellectus p̄cristat et fin formam in intellectu existēt res progrediantur inesse. Primo modo scientia causatur a rebus. Secundo. causat res. utrū q; istorum modorum reperimus in humana scientia. habet enim homo scientiam naturalium et artificialium. sed non eodem modo. q; naturalium habet scientiam prout ab eis cognitionem recipit. nāz naturalia mensurant intellectum nostrum. sed artificialia procedentium ab homine habet scientias homo non. vt ab eis cognitionem accipiens. sed veind ea per intellectum mēse producens. ideo artificialia non mensurant intellectum artificis. sed mensurantur ab eo. Advertendum tamen q; licet respectu aliquorum aliquo modo scientia nostra se habeat: vt causa: tamen quia inicium cognitionis nostre a sensu incipit: et nāb̄l scīmus nūi prout res aliquam cognitionem in nobis efficiunt: simpliciter concedere possumus scientiam nostram causari a rebus. Sumpsit enim ipsa ars h̄m

quam per intellectum sumus mensura aliarum rerum: originem: ex his quesunt in natura quibus intellectus noster adequitur. Tiso qz adequatio rei ad intellectum potest esse duplicitate possumus his duobus modis addere tertium ut sumatur adequatio rez ad intellectum non ex eo qz intellectus imitetur res vel e pmero. sed ex eo qz ambo imitetur. tertium hz aut hos tres modos adequationis est tripliciter scientia. diuina humana: et angelica nam intellectus diuinus oia imitatur. paratur. n. oia ad eam sicut artificialia ad artificem qz oium est artifex. oem huius virtutem: vna et Lome. xiiij. metha. vult qz oia qz sunt in istis inferioribus pueniunt ab una arte intellectuali ipsius dei. Intellectus vero humanus qz cognoscit p spes a rebz acceptas hz sciam p adequationem qz ipse adequitur rebus. In scia vero angelorum ad equationem saluam non qz res imitetur intellectu eoz qz p talem intellectum. uero preditur inesse: nec qz intellectus eoz imitetur res. eo qz non cognoscit per species a rebus acceptas. hz qz ambo imitantur tertium: nam ab ideis in mente diuina exercitibus habent esse forme in ppris materialibus et spes in membris angelorum. Est ergo aliquis imitatio leonis in materia ad spem leonis in mente angelis: eo qz hz ambo pcesserunt ab una idea leonis in mente diuina. Cum igitur oia coparentur ad deum sicut artificialia ad artifex: et res scientur a deo ut p habita in quantum diuina sciama imitetur cum artifex p intellectu et sciama nrat sit ea qz ad qz velut ad artificialia comparatur. Pcedere debemus eam diuinam sciama cum rez in hanc. n. sententia pordat sancti et pbi. nam Aug. vi. de trini. c. xl. ait: qz non hec qz tanta sunt. ideo scientur a deo. qz facta sunt. hz poti? ideo facta sunt mutabilia: qz immutabilia sciuntur a deo. et xxv. de trini. c. xiiij. dicitur vniuersitas rerum suas spirituales et corporales. non qz sunt ideo nouit. hz ideo sunt qz nouit. hoc idem. xiiij. metha. Lome. expsle dicit cu ait. qz hz nomem scia equivoce dicitur de scientia dei et nrat scia. n. dei ee ca entis: ens auctor est ca scientie. Habito qz scientia dei est ca rez. vide re restat cuiusmodi sit ca: ideo sciendum p diversa attributa in deo non sunt synonyma: immo accipiuntur sibi alia et alia rationem: et pp hanc arietatem aliqd pcedimus de uno attributo qz negamus de alio. nam hz sit in deo scientia et entia pcedimus in oia ee in diuinam sciam. non tamen ee in eius scientia. sic et pcedimus deum multa scire qz non pcedimus ipsum velle. et pp ista arietatem habitudinam non eodem modo dicimus ee cum rez diuinam sciama et voluntate ei. dicitur. n. ages ca rez eo qz res preditur ab ipso denotatur. n. in huiusmodi calitate qdam progressio. et quasi qd motus ab agente ad acta. siue a pducere ad pducta. Et qz ut sepius dictum est in nolendo est qd motus aie ad res. in sciendo est motus rerum ad aiem. scia sibi qz scia: non potest esse immediata causa rez: eo qz scies p sciam sua respicit scira puit sunt in ipso. Unus vero et falsus ponitur in aiem. sed volens p voluntatem suam potest esse immediata causa rez. qz p huiusmodi voluntate quodammodo respicit res ut habent esse in se ipsis. Unus boni et malum ponitur in rebz. Si igitur scientia et voluntas sunt ea sibi qz ages p intellectu pducit res. voluntas erit ca immediata pductio huius scientiae autem mediata voluntate. et ideo intellectus practicaz qz ponitur ca rez hz p fine boz qd est obiectum voluntatis: hz ee in rebus ipsis. intellectus vero speculatius hz rez ut potest haberi ex iij. metha. Si ergo p intellectu p pecularium ut speculatum est non pducatur res siue non efficitur opus. hz p practicaz qd ipsum moueri demonstrat cu nomem practici a prari vel ab ope sit acceptum: cu intellectus fiat practicus extremitate: ut extendendo se ad opus p appetitu et voluntate:

tem scientia artificis mediate voluntate causa rez erit: igitur scientia dei et scientia appellari potest est causa sine qua non. accipiendo tamem scientiam ut includit voluntatem et beneplacitum est causa rez simpliciter. et per omnem modum. et hoc est qd magister dicit in littera. s. scientiam dei vel prescientiam esse causam rez sine qua non. si scientia: tunc ad notitiam referam. si veronomine scientie includitur etiam beneplacitum atque dispositio. tunc recte potest dici causa eoz que deus fecit. Ad. i. dicitur qz scientia dei immutabilis est: tamen qz est causa rez mediante voluntate tales res sunt quales vult deus eas esse. et ideo alique sunt necessarie alique contingentes sibi qz ei placuit disponere: sibi ordinem sapientie sue. Et per hoc p solutio ad sibi. nam si scientia dei est causa rerum prout includit voluntatem. non potest p posita scientia dei ponatur res in esse nisi simul cu scientia concomiteret voluntas. Ad tertium dicendum qz res p seiphas mouent sensum: et imaginationem: quibus motis sunt species in intellectu eo qz intellecta in nobis sunt ex imaginatis. ita qz quo clammodo res sunt immediata causa scientie nre. Sed scientia dei est causa rerum mediante voluntate. ideo tales res sunt quales deus vult eas esse. Utel dice re possimus: forte melius qz scientia nostra respicit ipsas res. quasi obiectum principale. et qz obiectum et pportionatum principali obiecto. ideo scientia nostre imponitur modus ex ipsis rebus: scientia vero dei tanqz obiectum principale hz deus ipm. ideo non potest huiusmodi pportuere eam inter diuinam scientiam et res ut sit in eis necessitas ut est in diuinam scientiam. Ad quartum dicendum qz ut habitum est scientia dei est causa rerum puit includit beneplacitum. deus autem nescit mala scientia beneplaciti. ideo non potest ipsum malorum esse causam. Eundo queritur. de uniformitate diuinae scientie. et videtur qz scientia dei non sit uniformis. sed variabilis. qz deus sic res impossibiliter. qz scit res ptes: et ptes: et futuras esse futuras. nam si aliter esset in scientia eius caderet deceptio. ergo non omnia scit uno modo. Prterea. qui scit uno modo qd est pluribus modis nescit illud perfecte: et omni modo quo scibile est. Cum igitur res habeant esse plibus modis et deus pfecte eas cognoscat non scit omnia uno modo. Prterea. scire aliquid per essentiam et per similitudinem. non est scire uno modo: hz deus scit seipm p entia: oia alia p similitudinem: qz scientia eius nescit uniformis. Prterea. si aliquid scitur ab aliquo: postea nescitur est mutatione in scientia eius. Sed deus scivit aliquid futurum: et postea nescit ipsum esse futurum ut cum iam est inesse pductu: ergo eius scientia variatur. Incongruum est. quia ut dicitur Jacobi. s. apud ipsum non est transmutatio. sed scientia sua est idem qz ipse. ergo re. Prterea. qui in uno intuitu omnia nouit non est variatio in notitia eius. sed deus unico intuitu omnia cognoscit cum sumum intelligere sit suum esse quod est unum et simplex in quo non est variatio. est enim sua actio sua scientia: et suum esse ut potest haberi a philosopho duodecimo metaphysice. ergo re. Respositio qz dam sit dicunt quod variatio in scientia potest tripliciter intelligi. Primo qz varietur ipsa scientia in se. Secundo qz varietur secundum actum. Tertio qz varietur quantum ad medium scientiam autem se variari tripliciter contingit. vel qz fiat ibi argumentum et diminutio extensio ut plura vel pauiora certior oscat qz prius vel intensio ut clarius vel minusclare cognoscatur: nullo isto modo possumus

dicere diuinam scientiam variari posse: eo qd infinita cognoscit extensio et cognoscit oia omni modo cognoscibilis se. Unde simpliciter loquendo, scientie eius non potest fieri additio ut plura cognoscatur, nec ut clarior videatur. Ratione autem actus potest intelligi variatio in scientia etiam dupliciter. Primo cum aliquis considerat de aliquo de quo quis non considerabat. Secundo cum ex uno actu intelligendis iudicatur in aliis: hz qd ostigit in nobis, quod intelligimus discurrendo, neuter isto modo est possibilis in diuina scientia, cum uno simpliciter intuitu absque discursu de oia cognoscatur. Tertio hz potest esse ex parte medijs, qd est duplir contingere potest per respectum eiusdem inclusioem ut cum alijs ad unam inclusioem hz plura media reputari si sciatur eam medio probabilitate et demonstratio. Secundo respectu diuersarum conclusionum: ut cum alijs qd per pluram modis cognoscit diuersas conclusiones, nam quotienscumqz in scientia attenditur pluralitas mediorum ibi quedam varietas hz intelligi. Quod igitur deus per unicum medium, qd per essentiam suam oia cognoscit nullo modo in scientia sua varietate ponit potest. Hec autem si benedicta sunt non tamen satisfaciunt rationi, nam tota ratione dubitationis, qua re dubitamus diuinam scientiam variabilem esse, surgit ex varietate rerum, non ergo manifestatur virtus rationis nisi detur causa quare diuina scientia invariabilis manet: cum res a deo scire in propria natura permaneant. Ideo notandum quod deus habet naturam in distantem ab eis. Omnis autem creatura hz esse in natura receptum: non est suum esse: et per hoc differuntiam quam hz deus ad eos creaturam, duo accipere possunt propter qd sequitur omnem creatam scientiam naturaliter loquendo aliquo modo variari ex variatione rerum. Solae autem diuinam scientiam invariabilem esse ex eo quod res variantur, nam si diuina natura non distat a suo esse: sequitur quod non determinetur per esse, sed sic sunt esse: et quod actio intelligibilis sequitur in modum nature in qua existit: cum non trahatur in exteriorē materiali, non igitur res determinari per actualem esse ad hoc quod deus cognoscat ea perfecte et complete ut superius ostensum fuit, et ideo progradientibus rebus in esse non aliter a deo note sunt: hz prius quantum est ex parte ipsius scientis. Et quia tota variatione rerum est ex eo quod esse incipiunt et definuntur, ideo enim per se loquendo, est variatione in rebus secundum rationem quidditatis, sed hz esse, nam quartum ad rationem quidditatis res habent esse universale, secundum quem modum variationi subiecte non sunt. Igitur talis variatione nullam variationem facit in divina scientia: cum non requiratur res determinari per actualem esse: ex varietate rerum variationem diuina scientia arguerem non possumus. Sed cum omnis creatura habeat naturam distantem ab esse naturaliter loquendo oportet res determinatas esse: ad hoc quod a creatura cognoscantur. Ideo que sunt determinata in suis causis: ut eclipses et coniunctiones siderum: et etiam que determinantur per actualem esse: ut continetia presentia naturaliter a creatura sciri possunt. Que vero se habent ad utrumlibet: et possunt esse et non esse: certitudinaliter ab intellectu creato cognosci non possunt. Ideo cum talia progrediuntur in esse: aliquid accrescit scientie create. Oportet ergo ex variatione rerum aliquam variationem esse in scientia creaturarum, cum nulla creatura sic cognoscatur facta ut fienda, banc autem rationem aliquo modo innuit Augustinus quintodecimo de trinitate capitulo tertio decimo, cum ait quod deus nec aliter scivit ea que scivit creanda hz creanda, non enim eius sapientie aliquid accedit: sed sicut existit

tibus sicut oportebat et quando oportebat; illa maneat ut erat, ergo diuina scientia maneat ut erat, sine mansit invariabilis, quia deus non aliter cognoscit creatam hz creanda: sine quod idem est, quia non oportet res determinari per actualem esse ad hoc quod ea deus perfecte cognoscat. Secundo ex eo quod deus habet naturam indistinctam abesse et est suum esse, sequitur quod omnia cognoscit uno modo. Nam si esse cuiuslibet creature est esse receptum et determinatum, ad hoc aliquid in nullo esse creato reservatur omnis ratio essendi, nec aliquid tale esse potest esse representativum omnium. Deus autem quod est ipsum esse: per suum esse omnia cognoscit. Ideo se ipsum cognoscet tanquam principale obiectum, et quia scientia sumit modum ex obiecto principali, sive ex eo quod per eam scitur, per se et primo, cum deus solum per essentiam suam tanquam per medium, omnia cognoscit: obiectum principale diuine scientie est solum ipse deus: ut alibi plenius ostenditur, non igitur sequitur variatio in diuina scientia, ex variatione creaturarum quas deus non intelligit per se et primo. Sed cum omnis creatura habeat aliquas species superadditas nature sue per quas intelligit formaliter: oportet ipsas res quaz huiusmodi species et similitudines existunt: esse obiecta principalia et intellectus creati. Et quia multa sunt que intellectus creatus primo: et per se intelligit que sunt subiecta variationi, et motui, oportet omnem scientiam creatam aliquo modo ex rebus dependere: et variari aliquo modo per variationem rerum, igitur diuina scientia invariabilis existit, quod oes res rerum in unico esse dino, et in una sua arte coniunctur: et congregatur. Ita autem via aliquo modo innuit Augustinus vii. de trin. c. vi. ubi ait quod in diuina arterones omnes sunt et ibi oia vno sunt, et in ea nouit deus oia quod fecit ipsas, ideo cum decebat et succedebat tempore non decebat aliud vel succedit scire dei, cum ergo quod ritur utrum deus cognoscit omnia uniformiter si hoc quod dico uniformiter determinat diuinam scientiam, parat quod sit. Si vero determinat ipsa scientia: non eo quod talia motui et transmutationi subiecta sunt. Ad. i. dicitur quod scia dei est invariabilis, non scit futurum esse, sed habet scilicet futuritione scire sue: scit praeteritum esse: praecepit: absque praeterito sapientia ei. Est ergo mutabilitas ex parte rerum non ex parte scientie dei. Ad. ii. dicitur quod id quod existit pluribus modis scit de modis pluribus, ita quod h. quod dico: pluribus modis: determinat scientiam non scientiam, non sicut deus materialia scire esse materialia nescit, et ea materialia: sic multiplicatio, scit esse multiplicia, nescit tria ea esse multiplicia, propter quod Dionysius vii. de o. no. dicit quod deus scit materialia in materialiis et multa vnitatem. Ad. iii. dicitur quod cum vnu et idem mecum scit quod deus scit oia quod scientia sua non est invariatio in scia ei, si scilicet scit per scientiam et alius per scilicet, non, scilicet oia, quod deus est idem sibi per scientiam et alia vero non sunt idem ei per scientiam, hz sunt quod vel stigia eius: vnu diuina scientia est scilicet et in ea relucet oia. Ad. iv. dicitur quod nascitur: et natu sine prius per teritatem et futurum ex parte scie diuine nullam variabilitatem dicitur, non prius per teritatem et futurum non differunt nisi hz diversitate temporum, diversitas autem temporum sumitur ex determinatione vel indeeterminatione actuallis esse, talis autem variatione in diuina scientia variationem non facit, res igitur ipse variantur: diuina vera scia invariabilis maneat.

Ostea queritur de ipsis scientiis a deo. Et circa hoc queremus duo. Primo, utrum deus sciat non entia. Secundo, utrum scientia et enunciabilia,

Qd. iii.

Dicitur primum sic predictur. videtur quod deus nesciat non entia. quod dicitur. i. poste. quod falsus non scit. quod non est. ergo ca quod aliquo nescit sed quod ca ret ecum. cum ergo non entia careat ecum; non entia ab aliquo sciri non possit. Preterea. dispo en*u*slibz rei in veritate est sua dispositio in entitate ut dicitur im. metaph. sed cum nihil sciatur nisi ver. nihil scitur nisi ens. ergo tere. Preterea. vult Dionysius. verbi. de di no. quod de cognoscit res eo modo quo rebus tra didit ecum; sed non entibus non tradidit esse. ergo non entia non cognoscit. Preterea. scia dicit respectu ad scita. sed quod dicit respectu ad creaturam. non ponunt deo nisi creature exire ergo tere. Incontrarium ecum L. m. xii. metaph. vult quod se habeat entia ad sciam non am si cut scia dei se habz ad ipsa. sed entia sine scibili pos sunt esse absque scientia non a. ergo cum coparetur econuer so o*n*ina scia ad entia quod scia non a poterit esse scientia dei non entium vel non existentibus entibus. Preterea. ages p intellectu bus p cognitionem pductor ab ipso ante quod inesse pducantur. aliter. n. casualiter bunan ageret. sed cum deus sit ages p intellectu quod e intelle ctualis nature nec casualiter agat cum sit prompt agens: oia diriges in suos fines p cognitionem habebit pdu ctor ab ipso ante quod inesse pducantur. sed quod daz sic dicit quod gred cognoscitur operz aliquo modo esse quod quod nullo modo ecum nullo modo cognoscitur. esse autez rei triplic pote*re* accipi ver in suis causis: in natura propria: in cognitione cognoscitur. Res qui habentes esse in natura propria sed quodcūque tempors babeante esse ab eterno deus esse eoz cognovit: quod non solum ea cognovit in suis causis vel. put in cognoscere erat: sed ecum cognovit ea in suo esse. Et ratio est. quod cum in tempore huiusmodi acceptura erant in talis tempore sed fm eoz esse. Si ergo ea non cognovisset ab eterno fm tale esse aliquid divine scientie accessisset ex p gressione rex inesse quod e incognitus. Operz ergo nos ponere quod e fm esse nature eoz a deo ab eterno sed prodita ecum appellatur scientia visionis. que autez nec sunt nec fuerint. nec futura sunt possibilia tamen sunt esse sciuntur a deo. put habit esse in suis causis vel. put se in ipso tempore in cognoscere ecum hoc vocatur scia simplicis nonscie. Logoscit ergo decum non entia sine sunt futura: sine possibilia esse: sine preterita. sed sic soluen do ad quod non datur cum quare scia dei sit non entia. Ideo notandum quod vt supius tempe*re* intelligere dei sequitur modus nature eis. sed natura divina non determinatur p aliquo ecum. ideo nec o*n* scita a drop ecum actuale determinata esse sed ipse absque determinata actualis ecum scire poterit quodlibet scibile: vt scibi le ecum: o*n* modos scibilitatis eius. vno simplici intuitu intuitur: vt cognoscit vno simplici intuitu re proprite futurā: vt futurā: vt totum esse rei flumibile. insu xibiliter cognoscit. cognoscit. n. futura. futura ecum abs quod eo quod in scia sua sit futuri res. i. quod totum ecum rex futuro res possibiliū vnicō intuitu videt. o*n* quod non entia co gnitdem habeat cum futura ecum possibilia inter non entia conparent. ver ad 10. iiii. scribit quod deus vocat ea quod non sunt tanquā ea quod sunt. i. xv. de trini. c. viii. vult Aug. quod deus non aliter cognoscat creatum quod creanda. vno n. simplici intuitu prescientia futura ecum possibilia intuitu.

Ad. i. dicitur quod falsum non scitur. quod non e aliquo modo ni si propriate. sed ea que a deo sciuntur aliquo modo sunt let fm eoz acinale ecum determinata non sint: habent tamen esse in cognitione ipsius cognoscens. Ad. ii. dicendum: quod verum ecum ens propriate. vnde quod habet esse verum o*n* habeat esse. i. quod que cognoscitur a deo non sunt per onem modum non entia ecum fm quod sunt sic. i. Vera sunt. Uel dicere possumus quod licet deus sciat non entia. non tanque sit nisi verum: quod sunt illa

non entia veritatem non habent. sic a deo sciuntur. non ea quod erunt post mille annos non scit deus esse nunc. quoniam non est verum ea nunc esse. sed scit ea tunc futura esse. i. verum est cuncta esse habitura esse. Sicut que nec sunt: nec fuerint: sunt tamen possibilia scit ea in suis causis ecum in cognitione sua fm quod verum ecum ea esse. Ad. iii. dicendum. quod deus cognoscit res fm quod eis tradidit esse. quod una ecum eadz scientia sua per quam est omnibus causa ut sint: est id per quod ei omnia nota sunt. Non vult ergo Dionysius dicere deum non cognoscere prius res quod eis esse tradidat. sed vult ostendere idem esse pro quod deus est causa re*z*: pro per quod ipse omnia distincte cognoscit: quod pro er verbis suis ibidem qui ait quod si fm. vnam causaz deus omnibus existentibus esse tradidit: fm ean dem causam sciet omnia. sicut ab ipso existunt: et quod in ipso preexistunt. Ad. iv. dicendum quod que dicunt respectum ad creaturam actualem non conuenit deo non existentibus creaturis. vnde non dicitur dominus nisi sit creatura actualiter existens quod famuletur. scientia tan non fundatur sup aliqua actuali opatime precedente in creaturas sicut fundatur relatio importata pro onim. ideo potest scire res. sic absque eo quod sint. sed non possit ecum dominus absque eo quod creatura sit.

Secundo queritur. vnurz deus cognoscit enunciabilia. i. videtur quod non. nam intelli et us cōponēdo domindēdo format enum*er*atōm. Sed intellectus domindem non intel ligit cōponēdo domindēdo ergo enunciatio quod respi cit intellectum cōponētem domindētem ab intellectu domindem cognosci non poterit. Preterea. vt vult philosphus. iii. de anima pprompt obiectus intellectus est quod quod est. i. circa talem cognitōm nunquā accidit error. sed deo solum est attribuenda cognitio circa quā non cadit error non ergo domis cognoscit enunciabilia. sed solum quidditates re*z*. Preterea. in huiusmodi enunciabilibus semper circumcurrent tempus. quod ergo non cognoscit cum prio*m i. tempore. sed eius intellectus ecum absolutus ab omni tempore enunciabilium cognitionem non habebit huiusmodi est intellectus domindus ergo tere. Preterea. quanto substantia spiritualis est superior tanto intelligit p p*re*dictiores species. cum igitur deus teneat gradum supremum per vnicam speciem i. vnicam formā vt per essentiam suam omnia cognoscet. Sed cum enuntiatio requirat pluralitatem conceptuum intellectus cognoscens enunciatiōes cognoscet per multas species. Cum ergo habit non conueniat intellectui di uino ergo tere. Incontrarium est quia deus habet scientiam omnium scibiliū. sed non solum est scientia de rebus. sed etiam est scientia de sermone. Igitur ipsorum enunciabilium cognitionem habet.*

Preterea. deus scit oia fm quod est eorum causa. vt vult Dionysius septimo de diu*m*. nomi. sed ipso rum enunciabilium deus est causa. ergo ipsa enunciabilia cognoscit. Responsio dicendum com munem sententiam esse et veram deum cognoscere enunciabilia non enunciabilis. Duo ergo declaranda sunt. Primo deum cognoscere non enunciabilitem. Secundo. cum ipsa enunciabilitem. cognoscere.

Primum sic ostenditur. nam ille enunciabilitem intelligit qui in intelligendo enunciationem format ham formare per intellectum non soluz est diffinire quod actōes. intellectus probat i. iii. de aia appellat intelligēti*m* i. domindibus. Sicut etē enunciati*m* quod a Lom. appellatur fides. ad habit quod intellectus intelligēdo enunciati*m* for met duo regnū. Primo. quod in eo sit plalitas formarū sine spe cōserum intelligibus. nam informando enunciationem requirunt quedam compōsitione: quod

sine pluralitate conceptuum vel intellectum esse non potest. ut potest patere er. iiiij. de aia ubi de intellectu simplici et cōposito determinatur. Sed ad enunciacionem formandam requiritur q̄ non statim intellectu aliquo intelliguntur omnia que possunt ei inesse vel non inesse. nā ex hoc intellectus cōponit et dividit. vel enunciacionem format. q̄ in intellectu naturā et quiditatē alicui⁹ nō statim intelligitur oia q̄ ei insumt. vel non insumt. vel possunt in esse et non inesse et ideo q̄d non p̄t intellectus app̄hendere p̄ simplicem intuitū app̄hendit cōponendo et dividendo. hec aut̄ oia dividit intellectu non possunt cōpetere. nā dē' p̄ vñā rē ut p̄ eēntiā suā oia cognoscit ita q̄ in eius intellectu n̄ ē pluralitas sp̄erū; disserētū a natura sua s̄m q̄ ē in intellectib⁹ creatis. nā eo ē plalitas ideaz p̄ plalitatē respectu non q̄ in eo sunt p̄les sp̄es realiter differentes. Rursum vno simplici intuitū de⁹ oia intelligit. et intelligēdo rē intelligit q̄d rei inē p̄t. et nō inē nō igitur intelligit enūciabilis. q̄ in intelligēdo nō format enūciacionem. Ad aut̄ ipsa enūciabilia cognoscit deus q̄d sedo declarādū. dicebatur sic oīdi p̄t. nā ad hoc q̄d aliquis cognoscat atiq̄ nō oī illa s̄m sui naturā eē cognoscēre. s̄ sufficit cognita incognoscēte relucere tibi b̄z aliquā silitudinē existere. iste n. sicut error antiquoz phoz. vt p̄z ex p̄mo de aia q̄ voluerūt aia cōposita eē et oībus vt oia cognoscet. ponebant. n. aia; cognoscere terrā terra; et aquā aqua. s̄ vt p̄z p̄ p̄m iii. de aia. lapis nō ē in aia. s̄ species lapidis. Debet. n. silitudines rez ponere in cognoscēte: et nō oī ibi ponere ipsas res. nō igitur oī ipsas enūciationes in intellectu diuinō existere. sicut nō oī intellectu diuinā in intelligēdo enūciacionem formare ad h̄ q̄ enūciabilia cogoscit. s̄ sufficit q̄ ibi oia enūciabilia relucēat ad h̄ q̄ ab eo oia enūciabilia cognoscāt. q̄ aut̄ ibi oia talia relucēat: sic p̄z. nā sicut q̄ natūra diuinā nō ē tructa ad aliqd gen⁹ ē silitudo. oīum creaturaz. vñ ipse de⁹ cognoscēdo se oia cognoscit. q̄ ē silitudo oīuz sicut q̄ suū eē nō tractū ad aliqd gen⁹ ē rep̄sentatiū oīis eē vñ cognoscēdo ip̄m suū eē cognoscit oē rez eē. ideo videt q̄d eē q̄l̄ res vel p̄t eē et uidēdo q̄d res q̄l̄ ē vel eē p̄t videt q̄d res nō ē vel nō eē p̄t: et q̄ oīs enūciationes accipiunt penes eē et nō esse oia enūciabilia in eo relucēt et oia ipse cognoscit cognoscēdo suā naturā et suū eē. Et q̄ i deo nō nā differēt ab eē nec aliud intuitu cognoscit suā naturā. et suū eē vno simplici intuitū n̄ cōponendo et dividendo nō enūciacionem formando intellectū rē qualis. et q̄d res p̄t eē et nō eē. Et q̄ penes eē et nō eē oīs enūciatio sumitur. oia igitur enūciabilia de⁹ cognoscit nō tñ cognoscit ea enūciabilis vt oī sum eē. Ad. i. dō. q̄ nō arguitur deū enūciabilia nō cognoscere. s̄ solū pbatur. q̄ nō cognoscit ea enūciabilia sicut componendo et dividendo q̄d concedim⁹. nā sicut deus cognoscit materialia in materiali sicut cognoscit indiuisibilia indiuisibilis. vt dī. vii. dī. no. s̄ cū cognoscere diuisibilia indiuisibilis sit cognoscē cōposita in cōpōbilis cū enūciatio s̄m q̄ huicmodi cōpōneez importet ex quo cognoscit de⁹ cōposita in cōpōbilis cognoscit enūciabilia nō enūciabilis. Ad. ii. dō. q̄ intellectui non accidit error ex eo q̄ intelligit cōposita. s̄ ex eo q̄d intelligit cōponendo et dividendo vñ et circa intellectū simpliciū vt intellectus intelligit quiditatē rez. ibi p̄ accidēt p̄t alijs error. ettingere rōne cōponis et diuisonis vt attribuat diffinitēz nō p̄pō diffinito vel si partes diffinitōis incouenienter p̄nigat. Tota ergo cā q̄re intellectus errat: ē q̄ cōponit et dividit. vel er mō intelligēdi nō aut̄ ex eo q̄ intelligit cōposita. Si ergo

aīgs simplici intuitū composta intelligere in intel ligendo composta non eraret. et quia deus vno simplici intuitū intelligit omnia enūciabilia ex eo q̄ ei talē cognitōm attributū nō ponim⁹ q̄ in cognitōe sua possit ammiseri error. Ad. iii. dō. q̄ tempus quod requiritur ad tolta enūciabilia cognoscitur a deo. nāz non solum deus scit rem esse. vel nō esse: s̄ et scit ea esse intali tempore vel non esse. cognoscit n. rem perfecte. quātū ad omnes sui cognitōe. igitur ipsa enūciabilia s̄m q̄ temporibus s̄bicta sit cognoscit attū cognoscit ea i temporaliter. nā sicut cā ipse sit in materialis cognoscit materialia in materialiter. sic cum sit in temporalis cognoscit temporalia. et ea que sunt subiecta temporalibus in temporaliter.

Nō obstante ergo q̄ suū intellectus est absolu tuta p̄t et tpe poterit enūciabilia. et ea que circūcer nuat tpe cognoscere. sicut nō obstante q̄ ipse in materialis erit materialia cognoscit. Ad quartū dō q̄ nō arguit rō: deū non cognoscere enūciabilia. sed solū cludit eū nō cognoscere ea enūciabilitē et cōponendo et dividendo et p̄ pluralitatem speciez intelligibiliū sicut p̄ pluralitatē intellectū differētiū a di uina eētia q̄d p̄cessimus.

Ltimo q̄rēdū ē de infallibilitate divine scientie et q̄ tota cā huius dubitationis

p̄surgit ex contingētia rez. q̄ non videtur possibile q̄d futura cōtingentia infallibilitētē sciri possint. ideo q̄remus utrum futura cōtingentia cognoscantur a deo. et videtur q̄ non. q̄ b̄z Cōmē. in. vii. metaphi. q̄ sunt in una dispōne et pos sunt eē in opposita nō sunt scibilia. sed s̄m p̄m pri mo p̄oz contingens ad vtrūl̄ p̄nertitur in oppositam qualitatem. ergo de rōne p̄tingentius ad vtrū liber ē. q̄ sciri nō possint cū nō babeant immutabiliem substātiā et scientia sit solū eoz q̄ immutabilez substātiā sortiuntur vt dī in p̄n° aristotelice.

P̄tererea. quādō aliquid dī de aliquo quo positio sequitur p̄trariū eius de quo dī illa positio ē impossibilis. vt si dicaretur rōnale esse aīnum. q̄ ad esse aīnum sequitur rōnale q̄d est p̄trarium sibi: talis pos sitio est impossibilis. Sed si ponuntur p̄tingentia a deo sciri. ponuntur p̄tingentia esse necessaria que ex opposito p̄tra contingentia dividuntur. ergo talis positio stare non potest. q̄ aut̄ hoc sequatur sic ē viderē. nam scientia dei est infallibilis. igitur op̄z qui cūq̄ effecrūt q̄tūtūq̄ p̄tingens qui ponit a deo prescritus q̄ infallibiliter eueniat. s̄ q̄ infallibiliter euenit est necessarium. ergo si ponit p̄tingentia a deo sciri ponit p̄tingens esse necessarium prop̄p̄ et positiō est impossibilis.

P̄tererea. si dicatur q̄ p̄tingens vt a deo scitum est necessarium non necessitate p̄ditionata. non necessitate cōsequentis. sed necessitate consequentie. vt. sicut necessarium est sorte moueri si currit. Cōtra. quādō antecedens est necessarium et cōsequēs est necessarium. Tunc necessitas consequentis et ne cessitas cōsequentis non differēt. sicut nō differēt ne cessitas absoluta et p̄ditionata: vt si dicereb̄ homo est substantia si est animal. q̄ antecedens est necessarium. vt q̄ necessarie est hominem esse animal. non solum est ibi necessitas consequentie sed etiam consequentis et illa conditio p̄o nō conditione haberi debet. ita est ex parte ista quia res prescribitur a deo ē necessarium. cum dicitur hoc de necessitate erit: si a deo prescritum est. non solum est ibi necessitas conse quentie. sed etiam consequentis. vel non solum est ibi necessitas conditionata sed etiam absoluta. Cum in tali consequentia antecedens necessarium sit. Quia necessarie est res a deo prescrita esse.

¶ Preterea ex maiori de necessario et minori de inesse. legitur inclusio de necessario ut per ipsum per phis. primo post. e. de mittere. sed ista est de necessario. o. scitur a deo de necessitate eveniet. Ista est de inesse. h. est presentum a deo. ergo legitur inclusio de necessario. v. q. de necessitate eveniet. sed cum de quolibet scito a deo talis filogismus formari possit. ergo nihil ad scientiam nisi quod est necessarium. non igitur contingens sciuntur ab ipso. ¶ Preterea. si dicatur haec est duplice v. scitur a deo de necessitate. eveniet quod potest intelligi composite vel divisa si accipiatur composite. vera est. nam quilibet res relata ad scientiam diuinam et in quantum est a deo scita necessaria est. s. si accipiatur diuinum est falsa. nam ipsa res quod a deo scitur. si in se consideratur. et diuinum accipitur non potest conponit cum haec respectu in quantum subiacet diuina scientie. sic potest evenire et non evenire. ¶ Altera. aliqua sunt separabilia ad invicem aliqui inseparabilitas in rebus separabilibus haec locum predica distinctio. nam sedetur ambulare est possibile si accipiat opposite. et toto per dictio sic est falsa. s. si accipiatur diuinum sit est vera. nam petrus ut per iunctus sessiones non pueniat ei ambulare eo quod sit sedetur et ambulare non possit. sed petrus in se accepto vel supposito illud cui inest sessio in se consideratu ambulare potest. igitur per totalem distinctio in proposito haec locum. quod sessio est separabilis a subiecto cui inest triplex. hoc enim rationale possibile est et irrationalis nullus distingueret modum predicto. quod rationabilitas ab homine separari non potest. cum igitur quod semel est a deo scita semper sit ab eo scitur et res non possit diuinum non subiacere intuitui distinguere haec. scitur a deo de necessitate eveniet. s. sensus composite et diuinum ut supra sunt inane. In contrarium est quod de scientia nouit s. aliqui sunt contingentes ut per ipsum per phis. primo per harmonias et i. physicoz. alii. n. n. r. m. p. filia et negotiari supracum est igitur contingentes deus habebit scientiam. ¶ Preterea si contingentes nesciuntur haec non est nisi quod eorum impediri possunt. et non potest non evenire per quod de eis certa scientia haberi non potest. si igitur est aliis quod oia impediens cognoscere. posset scire de quo liber contingenti utrum eveniret vel non eveniret et de contingentes infallibili habere noticiam cum igitur deus quod omnia cognitor cuius oculis oia munda et apta existunt. oia impediens et impedire valet. quilibet effectus videat. contingentes rerum suarum cognitorem non impedit. ergo sic. ¶ Quod dicitur haec quoniam Boetius in. v. de p. sol. diligenter tractat et in tractando ea primo removet errorum quorundam quod sunt difficultate vitare volentes dicebat non esse aliqd verum. quod id diuina puidetia futurum est prosperitatem. s. ex contrario potest. quia quod futurum est id diuinam puidetiam latere non possit. Sic autem dicitur duplex male dicitur p. quod falsa suscipiuntur. non. n. versus non est ideo aliqd a deo pscitur. et id Boetius autem quod est postea est ut cetera pscitur et p. Boetius. ad ingrediamur in eritatem quod sit. et quod facit. nam primo ostendit deus ipsorum contingentes habere scientiam et non opinione soli. Secundo. manifestat a rebz contingentes non tolli ex ipso. et ipse deus ipsas infallibiliter pscit. Tertio quod ex haec sequitur vnde et id est contingentes et necessarii ostendit non esse inconveniens res in se consideratas contingentes est ad diuinam triplex scientiam relatas. necessitate quodammodo habere. Quarto et ultimo excludit diuinam scientiam infallibilem est

se et prevenire omnem mutabilitatem rerum. propter quod rex mutabilitas non infringit scientie diuinae firmitatem. Propter quod non tamquam quod ut Boetius ait. cum huicmodi erroris quod oia scita a deo necessaria est dicitur. est quod sic dices quodcumque ex ipsarum rerum vi atque natura omnia cognosci existimat que sciuntur. quod totum econtra est: omne. n. quod cognoscitur. non sum sui vim. s. sum cognoscens potius comprehenditur facultatem: videmus. n. vnam et eandem figuram rei uno intuitu comprehendendi a visu successiva tamen et per diuersas manus impones comprehendendi a tactu. Si ergo omne quod scitur non ex sua scita ex cognoscitur in natura cognoscitur cum ois intellectualis substantia cognoscatur res non sum modum rex. sed sum modum subiectum sue intuitu. murum quodammodo fas est quod sit diuina substantia stat? ut ex modo substantie sue quod sit ei scita possum agnoscere dum autem est eternum ratione oium approbatur. eruditus autem est infirmabilis vita tota sit. et perfecta possessio. quod ergo tamen vel mensura variabili mensuratur. non totum eorum esse simul possidet est. n. p. p. sum soli deo ut infirmabilis vita tota pariter completa per se successiva et progressionem possidat. si igitur indicatio non attenditur sum natura scitoz. s. scientia cum deus eternus sit. et in eternitate prius et posterius est non possit. nec in ea praesens aliqui veniri valeat totum stat rex ipsali variatio subiectus a deo. p. sentialiter cernitur non est ergo inconveniens de us contingentes habere scientiam. cum contingentes relata ad cognitorem diuinam plenitatem sint et per se sunt sum esse determinata existat. ratione cuiusque ipsorum contingentes infallibilis scita est potest. et ergo futura contingentes sum natura in determinatorum deus certa cognitorem habet. quod primo declarandum dicebatur. Quod autem ex haec rebus contingentes non tollatur. quod fuit sedo propositum potest defacili declarari. nam etsi oia relata ad diuinam cognitorem ei existat p. tia. quod in videtur contingentes contingenter accidere et necessaria necessario evenire a rebus necessariis non tollitur necessitas. nec a contingentes contingentes et haec quod potest. dicitur. quod diuinam p. tio rex. naturam p. p. et tamen non mutat. talia. n. apud se p. tia videtur quia in tamen olim futura p. uentur. nec rex iudicia p. fundit. s. uno metris intuitu tantum necessaria sunt non necessaria vestuta dignoscit quod ex exemplo sensibili manifestat. videtur. n. homines uno intuitu ambulare hominem in terra et oculum in celo sole et quavis virtutem uno aspectu percipiunt et in videndo in neutro decipiunt. s. virtutem in fallibiliter potest assidere. homines tamen cursum esse voluntarii iudicant dicitur enim est necessarii ortu solis et per talis visionem a cursu non tollitur contingentes: nec ab ortu solis necessitas amouetur. sic et deus licet uno simplici intuitu totum de cursum rex tantum necessaria sunt contingentes p. tia liter videat et in nullo pscit eius falli posse. et quod videtur contingentes contingenter accidere et necessaria necessario per talis visionem nec contingentes a contingentes. nec necessitas a necessariis amouetur. Quod autem vnde et idem sum natura acceptum possit dici contingentes: ad cognitorem tamen diuinam relationem quodammodo necessitate contingentes: quod tertio fuit propositum sic ostendit. non quodlibet contingens cum p. sentialiter est quodammodo necessarii est. quod sum p. m. in primo per harmonias. o. quod est quod est necessitate esse: consideratum tamen ut futurum non necessarii est cum in determinatum sit et cetera quodammodo ostendit. et ipse deus ipsas infallibiliter pscit. L. igitur contingens futurum sum naturam futurum sit. relationem tamen ad diuinam cognitionem p. tia cristata in se accepto contingens erit. ut tamen a deo scitur quodammodo necessitate contingens. non ut ait Boetius. si mutabilia ad diuinam noticiam referatur necessaria sunt. s.

per se considerentur sunt necessitatis nescibus absoluta q̄ declarat per simile. nam sicut omne q̄ sensibus patet si ad rationē referas vniuersale eū. si tñ ipsum s̄m sc̄p̄ consideres quid singulare exsistit ita q̄ idem aliter & aliter acceptū vniuersale & particolare est. & per cōsequens mutabile & immutabile eo q̄ singulare mutabilitas sunt. vniuersala vero mutabilitatis legi subiecta nō erit. sic idem est contingens & necessariū. contingens si in se accipiatur. necessariū vero si referatur ad diuinā notitiam. ex hoc antem apparet qd̄ sicut quarto propositū videlicet diuinam prescientiā falli nō posse. nam l̄z contingens ut futuri est possit esse & nō esse. ppter qd̄ incōtingētibus futuris nō est determinata veritas ut probat in p̄mo pyrmentias. qz possiblē est tuncam incidi. & nō incidi. contingens tñ ut p̄sens est determinatum est: qz nō p̄t simul esse & nō esse. & qz tota ratio quare qz fallit erga contingētia ē. ppter indeterminationē eoꝝ cum oia talia relata ad diuinā sciam p̄sentia sint & determinata circa ipa diuinā cognitione falli nō p̄t. Causa aut̄ assignata quare deus h̄z iuslabilē sciam continetū. si bene consideramus ex isto principio sumit originē qz h̄z naturā indistinctam ab esse. & id esse sum: qz nō est esse receptū in aliquo est esse intermissionis: & qz eternū idem est q̄ extra terminos. tale eē qd̄ est interminatū & extra terminos eternitate mēsuratur. vnde idem est arguere esse diuinū eternitatem mēsuratur & totū simul est. id cognitione dei q̄ sequitur modum nature ei⁹ est oīum p̄sentialiter & deus oia simul videt. vñ in nullū cognitione decipit & arguere natura diuina. nō determinat p̄ esse. h̄z est ipm̄ esse. iō pot oia cognoscere & singula p̄sentialē vide re absqz eo q̄ determineat p̄ esse. ppter qd̄ totū cursum rerū uno intuitu inspicies in vltius rei cognitione quātūcūqz contingētia decipitur. Apparet ergo ex isto p̄ncipio q̄ deus h̄z naturā indistinctam ab esse: multas q̄stiones esse solutas. nam ex hoc solvit deum particulāria particulariter cognoscere. abiqz eo q̄ ex p̄cessu rerū aliqd̄ sue cognitioni accrescat. Ex hoc etiā scđo solvit. vtruz deus oia vñfido: miter cognoscat: vt supra ostēsum est. ex hoc etiā manifestum est q̄ deus cognoscit non entia: qz nō indiget q̄ res determinetur p̄ actualē esse ad hoc q̄ videat ea esse. Ex hoc etiā quarto habemus noticiā solvēdi q̄ deus enāciabilita nō enāciabilē videt. Ex isto etiam p̄ncipio solvit. v. q̄stio p̄posita vtruz deus cognoscat contingentia ut est p̄habita manifestū.

Ad primū dō q̄ cū nulla res possit simul esse & nō esse q̄libet res a deo p̄sentialiter cognoſcat cuiuslibet rei ea esse determinatū ut a deo cognoscit. naz sicut dicitur est q̄libet relatū ad diuinā cognitionē quandā necessitatē p̄trahit: & quandā immutabilitatem s̄be sorbitur. ideo cuiuslibet rei quātūcūqz contingētia deus cognitionē dñe poterit. Ad scđm dō q̄ vñ & idem esse contingens & necessariū non est inconveniens diversis respectibus. sicut idem est vniuersale p̄ticulare corporale & ppterū accipiendo. perpetuū s̄m q̄ vñia semp̄ esse dicuntur. alī & aliter sump̄tū. & qz contingētia est in rebus s̄m naturā propriam s̄m causas proximas. tñ necessitas inest eis. nō s̄m p̄dicta: sed p̄t cōparantur ad diuinam sciam. iō nō sunt opposita q̄ dicebatur opposita. res ergo de necessitate euēntū nō similiꝝ sed prout refertur ad diuinā sciam. vnde bñ dictum est q̄ ibi necessitas cōditionata nō absoluta: vel q̄ sub aliis verbis dicit. est ibi necessitas cōsequētiae nō necessitas cōsequētis. Quare autē necessitas cōditionata & absoluta appellata est necessitas p̄sequētiae & cōsequētis infra dices. Ad tertiuꝝ dō q̄ h̄z oia a deo

scita sint: vel ut a deo sciuntur dicātur necessaria. t̄i cōitū tñ huiusmōi necessitas cōditionata: qz diuinā scientiā rebus necessitatē simpliciter nō imponit. nā ex hoc res necessitatem dicuntur ex eo q̄ cōparantur ad diuinam sciam: qz deus oia p̄sentialiter videt. h̄z ex p̄sentialitate nō sumis necessitas absoluta: h̄z cōditionata sicut oē qd̄ est q̄n̄ ē necessitatem ē esse. vñ nō est sile qd̄ p̄ sili ponebat. nā hōim esse s̄bam: qz est aīalē necessariū absolute. Sed rez ē necessariā: qz a deo scitur est necessariū sub cōditionē ut dictū est. Et h̄z est qd̄ Boe dicit. v. de cōsō. in sō uēdo talia arguita inges q̄ due sunt necessitates: vna simplex & absolute vcluti necessitatem oē hōies esse mortales: altera cōditionis. vt necessitatem ē aliquē ambulare: si ip̄z ambulare scias. vnde talis necessitas similis est necessitatē qua dicitur necessitatem ē aliquē gradū cū graduatur. Ad q̄rtū dō q̄ maior de necessario & minor de inesse si debet inferre cōclusionē de necessario dō ēē maior de necessario absolute: & minor de inesse similiꝝ: sed scitū a deo esse necessariū nō est vñ necessitate absolute: sed cōditionata. Kursuz oē scitū a deo esse necessariū si intelligas cōposite vera est necessitate cōditionata: sed si intelligas diuinum nō est vera eo qd̄ res cōtingētū s̄m suā cōsiderata naturā: vñ prout in suis causis: nō relata aut̄ ad cognitionē potest euēnire & nō euēnīt. Ad. q̄ntū dō q̄ h̄z quelibet res a deo scians & si ita nō sunt separabilia s̄m actuū qz nō pot esse res facta vel sienda qn̄ a deo sciat: sunt tñ separabilia s̄m rationē s̄m r̄ationē. nā pot res scita a deo referri ad eius scientiā: vñ referri ad causas primas: & talis diuinitas sufficit ad hoc q̄ idē contingētia necessariū dicatur: nō est igitur in cōpetēs p̄dicta distinctio: qz h̄z oia sint scita a deo possumus tñ eas referre in causas proximas s̄m quas contingentia esse possunt.

Ungl̄am sup illo. (Ita exponētes qd̄ ait Origenes). Vides q̄ magis nō sufficiēter exponat. vult n. q̄ futurū respectu diuinē p̄scientie sit causa sine qua nō: h̄z ex h̄z vt vi-

de. nō habet intētū. Origē. Nā sicut futurū est cā p̄scientie diuine loquēdo de cā sine qua nō: qz nō pot esse q̄ aliqd̄ sit futurū & id nō sit a deo p̄scitū: ita p̄scientia est cā futurū: qz nō pot esse q̄ aliqd̄ sit a deo p̄scitū & id nō sit futurū. Origē. aut̄ ait qd̄ nō ppterēa aliqd̄ erit: qz id scit deus esse futurū: sed qz futurū est: ideo scit a deo antēf̄iat. Op̄z ḡ sic assignare cālitatez qd̄ futurū dicat cā p̄scientie nō p̄scientia futuri. Ideo notādū q̄ duplex est cā iñferēdo & iñssendo loquendo de causa s̄m esse futurū nō est cā p̄scientie diuine: h̄z est cā s̄m illationē: nā si sit futurū aliqd̄ inserre possum⁹ q̄ sit a deo p̄scitū: h̄z p̄scientia sit etiā cā futuri s̄m illationē. qz si ē aliqd̄ a deo p̄scitū. illud est futurū. Nos aut̄ qui p̄ ea que facta sunt inuisibilia dei iudicam⁹ vidētes res euēnire & suos cursus peragere: iudicamus eas a deo ēē p̄scitas nō aut̄ p̄ diuinā p̄sciām iudicam⁹ res esse futuras eo q̄ ipsa s̄m se nobis non sit nota. accipiendo igitur cām sine qua nō p̄ cā s̄m illationē nostrā futurū est causa p̄scientie nō p̄scientia causa futuri.

Keterēa q̄ri solet.) Postq̄ q̄sūt ma- Di. xxix.
gister de scia dei. vtrum sit cā rerum.

p hic specialiter querit cui⁹ modi cā existat.
vtrum s. sit variabilis p̄ augmentū & di-

minutionē. Et duo facit. qz p̄mo q̄rit de huiusmōi varietate circa diuinā sciam. scđo mouet questionē circa vniuersitatē ei⁹. scđa. (ei vero qd̄ supradictū). circa primū duo facit. qz primo arguit diuinā sciam augeri & minui posse. Nam cū possit aliquis nō legere qui est lecturus & legere qui nō est

lecturus, potest scire deus hic esse lecturum quod non scit: et non scire est lecturum quod scit et ita augeri et minui potest diversa scia: quod potest deus non scire quod scit et scire quod non scit. Secundo questione dissolutus ibi. (Id quod dicimus) et duo facit. quod primo soluit. secundo instat. scedula ibi. (hic opponit). Circa primum duo facit. quod primo ostendit per amicitiam. Aug. diuinam scienciam in se invariabilis esse. secundo credit ea quod ponit variationem ex parte scientiarum affirmans. quod Aug. dixerat. videlicet quod diuinam scienciam in se accepta variari non potest. scedula ibi. (Ex hac auctoritate.) Deinde cu[m] dicit. (hic opponitur). instat propter determinata. Et tria facit. nam primo instat. quod si deus potest aliqd scire quod nescit. ut quod possit aliqd per scire: quod est inconveniens. secundo instanciatur soluit dicere deus non posse scire quod nescit. ita quod incertus de nono aliqd scire. Sed quod ipsa scientia mutabilitas sunt: h[ic] potentiā p[ro]ducendi quod non p[ro]ducit. h[ic] potentiā sciendi quod nescit. attamen quod scit ab eterno scit: quod nihil p[ro]ducit in tpe quod non disponuerit p[ro]ducere ab eo non. Tertio. ostendit quodlibet p[ro]cedere ea quod videtur importare variationem in diuinam scienciam: ut quod deus possit scire plura h[ic] sciat: referendo huiusmodi variabilitatem. non ad ipsam scienciam: sed ad ipsa scientia. Scedula ibi. (Ad quod dicimus). Tertia ibi. Ita a quibusdam.

Deinde cu[m] dicit. (Ex vero quod supradictum). Non uer quoniam de vniuersalitate diuinae scie tenet pudicitie. Et tria facit quod primo arguit per Hieronymum. quod oia non subiacet diuinae scie: uel pudicitie. quod absurdum est dicere deum per singula momenta cogitare quot culices nascantur. quot ve moriantur. Secundo iohannes assertus oia esse subiecta diuinae p[ro]videntie sine scientie. et quod deus scit quantum sit multitudo pulicium vel culicium. attamen hoc non scit per momenta temporum. sed uno intuitu oia videt. Rursum speciale cura. et spalez p[ro]minentiam ipse non habet de oibus. sed solu de romana libris per quod per solutionem ad dictum Hieronymi et patet quoniam omnia sunt subiecta diuinae p[ro]videntie: et quanto non. naz p[ro]videntie vultus sumptus sunt omnia subdita. specialiter autem non. Tertio. breuiter p[ro]cludit deum omnia sumul et immutabiliter cognoscere. Scedula ibi. (Ex tali itaq[ue] sensu). Tertia ibi. (Similiter ita). In quo terminatur sententia lettoris et dei.

Q[uod] q[uod]ma

Presenti distinctio magister de duobus determinat. Primo de augmento et diminutione diuinae scientie. Secundo de diuinae p[ro]videntia et u[er]itate eius. ideo de his duobus querimus. Circa primu[m] querimus tria. Primo utrum deus possit non scire quod scit. Secundo utrum possit scire quod non scit. Tertio. de infinitate scientie eius.

Primum sic proceditur. ut quod deus non possit non scire quod scit. quod simili. in. r[ati]o[n]e. in. r[ati]o(n)e. meta. Scientia proprie de deo dicitur. sed quod p[ro]prie de deo dicuntur realiter sunt in ipso: et nullum modo variari possunt. sed si deus possit non scire quod scit videretur scientia eius variari: et posse ergo regredire. Preterea. scia dei est de omnibus: si ergo deus possit non scire quod scit possit non scire oia: quod est inconveniens. Preterea. actio dei est ei clementia et suum scire est suum. Si ergo potest deus non scire quod scit. potest non esse quod est. sed est falsum et impossibile: ergo et ipsum. Preterea. quod deus scit: ab eterno non scit. sed est eternum: et necessarium: quod necessarium est per uno modum. ergo non potest non scire quod scit. quod tunc sunt scire non esse necessarium. In contrarium est quod deus est agens a proprio. sed potentie rationales et deus. et metathesis. sunt ad opposita. ergo de quolibet dici potest quod deus potest illud facere et non facere. cum ergo possit non facere que facit: potest non scire quod scit. R[ati]o[n]e secundum quod actus diuinus tripliciter accipi possunt.

nam quidam non sunt transentes in exteriorem materiam nec dicunt respectum ad aliquid extra. et huiusmodi actus sunt illi qui producuntur per sonum generare et spirare. aliqui autem non solum dicunt respectum ad aliquid extra. sed etiam sunt transentes in exteriori materia. sicut creare et facere. alii vero medium se habent: nam actus ipsi non sunt transentes: dicunt tamen quidam respectum ad aliquid extra. et huiusmodi scire sit in scientie: et velle in inuolente: scita tamen et volita possunt. esse aliquid extra voluntate et scientie: per quod si huiusmodi actus non transentes per eos tamen quidam respectus ad exteriora importatur: et quod potest semper de respectu actus. cum quod ritur utrum deus possit hoc: et oppositum sicut per diversum modum possunt accipi actus diuini: sicut per rationem diversam esse. Nam respectu actuum non transentes in exteriori materia nec dicuntur respectus ad aliquid extra simpliciter negandum est in deo esse potest ad opposita. non. n. deus pater potest generare et non generare filium: sed de necessitate genit non necessitate coactio. sed immutabilitas. Sicut in deo et de spirare dicendum est. Nam p[ro]cedere potentiam ad opposita respectu actuum absque intentione diuina fieri non potest: et quod simpliciter p[ro]cedendum est deum immutabilem esse simpliciter neganda est in deo potest ad opposita respectu actuum p[ro]dictor. Respectu vero actuum transentes: simpliciter p[ro]cedendum est deum habere potentiam ad opposita. potest. n. deus creare et non creare facere et non facere: nam cum sit agens. non ex necessitate nature. sed ex liberis arbitriis potest. potest p[ro]ducere res et non p[ro]ducere ut placet sibi. nam sicut potest ad opposita respectu actuum non transentes nec dicuntur respectum ad aliquid extra non potest deo attribui absque mutabilitate eius. ita potest ad opposita respectu actuum transentes non potest a deo negari nisi ab eo negetur libertas actionis. et quod simpliciter p[ro]cedendum est deum libere agere. cum non agat ex necessitate nature sicut simpliciter negandum est ipsum mutabilem est. Simpliciter debemus p[ro]cedere per habeat potentiam ad opposita respectu actuum transentes. Sicut simpliciter negamus ipsum habere potentiam ad opposita respectu actuum non transentes. nec ad exteriora respectum dicendum. Respectu quod actum medio modo se habent: ut respectu eorum quod in exteriori materia non transentes: tam ad exteriora respectum dicant: medio modo dicendum est. Nam sicut dicunt respectum ad exteriora deberet in deo p[ro]cedere potentiam ad opposita ne negemus a deo liberti arbitrii praeterea. ratione vero ipsorum actuum potest dicunt aliquid in deo existere: potest ad opposita deo non est tribuenda: ne in ipso mutabilitate ponere videatur. Nam sicut est deo tribuenda immutabilitas quod non est ab eo neganda libertas: et sic ei libertas de attributi per in eo mutabilitatis non ponatur. Potest ergo deus velle quod non vult cum alia a se non de necessitate velit non quod ipsum velle diuinum mutari possit. Sed quod res exteriorum mutabilitati subiecte sunt: et per respectum ad huiusmodi exteriora qui importatur in exteriori potest non velle quod vult. sic etiam et de scire dicendum est loquendo de scientia que dicit respectum ad exteriora ut ad ea que fienda sunt. nam cum talia sint ea ad que diuinum velle respectum dicit. eo quod eius voluntas sit causa omnium a deo productorum: cum possit velle et non velle huiusmodi producenda. quod alia a se. non de necessitate vult. sic etiam et de scientia visionis dicendum est. dicitur enim scientia visionis ad similitudinem visus. Nam sicut visus proprius solum exteriora videntur. sic scientia dei prout facit scire vel fienda: dicitur visionis propter respectum quem habet ad exteriora. nam sci-

entia simplicis noticie non proprie ad exteriora respectum importat. sicut hanc autem deus potest non scire quod scit in quantum ea que producit. potest si producere. qd agit sicut liberi arbitrii voluntatem.

Ald. i. dicendū qd licet scientia realiter sit in deo dicit tamen respectum ad exteriora et potissimum scientia visionis: et ratione huius respectus. potest deus non scire qd scit. non qd ipsum scire divinum mutari possit. sed qd qd pnducit pot non pnducere. Ald. ii. dicitur qd scientia dei qd est de oibus scientia simplicis noticie et respectus talis scie loquendo de scientia rex deo non potest scire qd scit. sicut scia visionis qd est solū de factis vel fictis. pot deus non scire qd scit: qd pot non facere quod facit. unde pcedere huiusmodi scientia est ad oposita. nihil est aliud qd dicere de libere agere et posse non pnducere qd pnducit. Ald. iii. dicendū qd iste scire dei sit suū esse. tū ppe aliam et alia habitudinem importatā p eē et scire aliquā pcedimūs descre qd negam? de eē: nā cū in eē non importetur respectus ad exteriora. sed solū ad id in quo ē: eo qd eē sit actus entis in quo ē: non possumus pcedere deū non ē quod ē absq; mutabilitate eius: tū qd in scire et potissimum in scientia visionis importatur qd respectus ad exteriora pcedere possum? deū non scire quod scit absq; mutatione eius. Ald. iv. dicendū qd eternū ē necessarium necessitate immutabilitatis non necessitate coactio nis. et qd deū ponimus libere agere: et cū dicimus ipm posse non scire quod scit non pcedim? in eo mutabilitate naturae: sicut libertatem arbitrii et cū talis libertas eternū atī non deroget ē inconveniens ipsius posse non scire quod scit: ut potest patere per dicta.

Eundem ergo qd videtur. vt deus possit scire qd non scit et videtur qd non. qd in eternis non dis fert eē et posse ut dicuntur. iii. phi. ergo eē eternum tā cito cū potest esse est cū ergo quicquid deo scit ab eterno sciat. quicquid potest scire scit ergo non pot scire qd non scit. Preterea nihil exentiū deus cognoscit nisi ydeā. sed non pot esse aliqua ydea in deo que ibi non sit qd tunc in eo est facta mutatio cū ydea dicat formā in deo exītē ergo tē. Preterea augmentum scie duplū considerari potest. pmo respectu scibiliū ut cū aliquis plā seit qd pns. sed respectu scie ut cū aliquis clarius videt aliqua qd pns. sed diuina scientia nec augumen tari potest nec minui. sed si deus posset aliqd scire qd non scit scientia eius augumentari posset: quod est in conueniēs. qd tū variabilis ēt. Preterea. pcedimus deū non solū scire entia. sicut etiā non entia. sicut affirmatio et negatio sunt ea quoz non ē mediū sicut se ut dicitur pmo posterior. ergo deo non pot scire qd non scit. qd si aliqd ēt qd non ēt scituz a deo nec ēt ens: nec non ens: qd est inconveniens. Incontrariū ēt. qd si cuit deus pot non facere qd facit: ppe qd pcedimus ipm posse non scire quod scit. ita cū possit facere qd non scit: pcedere debemus qd possit scire quod non scit.

Rn. dicendū qd loquendo de mō sūm quem deo hz scientia enūciabilitū ut enūciabilitia sunt planū ē pte et assidue deū non scire qd scinit: et scire quod non scivit nā si scivit aliquē esse nascitur: illo tam nato non scit ipsum nasciturum. Nam scientia non est nisi vero rum: et qd non est verum ipsum ē nasciturum. Sicut esse natum scit ipsum esse natum et non nasciturum et sic accipiendo scientiam dei: pte scit quod non sciuit. et scivit qd non scit. Nā l; oīum enūciabilitū: ut res quedam sunt deus cognitionem habeat: qd scit oīes propositiones que formari possunt: et quicq; enūciari potest: attamen accipiendo enūciabilitia ut enūciabilitia sit: ut se rex significativa: planū ē deū non scire qd scivit et scire qd si scivit: nā qd mutatio in sci-

entia sua facta sit. sed qd res ipse mutare sunt: sūm qd variationem. veritas enūciabilitum varia tur. Sed utrum loquendo de scientia rerum possit deus scire qd non scit: dubium est cū deus sicut hanc scientiam nō solū sciat entia: sicut etiā nō entia: et inter ens et nō ens nihil medium et possit. Ideo notandum qd sicut distinguim⁹ in nobis scientia practicā: et speculatiū: sic et in deo distinguere possumus. et scientia speculativa nō est subiecta libertati voluntatis: scientia tū practica sūm qd opus opandū disponitur: libertati voluntatis subiecta ē: eo qd p imperiū voluntatis ab agente per cognitionem effectus producitur inesse. Cum ergo qd videtur. ut deus possit scire qd non scit loquendo. de scientia speculativa nō nam sūm hanc scit facta: fieri possibilia: et scit seipm. Et qd nō est qd nō comprehendatur a talis scientia. sicut eam non pot scire qd non scit. sicut si loquim⁹ de scientia practica accipiendo practicum sim pliciter. ut dicamus deum scire scientia practica que fecit vel facere dispositur: pot deus scire qd non scit: cū possit plura facere qd faciat. Et ad intelligēdā hanc veritatem sciendū qd voluntas: cui scientia practica vī esse subiecta propter libertates arbitrij potest in opposita. ut pot velle et nō velle. Si autē non possit in opposita dupliciter pot cōtingere. Primo si actus eius transit in preteritum. Unde si voluit non potest non voluisse eo qd preterita habent quandam immutabilem veritatem. Secundo si ponatur velle. qd non simul pot velle et nolle. qd omne qd ē: quādo est necesse esse. Unde pūncū nō pot simul velle et nolle. qd talia simul ēt. in cōpossibilita sunt. et sicut est de velle qd est actus a voluntate elicitus. sic est de quolibet actu a voluntate imperato. Nam sicut hō potest velle et non velle. sic pot ambulare et non ambulare. et sicut cū velle transit in preteritum non re maner in voluntate ad opposita: qd si voluit non potest non voluisse. sic ēt si ambulauit nō pot non ambulasse. Tertium sicut si ponitur velle non potest nolle sic si ponitur qd aliquis qd voluntatem ambulet durāte ambulatione nō pot non ambulare. Tertio qd volūtas potest in opposita: et respectu actus a voluntate eliciti et respectu actus ab imperato. notandum qd sicut deus pot velle alia a se et nō velle. sic pot scire scientia practica alia a se et non scire: cū scientia practica ut dictum est sit quodāmō voluntati subiecta: et actus talis scientie sit a voluntate imperatus: potest igitur scire qd non scit: et nō scire qd scit. cū sicut talis scientiam sit in eo potētia ad opposita: verū qd ut dictum ē sine actis sit a voluntate. elicitus sine imperatus. si transit in preteritum: non potest volūtas in oppositum. Tertium si ponitur talis actus ēt manente tali actu non potest etiam in oppositum eo qd simul ēt et non ēt alicui conuenire non potest hā ad diuina transferentes dicamus qd primum istorum ad diuina transferri non pot. et qd ibi nihil trāseat in preteritum cum omnīa que in deo sunt eter nitate mensurētur. sūm tū ibi adaptari potest. et ideo si ponitur deus aliqd velle non pot illud nolle. vel si ponitur aliqd scire non pot illud non scire. qd vell in eo mutabilitas facta esset: vel simul sciret et non sciret: et velle et non velle qd est impossibile: et ideo loquendo de potētia absolute. sumptuose potest scire et nō scire: et velle et nō velle. sed loquendo de potētia ordinata qd hec presupponit ordinem et voluntates: ut ap pellemus ordinatam potētiam sūm qua deus ex sequitur que disposuit et ordinavit. nō ē ad opposita. qd supposito qd deus disposuerit sic facere nō potest in oppositum ppter sui immutabilitatē. igitur quodlīz a deo scitum scientia practica referetur in diuinam

potentiam simpliciter et absolute sumptam potest non sciri. et quodlibet non scitum potest sciri: pro voluntatis libertatem. Sed si referatur in potentia supponente ordinem. et dico: non scita sp erit non scire: et sola scita scientur. propter eius immutabilitatem. Ad i. dicitur quod in eternis non differt esse et posse. quod in eis non est mutabilitas. ideo oportet respectus ad opposita. qui arguit mutabilitatem ab eternis negari. id est potest in eternis esse libertas. et ideo respectus ad opposita quod arguit libertatem ab eternis negari non debet. et quod nos dicimus deum posse scire: quod non scit: et non scire quod scit pro voluntatis libertate: non propter mutabilitatem: ideo hoc a deo negari non debet: nec tamen propter hoc in scire diuino: posse precessere esse: ita quod non potuerit scire et non scivit et postea sciverit: sed quicquid sciri ab eterno non scivit. Nam ut per habitus sic ponimus in deo potentiam ad opposita propter libertatem voluntatis. quod in nullo derogatur eius immutabilitati vel eternitati. Ad secundum dicendum quod vir habitus est ydei in deo non solum pertinet ad scientiam speculativam: sed est ad practicam: et hoc quod pertinet ad scientiam practicam. sicut quodammodo subiecte libertati voluntatis: ut sicut deus potest scire et non scire. sic potest habere ydeam. et non habere: loquendo de ydeam: ut ad scientiam practicam pertinet. ita in quantum huiusmodi respectus ad opposita: sic ponatur in deo propter voluntatis libertatem quod in eo nulla mutabilitas denotetur. Ad tertium dicendum quod deus possit scire quod non scit modo quo dictum est: non tamen propter hoc scientia eius argumentari potest: quod dupli declaratur. Primo quod scientia recipit speciem ex obiecto principali: et quod seipsum homo et principiter scit: et sciendo se scit oia: cum principale obiectum divine scientie invariabile sit ipsa scientia invariabilis erit. Secundo hoc declaratur quod argumentum est per unitatem qualitatis additamentum. Si ergo esse posset quod deus non ne sciret aliud et postea sciret: ita quod non ab eterno sciret quicquid sciret posset alicui videri divinam scientiam argumentata esse: quod ex unitate qualitatis additamentum aliquod esset factum. Sed nos sic salutem in deo potentia ad opposita respectu scire practici pro voluntatis libertatem quod in eo nullaz in utabilitate ponimus et dicimus quod quicquid scivit ab eterno scivit: et quod argumentum est species motus et dicit transitum a quantitate minori ad maiorem ponendo deum posse scire quod nescit modo quo ponimus. non ponimus quod possit eius scientia augmentari. Ad iiii. dicitur quod scientia illa secundum quam scit deus non solum entia: sed etiam oia non entia tam fieri possibilia est scientia speculativa non practica simpliciter. Nos vero loquimur de scientia practica simpliciter secundum quam non scit oia fieri possibilia. Sed solum scit que facere disponit.

Terzo queritur de infinitate diuine scientie. utrum deus infinita possit scire. et videtur quod non: quod dicitur primo physius. Infinitum secundum quod infinitum ignoratur est: sed quod secundum se est igitur a nullo sciri potest. ergo rebus. Preterea. sed etiam agniti. r. vi. de ciui. dei ca. x. viii. Quicquid scitur scientiam scientiam comprehenditur: sed contra rationes infiniti est quod comprehendatur. ergo rebus. Preterea. si dicatur infinitum. relatum ad infinitum est finitum. ut infinita deo se finita propter quod infinita a deo sciri possit. Contra. quod comprehenditur ad unum est tale: propter ad alium: si est tale est in predicamento relationis: et ideo probat philosophus magnus et parvus est in predicamento relationis. quod aliud comprehendit ad unum est magnum. comparatum ad aliud est parvum. cum igitur infinitum non sit in predicamento relationis: ad quodcumque comprehenditur infinitum infinitum erit ergo infinitum est infinitum deo. et ita ab ipso ignorantum. Preterea. vult physius. iij. in etiapherbi. quod si quis in-

sua imaginatione acceperit lineam infinitam non determinabit divisiones eius: et exponit Com. q. q. imaginatus fuerit lineam infinitam non poterit intelligere eas. ergo ut videtur cognitionis infiniti: repugnat intellectui: non repugnat imaginationi. sed deus in imaginatione caret: cum non habeat virtutes organicas. et quicquid non est intelligendum non est. ergo infinitum a deo sciri non poterit. Preterea. sicut impossibile est finitum pertransire infinitum. sic impossibile est infinitum infinitum pertransire. Nam in tempore finito: nec finitum nec infinitum pertransibit infinitum. In infinito vero tempore ab infinito et finito finitum transiri potest. ut potest haberi ex. vi. phys. ergo non magis est pertransibile: nec magis finitum infinitum in finito quam finito. Si ergo pars est comparatio infiniti ad finitum: infinitum. Si ab intellectu creato et finito infinitum sciri non potest: nec ab intellectu infinito siue in creato sciri poterit. Incomparabili est quod cognoscit perfecte virtutem aliquam cognoscit oia illa ad quod potest extendere illa virtus cum igitur deus perfecte sua virtute cognoscatur. cum sua virtus se possit extenderet ad infinita eo quod sit infinite virtutis infinita cognoscere poterit. Preterea. deus cognoscit oia singularia non solum existentia. sed etiam esse possibilia. sed hoc sunt infinita. ergo rebus. Uno modo negative. ut dicatur in finitum. quod non est aptum naturam transiri nec finitum eo quod non habet quantitatem in se per quam transiri possit. et sic punctus est quod infinitum. quod non est quidquam. et sic accipitur infinitum propter defectum magnitudinis. Alio modo potest dici infinitum. propter magnitudinis excessum: ut dicatur infinitum. non quod non habeat quantitatem. sed quod hoc eam non limitat et finitam: sic infinitum diffinatur a phisico. quod est cuius partem accipientibus semper est aliud extrahere. Tertio modo accipitur non simpliciter. Sed quod de difficultate finiri et pertransiri potest. ut via magna vel profunditas maris dicitur infinitum quod de difficultate talia pertransiri possunt. Quartu modo infinitum dicitur in successiuis. secundum quod est quod infinitum secundum pomen philosophorum. quod dixerunt tempus non incepisse. Quinto modo significatur penes divisionem et sic quod libet partium et quilibet magnitudo est infinita. quod secundum se conuenit partium in infinitum divisibile esse. omnes isti modi infinitatis haberi possunt a phisico. iii. phys. licet eos alio modo assignet. Cum ergo queritur utrum deus infinitum cognoscatur. non est questio de infinito. propter quantitatis defectum. quod nulli dubium est deum in divisionibus cognoscere. nec est dubium de infinito non simpliciter secundum quod via magna infinita est. et profunditas maris immensa dicitur: quod cum talia actuale esse habeant non est possibile deum ignorare ipsa qui omnium est productor. Nec etiam est questio de infinito in successiuis et secundum divisionem. quod nulli dubium est magnitudinem. et tempus deo nota esse. Nam et si mundus esset eternus: infinitus tempus transisset. et quod deus non solum cognoscit quod fecit. sed quod facere potest. Cum mundum ab eterno potuisse facere ut in secundo patet talium cognitionem a deo negare non possumus. Sed utrum cognoscatur infinitum secundum quantitatis excessum dubium esse videtur. Notandum. ergo ut tale infinitum dupliciter esse potest. secundum quod quantitas dupliciter dicitur partium: et discreta. Cum ergo queritur. utrum deus cognoscatur infinitum. si loquimus de infinito secundum numerum. sive secundum quantitatem discretam: sic deus infinita cognoscit. Nam ipse scit omnia que relinquentur in ipso et quae in ipso congregantur perfectiores oium generum non solum actus existentes. Secundum etiam esse pos-

sibiles: cū talia infinita sint oꝝ infinita cognoscat.
Qd autem infinita: sī numerū deus cognoscat
sancti & p̄bi p̄testantur. Nam Augu. vii. de ciui. dei
e. xviii. ait q̄ species numeroꝝ quāz nō est numerū
note sunt illi cuius sapientie. nō est numerus. & Lō
men. vii. metba: dicit. q̄ oꝝ p̄portiones & forme q̄
sunt in potentia in materia p̄ma: sunt actu in p̄mo
moto. & assimilantur aliquo modo esse eius qd fit
in aia artificis. Sed materia prima est in poten-
tia ad infinitas formas sicutē sī numerum. ergo
infinita reuelent in p̄mo moto. sed ipse est cogni-
tor oꝝ que reuelent in ipso. Nam si forme exis-
tes in anima artificis ipsi artifici note sunt: huicmo-
di forme & p̄portiones que sunt in deo tanq̄ in arti-
fice & conditore omnium ei ignote ē non poterunt
cognoscit ergo deꝝ infinita sī numerum. Sed si
queratur. vñrum cognoscit infinitum sī excessum
magnitudinis. nō accipiendo magnitudinem vir-
tuale. q̄ sic planum est deum infinitum cognoscere
cū sciplum cognoscit q̄ est infinite virtutis. Sz ac-
cipiendo magnitudinem molis. sic deus proprie lo-
quendo infinitū nō cognoscit q̄ sic declaratur. q̄ p̄
non reperiatur. huicmodi quantitas infinita non ē
q̄ infinitas per se & p̄mo quantitatē repugnat: repu-
gnat. n. huicmodi infinitas p̄ncipalit entulati: qua-
titati autē non repugnat nisi quodāmodo ex p̄nti in
quantum ratio entitatis referuatur inquāto. qd sic
est videre: q̄ sicut iaffirmatiuſ repit aliquid im-
mediatuſ & aliquid mediatiſ sic & in negatiuſ se habet.
vnde in primo posteriorꝝ docet reducere p̄bus pro-
pōnes negatiuſ mediatas in immediatas & sicut vi-
demus in affirmatiuſ q̄ q̄ proprieras aliqua co-
uenit alicui p̄ se & p̄mo. a quocunq̄ remouetur tal
proprieras non remouetur ab illo. q̄ nō inest ei per
aliud: sic & in negatiuſ se bz q̄ si aliquid remouef ab
aliquo per se & p̄mo cuiuscq̄ ponatur illud conne-
nire nō conveniet ei a quo p̄mo remouetur: eo qd
nō remouetur ab illo p̄ aliud: & q̄ si poneretur ta-
le infinitus enī de necessitate eset quantū eo qd ra-
tio infiniti quātitati cōgruit: vt dicit p̄mo phisi. nī
si ponitur infinitū quātitati cōgruere: nō ppter hoc
ponitur esse. arguere possumus q̄ infinitas directe
repugnat entitati nō quantitati. Hoc idez etiā ali-
ter declarari p̄t. q̄ quotiescumq̄ impossibile est ali-
quod predicationi inesse alicui. si ad p̄m illius predi-
cationi sequitur aliud cōsequens non directe repugnat
predicationi: sed sīo repugnare potest: vt si impossibile
est dominū esse alīnū: si ponatur alīnū predicari de
homine si ad hanc ypothesim sequit homine ē rū-
dibile impossible est rudibile repugnare alīnū: tēz
possit repugnare homini: igitur si poneretur ens ali-
quod infinituz q̄ sequeretur illud esse quantū quan-
titas infinitati vel infinitas quātitati directe repu-
gnare nō p̄t. Ex ipsa ergo entitate rei oꝝ huicmodi
repugnantia accipere: & q̄ deus positive & p̄ ydeaz
non intelligit ea que directe subterfugit rationeꝝ
entis: infinituz in deo nō habebit ydeā quā imitetur
& ipsum deus non cognoscet: vt hic de diuina cogni-
tione logm̄ur. Nō igitur benedictū qui volunt deū
tale infinitū posse cognoscere & deterius dicunt qui
volunt q̄ si poneretur tale infinitū esse. q̄ deus
ipsius non haberet notitia. Nam tota causa quare sī
terfugit modū cognitionis positum & p̄ ydeā est: q̄
subterfugit rationeꝝ entis: nō solū actualis: sed etiā
potentialis: & q̄ si poneretur esse tolleretur ab eo id
p̄ qd incōgnitū dicitur de necessitate deo notuz esset
sed si sic dicimus qd credimus benedictū: accidit
nobis grauis dubitatio. Nam si infinitū sī quā-
titateꝝ continua a deo non intelligit: q̄ esse non

potes. nec infinita sī quantitatē discretaz a deo
intelliguntur: cum nec talia esse possit. Si vero
dicatur numerum ire infinitum non continuum sī
nolum est. q̄ bz quantitas inquā p̄t potentia natu-
ralis sit determinata. quantitas autē inquā potest diui-
na potentia in determinata est. q̄ nunq̄ posset esse
tantum corpus qn deus maius facere posset. poss̄
. n. semp facere maius celū & semp maius. Unī sicut
semp potest p̄ducere plura: & plura sī numeruz: & in
pducta nunq̄ erū infinita nibolim̄us tamen deꝝ²
cognoscit sī numeruz infinita. q̄ si semp potest fa-
cere maius & maius corp². bz p̄dictū nūc sī infini-
tū. nī vt videt infinitū p̄tinū intelligere p̄t. Ideo
notād q̄ aliter ē ens totū discretū. alter totū p̄tinū
um. Nam in toto discreto partes sunt actu. vnde ta-
let totū nō est ppter vñum. & inquitum deicit ab
vñitate deficit ē ab entitate: & ideo magis est ens
q̄ partes sunt entia bz partes sunt entia. q̄ totum ē
ens. In p̄tinuo autē ē ecōuerso. Nam partes in eo
sunt entes in potentia. vnde in tali toto partes sunt.
q̄ totum est. Unde & cūm diffinīs totū quātitatiū
partes nō ingrediuntur diffinīdem eius. sed ecōuer-
so. & q̄ res sicut se habent ad eē sic se habēt ad cogno-
sci. adh̄ q̄ intelligatur infinita: sī numeruz. nō oꝝ ip̄i
infinito respondere idea quā imitetur. Nā cum in
finiū in p̄uationē sonet. vt hic de infinito loquimur
si poterit ei īder idea quā imitetur. Nā quatiuſ bz
q̄ huicmodi talis idea r̄ndere nō p̄t. Sed sufficit
ad hoc q̄ etiā distinete infinita sī numeruz cogno-
scantur q̄ cuius illorū p̄pria idea respondeat. bz si cō-
tinuum infinitū intelligi bz oꝝ: tale p̄tinuum habere
ideam eo q̄ tale totum vt totum est directe & p̄ se nī
cognoscitur nisi ei sī se idea respondeat. & q̄ pon-
tur infinitū cū tali eo q̄ in p̄uatōem sonet non possit
r̄ndere idea quam imitetur directe & positive cogno-
sci nō poterit. p̄t ergo deꝝ infinitas lineaꝝ intellige-
re. que si oꝝ cōponerentur magnitudinē infinitam
efficerent. Pōtest etiā infinita corpora vt infinitos
homines intelligere: q̄ si oꝝ cōponerentur infinitum
corp² efficerentur. q̄ sic intelligere infinitum
quātū nō subterfugit cognitionis modum: eo q̄ cui
libet talium. q̄ ponuntur omnia: idea p̄pria respō-
dere poterit ipsum nī p̄tinū infinitum: p̄m se qd co-
gnoscibile nō existit. Unī & Lōmen. sug scđo metba.
ait. q̄ nō p̄t intelligi linea infinita nisi iteretur infi-
nitieſ. Sz hoc vt ait nō facit intelligere infinitum
nī q̄ repugn̄t posse cogisci infinito bz nūc: sī infinito sī
p̄tinū vt p̄ hita patere p̄t. Id. i. dō q̄ infinito bz q̄
infinitum est ignorū. q̄ infinito sī se cū sonet in p̄-
uationē idea vel silendo aliq̄ i cognoscēte. r̄nde-
re nō p̄t. ideo infinitū cōtinuum ē ignorū. q̄ sc̄ale in-
finiū sc̄ire sc̄ire vt infinitū. eo q̄ tali toti bz se bz m̄
dere idea nō ratione partiuſ: cū nō sit: q̄ partes sunt
bz magis ecōuerso. Infinitū autē bz numeruz nō oꝝ igno-
rūtē. q̄ cū partes talis totius sunt actu infinita sī
numeruz ab aliquo cognosci poterit. dū nī in eo infinita
reducent: & ea vñco cognoscat intuitu. Id. ii.
dō q̄ p̄tra rōnē infinitū ē q̄ cōprehendatur ab finito
bz nō q̄ cōprehendatur ab infinito. Id. iii. dō q̄
infinita dū finita deo q̄ non excedit cognitionē eīn.
& nō ē incōueniēt aliqd cōparatum ad vñco excede-
re cognitionē ipsius: cōparatuſ ad aliud nō excedere.
Sī infinita bz eret dāt intellectum eratī: nō nī excede-
re intellectū diuinā: vnde equocatur ibi in eo q̄
est ē infinitum. q̄ ibi accipitur finitum p̄ eo qd est
nō excedere: nō p̄ eo qd est ē limitatū. Id. iii. dō
q̄ ibi logit p̄bs de infinito sī magnitudinē nō de-
infinito sī numeruz. & ideo auctoritas non est p̄tra
nos. Id. v. dō q̄ deus non intelligit infinita per

trāscendo q̄ intelligat partem post partem; s̄ intel ligit oia uno intētu. h̄ā h̄ā intellectus nō pos sit intelligere infinita: tū q̄ infinita: nō relucēt in ipso: tū q̄ intelligit p̄ diuersas formas. ideo non si mul intelligit oia q̄ intelligere p̄: propter qd̄ dato q̄ in eo r̄. lūcerēt infinita. tū q̄ non intelligit omnia simul que relucēt in ipso. sed intelligit vnum post aliud: nunquā infinita intelligere posse: q̄ infinitus ē eius partē accipitētus semp̄ est aliquid extra sumēre. deus tñ in quo infinita relucēt cum ipse simul oia cognoscat ne cessēt eum infinita cognoscere. argu it ergo ratio intellectum creatum n̄ n̄ intelligere infinita eo q̄ quodāmodo trāscendo intelligere non aut arguit de intellectu diuino. Argumēta autem in contraria p̄cedat. q̄ nō cōclūdūt deum intelligere infinitum p̄tinuum: sed infinita fm numerum qd̄ cōcessimus.

Einde queritur de diuina prouidētia. Et circa hoc queruntur tria. Primo. quid sit.

Secundo. vtrum differat a fato. Ter tio. quorum sit.

25. iiiij.

Dīpum sic peeditur: videtur q̄ diuina prouidētia sit idem q̄ scientia. q̄ fm Boetium. v. de sol. prouidētia dīp̄ porro a re bus infinitis p̄soluta. q. ab excelso rex ea cumine cuncta p̄spiciat. Si ergo p̄spicere et videre p̄ueniunt prouidētia: prouidētia ad sciētiam pertinet.

P̄tererea. videtur q̄ sit idē. q̄ sollicitudo sine cura. q̄ Dama. li. ii. c. penul. dicit. q̄ prouidētia est q̄ ex deo ad existētia sit cura. ergo cura diuina circa existētia. h̄ā est prouidētia. P̄tererea. videtur q̄ sit idē q̄ ordo. q̄ Aug. lrr. q. q. de prouidētia: vult q̄ deus p̄uideat oībus rebus er eo q̄ ipso summo deo cūcta bene amministrare q̄ fecit nihil inordinatum in vniuerso nihil iniustum ē. P̄tererea. Boetus lxxii. de sol. dicit prouidētia ē ipsa diuina rō in summo diuīm p̄ncipe p̄soluta que cūcta disponit igitur ē idē q̄ ordo et dispō. P̄tererea. vñ q̄ prouidētia sit idē. q̄ potestas. nā prouidētia est superior et p̄tate babētum. P̄tererea. vñ q̄ prouidētia sit idē q̄ volūtas diuina. q̄ Dama. li. ii. c. xxix. ait prouidētia ē voluntas dei q̄ oia q̄ sunt p̄ueniētēm deductiōem suscipiūt. P̄tererea. videt q̄ sit idē q̄ gubernatio. q̄ Aug. lrr. q. q. de prouidētia. loquēs de ea ait. q̄ cū lex ipsa in cōmutabilis maneat: oia mutabilitia deus pulcherrima gubernatione moderetur. et sapiētia. xiiij. scribitur tua pater: oia gubernas p̄uidētia. Rū. dīp̄ q̄ prouidētia p̄rie est eoꝝ q̄ sunt ad finem: nā cum prouidētia sit recta rō agibilium et p̄rie sit eoꝝ q̄ sunt ad finem: prouidentia q̄ dicitur pars prouidētiae immo in qua cōpletive rō prouidētiae videtur p̄sistere eoꝝ que sunt ad finem ē: presuppo sita cognitione vel volūtate finis. igitur ea que sunt ad finem subiacebūt prouidentiae non ipse finis. et q̄ oīs creatura h̄ā rōnem eius qd̄ est ad finem in cōpāratōe ad decūm p̄ ipsas creaturas subiectas diuīm p̄uidētiae. diuina prouidentia nobis manifestari poterit. Vidēmus autem dno in creaturis q̄ iuvat nos ad intelligēdum diuinā prouidētiā. Primo. q̄ oīs creatura a deo naturam p̄prias ē sortita: aliter et ali ter: fm diuersa creaturaz ḡia. et fm h̄ā qdā disposi tio in vniuerso attenatur vñ aliqua sint supiora. ali quā inferiora put̄ requirēt diuersitas naturaz: et sic accepta dispositio ē ordo partiū in toto. Itū aut̄ ordinem et deoꝝ vniuersi tradidit p̄bs cum dicit. xij. metra. vbi assimilat totum vniuersum exercitui. et deinceps duci exercitus. nā sicut in exercitu aliqui milites sunt anteriores alii posteriores fm maiorem et minorem probitatem si bene sit ordinatus exerci

tus. ita q̄ est ibi quidam ordo partium inter se. sic aliq̄e creature sunt superiores aliq̄e inferiores: p̄z q̄ habent excellētiorē et minus excellētē natu ram. vnde est quidaz ordo creaturaz inter se: eo q̄ ultima supp̄emorū attingūt sup̄ prima infimorū et ecōverso. Scdm cōsiderādum in rebus creatiis ē q̄ p̄ter h̄ā q̄ naturā ppriam creatura. q̄libet a deo sortita est. cūlibet tributa sunt ea per que possit fines pprium p̄sequi fm naturam suam: et h̄ā quodāmodo correspōdet. Primo q̄ fm q̄ creature in natura di uersificātur. sic ea diuersa tributū per q̄ possint p̄seg fines suos. et ideo aliq̄e suas operations acq̄runt paucis operatiōibus: et aliq̄e pluribus. et talis di spositio vniuersi p̄prie dicit ordinem infinē. h̄ā aut̄ decorēt et ordinē vniuersi quātū ad finē vlti mūm tradidit p̄bs. in. xij. metabiblī. vbi tor̄ mū dus ordinatur ad deū. s̄ quātū ad fines primos eu tradidit p̄bs. in. ii. ce. et mi. vbi distinguunt gradus nobilitatis rex fm q̄ res acqrūt nobilioꝝ finē et mi nus nobilem. et h̄ā operatiōibus multis vel paucis. Aduertendum tñ q̄ licet dispō cōtēr sumptua possit dici ordo partiū in toto. et ordo eaꝝ in finē accipiendo tñ eam ut p̄tra prouidētiā dīvidit nō vt prouidētia am includit sic dispō vniuersi accipi dīp̄ h̄ā q̄ res natūras pprias sunt sortite. prouidētia vero eo q̄ reb⁹ tributa sunt ea per que possunt fines pprios adi p̄sci. Sic. n. vidēmus in p̄fē familiis cui deus assūmītatur. Nā p̄mo disponit domū suā. et hoc inquantū aliquos p̄sūtūt militēs: aliquos seruientes. ali quos vestarios et sic singulos i suis disponit gradib⁹ et postmodū eis i suis s̄cib⁹ p̄sūtūt singul'tributū. p̄ut singla regnū officia: et tal'tributū p̄nīto dīp̄. s̄ p̄tētūre eos in sui s̄cib⁹ oīspō noīatur. Sic ds vniuerso in toto qd̄ est q̄si que clam sua domus p̄sūtūt creaturas in diversis gradib⁹ fm q̄ aliquibus dedit naturam ratōalem aliquibus irratōalem: et quātū ad hoc attenditūt dispō vniuersi. Kursum prout oībus tributū per que possent fines p̄sequi dicitur oībus prouidētiae: vt homini p̄ter hoc q̄ dedit sibi natūram prop̄am h̄ā quā in certo gradu vniuersi colloca tur prouidēt ei dādo sibi intellectum et volūtātē per que possit p̄sequi finem suū. Hoc aut̄ si bñ vidim⁹ patere p̄tētūt facili. q̄o differunt sciētia dispositio: sollicitudo: prouidētia: et gubernatio. Nā sciētia diuina nō solī est. respectu eoꝝ q̄ sunt ad finem s̄ etiā respectu finis. Sicit. n. deus et seipsum et alia. reliqua vero quatuor: accipiūt penes ea q̄ sunt ad finem. Nā prouidētiae et sollicitūtē esse: et gubernare: et disponere: dicimus deum p̄ cōparationem ad ea q̄ sunt ad finem. q̄ quatuor: distinguunt possunt. Q̄ diuina sollicitudo vñ esse qd̄ cōtēr ad alia tria: Nāz et i p̄vidēdo. et disponēdo: et gubernādo: potest dici deus sollicitus: et habere curā. Nā sicut p̄ fami. h̄ā curaz et sollicitus. q̄o suum domum disponat: q̄o oībus fm suū gradū prouideat: q̄o singulos fm suum modū gubernet. sic et deus respectu oīum p̄dictoz sol litus dici potest. Reliqua vero se habent p̄ ordines. Nam prouidētia presupponit dispositiōem: et gubernatio prouidētia. nam p̄ns est domū disponere quā singulis fm suum statum prouidēt. Kursum p̄uidētiae precedit gubernationem. nam gubernatio est etereutio prouidētiae: et ideo prouidētiae et dispositio eternā sunt. gubernatio est qnid temporale. nam deus in seipso ab eterno oia disponuit: et omnibus prouidit que in tpe exercitus est: gubernatio q̄ banc executionem nominat dicitur t̄paliſ. Ex hoc etiam apparet dispositionem diuinam et prouidentiam ad scientiam: potentiam. et voluntatem diuēsis respectibus pertinere. Nam si diuinam prouidē-

dentiam et dispositionem consideramus prout ea deus speculatiue intuetur: sic pertinent ad scientiam. etiam ad solam scientiam speculatiua aliqualiter pertinere pot. quod in creaturis ubi malitia est corruptio na principijs prudentia vel prudentia quod est pars eius semper ad scientiam pertineat practicam: et presupponat voluntatem finis. In deo autem potest ad scientiam speculatiua pertinere et presupponere cognitionem finis. quoniam etiam in ipso deo prudentia imagis proprie ad scientiam pertineat practicam quod ad specum latum est. Si vero aduertimur quod cum hoc quod talia cognoscit et videt sic facere proponit: pertinet ad voluntatem. sed si consideramus ea prout tali cognitioni et proposito superadditur executio sic pertinet ad potentiam. mediate quod talis executio habet fieri. Nam ut deus ab eterno sumus scientiam. vidit quomodo erat omnia disponenda et oibus prouidetur per voluntatem sic sacere posuit per suam virtutem et potentiam ea postmodum executus. Possumus tamen si volumus huius aliter assignare ut ex eo quod deus puderet rebus rotundatur deus bonus: eo quod ordinate puderet: dicatur sapiens: eo autem quod firmiter et incusus se puderet dicatur potens. itaque ipsa pessima presupponat donitatem et voluntatem decor autem et ordinatio qui in pronosticatione aspicitur indicent sapientiam et cognitionem. firmitas autem et immobilitas ordinis arguant potentiam et virtutem. banc autem viam secundam innuit Damas. iij. li. c. penul. ubi de prudentia determinat. Quoniam igitur diuina prudentia includit diuinam sollicitudinem. eo quod diuina cura et sollicitudo: videtur quid coe ad dispositionem: prouidentiam et gubernationem. Rursumque quod prudentia quodammodo. quidam ordinum est. et etiam presupponit dispositiorem et ordinem universi modo quo dictum est. et quod gubernationem prouidentie nominat: et etiam quod prudentia ad voluntatem et potentiam pertinet: diversis respectibus sicut ostensum est: propter modum et ordinem quem habet ad omnia praetacta. licet ab omnibus eis differat loquimur tamen de ea sumus modum omnium predictorum et ideo licet prudentia: differat a diuina scientia. loquimur tamen de ea ad modum diuine scie ut per ratione arguebat. sic est loginur de ea ad modum diuine sollicitudinis ut arguebat. sed etiam. Et ad modum diuini ordinis ut proponebat tertia et quarta. Et ad modum potentie: ut arguebat. qnta. Et ad modum voluntatis: ut dicebat. vi. Et ad modum gubernationis: ut ultima proponebat.

Secundo queritur. utrum diuina prudentia sit idem quod fatum. et videtur quod sic per Aug. v. de ciuitate dei. cap. ix. qui ait. Si mibi sati nomen alicui rei adhibendum placaret magis dicere fatum esse firmioris poterioris voluntatem quod illum causarum ordinem quem non visitatum sed suo more stoysi fatum appellant sed voluntas firmioris: et potentioris sine voluntate diuina: est idem quod prudentia: vel non realiter differt ab ipsa. ergo nec fatum realiter erit diversus a prudentia. Preterea scribitur. v. de ciuitate dei cap. viii. ducunt volentem fatam: nolentem trahunt. Si igitur fatum voluntatem immutare possunt eo quod volentem ducunt: et nolentem trahunt. cum nihil infra deum liberum arbitrium immutare possit. eo quod inter deum et voluntatem nihil sit medium fatum non erit aliquid infra deum. ergo non realiter differeret a diuina prudentia. Preterea. diversi respectus non faciunt differentiam realem. sed unum et idem acceptum prout est in deo dicitur prudentia. relatum vero ad ea que mouentur per ipsius d

citur fatum. Unde Boetius quarto de consola. ait quod cum in ipsa diuine intelligentiae puritate conspiciatur prudentia nominatur: cum vero ad ea que mouet atque disponit referatur fatum a veteribus appellatum est. non ergo fatum et prudentia realiter differunt. Preterea. sum eundem ibidem. fatata de necessitate proueniunt: quod fatum est indeclinabilis ordo causarum. sed res non de necessitate proueniunt nisi prout referuntur ad diuinam prouidentiam. Nam relate ad causas proximas: contingentes esse possunt. igitur ordo causarum qui est in primo principio fatum dicitur: cum solum in eo in declinabili maneatur. sed huiusmodi ordo est diuina prouidentia. ergo et ceterum. Incontrarium est Aug. v. de ciuitate dei. c. ix. qui ait o mnsa vero fato fieri non dicimus. immo nihil fato fieri dicimus. Sed dicere nihil fieri diuina prouidentia est erroneous. non igitur idem est fatum quod diuina prouidentia: cum fato nihil fiat: prouidentia omnia fiant. Preterea. Boetius quarto de consola. dicit. quod fatum et prouidentia diversa esse facile liquebit. si quis virtusque rationem comprehendit. ergo et ceterum. Responso dicendum quod fatum tripliciter consuevit accipi. uno modo idem est quod vis quedam. et dispositio syderum. Unde Aug. v. de ciuitate dei. c. iij. dicit quod cum homines fatum auditum visitata loquendi consuetudine non intelligunt nisi vim ponitis syderum. Secundo fatum accipitur pro quo cumque ordine causarum: ut patet per Aug. v. de ciuitate dei cap. ix. qui reprehendens Cicero nem qui negabat deum esse prescium futurorum ait concedat ergo cicero cum eis qui causarum ordinem dicunt esse fatalem. Tertio modo. fatum sumitur pro diuina voluntate: vel diuina prouidentia. Unde Aug. v. de ciuitate dei cap. viii. loquens de quibusdam philosophis vel poetis de fato determinantibus ait: quod probatur eos appellare fatum ipsum precipue dei summi voluntatem cuius potestas insuperabiliter percuncta porrigitur. Nam autem tribus modis possunt superadditi duo modi. Nam ponentes fatum esse vim positionis syderum diuisi sunt. quod quidam huiusmodi vim reducerunt in diuinam voluntatem. et quidam non. Unde Aug. v. de ciuitate dei capitulo secundo: ait quod homines per ponitis syderum fatum intelligunt qualis est quando quis nasceatur sive concipitur. quod aliqui alienant a deo voluntate aliqui ex illa hoc etiam perdere confirmant. Rursum ponentes fatum esse causarum ordinem etiam diuisi sunt: quia aliqui huiusmodi ordinem nec in diuinam voluntatem: nec in aliquam voluntatem rationalem reducunt. Unde v. de ciuitate dei capitulo secundo scribitur quod aliqui fatalia dicuntur que preter deiectiones voluntates cuiusdam ordinis necessitate contingunt. aliqui autem huiusmodi causarum ordinem reductum in diuinam voluntatem fatum appellant. Unde v. de ciuitate dei capitulo. viii. scribitur. quod aliqui non astrorum constitutionem sicuti est cum quidque concipiatur. vel incohatur: sed omnem seriem causarum quod sit: omne quod sit fati nomine appellant: et subdit quod cum talibus de verbi controversia non multum laborandum est: atque tractandum. quando quidem ipsarum ordinem et quandam connectionem dei sumitribuunt voluntati et potestati per quod intelligere dat aliquos fuisse qui ordinem causarum fatum dicentes eum in diuinam voluntatem redicerant. Quoniam ergo modis fatum dicitur. Primo vis ponitis syderum in diuinam voluntatem rediecta. Secundo huiusmodi vis in talem voluntatem non ordinata. Tertio. ordinatio per causas diuine voluntate

ti tributus. Quarto talis ordo p̄ter diuinā voluntatem proueniens. Quinto ipsa diuina voluntas sine prouidentia vel potestas fatum nominatur. Duos istorū modoruū prima facie apparet ipsiſibiles esse. Nam qđ sit aliqua vis siderū vel alijs ordo causarū in diuinā voluntatem nō reductus est impossibile solum ergo de tribus alijs acceptiōib⁹ est loquendū. Sed rursus vna illarū acceptioñū nō est bona. Nam qđ fatum dicatur vis siderum sī qđ de huiusmodi vi loquuntur qđ de tali fato determinauerūt stare non pōt cum talem vim super liberū arbitriū directe causalitatē habere ponentur et per eā de motibus hominū tanqđ per causam cui directe voluntas subditur indicarent. Nam liberū arbitrium virtuti siderū etiā in diuinam voluntatem reducere directe non subditur. Qđ si tamen huiusmodi virtus in talem voluntatem reducta non fuerit: non solum libero arbitrio non dominabitur: sed etiā nec p̄ ea effectus aliquis produceat: fatū ergo duplicitate accipi potest. Uno modo ut dicatur ordo causarū diuine voluntatis tributus. Alio ut fatū dicatur ipsa diuina prouidentia vel voluntas: sed si diuinam prouidentiam vel voluntatem fatū noiamus a vocabuli proprietate recedimus. Unde Aug. v: de ciui. dei cap. i: cūdō ait. qđ proslus diuina prouidentia regna cōstituitur humana: que si propterea ḡfū fatū tribuit: qđ ipsam dei voluntatem vel potestatē fati noīe appellat. sententiaz teneat lingua corrigat proprie ergo et rationē vocabuli attendendo fati dicatur indeclinabilis ordo causarū in diuinā voluntatem reductus. quo effectus quadam necessitate prouenit. Nam licet non omnis ordo causarum in se acceptus de necessitate producat effectum: tamen si huiusmodi ordo in diuinam prouidentiam reducatur in qua reductio fati ratio formaliter et quasi cōplete videtur consistere singula talia quandā necessitatē cōtrahunt. dicitur enim fatum sī Aug. v: de ciui. dei cap. ix: a fando siue a loquendo: nam dēns vniico suo verbo coetero dixit. in tempore ē quodā causarū ordine prolocutus. Nam sicut vox exterior manifestat: verbum sic huiusmodi causarū ordinēs in diuinam prouidentiaz relati fati siue voces et quedā locutiones dici possunt: qđ rationes in verbo diuino existentes: sic loquitur de fato Boe. quarto de conso. Qui omnem causarū ordinēm diuine prouidentie famulūlantem fatum appellat dicens. Sive igit̄ famulantibus prouidentie diuinis spiritibus fatum ererceatur: seu tota in servitute nostra seu celestib⁹. siderum motibus: seu angelica virtute seu demonum varia solertia: seu aliquibus hoc: seu omnib⁹ fatalis series teratur. Ex quibus verbis manifeste patet ipsum pro indifferenti habere quēcunq; ordinem causarū in diuinam prouidentiam reductum fatum siue quoddam diuum editum: vel quedā diuinā prolocutio dici pōt. Et sic accipiendo fatū directe possumus in quinque differre a diuinā prouidentia quas differentias dictus Boetius quarto de consolatione enumerat. Prima est qđ diuina prouidentia est in causa prima. fatū autem est in ipis causis secundaria. Nam cum ordo causarum relatus in causam primam sit fatū cuius talis ordo sit in ipsis reb⁹ mobilibus siue in ipsis sedis cāis. et relatis. factū erit in ipsis reb⁹ mobilib⁹ siue in ipsis sedis cāis. est qđ Boetius ait. qđ prouidentia est illa diuina ratio in sommo omniū p̄ncipe constituta que cuncta disponit. fatum vero est inherens rebus mobilibus dispō p̄ quē prouidentia suis qđ necit ordinib⁹. Secunda est. qđ huiusmodi rōes et istentes in deo et exi-

stens idem qđ diuina prouidentia habent rationem unicas. qđ ibi omnes cōplexae et unitae sunt. Pro ut vero in secundis agentib⁹ reseruantur ut sunt idē qđ fatum habent quādam rationem pluralitatis. et quasi cuiusdam per tempora distributa. Et hoc est qđ Boetius ait. qđ prouidentia nāq; pariter cuncta quāvis diuersa: quāvis infinita. cōpletetur. fatum vero singula ordinat in motu. loco. formis. ac temporibus distributa: vt temporalis ordinis explicatio in diuine mentis adunata prospectum: prouidentia sit. eadem vero adunatio digesta siue diuina atq; explicita temporibus: fatum vocetur. Tertia differentia est. qđ fatum dependet ex prouidentia. et in prouidentiam ordinatur. unde idem Boetius ait qđ diuersa sunt fatum et prouidentia. qđ alter⁹ ex altero pendet. ordo nāq; fatalis ex prouidentie simplicitate procedit. nam ut ait sicut artifex faciens rei formam mente percipiens mouet operis esse etum et qđ simpliciter prospererat per temporales ordines ducit ita deus prouidentia qđem singulariter stabiliterq; disponit fato vero bec ipsa que disponit multipliciter ac tempore aliter. amministrat. Quarta differentia est. qđ prouidentia habet rationem immobilem. siue stabilis: fatum vero quid mobile dicitur. Nam licet ordo causarum in diuinam prouidentiam relatus quodāmodo quandam necessitatem contrabat. tamen qđ talis ordo est in rebus mobilibus quid mobile dici potest. et hoc est qđ Boetius dicit. id certe materiam est immobilem similiēm gerendarum formam rerum esse prouidentiam. fatum vero esse eorum que diuina simplicitas gerenda dispositum: nemus atq; ordinem temporales. Quinta differentia sumitur ex eo qđ omnia que subiecta si faro subiecta si diuine prouidentia. Nam cū ipse ordo cāz qđ fatū diuine prouidentie sit subiectus. oꝝ que fato subiungit: prouidentie diuine subesse: non tamen omnia que subiecta sunt diuine prouidentie: fato subiungit. Nam ea que immediata a deo procedunt cum non procedant. sī ordinem secundariū causarum: solum sunt subiecta diuine prouidentie. sed non fato. Ex quo apparet. qđ quanto aliquid magis a deo elongatur. siue magis in entibus tenet gradum infimum. tanto magis fato subiicitur. eo qđ magis procedat sī ordinem secundariū causarū et hoc est quod Boetius ait. omnia que subiungit prouidentie quoque subiecta sunt: cui ipsum etiam subiaceat fatum. quedam vero sub prouidentia sunt locata: que fati seriem superant. Nam ea que sunt prime diuinitati propinquā. stabilitate fira fatalis ordinem mobilitatis excedunt. unde concludit qđ: quod longius a prima mente discedit maioribus facti nēribus implicatur. ac tanto aliquid fato liberū est. quanto illum rerum cardinez siue illam supremam diuinitatem vicinius petit. quia prouidentia est quid simplex immobile. non prorensum: nec successionem habet: et indivisiibile: fatum vero quādam multipliciter inse habet. est quid mobile et quodāmodo successuum: et quandam progressionem continens. ideo Boetius dicit qđ sicut est ad intellectum ratiocinatio ad id quod est quod dignit ad eternitatem tempus: ad punctum circulus. ita est fari series mobilis ad prouidentie stabilitati simplicitatem. patet ergo diuinam prouidentiam a fato differentem esse: et qualiter: quod declarare volebamus. Ad primum dicendum qđ fatum est indeclinabilis ordo causarum quia stabilitas in causis secundis prouicit potissime ex prouidentia cause prime propter hoc ei attribuitur: et ab ipsa nominatur. non qđ sit idem quod ipsa. sed quia per

ipsum est id quod est. Ad secundum dicendum q̄ verba sua non sunt Ang. sed sunt cuiusdam alterius cuius auctoritatem ipse inducit: et ut patet quidam sic locuti sunt de fato non distinguentes ipsum a divina prouidentia. tamen si diuinam prouidentiam fatum nominamus discedimus a proprietate vobuli ut est per habita manifestū. Ad tertium dicendum q̄ fato et prouidentia non solum differunt. sed diversos respectus: immo differunt: sic quod est in creatura et creatore ut potest patere per verba Boetii si bene intelligantur. Ad quartum dicendum q̄ fato non inest indeclinabilitas per se: immo in se accedit ut probatum est quid mobile dicitur. Sed diuinus ne prouidentia q̄ se indeclinabilitas inest. non ergo sunt idem ut ratio cludebat. Ad primum incontrarium dicitur q̄ fato differens est a divina prouidentia et tamen aliquid est accipiendo fatum: ut de eo loquimur: sicut nihil sit si quis appellare vellet fatum vim siderum libero arbitrio necessitatē imponenter vel ordinem causalium in causam primam non resolutum sed quem modum fatum esse Aug. negat.

Allud incontrarium concedatur.

Eratio queritur. Vtrum omnia subsint divine prouidentie. et videtur q̄ non. quia Commentator xij. metra. reprehēdit eos qui dicunt deum habere sollicitudinem omnium: et etiam eos qui dicunt ipsum habere sollicitudinem nullorum: et dicit viam mediaz esse tenendam: ergo aliquorum deus sollicitudinem habet et aliquorum non. Preterea. phibis in xij. metra. assimilat eniuerter vni domui: sed in una domo ut ibi dicitur sunt servi liberi et bestie. In liberis autem non accidit aliquid inordinatum: quia non licentiantur ad aliquid: ut ibi dicitur: qd non sit de regimē domus. Servi vero et potissimum bestie in paucis actionibus cōmunicāt quantum ad ea que sunt de regimine domus in quo vult phibis. ut Commentator ibidem exponit: q̄ corpora supercelestia intelligantur per liberos que nullaz inordinationem habent.

Per seruos vero sive per bestias debemus intelligere que sunt sub huiusmodi corporib⁹: ut ea que sunt in sp̄a actinorum et passinorum: in quibus multa per accidentē et multa inordinata videmus accidere: sed cum prouidentia: vel sic ipse ordo: vel ordinem presupponat non omnia diuine prouidentie subsunt: cum non omnia ordinata sint.

Preterea. q̄ sunt a casu et a fortuna sunt preter intentionē et sed qd talia ordinem prouidentie fugient: sed multa sunt talia ut probatur secundo phibico. ergo tce.

Preterea. que cadunt sub prouidentia artificis sunt de intentione eius: sed nullus aspiciens ad malum agit qd agit: ut vult Dionysii. quarto de di. nomi. Igitur mala sunt preter intentionem diuinam non ergo omnia subsunt diuine prouidentie cum malitia non subsint ei. Preterea. qd est ordinatus et prouissum consequitur finis suum in maiori parte: sed ut videmus malum est ut in pluribus. nam plures ut videtur dant se deleteriis et sensibilibus et operibus virtutosis: ergo eniuerter diuina prouidentia non regitur. Incontrarium est Augusti.

Ixxij. q. q. de prouidentia q̄ ait q̄ deus omnia mutabilia pulcherrima gubernatione moderatur. Et gubernatio est exercitio diuine prouidentie. ergo omnia mutabilia diuine prouidentie subsunt. Sed omnia que sunt circa deum sunt aliquo modo mirabilia. ergo tce. Preterea. Commentator in xij. metra: ait. q̄ sicut omnia que sunt et que sunt in domo. sunt preter diuinam domus. Sic omnia que sunt in eniuerso et omnes actiones eorum sunt propter unum: et

illud unum est prima causa: ergo oia ordinata sunt propter ipsum deum qd esse non posset nisi omnia eius prouidentia regerentur. Non dicendum q̄ diuinam prouidentiam esse omnium dupliciter venari posset. Primo ex eo q̄ videtur prouidentia impedire. Secundo ex ratione talis impeditissim. Qd autem videtur prouidentiam impeditre est id qd est per accidens et preter intentionem. Nam ex hoc dicitur aliiquid impronise eventum q̄ ab agente non est precognitum nec intentum. huiusmodi atvidetur esse que sunt per accidens: nam q̄ eorum sunt philoso. possunt esse cause infinite cum infinitas non videantur sub arte cadere ut ad talia prouidentiam non extendi. Nec autem tria esse videtur ut fortuita mala et vniuersal contingencia. Dicitur enim fortuitum: et casuale per accidens q̄ evenit preter intentionem agentis. et vult phibis. secundo phibico. Secundo: mala per accidens esse dicitur: q̄ semper agens intendit bonum: ut vult Dionysii. quarto de di. nomi. in multis locis: ideo malum per accidens esse dicitur q̄ est preter intentionem agentis. Rursum omnia contingentia per accidens dici possunt. quia ad alteram partem determinata non sunt: et quia qd non est per accidens est ordinatum: et per consequens ad alteram partem determinata contingentia per accidens dici possunt. Si igitur aliquid monet nos quare diuinam prouidentiam negare debemus tria predicta existunt. Sed q̄ ilia non impedian: sic ostenditur. Nam ipsa fortuita diuine prouidentie subduntur. quia si nos volumus appellare fortuita et casualia que nulla causa nec per aliqua principia esse habent: sic nihil est fortuitū neque casuale: ut probat Boetius quinto de consolatione qui ait. Nihil est quod ex nullis causis oritur. Si vero causale vel fortuitum appellare voluntus quotiens aliquid agens alicuius gratia aliqd operatur et quid aliud ab eo non intentum aliquibus causis contingit: ut si quis collendis agri causa fodens burnum de fossa auri pondus inueniat. Sic multa casualia et multa fortuita esse dicuntur et sic de casu et fortuna determinat phibis. secundo phibico rum. sed quē modum dicere possumus casum esse inopinatum concursum causarū. Nam et si depositio thesauri causam habuit et fossio terre etiam. Et istarum causarū concursus inopinatus dicitur. quia preter intentionem recondentis sunt ut colēs agrā thesaurum haberet: et preter intentionem inuenientis ut pecuniam inueniret. verum quia huiusmodi concursus alijs effectus est nec est dare effectus absque aliquā causā cum non possit reduci talis cōcūsus insufficiens. nec in recondentem oportet dare aliquā causam superiorem cuius sit huiusmodi causas conuertere: et quia diuina prouidentia est illa aqua omnis ordo causarum sumit originem per quam omnis effectus efficitur q̄ oportet dare eundem esse factorem rerū et prouisores: ut probat Damascenus secundo libro capitolo penultimo huiusmodi fortuita oportet diuinę prouidentię esse subiecta eius est omnes causas connectere omnem causatum ordinem efficere et ista est via Boetij quinto de consolatione per quam probat fortuita ordinē diuine prouidentie non esfugere cum ait q̄ licet diffiri causum esse inopinatum evenitum ex influentib⁹ causis in his que propter aliquid geruntur: concurrere vero atque confluere causas facit ordo ille ex inevitabili connexione procedens qui de prouidentie fonte descendens cuncta suis locis temporibusque disponit. Viso fortuita sub diuina prouidentia contineri: notandum mala ordinem diuine prouidentiae

dentie simpliciter non effugere. nam si nō bilaspiciens ad malum agit qd agit deus qui summum bonum est mīndē permitteret mala fieri cum ea impedi re p̄sist̄ nisi ex eis aliqua bona elicere: et in quantum ex malis bona elicit mala sub quodam ordine diuine prouidentie continentur: vnde Boe. quarto de conso. dicit qd modus diuinus est qd ad bonum diligēs cuncta disponat: nam si a reprobis nibil tam mali gignif. licet inagendo errant: multo minus ordo ille de cardine summi boni proficiēs a suo desle cit erordio. Qd vero ad ordinem prouidentie mala aliquo modo reducantur: pater qd ad decorēz faciunt vniuersi: vnde Augu. in enc. cap. vnde malum. ast: qd malū bene ordinatum et suo loco positū eminentius cōmendat bona: vt magis placeat et laudabiliora sint et subdit qd deus omnipotens nō fineret mali aliquid esse in opere suo nisi vscz a dō esset omnipotens et bonus ut bene faceret: etiaz de malo. Sed qd contingentia diuina prouidentia ne impedianc facile est videre: nam sicut cum diuino prēdictā contingentia simul stant: ita et cum diuina prouidentia stare possint: imo ipsius contingentie diuina prouidentia causa existit. Nam cum sit causa entis in eo qd ens ipsius necessitatē et contingentie eam causam esse oportet cum contingens et necessarium existant differentie entis in eo qd ens.

Et quia nibil est in vniuerso qd ordinem diuine prouidentie impediatur vel simpliciter effugiat dicere cogimur omnia et diuine prouidentie subiacere: vnde Augu. lxxiiij. q. q. de prouidentia dicit qd summo deo cuncta bene amministrante que fecit nibil in ordinatum in vniuerso: nibil iniustus est: sive scientibus nobis sive nescientibus. Habito omnia diuine prouidentie subiacere ex his que videbantur diuinam prouidentiam impedire: hoc id est declarare possumus ex his fin que videtur huius modi impedimenta consurgere: nam tota causa quae dubitant aliqui omnia diuine prouidentie supponere est: qd vident aliqua inopinata: per accidens evenire. Qd autem alicuius cause contingant aliqua paccidēs improuise: tripliciter potest contingere. Primo ex particularitate cause: vt accidit qd forte ambulat coruscat eo qd ambulatio fortis propter sui particularitatem fin causalitatem ad coruscationem se non extendit. Secundo: hoc contingit ex defectu agentis ut accidit nature particulati producere feminam cum intendat masculum quod ex defectu feminis non valentis superare materiam potest accidere. Tertio: hoc contingit ex dispositione materie. contingunt enim aliquando agenti aliqua per accidens et improuise eo qd materia propter sui indispositionem perfecte agentis actio nō subditur. Propter nibil autē horū dicere possum⁹ deo aliqua per accidens contingere: tū ipse sit causa vniuersalis et prima et infinita virtutis non ages ex suppositione materie: nihil ergo ei contingit per accidens quod simpliciter ordinem sine prouidentie possit effugere. Advertendum tamen qd licet omnia diuine prouidentie sint subiecta: non tamē ei omnia eodem modo subduntur: vt Damascenus ostendit secundo libro capitulo vigesimo non aliter provider rationalibus aliter irrationalibus aliter subduntur prouidentie sue contingentia aliter necessaria: aliter ordinis prouidentie subciuntur boni aliter mali: nam vnicuique deus prouidet fin et eius natura requirit ut opatio postular. Sic enim imaginari debemus qd deus in sua celis tundine p̄manens protū vnicuique vider prouidentiū esse sic prouides: et hoc est qd Boet⁹ dicit quarto de

consolatione qd deus ex alta prouidentie speculare specit et qd vnicuique conueniat agnoscit: et que cōnire nouit accōmodat. His fundamentis suppositis tanquam veris et manifestis. Primo. quod omnia diuine prouidentie sunt subiecta. Secundo qd ei non subiecti equaliter patet illorum positionem realem esse: qui dixerunt omnia diuine prouidentie non esse subiecta: et qui voluerunt omnia et qd litter ordine prouidentie contineri. Idem tripartiti sunt. Nam aliqui negauerunt omnia diuine prouidentie subiecti: qd dixerunt nibil ei esse subiectū sī ostendit Lōmentator. rīj. methasi. Aliqui vero dixerunt deum de vniuersalibus curam habere sed circa particularia se non extendere eius curam que positio Lōment. tribuitur. licet fin eius verba directe haberet non possit. Aliqui vero vt Rabi Moyses et sui sequaces dixerunt deum non solum de vniuersalibus curam habere: sed etiam qd circa particularia hominum eius sollicitudo et tenditur Nam cum homo fin intellectum sit quid incorporeale cui fin rectam lineam est vniuersale obiectum dignum est vt eorum fin et particularia sunt deus curam habeat. Quorum omnes positiones false sunt cum fin eas: vel nibil vel saltu non quodlibet sit diuine prouidentie subiectum: et sicut aliqui defecerunt quia negauerunt omnia diuine prouidentie esse subiecta. Sic aliqui male dixerunt quia considerunt omnia sub diuine prouidentie ordine et qd litter consideri: qui etiam tripartiti sunt. Nam quidam credentes non aliter ei subiecti contingentia qd necessaria dixerunt omnia ex necessitate prouenire qd scientiam loyci videntur asserere. Quidam autem opinantes equaliter bona et mala prouidentie subiacere coacti sunt ponere duos deos. unum qui bona creat: alium qui mala producit. Tertii vero quis voluerunt non aliter diuine subiacere prouidentie rationalia et irrationalia voluerunt qd nihil brutis contingat quod non fuerit eis prouidum in penam vel in premium: et in tantam processerunt insaniam: qd sicut peccatum est occidere rationalia: ita per se loquendo dicebant nibil irrationalē occidendum esse: que omnes positiones false sunt: qd contingentia et necessaria: bona et mala: rationalia et irrationalia non equaliter diuine prouidentie sunt subiecta. Patet ergo omnia subdiuine prouidentie ordine aliqualiter contineri. non tamē omnia equaliter tali ordini esse subiecta. Ad primum dicendum qd positio Lōmentatoris in hoc non est tenenda. Nam inter illas duas positiones extremas debemus tenere medium non materialiter a deo aliquo nō prouidentie esse subiecta et aliqua non sed fin uniformitatem: quia debemus dicere: non omnia equaliter diuine prouidentie subiacere. Ad secundum dicendum qd in mundo videntur esse multa inordinata respectu particularium causarum quia non subsunt earum ordini: respectu tamen dei nibil est inordinatum simpliciter. Nam quod effugit aliquem modum ordinis sub alio modo ordinis continetur ut male agens effugiens ordinem diuine misericordie: sub ordine diuine iustitie continetur. Ad tertium dicendum qd ut patet per habita etiam fortuita sub diuina prouidentia continentur. Ad quartum dicendum qd bene arguitur mala non subiecte diuine prouidentie sicut bona: sī nō probatur quod mala ordinem diuine prouidentie simpliciter subterfugiat. Nam cum deus ex malis elicit bona nō aspiciens ad malum. sed aspiciens ad bonum mala ordinat: ipsius prouidentie etiam mala aliqualiter sint subiecta. Ad quintū dicendum

q; simpliciter loquendo ualidum nō est in pluribus: q; si loquimur de malo rerum corporalium, sic corpora suū per celestia in quibus nō cadit error incōparabiliter ercent omnia corpora que sunt in sp̄a actinorū & passiuorū in quibus malū aliquod reperitur. Sic etiā credibile est q; cel. ste mēres etiam beate excedunt omnē aliam multitudinē dampnatorū. Uel dicere possum⁹ q; nihil est q; omni fine priuetur sim pliciter, cum ipsi mali ad decorum faciant vniuersit. vnde cōscientio finis fin aliquē modum nō solum est in pluribus: sed etiā in omnib⁹ ppter quod omnia divine prouidentie sunt subiecta.

Uper littera sup illo. Item a quibusdam dicitur. q; deus possit scire plura quā sciāt. Notandum q; magister istorū positio nem nō asserit. sed eam recitat. Nam licet possimus cōcedere q; deus possit nō scire quod scit vel scire quod nō sit in sensu diuisio. nō tamen debemus cōcedere q; possit plura scire q; sciat. vel q; ei⁹ scientie possit fieri additio vel diminutio quia in talibus locutionibus semper sensus compositus designatur finis que modum propositiones huiusmodi false sunt.

Rēdestinatio vero de salutarib⁹.

Post q; magister determinauit de sc̄iātia diuina in cōmuni. hic in parte ista determinat specialiter de predestinatione. Et duo facit. quia primo dicit quid sit rēdestinatio. Secundo specialiter determinat de causalitate eius. vtrā sit causa prima vel habeat causam aliam. Secunda ibi. (Si autē querimus.) in principio. xli. di. circa primum duo facit. quia primo dicit quid sit rēdestinatio dicens eam esse p̄parationē gratiae. Et se p̄parat ip̄am a pr̄escientia. Nam pr̄escientie nō solū subsunt bona: sed etiam mala. sed deus solum bona predestinat. secundo determinat de certitudine eius ibi. (predestinatoꝝ nullus videretur.) circa qd̄ duo facit. quia primo determinat de certitudine predestinationis. secundo determinat de ipsa reprobatione ibi. (Lunc⁹ rēdestinatio.) circa primum duo facit. quia primo dicit numerum predestinatoꝝ etiam reprobatorū esse certum: quia nullus predestinatō dampnabit nec reprobatorū saluabitur. secundo circa banc veritatem obicit ibi. (Ad hoc autem obicit.) circa quod duo facit. quia primo obicit et soluit. secundo cōtra solutionē instat. sed ibi. (verūtamen adhuc instant.) circa primum duo facit. q; primo ar guit numerū predestinatoꝝ nō esse certum: q; deus potest apponere gratiam quibus nō apponit. et sub trahere quibus nō subtrahit. et ita aliqui dampnari possunt qui saluāti sunt. et aliqui saluari qui sunt dāndi. Non ergo predestinatoꝝ numerus est certus. secundo soluit dicēs pro tanto dictum esse numerū electorum nec augeri posse nec minui: quia ista duo simul stare nō possunt q; aliquis sit predestinatus et dānetur et reprobatus et saluetur. vnde cum dicitur predestinatus potest dānetur in sensu composto falsa est. in sensu diuiso vera. secunda ibi. (quibus respondemus.) Deinde cum dicit. verūtamen ad hoc. Instat cōtra solutionem: nam si nō potest esse q; sit predestinatus et dampnatur: vel reprobatur et saluetur: quia simul et in sensu composito predicta stare nō possunt. tunc cum alterum sit necessarium: quia deus ab eterno predestinavit quos predestinavit. et reprobavit quos reprobavit. ergo alterum erit impossibile. ergo demonstrato aliquo cum determinatus sit ad alteram partem: quia vel est predestinatus vel reprobatus. ergo non potest saluari vel

dānetari inde terminatae. sed alteruꝝ determinatae necesse est ei inesse. Secundo soluit q; huiusmodi positio: iste non p̄ modo esse predestinatus vel nō esse predestinatus. si intelligatur coiunctum ut q; ab eterno fuerit predestinatus: et modo nō sit predestinatus: vel q; simul possit e. sc̄ predestinatus: et nō predestinatus. sic sunt locutiones false. deus tū ab eterno potuit hinc predestinare et nō predestinare. vnde et ali⁹ qui addunt q; modo p̄ modo esse predestinatus: et nō predestinatus que omnia inquirēdo magis declarabunt secunda ibi. in huiusmodi solutione. Deinde cum dicit. (Lunc⁹ rēdestinatio.) determinat de reprobatione. et tria facit. q; primo notificat reprobatione et oppositum ad predestinationē: q; sicut predestinatio est diuina electio et propositiū misericordi: sic reprobatio est p̄scientia iniquitatis et propositiū nō misericordi. differēter. tū q; p̄destinatio p̄parat gratias in presenti et gloriā in futuro. sed reprobatio nō p̄parat iniuitatem in presenti sed solum p̄scit. preparat tū penā in futuro. Secundo qd̄ direrat manifestat p̄ Aug. et fulgetius. Tertio recolligit in summa dicta et addit oīa p̄cedere finis diuine voluntatis imperiū. et q; apostolus rationē horum non aperit: sed miratur. exclamat cum eo dicens. Altitudo et. secunda ibi. (vnde Augustini.) tertia ibi. (sicut ergo predestinatio.) in quo terminatur sententia lectionis et distinctionis.

Via magister in p̄senti distinctione de duob⁹ determinar. videlicet de p̄destinatione et reprobatione. ideo de his duob⁹ querem⁹. Circa primā querem⁹ duo. Primo quid sit predestinatio. Secundo. quorum sit. Item circa primā querem⁹ tria. Primo. verum predestinatio sit aliquid in predestinato vel sola in predestinante. Secundo. quid sit predestinante. Tertio. vtrum differat a libro vite.

D̄ primū sic proceditur. videtur q; p̄ destinatio ponat aliquid in predestinato: quia nō est bonum aliquis nisi ex eo q; cōsistit in eo si ḡt nibil adipiscetur p̄destinatus ex predestinatione sua fin modū intelligēdi. nō videretur predestinatus esse melioris p̄ditionis q; nō predestinatus quod falso est. Preterea relationes dei ad creaturā videntur ponere aliquid realiter in creatura. et fin rationē in deo. sed predestinatio videtur quādam relationē importare q; quā resertur deus ad creaturā. ergo fin rem ponit aliquid in creatura fin modū intelligēdi in deo. Preterea. predestinatio ut videtur prouidentiā includit sicut speciale cōmune. nam prouidentia est omnī. predestinatio aliquorū. sed deus prouidere rebus dicitur ex eo q; cōfert eis ea per quā possunt consequi fines suos. sed ipsa colatō aliquid in re ponit. ergo et predestinatio que prouidentiam includit aliquid in re ponit. Preterea. predestinati dicitur qui sunt ordinati ad adipiscendum gloriam: sed gloria nō potest adipisci sine gratia cum igitur gratia aliquid ponat in eo qui est deo gratus. ergo et predestinatio necessario aliquid ponit in predestinato. Incōtrarium est. quia predestinatur predestinati ante q; sunt cum deus elegerit nos in ipso ante mūdi cōstitutionem. sed ante q; res sūt nibil in ea esse potest. ergo et cē.

Preterea fin Augustini predestinatio est propostum misericordi sive preparatio beneficiorū: sed homo potest ppone conferre aliquod bonum alieni ante q; conferat. et preparare danda ante q; det. non ergo oportet bona predestinata creature esse in creatura. sed sufficit esse diuinum propositum ad conferendum. Responsio. dicendum q; sicut superius.

tactus est sic se habet deus respectu unius. sicut pater familias respectu sue domus. ita q̄ totū universum respicit deum quasi una dom⁹ vnu patrem & sicut pater familias disponit domuz suā in seipso anteq̄ talis dispositio executioni māderetur. sic deus pater seculi & mundi princeps. ab eterno & ante mādi constitutionē sīm bene placitum sue voluntatis disponit & ordinavit in seipso q̄ videm⁹: nūc suos cursus temporaliter agere. nam cum nō oporteat res esse ut a deo cognoscatur cum ipse vocet ea que non sunt tanq̄ ea que sunt. dicere nos oportet de flurū rerum sīm varietates temporū quē videm⁹ ab eterno deo presentē eritissē. & sicut videm⁹ res sīm suū actualē cursum in suos fines dirigi. sic arbitrii debemus q̄ deus ab eterno scīt & voluit sic res suos cursus præagere: & in suos fines dirigi. & eas in seipso preordinavit. & in suos fines dicerit: q̄ predestinare nihil est aliud q̄ p̄mittere sue p̄dirigere vel preordinare. ita q̄ ibi p̄e. prioritatez eternitatis ad alia importat. dicere debem⁹ q̄ sicut mō res mītuntur destinatur & ordinantur in suos fines. ita prius ab eterno premittebātur predestinabātur vel preordinabātur in ipso deo. Dato ergo q̄ destinatio aliquid ponat in destinatis ut accipiam⁹ destinatiōnem pro executione predestinantis sīm quā res in seipso actualiter destinatur & in suos fines diriguntur. predestinatio autē sīm quā eternaliter deus in se ipso oīa predirexit nō ponit aliquid in re sīm actualitatem sed soluz sīm diuinū propositū. Verum quia cōsecutio glorie in quā tanq̄ in finem predestinari sīm diuinū propositū dirigatur. nō pōt esse sine collatione gratie. oportet predestinationē utriusq; p̄parationem esse glorie videlz & gratie. Vel propositū gratiam & gloriam cōserendi. nam ex eo q̄ deus p̄poluit talia cōserre creature rationali dicitur eam predestinasse. Cum ergo queritur. verum predestinatione de necessitate aliquid ponat in p̄destinato. Si loquamur de positione actuali nō. Sed si loquiūmur de positione sīm diuinū propositū sic. Verum quia dominuz propositū oportet impleri dicere possumus q̄ omnis predestinat⁹ vel gratia habet vel gratiaz habebit. vnde quodāmodo de necessitate sīm q̄ preuisa a deo necessaria sunt & diuinū propositū de necessitate impletur predestinatione in p̄destinato aliquid ponit vel aliquādo ponet. Ad primum dicendū q̄ predestinatione est quedā actio predestinantis. & est in predestinatione. Nam cum p̄destinatio sit diuinū propositū vel non realiter differat ab eo sicut velle est in volente & nō in volito. & propositū est in proponte & nō in eo de quo habetur propositū. Sic predestinatione est in predestinatione & nō in p̄destinato. vnde predestinatione nō denominatur a predestinatione sicut coloratum a colore. Sed quodāmodo sicut vi sum denominatur a visione. Nam līz color: sit in colorato quē denominat: visio tamen non est in viso sed in vidente. sic p̄destinatio nō est in p̄destinato. sed in p̄destinante. igit̄ formaliter p̄destinatio nō ponit in p̄destinato. Verum quia talis p̄destinatio vltale diuinū propositū est causa quare alia gratiam & gloriam cōsequatur causaliter vel aliquid ponit vel saltē ponet. vnde predestinatus melioris cōditionis est q̄ nō predestinat⁹: q̄ vel habet gratiam vel habebit. Ad secundū dicendū q̄ aliqua relatio est dei ad creaturaz que fundatur sup aliqua actuallō opatione p̄cedente in creaturaz & tales relationes non possunt coenire deo nisi ex tempore. & sunt realiter in creatura & sīm modū intelligendi in deo. sīm quē modū deus dicitur domin⁹ & creator. Alique vero relationes sunt que nō dicitur respectu

ad creaturam in actu. sed quodāmodo in habitu. et cum tales relationes esse possint anteq̄ creatura sit nō oportet q̄ aliquid in creatura ponat. & quia predestinatione sīm q̄ deus omnia in seipso ab eterno in suos fines direxit nō fundatur sup aliqua actione trāseunte in exteriorē materiā nō de necessitate aliquid ponit in predestinatione nisi modo quo dictum est.

Ad tertium dicendū q̄ p̄uidentia dupliciter potest accipi. Primo in se sīm q̄ est quedā ratio ordinis dirigēdorum in finem. & sic est eterna. & est soluz in p̄uidentia. Alio modo possum⁹ accipere p̄uidentiam pro executione eius sīm q̄ deus actualiter rebus p̄uidet. & sic actualiter aliquid ponit in his que sub p̄uidentia cōtinentur. Sic etiam & si p̄destinationē accipere vellemus pro executione eius sīm q̄ deus aliquos actualiter dirigit in gloriam cōferendo eis gratiam per quā possint talem finē adiūci. & sic predestinatione ponit aliquid in predestinatione. Ad quartum dicendū q̄ sīm q̄ p̄destinatio ordinatur ad gloriam si habet gratiam ut si ordinatur sīm diuinū propositū: solū sīm diuinū propositū habet eam. Si vero actualiter ordinatur: quia acū iusti sunt sīm quē est aliquis vita eterna dign⁹. actualē gratiā habet. igit̄ p̄destinatio nō de necessitate ponit gratiam in p̄destinato actualiter. sed solum sīm diuinū propositū.

Ecundo queritur. quid p̄destinatio sit in predestinatione. Et videz q̄ sit idem q̄ p̄scientia. q̄ sīm Augustinus in libro de predestinatione sanctorū. predestinatione sine p̄scientia esse nō potest. aut ergo hoc dictum est: quia p̄scientia a predestinatione est indifferens re. & ppter idem p̄petratē realem vnu sine alio esse nō potest: aut quia est indifferens ratione. Si autē dicatur hoc esse dictum propter idem p̄petratē realem. tunc pari ratione p̄destinatio nō posset esse sine quocq̄ diuinō attributo. sūgnae ergo specialiter mēto fieret de p̄scientia. hoc igit̄ dictum est ppter indifferētiā sīm rationē. sed que nō differunt nec re nec ratione penitus sunt idem. nō ergo aliud dicit in deo predestinatione q̄ p̄scientia. Preterea. videtur q̄ pertineat ad voluntatem: quia predestinatione sīm Augustinus est propositū miserēti: sed propositū ad voluntatem pertinet. ergo rē. Preterea. videtur q̄ pertineat ad p̄uidentiam: q̄ preparare ad potentiam pertinet. sed diffinitur predestinatione: q̄ est preparatio gratie in presenti. & glorie in futuro. ergo rē. Preterea videtur q̄ pertineat ad p̄uidentiam: quia ordinare aliquid ad fines ad p̄uidentiam pertinet. sed predestinare aliquos est eos ordinare in finem. ergo rē. Sūno. dicendum q̄ predestinatione importat quādam preordinationem in finem. vnde Augustinus in de predestinatione sanctorū. predestinationē preordinationē vocat. similiter & p̄uidentia. ordinē in finē importat. Nam ex locali qua sub p̄uidentia ordinatur in quādam nō p̄ omnē modū priuata sunt fine. sed huiusmodi ordinem in finez aliter importat p̄destinatio aliter p̄uidentia q̄ p̄uidentia dicit huiusmodi ordinē vel rōnum ordinis cōter. sīz p̄destinatio specialiter est enī p̄destinatio uno mō sumpta p̄ordinatio aliquoz in finem sup naturalē p̄ordinatio dico volita vel in executione ordinata sīm propositū voluntatis. In duobus ergo principaliter differt predestinatione a p̄uidentia: q̄ p̄uidentia est ordo vel ratio ordinis rerum dirigēdarum in finem cōmuniter acceptum. Sed predestinatione respicit finem quēdam specialem: q̄ sup naturalē. Rursum huiusmodi ordo: vel ratio ordinis importata per predestinationē est necessario volita

vel in executione ordinata sicut propositum voluntatis. Sed prudenter dicit ordinem vel rationem ordinis communiter acceptum. propter quod predestinatione coparata ad prouidetiam duplicitate specialitatem importat. videlicet ratione finis et ratione ordinis in finem. Nam predestinatione importat finem specialem ut gloriam vel vitam eternam que est finis solidum rationalium vel intellectus habet. Dicit etiam specialem modum ordinis in talem finem. Vnde sicut prouidetiam ordinatur omnia rationalia in tali finem quia deus voluntate antecedente vult omnes homines salvos fieri. Sed sicut predestinatione in tali finem solum ordinatur electi. Ex his autem quantum ad sensus ordinatur quatuor differentias predestinationis ad prouidetiam. Prima est: quod prudenter est respectu omnium. Nam cum nihil sit in universo inordinatum et cum modus dominus sit quod ad bonum dirigens cuncta disponat: nihil est in universo priuatus nisi fine. Nam et ipsa mala ordinatur in aliquem finem in quantum ex eis deus bonum elicit. Potest ergo aliquid in universo effugere aliquem finem et unum modum ordinis. sed effugere simpliciter finem et omnem modum ordinis est impossibile. Vnde prudenter que non dicit specialem modum ordinis est omnium. est enim prudenter divina ratio in summo principe constituta quod cuncta disponit: ut dicitur. iiiij. de consolatione: sed predestinatione non est omnium: quia non omnia consequuntur finem sive naturalem. videlicet fructum eternam. Secunda est: quia potest reservari ratio prudenter si biusmodi ordo rerum solum speculative accipiatur. dictum est enim quod in prouidetia importatur ratio ordinis communiter. sed predestinatione huiusmodi ordinem vel rationem ordinis importat specialiter: quia dicit eam voluntatem. vel sicut voluntate in executione ordinatam. Tertia differentia est: quia ratio ordinis que importatur in predestinatione est volita non solum voluntate antecedente: sed etiam consequente: quod ex hoc aliquid ordinatur in executione sicut propositum voluntatis in quantum illud est voluntate consequentia. Sed prudenter que rationem ordinis dicit communiter sumptuaria sive biusmodi ratio solum speculative accipiatur sive simul cum speculatione adiut ibi propositum voluntatis antecedentis sive consequentis ut est in deo ubi malitia non potest esse corruptio principii. prudenter potest. Quarta est quod predestinatione magis ex parte voluntatis se tenet quam prudenter. Nam prudenter est pars prudentie. immo est id in quo quodammodo complectitur prudentia reseruatur. ponitur enim partes prudenter memoria prteriorum intelligentiarum presentium: prudenter futurorum: sed memoria prteriorum et intelligentiarum presentium requiratur ad prudenter ut prudens sciat bene conjecturari de futuris. Vnde quodammodo complectitur prudentia in prudenter reservatur. et quia prudentia est in intellectu. prudenter quodammodo ex parte intellectus se tenet: sed ut infra patet cum de reprobatione disputabitur destinare duplicitate sumit. nam uno modo idem est quod dirigere aliquid in finem. et sic est actus intellectus includens actum voluntatis. volentis finem. Alio modo ipsum proponere quodammodo destinare dicitur. et isto modo destinatio actus voluntatis existit sicut et dicimus aliquem destinare aliquid in corde suo quod se facturus proponit. et sic predestinatione se tenet quodammodo complectitur ex parte voluntatis: non tamen simpliciter dicit actum voluntatis sed presupponit actum cognitionis ostendenter finem in quem voluntas tendit. Quocumque tamen modo sumat semper predestinatione se tenet magis ex parte voluntatis quam prudenter. Ex his autem

differentiis assignatis et potissimum ex ista ultima apparet quid predestinatione dicatur: quod sicut unam sui conceptionem dicit actum intellectus includentes voluntatiem et sicut aliam dicit actum voluntatis presupponentem cognitionem. Id primum dicendum quod predestinatione sine presciencia esse non potest propter ordinem quem habet ad eam. prescire enim deus quos predestinare debet. Vnde arguebat et insufficiens. Id secundum dicendum quod propositum nominat actum voluntatis non simpliciter: sed presupponit cognitionem ostendentem finem et destinare uno modo sumptuari videtur importare actum voluntatis ut ordinetur ad intellectum ostendentem finem. Id tertium dicendum quod imprudentia accipitur non pro preparatione in opere sed sicut propositum voluntatis. Id quartum dicendum quod ibi preparatio aliquo modo sumpta est quidam motus prudenter in quantum importat quedam ordinem in finem specialiter cum prudenter sit ratio ordinis accepta coiter.

Erto queritur utrum predestinatione sit id est liber vite. et videtur quod sic. quod ex hoc alius adipiscitur gloria: quod est scriptus in libro vite: sicut attributa divina nobis immiscunt perfectus. igitur idem est liber vite quod predestinatione cum idem effectus ut adoptio glorie conueniat verius. Preterea. predestinatione est ordinare quod sicut Augustinus predestinatione preordinationem importat. sicut ordinare pertinet ad rationem et intellectum. cuicunque ergo liber vite nihil sit aliud quam conscientia vel cognitio eorum quod ad vitam ordinatur idem est predestinatione et liber vite. Preterea. scia dei causat res. ergo biusmodi cognitio divina quam sicut deus de destinatis sive de predestinatione est causa quare tales destinantur. sicut ergo deo dicimus quod suum dicere est suum facere. eo quod dicendo vel verbis generalibus oia facit. sic dicere possumus quod suum cognoscere vel sua cognitio quam sicut de destinatis est suum destinare vel predestinatione. eo quod cognoscendo predestinatione cum sua cognitio sit causa rerum. sed biusmodi cognitio est liber vite. ergo tecum. Preterea. omne metaphorice dictum reducitur ad aliquid quod proprie sumitur. sicut liber vite non potest dici in deo. proprie cum liber quod corporale nolet. ergo reducitur ad aliquod proprie acceptum. sicut biusmodi ut est predestinatione. et tecum. Incontrarium est: quod de libro vite ut videtur aliquid deleri possunt: et delenentur: nam cum ore psalmus quod delectans de libro vincentum et oratio: non sit de impossibilibus aliquid inde deleri possunt. Sunt enim ibi aliqui scripti quod non salvabuntur ut patet: ergo non id est esse predestinatione et scriptum in libro vite: quod omnes predestinatione salvabuntur. Preterea. predestinatione quodammodo se videtur tenere ex parte voluntatis: sed liber vite solum videtur dicere divinam cognitionem non ergo idem sunt formaliter loquendo predestinatione et liber vite. Non vero quod ne laborem in equivoco. sciendum quod liber vite triplex accipitur: uno modo dicitur liber vite ipsa divina cognitione quam habet de rebus: nam sicut intellectus noster in sua creatione dicitur esse sicut tabula rasa in qua nihil est scriptum et quod nihil ibi relucet et postquam species acquisitae conscriptus dici potest. sicut divina cognitione metaphorice loquendo quodlibet dicitur: quod in eo oia relucet et ibi oia representatur. Rursus liber vite dici potest quodcum modum vivendi anotat: quod sicut liber mandatorum dicitur ubi scripta sunt maledicta et ubi docet ea per quae maledicta obseruantur: sicut liber vite dici potest ubi docetur ea quibus obseruantur viuum: et sic sacer canon. s. vetus et nouum testamentum ubi regule vivendi traditur. liber vite dici potest. Tertio modo ipsa conscientia hominis potest dici liber vite: quia in

Qd. iii.

ea scriptum est qualiter homo viret. Cum queritur utrum predestinatione sit idem quod liber vite non est questione de libro vite prout liber vite vetus et noui testamentum appellatur nec etiam secundum quod liber vite conscientia dicitur. Sed questione est secundum quod liber vite pro diuina cognitione accipitur. Ad hanc rem tamquam quod divisa cognitione duplum dicitur liber vite. Primo. quod actionis intellectus est vita. ut dicitur. xij. metaphysica. et ex hoc concludit phis ibidem quod deus est unus nobilis in fine nobilitatis quod semper intelligit et suam intelligere est summe voluptuosum et sic accipiendo librum vite divina cognitione est respectu omnium dicitur liber vite. Nam oia quod facta sunt in ipso vita erat et regis ab eo cognoscitur procedit in eo est. est in vita. Secundo. dicitur divina cognitione liber vite in operibus et cognoscit eos quos predestinavit ad vitam. et sic in libro vite non sunt scripti omnes. sed solum iustificati. et sic loquimur de libro vite cum queritur utrum predestinatione sit idem quod ipse. Et ut appareat differentia inter ipsa notandum quod non sic possumus dicere de predestinatione sicut dicimus de prudentialia. Nam ratio ordinis dirigendorum in finem communiter sumptu et solu speculativa considerata prudentialiter appellari potest: ut patet per habitum. sed si ordo quem importat predestinatione solum speculativa sumetur ratio predestinationis in eo salmari non posset. nam cum predestinare aliquo modo dicat divinum propositum misericordie vel dirigendi aliquos in vitam eternam in sola speculazione et divina predestinatione saluari non potest. Cum igitur deus speculativam cognitionem habeat omnium predestinatorum: cum talis cognitione predestinatione dici non possit appellata est liber vite. Sic enim debemus intelligere. quod sicut dux exercitus milites meliores et magis in armis instruitos eligit et ut eos magis memoriter teneat eos in libro aliquo. scribi facit et scriptos ad bellum eosinat. Vnde et liber ille posset dici liber belli: vel liber exercitus: quod ibi scripti sunt qui bellare debent. sic deus ante modum constitutione elegit quibus misericordia voluntate. et quod huiusmodi electos firmiter in cognitione habet. dicitur eos scriptissime in libro vite: quod cognitione illa est eorum qui ad vitam destinantur. et sic electos et cōscriptos secundum suum propositum voluntatis destinavit sine direxit in vitam. Diversitatem autem liber vite a predestinatione quantum ad ipsens in quatuor. Primo quod liber vite se teneret ex parte intellectus et cognitionis divina nominatur sed predestinatione cum dicatur divinum propositum quodammodo includit vel importat actum divinae voluntatis. Secundo diversitate ratione ordinis. nam secundum modum intelligendi liber vite precedit predestinatione. quia prius secundum intellectum deus elegit et electorum firmam cognitionem habet et post modum electos et ab eo firmiter cognitos salvare proponeat sine eos predestinat. Et quod talis firma cognitione dicitur liber vite metaphorice loquendo: quod ad modum liber firmiter talium cognitionem retinet. id liber vite secundum modum intelligenti predestinatione precedit. Tertia differentia est penes causalitatem. nam liber vite non est causa immedia ta quare alia beatitudine consequitur. Sed vel est causa sine qua: vel causa mediate voluntate. sed divina predestinatione potissimum prout dicit divinum propositum misericordie est simpliciter. causa quare dirigatur in vitam. Quartus. diversitas. quia plures sunt scripti in libro vite quae sint predestinati. nam scribuntur in libro vite non solum qui consequuntur sunt vitam eternam ex predestinatione. sed etiam qui consequuntur sunt eam secundum suam causam ut qui in presenti habituri sunt gratiam dato quod in futuro non consequentur gloriam. et ideo omnes predestinati salvabuntur. aliqui tamen scripti sunt in libro vite qui inde deleri possunt et delen-

tur cum per peccatum amittunt gratiam quam habent. partet ergo non idem esse predestinatione et librum vite. Ad primum dicendum quod hinc id effectus habeatur ex libro et ex predestinatione. non tamen eodem modo quia ut habitus est coextensionis glorie alter est causa. predestinatione aliter liber vite. Ad secundum dicendum quod predestinatione dicit ordinem non qualiter cunctos sed voluntarios vel dicit ordinationem in finem secundum propositum voluntatis. liber autem vite dicit cognitionem eorum qui sic ordinantur in finem non ergo id sunt ut patet per dicta. Ad tertium dicendum quod scientia dei est causa rerum non simpliciter sed mediante voluntate sic et liber vite est causa quare aliqui diriguntur in finem mediante divinum propositum: vel mediante divina predestinatione. Ad quartum dicendum quod liber vite dicitur in deo metaphorice propriam tamen ibi esse dicitur firma cognitione eorum quibus misereri proponit. non ergo liber vite reducitur ad divinam predestinationem quod sit idem formaliter quod ipsa sed ad divinam cognitionem.

Einde queritur quoniam sit predestinatione. Et circa hoc queratur uno. Primo. quoniam sit. Secundo. utrum predestinatione eorum sit certa.

Primum sic proceditur. videtur quod predestinatione non sit nisi entium quod non diriguntur in finem nisi que habent esse: sed predestinatione dicit directionem in finem: ergo solu entia predestinantur. Preterea. finis iste ad quae diriguntur predestinati gloria est: sed gloria presupponit gratiam. gratia naturae: et natura esse. ergo qui diriguntur in tales finem de necessitate habent esse: sed que habent esse sunt entia. ergo secundum. In contrarium est. quod predestinatione est divinum propositum misericordie: sed huiusmodi propositum est eternum: entia non incepunt esse: ergo opus predestinationis non entium esse posse. Ulterius queritur: utrum predestinatione sit hominum: et videtur quod non: quod homine habent lumen rationis: non ergo indigent dirigi: sed ipsi seipso dirigere possunt cum igitur predestinatione sit director hominum non erit predestinatione. Preterea bruta possunt coequi fine suum absque eo quod predestinantur vel diriguntur. ergo multo magis homines quod melioris conditionis erunt. igitur hominum non erit predestinatione.

In contrario est Hugo. inde predestinatione sanctorum qui ex eadem massa humani generis aliquos predestinatos dicit aliquos reprobatos. Ulterius queritur: utrum angelorum sit predestinatione: videtur quod non quod secundum philosophum. ix. meta. malum non est in rebus nisi propter potentialitatem: sed potentialitas est in rebus propter materialitatem: quia materie per se et primo competit potentialitas. Intelligentie vero sunt entia propter omnes naturam: non ergo in eis potest esse malum neque error: sed non indiget dirigiri nec destinari nisi quod a fine denicare possint. sed de via in fine est quodammodo malum et quodammodo error: sed separata in quo secundum secundum philosophum non est malum neque error non predestinatur.

Preterea. secundum secundum in. ii. de anima. sensus non deciditur circa proprium obiectum. sicut sensus sine distinctione cognoscit obiectum suum. ita suo modo intelligentia simpliciter intuitu intueretur quidditatem. ergo non accidit ei error per se nec per accidens: quia non est virtus in materia. igitur nullo modo indiget dirigiri cum nullo modo possit errare. non ergo angelorum est predestinatione. In contrario est: quod qui habent fines supra naturam suam cum de se non possint tendere in illis indigent dirigiri et destinari ut illi possint adipisci. sed finis angelorum est visio dei sive fructus eius cum huiusmodi finis sit supra naturam eorum de necessitate.

indigent dirigi & destinari. Ulterius querit. Vtrū christo cōuenit predestinatū est, & videtur q̄ nō, quia p̄destinatio eternitate precedit predestinatū sed persona xp̄i est eterna, ergo ei nō competit predestinari. In contrarium est, q̄ specialiter de christo, dicitur ad Romanos. s. q̄ p̄destinatus est fītus dei. Ulterius querit. Vtrū beatis qui sunt in glā cōvenient predestinari. Et videtur q̄ nō: quia qđ est in fine ultimō ulteri nō indiget dirigi. sed beatib⁹ finem ultimum, ergo rē. In contrarium est: quia omnibus p̄destinatis cōuenit predestinari. sed beati sunt predestinati, cuž soli p̄destinati salutē tur, ergo rē. Ulterius querit. dato q̄ homines predestinatū & angeli. vtrū oēs hoies & oēs angelii debet dici predestinati. & videtur q̄ sic. q̄ oē bonū nostrū a deo est, nam sicut bonū gr̄e vel bonū gl̄ie ē in nobis a deo ita & bonū nature, sed ex eo q̄ adipisci mus: bona gl̄ie dicimus p̄destinati, ergo pari ratione ex eo q̄ adipisci mus bona nature p̄destinati dici debem⁹. sed talia bona cōueniunt oībus igitur oēs p̄destinatū tam boni q̄ mali. In contrarium est: q̄ p̄destinatio est propositorū miserēdi. s. deus nō omnib⁹ miseret, ergo no oēs p̄destinat. R̄no dō. q̄ in predestinatō tria est considerare. Primo. p̄sistatē q̄ ex ipsa prepositione pre-habef. Nam pre-sibi prioritatē importat. Secundo. directionem: q̄ desti-nare idem ē q̄ mittere vel dirigere. Tertio. diuinā electionē vel diuinā propositū: q̄ nō predestinatur nisi electi, & illi quid' de p̄positū misereri. Ex eo q̄ p̄destinatio prioritatē importat: p̄t esse nō entū. Ex eo autē q̄ directionē dicit est solū rōnaliū. Quia vñ nō est sine diuinā electionē & est ipz diuinā p̄positū miserēdi vel sine tali p̄posito esse nō p̄t. nō est oīus rationaliū, sed est solū eorū quib⁹ deus p̄posituit mis-teri. Igitur p̄destinatio rōne prioritatis nō entū esse p̄t. Sic enī ymaginari debem⁹ q̄ deus ab eterno in seipso nos elegit & dixit in vitam eternā s̄m p̄-positum voluntatis sue. Nam oē agens p̄ intellectū h̄z in se rationē ordinis oīum eorū q̄ dī agere. Nōdū sicut eram⁹ q̄ nos deus p̄destinat. vñ Aug. in de p̄destinatione scōrum. ait. bonū qđ p̄scit deus p̄-destinat. & priusq̄ sit in re p̄ordinat. semp ergo in predestinatō est ibi aliqua prioritas, rōne cui⁹ p̄t esse nō entium, habito q̄ predestinatio rōne priori-tatis possit esse nō entium. Restat videre quo rōne qua dicit directionē sit solū rationaliū. Ideo notan-dum q̄ directio p̄rie nō est nisi eorū que in se cōsi-derata nō sufficiunt: vt attingatur terminū, nāz si sagitta posset signū attingere absq̄ eo q̄ dirigeretur p̄ manū lagittatī ipsa p̄ seipsum ad signū accederet. Et si nō destinare ab arcu, & si seru⁹ mō debito pos-set accedere ad aliquęz terminū absq̄ eo q̄ sibi aliquid auctoritas cōmitteret a dño v̄l absq̄ eo q̄ dñs suū propositū ei p̄faceret, non indigeret destinari ab ipso. sed a seipso & p̄ seipsum accederet ad debitū lo-cum. ergo illa p̄rie dicitur in fine dirigi que finez supra naturam h̄nt q̄ er puris naturalib⁹ nō addita gratia nō possunt attingere, & q̄ būiūmō fine soluz creature rōnali tribuim⁹ accipiendo rōnale p̄ omni-bētē intellectū s̄m que modū & angelī inter rōna lia cōputantur, nam solū talia sunt illa q̄ possunt esse beata & que h̄nt p̄ fine visionē diuinā vel fruſtionez eternā quā sine auxilio gratie nō possunt consequi. id solum talia p̄rie destinari dicitur. Nam sicut gra-tia p̄rie sumpta dicit aliqd supadditū nature supra seipsum naturā eleuā. Large tñ sumpta quicqd gra-tia datur gratia dicitur. vñ & ipsa natura queda gra-dici p̄t: & quicqd h̄m⁹ gratia est: q̄ nihil habem⁹ quod a deo gratia nō accepimus. sic & destinari p̄o-

prie dicit directionē alicui⁹ in aliqd in qđ s̄m seipm nō p̄t tendere. sed indiget gratia eleuante ipm vt tendat in illud. Large tñ sumpta destinatione q̄cqd dirigitur in aliquę finem destinari dicitur. Accipiēdo ergo p̄rie predestinationē solū rōnalia vel habētia intel ectū p̄destinatur cum solum ipsa finē ba-beat q̄ ex puris naturalib⁹ nō possunt cōsequi, nāz sicut solum talia p̄rie grām habet & solum ipsa pos-sunt glām adipisci. sic solū eis p̄rie ī destinari con-uenit cum p̄destinatio sit p̄paratio gr̄e in presenti & glorie in futuro. Indigent enī rōnalia & intellectū ba-bentia vt finē sū attingant p̄ueniri gratia & volun-tate diuinā, vñ in de p̄dest natione scōrum ait Aug. Deus iustificat impiū nō praeūtus humana volun-tate. Sed ipse misericordia sua p̄ueniens hois volun-tatem. Qđ avrem p̄destinatio nō sit oīum rōnaliū & ex eo q̄ diuinā electionē p̄cipit p̄ se manifestū est, nam semp p̄ electionē alterum altero p̄optatur. vnde deus aliquos eligit & aliquos reprobat. vnde Aug. in de p̄destinatione scōrum de dāpnabilis mas-sa humana generis deus p̄scit omnia nō meritis quos electione gr̄e p̄destinavit ad vitam ceteros vero qui iudicio iusticie eius ab hac grā efficiuntur expertes presciunt vītio pituros. & sicut de ipsis hois minib⁹ aliquos elegit, aliquos reprobavit. sic & de ipsis angelis dicere possum⁹ aliquos fuisse electos, aliquos reprobatos. pater ergo quorū est p̄destina-tio & q̄ nō entium esse p̄t. Ad prīmū dicendū q̄ sicut p̄destinati diriguntur sic sunt. vnde q̄ nō diri-guntur in actu, sed s̄m diuinā propositū & s̄m diuinā p̄cordinationē nō oportet eos esse actu: sed sufficie q̄ deus p̄ordinaverit eos. & ideo que nō sunt nec erunt nō p̄destinatur que tamen nō sunt: sed erūt: p̄destinari possunt, quia nō oportet p̄destinatos esse in natura propria, sed sufficit eos s̄m p̄desti-nantis ordinem existere. Ad secundū dicendum q̄ gloriam in quam diriguntur p̄destinati non est necesse eos habere actualiter: sed s̄m diuinā propo-situm: sic etiam nō oportet eos esse actualiter: sed sufficie q̄ deus p̄posuerit: vel p̄ordinauerit ipsis existere. Ad id autem q̄ ulterius queritur. vñ p̄destinatio possit esse hominū patet q̄ sic: cum ho-mines ordinantur in finem supra naturā suaz: necesse ergo habet dirigit & p̄destinari: cuž illum p̄ se ipsis nō possint cōsequi. Ad prīmū dicendū q̄ lž homo habeat lumen ratiois per qđ p̄t dirigī in fine aliquę nō excedentem naturaz suaz in beatitudinē eternā tñ absq̄ auxilio gratie: & nisi p̄destinetur & dirigat a dño nō potest tendere. Ad secundū dō q̄ finis quē consequitur homo multo est excellētor fine quē cōsequitur bruta: vñel lž talem finē nō possit cōseq-ue fine amminiculō gratie: nō propter hoc est peioris cōditionis h̄z bruta: immo melioris cuž ordinetur ad meliorem finē. Nam p̄bus in libro ce. & mun. volt 9: quāto aliquid paucioribus operationibus cōsequi-tur finē: lato est nobilitus: verū est vt ait: si fines sunt equales: sed si fines essent inequales possit ali-quid esse nobilitus: & tamen consequi finem suum pluribus amminiculō: & sic est in proposito. Ad id at qđ ulterius queritur. vñ angelis cōpetat p̄de-stinari patet q̄ sic: nā licet angelī p̄destinati nāc fuerunt mali: nec miseri: eo tñ ipso, q̄ habet finem su-p̄ naturam: in quem fine auxilio gratie nō possunt tendere: p̄destinari dicit. Ad prīmū dō q̄ lž in angelis non sit materia: est tamē ibi aliquod ma-teriale. vel aliqua potētialitas: rōne cuius p̄t in eis ēē malū & peccare possit: q̄ deī i angelis suis rep̄it prauitatem. Vel dicere possumus q̄ dato q̄ ange-li peccat nō possent: nō habereit intentū q̄ ad cōsec-

tionē finis respectu cui p̄destinatio accipit nō sufficit esse sine petō: s̄ vlt̄ erit̄ regitur administrū grē. Ad scđm dō q̄ bñ arguit q̄ āgelus nō p̄t peccare q̄ petm suū careat specie: q̄ nō appetat ḡ se bonum nō tñ pbatur quin possit peccare, ppter carentiam ordīs, p̄t enī appetēdo ḡ se bonū peccare, eo qd̄ illud nō ordinatē appetat. Uel dicendū sicut pri? q̄ dato q̄ nō posset peccare angelus ad hoc indigere dirigi & destinari vt possit cōsequi finē suū q̄ est supra naturā ad cui? cōsecutionē nō sufficit esse sine petō, sed regitur amminiculuz grē. Ad id vō q̄ vlt̄ erius q̄ritur. vtrū xp̄ cōperat p̄destinari. dicendum q̄ tota cā quare dubitam? rpm p̄destinatus suisse est: q̄ in p̄destinatione regitur prioritas, cuz igitur psōna illa sit eterna nō videb̄ q̄ ibi prioritatē saluare possum? Ideo notandum q̄ prioritas in p̄destinatione multipli accipit, aliqui autē est huiusmodi prioritas eternitatis ad personā & naturā, & psōne & nature ad grām. & vlt̄ grē ad glām. & sic p̄petit p̄destinari boībus. Aliqui est prioritas eternitatis ad psōnam & naturā: s̄ nō psōne & nature ad grām. s̄ tñ est ibi prioritas grē ad glām. & sic cōpetit p̄destinari angelis bñ eos qui dicunt eos in grā suisse creatos sed bñ eosq̄ dicunt eos suisse creatos in innocētia nō in grā. sic prioritas in p̄destinatione angelorū accipit s̄m illos modos quos enumerauit in p̄destinatione hoīum, differt tñ bñ istā viam p̄destinationis hoīum a p̄destinatione angelorū: q̄ alij hoīes p̄destinati sunt q̄ aliqui fuerū miseri. Nullus tñ angelus p̄destinat̄ aliqui miser fuit. Si vero in p̄destinatione nō sit prioritas eternitatis ad personā: s̄ eternitatis ad nām aliquā: s̄ nō nature ad grām: nec grē ad glām. sic cōpetit p̄destinari xp̄ nam l̄ psōna illa fuerit eterna natura tñ bñana ei? nō fuit eterna vñ fuit ibi prioritas eternitatis ad naturā humānā l̄ nō suisset ibi prioritas eternitatis ad personā: vñ ad diuinā naturā, nec etiam fuit ibi prioritas eternitatis ad personā vel ad naturā diuinā, nec etiā ibi fuit prioritas nature humana ad grām & glām: q̄ in instāti sue p̄ceptionis fuit plen̄ grā & pfecte fruens. vñ natura in eo nō p̄cessit grām, nec grā glām loquendo de glā q̄ est p̄mū esentiale & visio diuina. s̄ si nos vellem̄ q̄ glā staret p̄ impassibilitate aie & d'otib̄ corporis q̄ etiā aliquo mō ad glām pertinet, tñc tam natura q̄ grā glām p̄cesserūt. Et ex sp̄at solutio ad obiectū. Ad illud autē q̄ vlt̄ q̄ritur. vtrūm̄ beati sint p̄destinati. dicendū ḡ p̄destinationis dicit quādam directionē in fine, illi aut̄ qui in fine diriguntur dupl̄ cōsiderari possunt vel s̄m q̄ finis est i acquiriri & sic sunt p̄destinati viatores vel put est in agsito esse. & sic sunt p̄destinati cōprehensiones. Argumēta procedebat suis vijs. Ad id autē qd̄ vlt̄ q̄ritur vtrū oēs hoīes vel oēs angelī sint p̄destinati. patet q̄ nō, nam p̄destinari, p̄prie est respectu finis quē sine auxilio grē nō possum? cōsequi. & iō vñ p̄p habita, nō est p̄prie p̄destinationis respectu boni in nature, s̄ respectu boni glie quā oēs hoīes nō p̄sequunt, & iō nō oēs hoīes p̄destinari sunt. Ad rationem autem incorrāti patet solutio p̄iam dicta.

No. v.

Eccl̄o q̄ritur. vtrū p̄destinationis habeat certitudinē & videb̄ q̄ nō: q̄ qdlibz coru pribile saltem violenter in q̄nlibet tpe pot coru p̄i. s̄ multi p̄destinati stat in petō moralis p̄ plures annos in illo tpe possent corrūpi, ergo eorū p̄destinationis posset impediri. Preterea si nō p̄t impediri salus p̄destinatōrū, ergo est necessaria, s̄ ad ea q̄ de necessitate cōsequimur nō op̄z nō sollicitos eē, ergo absq̄ op̄ibus nostris & absq̄ nā sollicitudine poterim̄ salutē cōseq̄ qd̄ falsū est.

Preterea, aliqui delētur de libro vite, s̄ in libro vite nō scribūtur nisi illi q̄ ordinat̄ ad glām. S̄ qui ordinat̄ ad glām sunt p̄destinati, ergo alij predestinati nō saluabūtur. Preterea, q̄ dependent ex cā cōtingente nō sunt certa: nec ad alterā partem determinata, sed salus nā est aliquo mō ex op̄ibus nostris, cuz ergo nō de necessitate operim̄: q̄libet p̄t saluari & nō saluari, nō ergo p̄destinationis certitudinē bz. Incontrariū est, q̄ diuinā p̄positū impediti nō p̄t, s̄ p̄destinationis ip̄portat diuinā p̄positū, nō ergo poterit impediti. Preterea, Anselm⁹ in decōcor dia p̄destinationis & grē dicit p̄scita & p̄destinationata de necessitate futura esse, s̄ q̄ necessario eveniūt certitudinem hñt, ergo r̄t. R̄no dō, q̄ sic debem⁹ saluare certitudinē p̄destinationis diuinē, q̄ tñ liberat̄ arbitrii nō deroget, & sic debem⁹ ponere libertatem arbitrii & p̄destinationis diuinā impediti nō possit s̄l ergo cu necessitate op̄z nos saluare cōtingētiam & cā certitudine liberū eveniūt. Hoc viso notandum q̄ dicere possum⁹ diuinā p̄destinationē tripl̄iter certā esse. Primo ex p̄scita quā p̄supponit. Nam bñ Aug. in de p̄destinatione scđrum p̄destinationis sine p̄scita esse nō p̄t. Secundo ex ordine causarū bñ quē est executio ei⁹. Terti⁹ ex nōero p̄destinationis q̄ est deo notis. Primuz sic ostendit⁹: q̄ eo ipso enī q̄ diuinā p̄scita sali nō p̄t, & q̄sūt a deo p̄scita vñ p̄sua necesse est evenire p̄destinationis q̄ diuinā p̄sciam p̄supponit certitudinē bz, s̄ buic certitudinē libertas arbitrii nō repugnat: q̄ diuinā p̄scientia & diuinā p̄uidentia rerū iudicia nō cōfundunt. Nam deus uno simplici intentiū necissario & nō necessario vētura dignoscit, vt. v. de p̄solatione habetur. vñ l̄ deus nō fallat̄ in p̄sciendo libertati arbitrii mor⁹, q̄ tñ a voluntate p̄cedunt, nō coacte s̄ libere p̄cedunt. Secundo p̄destinationis certitudinē bz ex ordine causarū. Nam sicut deus ab eterno p̄uidit hunc saluandū, sic iste saluabitur. vnde omnes ille cause concurrunt ad salutē huius quas deus ab eterno cōcurrere videt & est ibi tot⁹ ille ordo causarū q̄ ab eterno est a deo p̄missus q̄ cēs cause simul sumptē quadā necessitate effectū inferunt, sed ppter talem necessitate vel certitudinē nō tollit libertas arbitrii, cu ip̄m liberi arbitriū inter tales causas cōputetur. vñ Aug. v. de ciuitate dei ca. ir. arguēs cōtra ciceronē q̄ cu certitudine ordinis causarū dicebat nō posse stare liberi arbitriū libertates, propter quod dicebat hoc posito nihil voluntariū esse ait, q̄ non est cōsequens si deo est certus oīm causarū ordo, iō nibil sit in nře voluntatis arbitrio: q̄ & ipse p̄pene p̄ voluntates in causarū ordine cōputatur. Terti⁹, p̄destinationis certa existit: q̄ deo est notus p̄destinatōrū numer⁹, & iō glibet de necessitate saluatur, p̄t sua salus deo existit nota, ex quo enim cuiuslibet saluādi deus certā cognitionē bz, & numerus eorū apud deū cert⁹ & notus est, op̄z tot saluari quot p̄uidit & eos quos p̄uidit, sed hinc necessitatē libertas arbitrii nō repugnat: q̄ glibet in se accept⁹ p̄t saluari & nō saluari, l̄ relat⁹ in diuinā p̄sciam vñ p̄destinationis de necessitate salutē. Q̄ aut̄ s̄l cuz certitudine p̄destinationis possit stare libertas arbitrii nō est inēduenītis: q̄ vñ & idem aliter & alij acceptū est p̄tingēs & necessariū. Nam oīa p̄tingēta relata in causas proximas cōtingentia sunt, relata vero in diuinā p̄scientiā quādam necessitatē contrabunt. Sicut igitur simul cum necessitate p̄scientie stat contingentia, sic simul cum certitudine p̄destinationis stat libertas arbitrii. vnde Boetius in. v. de cōsolatione p̄t sup̄a habituz est: ostendens diuinā p̄scientiā voluntati nostre nō repugnare ait,

nō esse inconveniens idem esse necessariu*s* et contin*g*ens aliter et aliter accept*is*: sicut nō est inconveniens idem esse particularē et uniuersale aliter et aliter consideratum. Anselmus etiam in libro de peccata p*redestinationis* et gratiae. hoc idem p*alud simile declarat dicens*: q*uādū* necesse sit euuenire quicquid deus prescrit: multa tū sunt nō ex necessitate, sed ex libera voluntate. nec est inconveniens idem esse ex necessitate et libertate alia et alia ratione cum videam*s* idem abire et nō abire aliter et aliter. nam sol vadit ab occidente in orientem et comparationē ad celum. et comparationē tū ad terram e contrario vadit. pergit enim ab oriente in occidens. P*redestinatū* ergo salvare est necessariu*s* et nō necessariu*s*. est necessariu*s* p*co*paratiōnē ad diuinam p*redestinationē* nō necessarium. si rescratur ad arbitrij libertatē. ideo p*re*scitur a deo necesse est euuenire vel p*redestinatū* ne cessare est salvare. Distinguuntur autē necessitas ab Anselmo. Boetio et magistro. Dicit enī Anselmus in libro de cōcordia p*redestinatōis* et g*ra*e. duplē esse necessitatē antecedente q*uādū* ponit rem esse: et cōsequētē que nibil cogit. o*mnis* enī prescritus a deo necesse est euuenire necessitate cōsequētē que nibil cogit. ideo cu*s* bac necessitate potest stare cōtingentia et libertas arbitrij. nō tamen est necessariu*s* necessitate antecedente que de necessitate facit rem esse. illud enī est necessarium necessitate antecedente. q*uādū* cum est futur*s*: vt est futurū necessitate habet. vnde ortus solis necessariu*s* est necessitate antecedente. Sed illud est necessarium necessitate cōsequētē q*uādū* est necessarium nisi ex eo q*uādū* ponitur esse. Nam omne q*uādū* est qui est necesse est esse. et ista dicit necessitas sequēs: q*uādū* huiusmodi necessitas sequitur esse rei: nō antecedere. ponitur enim necesse esse rem esse: q*uādū* est: q*uādū* o*mnis* relata ad diuinā cognitionē sunt ei p*re*sentia. et ponuntur quodāmodo esse dicere si hoc est a deo scitur est necessarium: est idem q*uādū* si hoc est: necessariu*s* est. Boetius autem distinguuit duplē aliam necessitatē. i.e. necessitatē simpliciter et necessitatē p*ditionis*. omne enī a deo scitur est necessariu*s* nō necessitate simpli: sed necessitate p*ditionis*. sic dē q*uādū* est q*uādū* necesse est esse. Magister autem huiusmodi p*ositiones* distinguuit s*m* sensum compositū et diuisum. Nam p*redestinatū* necesse est salvare vel p*rescritū* enenire. si intelligatur in sensu cōposito: vera est. q*uādū* nō p*ot* simul stare q*uādū* aliquid sit p*rescritū* et nō euueniat: vel q*uādū* alijs sit p*redestinatus* et nō saluetur. quilibet tū in se cōsidēratus p*ot* salvare et nō salvare. sicut album impossibile est esse nigrū in sensu cōposito: q*uādū* nō p*ot* esse idem simul album et nigrū. sortes autē qui est sub forma albi p*ot* esse sub forma nigri. Aliqui autē alius modū distinctionis innenerat dicēt p*redestinatū* necesse est salvare necessitatē cōsequētē: nō necessitate cōsequētē. nam sortes mouere pedes nō est necessarium necessitate cōsequētē. eo q*uādū* nō sequit motus pedum ad sortes; potest tū esse necessaria necessitate consequētē: vt si supponas currere. nam hec est cōsequētia necessaria. q*uādū* si sortes currit q*uādū* mouet pedes nō tū possimus arguere. q*uādū* necesse sit sortē mouere pedes. Sic necessitate p*se*quētē sequit sortē salvare si est p*redestinatū*. sortes tū in se accept*s* nō relata*s* in p*re*destinationē diuinā: p*ot* salvare et nō salvare. Cum igitur p*redestinatū* salvare sit necessariu*s* nō necessitate cogēt nec necessitate simpli et in sensu cōposito et s*m* necessitate cōsequētē cū tales necessitates nō tollat cōtingentia et libertatē arbitrij sumi cum certitudine p*redestinatōis* stat libertas arbitrij q*uādū* declarare volebam*s*. Ad primū dicēdū q*uādū* ordo causarū relatus in diuinā p*re*destinationē vel

in diuinā p*re*seleucia et cōtrahit quandā necessitate. vñ si deus vidit istum salvandū qui est in p*ec*cato mortali vidit q*uādū* a p*ec*cato debebat restigere et finalē bene facere et sic salvare. vñ tū possit co*mp*ūpi dū est in p*ec*cato mortali in se cōsideratus. tū si rescratur in diuinam p*re*destinationē necesse est ad salvatē ei*s* p*dictas* causas cōcurrere. videlicet q*uādū* rescratur et finalē b*on*a faciat.

Ad scdm dō. q*uādū* illa necessitas nō tollit actus et motus liberis arbitrij imo includit eos. Nam sicut si necessariu*s* est fortē moueri si currit. op*er*z i*p*pm mouere pedes: q*uādū* pedū includitur in cursu. ita si necesse est his*s* salvare: q*uādū* p*destinatū*. op*er*z i*p*pm bona opari. q*uādū* p*destinatio* quodāmodo talia includit. sic enī deus p*destinavit* i*p*pm ad vitaz ut finalē bene vte*s* gra sibi collata salvaret. nam sicut p*rescia* nō excludit ordinē causarū sic p*destinatio* nō excludit voluntatē et bonas opationes. Ad tertium dō q*uādū* in libro vite alijs duplē est script*s*. Primo. quanto ad presentē iusticiā: vel quantū ad p*tic*ipationē glie in sua cā. Secundo quanto ad p*tic*ipationē glie in se qui aut ibi scripti sunt solū quantū ad p*ri*metū iusticiā dicūtur inde deleri in quantū gra vel charitas semel habita p*ot* amittit. Qui vñ ibi scribūtur quantū ad cōsecurionē fructuōis eterne vel respectu glie in se nūc delent. et sic ibi scripti sunt p*deslinati*. Si vñ dicat inde deleri et iam p*in*ceptionē glie in se ibi scribūtur: q*uādū* legit in apoc. tene q*uādū* habes ne ali*s* accipiat corona tua. Igitur quantū ad exceptionē glie vel coronē alijs de libro vite deleri p*ot*. Dicendū q*uādū* gaudiū est oibus bonis de aliquo in hoc mundo b*on*a agere. et cū ille deslinit b*on*ū agere b*on*ū dicatur accipe corona suā: q*uādū* gaudent de bonis operib*s* suis de quib*s* tēpus cū eis gaudere dō. Ad. iiiij. dō. q*uādū* simul cu*s* cōtingentia vel cū libertate arbitrij stat certitudo p*re*destinationis ut patuit.

Einde q*uādū* ritur de reprobatione. Et circa hoc queritur duo. Primo. q*uādū* sit. Secundo. vtrū deo cōueniat aliquos reprobare.

D*Primum* sic p*cedit*. vides q*uādū* reprobatio nihil addat supra p*resciām*: q*uādū* s*m* Aug. i de p*re*destinationē scdm. dens bona p*scit* et p*deslinat*. s*m* mala tū p*scit* et nō p*deslinat*.

ergo reprobatio q*uādū* attēditur respectu malorū. nibil supra p*resciām* addit: q*uādū* de mala solū p*scit*. *Pr*terea. deus mala cognoscit simplici noticia. s*m* q*uādū* simplici noticia cognoscit sūt solū p*scita*. q*uādū* reprobatio nihil supra p*resciām* addit.

*Pr*eterea. q*uādū* aliqd retinet sibi nomen cō*s* supra illud nibil vides addere: q*uādū* si adderet rōne additionis nomē spāle retineret. sed cō*s* noīe dānatū vel reprobati: dicūtur p*sciti*. q*uādū* reprobatio supra p*resciām* nibil addit. *Pr*eterea. si reprobatio supra p*resciām* aliqd addit huiusmodi additio aliqd ordo erit. s*m* s*m* Aug. in de p*re*destinatione sanctorū. op*er*a impietatis et mortis deus p*scivit*: nō p*ord*inavit nec impulit. nibil ergo reprobatio q*uādū* respicit opera impietatis vides addere supra p*resciām*:

Incontrariū est. q*uādū* semper spāle se vides h*ab*e*s* p*ad*ditionē ad id q*uādū* est cō*s*: s*m* p*rescia* est respectu omnī tā bonorū q*uādū* maloz. reprobatio vñ est solū respectu malorū. ergo aliqd addit reprobatio supra p*resciām*.

*Pr*eterea. reprobatio s*m* magistrū opponi*s* p*de*stitutioni. s*m* p*de*stitutionario aliqd addit supra p*resciāz*. ergo et reprobatio q*uādū* est ei*s* opposituz. *Pr*imo dō. q*uādū* si tū tactū est magistrū vult reprobationē dici per oppositū ad p*re*destinationē. p*pter* q*uādū* reprobatio ex p*re*destinatione nobis innotescere p*ot*. *Pr*ī notādū q*uādū* si superi*s* tactū fuit destinare vel p*re*destinare duplē p*ot* accipi. *Pr*ī mō vñ dicat ipaz ordinationē in fine et q*uādū* ordinare est actus rōnis. sic destinare est actus

intellectus includens vel presupponens voluntatez finis. Nam ex hoc dicit dens aliquos destinare in quantu ordinat eos: et dirigit ipsos in aliquo finē vñ in aliquid bonū qd vult eos consequi: et inquantu vult eis illud bonū dicatur eos amare: qz amare est id est qz velle bonū: vt dicitur scđo rhetorice: et qz talis ordo p̄supponit voluntatē notionē finis: sic ac cipiendo destinare est ratio in intellectu existens p̄supponens voluntatē cōferendi dictu bonum in qd destinati diriguntur. alio modo destinare id est qz proponere. Nam qz qd proponimus in executionē dirigi^m ipsuz proponere destinare dici pot sic ac cipiendo destinare. q. modo opposito et cōverso se habet ad acceptance p̄imā. Nam sicut ordinare dicit qd pertinens ad intellectum: sic proponere vel propositum dicit quid pertinens ad voluntatē. Advertendū tñ qz accipiendo destinare vel predestina re pro actu voluntatis et prout est idē qd proponere et si nō recedimus a re significata: qz sancti predestinationem diuinu propositum nominant: aliquo tñ modo recedimus a proprietate vocabuli: qz destina re ratione nominis vel vocabuli ordinationez impostrat que ad rationē pertinet sive ad intellectum h̄ viso sciendū: qz sicut destinare vel p̄destinare duplē accipi pot: sic et reprobare dupliciter accipit. Uno modo reprobare idem est qz nō ordinare ad gloriam sive ordinare ad penam. sicut destinare modo opposto. erat nō ordinare ad penam: sed ordinare ad gloriam: et sic reprobare dicit actum intellectus p̄supponentem voluntatē cōferendi penam sicut destinare dicebat attamen cognitionis presupponentes voluntatē cōferendi gloriam. alio modo reprobare idem est qz velle vel proponere. cōferre penam. sive nō cōferre gratiam. sicut modo opposito predestinatio est propositum cōferendi gratia et gloriam: et sic accipiendo reprobare dicit actum voluntatis p̄supponentem cognitionē finis: vt accipiam finē omne illud ad quod aliquid ordinatur. Notandum tamen quod licet reprobatio duob^m modis possit accipi sicut et destinatio. tñ si cōsideramus proprietatē vocabuli ecōtrario dicendū est de reprobatione et destinatione. nam destinatio sive proprietatez vocabuli eo et ordinationē importet semper dicit rationē in intellectu existente: trahitur tñ vt stat pro proposito sive actu voluntatis ratione significante rei. Reprobatio autem ecōtrario cum displicētiā quādam vel refutationē importet. si atēdimus proprietatē vocabuli semper stat pro actu voluntatis ratione tñ rei significante: qz ipm ordinare ad penam vel nō ordinare ad gloriam est reprobare trahitur vt stat pro actu rationis ad quem ordinare spectat. qualiterqz tñ accipiatur reprobatio. nō soluz prescientiā nominat sed supra prescientiā addit ordinē ad aliquid spāle vt ad penam vel addit propositū et voluntatē cōfrendi penam. verum qz in dampnatis est duo cōsiderare: culpam et penam. cōmuni nomine reprobatio dicūtur prescīti: qz licet reprobatio supra prescientiā aliquid addat si cōsideramus penam. nihil tamen videtur addere. si p̄sideramus culpam: quia malorum ut habent rationē culpe. deus b^m simplicem noticiā: prout tñ ea ordinat in pena quodāmodo eoz habet cognitionē approbationis approbat enī mala punire et ea ad penam ordinare. Ad primum dicē dum qz deus dicitur tñ malū prescīre rationē culpe: nō rationē pene. Nam licet ordinat malos ad culpam: ordinat tamen eos ad penam. et quia reprobatio būiūmodi ordinem dicit vel importat. ideo aliquid supra prescientiā addit. Ad secundū dicē dum qz mala cognoscit de^m simplici notitia: vt ha-

bent rationē culpe: ut tamen ea ordinat ad penam quia approbat mala punire. quodāmodo cognoscit ea noticia approbatiois. Ad tertium dicendū qz vt patet per habita reprobati retinent sibi cōmune nomen et dicūtur prescīti. nō quia reprobatio nihil addat supra prescientiā. sed quia mali ut habet rationē culpe. ppter quā aliquis ad penam ordinat: cognoscatur a deo simplici noticia. Ad quartum dicendū qz reprobatio supra prescientiā addit quē. dam ordinat nō ad culpam: sed ad penam. et Aug. in reprobatione non negat ordinem ad penam sed ad culpam.

Ecundo queritur. vtrū deo cōueniat ali quos reprobare. Et videt qz nō. quia qz aliquis artifer reprobat effectū suum. hoc

Q. viii.

nō est nisi qz ille effectus nō cōsequitur pfectionem sive modū voluntatis artificis. sed impeclūtū ad consecutionē pfectionis no potest esse nisi dupliciter. Primo ex parte artificis vt cum artifex est inscius vel impotens vel etiā iniquus. Secundo ex parte effectū: vt cum artifex agit ex suppositione materie. tunc si materia sit indisposita ad illū effectum contingit eum reprobare effectum illuz: vt si in ligno tortuoso deberet induci forma sagitte. sagittam et tali ligno factā reprobaret artifer: sed euz omnia ista remoueātur a deo: qz est omnipotē summe sapiens et optimus: nō agens ex suppositione materiae nullum effectū reprobabit. Preterea legi xij. cap. Darcis autem omnibus quoniam omnia tua sunt. ergo causa. quare deus omnibus misereatur. est quia omnia sua sunt. sed in hoc non videtur esse distinctione: quia omnes anime sue sunt. sicut anima patris sic et anima filii. nō igitur vni parcit et non alijs. sed omnib^m parcit. sed predestinationis est propriez parsendi vel misericordi: igitur omnes predestinat. et ita nulluz reprobat. Preterea ad Romanos. i. scribitur. nunquid impietas est apud deum. absit. sed si deus equalia inequaliter tractaret. videtur esse iniquus cum igitur apud eum nō sit iniquitas. semper equalia equaliter tractabit. Sed cum eram nibil: omnes eram equales. Si igitur vnu reprobavit: alium elegit iniquitas sicut apud eum. sed cum hoc sit impossibile: nō competit deo aliquē reprobare. Preterea. dicitur ad Ro. ii. Non enim acceptio personarū est apud deum. sed si deus vnum reprobat alium eligit videtur acceptare personam. ergo tē.

Incontrarium est Aug. in de p̄destinatione sanctorum. qui ait: qz tenēda est in cōcussa hec disputatiois ratio. qz peccatores in malis propriis anteqz essent in mūdo prescītos esse tñ: nō predestinatos. Penaz autem eis esse predestinatā sive qz prescīti sunt. sed h̄ est reprobare. igitur deus aliquos reprobat. sed nihil facit quod nō competat cum facere. ergo tē.

Nō dicēdum. qz optimi est optima addicere ad hoc qz aliqua deo cōpetant non solū oportet ea nō esse mala. sed etiam necesse est ea habere rationē boni. cum igitur deus aliquos reprobat vt patet p auctoritates inductam. reprobatio prout ei copert nō solū nō erit iniqua. sed etiam habebit rationē boni. Ad cuius evidētiā notādū qz si volumus intelligere reprobationē diuinam debemus ymaginari omnes homines prostratos esse. et deum nullo hominū manū extēlam retrahere. sī cuilibet manū extēdere. attamē ultra hoc qz oībys manū extēdit: aliquos ad se trahit. et qui simpliciter trahunt p̄de stūtū sunt. qz vero non trahunt reprobati dicūtur. Sic enī ymaginat Aug. in de p̄destinatione scđorum qz totū humanū gen^m sit. qz qdā massa dāpnabilis. et de aliquos mīa: nō meritis: ad se trahit vñ ad vitā

predestinat aliquos vero iudicio iniustie ab hac gratia sine ab hoc tracto et predestinatione efficiuntur expertes. et quod alio a deo non trahatur: reliqui sue libertatis arbitrio deficiuntur in peccatum corrum. Ex quo apparet deum aliter esse causam predestinationis: aliter quam reprobationis. Nam predestinationis est causa secundum modum. non sola predestinationis ordinatus ad gloriam. sed et insufficiens gratiam per quam gloria consequeatur. sed reprobatus. Iz ad penam ordinat: non tantum infundit ei culpas per quam damnationem mereatur. sed ita est apud omnium bonitas. eo quod bona tribuit quod non est apud eum iniqtas. quod malis culpam non infundit: sed solum gloriam non perbet. Vnde Augustinus in de predestinatione secundum dicit deus opera impietatis et mortis prescire non preordinare nec impellere. et vero huiusmodi gloriam non prebere: non habeat rationem mali. sic declarari potest: quod si aliqua causa est propter quam videantur habere rationem mali est: quod deus ex hoc videtur probatur acceptor: ex eo quod vobis gratia tribuit: et non alii. Sed quod hoc non sit accipere gloriam nec habeat rationem iniqtitatis. sic ostenditur: quod accipe persona nihil est aliud quam considerare in persona quod non est considerandum. Et si aliud ex mera liberalitate tribuit nihil ibi considerari potest. quod considerandum non sit et quod personarum acceptione cauetur: quod sufficit sola voluntas ad hoc agendum et quod quicquid deus dat ex liberalitate dat cum hoc reprobatur et non illud non est persone acceptor: hanc autem rationem assignat apostolus ad Romanos ix. dicens quod licet signo ex eadem massa facere aliud vas in honore. aliud vero in contumeliam. Iz autem quod huiusmodi factum ex sola artificio voluntate dependet. Vnde et pater familias murmuratibus respondit quod licet sibi quod volebat facere. verum est. si illud ex liberalitate faciebat. sed non si ex debito vel ex conuentione. ideo dixit murmurans. tolle quod tuus est et vade. non ergo est iniqtitas apud deum cum ipse ex libera voluntate predestinet est igitur declaratum primum quod declarandum dicebatur. videz quod reprobare divinum non habet rationes mali. Quod autem habeat rationem boni: sic declarari potest. quod ex hoc aliqua reprobatur in quantum ab aliquo nomine: vel ab aliquo bono deficiuntur. spectat enim ad deum permittere aliquos ab aliqua pfectione deficere: quia si omnis impietatis tolleretur ab entibus: tolleretur ordo et decor universi. Nam ex eo quod totum universum deficit a bonitate prius. totum universum ordinatur ad ipsum. et ex eo quod una pars universi deficit a pfectione alterius: una pars ordinatur ad aliam non ex ergo potest saluari ordo et decor universi non existente aliqua imperfectione in entibus. et quod bonum ordinis est summum bonum post bonum primum: pertinet ad optimum: cuius est optima adducere aliqua reprobare sine permittente ab aliqua pfectione deficere ut salveretur talis ordo et decor universi. Nam ipsa mala ad decorum universi faciunt cum bene ordinatur et suo loco posita eminentius commendat bona. Advertendum tamen quod deus simpliciter nullum reprobat. nam nulla creatura inuenitur privata omni bono. nihil ergo est simpliciter malum. tam est malum secundum quid in quantum deficit ab aliqua pfectione. et sicut nulla creatura inuenitur privata omni bono sine mala simpliciter. sed secundum quid in quantum deficit ab aliqua pfectione. sicut nihil deus simpliciter reprobat: quod nihil est quod non ordinat ad aliquam finem et ad aliquod bonum. reprobat tamen aliqua secundum quid: in quantum permittit ea deficere ab aliquo bono et ab aliqua pfectione. Nam iesus christus reprobat a bono glorie: consequitur tamen bonum nature. Rursum iesus non ordinatur ad illud bonum ut in eis reluceant bona misericordie. ordinatur tamen ad illud bonum ut in eis reluceat bona iniustie. Ad

primum descendit quod deus simpliciter nullum reprobat. nam sicut filius qui ordinat aliquam partem massae in contumeliam et quodammodo eam reprobat: in quantum non ordinat eam in honore. et huiusmodi reprobat: id non est ex insipientia vel impotencia filii. nec ex in dispositione materie: sed ex imperfectione domini: quod dominus in qua vasa esse debet requirit non solum vasa in honorem: sed etiam in contumeliam. sic deus massae humane dampnabilis aliquos reprobat non propter imponentiam vel insipientiam. posset enim et sciret omnes salvare. nec hoc est propter indispositionem materie: quod quantupliciter sit voluntas in disposita eam immutare posset et convertere. si veller licet non cogere. sed hoc est: quod ordo et decor universi sic requirit: ut sine ibi aliqua vasa in honore in quibus divina misericordia resplendet et aliqua in contumeliam in quibus divina iustitia appareat. Ad secundum dicendum quod deus nibil odit simpliciter: sed omnibus parcit et oia amat: in quantum omnibus vult aliquid bonum: sed non oia amat ad unum finem et ad unum bonum. et ideo aliqua reprobat in quantum ea non amat ad aliquid bonum ut ad bonum glorie: non tamquam ea odit vel simpliciter reprobat. sed etiam amat in quantum vult eis aliqua bona ut bona naturae. Ad tertium dicendum quod in bonis collatis ex debito est iniquum equalia iniquiter pertractare. sed in his que conservuntur ex gratia vel ex mera voluntate non est iniquum: ut potest patere et habita. Ad quartum patet solutio per iam dicta: quod ostensum est non esse deum acceptorem personarum quod aliquos reprobat.

Uper littera super illo. (Intelligeris conditionis implicita.) Veritatē facit in dicto. et impossibilitatē facit in vero. Motadū hoc pro tanto dictū esse. quod quilibet homo in se consideratus potest dampnari. si tamen referatur in diuinam predestinationem ratione huiusmodi conditionis adiecte ut sortes in eo quod predestinatus: est veritas in dicto: ut verum sit ipsum sic acceptus non posse dampnari. unde sit etiam ibi impossibilitas in vero. quod cum ipse in se consideratus verum sit quod possit dampnari. in hoc vero ratione conditionis addite sit quedam impossibilitas: quod impossibile est cum in eo quod predestinatum possit dampnari. Item super illo. (Sed alterum horum non potest. non esse. s. quin ille sit predestinatus ab eterno. Motadū quod licet ille sit predestinatus ab eterno non tamen super vacua est distinctio magistri: quod opera que facit secundum que salvam pescatur possunt referri in voluntate libertam: vel in predestinationem diuinam. si referatur in voluntate salutis contingenter. si vero in diuinam predestinationem: salvatur necessario modo quo dictum est: et ideo in sensu composito est falsa: quod ille predestinatus possit dampnari in sensu diuino: ut cum non referatur opera que facit in diuinam predestinationem. sed in voluntate a qua egrediuntur dampnari potest.

Item super illo. (Quod in actionibus vel in operibus dei et hominum nullatenus cocedunt.) Motandum quod dicitur deus nunc posse predestinare et non predestinare. sicut placuit ab eterno predestinasse et non predestinasse: quia predestinatione diuina mensuratur eternitate. In eternitate vero omnia sunt presentia nihil transit in preteritum. et ideo sicut ab eterno potest predestinasse. et non predestinasse. sic preteritum non impedit quin modo possit predestinare et non predestinare: et quod dictum est de predestinatione intelligendum est de scientia. et de oib[us] operibus que sunt opera diuinatim: non transiunt in exteriora materia. sed talia in his quod deus operatur per hominem vel per creaturam quod opera magis appellat opera dei et hominis non conceduntur: quod in eis

pteritio impedit ut qd facta est nō pot fieri et nō fieri vel esse facta et non facrum: euz talia possint tempore mensurari. Item super illo Ita reprobationis eterne quodammodo effectus esse videt obduratio. Motaduq; qd deus simpliciter nō obdurat: s; quodammodo dicitur eni obdurare vel indurare nō insundendo culpam sed nō insundendo gratiam.

Di.xli.

(Iaut qd rimus t.) Postq; determinavit magister de predeterminati one qd sit: hic sp̄aliter determinat de cālitate eius. t. d. fa cit qd dictū est. Scđo qd predeterminatio aliq; sup̄ta ad p̄sciaz vñ ad sciaz reducitur: qdā qōnes circa diuinā p̄scientiam et sciaz monet. Scđa ibi. (Preterea considerari.) Circa p̄mū, duo fa. qd p̄mo circa cālitatē p̄destinatōis et obduratōis qd ē ei⁹ oppositū definit veritatē. Scđo. assignat circa ea qdā falsas opinio nes. Scđa ibi. (Opinati sunt tñ.) Circa p̄mū, d. fa cit. qd p̄ dic misericordia sive grāz qd ē effectus p̄de stinatiois nō cadere sub merito: obduratiois tñ qd ali quo mō pot dici effectus reprobatiois sub merito ca dere. Scđo ex h̄c elidit opa nr̄a nō ē cām p̄destina tōis. qd si effectus p̄destinatiois: ut misericordia vel grā nō pot cadere sub merito et non cātetur ab operibus noīris. qd tñc grā nō esset grā: multominus ipsa p̄destinatio qd eterna sub merito cadere pot. attī l̄ ip̄la reprobatio eterna nō cadat sub merito. c̄bduratio vero submerito cadere pot. qd cū h̄o suo derelict⁹ ar⁹ possit male agere. p̄ mala opa sua pot ē cā. qd incuretur. Scđa ibi. (Ex hijs aptc.) Deinde cū dicit. (Opinati sunt.) Assignat qdā falsas opinio nes assignatae cām electōis et approbatōis diuine t. d. fa cit. fm qd dupl̄ aliq; conati sunt assignare cām. Se cunda ibi. (Multi vero.) Circa p̄mū, d. fa. qd p̄mo. oīdit aliquos dixisse cām electōis diuine ē futurā fidē nō futura opa scđo adducit verba Aug. qd vide tur dicere futura opa electōis diuine cām existere. Scđa ibi. (Hijs tñ aduersarij.) Circa p̄mū, d. fa. qd p̄mo dicit quodā opinatos fuisse deū Jacob ele gisse. qd sciebat ip̄m tñlē futurā. qd in cū crederet: t̄ hu ius pōis dicit aliq; fuisse Aug. qd rīt deū nō elegis se pp opera aliq;: ut qd p̄sciret ip̄m bñ opatū. h̄z pp fidē: qd p̄scivit ip̄m creditū. Scđo. dicit Augu. hāc opinionē retractasse. qd cū in fide sit aliquid meriti: electio diuina et sua grā sub merito caderet. Nā et ipsa fides inter dei munera cōputatur. nā si crede re et velle ē nō: inquit nō fit sine voluntate nr̄a. ē ēt et a deo. in quanto deus in nobis talia operatur. Sola igitur misericordia diuina electi sum: nō pp nr̄a merita vñ opa. Scđa ibi. (Qz qd̄ s̄ide.) Deinde cū dicit. (Hijs tñ.) Oīdit Aug. aliq; sensisse electōis diuine ē cām occulta merita nr̄a. qd de ab eterno p̄uidit. t̄ tria facit. qd p̄mo recitat hanc pō ne Aug. dicēs ē aduersari hijs qd̄ dicta sunt. Scđo. dicit se ignozare qd Augu. intelligere uoluit: attī cre dibile ē p̄dicta verba posita in libro retractōum. Aug. hāc pōnem retractasse. Tertio. adducit pōnē quorūdā volētū exponere dicta verba Augu. quo rūerpōem ap pellat friuolā et inanē. Scđa ibi. (S; qd intelligere.) Tertia ibi. (Quidā tñ ex eo.) Tunc sequitur illa pars. (Multi vero.) In qd̄ adducit alium modū assignādi cām. qd̄ aliq; eligatur et aliq; repro batur: dir. rūt. n. qdā. ab initio oēs alias s̄il creatas ē et in celo fuisse pueratas: t̄ h̄z bona merita vel ma la. qd̄ ibi gesserūt ad corpora directas et: t̄ tria facit. qd̄ p̄ hāc pōnez recitat. Scđo eā ip̄probat: qd̄ dictuz sie Jacob d̄leri. Esau autem odio habui cū nōdū aliq; boni aut mali egissent. Tertio qd̄. vñ reprobatio

sit cā. qd̄ mali sint, sicut electio ē cā qd̄ sint boni: et soluit qd̄ nō ecclē mō reprobatio ē cā mali: sicut p̄de stinatio ē cā boni. Scđa ibi. (Hoc aut̄ respuit.) Tercia ibi. (S; qd̄ rīt vñz.) Deinde cū dicit. (Preterea considerari.) Monet qdā qōnes de scia et p̄scia diuina. t. d. fa. qd̄ p̄mo qd̄ rīt vñz qd̄ de sel̄ sciat et qd̄ sel̄ ab ipso p̄scitū semp̄ sit p̄scitū. Scđo rīdet ad qd̄ta. Scđa ibi. (De p̄scia. p̄.) Circa qd̄. d. fa. qd̄ p̄mo rīdet ad qōnes sciaz de p̄scia dices. qd̄ semel ē a deo p̄scitū nō semp̄ sit p̄scitū: qd̄ quādū ē futurā pot̄ dici p̄scitū. postq; aut p̄ns vel p̄terit. nō vñterit ē p̄ scitū. Scđo p̄segtur qōnez et scia ibi. (De scia aut̄.) Et duo fa: qd̄ p̄ oīdit deū nō semp̄ scire qd̄ sel̄ scit: qd̄ scit aliquē nasciū. cū aut̄ nat̄ ē neficit ip̄m ult̄ri nasciū. Scđo soluit duas res ipsas variari. sciaz āt dei invariabile ē: pp qd̄ qd̄ sel̄ scit sp̄ scit: iz ipsa tpa varientur. Scđa ibi. (Ad hoc dicim⁹.) In quo terminatur sententia lectōis et dī.

Algister in p̄nti distōe de duob⁹ tractare vñ vñ de diuina electōe et de diuina scia. tō de bijs duob⁹ qrem⁹. Circa p̄m̄ qrem⁹ duo. Pri mo. d̄ ipsa diuina electōe. Scđo de cālitate ei⁹. Hc circa p̄m̄ qrem⁹ duo. Pri⁹ vñ in deo cādat ele cito. Scđo de ordine electōis ad p̄dēstion m.

D p̄m̄ sic p̄ceditur. vñ qd̄ in deo nō cādat electio. qd̄ fm̄ Dama. li. iij. c. xxij. diligere ē na ure ignorātis. h̄z in deo nō cādit aliq; igno. ḡ in eo nō cādit aliq; electio. Pre

terea. h̄z enīdē li. iij. c. xxij. semp̄ electōez ancedit cō filiū. h̄z p̄siliari ut ipse dicit eo. li. c. xxij. ē de eo qd̄ ne scitur. qd̄ nullus p̄siliatur de bijs ī nouit. cū iḡ de oia cognoscat: in eo nō cādit p̄siliū. h̄z electio nō ē sine p̄silio. s. p̄cedēte. iḡ ē in deonulla cādat electio. Preterea. vt pot̄ h̄i a pho. iii. ethi. electio ē qd̄ p̄l̄ p̄siliū. h̄z hoc nō p̄uenit nisi bijs qd̄ intelligit cū discursu. qd̄ illi pprie expremissis concludit qui cūz discursu intelligit. cū igitur intelligere cum discursu deo nō p̄ueniat. electio in deo nō cādet. Preterea. vñ sal tē ip̄ ab eterno de⁹ nō elegerit aliquos. qd̄ electio re ḡit multitudinē: cū iḡ creature in creatorē nō sit ali ud qd̄ creatrix eēntia: ab etino oia erāt vñū qd̄ erant idē qd̄ ipse de⁹. nō ergo tūc electio deo p̄uenire pot̄ rat. Preterea. Diony. iij. de di. no. vult qd̄ dens se heat eq̄l̄ ad oia. ḡ si aliq; eligitur. et aliq; reprobatur. h̄z nō ē ex parte dei. qd̄ ad oia eq̄l̄ se h̄z: h̄z ex parte eoy qd̄ diuinā influētiā recipiūt. cū iḡ eb eterno nō ēt. d̄fia int̄ hoies qd̄ nō erāt ab eterno: de⁹ eos non elegit. Incōtrariū ē. qd̄ d̄ ad ephbi. i. qd̄ elegit nos in ipso ante mūdi p̄sōne, nō igitur deo solū cōpetit eligere. h̄z ē eternali. t̄ an mūdi p̄sōdem d̄f aliquos elegisse. Rñ. d̄d qd̄ electio vñ p̄supponere p̄siliuz. iḡ de electōe dupl̄ ē loquēdū. sicut et de p̄silio. Sunt aut̄ in p̄silio duo p̄sideranda p̄ inḡstio et rōcūtatio. Scđo post rōcūtatioē et igsitōe quodammodo firma co gnitio. S; p̄sideram⁹ p̄siliū rōne igsitōe et rōcūtatioē: sic in deo nō cādit p̄siliū. qd̄ sic accepto p̄siliari ē solū nature ignorātis. et sicut nō ē in deo p̄siliū sic ac cepti. sic nō ē in eo electio qd̄ tale p̄siliū p̄supponit. et qd̄ Dama. sic diffinit p̄siliū. ii. li. c. xxij. qd̄ ē appetit⁹ inq̄ sitio. tō a deo. et p̄siliū et electōez sequētē p̄siliū tale negat dicēs. talia attribuēda ēē ignozatiācē. Si vñ p̄sideram⁹ p̄siliū nō rōne igsitōe. h̄z rōne firme co gnitio. Sic dicimus deū opari oia fm̄ p̄siliū volūtatis siue qd̄ oīuz firmā cognitōem h̄z sicut in eo cādit tale p̄siliū: sicut et electio p̄supponēs firmā cognitōem nō discursuz et igsitōe ei p̄uenire pot̄. Mar rat aut̄ p̄bs multa in li. ethi. de electōe inter qd̄ possit mus. v. accipe. pp qd̄ pot̄ nobis diuinā electio aliq; innotescere. Primū qd̄ electio nō ē finis: h̄z ex

I.

In notescere. Primum est q; electio nō est finis, sed eorum que sunt ad finem ut dicitur, iii. ethi. Nam nullus eligit sanitatem vel felicitatem, eligit tñ ea p; que possunt fieri sani sive felix. Seco, electio est solùm bonorum. vñ t; in codice ca. scribit q; elegimus quidam q; maius scimus bona existit. Tertio, nō ē eternorum et eorum q; nō possunt alii se habere: q; sicut nullus cōsiliatur de eternis, ita nec eterna sub electione cadunt vel ea q; nō possunt alii se habere. Quarto nō est eorum q; sunt a fortuna: q; sicut nullus cōsiliatur de thesauri invenzione, ita et nullus talia eligit. Nam qd est cōsiliabile nō ē eligibile. Quinto facta et præterita sub electione nō cadunt, vñ dicitur vi. ethi. q; nullus factum est eligibile q; nullus eligit rationem capta fuisse, nec cōsiliatur aliquis de facto. Possemus autem et si vellemus addere tertium videlicet q; electio sub significatione et separatioem sporet. vii. iii. eth. scribit q; electio est cu rōne et in intellectu sub-significare qd et ipsum nōmē designat, hec autem ad divina transserentes dicantur deū aliquos eligere in quantum eos sive cognitione et intellectum ab aliis separat: q; vt ultimum assignatum sive electio imponat separationem. huiusmodi aut separatio et electio. Primo est respectu eorum q; sunt eiusdem generis, sive q; ordinatur ad unum finem. Secundo est solū bonorum. Tertio nō est respectu ipsius dei, sed respectu creaturarum. Quarto, electio p;supponit electori cognitionem firmam. Quinto et ultimum huiusmodi electio potest esse eterna et temporalis. Nam ut primo dicebat electio: est eorum que sunt ad finem, opz ergo multa ordinari sive aliquem modum ad aliquem finem, et de illis multis aliqua eligere ad finem aliqui igitur deus per electionem nō separat, vel nō eligit rationalia ab irrationalibus eo q; rationalia cu irrationalibus nō ordinatur ad gloriam, ad quem electi eliguntur, sed, sive aliqui eligit rationalia a rationalibus, et ex hoc manifestetur p;sumum. videlicet electione tñ esse respectu eorum q; sunt eiusdem generis. Secundo ut dicebat electio est solū bonorum, ideo malis separatur a bonis et conuerso: solū boni dicitur electi: q; electio tñ bonorum est. Tertio nō est eternorum et eorum q; nō possunt se alii habere: et q; deus bonitate sua nō potest non velle omnem aliam bonitatem potest velle et nō velle respectu sui electionem nō habebit, sed respectu aliorum qd tertio declarandum dicebat. Hec etiam veritas ex eo qd p;mo de electione dictum fuit declarari potest: q; electio nō est finis: sive eorum q; sunt ad finem, deo igitur eligit alia et nō se. Quarto ut tagebatur electio nō est eorum q; sunt p; accidentia et p;ter intentionem. Et q; opz intentionem eligens versari circa electa cum h; abilis cognitione esse nō possit deus electorum certa cognitione h; nō casu leni vel fortuita. Quinto divina electio potest esse eterna et temporalis. Hac ut dictum est, electio nō est p;teritorum vel factorum, dupl; ergo aliquis potest eligere: ut sive p;positus voluntatis sive ut ex eo q; in intentione sua alia ab aliis separat, vel sive executione opis cuius actualiter separat electa a nō electis. Primo modo deus eligit eternalem q; ab eterno sive p;positum voluntatis sive electos ab aliis separant. Secundo modo eligit temporaliter in quantum aliquos vel a p;cto originali vel actuali p; collationem g;re separat vel etiam aliquis a coi statu hominum separat ipsum in p;relatu eligendo. Potest igitur electio diuina nō solū esse temporalis, sive eterna cu sit futurorum et nō sit contra rationem creaturarum ab eterno fuisse futuras, p;z igit electionem in deo esse et qualiter. Ad primum dicitur q; in deo nō est electio q; p;sequitur consilium sive q; consilium rationationis et inquisitionis importat: q; huiusmodi eligere est nature ignorantis: sive est in eo electio q; sequitur cognitionem firmam ut omnis est. Et p; hoc p; solutio ad secundum et tertium: q; argumentum de electione p;supponere cōsumum puri consilii inquisitionem et ratiocinationem im-

7

portat. Ad quartum dicitur q; si ab eterno nō fuerunt multa sive esse q; h;nt in natura p;pria fuerit in multa sive esse qd h;nt in cognoscere: q; deus ab eterno videt q; quid fiendus erat in tpe sive esse, p;prae nature ita q; reb; accipientib; esse nihil scie diuine accretus et sive fecit sic multa ab eterno ponere, ad h;q; deus ab eterno elegerit. Ad v. dicitur q; deus se sive equaliter ad oiam p;supposto ordine et dispositioem rerum. vñ cōsuevit distinctionem duplex bitudo ad creaturas, una q; respicit primam distinctionem rerum, et sive h;ac deus nō se sive equaliter ad oiam. Sive sive ordinem sapientie sive diversis rebus diversas naturas inservit. Alia bitudo est sive quam rebus iam dispositis et sive nam suam ordinatis p;uidet, et quantum ad h;ac habitudinem dicitur deus se h;re equaliter ad oiam in q;stuz cultib; p;uidet sive suam p;portionem sicut sol q;stuz est de se equaliter calefacit oiam atti q; in reb; sunt diuersi gradus aliqua magis calefacti a sole et aliqua min; sive q; sunt magis et min; disposita ad recipiendum solis influentiam, sic deus q;stum est de se equaliter obibus influens, atti res huiusmodi influentiam inequaliter suscipiens p;pter diuersos gradus entes in ipsis. Sive si vltrem q;recreatur, vñ summis ordinem ista diversitas graduum dicitur q; erit ordine diuine sapientie, sive quam dens diversis rebus diuersos gradus indidit. Si igitur reprobatio et approbatio sumuntur p;yma rerum distinctione, tunc argumentum peccat in materia: q; sive h;ac habitudinem deus equaliter nō se sive ad oiam. Si autem sumuntur nō p;yma distinctionem rerum, sive p; reb; iam dispositis tunc etiam assumit salsa et peccat in materia: q; inter ipsas res iam est aliqua distinctione et si nō sive esse nature p;prae est tñ sive diuinum propositorum et eius prescientiam.

Eundo q;ritur, vñ electio p;destinationis procedat, et videat q; nō: q; aliquid eligit ex eo q; sive rationem boni: sive non sive rationem boni nisi ex eo q; p;sequitur finem et bonum. Si igitur dirigere aliquid in finem est p;ri q; finem consequi p;destinatio q; dicit directionem in fine est potest electio q; videretur ipso tare finis consequitur. Preterea, electio vocationis quandam ipso tatur: q; ex hoc aliquid eliguntur deo: q; sive diuinum p;positum ad aliquid sp;le vocant. sive vocatio p;destinationis segitur: q; apostolus ad Cor. viii. p;destinationis an vocationis ordinat, dicens quos p;destinavit hos et vocavit. g;re. Preterea, electio est actus voluntatis. Nam sicut finis et ea q; sunt ad finem sunt voluntatis obiectum et ea circa q; vntus voluntas, sic eligere et velle ad voluntatem pertinet, cu voluntas sit finis electio et q; sunt ad finem, sic dicit, iii. ethi. sive p;destinationis est actus intellectus co q; dirigere qd p;destinationis ipso tatur ad rationem pertinet, cu igitur actus intellectus p;cedat actus voluntatis sicut forma p;cedit inclinationem ad formam p;destinationis erit potest electio. Preterea, p;destinationis supra presciptam videat ad dñe voluntatem salutis, sive electio supra presciptam hoc etiam addere videat: q; quos deus eligit salutari vult, ergo p;destinationis est id est q; electio, nō q; electio p;cedit eam, cu id est se p;sumit nō p;cedat. Incontrarium est, q; cu electio separationem ipso tatur et deus nō ois p;destinat sive ois derigat, p;us opz cu separare dirigendos a nō dirigendis q; dirigat illos, et q; electio ipso tatur separationem p;destinationis directionem: electio p;destinationis p;ceder. Rñ dicitur q; oia q; in deo sunt h;nt esse vñ cu deo sit summa simplex, et id ois sive diuini actus ut in deo sunt: realiter differre nō potest. Sive etiam dicitur solū sive intellectus: et q; p;ri et posteri distinctionem p;supponit solū sive modum intelligendi: p;ri et posteri ibi assignare possumus, et q;rum ad talis accessione dicere possumus q; electio p;destinationis p;cedat, nā ut in argumento tagebatur. Si aliquid aliqua dirigere velle et

alia nō dirigere nisi separaret dirigēda a nō dirigēdis casualr. solum dirigēda dirigēret. et qz respectu dei nihil est p accidens nec casuale. sed oia sub sunt ordini a plentie sue. sequitur qz prius eligat aliqz t postea dirigit sue p destiner. et vt melius agget quō huicmodi actū dñni ordinatiōne quandā hñt. notandum qz ista se hñt p ordinē. videlicet dispositio. electio. dilectio. liber vite. pdestinatio. vocatio. iustificatio. et pmiatio. Nam dispositio pcedit dilectionē accipiendo dilectionē. sicut qz deus dicit bonos diligere. malos autē odire. iuxta illud mal. Iacob dileri. Esau odio habui. Nam talis dilectio nō est aliud nisi sicut qz deus suis amicis vult bonū grē t glie. cu igitur dispositio vniuersi attendatur sicut gradus naturarū. sicut qz aliquā creature sicut naturā suā sunt supiores aliqz inferiores dilectio autē vt hñ de ea loquuntur attendatur in quantum dens. nō univociter sua dona cōdicat. sed aliquibus suā grām tribuit. aliquid autē nō. dispositio pcedit dilectionē sic acceptā sicut nā pcedit grām t cōe spe ciale. dilectio autē pcedit electionē. Nam in deo et in nobis est ordo p̄ius: vt qz voluntas nra inclinat ad volendū ex exteriori bono: prius elegim⁹ aliqd bonū qz vellim⁹ ipm bonū nobis vel alijs. et qz diligere idem est qz velle bonū. prius elegim⁹ qz diligam⁹ sue accipiam⁹ dilectionē p dilectione pcupscenie sine amicitie. sed deus prius diligit qz eligat: qz cu diuina voluntas nō inclinet ad uolendū ex exteriori bono et qz res est bona deus eam diligit. sed magis qz rem diligit bona existit. cu eligibilis habeat ratione boni: sicut modū intelligēdi deus prius vult nobis bonū qz nos eligit: qz cu nō sum⁹ boni: nisi qz vult nob̄ bonū: nec sum⁹ eligibiles nisi qz sum⁹ boni: de nos nō eligit nisi qz vult nob̄ bonū. sicut ipm velle bonū sue ipm diligere in deo sicut modū intelligēdi electionē pcedit. electio autē pcedit librū vite. Nam liber vite nihil est aliud nisi diuina cognitio firma et certa respectu eorū qui debet dirigī et destinari ad vitā. Sed cum aliqz dirigētur et aliqz non sicut modū intelligēdi prius est separatio dirigēdorū a nō dirigēdis qz sit notitia dirigēdorū sicut cōscriptio ipsorum qz dicit liber vite. huicmodi autē liber vite pcedit pdestinationē. Nam vt supius dicebas electio et liber vite et pdestinationis sicut electio et cōscriptio et directio bellatorū ad iniucez ordinatur. de⁹ enī cu vellit aliquos destiare ad vitā prius eos eligit. scđo quodā mō metaphorice. eos scribit habēdo dirigēdorū firmā noticiā. et huicmodi firma noticia dicit liber vite: qz ibi scripti sunt vel representantur qz debet destinari ad vitā. postea autē eos sic electos et cōscriptos sicut propōsiti voluntatis sue ad vitā destinat. igitur electio pcedit librū vite. et liber vite pdestinationē. pdestinationis autē pcedit vocatiōne accipiendo vocatiōne p ipsa executōe pdestinationis: sicut p collatione grē. Nam tunc deus nos ad se voeat cu nobis suā gratiā tribuit. Nam cu pdestinationis est eterna talis vocatio temporalis pdestinationis vocatiōne sic accepta pcedit sicut eternū temporale. hec autē vocatio sicut id est realis qz iustificatio differt tū rōne ut dicatur hñ vocari in quantum pfectit in grām dicat iustificari qz sicut ad id qz er grā cōsequitur. eo qz effectus grē sit iustū facere. vñ pdestinationis sicut iustificationē pcedit. sicut id est realis id est effectus. vocatio autē et iustificatio pdestinationis pcedunt: qz prius est iustificatio grē qz adeptio grē. et iō prius est iustificatio vel vocatio qz pmiatio. sicut qz magnificatio ut ipam pmiationem et adeptionē glie magnificationē vocem⁹. vñ ad ro. viii. dicitur quos autē pdestinavit hos et vocauit. et quos vocauit hos et iustificauit. quos autē iustificauit illos et magnificauit. p̄ ergo quō pdestinationis

natio et electio se habeat ad iniucez et qualiter ad alia. Ad primum dō. qz electio ad dirigēdū in finem suue in bonū nō op̄z esse bonū. ex eo qz actualis habeat finem vel bonū in quo dō dirigēt. sed sufficit qz in eo sit aliquā possiblitas ad consequendū tale bonū. id prius eligitur qz dirigēatur in ipsum bonū vel psequatur ipm. Ad secundū dō qz vocatio non proprie est ipsa electio. sed est quodā quodā executio electionis. et qz talis executio qd tēgat pportat accipiendo eam: vt de ea logitur apl̄z: vñ et de ea locuti sum⁹. nō est in due niens pdestinationē vocatiōne pcedere. sed electio pcedat pdestinationē. vel dicere possum⁹ qz electio dupler est tēporalis et eterna. et tēlectio tēporalis pdestinationē sequatur: qz prius aliqz pdestinatur qz actualis et sicut executione op̄is ab aliis separatur. electio tē eterna pdestinationē pcedit. et huiusmodi vocatio qz pdestinationē sequitur. si est idem cu electione est idem qz electio tēporalis. nō qz electio eterna. atqz nec ppropter est idem qz talis electio. sed aliquo modo sit huius electiois executio. Ad tertium dicendum qz pdestinare nūc noiat actu intellex⁹ ab solute sumptu. Sed vel noiat actu voluntatis in ordine ad notiōne vel noiat actu intellect⁹ in ordine ad voluntatē. et qz nō noiat actu intellect⁹ simpli. nō est inconveniens aliquā actu voluntatis ut electionē pcedere huiusmodi actu intellex⁹. Ad quartum dō qz pdestinationis nō est idem qz electio. et ad formā arguitur dō. qz alter supra p̄ficiētiā addit voluntate salutis electio. alter pdestinationis: qz electio supra p̄ficiētiā addit voluntate salutis in quantum saluādi a nō saluādis separantur. pdestinationis vero addit voluntate salutis in quantum huicmodi saluādi sicut diuinū ppositum dirigēatur in vita. et qz nō est idem separare aliquos ab aliis et dirigēre eos in finē. imo huicmodi separatio directionē pcedit. electio nō est idem qz pdestinationis sed precedit eam.

Ende q̄rtitur de cālitate pdestinationis. Et circa hoc querem⁹ duo. Primo: vtrū pdestinationis habeat cām. vel solum sit causāno babens cām aliam. Secundo. vtrū possit innati p̄cibus sanctorum.

D̄ primū sic pcedit. videtur qz pdestinationis habeat causā. nam deus nō habilit̄ rōnabilit̄ agit. Si ergo bunc pdestinationis et alium nō pdestinat. op̄z huicmodi actu rōnabile esse et aliqua rōne fieri h̄ assignare rōnem ali cuius est assignare cām illi⁹. igitur pdestinationis cām h̄: ex quo rōnabilit̄ ē. Preterea sup illo. mala. pmo. et habetur in lī. Jacob dixerit: esau autē odio habui. dicit Aug. de⁹ cui vult misetur. et que vult in durat. sed hec voluntas dei iniusta esse nō pot. venit enī de occultissimis meritis. ergo aliqd est pdestinationis cā: qz merita nra. Preterea. vñ pot me reri alteri grām primā. sed qua rōne pot ei mereri pri mā grām pot ei mereri et finalē: sed ex eo qz aliqz h̄ finales grām est pdestinat⁹. ergo pdestinationis cadit sub merito. igitur h̄ cām. Preterea. id ad qd pdestinationis pdestinat⁹ est glā eterna. sed talis glā cadit sub merito. qz bñ operādo vitā eternā meremur igitur et pdestinationis sub merito cadit et cām h̄. In contrarium est magis qz nec pdestinationis: nec pdestinationis effect⁹ cām innuenire possum⁹. R̄sio. dicendum qz circa rōnem pdestinationis fuerū diverse s̄nie. nam quidā ex ipsis operib⁹ cām pdestinationis assignare voluerit. quidā vero p oēm modū negauerūt ei⁹ cām. Qui vero ex ipsis operib⁹ assignauerūt cām quinqz p̄t̄iunt. Nam quidē vi dentes diuinā voluntatē iniusta esse nō posse. s̄irent diuinaz pdestinationē puenire ex occulissi

mis meritis. credebatur in iniquitate et iniusticiam esse apud deum si unum predestinabat et non alii: vel unum pponeret gratiam tribuere et non alii: nisi hoc pueniret ex meritis eorum quibus gratia prebebatur. et huiusmodi positionis aliqui vissus est fuisse Aug. qd ut habetur in libro dicit voluntate diuinâ qua unum salvat vel salvare pponit puenire et occultissimis meritis: qd iusta esse non potest. Et ista positio repugnat verbis apostoli qd ad ro. ix. repetebat qd scriptum est, mala. i. Jacob dilexi. Esau autem odio habui. ait hoc esse secundum electionem et dei propositum non ex operibus: igitur merita nostra vel opera ex iusta in diuina presencia: predestinationis causa esse non potest. sed solum diuinum propositum videtur esse huiusmodi. verba autem augustinus indiget pro intellectore. vel dicit ut magis in libro videtur sentire qd Aug. illam suam retractavit. Nam idem augustinus in de predestinatione secundum plane negat merita nostra esse predestinationis causa dicentes. Taceat huic lingua nec prorsus in predestinatione de meritis extollat. et subdit qd diuine voluntatis est hoc donum non huic fragilitatis meriti. Secundum hanc etiam protulerunt suam alio motu moti. crediderunt enim gratiam sub inerto cadere ita causa quare deus unum gratiam tribuit et non aliis opera suscepientis gratiam assignabant oportentes: qd hic meritis gratiam suscipe et non ille. et huiusmodi positionis videtur suisse pelagiensis. Et sic dicentes ignorantem vim verbi. Nam si aliquis posset gratiam primaveri. tunc gratiam qd sibi daret esset ei debita. sed qd est debita non est gratia. Si ergo similes loquendo gratiam caderet sub merito. gratia non esset gratia. Tertium autem etiam et alio motu moti direxerunt opera nostra esse causa causam tributionis gratiae. posuerunt enim arias a principio creatas. et in alia vita conuersatas fuisse. et secundum bona opera vel mala qd ingesserat. deus aliquibus gratiam tribuit et non aliis. Ista positio dicere suisse originis. magis tamen ea in libro recitat nullum eam attribuens. sed hec positio stare non potest. Nam plane dicitur verbis apostoli. ait enim ad ro. ix. qd cum nihil boni aut mali egissent dictum est. Jacob dilexit: Esau autem odio habui. ergo bona vel mala opera in alia vita non sunt causa: quare nobis tribuatur gratia: vel tribuatur in vita ista. Quarto enim opibus nostris assignare causam gratiae. alii conati sunt. Dixerunt enim gratiam non causare sub merito secundum ad precedentia opera. cadere tamen secundum ad sequentia. unde deus tribuit unum gratiam et non aliis. qd scilicet ipsum bene voluntate ea et non aliis. ita qd opera ipsa facit habendam gratiam merentur gratiam prius datam. sicut aliquis rex pareret equum militi si sciret ipsum bene esse voluntate et bonus vobis equus qui post dationem eius meritis equum prius datum. sed isti decipiuntur ex mala ymaginatio. Nam etsi non ois actione militis suscipientis equum ex quo debeat debeat ppter qd potest meritis equum post dationem ex ois tripli actione bona nostra principaliter est ex gratia qd si bona opera post collationem gratiae merentur. seipsum gratiam merentur. Quinto aliqui inter ceteros rationabilius loquentes direxerunt gratiam cadere sub merito. unde deus unum gratiam tribuit et non aliis eo qd ille mereret ppter opera sua et non aliis. nam secundum eos opera precedentia gratiam mereretur: gratiam non similes: sed secundum quandam dispositionem. dicebant enim qd in hominibus praeceps est se ad gratiam disponere. Sed nec isti bene dicunt. Nam minimus inter opera bona est cogitatio. et tamen secundum apostolum ad corinthios. iiiij. Non sum sufficiens cogitare aliquid ex nobis quasi ex nobis. Totum igitur est a deo et collatio gratiae et dispositio ad gratiam. nam ipse non solum operatur in nobis perficere. sed etiam velle per bona voluntate. Sed cum non disponamur nisi volendo etiam ipsa dispositio ad gratiam: est in nobis a deo. Dicamus ergo canitatem apostoli ad Ro. ix. qd non est voluntatis velle neque curritis currere sed totum est misericordia dei. unde huius alibi etiam proulerunt suam. dixerunt enim qd dirigere per predestinationem impossibile.

tatum est actus rationis per comparationem ad voluntatem. et in huius directionis causa esse potest quicquid potest esse inclinatio voluntatis. Inclinare autem voluntatem potest aliquid duplum. Primum y modum meriti. Secundo y modum debiti. ppter modum meriti nihil potest inclinare voluntatem diuinam: quod ei voluntas inclinari non potest ut aliquid meretur cum deo nihil sit praeficetus. ppter modum autem debiti aliquid potest esse inclinatio voluntatis et duplum. primo simpliciter. secundum ex suppositione. Similes autem voluntate mouet solum quod bene voluntate finis: quod secundum plenaria in fine quodammodo feruntur naturaliter. ppter quod similes in ea feruntur. ex suppositione autem ppter modum debiti aliquid voluntate inclinat. ut cum aliquis vult unum qd volendo opus eius velle aliud: ut si aliquis vellat aliquid facere militem. sequitur quod ei vellat dare equum. posito quod factio militis esse non possit absque largitione equi. Primum modo ppter modum debiti similes nihil possent inclinatio voluntatis diuinam. quod tunc aliquid aliud a deo esset ei finis quod est impossibile. sed ppter modum debiti. Secundo modo ut ex suppositione aliquid potest diuinam voluntatem inclinare: ut si deus vult aliquid. opus eius velle oia illa sine quibus illud esse non potest. Nullo istorum modorum predestinationis causa assignare possumus. non enim ei causa assignare possumus: quod aliquid sit inclinatio voluntatis per modum meriti: quod nihil sic diuinam voluntatem inclinat: nec etiam y modum debiti similes: quod voluntas diuinam sic ab alio inclinari non potest. nec etiam y modum debiti ex suppositione: quod etsi aliquid sic diuinam voluntatem inclinare possit: eo quod per illud modum assignare rationem voluntatis diuinam non est eam assignare ex parte voluntatis. sed magis ex parte voluntorum in quantum unum voluntas sine alio esse non potest. atque quantum rationem questionem talis ratio sive talis assignatio causa non facit ad propositionem. Nam si hominis natura non posset esse sine gratia vel absque eo qd dirigere in gloriam: inclinare diuinam voluntas ppter modum debiti ex suppositione: si vellat producere hominem qd secundum predestinationem: quod hominis natura secundum hypothesim facta absque gratia et directione in gloriam esse non potest. Sed cum hoc non sit verum: sed possit esse natura humana absque gratia. et per hoc qd destinet in gloria: ppter destinationis causa vel rationem. quare voluntas diuinam inclinet ad predestinationem aliquos homines. nullo modo invenire possumus. Cum ergo queratur. quare deus homines predestinat secundum istos dicendum est: quod vult et nihil assignandum est: nec ppter modum meriti: nec ppter modum debiti similes: nec debiti ex suppositione. quare voluntas diuinam inclinetur ut predestinet aliquos. Sed nec istud est similes verum: quod predestinationis ratione aliquantum assignare possumus. et quod dicunt quod non possumus assignare aliquid quod sit inclinatio diuinae voluntatis et quare vult predestinare aliquos falsum est: quod inclinatio ppter modum debiti non simpliciter: sed ex suppositione assignare possumus.

Ideo notandum qd in predestinatione uno est considerare. Primum diuinum velle. Secundum diuinam voluntatem ex parte ipsorum velle nullam etiam causam assignare possumus: quod cum diuinum velle sit suum esse. si aliquid esset causa quare deus vellat aliquid: esset causa quare deus esset. Nec dicere possumus: quod merita que sunt in presentia sive ipsum pscire diuinum quod est eternum: sit causa quare deus vellit. Nam voluntas diuinam libera est: nec ex eo qd possit. aliqua opus cum velle. ratione ergo et causam predestinationis assignare debemus ex parte voluntorum et effectuum. non ex parte ipsorum divini velle. esse etrus autem predestinationis duplum considerari potest. Primum in sua totalitate. Secundum in sua partialitate. assignare autem causam in partialitate non est difficile: et maxime secundum diversa genera causarum. nam et gratia est causa glorie. et gloria gratie. sed gloria est causa in genere

cause finalis. gratia glie in genere cause meritorie. vult ergo deus isti dare ḡam ppter gloriam tam d̄. ppter sine. et gloriam ppter gratiam nunc ppter id qd̄ ē causa meritoria: s̄ in sui totalitate et omnium effectuum q consideratur in pdestinatione cā assignare possimus in vniuersali nō in particulari. būiūsmōi autē cā triplo sumi p̄t. Nam cā d̄ dat vni gratia et nō alijs. Ibi quedā inegalitas videtur esse. būiūsmōi ineqalitatis q̄ntum ad p̄sens sunt tres cause. quarū due arguunt ineqalitatē simplē. tertia specialē arguit. p̄t me due sic distinguitur. Nam deus est cā vniuersal et est cā supercedens effectus suos. vna ergo rō quare deus in suis effectibus vult esse ineqalitatē sumitur ex vltate cālitatis ipsi. alia ex supercessu virtutis ei. vel vna sumis ex pfectione toti vniuersi. alia ex impfectione cuiuslibet p̄tis in se accepte. primum sic patet. Nam deus est cā v̄lis et p̄ma. spectat ergo ad ipm intendere bonitatē toti vniuersi. si intendit bonitatē partiū hoc ē ex eo q̄ bonitas partiū insert bo nitate toti. vbi autē bonitas toti ex bonitate prius impediat. nō spectat ad ei bonitatē earū bonitatēs intendere. et si q̄libet pars habetur esse nobilit̄. q̄libet pars esset melioris conditionis. ipm tū totum ex hoc melioris conditionis nō existeret: immo peioris. cā ad sui pfectionez regratur diversitas partiū. Nam si quodlibet mēbrū esset oculus: dato q̄ oculus sit nobilissimū membroz: q̄libet membrū esset inde nobilius: totū tā corpū cū requirat diversitatē p̄tium ingnobilius et impfectius inde esset: et q̄ spectat ad bonitatē toti vniuersi habere ineqales p̄tes. vñiuit deus eas iequales existere. et sicut est de partiū totius vniuersi q̄ ppter pfectionē ei requirit ibi ineqalitas. sic et de ineqalitate eorū qui ordinantur ad vitā eternā loqui possum. Nam si q̄libet hō saluaretur q̄libet esset melioris p̄ditionis. totū tū vniuersum esset inde impfectius: q̄ ipm malū bñ ordina tum et ipsa pena dānatorū facit ac de corē vniuersi vñ et apl's. i. ad corinthios. xij. volens ostendere ineqalitatē rerū rationabile esse ait. Si totū corpus oculis vbi audit. et si totū corpus audit vbi odorat. sicut ergo totalitas et pfectio toti corporis requirit ineqalitatē partiū. sic totalitas et pfectio vniuersi requirit ineqalitatē eorū q̄ in vniuerso sunt. Cum ergo q̄ritur quare deus pdestinat et aliquos nō assignare possum rōnem in vniuersali. dicentes hoc esse ppter decorē et pfectionē vniuersi. sed in particulari. quare hos dānat. hos autē saluat. nō possumus assignare cām nisi voluntatē diuinā. sicut cā figulus ex eadē massa facit quedā vasa in honorem qdam incōtumelias. si q̄retur ratio diversitatis vasorum assignari posset in vniuersali nō in particulari. facit enī hāc diversitatē ppter pfectionē domus. requirit enī dom pfectio vasorum diversitatē. s̄ si q̄retur in particulari quare er ista pte masse facit vas in honorē et alia pte vas incōtumelias p se loquēdo. nō assignaret nisi voluntas artificis. Sed a rō sumi p̄t ex excessu diuine virtutis. vel ex impfectione cuiuslibet partis in se accepte. Nam h̄ oēs effectus simul sumpti impfecte representat bonitatē diuinā. pfectio. rtū mō vel min' impfecte eam exprimit oēs effectus simul sumpti. quasi quicq̄ effectus singulariter accept. et iō deus fecit in vniuerso ineqales p̄tes: vt vñus effectus suā bonitatē representaret p vñū modū et altū p alii. Nam sic p ineqales effectus magis: vel saltē plurib' modis exprimat diuina bonitas. q̄ si oēs effectus equalis essent. vñ Aug. lxxiii. q̄ querēs cā oia deus fecerit. quare nō oia fecit eq̄lia. Respondeat q̄ nō essent oia. si essent equalia. non enī essent multa rerū genera quib' cōficitur vniuer-

sūm. volens igitur deus multis modis bonitatē suaz patere facere vt essent omnia. nō oia fecit equalia. et sicut logitur de partibus vniuersi cōter. sic et dicere possum de his q̄ ordinantur ad gliam. Nam si oēs saluaretur: vel oēs dānarentur nō tot modis manifestaret diuina bonitas. quot manifestat si ali qui dānantur et aliqui saluātur. Lū ergo q̄ritur quare deus aliquos pdestinat et aliquos reprobat. assignare possum rōnem in vniuersali dicentes vt mihi tis modis manifestet sua bonitas. s̄ in particulari q̄ e hos pdestinat et hos reprobat. assignare nō possum rōnem nisi voluntatē suā. sicut alijs artifex facit multa genera vasorum et ineqalita ut ostendat artem suaz multiformē esse. Sed si q̄retur quare ex hac parte masse facit vasa hui generis et ex alia alteri. nō posset assignari rō in particulari nisi voluntas artificis. Tertia rō ad hoc idem sumit specialē ex his que videmus in his q̄ ordinantur ad vitam eternā. Nam prime due vie assignantur rōnem ineqalitatis cuiuslibet. hec autē via specialē assignat rōnem ineqalitatis eorū qui ordinantur ad gloriam. Nam fī Aug. in de pdestinatione scđum nō potū tūn inslū dici deus. Sed et inslū et misericordias. volens ergo deus ostendere suā misericordiā et suā iusticiā aliquos saluat et aliquos dānat: q̄ si oēs saluaretur ita appareret misericordia q̄ nō appareret iusticia. vel nō tot modis appareret diuina iusticia ut mō appareret. Rūsum si oēs dānarentur ita appareret ei iusticia q̄ nō appareret misericordia vel nō tot modis manifestaret ei misericordia ut modo manifestatur. volens ergo deus multis modis suā iusticiā et misericordiā patefacere aliquos saluat et aliquos dānat. istam rūam tāgit apl's ad ro. ix. et tāgit eam Aug. in de pdestinatione scđum. dicens. Delece ergo si vales in profundū misericordie dei et ascēde. si sufficis in altitudi ne iusticie. iudicij ei. q. d. si vis scire quare aliqui saluātur et aliqui dānarentur. cōsidera profundū diuine misericordie et altitudinē diuine iusticie. igitur in vniuersali hui ineqalitatis rōnem assignare possumus. vt deus aliquos saluat aliquos dānat et manifestetur ei misericordia et ei iusticia. Sed in particulari quare hos saluat hos autē dānat nō est ibi ratio nisi voluntas dei. Si ergo deus vult pfectionem vniuersi et vult bonitatē suā multis modis manifestare et ostendere suā misericordiā et suā iusticiā cum hec requirat salutē aliquorū et dānationē alioz aliquos dānat et aliquos saluat. ppter qd̄ in vniuersali babet rationē: sed in particulari quare hos et nō illos nō habet rōnem: sed admirationē. nō est enī alia ratio quare hos dānat et nō illos nisi voluntas eius. hec autē voluntas nō est iniusta: q̄ cum nō teat alicui largiri sua dona. et quid dat ex liberalitate det abiq̄ reprehēsione et iniquitate licet sibi q̄ vult facere. Si ergo iudicia dei comprehendere nō possumus. ea tamē reprehēdere nō valeam. et vult Aug. in de pdestinatione scđum. taceat ergo lingua humana et de suis nō extollatur meritis et rationē iudiciorū dei in vniuersali assignet. in particulari nō dicat oia hec existere s̄m diuine voluntatis arbitriū. Ad primum dicendū q̄ diuina pdestinatio habet rōnem in vniuersali nō in particulari. et hoc sufficit ad hoc q̄ rōnabilis existat ut patet perbabita. Ad secundū dicendū q̄ ut tacitū est Aug. illam sententia retractavit. vnde nō est intelligenda illa auctoritas ut verba superficialiter sonat. vel dicēdū illud esse intelligēdū q̄tum ad effectus pdestinationis nō in sua totalitate sed s̄m partez. Nam aliquis effectus pdestinationis: ut adepto glorie sumit rōnem ex meritis nostris. et p hoc patet solutio-

ad tertium et quartum. Nam licet aliquis alioquin possit mereri primam gratiam non propter hoc assignatur ratione effectus predestinationis in lui totalitate cum ordine predestinationis oratione illam per quam alioquin prima gratia tribuitur includat. Sic etiam assignare rationem ceterum secundum glie eo quod adeptio eius cadat sub merito nostro: est assignare rationem alicuius effectus predestinationis non effectuum simpliciter.

Secundo queritur. utrum predestinationis possit innaturi precibus secorum, et videtur quod non. quod ut dicitur est. quare iste saluat non est assignare rationem causam. possumus tamen assignare rationem quare aliquos deus dñnat et aliquos saluat. Sed quare hos dñnat. hos vero saluat non haber rationem: sed admirationem. sed quicunque orat. vel orat pro aliquo in particulari: vel pro oibz vniuer saliter. vel pro aliquibz sub cōfusione non descendendo ad speciales personas. si orat pro aliquo in particula ri tunc frustra est oratio sua: quod quare deus huc trahat illum vero non trahat non habet causa nec rationem nisi voluntatem divinam. si vero orat pro oibz simpliciter nunquam exaudiet: quod tunc evanescere pfectio vniuersi. facit enim decorum vniuersi quod aliqui saluentur et aliqui damnentur. si vero orat in quadam cōfusione non descendendo ad speciales personas: circa talem orationem non operatur esse iustum. Nam aliqui saluentur et aliqui damnabuntur cum hoc sit diuinum positionem. Preterea. contingentia nihil facit ad hoc quod necessaria eveniatur: quod cum quilibet contingens possit impediri: nullum necessarium dependet ex ea contingente. sed illum orare et non orare est contingens. cum igitur predestinatos saluari sit necessarium. oratio predestinationis non innat. Preterea. deus cui vult misetur. et quem vult inducat ut dicitur ad ro. ix. Ergo tota salus nostra dependet ex voluntate divina. Sed cum voluntas diuina non sit virtus passiva non mouet ab exteriori bono. ergo huc orare vel non orare nihil ad predestinationem facit cum voluntas diuina mutari non possit.

Preterea. predestinationis dicit diuinum positionem et diuinam voluntatem non antecedentem solum sed etiam consequentem. sed talem oportet impleri. orationes ergo predestinationis non adiuvant. Incontrariatur est Aug. in de predestinatione secorum. qui ait: quod in quantum possumus homines ad bonum opus exhortemur. nulli autem desperatione demus per iniucem oremus: sed hoc non esset nisi salus vnius et predestinationis eius iuaretur per orationes alterius. ergo sic. Preterea. sicut dictum est aliquis potest mereri alteri per orationem primam gram: sed hoc non esset. nisi predestinationis nostra posset innaturi precibus secorum. ergo sic. Rno. 8. quod Dionysius iii. de di. no. determinans de virtute orationis. ostendit per duo filios. qualiter intelligendum sit orationes esse pfectivas. Primum est quod imaginari debemus quosdam radios diuinorum bonorum extendi a summittate celesti usque ad terram ante conspectum nostrum et quod pillos radios. quos per quosdam fines manibus nostris ad celos ascendimus: et sic ascendendo non deponimus illam radiorum ceteram eo quod omnini radii vbius presentes sint: nec celum ad nos trahimur. sed nosmet ipsi per ascensum nostrum ad celos appropinquamus. Nam si quidam finis prederetur ab aliqua summittate usque ad terram si quis ascenderet per finem illum. fore videatur ei per summittatem illam ad se traheret. sicut videtur alieni cum est in aqua. quod arbores in terra scite mouentur. eo quod ipse mouet. atque summittas illa non traheretur ad ipsum. sed ipse per ascensum suum appropinquaret ad illam. Secundum simile adducit. quoniam si aliquis in aqua staret et ab aliqua petra fera prederetur quidam finis usque ad ipsum: si illa fera trahet lapides

de loco suo non remoueret. sed remoueret seipsum. et se ipsum ad lapide adduceret. et sicut est in trahendo: sic est in impellendo. Nam si quis in aqua existet lapidem aliquem fixum impelleret. non ipsum lapides de loco suo remoueret: sed seipsum a lapide separaret. huiusmodi fines pfecti a petra usque ad nos existentes in aqua. et radii divini descendentes a summittate celi usque ad terram sunt ipse ordo causarum per quod est executione diuine prudentiae et diuine predestinationis. per talen ordinem ipsa summittas celi. et ipsa petra immobilis sive ipsum diuinum propositionem altissimum et semper firmum de loco suo non mutatur et immobile permaneat. Sed nosmet ipsi per ipsum ordinem ascendumus ad diuinum positionem in quantum mediatis causis secundis consequimur quod de nobis dispositus est prima. oratio ergo vestri iusti non immutat diuinum propositionem nec eius predestinationem. Sed quod sic ordinavit deus quod iste consequitur gram et pfectas secorum. dicuntur huiusmodi orationes innare diuinam prouidentiam in quantum per eas quasi per eam secundum aliq[ue] consequitur predestinationis effectum. Si ergo bene intelligimus virtutem orationis a Dionysio traditam apparere veritas. quoniam per pfectas sanctorum predestinationis adiuuat et non soluz ex illo excepit manifestari veritas: sed etiam omnes errores qui circa hoc exorti sunt remouentur. Nam diuina predestinationis et diuina prudentia quedam sollicitudo diuina circa suas creaturas dici possunt. circa hanc sollicitudinem sunt quadruplices error. Nam quidam posuerunt oia a causa esse: sicut fuerint quidam antiqui naturales. quorum positio si bona esset: diuina predestinationis et eius prudentia euacuaretur totaliter. Quidam vero dixerunt deus babere enram aliquorum. sed non omnium. Nam contingit ut acti humani et ea quod procedunt ex libero arbitrio in diuinam prouidentiam non reducebantur. et in hanc positionem visus est declinare Cicero ut recitat Aug. v. de civitate dei. ca. ix. qui volens in actibus humanis saluare liberum arbitrium negauit a deo circa eos praeſcientiam futurorum. credebat enim quod simul cum pfectionalibus arbitrii stare non posset. et si pfectientia humanae actuum a deo tollitur. tollitur a deo prudentia et predestinationis circa ipsos: cum talia absque pfectientia fieri non possit. Tertius error sicut stoycorum. qui ut narrat Aug. v. de civitate dei. ca. ix. dicebant oia ex necessitate contingere. unde si eos oia fato contingebant. et actiones humanae nihil faciebat ad consequendum effectum. et ideo si istos quicquid oramus vel non oramus nihilominus p[ro]pria p[re]cium sunt. Quartus error sicut quoquidam etgyptiorum qui dicebant quod ex quo dicitur disponuerat aliqua facere per orationes hominum mutabant propositionem. omnes hos errores Dionysius alludit per exempla quod posuit de virtute orationis: quod ex eo quod dicit radios diuinorum bonorum vbius pfectantes esse: ostendit sub ordine diuine prudentie oia subiacere. propter quod primus error qui dicebat nihil subiacere diuine prudentie. et secundus qui aliquia illi ordini subiciebat. et aliqua subtrahebat. p[ro]faneliter destructi sunt: ex eo vero quod huiusmodi fines et ordines causas dirit nos trahi ad diuinum propositionem quantum per ipsum consequimur quod deus de nobis dispositus est: destruit error stoycorum: quod si mediatis secundis causis deus suam prouidentiam et suam predestinationem exequitur. cu[m] inter huiusmodi causas secundas. ipse. voluntates et orationes hominum et bona opera comparetur non euacuare librum arbitrii nec contingentia rerum. sed nostra predestinationis per pfectas sanctorum et per bona opera. quasi per causas medianas adiuuantur. Nullus ergo dicat quod predestinatus bene facere ad quid alius pro me orat. si sum predestinatus salinabor: cum deus sic nos predestinet quod predestinationem suam per causas exequitur me

dias. unde oportet te bene facere et orationem a n
ctorum non resuere: cum talia nos immur ad ostendere
dum pdestinationis effectus. et eo autem quod diuinum p
positum assimilat petre et summittati celi immobili.
destruit errore egyptiorum qui credebant diuinum p
positum per pces hominum et per sacrificia immutari. Patet
ergo quo pdestinatio nostra iuuatur per pces sanctorum.
non quod ipsum diuinum propositum immutetur: sed quod per eas iuu
amur ad ostendendum pdestinationis effectum. eo
quod ordo secundarum causarum subiaceat pdestinationi.

Ald primu dicendum quod oratio non immutat diuinum p
positum: nec est causa pdestinationis. sed est id quod
deus effectus sue pdestinationis exsequitur. Ald se
cundu dicendum quod necessitas divine pdestinationis
vel divine pudentie non tollit rerum contingentiaz
ne librum arbitriu: ut est supius declaratu. Ald
tertium et quartu patet solutio piam dicitur: quod iesu
diuinum propositum sit immutabile. iuuamur tamen per ora
tiones non diuinum propositum immutando. sed quod per eas
diuinum propositum adimplef. Rursum iesu diuinam vo
luntatem consequente impleri oporteat. tamen quod hoc non
tollit causas secundas: non arguit quod orationes secundas
nostra pdestinatio non inuenitur.

Qd. v.

Item queritur de scientia dei et quod de hac est
satis superius dubitatum ad pseus de ea vnu
queremus. s. utrum quodcumque enunciabile esse
sciuerit: nunc sciat. Et vide quod sic: quod si
magistrum in sua similitudine assentit est quicquid deus sci
vit: nunc scit. sed scire enunciabilia est aliqd scire. ergo
quodcumque enunciabile sciunt: nunc scit. Preterea
scientia dei inuariabilis est. ergo quicquid ab eo scitur:
semp scitur. Nam si aliquid ab eo sciretur. et postea
non sciretur in scientia eius: ut videatur: esset facta muta
tio. cu ergo scire enunciabile sit scire aliqd: quodcumque
enunciabile sciuit deus: nunc scit. Preterea. eadem
est res quod primo est futura. postea pseus. ultimo pre
rita. Sed cum a rebus enunciaciones habeant veritatem
et per consequentes entitatem. eo quod dispositio cuiuslibet rei
in veritate est sua dispositio in entitate. opz nos iuu
dicare de entitate enunciabilium et per consequentes de vni
tate eorum. cu vnitatis cuiuslibet: sit sua entitas si m
vntate rei. est ergo idem enunciabile in quo ponitur p
seus preteritum et futurum: cum sit eadem res. Sed cum
tota causa. quare aliquibus videri potest deus aliquod
enunciabile prius sciuisse quod modo non sciat: sit ex eo
quod diversitas temporum videtur variare enunciabilia
cum talis diversitas id est variatio enunciabilium non re
pugnet: quodcumque enunciabile sciebatur a deo: modo
scitur. Preterea. tempus non est de significacione
partium orationis: sed magis de cōsignificatione. non enim
verbū significat tempus: sed cōsignificat. cu ergo signifi
cacio orationis resultet ex significacione partium: eo
quod partes ei significent separatae. si tempus non est de
significacione partium orationis: sed magis est quod extrin
secum et consignificatum. dicendo sorte currere et sorte
cucurrisse non sit variatio nisi in tempore quod significatur
per verbū: talis variatio non facit diversitatem enu
ciabilis: eo quod extrinseca natura rei et eius idem
patem non mutantur. Si igitur est idem enunciabile enu
ciatum per pseus preteritum et futurum. quodcumque enu
ciabile a deo prius sciebat et modo scitur. Incontra
rium est. quod quando a deo scitur verum est: et conuerti
tur: quod omne verum a deo scitur. sed aliquo nondum na
to verum est ipsum esse nascitur. ergo tale enunciabile
a deo scitur. ipsoz iam nato: tale enunciabile non est
verum. tale ergo enunciabile cum definit esse verum
definit a deo sciri. non ergo quodcumque enunciabile pri
us sciebatur a deo: modo scitur. Nam dicendum quod to
ta difficultas huius questionis consistit utrum sit idem

enunciabile cum aliqd enunciatur pseus preteritum et fu
turum. sicut est eadem res quod dicitur pseus preterita et
futura: quod si est idem aliquem esse nasciturum et ipsum esse
natum sicut est eadem res quod prius est nascitura postea
nata tunc sic oportet nos loqui de scientia diuinam re
spectu enunciabilium sicut respectu rerum. igitur sicut
quodcumque res prius sciebat a deo: modo scitur. iesu illa
et enunciabile prius sciebatur a deo: modo scitur. licet
huiusmodi enunciabile sit per tempora variatum. et quod aliqui
crediderunt idem enunciabile esse sicut est eadem res
dixerunt quodcumque enunciabile prius sciebatur a deo
modo scitur. videbatur enim illis inconveniens non in
dicare de unitate enunciabilis sicut de unitate rei:
cum enunciabilia a rebus veritate habeant et per conse
quens entitatem et unitatem: eo quod entitatis et unitatis
rei est quodammodo similis dispositio cum veritate
eius. Sed illud improbatur: quod re ente et non ente non
est eadem oratio vera: sed si eadem esset oratio sortes
cucurrit currere et curret: cum sorte currente vera sit.
sortes currunt. ipso non currente vera esse possit. sortes
current vel cucurrit. sorte currente vel non currente eadem
oratio vera erit in qua cursus de sorte predicabitur
quod est contra placitum in libro predicationum. Propter h
aliquem alterum dicitur. volunt enim aliud enunciabile esse in
quo ponit preteritum et futurum: quod unitas enunciacionis
sumit ex partibus suis ex quibus postulatur. cum igitur sint di
verse partes horum enunciabilium. sorte currere et cur
rere diversa sunt enunciabilia: et respondent ad motuum
predictorum interemptione dicentes: falsus esse enu
ciationem habere unitatem a re iesu ab ea habeat verita
tem. sed simpli intermissione propositione illam non vi
detur bene dictum cum veritas rei et entitas et uni
tas quodammodo idem dicatur. Propter hoc notandum
quod si Anselm in libro de veritate. duplex est veritas
enunciationis: si et ei duplex significatio competit.
una est cum significat quod significare accepit. alia cum
significat quod est facta. nam sorte currere significat
cursus in esse sorti: sive ergo sortes currunt sine non
currunt banc significacione retinet et ab hac significa
tione nunquam cadit et ista est significatio quod si Anselm in est
orationi cum significat quod significare accepit. Rursum
iesu semper sortes currere significat cursus inesse sorti.
aliqnum tamen hoc significat sorte currente aliquam non currente.
et cum hoc significat ipso currente. tunc oratio non solum significat
quod significare accepit. videlicet cursus inesse sorti.
sed etiam significat ad quod facta est. Nam orationes
affirmative iesu significare accepit rem esse. factae
tamen sunt ut hoc significant quoniam res sunt. Et sicut est de
affirmationis. sic de negationis dicere possumus. nam
negatione accepit significare rem non esse sine res sunt:
sive non sunt. factae tamen sunt ut significant res non esse cum
non sunt. bee autem duae significatioes si Anselm in sic
se habet: quod una est immutabilis ab oratione et naturalis
ei et semper ei inest. alia vero est ei accidentalis inher
rens ei mutabilis et si mutatur. si has duas significa
tiones assignat ipse duas veritates enunciacionum.
Nam cum veritas sit quedam rectitudine: quod quedam recti
tudo inest orationi cum significat quod significare acce
pit et quedam cum significat ad quod facta est. utroque modo
vera oratio dici potest. sed prima veritas inest ei nat
uraliter et immutabiliter. sicut et significare quod significare
accepit. sed secunda inest ei mutabiliter et quasi accide
taliter. sicut et significare ad quod facta est. Hoc viso pa
tere potest in oratione considerandu esse duplex tempus
vnu quod quasi per se et essentialiter orationem respicit. sicut
illud tempus quod orationem immutabiliter percomitantur.
Nam si sorte currere semper significat cursus inesse
sorti et sorte cucurrisse semper significat sortes fuisse

Sub curvo sic acceptū esse & fuisse. quasi essentialiter & immutabilit̄ orationē plentes & pteritas respiciunt aliter pōt̄ considerari tēpus respectu orationis qd̄ se h̄z ad ip̄am accidētāliter & mobilē. Nam pronūciasre sortem currere qn̄ currit vel qn̄ nō currit. tale tēpus p̄ accidentis orationē respicit. vñ p̄ se loquendo nō variat oratio ex eo q̄ p̄fertur re existēre vel non existēre. Dicamus ergo q̄ significatio orationis enī significat qd̄ significare accepit: & veritas q̄ cōsequitur huīusmōi rectitudinē. tēpus qd̄ respicit butos/ modi significatiōne immutabilē & quasi essentialē. orationē respicit sicut & significatio sic accepta imutabiliter & quasi essentialiter orationē respicit & iō cum talia variatur: impossibile est enūciabile remanere idem. Ideo sortem currere: & sortē cucurrisse: q̄ variatur ibi tēpus: & etiā veritas. sī q̄ p̄ se talia orationē respicit. eadem oratio esse nō pōt̄. sed significatio orationis put̄ significat ad qd̄ facta est: vt cū significat rem esse qn̄ est: & etiā veritas & tēpus q̄ sīn talem significatiōne acceptiſtūr p̄ se in oratiōe variationē nō faciūt̄: eo q̄ talia p̄ accidentis ad enūciatiōne se h̄nt̄. vñ huīusmōi enūciatio sortes currunt: sive p̄nunciat qn̄ currit sive qn̄ nō. talis diversitas tam p̄ se nō variat. Cum ergo q̄ritur. vñ qd̄cūq̄ enūciabile deus sciuīt: nūc sciat. si loquimur de enūciabili sīn q̄ res quedā est: dicendū q̄ sic. q̄ ip̄e scit oēs enūciationes possibiles formari. Si vero logimur de enūciabili vt est enūciabile & qd̄ significatiōnum tunc est distingūdūm: q̄ si loquimur de significatiōne put̄ oratio significat quod significare acceptit: cum sīn talem significatiōne semp̄ oratio sit vēra: semp̄ habebit rōnēm scibilē. & ita sīn istū modū qd̄cūq̄ enūciabile deus sciuīt: nūc scit. Si vō loquimur de significatiōne put̄ significat ad qd̄ facta est cū sīn talem significatiōne ad variabilit̄ rei variet̄ veritas eius: non quodcūq̄ enūciabile deus sciuīt: nūc scit: q̄ sciuīt xp̄m esse nasciturū: nūc autē non scit xp̄m nasciturū: sī natūrā. & q̄ talis variatio enūciationum est solū ppter variationē rerū sicut non variatur eius scītā ex eo q̄ nō scit aliqd̄ enūciabile qd̄ prius scīebat accipiendo enūciabile vt enūciabile est: vt significat ad qd̄ factum est. Ad primū dicendū q̄ gequid deus sciuīt: nūc scit: q̄ oīs res scīta a deo nūc est scīta: & oē enūciabile vt res quedā est: semp̄ deoscītur. Sed aliqd̄ enūciabile vt enūciabile est & vt significat ad quod factū est pōt̄ nūc nō scīri a deo lī prīus scīretur vt ostēsum est.

Ald scōm dicendū q̄ ppter hoc q̄ dicimus deū aliquod enūciabile nō scīre quod prius scīebat modo quo dictum est: nō op̄z scīam dei variabiliē esse. Ald tertium dicendū q̄ ad veritatē & unitatē enūciationis nō solum considerāda est res. sed etiā considerandū est tēpus: vt esse vel fuisse: accipiendo tēpus vt p̄ se orationē respicit: nō p̄ accidentis. qn̄ aut̄ hoc intelligendum sit: in solutione est patēfactū: & q̄ tēpus sic acceptum variat cum dicimus sortem currere & cucurrisse. ideo nō est idem enūciabile hoc & illud.

Ald quartū dicendū q̄ lī tēpus sit de cōsignificatiōne verbi quod ingreditur orationē. attī q̄ tempus vt ostēsum est quodcūmodo essentialē & immutabilit̄ idemprītātē orationis respicit. iō p̄ variatiōnē tēpis nō remanet eadēz oratio: loquēdo de variationē tēposis quod respicit orationē prout significat quod significare acceptit. ideo sortem currere & cucurrisse nō est eadēz oratio.

Vper tēpa. sup̄ illo. (sī hoc frīuolū est.) Mo tandem q̄ exp̄stio eoī qui exp̄onebant verba Aug. dīcis frīuola: q̄ nīmis extor te exp̄onebat ipsa. dicebat enī esse dignos gratia qui

nō sunt ita indigni sicut alij. Item sup̄ illo. (sīcū antiqui patres.) notandū q̄ diuersitas enūciabilit̄ nō impedit unīratē fidei. vel q̄ obiectū fidei nō est enūciabile. put̄ ē obiectū fidei nō circūcernit aliquaz differētiām tēporis: & tēpus determinatiō nō est ve substātia fidei: sed accidit fidei: prout fides p̄ doctrinā determinatur & habet ex auditu.

Unc de omnipotētia dei. tē.) Pōst̄q̄ magister determinauit de diuinā scītā. hic in parte ista determinat de diuinā potētia. & duo facit. q̄ primo determinat de vniuersalitate hui⁹ potētiae. secūdo remonet errorē quorūdam. secūda ibi. (Qui dam tñ.) In principio. xlviij. di. circa primū duo facit. q̄ primo ostēdit deūm esse oīpotētē. eo q̄ pōt̄ oīa secūdo exponit quasdiā auctoritates q̄ videtur dicere nō esse oīpotētem: q̄ possit oīa: sed q̄ pōt̄ q̄quid vult. secūda ibi. (ex quibusdā tñ.) circa primū duo facit. q̄ primo dicit deū nō solū esse omnīpotētē: q̄ pōt̄ quicq̄ vult. sed q̄ pōt̄ oīa quod auctoritate p̄firmat. scōdō hāc veritatē oppōnit ibi. (sī q̄ritur) circa quod tria facit sīn q̄ tria videtur deū nō posse. nam quedā sunt q̄ dicēt actum: sed dicēt ip̄ius impfectus: vt ambulare: loqui & talia q̄ deū nō videtur posse. quedā vero sunt q̄ p̄ se loquēdo & forma liter dicēt priuationē actus: vt mētiri: peccare. q̄ etiā deū nō pōt̄. tertio sunt quedā q̄ nō sonat in actu: sī impassione: vt mori: falli: vinci: & talia q̄ etiā a deo remouētur. Primo ergo arguit deū nō esse oīpotētentem: q̄ nō pōt̄ ambulare: nō pōt̄ loqui & soluit: q̄ licet h̄ nō possit in se: pōt̄ tñ ea in subiecta creatura. Secūdo obicit ip̄m nō esse omnīpotētē: q̄ nō pōt̄ mētiri: nō pōt̄ peccare: & soluit. q̄ hec nō sunt potētiae sed infirmitatis. Tertio oppōnit ip̄m nō esse oīpotētem: q̄ nō pōt̄ falli nec mori. & soluit: q̄ talia non discernunt p̄fectiones sed defectus. vñ si talia posset: oīpotētē nō esset. secūda ibi. (Sed sunt alia.) teria ibi. (Sunt etiā & alia.) circa quod dno facit. q̄ p̄mo oppōnit deū nō esse oīpotētem: q̄ nō potēt mori nec falli. & soluit. secūdo concludit deūm dupl̄r oīpotētentem dici. Primo q̄ oīa pōt̄ facere. Secūdo q̄ nihil pōt̄ pati. secūda ibi. (sī igitur diligenter.) Deinde cī dicit. (Ex quibusdā.) exponit quasdiā auctoritates q̄ videtur dicere deū nō esse oīpotētē: q̄ pōt̄ q̄quid vult. & duo facit. q̄ p̄mo adducit auctoritates illas. & specialē auctoritatē Aug. q̄ dicit deū nō posse oīa. posse tñ gequid vult. scōdō huīusmōi auctoritates exponit ibi. (sed ad hoc.) circa qd̄ duo facit. q̄ p̄mo exponit auctoritates tactas. scōdō obicit sī ea q̄ dixerat ibi. (sī forte dices.) circa primū duo facit. q̄ p̄mo exponit q̄ō intelligendū sit qd̄ ait Aug. deū nō posse oīa. ita q̄ sub oībus mala cōprehendane q̄ nō pōt̄ dē. scōdō exponit q̄ō intelligendū sit deū posse gequid vult. Mā quicq̄ vult tripl̄r pōt̄ intelligi. videlz gequid vult sa cere: gequid vult se posse. & gequid vult fieri. enī ḡ dī dē gequid vult pōt̄. nō est intelligendū soluz quicq̄ vult facere: vel gequid vult se posse. Nam quilibz beat⁹ h̄ pōt̄. sī pōt̄ quicq̄ vult fieri qd̄ nō pōt̄ aliquis bon⁹. Rursum differt potētia & iūna a potētia creatā: q̄ dē est potēs p̄ se a se. nulla tñ creature sic potēs est. scōdō ibi. (sī caue qn̄o.) Deinde enī dicit. (sed forte.) oppōnit sī determinata dixerat. n. deū oē p̄ se posse. ex quo vidēt̄ cōcludi filiū & sp̄n scīt nō esse deū cū potentia quā h̄t̄ a se. sī ab alto. & duo facit. q̄ p̄mo oppōnit. scōdō soluit dicēs filiū & sp̄n scīt p̄ se posse lī a se nō possint. Nam illa eadēz potentia qua h̄z pater cōdicat̄ filio & sp̄ni scōdō. iō p̄ se possint. q̄ naturali potētia possunt. creature autē nō

ps pōt; qz nō naturali potētia sed gratuita. sed a ibi.
(ad qd dicim²). In quo terminat sua leonis et vi.
Mentio magistri in p̄senti distincione ver-
satur circa diuinā potētia et circa ea qd diui-
ne potētia sunt subiecta. iō de his duob² qz
remis. Circa primā queremus duo. Primo:
vtrum in deo sit potētia. Secundo: vtrū huiusmodi
potētia sit vna vel plures.

Qd. pma.

D primū sic proceditur. videt qz in deo nō
sit potētia. nā potētia fm p̄m: vel est ac-
cidentalis vel essentialis. sed in deo non
est potētia essentialis nec accidētalis. ergo
nulla potētia in eo existit. Probatio assumpt^e. nā
tam potētia essentialis qz accidētalis iperfectionē
dicunt. potētia enī essentiali iperfectionē dicit: qz nō
est cōiuncta actui primo. potentia vero accidenta-
lis dicit iperfectionē: qz nō semp est cōiuncta actui.
sed qz iperfectionē dicit deo nullo modo sunt attri-
buenda. ergo in eo nulla existit potētia. Preterea
fm p̄m. ix. metaphysice. In bonis act⁹ est melius: po-
tentia: in malis autē econverso. cū ergo in deo non sit
nisi bonū et sit quicqz melius est esse qz nō esse. in deo
nulla est ponēda potētia. ergo rē. Preterea. de⁹
agit p̄ essentiā suā. sed qz sic agunt nō agit mediante
potētia. nō ergo in deo est potētia ponēda: s^z sufficit
ibi ponere suā essentiā p̄ quā agit. Preterea. si in
deo est potētia: vel est potētia actiua v̄l passiua. pas-
siua nō. cū in eo nulla sit materia nec materiale. nec
etiam actiua: qz huiusmodi potentia vt vult p̄s. v.
metba. est principiū trānsmutationis in aliud. deus
autē in agēdo nō presupponit materiā: nec aliquid
aliud in qd agat. ergo rē. Preterea. si i deo est po-
tentia actiua: vel est semp p̄iuncta actui: v̄l nō. si nō
enī potētia p̄ficiatur p̄ actū. aliquā diuinā potētia imp-
fecta est. Si autē actui semp est cōiuncta. ergo crea-
ture fuerōt ab eterno cū huiusmodi potentia sit etiā.

Incontrariū est. qz nō agit nisi qd p̄t agere. Si g
prīmā cām et decū dicim² p̄ducere oia et facere. opz
qz talia possit. s^z nō est posse sine potētia. ergo in deo
est potētia. Nō dō qz fm p̄m. v. metba. duplē
est potentia actiua et passiua. et qz quotiens cūqz aliqd
motū analogice cōuenit multis. opz fm suā rōnem
perlus cōuenire vni eoz: qz potentia analogice dicit
de actiua et passiua fm qz pb̄t p̄bs ibidē: p̄ prius di-
citur de potētia actiua qz de passiua. et qz p̄ se poten-
tia respicit actū: nūqz regitur aliqd a deo in actu: in
quo nō repiat potētia. Imo magis quāto aliqd est
in actu: tāto est magis potētia loquēdo de potētia acti-
ua. et qz deus marie est in actu. Imo est ipse act⁹: cum
sit ipm esse: potissime in eo est huiusmodi potētia. pos-
sumus autē quadruplici via manuduci. ad ostēden-
dum in deo talē potentia esse. Primo rōne vnitag
qz quāto aliqd est magis vñ tāto est magis potētia:
loquendo de actiua potentia. iuxta illud qd scribitur
in. xviii. p̄positione de causis. omnis virt⁹ mīra
plus est finita qz virtus multiplicata. et xiiij. p̄posi-
tione. p̄culi scribē qz ois potētia vnitior exīs: est iſi-
nīcīor qz plurificata. cū igīt deus sit sūme vñ: potis-
sime in eo est talis potētia. Secunda via sumit ex ei⁹
imobilitate. Nam qdto aliqd agēs magis mo-
uer motū tāto magis agit instrumentalē: et est min²
potētia. Cū igīt deus sūme sit imobilia: qz nō mouet
p̄ se sicut corpora nec p̄ accidēs sicut vntes in corpe
nec ab intra sicut mouētur intelligētē qz mouentur.
ppter finē aliū a se: quē intrinsec² et fm intellectū ap-
prehendit: summe erit potētia. et in eo potissime est
actiua potētia. Tertia via sumit ex eius vltate: qz
quāto in aliquo cōgregant p̄les rōnes factiue: tāto
illud est potētia. vñ cū oēs virtutes qz sunt in istis

inferiorib² generabilib² et corruptibilib² quodāmō
vnitiae cōgregent in sole. eo qz oia gnabilita agat in
vntute ei⁹: dicim² ipm esse potētiorē oib² istis. cū igīt
in deo p̄gregētur rōnes factiue oīm: qz fm Lōmē.
rij. metba. oēs p̄portiones et forme qz sunt potētia i
materia p̄ma sunt actiua in motore p̄mo. et sunt in eo
qz in artifice. et p̄ cōsequens sicut rōnes factiue: de⁹
est marie potēs: et in eo potissime est actiua potētia.
Quarta via sumit ex formalitate ei⁹: qz quāto aliqd
est formalē tāto in emarie est actiua potētia. vñ di-
cimus ignē actiūorē esse ceteris elemētis eo qz su
formalio: ceteris. cū igīt deus sit summe formalē: qz
summe i actu. imo fm Damas. ii. li. ca. iii. oē qd ad
deū cōparatur respectu ei⁹ grossum et mā e inuenit.
deus ipse potissime est potēs et in eo est actiua poten-
tia. has qz tuor vias breuiter tangit Dionys². v. de
di. no. qui cōparans deū ad alia dicit oia esse in deo
sicut oēs numeri in vnitate sicut oēs linee in cētro.
sicut oēs nature p̄ticularēs in nā vñ. sicut oēs virtu-
tes corpales in aīa. et eo aut qz dicit oia esse in deo
sicut nāeri in vnitate tāgit viā p̄mā sumptā ex pte
vnitatis. Nam solus ipē est vere potēs cuī solus
ipē sit vere vñ. oīs autē creatura a vñ potentialitate
deficit cuī habeat rōnem numeri. Ex eo vō qd dicit
oia in deo esse: sicut oēs linee in centro immittit scđam
viā sumptā ex imobilitate dei. Nam linee et circōse
rentia qz sunt circa centrū mouent: centrū ipm ma-
net imobile: qz vō subdit oia in deo exsistere sicut na-
ture p̄ticularēs in nā vñ: dat intelligere viā tertīa qz
accipit ex vltate ei⁹. cōgregātur enī oēs rōnes facti-
ue istorū p̄ticulariū in ipso deo: quasi in quodā vñ
p̄ncipio. ex eo vero qd addit oia in eo esse sicut virtu-
tes corporales in anima: p̄adit in nobis viam quar-
tam qz sumit ex formalitate ipsius dei. est enim aīa
eius corpore formalio: et qz in deo esse actiua po-
tentiam: sic manifestis viis ad dicendū cogimus.
posth. Dionys² posuit dictos modos cōcludit deū
esse p̄ncipīū a quo oia existunt in quo est omnis or-
do omnis armonia omnis virtus. Ad prīmū di-
cendum qz illa diuīsio nō est diuīsio potentie simpli
citer. sed potentie passiue et receptiue. I u usmōi po-
tentia in deo nō existit. et p̄ hoc patet soluto ad secū-
dum: qz cum in deo nō sit potentia passiua: s^z actiua
nō distas ab actu: nō ponim² aliqd in deo qd dero-
get sue bonitat². Ad tertīū dō qz deus nō agit po-
tentia media qz sit differens ab essentiā sua: s^z sicut
sū agere est sū esse: sicut sua sūstātia est sua virtus.
Vnde ponere sic ipm agere p̄ potentia: nō est ponere
qz agat p̄ aliquid superadditū essentiē vel ab essen-
tia differens. Ad quartū diceudū qz potētia actiua
qz supponit in quod agat: est potentia creata. non
tamen ppter hoc in deo nō est potentia actiua: qz nō
supponit in qd agat. Immo tāto magis est in eo po-
tentia actiua qz in alijs: quāto magis habet rōnem
p̄ncipiū productiū qd p̄t agere nullo p̄supposito. qz
qd requirit materiā in quā agar. Nam sicut in ma-
teria p̄ma potissime est potētia passiua et in ea fm se
non est aliqua actiua potentia sic in deo potissime est
actiua potentia. et in eo nō est p̄ se aliqua possibilitas
ad paciēdū. Ad quintū dō. qz duplex est actio qdā
nō trānsiens in extēre: materiā et est p̄fectio agen-
tis. quedā trānsiens. et h̄ est p̄fectio acti: semp diuina
virtus fuit p̄iuncta actioni in trinitate vt intellect²
suo intelligere et voluntas suo velle. nō tñ semp secu-
tus est effectus: qz talia p̄cedunt ab ipso fm ordi-
nem sue sapientie. vnde sicut ab eterno dispositi.
sic in tempore prodicit: nec ppter hoc aliquaz imp-
fectionem in deo ponim²: ci semp ponim² ipm cō-
iunctuz actiū interiori qui est p̄fectio agentis.

Ecando queritur, vtz in deo sint multe
potestia, et vñq sic, qz potestia divina est pñm^m cre-
aturaz, sñ fñm pñm, xii. metba. principia p-
ha diversificantur sñm diversificatõem pñ
cipiatõz; cu ergo qlibet creatura reducat in divinam
potestiam tanqz in pñcipiõ ppuz. oꝝ in deo eꝝ ples po-
tetas: cu sunt plura creaturaz gna. Preterea, id est
manes id est si facit id est, cu ergo videam⁹ plura imme-
diata pcessisse a pmo pncipio. oꝝ in eoplures pot-
estias eristere, qbus mediisibus plura pducatur. Nam
si solu vna et eadē potestia in ipso existeret: cu se ma-
neret id semp id pduceret. Preterea dicimus
in deo eꝝ velle et intelligere, q oꝝ in eo dare vñre. q
vult et vñtus q intelligit: ita sunt i eo plures vñtus
sine plures poꝝ. Preterea, aliq dñscit q nō vult.
nō g in eo id est scia et voluntas, sñ voluntas diuina bz
rōnez poꝝ et vñtus: cu sñm ea ds oia pducatur. Rursum
divina scia bz rōnez et poꝝ, et vñtus: cu sit cā rex ut
dicit Lom̄e, xij. metba. sunt g in deo ples potestie cu
sint in eo scia et voluntas. Preterea, ea q videm⁹ in
illis inferioribus reducuntur in attributa dñna tanqz
in ea, p q in eꝝ pcessit: ut ex vita diuina e ois vita
ex ei boitatem ois bonitas, quodbz g diuinam attribu-
tu bni rōnez potestie, et vñtus: cu g sint in deo plura at-
tributa sunt in eo ples potestie. Incotraruius q, sñ
Aug, v. de tri. c. viii, in deo nō sunt ples magnitudi-
nes, sñ vna magnitudo, cu g in eo nō sit magnitudo
nisi vñtus: nō erit in eoplures vñtus vñ plures pot-
estie sic nec ples magnitudines. Preterea ois mul-
titudo participat aliquo vno: vt dicit Dionys⁹, xij
de di. no. et hñ in pma ppone pculi. iḡ oꝝ aḡ sp̄ im-
tas vñtus et potestias reducuntur in illud qd p vñam po-
tetiā agit. Nā ex b ois multitudo participat aliquo
vno, q ab vñtate pcedit et in vñtate reducuntur.
cu ergo deo nō reducat in aliud aliquo agē: nō possit
m dicere in eo eꝝ ples vñtus l ples potestias. Rñ.
qd q si aliquo motu hñe possit ad pñcendū ples po-
tetas in deo ex plalitate actuū q pcedit a dina vñt-
te sumet initiu. huiusmodi at act⁹ q ex dina vñtate p-
cedit dupl distinguishingatur, q gda nō trahent in exterio-
re materiā, sicut dicim⁹ deū intelligere p virtutē in
tellectuā, velle p voluntatē. Quicdā at trahent sicut ap-
parer p ea q i creaturis videm⁹ p vñtue diuinā pdu-
cta, ponere aut in deo ples potestias rōne actuū non
trahent in exteriorē materiā nō est decēs. nā oēs bu-
iusmodi act⁹ sunt id est ipm eꝝ diuinū et ipsa diuina suba-
sic et sunt id est q ipsa diuina vñ. vñ rōncipit nō re-
seruat in diuina vñtute respectu talium nisi sñm
intellectum tñi. Si ergo aliquo pōt facere dubiu in cito
ipsa diuinitas rex et multitudo eoz q a deo pcedit
dubiu facit: cu talia sunt a deo varia et diuersa. Jo-
notā dñ q quanto aliquo magis bz rōne vñtus et pñm:
tato magis mō vñtuo coparat ad pl. Sic n. vii
dem⁹ in oibus potestijs q pñm et vñtus remanent pli-
ficate sedarie et particulares plificatur. Nā si pside-
ram⁹ passiuas potestias iuēim^m maz pñm eꝝ vñam diu-
nitutem eā, m̄c̄ aꝝ prie si ille q plificit. Sic est et i sole
vñtus potestijs. Nā gnabilita pfecta pducetur ex sole et
ex fili in spē vñtuo ex sole et boie et capra, ex sole et cap.
vñtus igit plificate in buismōi agētib⁹ particulib⁹
quodā mō vñtuo, regatatur in sole, et q ds marie
et vñtus et pñm. iō p vñtac sua vñtute pōt oia pducere
respectu iḡ et rōnes plificatur. eo q nō sñ eadē rō-
ne cōposit⁹ ē hō et equ⁹. ipsa tñ diuina vñtus vel diuina
potestia plificata pstit. vt aut appareat vñtus
diuine vñtus et ei vñtus. notā dñ q sñm Lom̄e, i. r.
metaphi. de respectu rex ē in triplici gñc cæ. In

arguit potestia diversitatē. Ad q̄rtū dō q̄ id ē in deo scia et voluntas; dicis cū deo aliq̄ scire q̄ nō dicis velle ppter alia et alia habitudinē iportatā p̄ voluntate et scia. Ald q̄ntū dō q̄ absoluta in diuinis nō trāsent in s̄bz; et nō manet nisi p̄ se s̄m aliqd cōe: et ideo nō sunt ibi nec due bomitiae nec due potestie. absolutū et nomē prime int̄tiois: in deo ē solū una potestia respectus tñ sunt multi: et ideo et noia q̄ a talibus respectib⁹ ipso enē plaliter i deo p̄cedi pos sent. dicendo ibi esse p̄nres rōes v̄l plures ydeas.

Dcircum h̄ q̄ntur tria. Primo v̄trū sint deo possibilia quecūqz alia p̄nt. Secundo v̄trū se dō possibilia q̄ s̄t nature ipossibilia. Tertio v̄trū sit indicādū aliqd possibile vel ipossibile s̄m causas superiores vel inferiores.

D̄ p̄mū sic p̄cedit. videt q̄ deus possit q̄cqd alij ē possibile. nā sicut q̄ deus ē sūme p̄fectioes q̄ s̄t in vnoqz ḡne cōgregatū in ipso. sic q̄rū sūme v̄nous v̄ntes oīuz p̄ticularū agētia reseruant in eo. vnde Dionysius. v. de. di. no. dicit in deo cē dēz ordinē oēm armoniā: et oēz v̄tū. q̄cqd ergo possit oia particularia agētia p̄ particulares v̄ntes: totū deus p̄test. q̄ oia v̄tū reseruat in illo. Preterea. q̄ p̄t deus p̄ducere mediante cā secūdaz causaz reseruat in p̄mo sed q̄cqd est alteri possibile est ei possibile median te v̄tū p̄ma: et q̄ oia agētia agat in virtute ei⁹ oia ergo q̄ alia agētia possunt: deus p̄t: cū possit agere sine illi: q̄ mediātib⁹ illi agit. Preterea. si aliq̄ s̄t q̄ dicimus posse secūda agētia et non deū: potissime sunt mala. Sed potestia ad faciēdū mala nō est negāda a deo cū tales potestie bone sint. Nā s̄z p̄bm. iiiij. top. deus studiosus p̄t prava agere. Preterea. Mos ponim⁹ in deo libuz arbi. s̄z liberū arbitriū est ad op̄posita: et s̄m ipsuz possimus peccare: et nō peccare. ḡz talia deus p̄t: nihil ergo alteri possibile deo est impossibile: cū etiā peccare possit. Incotrarū est q̄ deus moueri nō p̄t: nec ambulare: vt magi⁹ dīc in līa: et tñ talia creature sunt possibilia ḡ. Preterea sicut summe calid non p̄t ifrigidare sic summe bonum nō p̄t peccare nec malefacere: et q̄ creatura peccare p̄t: nō q̄cqd alteri est possibile. est possibile deo. Nō dō q̄ sicut habitū est in deo est potestia actua non passiva: vnde et magister in līa ait: q̄ deus est oipotes. q̄ oia p̄t facere et nihil pati. Lūz ergo q̄rit. v̄trū dō possit q̄cqd alij ē possibile. Si huiusmodi posse respicit solū actua potestia: cōcedē dū est plane q̄ sic: eo q̄ in ipso est oia virtus actua. Si vero huiusmodi posse respicit solū passiuā potentiā vel simili cū actua passiuam: tal' potestia deo attribuēda nō est. q̄r in eo nulla ē passiuā potestia. dif serit aut̄ potestia passiuā ab actua q̄rtū ad presens in tribus. Primo q̄r agēs p̄ suā potestia actua s̄m q̄d huiusmodi efficit. s̄z s̄m passiuā potestia p̄ se et p̄ncipa liter loq̄ndo nō efficit: s̄z deficit: vnde et p̄bs. ix. me thasi. dicit errorē et malū q̄ in defectū sonant esse in reb⁹ p̄ potestialitatē et materialē. Secundo. q̄r s̄m potentiā actua aliqd transmutari: s̄z s̄m passiuā transmutatur p̄ q̄d p̄bs. v. me thasi. c. de potestia. distinguat potestia actua a passiuā. q̄r actua accip̄t penes transmutare: passiuā penes transmutari. Tertia dīta est q̄r passiuā respicit esse: actua agere: nā agēs p̄ suā potestia actua inducit formā et transmutat vel agit sed patiēs p̄ suā potestia passiuā suscip̄t formā et suā potestia agēt. p̄ q̄nā susceptionē aliqd eē acgrit: oia ḡt la q̄sonāt in defectū v̄l transmutari: v̄l in acgritioz alicui⁹ eē: s̄z s̄t creature possibilia: deo at possibilia

et nō p̄nt ad tria ergo ḡna reducūt q̄ dicim⁹ creaturā posse et nō deū: v̄z ad q̄ sonāt in defectū: vt peccāt et ad q̄ sonāt in motū et transmutationē: vt ambulare v̄l currer et ad q̄ dīt dīnere ab eē: v̄l acq̄stionē nor̄ in eē: vt mori vel corrup̄t. Que tria magi⁹ tagit i litera fīm tres oppositioes q̄s i moz. Alduertēdū tñ q̄ deficere et transmutari: et acgrere nouū eē s̄m q̄ potestia passiuā ad actua v̄l differē nō codē mō ad actua potestia parat. Nā defectus penitus ex ab ordine actua potestie. v̄l actua potestia vt actua est nec deficit i se: nec in alio. S̄z transmutari et acgrere nouū eēlāq⁹ mō sup̄ ordine actua potestie collocat. Nā lī ages s̄z q̄ ages s̄t transmutet: nec nouū eē acgrat alia tñ ab agēte s̄z suā actua p̄o⁹m̄ transmutat: et nouū eē acgrat. et iō lī dōs in se b̄ nō possit aliqd tñ horū p̄t in alijs. p̄t. n. facere q̄ alia transmutetur et q̄ acgrat nouū eē vel definiat a līo: peccare tñ nō p̄t nec i se nec i alio: cū peccatum n̄tēt cāz efficiēt: s̄z deficiēt: et defectus p̄ se nō s̄bsint ordinē actua potestie nisi si quodāmō p̄ accīs iōtū ex eis q̄dā p̄fectōes et q̄dā bona elicitur. Ald. i. dō q̄ in deo reseruat ois virtus actua: q̄dō iḡ alia p̄nt ex eo ḡ in eis potestialitas et v̄l p̄ a iūa reseruat: deo attribuēdū nō ē in se. lī mō quo dōm̄ ē possit ei attribui i alijs. Nā sicut p̄fectōes simplē ponuntur in deo. p̄p̄ et p̄ se: p̄fectōes at participate nō s̄t in deo p̄ se: lī s̄t in eo tāq̄ in cā: ut quātū talia i alijs p̄t efficiere. sic q̄ dīt actōes simplē deo attribuēt: q̄dō s̄l cū actōe passionē important dicimus deū nō posse i se s̄z i alijs. Que aut̄ defectū dīt vt peccare nec pot de⁹ i se nec i alijs. Ad ii. dō q̄cqd de⁹ effectiū p̄t mediante cā scđa p̄t nō mediante illa. loquēdo de posse q̄dō respicit actuām̄ potestia: vt si p̄t mouere celū mediante intelligētia p̄t nō mediante illa. s̄z s̄t calefacē p̄ ignē p̄t calefacē sine igne: q̄dō ipotēte ponit passiuā p̄o⁹m̄. dō s̄z seresp̄ca illoz potēs ē nō p̄t. et huiusmodi sunt que dicim⁹ creaturā posse et non deū. Ald. iii. dō q̄ de⁹ studiosus p̄t prava agere sine mala. loquēdo de mal pene nō de malis culpe. vel alī dicere possum⁹ et meli⁹ q̄ nō ē curādū de exēplis: nā exēpla ponim⁹ nō vt ita sint s̄z vt sentiat q̄ dicit. q̄ s̄t vellē auctoritātē illā h̄re veritātē. eo q̄ p̄t de⁹ que nūc s̄t mala facēt. s̄z tñ s̄t faceret: nō cēt mala eēt tñ bona s̄z aliū modū ordīs: sicut posset alicui p̄cipē q̄ fornicatur q̄dō s̄t p̄cīget: aēt ille nō maneret fornicari v̄l deformis. Ad. iiiij. dō q̄ posse peccare nō ē libertas. s̄z seruit⁹ v̄l Boe. in. v. de p̄sol. dicit q̄ extrema fuit⁹ ē cū aia se virtus dederit et a possessione p̄ p̄ie rationis ceciderit.

Eūdō q̄ritur. v̄trū q̄ s̄t nature ipossibilia sint deo possibilia et v̄l q̄ nō: q̄dō s̄z Lōmē.

vii. methaphi. nullū imatiale transmutat materiale. q̄cqd iḡ de⁹ agit: cū s̄t sūme immaterialē: agit medianteb⁹ scđis agentib⁹. nō iḡ aliqd p̄t q̄dō nō sit possibile nature et scđis agentibus.

Preterea. h̄dictorū v̄nificari s̄l nō subiacet diuine po⁹ s̄z h̄dictorū. in oib⁹ oppōnib⁹ reseruat. cū ḡ ois ipossibilitas includat aliquē modū oppōnib⁹: q̄dō s̄z ipossibile iplicat h̄dictorū. nō ḡ q̄ s̄t ipossibilita naturae s̄t deo possibilia cū ipossibile nature sp̄ aliquē modū oppositōis et p̄ mēs h̄dictorū iplicet. Preterea q̄ sunt nature ipossibilia vt patebit: si ipossibilita simplē. s̄z q̄dō ē ipossibile simplē. magis ipossibile: q̄dō q̄dō ē ipossibile p̄ accīs. s̄z aliqd ipossibilita p̄ accīs negāt̄. a deo vt dicim⁹ deū nō posse facere p̄teritū. cum iḡ h̄ sit ipossibile p̄ accīs: ipossibilita naturā q̄ s̄t ipossibilita p̄ le multo magis deo ipossibilita erit. Preterea. s̄z Aug. iiij. dō libero ar⁹ aliqd i tantum viciū ē. q̄ p̄tra naturā ē. ergo de⁹ p̄tra naturā facere nō p̄t

potest cu[m] peccare n[on] possit: et solu[m] peccatum sit in natu[r]a: nihil ergo deus pot[est] i[n]q[ui]d n[on] possit: alit. n. contra natura posse uideret. Incontrariu[m] est q[uod] magis in l[ib]ra diu[er]e deu[m] simili[m] oia posse: g[ra]m i[m]possibilis pot[est]. Preterea dicis luc[i] i. n[on] est i[m]possibile apud deu[m] c[on]tra vnuz ergo q[ua]nd[h]o pot[est] di cere: deus pot[est] facere: sed i[m]possibilis i vi p[re]terita n[on] e[st] p[re]dicta et i[m]dictoria vniuersal[is] dici p[re]nt g[ra]m talia de[em] pot[est]: s[ed] h[ab]et s[ecundu]m n[on] i[m]possibilita[m] g[ra]m et c[on]tra. Pretere[re]a sicut cecitas est opp[os]ita visioni: sic minuitas v[er]o opponi viginitati s[ed] potuit de[em] facere q[uod] vgo manes vgo[per]eret. g[ra]m pot[est] facere q[uod] cecus manens cecus videat s[ed] sunt i[m]possibilis n[on]: et eis exenti[m] opposita: simul vniuersal[is] g[ra]m et c[on]tra. Kno d[omi]n[u]s q[uod] cu[m] loquuntur de posse d[omi]no loquuntur de posse p[re]trespicit agere et actuua potetia agere aut p[re]supponit ei: q[ua]nd[h]o agit: agit s[ed] q[uod] est actu si g[ra]m videre volum. quo differt posse diu[er]u[m] a posse n[on] siue a potetia creature: o[ste] nos videre: quo differt e[st] ei ab esse creato et h[ab]it uiso apparebit. vtrum aliq[ui] sint n[on] i[m]possibilita: q[uod] deo sunt possibilis et q[uod] sunt illa. Jo notandum q[uod] e[st] diu[er]u[m] q[uod] d[omi]n[u]l[is] differt ab e[st] cuiuslibet creature. Primo. q[uod] eius esse n[on] est dictu nec ad genus: nec ad specie[rum]: esse at cuiuslibet creature: q[uod] est esse h[ab]et vel e[st] illud: ad genus: vel specie[rum] est contractu. Secundo. q[uod] eius esse est infinitu: esse vero cuiuslibet creature est limitata. Nam cu[m] q[uod] libet esse creatu sit e[st] receptu in na: cu[m] o[ste] q[uod] recipit in aliquo: recipiat s[ed] co[m]modu rei recipiens: o[ste] o[ste] tale esse: limitari et finiri s[ecundu]m modu n[on] n[on] in q[uod] recipit. Tertio: esse diu[er]u[m] est id in quo continet o[ste] esse: et in quo reservat ois r[es] esendi. In omni aut alio esse q[uod] spalis modus endi reservat. Quarto. omne aliud esse n[on] est esse puru[er] e[st] aut diu[er]u[m] est puru[er] esse: n[on] receptu in na: q[uod] p[ri]mu multa potetia creata simili[m] se ext[end]it ad oia: n[on] si q[uod] libet natura creata est determinata ad aliud genus et ad aliquam specie[rum]: sic actio cuiuslibet creature de terminata est: et simili[m] n[on] se ext[end]it ad oia: et q[ui]rum ad h[ab]it deu[m] possum: aliq[ui] e[st] de possibilis q[uod] si i[m]possibilis n[on] in qua potetia ei se ext[end]it ad aliq[ui]: ad q[uod] se n[on] ex[er]cit potetia creature pp s[ecundu]m virtus diuina in vigor supat v[er]itate cuiuslibet creature. Nam si s[ecundu]m q[uod] angelu virtus diuinius tenuis: ut pbaf. vii. phis. Multa pot[est] deus operari in instanti: ad q[uod] opanda in instanti virtus creature non se pot[est] ext[end]ere: et quo est apparent aliquid deo esse possibile q[uod] est n[on] i[m]possible. Tertio. q[uod] diu[er]u[m] esse est id in quo continet o[ste] esse: q[uod] pot[est] o[ste] mediate ordine causar[um] pot[est] s[ecundu]m tali ordine: eo q[uod] ois virtus c[on]tra scde p amplius et pfectius reserueretur in causa prima: sed n[on] creata q[uod] quid agit: agit mediate tali ordine: vnde sol n[on] p[ro]ducit hoiez nisi simul v[er]tu[m] solis assistat virtus humana: nec h[ab]it p[ro]ducit hoiez: nisi virtus sua initiat v[er]tu[m] sol: aliquid g[ra]m est deo possibile q[uod] natura est i[m]possible: ut agere p[er] ordinem causarum. Quarto. q[uod] esse diu[er]u[m] n[on] est esse in natura receptu pot[est] aliqd ex nibil p[ro]ducere: n[on] sicut suu[er] esse n[on] regrit aliqd in quo recipiatur: sic nec actio sua regrit aliqd in quo recipiatur. S[ed] pot[est] agere nullo presupposito q[uod] libet at creature sicut h[ab]et esse receptu in alio sicut in natura: sic q[uod] libet actio creature regrit aliqd in quo recipiatur: sicut m[an]u vel s[ecundu]m aliqd e[st]. g[ra]m deo p ossibili q[uod] nature est i[m]possible ut agere nullo p[re]supposito. Cu[m] g[ra]m erit. vtrum aliqd sit deo possibile q[uod] nature sit i[m]possible: distinguendum est de i[m]possibili: q[uod] si hu[m]ili modi i[m]possible dicitur: eo q[uod] ipsi esse repugnet p[er] ut i[m]possible est v[er]ificatio i[m]dictorio[rum]: sic q[uod] nature simplicib[us] e[st] deo i[m]possible. eo q[uod] tale i[m]possible. nulli potest pot[est] esse s[ecundu]m: si vero sit i[m]possible: n[on] q[uod] simili[m] s[ecundu]m fingiat ordinem virtutis: sed q[uod] n[on] s[bi]acet v[er]tu[m] determinate ad genus vel ad specie[rum]: vel v[er]tu[m] finale: vel v[er]tu[m] necessario regrenti caru[m] ordinem: vel et

n[on] s[bi]acet potetle agens cuius natura distat ab esse, sic q[uod] sunt nature i[m]possibilis: sunt d[omi]n[u]s possibilis: vt p[er] p[er] habita. Ad p[ri]mu d[omi]n[u]s q[uod] illa p[ro]positio. si v[er]tu[m] s[ed] in reb[us] i[m]mobilis cuiuslibet sunt i[st]e separe q[uod] nisi additatis seip[s]i n[on] pot[est] transmutare materia ad formam. In deo tamen v[er]tu[m] n[on] s[ed]: in cuius v[er]tu[m] ois creata virtus continetur. Ad iij. dicendum q[uod] h[ab]it q[uod] aliq[ui] implicat contradictionem sic effugiat ratione potetie: et q[uod] q[uod] dicimus esse i[m]possibilis natura et possibilis deo implicat i[m]dictio ne p[er] c[on]parationem ad v[er]tu[m] creatu: non p[er] operationem ad v[er]tu[m] diuinu: id sunt i[m]possibilis v[er]tu[m] create: non v[er]tu[m] diuina. Ad iij. d[omi]n[u]s q[uod] preteritum n[on] esse preteritum: dupli pot[est] intelligi. Primo. q[uod] ipsa res preterita restaurat: vt q[uod] corruptum reintegretur: et h[ab]it non est i[m]possibile deo: posset. n. facere q[uod] homo corruptus rediret ide[rum] numero: alio modo pot[est] accipi res preterita non pro ipsa res: sed prout stat sub preteritide: et sic preteritum n[on] esse preteritum: est possibile p[er] se. Ma preteritum n[on] pot[est] esse n[on] preteritum: prout stat sub preteritiode: sicut nec alb[us] pot[est] esse n[on] alb[us]: prout stat sub albedine. Istud tamen argumentum h[ab]it solutu p[er] ea q[uod] dicta sunt: melius tamen solueretur in sequenti questione vbi declarabitur quo n[on] i[m]possibilis simili[m] i[m]possibilis n[on]ias. Ad quartu d[omi]n[u]s q[uod] h[ab]it deus matarie indidit. s. obedientiales et seminales: et actor nature nunquam facit contra naturam q[uod] nunquam facit contra rationes obedientiales ipsi naturae inditas: h[ab]it videatur aliquo modo facere contra rodites seminales: h[ab]it in secundo melius patet. Ad p[er]mu[m] in contrariu[m] d[omi]n[u]s q[uod] i[m]possibilis cuiuslibet sunt v[er]ificatores contradicto[rum] n[on] p[er] cadunt sub distinctione huius significatio[rum]: q[uod] talia nec sunt entia: nec non entia. Ad secundu d[omi]n[u]s q[uod] s[ecundu]m Aug. xv. de tri. c. vi. verbum q[uod] sortis sonat signu est vbi q[uod] intus lucet: vnde n[on] p[er] h[ab]it roez vbi iuste dici. q[uod] n[on] est representatio tunc eius q[uod] intellectu pot[est] intelligere: et q[uod] i[m]dictoria v[er]ificari: intellectus intelligere n[on] pot[est]: non o[ste] talia deo possibilis esse. Ad iij. d[omi]n[u]s q[uod] n[on] est simile q[uod] includitur negatio minuitas: sic in ratione cecitat includit p[ro]positio v[er]sus: ideo pot[est] deus facere q[uod] simul sit aliqua v[er]go: et mater: n[on] tamen q[uod] simul sit aliqua cecus et videntis. Tertio q[ui]ris. v[er]o aliqd sit indicandum possibilis lev[er] i[m]possible simili[m] h[ab]it casus superiores vel s[ecundu]m inferiores: et v[er]o q[uod] s[ecundu]m superiores. Nam potetie inferiores n[on] sunt potetie nisi propter innumeris superiori v[er]tu[m]: h[ab]it nihil de simili[m] tale nisi p[er] c[on]parationem ad aliqd simili[m]. g[ra]m simili[m] possibile: d[omi]n[u]s dicit p[er] c[on]parationem ad potetiam simili[m]: h[ab]it p[er] superiores sunt p[er] simili[m]. g[ra]m et c[on]tra. Preterea s[ecundu]m p[er]m. ix. methoda. id d[omi]n[u]s simili[m] possibile q[uod] pot[est] educi de ma vno motore siue p[er] motor[um] vnu. cu[m] igit[ur] c[ausa] superior: et potis simile c[ausa] superiora q[uod] est de: seipso absq[ue] auxilio alterius c[ausa] possit oia p[ro]ducere: c[ausa] at inferior n[on] possit sinu auxilio superioris: q[uod] p[ro]ducit a c[ausa] inferiori s[ecundu]m p[ro]ducit plures motorib[us]: h[ab]it q[uod] p[ro]ducit a superiori pot[est] p[ro]duci vno motore. solum g[ra]m est iudicandum aliqd possibile p[er] p[ro]patidez ad c[ausa] superiori non inferiori. Preterea. c[ausa] superior magis influit h[ab]it inferior: g[ra]m effectus magis sequitur c[ausa] superioris q[uod] inferioris. iudicandum est g[ra]m effectus possibilis i[m]possible h[ab]it casus superiori non inferioris. g[ra]m et c[on]tra. Preterea. q[uod] pot[est] fieri possibile est. g[ra]m iustificari et cecu illuminari possibilis sunt: cum aliquando facta sint. h[ab]it talia n[on] pot[est] dici possibilis p[er] c[on]parationem ad casus inferiores cu[m] tales c[ausa] in tales effectus non possint ergo possibilis iudicanda est s[ecundu]m superiores causas. Incontrariu[m] est q[uod] cu[m] omnia sunt possibilis apud

deū si sūm qd apud deū opantur res possibiles dicētur. nūbile diceretur impossibile. Preterea, oēs cāe supiores sunt necessarie. si ergo sūm eas iudicārem⁹ de effectib⁹. oēs effectus necessarij dicerentur: qd nō est verū. R̄no. dō qd aliquid eē simplis tāle q̄tū ad p̄fens duplī pōt intelligit. Primo qd absqz additamento & absolute sic noiat: vnde qd absqz additionē or̄ calid⁹. est simplis calid⁹: & sic qd est magis vel min⁹ tale: est simplis tale & uno mō diffinit simili p̄l: ph̄ns scđo topi. cū dicti simplis dico qd nullo ad dicto dico. alio mō dī simplis tale qd est p̄ oēz modū tale sūm quē modū dicim⁹: qd est simplis in omni generere: est cā oīum alioz: vt lignis qd est simplis calid⁹ est cā oīum calid⁹ & sic qd est magis minus tale nō est simplis tale: Nā magis calid⁹ & minus calidum nō oēz simplis calid⁹: sūl qd est maxie calidum. Lū ḡ q̄t: vtrū h̄z cās supiores v̄l iseriores iudicād̄ si aliquid simplis possibile v̄l ipossibile: si lognur de simplis, p̄t simplis dicti est absolute & sine additamento: tūc distinguēdū est de effectib⁹: qd huūsmōi esse crux vel sūt aptinati p̄duci sūl sūm cās supiores: et de talibus p̄p̄ nō est qd. attri possibilias & in possibilias in eis iudicāda est sūm supiores cās tu soluz sūm cās educi h̄ant. Si v̄o huūsmodi effectus h̄nt educi sūm v̄trūqz genūs cārū: debē dici possibiles & ipossibiles sūm iseriores cās q̄tū a proximis causis potissime p̄ditioes trahunt: & eas marie imittant sō vita & vissio in q̄ possunt cāe scđe iudicāda sunt h̄z eas: vt qd pōt v̄luer v̄l acgrere vitā h̄z cās iseriores d̄z dici possibile tale: qd nō sūl sūm supiores: im possibile dici pōt: vñ mortuū v̄luer. cecū videret & t̄lia absoltē & absqz additamento ipossibilia dici p̄nt: Si vero accipias simplis tale qd est p̄ oēm modūm tale. tūc de possibili & ipossibili nō est piter indicād̄ si possibilas attēdēda ē h̄z cās iseriores: ipossibilitas v̄o sūm supiores. Nā qd est possibile sūm iseriores etiā est possibile sūm supiores: & ita p̄ oēz modū est possibile ecōuerso ēt de ipossibilitate qd quod est ipossibile sūm supiores est ipossibile sūm iseriores & ita p̄ omnē modū est impossibile. Ad p̄mū dō qd aliquid debē dici simplis tale sūm id qd magis imitaz & qd effect⁹ magis imitaz cās p̄p̄as q̄ supremas lī sup̄mē sint potēiores: & magis virtuose possibilias & ipossibilitas ineffectu attēdēda est simplis sūm cās iseriores nō h̄z supiores: accipiēdo simplis mō quo dictū ē. Ad scđū dō qd rō pcedit ex flo intellectu auctoritatis. intētio est. n. p̄hi q̄ illa dicat ipotētia talia q̄ vñico p̄ncipio sūe vñco motore. i. vñca transmutatioē talia sūnt: vt terra nō ē potētia statua: qd sine multis transmutationibus formam statue adipisci non potest: & quia quod potest producere cā inferior ē magis in potētia pp̄nq̄ h̄z qd pōt cā supior indicāda est possibilitas h̄z inferiorē nō sūm supiore. vnde si bñ aduertimus rō petit qd ē in R̄no.

Ad tertium. dō q̄ lī cā supio: magis infūtū: infūtū h̄i mediate cā scđā: huūsmōi infūtū p̄ scđaz cāz specificari h̄nt. ppter qd effectus magis sequit̄ p̄ditiones cāe prime q̄ sup̄mē. Ad q̄tū dō q̄ v̄tā cātū fuit in sole p̄ncipali nō ē qd de effectib⁹: h̄nt p̄duci sūl q̄ causas supremas cuiusmōi ē iustificatio in p̄p̄ibilitate. qd ista duo simul stare nō p̄nt: qd de

Up̄ littera. super illo. (potuit de⁹ simul cātā facere). Motādū hocnō solū intelligēdū esse q̄tū ad ipsas sp̄s. sed ēt q̄tū ad ipsa indīdū. nā oīa indīdū que p̄ducedā erāt in toto tēpore: potuit deus simul p̄ducere. Itez sup̄ illo. (H̄z rō phibuit.) Motādū qd h̄o nō ūiatur dñe p̄tētie vñ talis phibitio nō ē ppter ūiatatē. h̄z ppter in p̄p̄ibilitate. qd ista duo simul stare nō p̄nt: qd de

us aliqd p̄ducat & tñr rōabilit̄ sit p̄ductū. Itē sup̄ illo. (Si peccare nō posse or̄.) Motādū q̄ sicut eē nō ens nō est cē h̄z nō ē sic posse peccare vel posse defūcere nō est posse. sed nō posse. Itē sup̄ illo. (Liec̄ fili⁹ nō posse a se.) Motādū q̄ agere respicit eē: & p̄ se agere p̄ le eē: & q̄ eē fili⁹ est illud idē eē qd p̄ h̄z: & eē purū & p̄ le nō in nā receptū: dī fili⁹ p̄ se agere sicut & p̄: nō tñ dī agere a se q̄ p̄ sit. & q̄ agat: a p̄re lī angelus at & bō & q̄libz creatura q̄ nō solū esse h̄nt ab alioz: h̄t eē in nā receptū nō solū nō agit a se sed etiam possunt dici agere non per se.

Vñda tñ tē.) Postq̄ magister determi-
nauit de vltate diuine potētie. Mic in
pte ista remoz errore illoz q̄ circa vlti-
tē eē errauerit ēt cā quā duplī: alig errauerit Dis. xluij.
diuine: coartādo ipaz q̄tū ad res factas dñtes deuz
nō posse facere nisi q̄ facit. Scđo q̄ negauerūt vlti-
tate ei⁹ q̄tū ad q̄litatē factoroz: dñtes deum nō posse
meliora facere q̄ faciat: scđa ibi. (Mūc istud restat)
In p̄ncipio. xluij. vi. circa p̄mū d.f. q̄ p̄mo dīc quos
dā errasse q̄ coartabāt diuīnā potētiā. dñte deū nō
posse facer nisi q̄ facit: roborates dictū suū rōib⁹ & au-
ctoritatib⁹. Scđo adduc rōes & auctoritatis eo xp̄
q̄ dicta sua roborabāt. scđa ibi. (Nō pōt deus.) cir-
ca qd duo fa q̄ p̄mo adducit rōes. Scđo auctoriz-
tes: secūda ibi. (His at illi.) circa p̄mū d.f. q̄ p̄mo
pōt duas rōes eoz simul scđo addit quasdam rōes
diuīsim & singulariter. secūda ibi. (Addunt quoqz
& alia) circa primum duo facit quia p̄mo ponit du-
as rationes eorum simul q̄z p̄ma tal est: de⁹ nō pōt
facere nisi iustū & bonū: tñ nō ē iustū & bonū eū facer
nisi q̄ facit: ḡ nō pōt facere nisi q̄ facit: s̄dca tal. de⁹ nō
pōt facere nisi qd sua iustitia erigit: q̄ faciat: nec po-
test nō facere nisi qd erigit q̄ nō faciat. h̄z sua iustitia
erigit facere q̄ facit: & nō facere q̄ nō facit: ḡ nō pōt
pla facere q̄ faciat pla dimittere q̄ dimittat. scđo
soluit & p̄mo ad p̄ma dīs q̄ deus nō pōt facere nisi
iustū: q̄ nō pōt aliquid facere quo facto iustū nō sit po-
test nō deus facere aliquid qd nō est iustū: q̄d nec est
nec fuit nec erit iustū dici nō pōt & tñ talia deus face-
re pōt. Si ḡ iustū supponit solū p̄ p̄sentib⁹ p̄terig &
futuris. pōt deus facere qd nō est iustū: sicut pōt face-
re id qd nō est facturus. Si vñ suppōat etiā p̄o hil
q̄ possunt ēt iusta: sic nūbile deus pōt facere qd nō sit
iustū. Nā q̄cqd pōt facere: iustū esse pōt: & q̄cqd fa-
cit iustū est: postea soluit ad secūda nā cū dī deus
nō pōt facere nisi qd sua iustitia sua erigit: tal p̄positio
est multiplex: q̄ si sit intellectus q̄ nō possit facere
nisi q̄ sua rōalis volūtas vult: sic est locutio falsa: si
vñ q̄ nō possit facere nisi qd si faceret sibi facef cō-
ueniret sic ē ya. Similēr distinguēda est illa nisi q̄
sua iustitia erigit secūda pars ibi. (His aut̄ respō-
demus.) Deinde cum dicit. (Addunt quoqz.) Ad
ducit q̄sda rōes p̄ se & singulariter & duo fa. q̄ p̄mo
facit qd dictū est. secūdo sp̄aliter adducit q̄sda rōem
sumptā ex p̄seclētia: secūda ibi. (Itē alio adūgūt)
Circa p̄mū irta facit: sūm q̄ tres ratiōes adducit.
P̄sumā tal. deus nō pōt facere nisi qd debet. h̄z nō
debet nisi quod nō facit. ḡ nō pōt facere nisi qd fac-
& soluit q̄ deus nō est debitor nob̄ nisi sūm volūtate
iḡit. p̄positio illa multiplex est. Nā si intelligat de⁹
nō pōt facere nisi que debet si sit sensus q̄ nō potest
nisi qd debet: h̄ est nisi qd sua volūtas vult p̄ quam
nob̄ bona promittit & promittendo ē debitor: sic
est falsa. si vero sit sensus q̄ non potest nisi quod de-
bet: idest nisi quod si faceret ei conueniret sic est ve-
ra. Secūda rō talla. quicqd deus fac v̄l dimittit
totū optia ratiōe sit: h̄z illa optia rō est eterna & imu-

tabilis: nō ergo alia pōt facere q̄ faciat: vel dimittere q̄ dimittrat: et soluit q̄ illa optima rō p̄ quā facit q̄ facit et dimittrit q̄ dimittrit: est sua voluntas q̄ est rō nal et egllima. Et ex hōib⁹ q̄ nō posset facere nisi q̄ facit: q̄ illa eadē rōalī voluntate qua facit b: et illa dimittrit: posset illa facere et dimittere ista. Tertia rō tal. rō c̄ eū facere q̄ facit et nō alia: sic ē rō eū dimittere re q̄ dimittrit et nō alia: ergo nō pōt facere nec dimittere nisi q̄ dimittrit et facit: aliter. n. irrationabili a geret et soluit q̄ voluntas sua ē id p̄ qd uliq̄ ē iustum et rōale: ergo sit sensus q̄ nō pot facere nisi qd rō est eū facere. i. nisi qd rōabilis sua voluntas vult sic est s̄la. si vero intelligatur qd nō possit facere nisi qd si faceret rōabile ēē sic ē v̄a. sc̄da ibi addicū quoq̄ Tertia. (ip̄i autē addūt.) Tūc segunt illa pars (Itē aliud adiungunt) Inqua sp̄aliter adducit rōez sumptā ex p̄ficiā: et patet p̄ ea que inde p̄ficia dicta sunt. Deinde cū dicit (bijs autē illi) adducit auctoritatis per quas dictū sūli roborant. et duo facit q̄ p̄mo facit qd dictū est sc̄do cū sit rei v̄itas q̄ de? possit facere q̄ nō facit adducit multas auctoritates. q̄ h̄ dñt. sc̄da ibi. (qd vt certius) circa p̄mū. o. f. b̄z q̄ duas auctoritates p̄dicti p̄se adducebant: p̄ma tal. q̄ August. in li. de simb. dicit dūm nō posse qd nō vult: qd exp̄oit magister sic intelligēdū ēē: qd nō pōt de? q̄ nō vult se posse. sc̄da auctoritas sumis ex lib⁹ cōfes. cui? robur in h̄ cōsistit: q̄ in deo voluntas nō ē maior potētia: nec potētia voluntate. ḡ non pōt q̄ nō vult: nec vult q̄ nō pōt et soluit: q̄ in deo nō ē potētia maior voluntate q̄r vna et eadē res sunt: attam p̄p altā et alia habitudinē iportata p̄ vtricq; dicit de us aliq̄ posse q̄ nō vult: sc̄da ibi. (Itē in li. vii. cōfes. sio.) Deinde cū dicit. Qd vt certius. Adducit multas aucto. q̄ dñt deū posse q̄ nō vult et q̄ nō facit. et d. fa. q̄r facit qd dictū ē. Sc̄do cōcludit q̄ h̄ possit deū facere q̄ nō facit et velle q̄ nō vult: voluntas tu eius imutabilis est: sc̄da ibi. (Pōt ḡ deus.) In q̄ ter minas s̄nia lectiōis et distin.

M̄ p̄senti dis. intentio magistri sp̄ialit̄ v̄sal circa errore eoz q̄ diuinā potētia coartabat: qd facieō errabant dupl. Primo q̄ dicebat deū agere ex necessitate: cū dicere deū nō posse facere q̄ nō facit. id de his duob⁹ queremus. Circa p̄mū q̄remus duo. Primo. v̄trū deus sit infinite potētia. Sc̄do. v̄trū huim̄lō oipotētia vel infinitas potētiae possit cōcari creature.

D̄ p̄mū sic p̄cedit. videat q̄ in deo nō sit v̄tus infinita: nā ea q̄ nob̄ de subīsa sepa tis declarant ex sensib⁹ sunt accepta. q̄r n̄ra cognitio incipit a sensu: h̄ nihil videm⁹ in entibus infinitū: cū igit̄ nō arguat infinitas potētia nisi infinitus effectus. nō dedem⁹ poneri diuinā potētia infinitā. Preterea. nullibet potentie actiue ridet potētia passiva: q̄r p̄mū frustra et actiua potētia nisi ei ridet passiva: h̄z actiua potētiae diuine infinitē nō ridet in nā passiva potētia p̄ proportionali illi. ḡ t̄c. Preterea. si et in deo infinita potētia: cū potētia possit reduci ad actū q̄r possibi le est quo poito. nihil seḡ ip̄ossible possent alquando entia et infinita: qd est inconuenies. Preterea. infinitū cōstituti cōgruit: vt h̄z p̄mū phisi. et h̄z rōem īmpfecti: vt h̄z in tertio. sed talia deo attribuere est inconuenies. ḡ t̄c. Incōtrariū est Alugu. de fide ad p̄ e trū q̄ att. firmissime tene et nullaten⁹ dubites trini tate deumūmensuz esse virtute: nō mole. Preterea. Diony. vi. i. de vi. no. dicit deū habet v̄tutē in finitā. q̄r pot infinita p̄ducere. Rno. dd. q̄ phus ista q̄stionē determinat et tractat. viii. phisi. osten

dit. n. ibi deū habere v̄tutē infinitaz: q̄r mouet ve mouere pōt in tēpore infinito. imaginat. n. q̄ posse revoluere infinites celuz circa terrā p̄ infinitū h̄s eē nō possit sine infinitate v̄tutē. nā si p̄ maius v̄tus mouere celū et p̄sies ipsuz circa terraz revoluere repr̄e maioritatem v̄tutē: ex quo ponit in deo potētia admodū dñi p̄ infinitū v̄tus: et ad infinites revoluēdū h̄z os: i eo ēē potētā infinitā. h̄ autē dimōstratio si solū sup̄cialis inspicat: solū videtur arguer deū h̄re infinitā potētā duratioē nō vigore. Nā si aliquā v̄tus i mo uedo nō tassare ēē q̄r moueret p̄ die posset mouere p̄ anū et p̄ infinitū v̄tus. pp̄ qd aliq̄ crediderit de in tēpore tēris. et sui Lōme. ee deū h̄re infinitā potētā duratiōē nō vigore: h̄z p̄dicta p̄hi via regit v̄terio rē intellectuē quā v̄ba lonēt. V̄la cū solūm p̄ infinitū tēpū ista inferiora moueat. si h̄ argueret infinita tēv̄tutē: in corpe ēē v̄tus infinita: qd est h̄ p̄bm. Si ḡ v̄a p̄dicta v̄tutē h̄re dñz: q̄r mouēs vel habēs potētā ad mouēdū in tēpore infinito h̄z v̄tutē infinitā. Inf̄elligēdū est q̄r moueat p̄ncipli nō ab alio motus nec ab alio inesse cōseruatus. et sic solū deū ponim⁹ infinita potētē: q̄r alia ab ipso: vel mouēt mota v̄l nō mouēt p̄ncipli: h̄z secundario et vel vt ab alio inesse cōseruata: et vt appareat quomō h̄ arguit infinitatē divine v̄tutē notādū q̄ infinitas v̄tutē tripli accepit. Primo. ex eo q̄ nō est v̄tus in mā recepta: nā ēē q̄ recipit in aliquo recipit fm̄ modū rei recipiēt: et iō oē tale ēē finitū et limitatū cū recipiat modū et mēsurā ab eo in quo recipit. Sc̄do v̄tus limitata dicitur ex eo q̄ est h̄cta ad gen⁹ vel ad speciē. nā oē qd ē h̄ctū ad gen⁹ vel speciē fm̄ illud genus diffiniri vel describi p̄dt: ita ēē finitū h̄z. q̄r semp̄ diffinitū clau dit inf̄ncipia diffinientia: pp̄ qd diffinitio a p̄bo. v̄. metaph. ap̄ellas termin⁹ eo qd diffinitū p̄ diffini tionē finiatur et termiatur. Isti at uno mōi finitatis quodāmō qualib⁹ formā māle cōcomittat: vt albedo dupl̄ finita est. Primo ex eo qd c̄r recepta in mā: pp̄ qd nō cōpetit libi ois rō albedis. Sc̄do. dato q̄ ēē forma abstracta adhuc. fintta ēēt: q̄r dētermi nata esset ad gen⁹ et speciē. Nā h̄z ēē infinita albedo si ēē abstracta: q̄r cōpetet ei ois rō albedis: nō tū ēē infinitū ens v̄l infinita simpli: q̄r non cōpetet ei ois rō eēndi: cū ēēt dēfiniata ad aliquid gēns entis. possum⁹ tñ si v̄l v̄l v̄l duob⁹ mōis finitaz tertiaz sup̄addēr. vt dicatur v̄tus finita nō lolū: q̄r c̄t in mā recepta: vel q̄r est h̄cta ad genus et speciē: h̄z et q̄r in nititur alij v̄tutē. Nā ois v̄tus regulata p̄ v̄tutē alia finitātē et mēsurā recipita v̄tute regulatē. Si ḡ esset alij v̄tus q̄ nō ēēt in mā recepta nō ēēt h̄cta ad gen⁹ et speciē nō in iteretur alteri v̄tuti: illa v̄tus simpli et absolute infinita esset: dictū est. n. deū h̄re infinitaz v̄tutē: q̄r potētā h̄z ad mouēdū in tēpore infinito: et q̄r moueat nō motus: nō ab alio inesse cōseruatus et p̄ncipaliter: inquitū mouet nō motus: v̄tus sua nō ē v̄tus in materia: quia mālia mouen̄ mota: inquantū mouet nō ab alio inesse cōseruatus: nō h̄z ēē p̄ partici pationē: sed est suū esse. Nā si participaret esse idic geret alio q̄r cōseruaret inesse: et q̄r deus est ipsuz esse: gequid est in eo est suū esse: sua v̄tus est ipsuz ēē ergo in eo reseruatur ois rō essendi: igitur h̄z v̄tus nec est h̄cta ad genus. nec ad speciē: q̄r non mouet p̄ncipli: v̄tus sua non inititur alteri v̄tuti est ḡ fm̄ plūciter et per om̄nez modū virtus dia et infinita p̄pter tria p̄dicta: h̄ autē tria Diony. ix. de vi. no. lo quens de diuinā magnitudine sive de eius virtute tangit dicens diuina magnitudinem esse infinitam: q̄r est absoluta fine quantitate et fine numeri absoluta est q̄r non est in materia recepta fine q̄tate est: q̄r non est ad genus vel speciem cōtracta

sine numero sine mensura existit; quod non institutus alterius virtutis a qua numerum et mensuram suscipiat. Ad primus dicitur quod non est entia esse infinita ad hanc argumentatur divina virtus infinita esse; sed quodlibet ens quodcumque sit in finiti et limitata de necessitate arguit in finitate illius virtutis. Non mota sunt ab immobilibus virtutia esse; participatione presupponunt quod sunt per essentiam; in intentione alijs virtutibus arguitur virtutes nulli virtuti in nitetez. tamen igitur corporalia moueat mota; indigent conservari in esse infinitum virtutem alij; de necessitate arguitur divina virtus non mota non ab alio in esse conservari; non alijs infinitez; per quod iesa diuina virtus in finitas coperatur ex quolibet ergo effectu illius in finitate arguere possumus. Ad secundum propositum in finitate ea in infinitate est probare voluit. quod per taliter infinitatem quodammodo magis sensibiliter probatur interius. Ad secundum dicitur quod illa propositio intelligenda est de potentia naturali quod agit ex suppositione materie suae potentiae passione; non nisi ei responderet passua potentia frustra esset. Sed in divina potentia locum non habet que agit nullo presupposito; vel dicere possumus quod diuina potentia cum non ordinatur ad aliud aliud; nec agit per aliud finem; frustra enim non potest; unde illa propositio locum habet in his que agunt propter fines alium; prima autem solutio magis est ad propositum. Ad tertium dicitur quod non pertinet ad aliquam virtutem producere effectum contra rationem eius. unde nulla virtus operatur motu in instanti cum de ratione motus sit quod mensura tempore et quod contra rationem est; etiam perducitur est infinitas. Ideo numeri actus infinita producta erunt. Ad quartum dicitur quod consuevit distinguiri duplum infinitum privatum et negatum; priuatum infinitas non competit diuina virtuti; non enim est infinita; quod sit apta nata infinitari; et huiusmodi infinitas habere rationem imperfecti et est illa que potest coagulare quantitatem; est enim diuina virtus infinita negare quod est finita.

Eccidum queritur. Utrum infinitas potentie vel omnipotencia possit concordari creature. Et videtur quod sic; quod enim Dionysius viii. de divinitate. Virtus diuina est infinita. quod potest infinita producere; sed posse perducere infinita; est creature concordabile; potuit. non deus ab eterno facere mundum ut ostendetur secundum huius quod si sic sciuisset; solum habuisset causalitatem super infinitos effectus; non ergo est contra rationem creature habere potentias infinitas. Preterea non est minus habere naturam infinitam quam virtutem; sed concordans est creature alicui habere infinitam naturam. quod enim auctor est in libro de causis: intellectus sunt compotentes ex finito et infinito; sive ex esse et natura; unde secundum ipsum habet nam infinitam; ergo et virtutem infinitam habere possunt. Preterea cuiuslibet potentie passione in natura dicitur respondere activa potentia; cum igitur potentia materie se extendet ad infinitum; non dare alicui virtutem agentem ex suppositione materie que possit omnes illos effectus de materia educere ad quos manet in potentia; huiusmodi autem non erit diuina virtus; tamen quia talis virtus non agit ex suppositione materie tamen quod deus mouet huiusmodi corporalia mediante causis secundis; erit ergo huiusmodi virtus quod creaturam; igitur aliqua creatura virtus erit infinita. Preterea sic omnipotencia respicit infinita opera sua et conscientia sed scientia omnis concordans est creature; ut aie Christus: ergo et omnipotencia creature concordari potest. In contrarium est quod omnis creatura est certe circumscrippta limitibus; unde secundum Damascenus lib. secundum capitulo iij. ipsi angeli circumscripribiles sunt; sed nihil tale potest habere infinitam potentiam et. Preterea potentia creatrix est omnipotencia; non igit talis potest concordari creature ut in hoc ostendatur. quod nec est omnipotencia et concordari potest. Rursum dicitur quod ut habitus est; virtus ex hoc dicitur infinita; quod non est in materia recepta; quod non est

contracta ad genus vel speciem; quod in agendo non initia; tamen alii virtutis; cum igitur hoc creature repugnet; nulli creature concordari potest. huius non est penitus in malo; sed est participatus et ab alio per quod ad genus vel species; tamen est contracta; agit mota; et ut instrumentum divinum; per quod quilibet virtus creata virtutis diuina infinita. Solus autem deus simpliciter est infinita virtus; quod solus ipse est simpliciter in malo; et nec ad genus nec ad species determinatur; quod cum sit actus purus et sit ipsum esse; non determinatur ad aliquid esse; sed in eo omni essendi ratio reseratur. Rursum ex hoc quod in agendo nulli virtutis infinitatur quod alii virtutis infinita et a virtute alia suscipit firmitez; hoc aliquam potentiam infinitam quod quam suscipit influentiem virtutis a quo roboratur. Si ergo creature concordari possit habere potentiam infinitam; concordari ei possit quod est actus purus et quod est deus; quod est in conuenientem; possumus tamen si volumus assignare. Tertio in genere dei omnipotencia manifestat que creature concordari non possunt; quod quod omnipotencia nec ei concordari potest. dicitur. Unde omnipotencia vel manifestat nobis omnipotencia ei quadrupliciter. Primo quod oia ordinatur. Secundo quod oia conservatur. Tertio. quod oia perducatur. Quarto quod oia ad se convertitur. hoc autem quod tangit Dionysius x. de divinitate. dicens deus esse omnipotens. quod oia continet et collat quantum ad primum; et addit quod est oia fundans constitutus et firmans quantum ad secundum et secundum quod est ipsa diuina virtus quemadmodum ex radice oia perducitur quartum; et sequitur quod ad se ipsum oia convertitur quantum ad quartum. in quartu deus oia ad se convertitur est summa bonus sive est finis omnis in quem oia ordinatur; put vero oia ordinatur et constringit est summa unus. quod omnis ordo ab infinitate incipit. et dicitur. xxi. propositio Proculi in quartu autem oia perducitur; agit nullo presupposito et non habet esse in natura receptu; put autem oia conservatur et est omnibus causis essendi; est ipsum esse in quo omnis essendi ratio resuatur cum igitur creature concordari non possit quod sit ipsa bonitas et summa bonorum ei concordari non potest; quod oia ad se convertatur. Secundo cum ei non possit tribus quod sit ipsa unitas in quod nullus est numerus; ei concordari non poterit quod oia ordinatur et suis locis disponat. Tertio. quod de creatura eo ipso quod creatura ei est in natura receptu; nulli creature concordari poterit quod agat nullo presupposito et quod oia perducatur. Quarto quod quilibet creatura hoc aliquam potentiam infinitam; et non est ipsum esse nulli tali concordari poterit quod oia conservetur et sit omnibus causis essendi. Similiter ergo longe nulli creature potest concordari omnipotencia et virtus infinita; alius tamen modus infinitatis concordari creature non est inconveniens. secundum quod modus intelligentia dicitur habere virtutem infinitam in inferius; in quantum corporalia; et inferiorum virtutem intelligere comprehendere non vallet. Ad primum dicitur quod si mundus fuerit ab eterno virtus solidus simpliciter non est infinita; quod semper fuisse determinata ad aliquos effectus concordanter tamen ei aliis modis infinita. Secundum sic enim virtute creatura infinita non est inconveniens. Ad secundum dicitur quod nulla creatura hoc nonnam infinita simpliciter; cum quilibet creatura non determinatur ad aliquod genus vel ad aliquod speciem; aliquis tamen modus infinitas potest concordare alicuius creatura secundum quem modum dicimus nonnam infinitam quod non est recepta in materia; et tamen est finitum deus quod est receptus in materia. Ad tertium dicitur quod si est aliquod virtus creatura qui possit educere de materia oia illa que est in potentia huiusmodi rationes sciales; sicut forte est virtus intelligentia mouentis orbeis; et mediate celesti corporis et agentibus particularibus; omnia talia educit; non tam

propter hoc virtus eius est infinita: tamen quod agit ex suppositione mae: tamen quod presupponit ex necessitate ordinis secundum causam: tamen quod est limitata virtus eius ad aliquos particulares effectus. Nam et materia oes effectus educi non potest. Et rursus presupposita particularibus agentibus et corpore suo celesti: non potest de materia educere oia illa ad quam ma est in potentia secundum rationes obedientiales: sed forte possit ea ad quam est in potentia secundum sciales. Ad quem dico quod nulli creature secundum quod creatura est coicata: est ois scies simpliciter. Nam aia Christi non equalis vobis simpli loquendo nec in numero scitorum: nec in similitudine locorum: sed in recipiendo: sed potentia vel hic de ea loquuntur et inagedo: et non ita repugnat creature infinitas passus ut sit actus.

Einde erit de necessitate divine actionis. Et circa hoc sunt duo. Primo. virtus agat ex necessitate nature. Secundo. virtus ex necessitate iusticie.

Primum sic procedit. videt quod deus agat ex necessitate nature. quod illa sic agitur quod quantum est de se determinata et immobilitate habet ad productionem effectus: sed deus magis immobilitate agit quam aliquid agere naturae: ergo potissimum deo competit agere ex necessitate naturae. Preterea. eodem modo quo per oiam se dicit et creatura in illa inservit. mons. xxix. Sic deus quod dicitur ibi suo vi: non igit eodem modo vobis dicitur secundum et quoniam fecit: sed illud vobis naturaliter adiuvante emanat: ergo et creature quod per dictum verbum procedit naturaliter ex necessitate nature producuntur.

Preterea. Dionys. iii. de di. no. assimilat solare lumine diuinam bonitatem: quod sicut sol oia illuminat quod iluminari possunt: et absque electione et ratione ordinis lumine suum fundit. sic et deus sua bonitate ordinis tradidit: talis actio est ex necessitate nature: ergo tecum. Incognitum est Damasc. li. pmo. c. viii. Qui dicit quod creationem est opus voluntatis: sed cum creare dicat diuinam actionem deus agit voluntate non necessitate nature.

Preterea. quod agit ex necessitate nature statim producit effectus: nisi ipsedictum: sed cum diuina virtus impediri non possit: et deus sit eternus: creature temporales non agit deus ex necessitate nature. Ratione dico quod naturaliter de prima causa cognoscere possumus: per effectus nobis inotescit: et quod virtus diuina est virtus infinita et sua potentia omnipotens dicitur: potissimum per ea secundum quod oportet sua declarat: modus actionis eius inotescit: babitu est. n. p. Dionys. x. de di. no. Quatuor enim secundum quod est diuina omnipotencia manifestatur. Primo quod oia ordinatur. Secundo quod oia conservatur. Tertio quod oia producitur. Quartio quod oia ad se convergit: sed quilibet illorum quatuor manifestare possumus modum actionis secundum diuinam: et ostendere quod deus non agit ex necessitate nature: sed ex libertatis arbitrio de agente. n. naturali duo dicuntur possumus. ut per ipsum: quod se intromisit de actione regni naturae. Primo. quod agit ex necessitate nature modus motus: per quod dicitur secundum physici. quod mouens phisice mouetur: et quoniam non amplius mota mouetur non amplius sunt phisice consideratiois. Secundo quod actiones naturales sunt determinate ad unum. unde. ix. metaphys. das dicitur in potentias naturales et rationales: quod potentiae rationales sunt ad opposita naturales sunt determinante ad unum. Si igit ostendere possumus quod oia ordinatur: oia conservatur: oia producitur: et oia ad se converget: non

agit motus: sua actio ad unum determinari non potest: sufficienter ostenditur erit deus non agere ex necessitate nature. Quod non modo motus ab alio ei finis constituitur ex hoc. nam sagitta destricata a sagittate: quod sibi ipsi ordinatur et terminatur per suum motum: nec ex necessitate nature potest esse ratione ordinis institutor cui omni tali agenti ab alio constitutus ordo: eo ipso igit per deum omnium ordinum constitutus: non modo motus: nec ex necessitate nature. Sed per intellectum et cognitionem: sive ex libertate arbitrio: sive. n. imagina- ri debemus: per dispenses et ordines in istis corporibus aliquo modo derivantur a dispositiis et ordinibus sive rationibus dispositiis aucti et ordinibus sive reducuntur non in agentem ex necessitate nature: sed ex intellectu et ratione. Unde Lumen. xiiij. metra. dicit quod que sunt in istis inseparabilibus habent mensuram propriam ex constitutis motibus stellarum et dispositiis eorum ad numerum: et ista mensura provenit ab arte diuina intellectuali: non ergo ordo et mensura in rebus provenit secundum Lumen. a necessitate naturali: sed ab arte ratione intellectuali: et idem ibi dicitur quod natura non agit nisi rememorata ex virtutib[us] agentibus nobilioribus quod dicitur intelligentie. semper ergo opus nature est opus intelligentie: quod ergo agit motus: reducitur in agentem per intellectum et immobilitatem deus igitur quod oia ordinatur et est id in quo oia reducitur: non agit ut ab alio motus: quod non agit ex necessitate nature. Rursus etiam quod agens naturale est determinatum ad unum quod oia ordinatur non agit ex necessitate nature. Nam oia ordinare non regit determinata actionem: cum ois causae in tali ordine continentur dicitur sicutetur in actionibus suis. Secundo hoc idem declarare possumus. quod oia conservatur. nam illud oia conservatur quod est omnibus causa essendi: illud est omnibus causa essendi quod est ipsum esse: quod non est ipsum esse non est omnibus causa essendi: sed aliud est ei causa ut sit. Si igit deus: quod non est ipsum esse: non agit motus: quod agit motus habet potestualitates amittit: cum motus sit actus entis in potentia: quod est ipsum esse: cum sit actus purus potestualitate amittit habere non potest. ex hoc etiam apparet quod determinata actionem habere non potest. Nam quod est ipsum esse: in eo reservatur omnis ratio essendi: cum ergo modus agendi sequatur modum essendi: quod habet determinatum modum essendi quod ergo habet esse in quo omne esse continetur: quia habet actiones in qua actiones singulariter continentur: ergo deus oia conservatur. iesit ipsum esse: non agit ab alio motus: nec habet determinata actionem propter quod sequitur ipsum non agere ex necessitate nature. Tertio: ista eadem veritas declaratur ex eo quod producit oia: nam oia producere est non habere actionem determinatam ad unum: quod cuius actionis ad unum determinatur non proprie producere omnia: sed quedam. Rursum quod omnia producunt non agit motus: quod agit motus: non est primum agens: et quod solum principium agens agit nullo presupposto non supponendo materias et subiectum cum producens omnia nihil presupponat: nec alicui alteri virtutis initatur: de necessitate tale agens est agens primum et non agens motum: igitur quod deus omnia producere non habet actionem limitataz: nec agit motus: propter quod non agit ex necessitate nature. Quarto hoc idem ostenditur: quod deus omnia ad se convergit: nam quod est tale est summum bonum nam id in quod omnia ordinantur est finis ultimus et quid optimum. In optimo autem reservatur omnis ratio bonitatis: et quod est tale non agit propter finem alibi: inquit deus: non agit per finem alium non agit motus: per vero in ipso reservat ois rationes.

tis non h; actionem limitataz: nec agit motus propter qd sequitur ipsum nō agere ex necessitate nāe: vt ēp habita manifestū. Ad p̄mū dō qz dūs agat imobilis: agit n̄ ex libertate arbitrii: agere aut ex ne cessitate nature est habere determinatā actionēz & nō agere libere. vnde si bene aduertim⁹ ratio p̄tit quodāmodo qd est sc̄trario. Nā qd agt simplis: imobis agit nō ab alio motū: sed cū agens ex necessitate nature agat motus: dūs q agit imobis nō agit ex necessitate nature. Ad secūdū dō qz verbuz naturalis emanet a dicēte. nō tñ oꝝ que emanant per verbū emanare naturalis. nā cū verbuz sit opatiua potētia p̄ris: sic res p̄ducit p̄ verbū vt sunt in opatiua potētia dei: sic cū nō sit ibi vt in p̄ducente ex necessitate: sed ex voluntate res nō procedat ad deo ex necessitate nāe: sed ex libertate voluntatis. Ad tertū dō qz natura diuina sit idē realiter q volūtas differunt tam ratiōe & cōperit cīsa ita habitudo & p̄p alia & alia habitudine importatā p voluntatez & naturā: dicimus q̄ creatio est opus voluntatis nō nature: t̄ dicimus deū nō p̄ducere res ex necessitate nature: sed ex libertate voluntatis. Ad quartū dō q̄ nō est in cīto Diony. assimilare actionem diuinā actioni solis quātū ad nec. iustitiae: sed q̄tum ad vltatē: nā nō agit deū ex necessitate nature vt s̄z sed cū vltate actionis solis vltas actiōis diuine quandā conuenientib; habet.

E cundo q̄tūr. vtrū deū agat ex necessitate iusticie: t̄ videt q̄ sic. qz fm Augu. in lib. de symbolo: habet in līa: b̄ solū nō p̄t deū q̄ nō vult: s̄z cū vult q̄ est in s̄z. ergo solū p̄t q̄ iustū est. agit iugis ex necessitate iusticie. Preterea. fm eundē Augu. vij. conse: t̄ habet in līa: deū nō cogit iniuitus ad aliqd vlt̄ non p̄t agere nisi vlt̄: q̄a vltas nō excedit potētiaz nec ecōuerso. cū iugis diuina potētia nō excedat aliqd attributū diuinū: q̄a oia que in dō sunt eq̄lia sunt q̄a sunt ipse deū. sicut deū nō p̄t facere aliqd nisi vlt̄ eo q̄ sua voluntas equatur sue potētiae. sic nō p̄t facere aliqd nisi iustū eo q̄ sua potētiae & sua iusticia equales sunt: agit er. o ex necessitate iusticie.

Preterea. q̄a agētia naturalia determinant ad vnu fm naturā suā dicunt agere ex necessitate nature cū iugis deū determinetur ad agendū solū q̄ iustū est: q̄a iniusta facere nō p̄t: dicest agere ex necessitate iusticie. Preterea. secūda ad Thymo. iij. scribitur: sc̄ipsum negare nō p̄t: s̄z sc̄ipsum negaret si nō fm iusticiā ageret cū ipse sit sua iusticia. iugis solū agit q̄ sua iusticia erigit. agit ergo ex necessitate iusticie. In cōtrariū est q̄ fm Augu. in p̄destinatione sanctoz: nō tñ iustus p̄t dici deū aut misericors s̄z iustus & misericors: s̄z iusticia potissimum appetet in damnatis: misericordia in salvatis: cū ergo deū aliquos damnet aliquos saluer: nō solū agit ex iusticia s̄z ex misericordia. Preterea. dicit q̄ ad p̄ces Grego. deū salvauit Traianū i seferno existentē: s̄z nō poterat cē ex iusticia: ḡnō q̄quid agit deū: agit fm iusticiā. Nō dō q̄ deū nihil aliud a se de necessitate vult. Nā cū oia alia a deo cōparēt ad iugis tanq̄ ea que sunt ad finē solū bonitatē suā de necessitate. ite vult quā asp̄it ut finē: oia vero alia p̄ velle & nō velle fm sue vltas arbitriū: t̄ q̄ vltas sua est imediatā cā rex & creatio & p̄ductio rex dicitur op̄ vltas: t̄ cū libet vellit alia & possit ea velle & nō velle simpli loq̄ndo nibil de necessitate agit nec aliqd de necessitate p̄ducit. Imo quolibz demōstrato p̄t illud agere & nō agere. vel p̄ducere & nō p̄ducere. & si res ipse vel nature sp̄det a vltate diuina tāq̄ sua cā & in tātū sunt in q̄tū a deo vo-

lite sunt. Sic & ea q̄ sunt in rebz ex divina vltate sp̄det. nō igū solū res: s̄z ordo iusticie & rationabilitas q̄ in rebz aspicim⁹ ex divina vltate sp̄det & sicut res ipse in tñ sunt. in q̄tū vltate sunt. sic q̄ quid est iustū rōale & ordina: in tñ tale est in q̄tū a deo vltu est eo. n. ipso q̄ a deo aliqd vltu ē in stū ordinatū & rōale ē. Vlā & s̄z p̄ma regla ē intellect⁹ vlt̄. tñ q̄ nāle ē diuine vltatē vt agat s̄t̄ s̄dem: vel fm ordinē sapie: q̄gqd est a deo vltu in q̄tū est vltu iustū & rōabile dici p̄t. Lū ergo q̄tū: vtrū deū possit facere nisi q̄ iustū est vlt̄ q̄ rōale & ordina: tales p̄positioes sic distinguēde sunt. sicut & ista distinguī posset. vtrū deū possit facere nisi q̄ vult duplice p̄ brei intelligētia: nā si hoc q̄ dico nisi p̄nit rē suā & exceptionē q̄i iporat circa rē vltatē sic falsuz est q̄ dicis: q̄ deū p̄t facere aliud ab eo q̄ facit. nā ei agat p̄ intellect⁹ & potētiae buiūmōi sine ad oporta p̄t facere & nō facere vt sibi placet. s̄z si h q̄d dico nisi ponit rē suā circa actu vltas absolute sumptū nō p̄t determinat ad aliqd rē vltatē: sic nō p̄t facere nisi q̄ vult: q̄ nō p̄t facere nisi vellit. Nā iugis possit facere hoc & contrariū huius: attān si hoc facie h vult: i si contrariū faceret cōtrariū vellit: t̄ iō aliqd inuenim⁹: vñ nō posse sacere nisi q̄ vult fm quē modū Aug. logit in lib. de symbolo: b̄ solū non p̄t deū q̄ nō vult: aliqd inuenim⁹: vñ posse qd n vult: iuxta illud Aug. in cheret. D̄potēt vltas multa p̄t facere & nec vult nec facit. vñ q̄ ex vi locutiois cī dicim⁹ deū nō p̄t facere nisi qd vlt̄ hoc q̄ dico nisi semp̄ ponit rē suā circa rē vltatē. magis absolute negat ēa q̄ nō cogit potas sua ad ali quos determinatos effectus: p̄t ergo facere qd nō vult. q̄ p̄t facere cōtrariū cī qd facit: attān non p̄t facere qd nō vult: q̄ nō p̄t facere aliqd q̄ si facerit nollet illud. Et q̄ ex h aliqd est iustū in q̄tū est ab eo vltu & sicut p̄t facere qd nō vult: sic p̄t facere qd n̄est iustū: attān nō p̄t aliqd facere q̄ si faceret nō est iustū si nō p̄t aliqd facer q̄ si faceret illud nollet. nō ergo simpli loq̄ndo deū agit ex necessitate iusticie. sicut nō necessitat ad vlt̄ cī determinatos effectus. attān si nomē necessitatis vellemus exten dere ad oē dībitū: i nomē iusticie ad oēz cōdecētiaz possemus dicere deū agere aliqd ex necessitate iusticie no simpli. s̄z ex suppōe. nā iugis p̄ modū dībiti nibil sit inclinatio diuine vltas simpli: est tñ ex suppōe nā si suppōnim⁹: s̄z velle aliqd cōseq̄ns est vt vellit oia ea sine qb̄ illa eē nō p̄t vt si vult p̄ducere hominem: oīz q̄ vellit ipius eē al & p̄stare ex aia & corpe & si vult vniuersuz cōstare ex partib⁹ ineq̄ib⁹: op̄z q̄ no eq̄liter oībus sua bonitatē cōicet: t̄ in tali cōdicione attēdis qdā iustitia in q̄tū dat oīb⁹ prout decet sua bonitatē: agit ergo deū aliqd ex necessitate iusticie accipiēdo necessitatē cōiter p̄ oī debito & iusticie pro oī cōdecētia nō tñ simpli vt os̄lēm est: s̄z ex suppōe: sed si necessitatē vellemus accipe stricte p̄ ut libertati repugnat deū nibil ex necessitate agit cū libere faciat q̄gqd facit. Rursus si p̄ iustitia eq̄us retributionē pro merit vellemus accipe: nō q̄quid agit. ex iusticie agit: q̄ aliqd tribuit sua deū grāz nullis p̄cedētib⁹ merit & buiūmōi tributio nō est in s̄a si iusticia respicit retributionē iuxta q̄tatez me ritoz estm̄ iusta: si iusticia diuina cōdecētia dicit q̄r nibil deū facit q̄ em facere nō deceat. Ad p̄mū dō q̄ cū dicit deū solū nō p̄t q̄d nō vult: si hoc qd̄ dico solū ponit rē suā circa actu vltas simpli sumptū: sic vñ est q̄ dicit: q̄ nō p̄t aliqd facere nisi vellit. Nā cū ex hoc faciat q̄ vult & ad suū vel le necessario seguit facer: sicut nō p̄t velle nisi vel lit. sic nō p̄t facere nisi vellit: sed ei hoc nō habet: q̄

determinetur sua voluntas ad determinatos effectus? et non potest facere nisi quod vult et facit. Sed si hoc quod solus ponit res suae circa res voluntatis est proprie falsa et non potest sibi intentio eius. Ad. ii. dicitur quod si sit in deo id est potentia, et voluntas tamen propter aliam et aliam habitudinem importat per voluntatem et potentiam deum de aliis posse quod non vult, et sicut potest facere deus que non vult sic potest facere alia instia quam faciat. Ad tertium dicendum quod si voluntas divina sit determinata ad iusticiam, si iusticia per precedentia summa est quod non potest velle nisi quod decet eum velle atrum huiusmodi ordo iusticie non determinatur ad hanc res vel ad illam, quod eadem ratione voluntate quam habet facit et illud diminuit potest habere dimittere et illud facere. Ad. iii. dicitur quod non potest facere nisi quod decet eum facere: attinens huiusmodi precedentiam non determinatur ad hunc opus vel ad illud. Vnde potest facere quod non facit absque eo quod neget seipsum et quod faciat pater suus potest determinare non et si alia sacerdotia velle et alia ipsa facere deceret, non agit ex necessitate iusticie quod per huiusmodi iusticiam et precedentiam determinatur ad hunc opus vel ad illud.

Argumentum autem in primis arguit non oportet opera divina iusta esse, prout in illo dicitur equaliter retributio iuxta quantitates meritorum non tamen arguit aliam divina opera non esse iusta prius iustitia precedentiam importat. Nam ergo deus facit decet eam facere.

(Anc. illud restat.) Postquam ostenditur quod non potest divina potentia non limitari quantum ad ea quod facit quod potest alia sacerdotes oportet ea non limitata esse quantum ad qualitates eorum quod potest meliora producere et duo saepe quod primo facit quod determinatur est secundum. mouet quidam quoniam anneras. sed ibi. (Post habet considerandum.) Circa primi tria facit. quod primo ponit quidam rationes per quae ostendit deum non posse facere meliora. quod sicut prodixit filius Christus meliora potuit et cetero sibi. quod si potuisset producere meliora et non potuisset inuidus suiset si voluisse et non potuisset inuidus suiset. pp. quod ne dicimus deum impotenter et iudicium est enim genuisse filium Christus meliora potuit. pari gressu dicere debemus quod prodixit res quam meliores potuit. non quod potest meliora producere. Secundum soluit non esse filie de filio quod procedit nam et de rebus quod procedunt voluntate. quoniam tamen ista similitudo soluit rationem factam in quoniam patet. Tercio adducit rationes ad ostendendum deum posse meliora facere quam faciat. quod si huiusmodi facta a deo meliorari non possunt. vel habet quod nulla perfectio boni eis deest et tunc egressus creator quod est in omnibus: vel quod non possunt maiores bonitatem recipere. et tunc cum deus possit ea facere capacias maiores boni potuit meliora producere. sed ibi. (Sed non videtur.) Tertium ibi. (Uero habet ab eis.) Deinde cum dicitur. (Post habet considerandum.) Mouet quidam quoniam anneras. t. d. fa. sum duas quoniam quod mouet. Se cuida. ibi. (Preterea qui solet.) Circa primi. o. fa. Quod primo querit. utrum alio meliori modo potuerit deus facere res quam sacerdotem. Secundum soluit dicens. quod si huiusmodi alienas referant ad sapientiam editoris non. quod non alia sapientia potuit res producere quam produxerit. Si vero referatur ad qualitatem creature potuit alio modo res facere. Secundum ibi. (Si modus operatus.) Deinde cum dicitur. (Preterea quod querit.) Mouet alia quoniam et duo saepe. Quod primo facit quod dicitur est. Secundum per modum recapitulatio visum percludit. ibi. (Fateamur quod deus.) Circa primi. o. f. Quod primo querit utrum deus possit ergo potuit. et arguit quod non. quod potuit in carnari et non potest. Secundum soluit. quod deus potest ergo potuit. quod nulla potentia ab eo diminuta est. quod si non possit modo carnari. habet tamen non est proprietas diminutorum potentie. Sed quod res ipsa transiit in posterum. nam sicut deus scit ergo sciret et vult ergo potuit. sic potest ergo potuit. ipse ergo res variatur non divina potentia nec scientia nec voluntas;

Sed ibi. (Ad quod dicimur.) Deinde cum dicitur. (Fateamur quod deus.) Per modum recapitulatio visum percludit. Quod primo. percludit deum posse quod ergo potuit. quod ab eo nulla potentia est diminuta tamen semper potest facere oportet quod potuit per variationem regum. Secundo. dicitur. Sicut deus est de divina voluntate et scire ei. Secunda ibi. (Sicut ergo.) In quo terminat sua lectio et diss.

Aligater in primis distinctio circa potentiam divini in natura principali uno quod est. Primo ut deus potuerit facere meliora quam fecerit. Secundo. ut deus potuerit quod ergo potuit. Id est de his duobus quod est. Circa primi quod est. Primo ut deus unus unquam potuerit facere. Secundo. ut totum universum potuerit facere melius. Tertio. sparsiter de quibusdam creaturis. ut deus potuerit eas facere meliores.

Dicitur sic procedit ut. quod deus non potuerit. Quidam. p. m.

a. ut facere aliquam res melioram. Non bonitas rei ex eis sumitur iuxta illud Uero inde doctrina christiana. in qua sumus boni sumus. sed eae rei est simplex et in divisible non suscipiens magis et minus. quod res meliorari non potest. Preterea. si dicatur quod duplex est ea rei accidentale et subale. qualiter ad subalem res non suscipiunt magis et minus. nec meliorari potest. sed qualiter ad accidentale. et unitas entis non est unitas per dicatorem. sed attributum. oportet quod per predicamenta sunt entia secundum platonem. iiiij. metaphysica. sicut oportet sana sunt sana. Sed non autem non potatur de oibus sanitas eo quod sanitas repitatur in oibus. sed reputatur solus in uno ut in animali. et per hoc paratatem ad illud oportet sana. Ita per cibos et vivas non dicitur sana aliquam sanitatem quod sit in eis sed per eas quod est in animali. Sic ergo accidentia non dicitur entia per unitatem vel per esse quod sit in eis. sed per eae in subiecto unitum quod est in re. et subale. et ratione illius. oportet accidentia dicitur entia in qua sunt unita et qualiter analogia ad illud: per quod scribitur. viij. metaphysica. quod accidentia non sunt entia nisi quod sunt entis. Si ergo secundum est in divisible non potest esse melioratio: quod tale simplex et in divisible est ex quo non est dare in reali eae simpliciter potest est res meliorari non posse. Preterea. si deus potuerit genuire meliora filii et non genuisset secundum Uero inuidus suiset. et pari ratione. si potuerit res facere meliores: et non fecerit inuidus suiset. Sed ab optimo relegata est oportet inuidus puerit. ergo fecerit res quam meliores potuerit. Preterea legitur genitivus. i. videtur deus cum acta que fecerat et erat validus. Si igitur cum acta sunt valde bona et quod valde bona non est meliorari non possit nihil a deo potuerit melius fieri. In contrario est. quod cuiuslibet finito potest fieri additio. si ergo rebus creatis coparet habere bonitatem finitam bonitatem eorum potest fieri additio et ita possunt fieri meliores. Preterea quicquid natura potest. deus potest. Sed oportet nature res efficiuntur meliores. procedit. non nulliter res ex imperfecto ad perfectum in quo processu quidam melioratio attenditur ergo multo magis divino opere meliores fieri potest. Ratione. dicendum quod in productione cuiuslibet rei tria est considerare producere modum producendi et productum. Si ergo res meliorari non potest potest tripliciter accidere. primo quod ratione sumatur ex parte productionis. Secundum. ex modo producendi. Tertio. ex modo producti. ex parte productionis dicitur. Primo. si huiusmodi producens ageret ex necessitate nature. non taliter tamen producetur quod producere possunt. nam cum actione nature sit determinata ad unum et agens ex necessitate nature non sit dominus sui actus. sic agentia tamen agunt. qualiter possunt agere. unde ignis inducit calorem. quanto maior et melior potest. Secundum. habet etiam potest. si tota bonitas producens relinquit in productu. Non per se loquendo non potest esse maior bonitas in effectu quam in sua causa. Si igitur tota bonitas producens in productu

reuceat. sequitur q̄ producens non possit producere melius eo qd̄ producere s̄m quem modū possemus dicere nō fuisse possibile patrem genitissimē meliorē si h̄um eo q̄ tota bonitas dei patris in eo reuceat. ex parte etiā modi producendi. et hoc dupl̄ p̄t p̄tin gere. nā qdā agū ex suppositō m̄ sicut ea q̄ suos effectus p̄ducunt p̄ motū trāmutatōem. Vñ talia nō agū nisi ex suppōne m̄. et non inducūt formā nisi in materia disposita. igitur ex mō agēdi aliquorū agētiū nō p̄t producere melior effectus. Primo si simpl̄ mā nō sit in potētiā ad maiore p̄fectiōē s̄m quē modū Lōmē. dicit de philosopho q̄ nā in eo ōndit ultimū uñ possē ut h̄onderet ultimā p̄fectiōē possibilē in materiis. Scđo. si dispō m̄. et eius capitas repugnat vltoriū p̄fectiōē. Iz forte mā simpl̄ sumpta ad vltoriū p̄fectiōē nō habeat repugnatiā. Tertio ex parti producti et dupl̄ esse p̄t. Primo si repugnat effectui simpl̄. Scđo. si repugnat huic effectui. nā nulla virtus agentis est q̄ pdicat h̄uc effectū p̄ tra rōnē eius vel q̄ pdicat h̄uc effectū p̄ tra rōnē huīus. dicere ergo deū nō potuisse p̄ducere res meliores pp̄ aliquā dictaz rōnum hoc p̄tingit. sed huīusmodi rōsum non poterit ex parte agentis eo q̄ agat ex necessitate. nature. onus ē. n. supra deū agere ex libertate voluntat̄ nec i b̄ p̄tinget q̄ tota bonitas pdūctis reuceat in pdūcto. nā cū creature sint in p̄potiōate creatori nō sunt capaces tāte bonitatis quāta exsistit in ipso. Rursum h̄ non p̄t p̄tingere ex mō pdūcēdi. nā deū cū sit p̄mū agēs nō agit ex suppōne m̄. sicut nō suppōnit māz. Sic nō suppōnit māz dispositā et vt p̄t totū pdūcere. sic potest capacitatē ampliare. ideo nō possim⁹ dicere deū nō potuisse facere meliora q̄ repugnet ipsiē re cipietibus vel capacitatē eoz. Si ergo erit aliquid cā. vel hoc erit q̄ repugnat effectui vel q̄ repugnat huic effectui. pdūctōē melior repugnare simpl̄ esse. cui nō est possibile. Nā illa simpl̄ sunt impossibilia et repugnat simpl̄ effectui q̄ effugiat rōnē entis et p̄tradictōē implicat. ēē autē melius nō effugit rōeū entis immo si rō bonitatis ex ēē sumitur qd̄ magis h̄z de bonitate magis h̄z de ēē. Simpl̄ ergo loquēdo deū potuit meliora pdūcere cū hoc nō repugnet nec pdūcēti. nec mō pdūcēdi. nec pdūcto simpl̄. H̄z si queratur. virtū deū hunc effectum vel b̄ productū potuerit facere melius: et vtrū talis factio repugnet huic producto nō est respōdendū simpliciter. sed distinguēdū est de melioratiōē quantū ad bonitatem essentialē que respicit naturā rei deū hunc effectū nō potuit facere meliores: q̄ si mutaret eius natura nō remaneret vltoriū h̄ effectus. Maz grādus bonitatis essentialis assimilantur vnitatibus in numeris: q̄ sicut qualibz vnitate addita variatur species numeroz. Sic quolibet tali gradu addito vel remoto mutant species entiū: si vero loquāmur de melioratione accidentali potuit deū h̄c effectū meliores facere: simpliciter ergo deū potuit facere meliora hec tamē vel illa fieri meliora potuerunt quātū ad bonitatem accidentalem nō substantiam. Ad primū dō q̄ duplex est esse substancialē et accidentalē: simpliciter loquēdo potuit meliora producere quantū ad vtrūq̄ esse: hos tñ effectus non potuit producere meliores quantū ad esse essentiale: q̄ si tale esse mutaretur nō remaneret vltoriū h̄ effectus: potuit tamē eos meliores facere quantū ad accidentale. Ad scđum dō q̄ cū dicit accidentalia nō sunt entia: nisi q̄ sunt entis et q̄ solum sunt entia p̄ cōparationē ad entitatē que est in substancialē nō est intelligēdū q̄ nulla entitas sit in accidentib⁹: sed q̄ huīusmodi entitas est s̄m qd̄: et q̄ ab eo q̄ est s̄m qd̄

nō est denominatio nō prope ppter tales entitates dicuntur entia: sed ppter entitatē simpliciter que ē in substancialē: est ergo in re duplex esse: vñ duplex entitas substancialis et accidentalis et nō vna tñ: vt ratio arguebat. Ad tertium dō q̄ si pater nō genuisset filiū optimū innidus fuisset: nā cū filius pcedat ab eo naturaliter. oporet eū talem esse s̄m q̄ natura diuina regit. ppter q̄ tota bonitas paterna debet filio cū ei debeat natura diuina et tota talem bonitatem poterat capere cū sit deus: sed subtrahere alicui q̄ ei debetur et p̄t capere ex innidu pcedit: ideo si p̄t potuisset et noluisse gignere filiū optimū innidus fuisset. creatio tamē est opus voluntatis: vnde rata bonitas debetur creature quātam deus eis vult cōmunicare ppter q̄ tales deū cōrūas fecit q̄les voluit: et si nō coicauit eis omnes bonitatem nō sicut innidus cum eis talis bonitas nō debeat. Ad quartum dō q̄ omnia simul sumpta sunt valde bona ratione ordinis modo quo patebit vñmū qd̄q̄ tñ in se vt est qd̄ creatum bonū est et meliorari p̄t ratione vñ melius p̄t inueniri.

Dō. scđa.

Ecclido queritur: vtrū deū totū vñuersuz potuerit facere melius: et videtur q̄ non: q̄ optimū est optimā adducere: cū igitur deū sit quid optimū oī vñuersuz ab eo factū optimū eristere: nō igitur potuit ipsum sacere melius. Preterea. vñuersum dicit aggreditionē oīum bonoꝝ: sed aggregationi omniū bonoꝝ non p̄t fieri additio: ergo deū vñuersum nō potuit melius facere. Preterea. deū cōcūda producit ex tota sua potētiā pdūcēt: nam semper dūs se toto operatur: sed qd̄ producitur s̄m totam potētiā alicuius ab eo non p̄t fieri melius: ergo vñuersum q̄ deū s̄m suam totā produxit potentiam melius fieri non potuit. Preterea. vt habitu est supra licet vñuquodz in se bonū sit omnia tñ siml̄ sumpta sunt valde bona: cum ergo vñuersum dicat omnia siml̄ sumpta vñuersum est valde bonum: nō ergo potuit fieri melius. Preterea. ex hoc aliquid est malum in quātam est priuatum ordine q̄ h̄z Boetii quarto de cōsola. Ordō diuine p̄uidetē cūcta cōplicitur: si igit̄ nihil est ibi inordinatus nihil est in vñuerso babēs rationem mali: est igit̄ summum bonū cum sit malo in pm̄itū. In contrariū est: q̄ vna pars vñuersi est melior: q̄ alia: cū igit̄ deū potuerit facere vñuersuz solum ex partibus nobislibus potuit facere vñuersum melius q̄ fecerit.

Preterea. cū multa mala in vñuerso videam⁹ et deū omnia talia cohercere possit: q̄ voluntati cū null̄ resistere p̄t potuit facere vñuersum melius q̄ fecerit: q̄ si fecisset ipsum absq̄ omni mala cum malū diminuat per ratione boni fecisset ipsum melius q̄ fecerit. Kno dō q̄ bonitas vñuersi potissime ex ordine videtur consurgere: vnde et philos. phus. xij. melibaf. Post bonum dūcis collocat bonum ordinis: bonum autem ordinis duplicitē accipi potest. Primo. ratione ipsius ordinis in se. Secundo ratione partium ordinatarum: cum ergo queritur. vtrū deū potuerit facere melius vñuersuz q̄ fecerit huīusmodi melioratio aut accipitur h̄z ipsum ordinem in se: aut per respectum ad ordinata: meliorari autē vñuersum: q̄ ipsa ordinata meliorari possunt per omnem modum est verū. Maz sine extensione sine intensione intelligatur huīusmodo melioratio non est impossibile qd̄ dicitur: potuit enim deū extensione melius facere vñuersum quātū ad partē eius que ordini subditur: sine quantum ad ipsa ordinata: quia potuit multa genera creaturaū facere in vñuerso que non fecit: et multe

gradus entis in uniuerso esse potuerunt que non si
suum etiam intensius uniuersum meliorare potu-
it faciendo qualibet parte uniuersi meliorez qd du-
pliciter posset. Primo quatu ad melioratorem accide-
talem. et talis melioratio non egreret substancialiter
alias partes uniuersi. Secundo quantum ad bonitatem
substantialiter ut si p quolibet gradu entis qd in uniuer-
so existit secisset alium gradum altiorum. ita qd quelibet
pars talis uniuersi est alia substantialiter a partibus
uniuersi. huiusmodi igitur melioratio uniuersi qd
cum ad ea q ordinem subducatur p oem modum est possibi-
lis. Et si queritur utrum quatu ad ipsum ordinem meliora-
ri possit est de ordine distinguendum. qd qdam est ordo
partium in toto. Quidam partium ad finem. huc duplum
ordinem tamen pbs. xij. metra. cu ponit ordinem in uni-
verso. ex eo qd una pars ordinatur ad aliam partem qd or-
do est partium in toto ex eo qd toti uniuersus ordinatur
in deum qd ordo sumit p comparationem ad finem. Si glo-
matur de ordine partium in toto. utrum sim ipm uniuer-
sum meliorari possit. dicitur qd q melioratio sim talis ordi-
nem potest intelligi extensiu et intensiu. si intelligat ex-
tensiu manentibus eisdem partibus uniuersi meliorari
non potest. Nam tamen extensiu meliorari possit sim talis ordi-
nem qd huiusmodi ordo extenderetur se ad aliq parts
uniuersi qd careret ordine qd eam non potest. qd in uniuerso
sim Aug. lxxix. qdone de puidetia summo deo cu
tra bñ amministrante qd fecit nihil inordinatum. unde
cois sua qd sicut quatu ad ipsas partes ordinatas
uniuersum p oem modum meliorari potest. sic eccliesia
quatu ad ipsum ordinem extensiu nullo modo meliorari va-
let. Et utrum intensiu sim talis ordinem meliorari possit
pedicatur alioq sim p. sic. dicitur. n. qd si qlibet pars uniu-
ersi meliorata est ordo intensiu in uniuerso sim p.
est melior. sed non est bene dictum. qd sic considerare ordi-
nem magis est considerare ipsum quatu ad partes ordinata-
ras ad qd se extendet qd in se. opz aut nos dicere p. qd
ordinem in aliquo modo uniuersum sit valde bonum.
Sic. n. cuncta qd fecit deus sunt valde bona pp bonum or-
dinis. ideo notandum qd in ordine duo est considerare p.
mo. pportioem. scilicet bonum qd ex pportione resultat. nam
si corde lire ordinate eent i huiusmodi ordine duo co-
sideranda eent. Primo pportio cordaz ad inuicem ve-
qd una excedit aliam sim modum debitum. Secundo bonum qd
ex huiusmodi pportione resultat ut melodia vel sim
phonia delectat auditum. Si igitur qlibet corda sim
modum suum fieret melior ibi ordo melioratus est non qd
cum ad pportioem qd si pportionalis p. se excedebat
corda et in meliorate sunt si ibi debitus ordo dicitur exi-
stere sim pportioem debita se excedet. tamen est ibi me-
lioratio quatu ad bonum qd ex pportione resultat. qd me-
lioratis cordis resultaret ibi maior symphonia et ma-
gis mulceret auditum sic et in uniuerso se habet. Nam par-
tes uniuersi sic pportionaliter se ercedunt et sim tam
analogia ordinate sunt qd sive partes uniuersi me-
liorarunt si debito ordine se haberent. pportio uniuer-
si sic meliorati non est maior. pportio qd nunc in uni-
uerso existit. bonum tamen qd ex tali pportione resultat esset
melius. nam sicut ex pportione cordaz resultat sym-
phonia. sic ex pportione partium uniuersi resultat ma-
nifestatio divine maiestatis et sicut melioratis cor-
dis. Iz non augeatur pportio melioratus tamen simpho-
nia. Sic melioratis partibus uniuersi non variaretur
pportio. magis tamen manifestaretur diuina bonitas.
ergo intensiu quatu ad ordinem non potest meliorari uni-
uersus considerando pportioem qd in ordine p. sit. potest
tamen meliorari quantum ad bonum qd ex pportione resultat
utrum qd ordo magis eentaliter se teneret ex parte pportio-
nis qd ex parte boni qd ex pportione resultat cu ipsa p.
portio sit qd ordo et in bonum qd ex pportione esse bonum

gis negare debemus sim ordinem intensius uniuer-
sum meliorari posse qd affirmare. Si vero loquamur
de ordine sim qd partes uniuersi ordinatur in finem
utrum sim talis ordinem uniuersum meliorari possit.
ut utrum possit ordinari ad meliorum finem distingue-
dum est de fine. qd huiusmodi finis vel est finis ultimus vel primus. quatu ad finem ultimam res meliora-
ti non sunt. Non enim possunt habere meliore finem cu
ipse deus sim bunc modum sit finis omnium. Si vero lo-
gimur de fine primo. quia huiusmodi finis habet gratia
dum sim qd partes uniuersi gradatum se habet. sim bunc
modum uniuersum meliorari potest. qd si oes partes
uniuersi meliorari possint accipiendio sic finem ordinaren-
tur ad meliorem finem. Ad primum. dicitur qd qlibet
res in se considerata non est optima nisi loquendo de
bonitate essentiali sed quia manente re eadem sed substi-
tutio meliorari non potest. totum tamen uniuersum aliquo
modo optimum est rione ordinis modo quo dictum est non
est simplus est quid optimum. Unde aliquo modo melio-
rari potest ut p. p. habita. Ad ii. dicitur qd uniuersum
aggregat omne bonum qd actu existit non tamen aggre-
gat oes deus potest facere. Unde arguitur qd post deum
nihil est melius uniuerso non tam habet qd uniuer-
sum meliorari non possit. Ad iii. dicitur qd Iz deus p.
ducatur qlibet effectum sim suam totam potentiam effici?
tamen p. sequitur bonitatem sim voluntatem diuinam. ideo po-
test deus meliora facere qd faciat. Ad iv. dicitur qd
oia sunt valde bona ratione ordinis atque ille partes
uniuersi meliorari possunt et si melioraruntur uniuer-
sum est melius. Ad v. dicitur qd in uniuerso est ali-
qd malum. atque huiusmodi malum non p oem modum esti-
git ordinem diuinam p. qd bene dictum est qd in
uniuerso nihil est inordinatum. Et propter hoc non habe-
tur qd uniuersus meliorari non possit. qd Iz ordo uni-
uersi se extendat ad oia et quodlibet ordinatus sit possit
tamen partes uniuersi meliorari et sic uniuersum est me-
lius. Ad argumentum in contrarium dicitur qd si oes partes
uniuersi eent equeles quatuq eent nobiles. et si in
uniuerso nihil malum est. uniuersum non est inde no-
bilius. qd mala et inegalitas partium faciat ad deco-
rem uniuersi.

Ad. iii.

Ergo queritur de quibusdam creaturis
excellentibus utrum potuerit eas deus face-
re meliores. Et videtur qd humana natura
in Christo nihil possit esse melius. qd ta-
ta fuit illa virtus ut deus faceret hominem et homi-
num deum. Sed cu deus sit quo maius excogitari
non potest. Et Ansel. in p. solion. humanitate Christi
que deo est unita nihil potest esse melius. Prete-
rea. videtur qd gratia Christi nihil sit melius. quia
bono infinito nihil est melius. sed gratia Christi est
bonum infinitum cum ei fuerit datus spiritus non
ad mensuram. ergo aliquam creatura est qua nihil meli-
us esse potest. Preterea. videtur qd beata virgu-
ne nihil melius esse possit. quia sim Ansel. et viij. de
conceptu virginis. decebat ut illius hominis con-
ceptio de matre p. issima fieret nempe decens erat
ut ea puritate qua maior sub deo nequit intelligi vir-
go illa niteret. Preterea. videtur qd beatitudine
nihil possit esse melius. quia sim Boetium beatitu-
do est status diuum beatorum aggregatione perfectus.
Et nihil potest esse melius omni bono. ergo tecum. In
contrarium est qd cuqlibet creatura sit certis limi-
tibus circumscripta quodlibet bonum creatum est fini-
tum bonum. sed cuiuslibet finito bono potest fieri
additio ergo tecum. Responsio dicendum qd omnia
entia quodammodo clauduntur inter duos terminos
nos quorum unus est supremus utram quem non
licet ascendere alius est iustus infra quem non pos-

test esse progressus. Iti duo termini non sunt eiusdem generis. Nam terminus supremus est actus purus et est quid in creaturis videlicet deus ipse. Terminus infimus est potentia pura et est quid creaturis genitrix prima. igitur in descendendo inuenimus statum in rebus creatis. Nam materia prima ordine nature nihil vilius esse potest. est. n. proprie nihil sicut Aug. et fin Commen. In. i. phisicoꝝ et medius inter ens et nihil adeo autem insimile rationem entitatis participat quod si minime participaret non posueret gradum entis. sed esset pure nihil. In ascensu autem non inuenimus terminum in genere creaturꝝ nam nihil creatum potest esse actus purus. nam si esset actus purus et ipsum esse et non participaret esse. et si non participaret esse non habaret esse ab alio. propter quod non est genere creatum. Est ergo aliqua creatura in se considerata ordine nature. ita insimilis qua non potest esse inferior cum in descendendo sit dare statum in creaturis nulla tamen ita est suprema qua non possit esse superior quod in ascensu non est status in rebus creatis. sed in creatore. est. n. hic ordo quod materia prima est potentia pura. de verò est actus purus. oia autem inter media sunt actus ammittitus potentie. et potentia ammittita actu. Similiter ergo loquendo status de est ita bonus quo melius ex cogitari non potest. oia autem creatura ut creatura est similiter loquendo ab omnino per seipso deficit et ea aliqd esse melius potest. Aduertendum in posterum argumenta quod sicut continetur dicitur. licet quilibet creatura similiter sit bonum finitum. huius tamen quod rationem infiniti simus quod huiusmodi ordinem ad infinitum bonum. Huiusmodi autem ordo non est univorus. quod aliquando sumitur solum secundum respectum et sic beata virgo huiusmodi rationem infinitatis in quantum fuit mater dei et universus est quoddam infinitum in quantum ordinatur ad infinitum bonum et gratia habet quoddam rationem infinitatis in quantum pertinet nos bono infinito. et multa talia exempla adducere possumus ad ostendendum quod non est pars rationem creature aliquo modo habere quandam rationem infinitatis. Aliquando autem sumitur per comparationem ad esse secundum quem modum humana non est unita infinito bono. quod fuit assumptiona ad esse personale verbi. et ut non faceret per se personalis. sed substitutificaretur in hypostasi verbi. Quoniam autem huiusmodi infinitas sumitur per respectum tunc absolute de talibus non possumus perferre suam. unde non est similiter de beata virginis nihil possit esse melius vel de universo et gracia nihil melius esse possit. huiusmodi ratione et talia infinita sunt bona de ipsis pronuntiari possunt. huiusmodi rationem infinitatis beata virgo ut est mater dei universum ut ordinatur ad deum gratiam ut pertinet nos ipsi. et quod sicut sunt infinitabona. sic eis melius nihil esse potest. ideo dicere possumus quod beata virgo non potuit esse melioris mater deum universum non poterit ordinari ad melius. Quod gratia non potest pertinere meliori. sed ipsa bona est infinitus bonum secundum quoddam comparationem similiter. In quantum est id est personale et ceterum personalis filii dei et illius bonis. non quoddam modo similiter procedere possumus. propter hoc nihil posse esse melius. humanitate tamen Christi aliquo modo ut in quantum est secundum creaturam aliqd melius esse potest.

Ad. i. dicitur quod licet humana natura in Christo substantia
ficitur in persona verbi, tamen huiusmodi natura a divina
natura est distans in infinitum. propter quod ea in quantum
quedam creatura est aliquid inclinatum ad potest.
Ad. ii. dicendum quod gratia Christi non fuit infinita si
pliciter quod determinata erat ad aliquod genus entis.
Aliquod tamen modo infinita erat. quod quodammodo dici potest
infinita gratia per aliqualiter in ea reseruabatur
omnis ratio gratiae. unde datus fuit et spiritus

nō ad mensurā in aliōrum hominū non qz grā-
tia illa simpliciter non esset quid finitum. Sz qz habe-
bat quēdam modum infinitatis. Ad.iii. dicendū
qz beata virgo fuit purissima non qz esset actus pu-
ris. vel qz esset ipsum esse propter qd ei cōpetet et
omnis ratio essendi & omnis ratio bonitatis. Sz erat
purissima. qz erat munda ab omni contagione pec-
cati. Ad.iii. dicendum qz habitudo est quodam-
modo infinitum bonum. quia coniungit nos illi bo-
num in quo est omne bonum. Simpleriter tamen in
se considerata vt est quid creatum non est infinitū
bonum. vnde unus homo est beatior alio & habitu-
do unius est maior habitudine alterius. vñ dicere
possimus qz status oīus bonorum aggregatioe pfect^o
pse & cōtialiter puenit beatitudinem increate. Unius
vero beatitudinibus puenit p participatiōe qz dā.

Ende queritur. **vix** d^s possit quicquid pos-
tuit. **E**t videtur q^d non. q^d nullo modo est
possibile nō subiacet alicui potētie. **S**ed
aliqua aliquādo fuerūt possibilia que mō
nō sunt sicut oia preterita. q^d aliqua aliqui fuerūt pos-
sibilia que mō non sunt sicut oia p̄terita. q^d aliqua ali-
quādo deus potuit eo q^d possibilia erant q^d nunc nō
pot. q^d possibilia nō sunt. **P**reterea. sī magistrū
in littera. deus potuit incarnari; nunc non potest h^z
posse incarnari est alioq^d posse. nō ergo qcqd de^d po-
tuit mō pōt. **P**reterea. si dicatur sicut dicit magi-
ster in littera vicielicit q^d h^z de^d nō possit incarnari
vel resurgerere sicut olim potuit. pōt tamē mō incar-
natus ee^d resurrexisse in quo euīdē rei potētia mō
stratur. **C**ōtra. cec^d q^d p̄us vidit nūc videre. nō pōt.
pōt nūc vidisse. **S**ic ergo h^z sufficit ad h^z q^d aliqd: qcqd
potuit possit dicere possum^d q^d cec^d qcqd potuit pōt
q^d nullus pcederet. **P**reterea. si de^d aliquē pde-
stinauit nō pōt ipm nō pdestinare. nō ergo pōt qcqd
potuit. **I**ncontrariū ē magister in littera q^d q^d deus
sem̄ pōt q^d aliqui potuit. **P**reterea. q^d nō pōt q^d ali-
qu^d potuit eius potētia diminuta ē. **S**ic diuinā potē-
tiam diminutā ē impossibile est. q^d qcqd deus ali-
qu^d potuit mō pōt. **R**ū. dō q^d in deonō est potētia
nisi actiua. potētia aut̄ actiua et modus agēdi sequunt̄
modū essendi. q^d qcqd agit: agit pūt est in actu et vt
h^z esse. **L**ū igitur diuinū ē p̄tneat oē esse vt potest
haberi a Dionysio. v. de di. no. in sua potentia re-
sruatur omne posse. **Q**uia igitur responderet potentia
actiua ipsi esse et alicui competit tale posse vt ei
competit esse: querere vtrum deus possit quicquid
potuit. est querere. vtruz deus scit quicquid sciuit et
q^d deus sem̄ stat in seipso: et a suo ē variari nō pōt:
vt dī. ix. de di. no. oē posse qd p̄us habuit nūc h^z. si
cūt omne ēē nūc ei puenit q^d p̄us congruebat. pprie
ergo et p̄ se loquendo potest qcqd potuit sicut ē q-
uid fuit tamē vt magis appareat veritas ques-
tionis notandum q^d vt pōt patere ex dictis deus nō
dicitur omnipotens. q^d possit quicqd enunciari po-
test. **S**ic q^d potest quicquid h^z rōhem entis. **M**az vt
habitum est ex hoc dicitur habere omne posse. q^d su-
um esse continet omne esse. **S**ic enim videm^d in re-
bus creatiis vt q^d qlibet creatura est cōtracta ad ge-
nus vel ad speciem: et h^z vel illud quodiz creatuz
h^z limitatam potentia et pōt h^z vel illud vt q^d calidū
est determinatum ad tale esse pōtere in effectu tali
esse correspondentem. q^d pōt calefacere. et frigidum
pōtest in frigidare. **S**ic ergo est aliqd esse non ptra-
cūm ad genus: ad speciem q^d pprie non sit hoc. v^l
illud. **S**ed sit omne esse. Tunc in illo esse q^d ē omne
esse reservabitur potentia in qua sit omne posse.
Sed cum tale esse posse sumatur per respectum ad
omne esse q^d effugit omnem rationem in entis et nul-

lo modo esse potest nullo modo tali potentie potest
se subiectum. et qz verificatio ptradictiorum non potest
habere rationem entis que cugz ptradictorem impli-
cant et si enunciari possunt diuine tamen potentie non
subiacet nec tam ppter hoc deus dñ dici non omnipotens.
nam oportes dicit omne posse. si ergo sit ali-
quod q sub posse non ptnatur hanc ppositorem vni-
uersalem que est omne posse non falsificat. nam sic ois
homo falsificari non potest nisi p hijs de gbus homo
plicatur. vñ deridendum esset ille qui volens falsifica-
re hanc ois hō currit. instaret i asto. Sic omne pos-
se falsificari non potest nisi per ea que potentie subia-
cent propter q deridendi sunt illi q arguere voluit
deū non esse oportene dando instantia in hijs q poten-
tie subiacere non possunt est. q de omnipotens. Iz ptra
dictoria verificari non possint. vnde non potest facere
q aliquis filius albus et non albus. vel q pteritum non sit p-
teritum. Nam pteritum non esse pteritum pdictorem im-
plicat. vñ et pbs. vj. ethi. comendat agathen. dicte q solo b ipo deū ptnatur ingenita facere q utiqz facta
sunt. Nō. u. pot deus facere q facta sunt ingenita su-
ue sunt non facta non q impotentia sit ex parte dei. Sed
qz talia. po non subiacet p q si ppe loq volumus n
debem dicere q deū ista non possit facere. Sz q talia
non possit fieri. ca igitur sit impossibile pteritum non
ee pteritum. et oē q fieri pot sit futurum qz q sit nisi dñ
est nibil pteritum sicut q huiusmodi fieri pot. di-
cere q pterita fieri possibilia sicut q huiusmodi est di-
cere pterita non esse pterita. Ideo dicim deū non pos-
se incarnari cu incarnatus fuerit et non posse resurge-
re cu resurrexerit. Lū q queris. vñ de possit qegd
potuit. si h q dico qequid referatur ad diuinum pos-
se pot qequid potuit. sicut qequid sunt et conuenit ei
omne posse qd p̄us cōpetebat. sicut et omne ce q an-
tea p̄guebat. Si vo h q dico qegd referatur ad res
possibiles sic deus non pot qegd potuit. qz aliqd fuit
antea possibile q nūc non ē possibile. vñ qz in hac lo-
cute vñ deus possit qegd potuit ex vi sermonis.
Ii. quicqz magis respicit ipm posse qz ea q sunt sub-
iecta po cu diuinum posse in nullo diminutu sit vice-
re debem q de pot qegd potuit. Aliqz tñ antea fue-
runt subiecta diuine po sine fieri potuerit cu fuerit
futura. q tñ nūc subiecta non sunt et fieri non possunt. qz
sunt pterita et h est q magister ait. fateamur i gr deū
semper posse qegd semel potuit. i. habere illa poteritiam
qua semel habuit. Sz non semper posse et illud q aliqui
potuit sine non esse id q aliqui fuit sicut diuinae poten-
tiae nūc fieri pot. Ad. i. dñ q non arguitur deū non
posse qegd potuit. vel q in aliquo diuinum posse sit di-
minutu. Sz solū q aliqua fuerit possibilia q nūc non
sunt possibilia q zedimus. Et p Bp solutio ad bz:
qz non arguitur diuinum posse esse in aliquo diminutu
sz q aliqd fuit ante a possibile q nūc. qz est pterituz
possibile non existit. Ad tertius dñ q deus qequid
potuit pot et pot nunc resurrexisse: iz non possit resur-
gere: qz illa eadē poteritiam q quam resurrexit est in ipo
non diminuta. Sed cecus non pot vidisse qz sit in co-
illa poteritiam: vt virtus visuam per quam videbat: et
non pot cecus qequid potuit: qz eius poteritiam est di-
minutu: pot tñ deus quicquid potuit: qz eius poten-
tia non est imutata: vnde non est simile q dicebatur si
miles: sz si volumus reducere exēpluz tacitū ad sim-
ile dicamus: qd sicut aliquis p virtutem visuam de-
terminat ad aliqui obiecta: vt ad visibilia: sic deus p
suā poteritiam se extēdit ad oia possibilia. Si et possi-
ble q obiectua ficeret obim audire: vt q alius
color desinens esse visibile fieret sonus: et esset audi-
bile: olcer e possemus q habēs virtutem visuam:
pot quicquid potuit et tñ paus potuit videre colorē

illum quez iam factum sonū videre non potest. Sz
hōn arguit diminutionem poteritiae vñstue: sed va-
riationes visibilitas: sic deus pot quicquid potuit: sed
si aliquid fuit prius possibile et ppter eius preteritio-
nem desinit esse possibile non arguitur q sit dimini-
ta diuina poteritiae: sed q ipsa res sit imutata. Ad
quartus dñ q predestinare dicit actū diuinū qui non
transit in preteritū: tñ si deus aliquem predestinat
nec pot ipsuz non predestinare non proper preteritio-
nem actus: sed propter diuinam imutabilitatem: sz
in hoc non arguitur impotentia diuina vel diminu-
tio poteritiae eius: sed magis cōprobatur eius summa
poteritiae: qz mutari non pot. Argumenta autem
in contrarium arguant deum posse quicquid potuit
qz tñs poteritiae non est diminuta et hoc cōcedimus

Uper littera sup illo. (Licet non possit mō in-
carnari.) Uide magister velle: q deus in-
carnari non possit: sed cōtra. Sic dicitur: qz
filius ē incarnatus deus incarnatus dicitur. Sic et
si pater incarnaretur deus incarnari diceretur: sed
pater incarnari potuit et pot: ut in tertio patet er
go deus incarnari pot. Dicendum q magister in-
telligit de incarnatione que facta fuit: que ppter p-
teritione siue ut est pterita vñter fieri non pot.

Am de voluntate dei.) Postqz magi-
ster determinauit de diuina scientia et
eius poteritiae. Hic determinat de ipius
voluntate: et tria facit. qz pmo dicit qd
sit diuina voluntas: et quomodo sit cau-
sarez et quot modis dicatur. Secundo determinat
de efficacia eius. Tertio. specialiter determinat de co-
formitate voluntatis nostre ad voluntatem diuinaz: se-
cunda pars incipit ibi. (Hic oritur questio.) In p-
incipio. xlvi. distin. tertia ibi. (Sciendi quicqz). In
principio. xlvi. distin. circa p̄mū tria facit: qz pmo
dicit qd sit diuina voluntas. Secundo. (quomodo
sit causa rez.) Tertio quot modis dicatur. scienda
ibi. (Hec itaqz summe.) Tertia ibi. (Hic non est
pretermittendum.) Circa p̄mū tria facit: qz pmo di-
cit: qd sit diuina voluntas ostendēs ipsam esse idem
q diuina essentia. Secundo opponit cōtra id qz dixe-
rat. Nam si deo est idē velle qd esse: tunc est qequid
vult. Sed cu vellit oia que facit q est impossibile.
Tertio solvit. Secunda pars incipit ibi. Et l. idz.)
tertia ibi. (Ad qd dicimus.) Circa q duo facit: qz
pmō soluit p simile: nā sicut idē est diuina scientia qd
essentia: et tñ aliqua deus scit que nō est: sic idem est
diuina essentia q voluntas: et cu aliqua vult que nō
est. Secundo soluit dando intelligentia dictoz: nam
in voluntate et in scientia importatur quedā habitudo
et quidā respectus qui nō importatur p essentiaz et iō
cōcedimus deū aliquia velle et scire que non est: est
tñ sensus cu dicitur deus scit oia vel vult illa hoc ē
diuina scientia vel eius voluntas est eius essentia cui
voluntati vel scientie talia sunt subiecta secunda ibi
(Et vñcūqz deus.) Deinde cu dicit. (h itaqz sū-
me.) Determinat de causalitate diuine voluntatis et
tria facit: qz pmo dicit diuinam voluntatem non ee
causalit ab alia: ee tñ causa alioz. Secundo declarat
hoc qd dixerat vñ diuinam voluntate causalit nō ee
qz nihil est p̄us ea. Tertio declarat aliud: scilicet ipm
esse causam alioz: secunda ibi. (Qui enim eius que-
rit.) Tertia ibi. (Voluntas igitur dei.) Tunc sequi-
tur illa pars. (Tunc non est pretermittendum.) In
qua determinat quot modis accipitur diuina vo-
luntas: et duo facit: qz pmo ponit pncipalē signifi-
cationē eius fm q voluntas oicitur eius beneplaci-
tum qd semper impletur. Secundo ponit tropolo-
gicam eius acceptiōem in quātū ipsa signa diuine

Dist. xi. v.

voluntatis eius voluntas dñr. secunda ibi. Aliquādo vero s̄m.) Circa q̄ duo facit: q̄ p̄mo ostēdit q̄ que esse signa diuine voluntatis quoꝝ quodlibz diuina voluntas dicitur. Nam preceptio prohibito: consilium p̄missio & operatio diuina voluntas dicuntur: h̄ sint diuine voluntatis signa: & q̄ multa sunt talia signa voluntatis diuine. Voluntas pluraliter nominatur. Secundo de oībus istis signis determinat ibi. Ideo aut̄. preceptio. Et duo facit: q̄ p̄mo determinat de tribz: vt de p̄cepto p̄hibitione & cōsilio. Secundo de duobz residuis: vt de permissione & operatione: secunda ibi. (P̄missio quoq̄ dī) Circa p̄mū tria facit: q̄ p̄mo ostendit p̄hibitione p̄ceptum & p̄liū dī dīnī voluntatē. q̄ sunt eius signū. sc̄dō ostendit q̄oꝝ in scriptura ip̄m p̄ceptū vel cōsiliū diuina voluntas dicitur. tertio manifestat q̄ nō oīm talē voluntatē deus vult impleri. q̄ alioꝝ deus p̄cipit aliquid vel s̄culit & fieri non vult: vt p̄cepit abrahe q̄ immolare filiū nō q̄ immolatōe vellit. Sz ut fidē eius pbaret. Sic et̄ & de p̄bilitō intel ligēdū ē. Sc̄da. ibi. (Pro p̄cepto dei.) Tertia. ibi. (Et sicut illa tria.) Dēm cū dicit. (P̄missio quoq̄ dei.) Determinat de p̄missione & opatione t. d. facit. Q̄ primo dicit tā p̄missionem q̄ operatiōe aliquo modo eē signū diuine voluntatē pp̄q & mala & bona aliquo mō reducuntur ad diuinā voluntatē alī tñ & alī. Nā bona sunt ab eo volita simpliciter. vt q̄ ea opetur. h̄ interpretatione inquātū ea p̄mittit. Secūdo dat differētiā iter voluntatē diuina p̄p̄ acceptā q̄ dī eius bñplacitū & voluntatē diuina figurative acceptā p̄t signa talis voluntatis diuina voluntas dīcūtur. nā diuina voluntas q̄ eius beneplacitū ē eter na & semp̄ impletur. signa tñ diuine voluntatis sunt sp̄lā & nō semp̄ impletur. sc̄da ibi. Quinq̄ igitur in quo terminatur. finia lec. & distin.

Via magister in p̄nti distinctōe de tribus d̄ terminat. videlicet de diuina bonitate voluntate in se. de calitate eius & de modis ipsiꝝ ideo de his tribus q̄remus. Circa p̄mū q̄re⁹ duo.

Primo. vt̄x in deo sit voluntas. Sc̄do vt̄x hu iusmodi voluntas sit sui ipsiꝝ tñ vel ēt alioꝝ

D̄p̄mū sic p̄ceditur. vt q̄ in deo nō sit voluntas. q̄ h̄ Dama. li. iij. c. xxiij. z. iiiij. c. xiiij. voluntariū p̄ se sequitur rōnem. h̄ deo nō ē nature rōnalis sed intellectualis. ergo ei nō cōpetit voluntas. Preterea. s̄m eūcē. li. iij. c. xxiij. voluntas est rōnalis liberi arbitrii appetit̄ p̄m quā alioꝝ libero arbitrio vult libero ar̄ ingrit & scrutatur. sed inquirere & scrutari dīt cognitiōe cū discursu cū igit̄ nō cōpetat deo intelligere cū discursu. sū nō cōpetit ei habere voluntatē. Preterea. s̄m p̄m. in. iiii. de aia. p̄mū mouēs ē appetibile sūe bo nū apprehēsum. vñ mouet nō motu. appetit̄ aut̄ vñ voluntas mouet mota: cū igitur in deo non sit aliqua virtus q̄ moueat mota cū ipse sit summe immobilis. nō erit in eo voluntas. Preterea. voluntas est appetit̄ qdā: h̄ appetit̄ qdā ipffectōe: ixtare vñ. Nā mā & vniuersaliter imperfecta appetit̄ suas p̄fectōes cuꝝ ergo in deo nō sit imperfectio. vñ q̄ ei nō cōpetat appetitus & p̄ns nec voluntas. Incōtrariū ē Dama. li. iij. c. xxiij. q̄ dicit in deo esse voluntatē. h̄ nō electōez neq̄ p̄siliū. Preterea semp̄ cognitionē sequitur. aliquis appetitus. nā ex eo q̄ alioꝝ ē cognoscēs mouetur ad p̄sequēdi vel fugiēdi alioꝝ q̄ igitur nō ē cognitionē aliquo appetitu vel voluntate cū i deo ponamus cognitionē & intellectum oīz nos ibi posere voluntatem. Rñ. dicendum q̄ de ratione voluntatis quantum ad presens duo videntur esse

delectatio & libertas. Nam cuiuscōq̄ competit bare voluntatē cōpetit & delectari. vñ Rñsel. iiii. de p̄ceptu virginali oīdi voluntatē in mēbris suis gulis torqueri & delectari. nam nihil est delectabile nisi s̄m q̄ voluntā nec tristabile nisi put est p̄tra voluntatē. Rñsum cuiuscōq̄ cōpetit habere voluntatē cōpetit libere agere. nā h̄ impetus & appetitus alijs possit eē sine libertate semp̄ in de rōne voluntatē ē libertas. Nā s̄m Dama. li. iij. c. xxiij. libez arbitriū nihil ē aliud nisi voluntas. H̄is vñsis satis apparet in qbus h̄z eē voluntas. nā in rebus nālibus cognitione carētib⁹ voluntas eē nō p̄t eo q̄ p̄p̄ie talibus nō cōpetit delectari. nā cū delectatio presupponat cognitionē q̄ nō gaudēt nec tristatur q̄ cognitione carēt naturalibus voluntatē babere nō copetit eo q̄ talia delectari nō possunt. Rñsum nec bruta p̄p̄ie voluntatē habet. Nā h̄z eis cōpetat delectari. q̄ vt scribitur. viij. ethi. bestie & pueri delectabilita p̄sequitur tñ q̄ nō sunt dīt sui act⁹ & magis ducat q̄ ducat & agunt q̄ agant voluntatē babere nō p̄n. vñ Dama. li. ii. c. xxiij. ait q̄ cū irrationāliꝝ inest alijs appetitus p̄fēlū sū impet⁹ ad opatoeꝝ vñ talia agunt & ducunt a nāli appetitu p̄p̄ie q̄ p̄cludit q̄ irrationāliꝝ voluntas eē nō p̄o eo q̄ voluntas sit rōalis. & liberi arbitrii appetit⁹. Dicam q̄ voluntatē ēē in hoībus angelis & deo eo q̄ talia cū rōnem habent extēdēdo rōnem ad oīm cognitionē intellectuā & delectatū & libere agūt sine lūt dīt sui act⁹ pp̄ q̄ eis cōpetit habere voluntatē sine libertatē arbitrii. Un Boe. v. de p̄sol. ait q̄ nulla ē rōnalis nā cui non adfit libertas arbitrii. Nā qd̄ rōne vñ nāliter p̄t id h̄z iudiciū quo q̄ discernat p̄se fugiēda optadane dignoscat & subdit q̄ qbus in ē rō inest et̄ volēdi. noīdīq̄ libertas. h̄z ē appetitus q̄ntuplex distinguatur videlicet nālis aialis. humanus. angelicus & diuinus. libertas tñ arbitrii vel voluntas solū triplex ēē p̄tigit humana angelica & diuina. h̄z in bijs nō vñf̄ormiter ē regta. q̄ s̄m Dama. li. iij. c. xxiij. Equivoce & alteri dī libez arbitriū vel voluntas in deo & angelis & hoībus. modum autem huius analogie & multiplicitatē videre possum⁹. Si bene p̄aderamus delectatōe & libertatē q̄ de necessitate ad voluntatē p̄currere diximus. nam deus potissimum delectatur & libere agit oībus aut̄ alijs p̄ participatiōem & q̄ quādam imitatiōem talia p̄ueniunt. est. n. h̄z phi losophum. viij. ethi. s̄m immobilitatē & getē magis delectatio quā in motu. Cum ergo p̄ se & p̄mo & p̄ncipaliter deo p̄ueniunt ēē in mobile ei potissimum com petit delectari. vñ & ibidē scribitur q̄ deus semper vna simplici delectatōe gaudet. z. xiiij. metaph. habetur q̄ intelligere diuinum valde est voluptuosum. Rñsum ei potissimum cōpetit libere agere. Nā libertas seq̄ur cognitionē vñem & abstractam. nā q̄ vidēm̄ bruta apprehendere particulae obiectū nō p̄t habere dominū actus nec libere agere. quāto ergo alioꝝ intelligit magis q̄ sp̄em abstractā. & plura rep̄sentatē tanto liberius agit. & q̄ oīs creatura est aliquo modo particulata & tracta ad gen⁹ & spe ciē & nihil creatum q̄ vñitam formam oīa cognoscat nulla creatura q̄ oīm modum libere agit. solus ergo deus q̄ oīo est abstractus ad nullum genus entiūz determinatus p̄ vñitam suam essentiam omnia co gnoscens p̄ oīm modū libere agit. est ergo in deo nō solū voluntas immo nihil aliud in coparatiōe ad ip̄z voluntatē habere dī. cū solus ipse p̄ oīm modū libere agat & immobiliter delectetur. nam & si non quelibet delectatio arguit voluntatē delectatio tamen immobilitis p̄fectam voluntatē demonstrat. Unde alia voluntatē habent inquantū eius imp-

go existunt et ipsum imitantur. propter q̄ Dama. libro. iij. c. viiiij. dicit hominem habere voluntates et libet arbitrium. q̄ est imago divine nature que ē voluntatis et arbitrio libera. Ad. i. dō q̄ sicut hō aliqui dicunt intellectualis cum tñ p̄prie sit rationalis. sic angelus et deus aliquādō dicuntur rationales cū tñ mē sint intellectuales atq̄ rationale sic cōtēr acceptū ut cōpetit angelo deo et homini. nō dicitur vniuocē pp̄ q̄ libertas actionis divine superat libertatem actionis nostre sicut cognitio eius nostrā excedit. Ad. ii. dō q̄ large accipiendo p̄scrutari et ingere talia deo cōpetit. h̄z nō cum disuersu. nam sicut rationalis dici pot. sic et talia ei p̄uenire possunt. vel dicēdū q̄ notificatio illa nō est voluntatis simpliciter. h̄z voluntatis vt est in hoīe. Ad. iii. dō q̄ nō est dō ratione voluntatis cōtēr sumptū q̄ sit mouens motū. sed de ratione voluntatis que mouet pp̄ finem aliū et q̄ voluntas diuina oīa vult pp̄ se ipsam nō oī. q̄ moueat mota nisi forte vellemus log de motu metaphorice. fm̄ q̄ alīs cognoscēs et amās seip̄z mouere of inquātū fm̄ modū intelligēdi amatū mouet amātem et cognitū cognoscēs. put in cognitōe. et amore fm̄ rōnem intelligitur qdā motus et istū modū vīsus ē sequi. Plato q̄ semp̄ p̄mū mouēs seip̄z mouere dixit. Ad. ivij. dō q̄ in deo nō pp̄ est appetitus. h̄z in eo sit voluntas. q̄ appetitus ut importa re desideriū rei nō habite q̄ pp̄ deo auenire nō pot.

Ad. ij. Scīdo queritur. vīz deus velit tñ se vīl et velit alia. et vīl q̄ solū se velit. q̄ h̄z intel ligēdo vilia p̄ se loquēdō nō simus viles.

h̄z ipsa vilia nobilitetur ex eo q̄ intelligātur a nobis. q̄ in intelligēdo ē motus rex ad aliam. Tñ volēdo vilia de necessitate sum⁹ viles. nā in volēdo ē motus aīe ad res. ideo in tali actōe nō res cōformātur aīe. h̄z aīa rebus. ḡ volēdo vilia. vilia non nobilitantur h̄z ipse viles vilescit et vilibus p̄forma tur cū igitur oīa sint vilia respectu dei et ipse in nullo vilescere possit: dato q̄ possit intelligere. se et alia tñ tñ se voler et non alia. Preterea fm̄ p̄bm. iij. ethi. voluntas ē finis electio aut eoz q̄ sunt ad finem ḡ cū nihil sit finis voluntatis diuina nisi ipse deus. voluntas diuina ē solū respectu sui et deus solū seip̄m vult et nō alia. Preterea. voluntas mouetur a voto. h̄z nihil aliud adeo. pot mouere voluntatē diuina: nam: ḡ nihil aliud a deo ē a deo voluntū. Preterea quicqđ voluntas vult vel vult ut finē. vel pp̄ finem h̄z deus nō vult alia a se ut finē cū solū sua bonitas sit finis voluntatis eius nec pp̄ finem q̄ habito fine nihil pp̄ finē appetitur ut habita sanitate nō desideratur potatio. cū igit semp̄ deus p̄fecte et cōplete suā bonitatē habeat alia ab ipso non sunt volita.

In contrarium ē q̄ fm̄ Dama. li. i. ca. viij. creatio est opus voluntatis. q̄ quicqđ deus creat vel p̄ducit illud vult. igitur cū oīa alia a se: ipse creauerit et p̄duixerit nō solū vult se. h̄z etiam oīz creaturā. Preterea. amor et dilectio nō possunt ēē absq̄ actu voluntatis cū igitur deus diligat oīa q̄ sunt. iuxta illud sag. xi. diligis oīa q̄ sunt et nihil odisti boīz q̄ fecisti deus non solū vult se. sed et alia. Rñ. dō q̄ semper potētia fm̄ modū intelligēdi intelligitur cēdere in sumū obiectū et in aliqd̄ obiectū cēdit p̄ncipalit̄ et p̄mo ēn aliqd̄ vo ex p̄nti et actus ille fm̄ que cōparatur ad obiectū p̄ncipale semp̄ induit nomē po eo q̄ simili et quodāmō nāliter actus sic acceptus posētiam respiciat. sc. n. videmus in intellectua potētia. ut q̄ intellectus p̄ se et p̄mo fertur in cognitōem p̄ncipior̄. et q̄ ex p̄nti cēdit in cognitōem p̄clusionum nā cognoscēdo p̄ncipia conclusiones noscit. ideo notitia p̄ncipior̄ in qua intellectus tendit p̄ncipalit̄ in-

duit nomē potētiae. et vocatur intellectus. nam ipsa p̄ncipior̄ cognitio fm̄ p̄bm. vj. ethico. intellectus nominatur cognitio tñ eoz in que intellectus cēdit q̄. ex p̄nti non accipit nomē potētiae. h̄z alio nomine nominatur ut cognitio p̄clusionū nō cēdit intellectus. h̄z sciētia. nō q̄ p̄clusionē nō intelligātur. sed q̄ nō intelligātur p̄ se et p̄mo. et sicut ē ex parte intellectus sic suo mō est ex parte voluntatis. Nam p̄ncipale obiectū voluntatis est finis. ex p̄nti aut ea que sunt ad finem. ideo actus ille fm̄ que voluntas tenet in finē induit nomē potētiae. et dī voluntas p̄tēt̄ vult ea que sunt ad finē dicitur electio ideo dicitū ē q̄ voluntas est finis electio aut eoz q̄ sunt ad finem. sicut intellectus ē p̄ncipior̄ sciētia p̄clusionū. vult ergo voluntas finē et ea q̄ sunt ad finē. sicut intellectus intelligit p̄ncipia et p̄clusiones in vult finem p̄ se et p̄mo. ea que sunt ad finem et consequenti. sicut intellectus intelligit principia per se et primo. conclusiones vero intelligendo principia. Cum ergo queritur. vīz deus vult alia a se si loquimur de actu voluntatis p̄t per ipsum comparatur voluntas cōmuniter ad omnia sua obiecta sine p̄ncipialia sine secundaria. sicut deus non solum vult se. sed etiam alia. Si vero loquimur de actu voluntatis p̄t quodāz speciali modo. q̄ p̄ncipaliter. et primo p̄psum tenet voluntas in obiectum. sicut deus solum vult se et non alia. et ratione huīus specialitatis dī voluntas finis et nō eoz q̄ se ad finē nō q̄ ea q̄ sunt ad finē nō sunt volita. Sed q̄ non sunt volita p̄ncipaliter et primo. vult ergo diuina voluntas et etiam quelibet alia finem et ea que sunt ad finem tñ quodāz speciali modo finis habet rationem voliti propter quod voluntas ipsius esse dicitur. Ad primum dicendum q̄ volendo vilia finis viles. nā in vilibus finem nostrum constitūmus. nam voluntas per se et primo tendit in finem et ibi quietatur. et ideo volendo vilia tanq̄ finem vilibus conformatur et vilescit. h̄z si volumus vilia tanq̄ ea que sunt ad finem non conformātur vilibus vbi non quiescimus. sed ipsi fini in quem vilia ordinamus. ergo q̄ deus non vult alia a se tanq̄ finem. sed ut ea que sunt ad finem potest velle alia a se absq̄ eo q̄ vilescat. Ad. iiij. dicendum q̄ voluntas dicitur esse finis nō q̄ alia a fine non sunt volita. sed q̄ non sunt volita nisi in ordine ad finem ideo voluntas dicitur esse finis formaliter in quantum omnis rō volendia fine sumitur. ē tamen alioz a fine materialiter p̄t mala per finem sunt volita. Ad. iii. dicendum q̄ voluntas diuina comparatur ad omnia alia sicut voluntas artificis ad sua opera. nam omnia que in creaturis aspirāmus a diuina voluntate p̄cesserunt. Voluntas autem artificis et si respectu finis se habet ut mota et volendo finem quodāmodo mouetur ab illo. respectu tamē aliorum se habet ut mouens. q̄ volendo finem alia operatur. Vell est causa quare alia p̄ducantur et q̄ omnia alia a deo comparata ad diuinam voluntatem se habent ut ea que sunt ad finēz non debemus arguere talia mouere diuinam voluntatem p̄t ab ea sunt volita. h̄z magis econuerso. diuinā voluntatem mouere et p̄ducere illa inquantū illa vult. Ad. ivij. dō q̄ deus vult alia a se nō ut finē. h̄z ppter finem. q̄ ppter suaz bonitatez nō ppter eam acquirendam sed cōicandam. p̄ducit. n. creatio et vult eis communicare suam bonitatem. non ergo est simile q̄ simile dicebatur q̄ p̄tto diligitor ppter sanitatem acquirendam. et ideo habita sanitate non desideratur p̄tio. Sed deus vult creatram p̄pter suam bonitatēm communicandam: et bitasua bonitate creaturā p̄ducit ut ei illa cōicat.

Einde queritur de causaltate divine voluntatis utrū diuina voluntas sit cā rex. et videat q̄ nō. q̄ q̄ p̄ voluntatem est cā rex mouet ipsas volēs et desiderās. Sed ut scribitur. vii. metha. p̄mū mouet ut desideratum; et amatū. cū ergo sic mouere possint q̄ voluntate carēt si eut vidēmus pomum vel aliquid aliud bonū tanq̄ voluntē et desideratum mouere uolentē et appetētem non oꝝ deū p̄ voluntatem eē cām rex. Preterea. neceſſariorū nō est cā p̄tingens. Iū nos vidēmus aliquos effectus necessarios. euz voluntas sit cā p̄mū ḡes eo q̄ agat libere dicere aliquam voluntatem sūmū p̄liciter eē cām oīum effectū nō ē possibile. Preterea. si diuina voluntas est cā rex vel est sufficiēs. vel insufficiēs. nō insufficiens. q̄ in deo nulla insufficiētia ē pōt. nec sufficiens. q̄ posita sufficiētia cā deo inceſſitate segunt effēctus ab q̄ pōne alia rex. igit̄ur alie cāe ſupfluēt nullo ergo mō diuina voluntas ē cā rex. Preterea deus eīt cā rex operando et p̄ducēdo res. h̄ p̄mū opationis videtur eē potētia. non ergo voluntas diuina est cā rex. h̄ eius virū ſuue potētia. Preterea. ſemp p̄ ſufficiētē cām potest haberi demōstratio de effectu. ergo ad demonſtrādū ſingula ſufficit dicere. q̄ deus ita vult. q̄ ita ē q̄ eſt incōueniens. q̄ tūc ſora ſcierā inuēta dep̄ret. Incōueniūt est Aug. lxxvij. q. qui dicit diuina voluntatē ſufficientem cām eē celi et terre. Preterea. omne agēt ſim modū nature ſue. cū igit̄ur deus ſit intellectualis nature agit intelligendo. ſed p̄primum ſi oīis intellectualis nāq̄ agat p̄ libet arbitriū ſine p̄ voluntatē ut pōt haberi a Dama. li. iij. c. xiiij. q̄ deus p̄ voluntatē ſuā eē cā rex. Rū. dicēdū q̄ in viſibilitā dei p̄ ea q̄ vidēmus nobis manifestantur. vidēmus. n. in rebus creatiis duos modūs actionū. vñ actiones per modū nature et p̄ modū artis ſim vñtruncū modū maniſtatur nobis diuina actio ſi bene videre poſſum⁹. dñia actōis diuine ad actōem nature et artis. dñia aut̄ quā h̄z diuina actio ad actōem nature p̄ quā nobis poſſim̄e innoſcet deū agere p̄ voluntatē ſumit̄ ex ordine. naꝝ natura agit inquātū ſibi ordo ab alio p̄ſtituit̄. ſed modus actionis diuine ē ex eo q̄ ip̄e alii ordinē p̄ſtituit̄ q̄ declarari p̄ ſupius habita ybi declaratū ſuit natūra nō agere niſi rememoratā ex ſupioribus cāis et q̄ oīis talis ordo p̄ueniebat ex arte diuina intellectu alii. Lū igit̄ur ordinare non ſit niſi habēti cognitio nem et agētiſ per modū artis cā omne tale ſit liberi arbitrii agat p̄ voluntatē neceſſe eſt voluntatē diuinam cauſam rerum exiſtere. ut tamen melius appareat veritas questionis. Notandum q̄ ex hac differentia quam habet actio diuina ad actionem nature oue differentia oriuntur quibus habetur q̄ diuina voluntas eē cā rex. Prima ē q̄ actio nature eſt limitata et nō ſe extēdit ad oīa. Maꝝ co ipo q̄ nature agit ut ab alio mota et ab alio ordinata p̄tatur ei actio ſim mēſura ordinatis et mouētis. unde et nō agere libere ſed ex neceſſitate. naꝝ ſicut ſagitta de retermiſate vadit in terminum eo q̄ ab alio ei ordo p̄ſfigit et ſibi ipſi ordinē p̄ſtitueret nō pōt. ſic omne agēt ſi naturā h̄z determinatā actōem. q̄ tali agēti ab alio ordo p̄ſfigitur. q̄ aut̄ h̄z actōeſ determinatā niſi impediatur ſemp agit. ideo nō oī in talibus ponere voluntatē p̄ cuius imperiū determineſ eius actio. et ad iſtū modū agēdi. Lū igit̄ur deus nō habeat limitatā actōem. h̄z quodā ordinē ei⁹ actio ad oīa ſe extēdit oī in eo ponere voluntatē vellibet ar̄m p̄ cu ius impium. p̄grediat̄ur op̄. banc aut̄ viam inuīt̄ Aug. iij. de trini. c. iij. q̄ ex eo q̄ diuina actio ſe extēdit ordinate ad oīa dicit deū vii oībus ſim ſuū liber

tatis ar̄m. q̄ nō eētū ſua voluntas rebus cā exiſte ret. unde ait q̄ deus ſuam influentiam ordinatissimis creature morib⁹ ordine omnium creaturez ſub ipſo creatore mirabiliter diſpoſitaz p̄mo ſpiriſtualibus deinde corporalibus p̄ cuncta diſſoncet et vñtū oībus ad incomutabile. ar̄m ſuie ſue. Rūluz er eo q̄ deus ordinē rebus iſtituit. Natura autem pot agē ſupmū eē cā agat motū. Oꝝ deus ipſe ſi ſupmū agēns oī ſuare libere. naꝝ q̄ nō agit libere agit ab alio motū. q̄ agit ab alio motū nō eſt agē ſupmū. ſuigitor deus eē agē ſupmū oī ſuare libere et ita voluntarie. h̄z q̄ ſe agit p̄ voluntatē eē cā rex ipſa ergo diuina voluntas cā rex exiſtit. Banc aut̄ rōnem inuīt̄ etiā Aug. de trini. cod̄ li. 2. c. qui p̄mo ſuadit ordinē in reb⁹ eē ex deo. nā corpora inferiora p̄ ſubtiliora et posteriora quādā ordine reguntur et tota corporalis natura et spiritualis et spirituū diuine at ſi vñuera creature p̄ ſumū creatorē quo dā ordine reguntur. Scđo. ex hoc ordine pludit diuina voluntatē ſupremam cām oīum. dicēs q̄ propter h̄z videlicet q̄ oīa diuino reguntur ordine dei voluntas eīt p̄ma et ſumma cā oīum corporalium ſpeciez atq̄ motionuz. nihil. n. viſibiliter et ſenſibiliter agit q̄ nō de interiore i viſibili atq̄ intelligibili aula ſummi imperatoris aut in beator aut permittatur. Uiso quo diuina voluntas eē cā rex ex differentia quā h̄z actio diuina ad actiones nature h̄z idē videre poſſum̄s ex dñia quā h̄z ad actōem artis. diſſert. n. ars diuina ab aliis artib⁹. q̄ ſub illa arte artes ſingule collocaſt. nā p̄ partē creature inducuntur ſolū ac cīdētales forme. unde de hac arte loquens Rōmē. i. phisicoz ait ḡ oīes forme artificiales ſunt accidētia. ſed p̄ artem diuinhā inducuntur forme ſubſtātiales q̄ ab hoc p̄ncipio. q̄ deus eē dependet celū et naturā. vt dicunt̄. iij. metaphi. deus. n. p̄ intellectum ſuū viuēſam naturam mensurat et totam naturā iſtituit. eīt n. hec dñia inter formam naturalem et formam artis. q̄ ſim formam artis loquendo de arte creata non conuenit rei aliquis motus nec eīt in ea aliqđ inclinatio vel aliqđ appetitus ad aliquę terminum. ſcamnam. n. per formam artis nullum habet motum. nec in eīt ei aliquis appetitus ad aliquem terminum. ſed formam naturalem ſequitur propria inclinatio. vt leuita appetunt locum ſuſum et grauiā deorum. et quia per diuinam artem tota natura eīt iſtituta cum appetitus et inclinatio ſequuntur modū nature omnis appetitus naturalis. et omne inclinatio virtute diuina rebus eīt indiſtu. eīt igit̄ deus p̄mū inclinans non inclinatus. In quantum aut̄ ſe non in eīt ei inclinatio ab alio ſequitur q̄ libere agit et volendo eſſicat quod eſſicit prout vero omnia inclinat et omnibus iſtituit pro prios appetitus ſequitur. vt ſim voluntatē ſuam omnia regantur et ei cuncta obediant. Ex hoc aut̄ ſapparet quomodo deus omnia constituit in numero et mensura et ſequitur. quia in quantum omnibus dedit proprias naturas et ſim eorum numerum eiſo ſuadit proprios appetitus. quasi queſdam pendeſta et quasdam inclinaciones. non ſolum in numero et mensura res conſtituit. ſed etiam in pondere et q̄ idem eīt auctor naturarum et iſtitutor appetituum ſicut omnia a deo producta ſunt. ſic omnia eius voluntati obediunt. ex quo apparet non ſolum diuinaz voluntatem eſſe canſam rerum. ſed etiam eſſe ſupremam cām. iſta etiam eſſe via Aug. iij. de trini. c. ix. qui ex eo q̄ deus oībus iſtituit proprias inclinaciones et proprios appetitus et oīa conſtituit in numero

pondere et meliora coeludit diuinā voluntatē suppō
mam cām omniū et ostēdit ea q̄ videmus in rebus:
nō esse attribuēda fortune vel tantūmodo alijs agē
tibus causis: sed diuine voluntati principali dicam?
ergo rationalem creaturā opari p̄ artem et cum etiam
per suā artem agere aliter in et aliter: qz deus p̄ suaz
artem intrinsecus opatur eo q̄ primordiali indidit
obis rebus pp̄ios appetitus. creaturā vero ratio
nalem per suā artem opari in q̄tum pp̄ias inclina
tiones et rōnes seminales q̄ latē intrinsecus ad ba
bendo extrinsec⁹ semina. et alia q̄ requiruntur ad ma
nifesta p̄ducit. vñ Aug. iii. de tri. ca. ix. ait. q̄ aliud
est a summo causari cardine pdere atq̄ ministrare
creaturā qd̄ qui facit solus creator est deus. aliud vo
p̄ distributis ab illo virib⁹ et facultatib⁹ aliquā ope
rationem forinsecus amittit. ergo deus opatur
partem voluntarie opatur: qz vt scribit in principio.
vi. metha. principiū rerū artificialiū est voluntas ar
tificiatū enī et voluntariū idem sunt: qz aut̄ sic deus
p̄ artem opatur ut primordiali naturā institut nō so
lum voluntas sua est rerum cā. sed cā suprema.

Ald pumil dō. q̄ modus p̄bōrum fuit q̄ corporis
bus sup̄celestibus dabat quodam motores appro
priatos quos appellabat celorū aias et huiusmodi ce
lorum aie: qz volebat assimilari cause p̄me moue
bant corpora celestia: ut sic mouēdo essent cā rerū.
ideo deus dicitur mouere sicut desideratū et amatū
qz aie celorum sine motores appropriati celestibus
corporib⁹ desideratē assimilari bono p̄mo mouent
celos. ppter qd̄ et ipse deus mouet celestia corpora
in quām mouet appetitū motoz ut mouēat. qz aut̄
sic mouet voluntarie mouet. nam bonū primū non
mouet in virtute alteri⁹ boni. ideo liber et voluntarie
mouet. si qd̄ autē bonū voluntate carēs et intellectu
mouet ut desideratū et amatū nō mouet ut bonū p̄i
mum. Sed ut quedā similitudo boni primi. iō nō
est simile de pomo q̄ simile dicebat. possumus tñ si
voluntas hāc propositionē extēdere ad totā naturā
mouet enī deus quēlibet rez naturālē ut desideratū
et amatū. Nam eo ipso q̄ oībus rebus indidit pro
prium appetitū ppter quē oīa suū esse appetunt qd̄
est quedā p̄cipiatō summi boni. primū bonū ab oī
bus desideratur et amatū et qz institutō rebus pro
prium appetitū q̄ quē aliquo modo esse diuinū et q̄
est optimū appetitū sīm̄ talē appetitū inclinatur res
et mouētur sīm̄ diuine voluntatis arbitriū dicere pos
sumus deum oīa mouere ut desideratū et amatū.
Sed ex hoc nō habetur q̄ nō voluntarie agat immo
habetur oppōlitū. nam ut sup̄ius est ostēsum: qz de
indidit rebus propriū appetitū sua voluntas suppre
ma cā rerum existit. Ald scđm dicendū q̄ deus cū
hoc q̄ vult libere vult immutabilē. nam voluntas
sua simul cū libertate h̄z immutabilitatē: et qz con
tingentes cāe sunt cāe mutabiles diuina voluntas
nō est cāe cōtingens: ut ratio supponebat. Ald ter
tium dō q̄ diuina voluntas est sufficiēs cā rerū. nec
tñ ppter hoc tollitur causalitas aliquorū entiū. Nō
enīz ex diuia insufficiēta q̄ pdicit effect⁹ aliquos
mediatisbus causis secūdis. posset enī sine illis. pdū
cere. Sed hoc est ex diuina benignitate qui voluit
dignitatē suam cōmunicare creaturis suis. Ald
quartū dicendū q̄ potēta in hijs q̄ agunt p̄ volun
tam est principiū opis in exequēdo. In hoc enī vi
detur cōsisterē ratio potētē ut sit proximū principiū
operationis. voluntas enī videtur esse quasi principiū
primum. et ideo ratio causalitatis magis attribuit vo
luntati cui⁹ est importare q̄ potētē cui⁹ est exequē.
Ald quintū dō. q̄ demōstratio h̄z fieri p̄ causas p̄

7
pimas que' quodāmodo sunt eiusdē generis cum pas
sione vel saltē nunq̄ fit nisi p̄ causas determinatas
ad aliquod gen⁹ entium. voluntas autē diuina est cā
cōmuniſ obis. iō p̄ talement cām demōstrare nō pos
sumus potissime cum ea z nō cognoscam⁹ pfecte ut
in ipsa rationem cuiuslibet propriam possumus co
gnoscere.

Ostea queritur de distinctione quinque vo
luntatis p̄ voluntatē placitū et voluntates
signi. et videtur q̄ sit distinction incompe
tens. Nam dicere aliquā voluntatē non
esse beneplacitū esset dicere voluntatē nō esse volu
tatez: qz ex eo q̄ aliqd vult aliquid placet sibi illud
cum ergo membra diuidentia nō debeat contrariari
diuiso. diuiso data nō est bona. Preterea. semp

signū debet respōdere significato. Et aliqua ponuntur
signa diuine voluntatis quibus nō respōdet diuina
voluntas: qz aliqua deus precipit que nō vult fieri.
ergo ponere talia esse signa diuine voluntatis est ini
conueniens. Preterea sicut deus est volens. ita
est sciens. sed nō dividit scientia dei in sciam signi
et scientia simpliciter. igitur nec diuina voluntas sic
dividi debet. Preterea. obiectū voluntatis est bo
num. ergo que diuina voluntatē significat que sem
per est bona debent sumi respectu bonorū nō malo
rum: sed a iqua signa diuine voluntatis sumuntur re
spectu malorū ut prohibitio et permisio. ergo tc.

Preterea quotiens multiplicatur vñ oposito
rum. toties debet multiplicari et reliquū. sed respe
ctu bonorū accipiuntur tria signa. videlicet preceptū:
consilium: et opatio. ergo et respectu malorū tria si
gna sumi debent et nō tñ duo: ut prohibitio et permis
io. Sunt ergo sex signa voluntatis et non quinq̄.

In cōtrarium est magister in litera q̄ dividit vo
luntatem diuina et voluntatē beneplaciti et volu
ntatem signi. voluntatē autem signi dividit in quinque
membra. in preceptū: consilium: prohibitionē: ope
rationē: et permissionē. Nō dicēdū q̄ sicut
est ex parte intellectus. sic suo modo se habet ex par
te voluntatis. nam sicut sunt aliqua que nō sunt ipm
intelligere nec intellect⁹ sunt tamē manifestatiua in
tellectuum. sicut voces sunt signa earum passionū
sive conceptionū que sunt in anima. Non tamē
sunt ipse conceptiones. sic quedam sunt manifestati
ua voluntatis que nō sunt ipsum velle nec voluntas
accipiendo p̄oprie voluntatem. tamen quia signū
aliquādō suscipit nomen signati ut ymagō herculis
dicitur hercules et equus p̄ctus equis nominatur.
huiusmodi signa voluntatis: voluntas appellari pos
sunt: ut autem appareat quomodo bec signa distin
guntur. Notandum q̄ tam ex parte intellectus q̄ ex
parte voluntatis. Aliquādō distinctione signoz sequit
aliquo modo ad distinctionem signifiati. Aliquādō
repitit distinctione in signis q̄ ad significata ad apta
ri nō potest. videmus enim q̄ sicut intellect⁹ aliquā
do est praticus. aliquādō speculatius. Aliquando
intelligit principia. aliquādō cōclūsiones. sic p̄ aliqua
significata manifestat suam cognitionē practicā et p̄
aliqua speculatiua et aliqua principia et p̄ aliqua con
clusiones. Nam cum nō manifestatur vñ q̄ sunt in
intellectu alterius nisi p̄ quedā signa: er quo vñus
potest docere alterum scientiam et artem conclusio
nes et principia: oportet esse signa que omnia talia
manifestare possunt: sic etiam est ex parte voluntatē.
Nam sicut aliquando aliqua volumus simpli
citer aliquando ea sub conditione aliqua voluntate
anteecedente. aliqua consequente. Sic volu
ntatem nostram alteri diversimode manifestare

possimus et sic accepta distinctio signorum sumit originem aliquo modo ex distinctione signatorum: ut eo quod alia et alia intelligimur et volumus alia et alia nos intelligere et velle significamus. attamen si signa intellectus comparamus ad verum et signa voluntatis ad bonum. Invenimus aliquam distinctionem in signis quae in signatis invenire non possumus. Nam ad hoc quod intellectus sit verus opus semper esse verum quod intelligitur. et ad hoc quod voluntas sit bona. opus semper voluntum esse bonum. nam si voluntas mala veller mala esset. et si intellectus falsa intelligenter extenderet id quod est intelligere. put falsa dicitur intelligi falsus esset. Sed in signis non sic se habet: quod ad hoc quod signa sint vera non opus esse verum quod dicitur. sed sufficit esse verum propter quod dicitur. sunt enim multa parabolice dicta in sacro canone et puta quod arbores elegerunt regem et talia in quibus non est verum quod dicitur. sed propter quod dicitur. nec in ista falsa dicitur: quia sic sacro canoni subesset falsitas. et sic est ex parte intellectus quod intellectus veri possunt esse signa in quibus non est verum quod dicitur. sed propter quod dicitur. et tunc non intelligitur quod dicitur. sed propter quod dicitur. Sic et ex parte voluntatis se habet quod non semper signa voluntatis sunt voluntas. sed aliqui signa sunt voluntas propter quod talia signa datur. Tiso quod aliqui signa distinguuntur secundum signata. aliqui cooperantur eis quodammodo propria distinctione patere potest. quae predicta signa accipiantur sunt. Nam cum diuina voluntas distinguat per antecedens et consequens ut per Damasc. li. ii. ca. penult. aliqua signa opus esse voluntatis antecedentis et aliqua consequentis. et quod oia voluntas est respectu boni actus vel simpliciter. quod nullus aspergit ad malum agit quod agit ut oscitatur. iiii. de di. no. cu non solu psequitur bonum habeat rationem boni. sed etiam fugere malum signa voluntatis antecedentis sic distinguuntur possunt. quod aut sumuntur respectu boni psequendi aut respectu mali vitadi si respectu mali vitadi sic est prohibitus. si respectu boni psequendi. tunc est distinguendum: quod huiusmodi bonum aut est necessarium ad salutem. ut colere sabbatum. honorare parentes. et respectu talium est preceptum. ut est opus super ergotations et perfectiorum et sic est consilium. Sunt igitur tria signa voluntatis antecedentis prohibitus: preceptum: et consilium. et id non sicut quicquid deus vult voluntate antecedente impletur. sic non quod deus pribet ois voluntate. nec quicquid consilium ois implement. nec quicquid pribet ois faciunt. voluntatis autem consequentis sunt duo signa: quod huiusmodi signum vel sumuntur respectu mali quod sit. et sic est prmissio. nam deus mala non agit: sed permittit aut respectu boni: et sic est opatio: quod oia opera nostra bona opatus est deus. Sunt ergo quinque signa voluntatis diuinae. tria antecedentia. et duo consequentia. Advertendum tamen quod deus aliqua pribet quod nec vult voluntate antecedente nec consequente. nam sicut sunt signa intellectus veri quod non sunt intellecta. etiam ad id quod dicitur. sed etiam ad id propter quod dicitur. sic sunt signa voluntatis bone quod ipsa secundum se non sunt voluntas. sed aliud est voluntas propter quod talia sunt accepta sicut ymologatio ysaac non erat a deo voluntas. sed pbatio fidei abzabe erat voluntas propter quam pcepit sibi ut suum filium imolare. igitur propter dictam distinctionem. videlicet quinque sunt signa diuine voluntatis. tria antecedentia. et duo consequentia. addendum est ut magis additum quod non semper deus pcepit quod vult fieri. Ali signantur autem a quibusdam duo alii modi. quod predicta signa accipi possunt. quod huiusmodi signa accipiuntur secundum quod deus rebus humanis per suaz prouidentiam puidet. In prouidentia autem duo est accipere. ordinem et executionem ordinis. sed enim deus prouidentia de nobis in quantum nos in fine ordinat duplum. Primum remouendo mala et sic accipitur signum quod est prohibitus. Secundo. considerando

bona. et sic accipiuntur consilii et preceptum et ita respectu ordinis in fine sunt tria signa. respectu executionis sunt duo: quod huiusmodi executio vel est secundum habendit in id quod est faciendo bonum: et sic est opatio: quod bona opera nostra operatur in nobis deus. vel est in exercendo a tali ordine faciendo malum sic est prmissio. Secundo distinguuntur ista signa ab aliis: scilicet quod huiusmodi signa vel sunt respectu presentis vel respectu futurorum. Si respectu presentis hoc est duplum: quod vel sunt respectu bonorum. et sic est opatio vel impletio. vel respectu malorum. et sic est prmissio. Si autem respectu futurorum hoc est dupliciter: quod vel est respectu malorum et sic est prohibitus vel respectu bonorum. et tunc est distinguendum: quod ad huiusmodi bonum vel tenet oem et sic est preceptum vel non. et sic est consilium. Sunt ergo quinque signa voluntatis diuinae. duo respectu presentium. et tria respectu futurorum. primus tri modus quem nos dedimus est magis proprius. quod cum hec sunt signa voluntatis magis proprie accipiuntur per distinctionem voluntatis quam per distinctionem prouidentie vel per divisionem temporum. Ad primum dicitur. quod per proprie accipiendo voluntate sit semper voluntas bene placiti. tamen quod largo modo accipiendo aliud dicitur illud quod significat illud quod non sit: ut dicitur hercules quod non est hercules. sed quod hercule representat. sic huiusmodi signa dicitur diuina voluntas quod illa significant. Id illa non sunt. est enim diuina voluntas sine diuini propositu eternum. hec autem sunt temporalia. Ad secundum patet solutio per iam dictam: quod sicut signis ex parte intellectus semper respondet aliud quod ut quod dicitur vel propter quod dicitur. sic signis ex parte voluntatis semper aliud respondet: quod vel vult deus quod pcepit vel propter quod pcepit. Ad tertium dicendum quod huiusmodi signa dantur ad cognoscendum aliqua specialia: quod si de omnibus diceretur leo non oportet habere signum ad cognoscendum leonem. habetur enim per signa aliqui precognitione signato per quam ab aliis separatur. et quod deus scit oia non tam vult oia non opus habere aliqua signa ad cognoscendum diuinam scienciam sicut oportet habere signa ut nobis innoteat diuina voluntas. vel dicere possumus quod respectu diuine scientiae practice habemus signa. in quantum ois creatura est quoddam signum et vestigium diuine artis et eius sapientie. et quod ipsa artificia induunt aliqui nomine artis possemus distinguere diuinam scienciam et artem eius. put est in ipso et prout resulget in creaturis. sicut distinguimus diuinam voluntatem. put dicit ipsum diuini velle quod est in ipso et prout dicit ea quod sunt in creaturis per quae nobis talis voluntas aliquatenus innoteatur. Ad quartum dicitur quod id mala sunt mala per misericordiam ea fieri. put ex illis bonum elicitor. sed rationem boni. et id permissio prout oportet diuina voluntas vel signum diuine voluntatis non habet rationem mali. Ad quintum dicendum quod creatura potest tripliciter considerari. Uno modo ut est ex nihil et ut tendit in defectum et sic omnium creaturarum quoddammodo est uniformis comparatio: quod oia ex nihilo processerunt. Secundo. ut est a deo. et sic etiam alii modo est omnium creaturarum uniformis comparatio: quod deus se habet equaliter ad oia et oia processerunt ab uno deo. Tertio modo considerari potest: ut est natura quedam et tunc sicut diversarum creaturarum sunt diversae nature. sic eorum non est consideratio una. Signa ergo voluntatis diuine sumpta respectu mali. quod malum conenit rebus ex eo quod deficitur et sunt ex nihilo non plurificatur. et id tam respectu voluntatis antecedentis. quod consequentis datur unum solum signum respectu mali. Nam voluntatis antecedentis. tale signum est prohibitus sequentis est prmissio. Sed in bono non sicut se habet: quod si bonum sumit per comparationem ad deum secundum quod deus operatur in nobis illud: quod deus se habet uniformis

ad oia sumitur vnu signū & est signū voluntatis consequētis, & dicitur operatio vel impletio. Si vero buiusmōi bonū accipitūr sm & nos ordinamur in deum: qz nō omnia vniiformiter cōparātur ad ipm propter diuersitatē naturarū rerum, nec etiam oēs hoies vniiformiter prosequītur viā salutis. sic sumū tur diuersa signa diuinæ voluntatis vt consiliūz & p̄ceptū sm qz ordinamur in deum. Ex hoc patere pot qz etiā sumit p̄dicta distinctio signoz, & quare sumus duo respectu mali & tria respectu boni. & cū dicitur qz quoties multiplicat vnu oppositorū toties & reliquā. intelligentiū est qz si vnu oppositorū dicit multiplicat & est equivoquā etiā reliquā multiplicat dicitur aliqui tñ inueniuntur aliisque spāles rōnes & distincte in uno qz nō reguntur in alio. vnu nō opz qz si p̄cute re signuz est uno mō qz deniare a signo sit uno mō. Nam in deviādo inueniuntur quedā spāles rōnes & distincte ppter quas p̄tingit multis modis deviare qz nō reperiuntur in percūtēdo vt p̄tingat multis modis p̄cute, & qz ordinamur in deuz multiplicat deviātus ait ab ipso quodāmodo uno mō: qz oia p̄ca ex pte deviātōis hnt quodāmodo vniiformitatē. Iz ex pte conuersionis sint vniiformia p̄silio & p̄cepto sm qz ordinamur in deum rñdet solū p̄hibitio sm qz vētatur deviātio ab eo. sicut mō p̄cio in extremo p̄pōto vni p̄cussioni respōdebat deviātiones multe. b autē multis ordinationibz rñdet deviātio vna rōne cūfusdā vniiformitatis quā hnt mala. ex eo qz p̄ipsa in nihilū tendim⁹ & auertimur ab uno deo.

Uper lsa. in illo. (Ideoqz placuit vanitati p̄borum etiam causis alijs ea tribuer.) Motandū quoldā p̄bos dirissē munidum generari a casu vt empeō. quidā vō posuerit ea qz sunt in istis inferioribz depēdere i mediate solū ex causis primis. ita qz deus in mediate solū pdixit vnu vt primaz intelligentiā & mediate illa pdixit alia. ita qz immediatā causalitatē in istis inferioribz penitē subtrahebat a deo qz Aliē. sensisse videtur. hec autē sunt erronea. nam opatio nature & ea qz videm⁹ in istis inferioribz nō sunt attribuenda castui vel fortune. sed sunt opus dei & sūt propter determinatā finē. Rursus dens sic agit mediate coicando sua dignitatē secūdis agētibus qz etiam agit in mediate. vt in scđo patebit. ppter hoc dictū ēta illa nō esse attribuēda alijs causis principalibz. sed voluntati diuinē. Item sup illo. (Itaqz nō nisi dei volūtas p̄ma est cā.) Motandū qz p̄ hoc nō excludit cāe secūde. Nam iz diuina voluntas sit p̄ma & p̄ncipalis cā ezeigt tñ deus gubernationē reruz mediātibus causis secūdis.

Ic ostent qstio rē.) Postqz maḡ de terminauit de diuina voluntate in se. hic in pte ista determinat de efficacia eius & duo facit. qz p̄mo mouet qualiam argumentationes qz vidētur cōcludere diuina voluntate nō b̄re efficiatiam in oibz & solvit eas. scđo ondit diuina voluntate semp impleri & in oibz efficaciā b̄re. secūda ibi. (Voluntas quippe dei.) In principio. xl viii. di. circa primū duo facit. sm qz dupl̄ arguit. primo p̄ auctoritatem. secūd o. rōn em. scđa ibi. (Ideoqz cu cōstet.) circa primo duo facit. qz primo qrit vtrū diuina voluntas semp impletat. & arguit qz nō p̄ duas auctoritates. Primo p̄ auctoritatē apli qui dicit. deū velle oēs hoies saluos fieri: nec tñ oēs salvantur. Sed oēs auētem euāgelij. Mā dñs loquēs ciuitati hierlm ait se voluisse cōgregare filios ei⁹. sicut galina cōgregat pullos suos & tñ noluit. nō ḡ voluntas dei semp impletur. scđo solvit sive dat intellectū p̄dictarū au-

ctoritatū ibi. (Sed audiam⁹ solutionē.) circa qz duo facit. qz p̄mo exponit auctoritatē sed am vt auctoritatez euāgelijs. dicēs nō esse intelligendā deū volūtis se cōgregare filios hierlm. & tanē nō fuerit factū. sed dens voluit & hierlm noluit: qz voluntate diuina saluti sunt ex indeis qui salui facit sunt synagoga sine hierusalē noēente. secūdo solvit ad auctoritatē primam: vt ad auctoritatē apli. dicēs in hac p̄positio ne. deū vult oēs hoies saluos fieri: esse diuina voluntate saluatur. sicut illuminat oēm hominē: qz nullus illuminatur nisi ab ipso iz nō quilibet illuminat. scđa ibi. (Nunc videre restat.) Tunc sequit illo pars. (Ideoqz cu cōstet.) In qua postqz maḡ adduxit auctoritates qz vidētur arguere diuina voluntatē non semp impleri & eas expofuit. specialē arguit de malis: qz cu mala vidēatur repugnare diuine voluntati & multa mala sūt aliqua sūt contra ei⁹ voluntatē. & voluntas ei⁹ nō semp implet: vñ duo facit. qz p̄mo querit vtrum deus vult mala fieri & assignat duas opiniones: qz quidaz dixerit deum nō velle mala. velle mala fieri & esse. Illi vero dixerit deū nec velle mala fieri nec esse. secūdo has opiniones p̄sequitur ibi. (Qui enī dicit.) circa qz duo facit. qz p̄mo p̄se quitur positionē p̄ma. scđo scđam. secūda ibi. (Illi vero qui dicit.) circa p̄simū duo facit. sm qz duas rōnes adducit ad confirmationē p̄me opinionis. prima talis. vel deus vult mala fieri: vel vult mala nō fieri. Non est dō. qz velit mala nō fieri: qz nō fierent cum eius voluntati nibil resistat. ergo vult mala fieri qz est intentū secūda talis. deus est auctoritas boni. sed mala fieri est bonū: vt p̄z p̄ Aug. in enc̄h̄rid. ergo deus vult mala fieri. scđa ibi. (Item bonū est.) Deinde cu dicit. (Illi vero qui dicunt.) p̄sequitur secūndā opinionē: & tria facit. qz p̄mo sm qz eas solvit rōnes p̄me positionis. secūdo adducit rōnes ad eō firmāndū ipam. tertio cōtra eum adducit quandaz instantiā sophistā & eam solvit. secūda ibi. (si quis igitur diligēter.) tertia ibi. (Jam sufficiēter ostiūz.) circa p̄simū duo facit. qz p̄mo solvit ad rōnem primam. Nam cu arguit: vel deus vult mala fieri. vel nō fieri: neutru⁹ est dandum. Sed dandum est nō vult mala fieri & tunc nō bz intentū. secūdo solvit ad rationēz scđam vt ad auctoritatē Aug. ibi. (Ad vero Aug.) circa qz tria facit. qz p̄mo dicit Aug. dicere mala fieri bonū esse nō qz in se bonū sit: sed qz ex hoc elicuit aliqz bonū. secūdo qz innuerat bonū multipliciter dici dat quandā quadrimēbrez distinctionē boni. tertio qz dixerat mala fieri esse bonū nō in se. Iz qz ex hoc bonū elicuit. ondit quō ex malis p̄t elicī bonū. secūda ibi. (est enī aliqd) tertia ibi. (binc p̄z p̄ ex malis.) Deinde cu dicit. (Si quis igitur.) adducit rōnes ad ostendendū qz deus mala nō vult fieri. & tria facit sm qz tres rōnes adducit. p̄ma talis. nul lo boī sapientē auctore hō sit deterior. ergo multo minus deo auctor cum sit summe sapientē. sed ex eo & mala sūt hoies faciētes ea deteriores sunt nō ergo deo auctore mala sūt. sed que nō sūt deo auctore nō sūt eo volente. ergo deus nō vult mala fieri. secūda talis. dens est tñ causa bonoz ergo eo auctore nō sūt mala & p̄ cōsequens nec eo volente. tertia talis. dens nō est causa tēdendi ad nō esse. ergo non sūt mala p̄ que quis tendit ad nō esse deo auctore. ergo nec eo volēte. secūda ibi. (Deinde idē Aug.) tertia ibi. (Item alter etiā.) Tunc sequit illa pars. (Jam sufficiēter ostiūz.) In qz adducit quandam sophistā obiectiōnē. & tria facit. qz p̄mo obicit p̄ detinata. Nam mala fieri est verū oē verū est bonū oē bonū vlt de⁹. qz deus vlt mala fieri. scđo solvit qz

mala fieri nō est bona in se pōtū de hoc formari propositio bona & ppositio vera. & talis formatio ppositionis sit deo auctore & volente. nō autē ppetratio malorū. Tertio declinat ad secundā positionē dicēs eam verā esse & tenendā. sc̄da ibi. (Quibus facile.) tertia ibi. (Hec igitur & alia.) In quo terminat sene-
tientia lectionis & distinctionis.

Via duo sunt q̄ videtur arguere diuinā vo-
luntatē nō semp̄ impleri. Primo auctorit-
ates canonis q̄ videns dicere dēū aliquorū
velle salutē qui nō saluātur. Sc̄do ppetratio ma-
lorū. Quia mala cōtra diuinā voluntatē esse viden-
tur. Ideo de hijs duobus queremus.

Qd. pma.

Veritur ergo primo. vt̄ dēū vult ali-
quorū salutē qui nō saluātur. vt̄ vt̄ vult
oēs hoies saluos fieri cū nō oēs salui fiāt. &
videt q̄ sic. q: dē agēs dī velle effe cū suū
finē suū cōsequi: s̄z finis cuiuslibet hoīis est vita eternā.
ergo voluntas dei est q̄ oēs hoies salui fiāt & cōse-
quātur vitā eternā. Preterea. apls pma ad Thib
mōteū. ii. dicit. q̄ dēū vult oēs hoies saluos fieri.
ergo rē. Preterea. si dicat hoc dictū esse de volū-
tate conditionata vt̄ si bñ fecerint. p̄ra. nostrū bñ fa-
cere depēdet ex volūtate diuinā. dicere ergo deum
velle me saluare si bñ fecerim. est dicere dēū velle
si vult cū meū bñ facere ex sua volūtate existat. sed
rōne talis cōditionis. ppositionē illā: nō simpli p̄fer-
ret apls: q̄ fm illū modū oia vera essent. Nam chy-
mera est chymera. si chymera est & sortes sedet. si se-
det. ergo op̄z simpli verā esse q̄ de⁹ vult oēs hoies
esse saluos fieri. Preterea. voluntas conditiona-
ta est volūtās imperfecta. sed in deo nō est ponēda im-
pfectio. ergo rē. Preterea nullus saluari pōt nisi
ex volūtate diuinā. si ergo nō vult oēs hoies saluos
fieri de hijs quos saluari nō vult. verū est dicere im-
possibile est eos saluari. s̄z de eo q̄ alius esse nō pōt.
nullus inculpātū dī. ergo dānati nō sunt inculpādi.
q̄ dānanti q̄ falsū est. Incontrariū est: vt̄ vt̄ sup-
ra dictū fuit p̄destinare est ip̄m diuinā pposituz
misericordi. si ergo deus oēs hoies saluare pponeret.
oēs p̄destinati essent q̄ falsū est. Preterea. fm
Aug. in enchiridion. rogādus ē de⁹ vi vult nos sal-
uos facere: q̄ necessē ei fieri si voluerit. ergo si vlt
oēs hoies saluos fieri. oēs salui fiāt. sed nō oēs saluā-
tur. ḡ rē. Rno. dō. q̄ Aug. circa finē suū enchiridion.
dans intellectū h̄dite auctoritatē duplē exponit eā.
Primo. vt̄ si distributio accommoda. Nam si solus
vn̄ esset maḡ in alij ciuitate: dicere ille docē oēs
pueros illī villa: nō q̄ oēs voceretur. sed q̄ nullus
docere nisi p̄ ip̄m. ita q̄ li oēs nō distribuit p̄ oībus
simpli: s̄z accommodat ad distribuendū p̄ hijs q̄ docē
tm̄. sic deus vult oēs hoies saluos fieri nō quia oēs
saluent: sed q̄ nullus saluāt nisi p̄ voluntatē ei⁹. vn̄
autē sic intelligendū esse q̄ de⁹ vult oēs hoies saluos
fieri tanq̄ dicere nullū hominē fieri saluāt nisi quez
ip̄se saluū fieri voluerit. & tunc auctoritas apli nō h̄z
calumpniā. Sc̄do exponit eāz ibidē vt̄ si distributio
p̄ generib⁹ singulorū. dicit enī alius h̄re oēs libros
logicales s̄z artez nouā & veterē. dato q̄ nō oēs lo-
gicas habeat. sic deus vult oēs hoies saluos fieri: q̄
de oī genere aliqui saluāt. & hoc est q̄d Aug. ait q̄
p̄ oēs hoies oēs gen⁹ hominū intelligim⁹. nam de oī
genere vi ibidē ip̄se innuit aliqui saluāt. S̄z au-
toritas apli. posset aliquo mō trahi ad istos sensus
fm quos nullā h̄z calumpniā t̄ si fm q̄ verba sonāt &
fm scriē l̄se auctoritatē ei⁹ exponere volum⁹ de oīb⁹
hoībus vlt̄ auctoritas intelligēda esse videſ. p̄sua-
det enī apls Thimoteo vt̄ ip̄e oret p̄ oībus hoībus
q̄ tale bonū acceptū est corā deo q̄ vult oēs hoies sal-

uos fieri. cū igitur debeam⁹ orare p̄ oībus vlt̄ &
habētis charitatē sit optare salutē cūlibet de quoli-
bet hoīe vlt̄ intelligēda est dēū salutē ipsi⁹ velle.
Sed q̄o hoc sit cū nō oēs saluāt & voluntatē dei
nō impleri sit inconueniens. Notandū q̄ Damas.
li. iſ. ca. penul. distinguunt duplex voluntatē dei aīce-
dētē & p̄tētē & q̄ aīcedētē dēū vult oēs hoies
saluos fieri. & regno ei⁹ potiri & fortunari. Sed cōse-
quētē nō. Et q̄ voluntas aīcedētē nō semp̄ implieſ
sed cōsequens. Iz dēū velt oēs hoies saluos fieri.
q̄ vult voluntatē aīcedētē nō consequētē: nō oēs
saluāt: vt̄ autē intelligatur q̄ sit voluntas aīcedētē
& q̄ cōsequens. Alduertendū q̄ in voluntatē diuinā
cum suū velt̄ sit summe simplicē: nulla est diversitas
sed rōne connotatī. & ppter alias & alias cōditiones
voliti p̄tētē vult̄ voluntas diuinā p̄s & antecedētē. & q̄
in Volito multipli diversitas cōditionē cōsiderari
pōt: multipli dici pōt voluntas diuinā aīcedētē &
cōsequens. & q̄tum ad p̄sens tripli. Nam in huius-
modi decursu rēt̄ & ex eo q̄ ordinatur in finē tria est
ibi cōsiderare. Primo ordinē fm q̄ ordinatur in
finē. Sc̄do ip̄s res q̄ dirigūt̄ vlt̄ ipsi⁹ hoies
qui p̄ talē ordinē ordinatur. Tertio auxilia q̄ supad-
duntur hoībus ad cōsequendū finē ex quolibet istoꝝ
sumere possūt̄. voluntatē diuinā aīcedētē & cō-
sequētē. Nam in ordine est duo p̄siderare. videlz
ordinis impositionē sine aptitudinē quandā ad cō-
sequendū finē & etiā ordinis executionē fm quā res
finē cōsequuntur. sumē ergo ex pte ordinis vtraz
volūtās. si aīcedētē referat ad ordinis impositionē
& cōsequens ad executionē. Sc̄do. ex ip̄s reb⁹ ve
ex ip̄s hoībus qui ordinans vtraz volūtās accipi-
pōt. est enī in talib⁹ ono cōsiderare naturā & personā
sumetur ergo voluntas aīcedētē p̄ cōparationēz ad
naturā & p̄s ad personā. sic etiam in ip̄s auxiliis
ono est p̄siderare: q̄ quedā sunt cōia: quedā p̄pria.
pōt autē sumi suū aīcedētē voluntas p̄ cōparationēz
ad auxilia cōia: & cōsequens ad spālia. vlt̄ ergo de⁹
oēs hoies saluos fieri voluntatē aīcedētē: vt̄ p̄ cō-
parisonē ad ordinis impositionē & ad naturā & ad
auxilia cōia nō vult oēs saluos fieri voluntatē cō se-
quentē: vt̄ p̄ cōparisonē ad ordinis executionē ad
personā & ad auxilia spālia. Hec autē sic declarāt̄ur.
q̄d ex eipso q̄ aliquid h̄z aptitudinē ad aliquē finez
quantū ad ordinis impositionē ordinat̄ ad finē illā.
& q̄ oēs hoies h̄t quādā aptitudinē ad cōsequendā
eternā salutē q̄tum ad ordinis impositionē oībus
hoībus debetur vita eterna. tñ q̄ in exequēdo mul-
ti deuīat ab isto ppter eoz mores corruptos. yet
pter aliquā aliam culpā. nō oēs vitam eternā cōse-
quuntur sicut patet p̄ simile. nam q̄ oēs hoies apti-
nati sunt babere duos pedes. vnus quisq̄ quantū
ad ordinis impositionē ordinat̄ ad p̄ficiōnē istam.
tñ propter aliquā corruptionē seminis vel in dispo-
sitionē mēstrui aliqui deuīat ab hoc ordine. & nō oēs
h̄t duos pedes. & q̄ tam impositio ordinis q̄ etiā
executio presupponit voluntatē finis fm voluntatē
imponētē ordinē de⁹ vult oēs hoies saluos fieri in
q̄tum fecit eos tales q̄ h̄t quādā aptitudinē ad cō-
sequēdā salutē eternā. sed fm voluntatē ordinē ex-
equētē deus nō vult oēs hoies saluos fieri: q̄ nō oēs
saluāt. & q̄ p̄s est ordinē imponere q̄tū impostū
exequi. ideo voluntas que respicit ordinis imposi-
tionē fm quā deus vult oēs hoies saluos fieri dicit
antecedētē. voluntas autē que respicit executionēz
fm quē nō vult dicīt cōsequens. Sc̄do si cōside-
ramus naturā hominū. deus vult oēs hoies saluos
fieri: q̄ omnibus dedit naturā quātū est de se or-
dinatum ad vitam eternā. ideo vitum q̄ ilium

ordinē impedit cōtra naturā dicitur. Sed si cōside
ramus psonam: qz vn' bene facit & nō alius. cū bñ
facere nostrū depēdeat ex misericordia & voluntate di
uina: qz nō est volentis velle: neqz currētis currere.
sed totū miserētis est dei non vult oēs hoies saluos
fieri: qz nō i oibis opatur velle & pscere, p bona vo
luntate. posset enī si veller bñ Aug. in enchiridion
voluntatē imitare & q̄tumcāqz prauaz. ait enī quis
porro tam ipie desipiat vt dicat deuz malas hoium
voluntates qz voluerit. & qz & vbi voluerit in bonū
nō posse cōuertere & qz cōsideratio nature bñ ei' or
dinem pcedit cōsiderationē psonē q̄tum ad ei' act'
cō prius sit aliqd bñ suā naturā esse ordinari ad ali
quē finē qz agere vt finē qz consequatur voluntas di
uina vt respicit naturā dicit aīcedens vt psonaz re
spicit dicit cōsequēs: & qz vi habitū p cōparationē
ad naturā vult oēs hoies saluos fieri nō p cōpara
rationē ad personā voluntate aīcedente: vult oēs
hoies saluari nō cōsequente. Tertio. hoc idē manife
stāt cōsiderando aurilia p qz finē cōsequimur. Nam
si psonam aurilia cōia deus vult oēs hoies saluos
fieri: qz liberu' arbitriū pcepta cōsilia phibitiones
& talia auxilia p qz iuuātur ad psecutionē fīnis oibis
data sunt. Sz si cōsideram' aurilia spālia vt colla
tionē grē resurrectionē a culpa. per seuerentiā in bo
no. & talia nō oibis dātū: & qz cōe ordine nature p
cedit qz spāle. voluntas diuina prout respicit cōia
auxilia dicit aīcedens. put respicit spālia dicit pse
quens. Ideo deus oēs saluari vult aīcedēter: qz oī
bus dat aurilia cōia nō cōsequēter: qz nō oibis dat
specialia. apparet igit̄ tripli dici voluntatē aīcedē
tentem & conseuentē & bñ quēlibet dictorum mo
dorū aīcedenter vult deus oēs hoies saluos fieri
nō pinter. Aīquertendū tñ qz oēs dicit dī: e inter vo
luntatē aīcedente & pitem ad vnā diuina reducunt.
nam voluntas aīcedens accipit ex ipso deo. pns aī
ex cā nra. Nam impositio ordinis ordinatio nature
collatio auriliō' cōiūm totū est ex voluntate diuina. &
ad hoc vt talia existāt nibil opamur. & qz voluntas
aīcedens sumebat bñ ista tria dicit aīcedens vo
luntas ex deo esse. executio tñ ordinis vt ex eo quod
actuali dirigimur in vitā eternā & actiones psonē &
auxilia spālia vt bñ gratiā & opari bñ ipam. aliquo
modo circuicernunt opa nra. Nam l̄z cōsecutio finis
sit p̄ncipali ex grā. includit tñ opa nra: qz in tali cō
secutio coadiutores dei sum'. ipse etiā actiones p
sonales opa nra sunt. Rursum etiā collatio grē requi
rit motu' liberi arbitrii: qz nunqz daf nobis grā nisi
eam velimus suscipe. l̄z huimōi velle mediate li
hero arbitrio nro deus operur in nobis. & qz bñ bec
tria attēditur voluntas pns cū hec aliquo nō respi
ciat opa nra dicit voluntas pns esse ex cā nra. Ex quo
etiā apparet. qz huimōi velle mediate dicit aīce
dens & pns: qz prius est id qz ex ipso deo est. qz qd ex
cā nra. vñ Damas. qz huimōi introduisse distin
ctionē. visus est li. ii. ca. penul. exponēs qd sit antece
dens voluntas & pns ait p̄ pma quidē aīcedens vo
luntas & acceptatio est ex ipso deo exis. scda aitez
sequēs voluntas & cōcessio ex nra cā. vult ergo deus
oēs hoies vliter saluos fieri. sicut nos p oibis ho
ibus vliter oram'. differēter tñ qz nos oram' simpli
& absolute p oibis qz ordo diuine pudentie nō est
nobis ad plenū not'. Sed deus nō vult oēs hoies
saluos fieri simpli & absolute siue voluntate cōsequēte
sz aīcedente vt onsum est. Ad primuz dō qz agēs
totale & vle dz velle quēlibet pscularem effectū &
consequi finē suū. Sz bñmōi cōsecutio finis & bonitas
p̄tis nō repugnat psecutionē totū. & qz vt dictū est p
secutionē vniuersi p̄tinet vt dictū est qz aliqui sal

uentur & aliqui dānentur: p̄tinet ad deū nō isundere
culpā h̄z induare aliquos eos relinquēdo p̄prie vo
luntatis arbitrio. quo factō sua p̄pria culpa iuste de
stinan̄ ad penā. vel dicere possum' vt quidā dicūt
qz p̄tinet ad artificē sapientē velle opus suum finem
attingere nisi indispositio materie p̄bibeat & qz alīq
voluntarie se auertit a tali ordine. iō nō cōse quimē
vitā eternā. Ad secundū p̄ solutio p̄iam dicta: qz v̄l
nō est intelligēda vliter auctoritas apli bñ Aug. h̄z
est ibi distributio accōmoda: vel verisicat p̄ gene
rib' singulorū: vel si intelligit vliter intelligēdū est
de voluntate aīcedente nō p̄tine. Ad tertiu dō. qz
intelligēdū est de voluntate cōditionata p̄t volun
tas aīcedens p̄ditionata dicit. vñ huimōi cōditio
nō est intelligēda recipre oce supia seiāpam vt deus
vult si velt: qz talis distinctio nō attendit respectu
voluntatis diuine. Sz ex p̄e volitorū. nā deus vult
oēs hoies saluos fieri: nō simpli sed cōsiderādo im
positionez ordinis: naturā & auxilia cōia. Sz si bñs
addōtut opa nra qz respicuit executionē ordinis & p
sonā & auxilia spālia ista cōditione posita. deus vult
oēs hoies saluos fieri. & iō dicit illa p̄positio cōditio
nata qz vult salutē oīum si bñ fecerint. Ad quartū
dō. qz huimōi cōditio & distinctio voluntatis aīce
dētis & p̄tis aīcedenda est ex p̄e volitorū nō ex p̄e
voluntatis. & iō nulla impēctio in voluntate diuina ar
guitur. Ad. v. dō. qz sicut oia relata ad p̄scientiaz
diuina cōtrahit quandā necessitatē. nihilomin' tñ
cōtingēta cōtingēta euēntū. sic & relata in diuinaz
voluntatē cōsequentē quandā necessitatē h̄zunt. hu
imōi tñ necessitatē nō p̄uerit rerū iudicia nec im
mutat rerum naturas. ita qz peccās libere peccat &
nullus eū ad peccandū cogit: & qz male agēs est exis
dñs sui act' & libere malefaciēs est culpandus. iō in
ste punit. Argumēta autē in contrariū arguunt de
voluntate p̄tis bñ quā cōcessimus deum nō velle
omnē hominē saluū fieri.

Einde q̄ritur de p̄petratiōne malorū p̄pter
quā vidēs aliquid nō oia fieri qz deus vult.

Et circa hoc queruntur tria. Primo. vtrū
mala fieri sit bonū. Secundo. vtrū sit a deo volituz.
Tertio. vtrū mala faciat ad psecutionē vniuersi.

Primum sic p̄cedit. videſ qz mala fieri Qd. ii.

a sit bonū. Nam bñ via platonicoz. bonū
est lati' ente. nā l̄z ens sit solū qz h̄z esse &
entitatē. bonū tñ dicit aliqd nō solū qz bo
nitatē h̄z. sed etiā qz ad bonū ordinat. nā nō solū est
aliqui bonū qz est san'. & ex hoc est melioris p̄ditionis
qz infirm'. l̄z etiā si p̄t sanari & h̄z aliquē ordinez ad
sanitatē. dato qz illa nō h̄eat ex hoc quandā bonitatē
h̄bit. & inde melioris conditionis dicit. hec aut̄ via cō
cordat cū Dionysio. iiiij. de dī. no. qui dicit qz nō exi
stens p̄cipiat pulcro & bono. cū ergo p̄petratiōne ma
lorū ordinētur in bonū finē: qz in diuinā iusticiā. ino
nihil sit in vniuerso qz ad bonū ordinatū nō sit. iurta
illud Boetij. iiiij. de cōsolatione. Modus diuin' est
qz ad bonū dirigēs cūcta disponit ipa p̄petratiōne ma
lorū siue mala fieri h̄z rōnem boni. Preterea. oē
iustū est bonū. h̄z aliqua mala fieri est iustū. ergo &c.
Probatio assūpte. oīs pena a deo data ē iusta. Sz
bñ Greg. vñ p̄tī est pena alterī'. qz cōcordat cū
verbis apli. ad ro. i. loquēs de sapientib' hui' mū
di ait qz cū cognouissent deū nō sicut deū glorificaue
runt. vñ subdit. qz p̄petratiōne tradidit illos dens i p̄
siones ignominie & ibidē scribis. qz siē nō pbauerū
deū bñ in noticia tradidit illos deus in reprobū sen
sum. Si ergo mala fieri est iustū: mala fieri ē bonū.
Preterea illud qz est cā boni est bonū: h̄z mala fieri
est cā boni vt ex malitia iudeorū causata est passio

christi p̄ quā redēpti sum⁹, ergo r̄c. Preterea, oē p̄ctū adeo est voluntariū q̄ si nō est voluntariū nō est p̄m s̄m Aug. sed cū voluntariū mala facere bz rōnem boni. cū malefacere sit voluntariū malefacere bz rōnem boni. In contrariū est: qz ea p̄ q̄ quis fit dexteror non h̄it rōnem boni. sed bō faciēdo mala fit dexteror, ergo r̄c. Preterea, aliqua mala sunt quorū esse est in fieri: vt actio p̄cti. Si ergo talia mala fieri esset bonum aliquā mala esse: esset bonū q̄ nō est intelligibile. R̄no dō. q̄ maḡ in līa de hoc recitat duas positiones quarū vna dicit q̄ mala fieri est bonum. alia q̄ nō est bonū. Estaure s̄m magistrū z s̄m veritatem tenendū cū scđa: z nō cū p̄ma. Qd sic declarari p̄t. qz mala fieri sonat in quandā operationē et quodāmodo in quendā motū. In opatione autē tripliter cōsiderari p̄t bonitas. Primo rōne termini ad quem talis factio vel talis opatio terminatur. Secō rōne cause. Tertio rōne nature p̄prie. Rōne termini cōsideratur bonitas in fieri: vel in motu duplitter. Primo er eo q̄ est via in aliquā pfectiōnez acquirendā. naz cū mor⁹ z opatio z ea q̄ sūt via in ali quid acquirāt specie ex termino q̄ est via ad acquirendā aliquid bonū et aliquā pfectiōne s̄m q̄ bnius modi necesse est bonū esse. secūdo cōsideratur bonitas in talib⁹ in q̄tum sunt s̄m naturaz. Nam cum p̄ operationē aliquā acquirif̄ aliqua pfectio et aliquid forma sine aliqua natura. cū oīs natura s̄m q̄ bniusmodi habeat rōnem boni q̄ est s̄m naturā qd bonū exīs̄it. z iō opationes q̄ s̄t talia acquiruntur in q̄tum s̄m naturam sunt: bone sunt. Sic autem assignare bonitatē in eo q̄ est mala fieri vel operari non possūmus. naz cum malū nō sit nisi priuatio boni: vt dicit Aug. in encl. z Dionysius. iiiij. de di. no. mala fieri vel opari nō est p̄ficere in aliqd bonū: sed deficere a bono. Ideo in talib⁹ nō possum⁹ assignare bonitatē ex eo q̄ habeat rōnem vie: qz talia nō sunt via in ali quid. sed deviatiō ab aliquo. Kursum in eis nō p̄t assignari bonitas ex eo q̄ sint s̄m naturaz: qz p̄ talia nō acgritatur natura aliqua. bz magis corrupit nā vel inhabilitat. vñ tertio de libero arbitrio. dicit Aug. q̄ virtūtē sūt malū. iō tale est: qz contra nām est. Se cundo assignat bonitas in talib⁹ rōne cāe q̄ q̄tum ad p̄senstripl̄ esse p̄t. Primo rōne cāe exēplaris nam q̄ effici ad similitudinē alicui⁹ boni z ad eius exēplar: necesse est bonū esse. Secō rōne cāe efficiētis. nam q̄ pdicatur a bono s̄m q̄ bniusmodi necesse est etiam boni esse. Tertio rōne finis. nam q̄ tēdit in fine z bonū p̄ se z directe bz rōnem bonitatem: sic euā assignare bonitatē in p̄petratiōne malorū sine in eoꝝ fieri nō possum⁹. Non enī dicere possum⁹ q̄ opatio malorū sit bona: qz sit ad similitudinē boni. Nam facere mala s̄m q̄ bniusmodi nō est aliqd facere. bz deficere: qz defect⁹ in priuationē sonat cū priuatio non fiat ad similitudinē alicui⁹ boni. sic assignare bonitatem in factiōne malorū nō est possibile. Kursum qz mala nō h̄it cām efficiētis: sed deficiente. nō possūmus dicere q̄ fieri malū habeat rōnem boni ex suo p̄ncipio. vñ. iiiij. de di. no. scribit⁹ q̄ malū non est p̄g virtutē sed. ppter infirmitatē. nec etiam rōne finis. qz maluz est s̄m q̄ bniusmodi deniatio a fine. Tertio assignat bonitas alicui⁹ s̄m se q̄ tripl̄ ee p̄t. Primo si sit qd p̄ se intentū: qz nihil p̄ se intēditur nisi q̄ bz rōnem boni. Secūdo si sit quid ordinatū. nā ipse ordo bz rōnem boni. Tertio si est natura aliqua. nā oīs nā ordo bz rōnem boni nullo etiā istorū modoz possum⁹ assignare bonitatem in eo q̄ est mala fieri. Nam ipsa p̄petratio malorū est p̄ter intentionē: qz nullus ad malū respicies facit q̄ facit nō est etiā qd ordinatū: qz mala facere nō est s̄m ordinē opari. bz ab ordine deficere: nec etiam est malū natura aliq̄. qz s̄m Dionysius. iiiij. de di. no. nō est exīs̄ nec in exīstentib⁹. nullo ergo modo fieri mala bz rōnem boni nec rōne termini nec rōne cāe nec s̄m se p̄ se loquen̄do. oīa autē ista tāgit Dionysius. iiiij. de di. no. qui loquens de mala ait qd mala est p̄ter viam p̄ter naturā p̄ter cām. p̄ter p̄ncipiū p̄ter finē. p̄ter diffiſtione p̄ter voluntatē p̄ter libam. z qz semper mot⁹ recipit specie a terminino et factio ab eo q̄ pfectiōne acquiritur vel acquirit vt p̄t baberi a pho. iij. phisicē. bec q̄ dicitur de mala. dici possunt de factiōne mali sūt de eo q̄ est mala fieri. Est igitur mala fieri p̄ter viam p̄ter naturā ppter q̄ habetur q̄ nō bz rōnem boni ex termino. Est etiam p̄ter cām sūt p̄ter exēplar p̄ter p̄ncipiū p̄ter finē ppter q̄ habetur q̄ nō bz rōnem bonitatis ex finē cā. Est vlt̄ p̄ter diffiſtione: qz nō est qd ordinatū p̄ter voluntatē: qz nō est qd intentū p̄ter libam: qz nō est natura aliqua p̄ q̄ habetur q̄ ex sui natura nō bz rōnem boni. mala ergo fieri vel esse simpl̄ nō bz rōnem boni per accidens autē et occasiōne bonorū q̄ inde elicitur habere rationē boni nō est inconueniens. Ad primū dō. q̄ ex eo qd aliqua ordinatur in locū bona sunt si per se h̄it talē ordinē. mala autē p̄ se nō ordinatur in bonuz sed p̄ accidens in q̄tum er eis bona elicitur. Ad secūdū dicendū q̄ in p̄tō est tria cōsiderare. Primo actionē voluntariā inordinataz z s̄m bz rōnem culpe. etiā quid iniustū. Secō. ibi cōsideratur deseritio a deo. Tertio retractatio a maiori bono. vñ ergo p̄ctū est pena p̄ctū nō ex eo qd bz rōnem culpe. bz qz bz rōnem pene. vt rōne desertionis vel retractationis a maiori bono. Sic enī ymaginari debem⁹. q̄ p̄ctū p̄cedens iuste aliq̄ a deo deseruit. ppter qd incidit in p̄ctū sequēs. z incidente in tale p̄ctū retrahit a maiori bono: vt qz aliq̄ dat se delectationib⁹ corporalib⁹ retrahit a spiritualib⁹ q̄ sunt potiora bona. dicit q̄ p̄ctū sequēs esse pena p̄cedentis nō rōne qua culpa est. sed ratiōe deſtitutio q̄ p̄cedit ipm z retractatiōis a maiori bono q̄ iusta sunt et h̄it rōnem pene. Ad tertiu dō. q̄ cū malū sit priuatio p̄ se nihil p̄t efficere. bz si efficit: bonē est rōne boni substracti. vñ dicit. iiiij. de di. no. q̄ malū nō agit nisi vñtē boni. Kursuz rōne boni substractiō ptingit ei⁹ opatio ad effectū bonū q̄ inde elicit. bz ad aliqd ei coniunctū vt p̄secutio tyrrannoꝝ nō ptingit ad patiētiā martyris: sed ad cruciatiō corporis ex quo colur̄git talis patiētia. Igit p̄ accidens malū est cā boni. bz qd est cā boni p̄ accidens nō opz esse bonū. sicut qd ē cā calefaciēdi p̄ accidens nō opz esse bonū. p̄t enī frigidū p̄ accidens calefacere. Ad quartū dō. q̄ malū bz rōnem voluti p̄ accidens. nam p̄ se malum est p̄ter voluntatē et p̄ter intentionē. vñ in oī p̄tō aliud sit et aliud desideratur. Nam qui inordinataz actionē facit nō desiderat in ordinationē. vñ bz rationē culpe: bz delectationē nō ergo p̄ se inordinatio et ipm malū est voluti: sed p̄ accidens. In quācum peccans priusq̄ velit carere delectatione agit inordinatā actionem.

Eūdō q̄ritur. vñ deus velit mala fieri. z ydē q̄ sic: qz q̄ p̄t aliquā impeditre et nō impedit. ydē qd illa ei placeat et q̄ ea velit. cuz ergo deus possit mala impeditre et nō impedit: ei placēt mala et vlt̄ illa. Preterea vel deus vult mala fieri vel vult mala nō fieri. sed nō est dicendū q̄ velit mala nō fieri: qz tūc nō fierent cū eius voluntati nihil resistere possit. Preterea si dicatur q̄ velle mala fieri et velle mala nō fieri nō sunt cōdictoria. vñ nec vult mala fieri nec vlt̄ mala nō fieri. p̄. nō p̄t remoueri nō fieri nisi ponat fieri

¶ si remoueretur nō fieri absq; positione fieri. tunc de aliquo esset verū dicere q; nec sit nec nō sit quod est inconveniens. cum ergo a diuina voluntate remouatur mala nō fieri: q; deus nō vult mala nō fieri. sequitur q; sīm eam ponat mala fieri. Preterea. sicut deus est auctor gratie. ita est auctor nature. Sed sicut culpa videt privatio boni gratie ita pena videtur privatio boni nature. sed sīm Aug. et sīm omnes scōs deus p̄parat penaz. et est auctor ei². ergo pari rōne p̄parat culpaz et insundit ipsam et ita est auctor malii et vult mala fieri. In contrariū est magis in līa qui pbat p̄ plures rōnes q; deus nō vult mala fieri: q; eo auctore non sit hō dēterior. et ipse nō est cātēndēdi ad nō esse: et q; er eo q; alīg mala facit fit inde dēterior et tēdit ad nō esse: nō est possiblē q; deo volente talia sīat. Preterea. cōformare voluntatem suaz voluntati diuine nō est p̄tēnī. si ergo deus vult mala fieri qui mala vellit facere non peccaret q; est inconveniens. Kno dō. q; sicut habitū est mala fieri p̄ se loquēdo nō est bonū: sed malū. id si vide re poterū quo deus vult mala appēbit quo vult mala fieri sīm Aug. lxxvij. q. q. (utrum deo auctore sit hō dēterior.) Idem est aliquid esse deo auctore et deo volente. Illa autē sīt deo auctore q; cadunt sub prouidentia ei². q; sīm Aug. li. scđo. ca. penultio. op̄z cūdēm esse factorē et prouisorē rerū. Si ḡ q; sīt deo auctore sīt deo volente et que cadunt sub p̄uidentia ei²: sīt deo auctore sīm q; aliqua p̄uidentia ei² subdūtur sic ab eo sunt volita. Si ergo declarare volum²: quo mala et p̄petrations eoz sunt a deo volita. op̄z nos videre quo talia sīn diuine p̄uidentie subiecta sīt. Modus autē quo mala diuine p̄uidentie subdūtur. declarat. a Dionysio. iiiij. de di. no. Ad cui² evidētiā notandū q; diuine p̄uidentie alī quid dicis esse subiectū tripli. Primo q̄tū ad cauſalitātē: q; ea q; a diuina p̄uidentia causant ei de necessitatē subdūtur. Secundo q̄tū ad ordinationē. Namq; eo p̄uidente ordinātur et p̄uidentie subiectū cīuntur. Tertio q̄tū ad nō impēditionē. Nam eo ipso q; dūs alīq; p̄ sua p̄uidentia impēdire p̄t et nō impēdit dicūtur esse p̄uidentie subiecta rōne p̄missionis: q; ei² p̄uidentia permittuntur q̄tū ad primū modū: vt Dionys² p̄bat mala sunt ipso uila nec diuine p̄uidentie subdūnt. nam vt arguit diuina p̄uidentia est cā boni et entis. Malum autē nec est ens p̄ se sicut līa: nec in alio sicut accidēs. vii nō est exīs nec in existētibus et idē ibidē ait. nec etiam mājā est bonū. sed defect² boni. Si ergo in diuina p̄uidentia tanq; in cām reducīs. solū boni et ene mala q; sunt defect² boni et priuato entis. nequaq; se sīm primū modū assignatū vt causalit in diuina p̄uidentia reducūtur. sed q̄tū ad scđm et tertiu vt qz deus mala ordinat et ea nō impēdit diuine p̄uidentie subdūnt. nō ergo deus causat mala: sīz malis faciēt bene utitur ordinādo ipa. et hoc est q; Dionys² ait q; in oībus existētib² p̄ diuina p̄uidentia malū non est p̄missum: sīz factis malis benigne p̄uidentia utitur ordinātur aut mala p̄ diuina p̄uidentia in q̄tū ex eis elicīs bonū q; sīm Dionys² tripli cōtingit. Primo q̄tū ad utilitatē faciētis vt maloz actores. Aliq; ppter p̄ca p̄terita firmiores et būliores eriſtunt. Scđo ppter utilitatē aliorū qd p̄tingit duplī. q; alīq; huīsimōi utilitas est coīs vt cū ex p̄ctō suo alīg p̄nitēt ex qua p̄nitēt. par et bon et alīg totius bonitatē cīuntatis cōsurgit. Tertio huīsimōi utilitas p̄t esse p̄pria: vt cū alīq; ex p̄ctō alteri² detestando ipm seruētis in diuīnū amoē rapit. Et qz sīm Dionys² spectat ad diuīnā p̄uidentia vnicū q; p̄uidere sīm modū suū vt p̄ se mobilia p̄uidet ut

p̄ se mobilia et ea q; in actionib² suis sunt apta nati deficere spectat ad diuīnā p̄uidentia ea vel aliē ex eis p̄mittere ut deficiāt. et ita mala sīt sub diuīna p̄uidentia in q̄tū ab ea nō impēditur. Dō ergo qūo mala sunt diuīne p̄uidentie subiecta: q; nō subiectū ei q; ab ea causent: sīz q; ordinātur et nō impēdīunt ab ipsa. et sicut sub diuīna p̄uidentia cadūt sic a deo sunt volita. nō enī sunt a deo volita q; deo mala faciat vel vult mala fieri: q; sit eoz actor et cā. sed a deo sunt volita q̄tū ad eoz ordinationē et nō impēdītione. vult enī mala ordinare et nō impēdire ea fieri: sed p̄mittere. Ad p̄mū dō. q; deus vult mala nō impēdire: nō q; ipsa mala ei placeāt: sed nō impēdītione eoz rōne boni q; resultat ex tali p̄missiōe ei placet. vii nō habet q; mala sunt diuīne voluntati subiecta tanq; ab ea causata: sīz tanq; ab ea nō impēdīta vel ordinata q; cōcedim². Ad scđm dō q; lī mala fieri et nō fieri sunt opposita: eo q; semp in tali p̄positiōe velle q; est ibi verbū p̄ncipale. affirmatiū remanet et qz solū contradictionia sunt illa. quoq; nō est mediū sīm sī nō est inconveniens quālibet istarū falsam esse. deus vult mala fieri et vult ea nō fieri. sed si oppositū busus deus vult mala fieri accipetur: tunc est et locutio vera: q; deo nō vult mala fieri: et q; ēt falsū est q; vult mala nō fieri verū cui² est oppositū q; nō vult ea non fieri. vii nec vult ea fieri nec vult ea nō fieri: sed p̄mittit ea fieri: q; p̄petratio eorū nec est cōtra voluntati eius p̄sequētē: nec sīm ipam: sīz ppter eam. Ad tertiu dō. q; subtracto hoc q; mala nō sīat seqūtū q; mala sīat. sed nō seqūtū q; deus illa vellit sed q; nō impēdīat vel p̄mittat. Ad quartū dicendū q; deus p̄ se loquēdo nec vult malū nature nec p̄missionē ḡre sīue malū culpe. sed in q̄tū ex malo nature ordināt culpe et resūt at inde diuīna iustitia est a deo volitū: et q; talem ordīnē videtur importat malū pene et deordinationē malū culpe diciimus q; deus vult mala pene et nō culpe.

Eritio q̄ritur. utrū sit de perfectiōe vniuersi. et videt q; sic: q; cū totū vniuersum Qd. iiiij. sit valde bonū sīm Aug. quicq; est in vniuerso facit ad decorē ei². non enī valde et sīm se totū decoratū esset si alīg esset in eo q; ad ei² decorē nō faceret. Preterea. sīm Boetius. iiiij. de cōsolatione. nihil est enī q; mali cā ab ipsis improbum sīat et qz ipsi improbi quicq; faciūt. faciunt cā boni multo fortius ipse deus qui est ipsa bonitas: vt idem innuit. facit vel p̄mittit cā alīcū boni. sed cē bonū facit ad decorē vniuersi. Si ergo mala p̄mittuntur cā alīcū boni ipsa mala faciūt ad decorē vniuersi. Preterea. bonū vniuersi potissime vī detur cōsistere in bono ordinis: sed malū in vniuerso est ordināt. ergo facit ad bonitatē et decorē eius. Preterea. illud quo sublatō multe perfectiones sublatātūt facit ad decorē vniuersi: sīz sublatō mālo multe p̄fectiones sublatātūt sīue sit malū culpe sīue malū nature: vt si nō esset p̄secutio tyrānorū nō esset paciētia martyriū. et si nō fuisse nequitia iudeorum nō fuisse passio xpī a qua nobis tō bona p̄ueniunt. Sic etiam est in malis nature. q; si nō esset corruptio elementorū nō esset forma morti: nō esset anima. nō essent mālē p̄fectiones in vniuerso. ergo oīa mala ad decorē vniuersi faciūt. In cōtrarium est q; bonitas totū videtur p̄stare ex bonitate partū sed si nullum malū esset in vniuerso partes in quib² malū existit meliores essent. et ita totū vniuersū esset melius. Sīz illud quo sublatō vniuersū remaneat magis decorū et p̄fectionis ad decorē et p̄fectionē ei² facere nō p̄t huīsimōi ē malū ut dictū est. q; ec.

Prieterea. qd facit ad decorum vniuersi est natura aliqua; malū nō sit natura aliqua; vt ostendit Aug. in enc̄ib. ergo. R̄no dicendū p̄ malū per se ad p̄fectionem & decorē vniuersi facere nō pot. Nam cū rō ei⁹ formaliter p̄sistat in p̄natō & p̄natio s̄m p̄bz. p̄mo phisič. de se sit nō ens nō est intelligibile malū p̄ se facere ad decorē vniuersi p̄ accidēs tñ rōne boni ad qd aliquo modo bz ordinē p̄t vniuersum decorare. bz enī aliquo mō ordinē ad triplex bonū. Primo ad bonū qd ei substernit. Secdo ad id qd est ei oppositū. Tertio ad illō qd inde elicis bz qdlibz illoz p̄ accidens facit ad decorē vniuersi. nam bonū qd malo substernit est natura qd pot deficere. & qd nature defectibiles faciūt ad decorum vniuersi: & multi gradus bonitatis subtrahent ab vniuerso: si inde cūcte nature defectibiles amouerēt vt sit in vniuerso vniuersitas naturarū qd potissime vniuersum decorat malū facit ad decorē ei⁹ rōne boni substrā. eti. Secundo facit ad ei⁹ decorē rōne boni oppositi: qd opposita iuxta se posita magis elucescat ppter qd scribitur circa finē p̄mi elenchorū: qd iuxta se oppositis p̄trarijs: videtur esse meliora & peiora bonibus: cū ergo malū est iuxta bonū qd ei opponit: bonū reddi tur magis cōmendabile & apparet melius. magis enī cōmendamus eos qui se dant delectationib⁹ intellectualib⁹ eo qd multi bona sensibilia prosequuntur: qd si oēs delectationes intellectuales infēquentur. nō ita innotesceret eoz bonitas. facit ergo malū ad decorum vniuersi p̄ accidēs vt rōne boni oppositi in qdlibz magis cōmendabile reddit. Tertio decoratur vniuersuz ppter mala rōne boni qd inde elicetur vt ex eo qd aliqui male faciunt: elicetur inde ordo iusticie vel utilitas p̄pria vel etiā aliorū vt in alia qdlibz oīsum est. bēc aut̄ tria tāgit Aug. in enc̄ib. cl. Nam ex eo qd mala & defectū sunt in reb⁹ rōne boni substracti est in vniuerso inequitas ppter quaz est in eo admirabilis pulchritudo eo qd costet ex oībus bonis vñ ait qd ab hac trinitate summe & equaliter & immutabilis bona creata sunt oīa nec summe nec equaliter nec immutabilis bona. sed cū bona sunt singula. Simil ergo vniuersa valde bona: qd ex oībus cōsistit vniuersitas admirabilis pulchritudo. ergo rōne boni substracti facit malū ad decorum vniuersi: qd sine mala & sine inequalitate vniuersitas ē nō pot. Secundo vt dicebat malū vniuersum decorat rōne boni oppositi qd cōmendat. qd eriā Aug. tagit ibidē cū ait. qd mala bene ordinati & suo loco politū eminentius cōmendat bona vt magis placeat & laudabiliora sint omnī malis cōparantur. Tertio decorat ip̄z ex eo qd ex eis p̄ dei prouidentia bona eliciuntur. vñ Aug. in eodē enc̄ib. ait qd cum dens summe bonū sit nullo mō sineret aliqd mali esse in ope suo nisi vñqz a deo esset oīpotens & bonus vt bñ faceret de malo.

Ad primū dō qd quid est in vniuerso facit ad eius decorē: sed nō eodē mō: qd bona ad tales decorum faciūt p̄ se. mala vero p̄ accidens rōne bonorum. Ad scđm dō qd bonū qd elicēt ei⁹ malis p̄ se decorat vniuersum. mala aut̄ decorat ip̄m rōne talis boni. Sed hoc non est arguere qd mala p̄ se deco rent vniuersum sed p̄ accidens quod concedimus.

Ad tertium dō qd malū est ordinati rōne boni qd inde elicetur vt rōne decoris iusticie vel ppter utilitatē faciētis vel aliorū. sed hoc nō est facere ad decorum vniuersi p̄ se sed p̄ aliud. & p̄ hoc p̄z solutio ad quartū: qd nō arguitur qd mala faciat ad decorē vniuersi p̄ se: sed rōne perfectionū qd subtrahentur ab vniuerso sublati malis. Ad primū in contrariū dō. qd bz p̄tes vniuersi qd possunt deficere: meliores essent si tales existerēt & deficere nō possent ip̄m tñ

vniuersum nō esset inde mes⁹: qd subtraherētur ab eo multi gradus entiū. Rursus ex ipsis defectib⁹ ali⁹ quorū magis cōmendabiles existūt alioz pfectus. Nam & si posset esse aliqualis p̄atio inter entia. si nullum malū esset: qd esset cōparatio magis boni ad min⁹ bonū. ppter qd maius bonū apparet laudabile eo qd excelleret min⁹ bonū. tñ huiusmodi cōparatio nō adeo lucida esset: nec tot modis existeret. Cōmendabiliora enī apparent potiora bona: qd discordant a malis & minorā excellunt. qd si nō innotesceret nobis put a malis discordat: sed put excellunt minorā bona. Ad scđm dō qd facies ad decorē vniuersi p̄ se est natura aliqua vñ cū malū nō sit natura aliqua: nō facit ad decorē ei⁹ p̄ se qd pcedim⁹. facit tñ p̄ accidens modo quo dictum est.

Uper līa sup illo. (Qui illuminat dēm hominē.) Notandum nō solū intelligendū esse qdlibz ad lumē grē: sed etiā de lumine naturali intellect⁹. ppter qd bene dicitur est qd verum a quocqz dicat: a spū scđo est. Indidit enī dēns aē nostrae suae portetias vñ ip̄m lumē rōnis p̄ qd oē verū iudicam⁹ nobis a deo est inditū & cū vera iudicam⁹ a deo est: cū deficim⁹ est nobis a ipsis.

Item sup illo. (est. n. aliqd qd in se bonū est.) Nō tantum qd hec distinctio boni ex hoc puenit: qd ad rōnem boni simpli debet oēs cōditiones cōcurrere qd bonū cōstat ex tota cā. malū autē ex particularib⁹ defectib⁹. tō ad hoc qd opus sit bonū dō esse de gene re bonū. tñ bona intētione factū & si huiusmodi bonū sumitur ex actibus ad alios ordinatis. ad hoc qd beat cōpletam rōnem boni dō esse bonū in comparatione ad aliud. & ex hoc sumit quadrimebris distinctio boni. nam est aliqd bonū qd bz oīa illa tria: vt qd est bona intētione factū & est de genere bonorū. & valeat in cōparatiō ad aliud: vt cū datur elemosina ppter deum pauperi ibi cōcurrat bona intentio: qd fit ppter deum bonū opus: qd elemosyna & valet alteri qd paupi. Aliqz cōcurrunt ibi nō oēs cōditiones qd potē dōplū: qd vñ p̄currit ibi vna solū: vt qd valeat in cōparatiō ad aliud. & sic mala sunt bona. nō p̄ se bz p̄ accidens rōne boni ad qd ordinatur: aliqz cōcurrunt ibi due soluz qd duplū esse potē: qd vel est ibi bonū opus cū bonitate intētioni absqz bonitate in cōparatiō ad aliud. & sic est p̄dicatio facta ppter deū nō credēti: aut cū bono ope cōcurrat ibi bonitas intētioni: & sic ē elemosyna data paupi. ppter inanē gloriā. & ita illa quadrimebris distinctio qua ponit magister rōnalis est si cōsiderans īa dicta. Item sup illo. (nullo sapiēte hoīe actore fit bō dēterior.) p̄. nō oē petītū est ex ignorātia. bz aliqd cōmittitur ex certa malitia. ergo potē esse qd aliqd sit sciēs & sapiēs. & tñ exēplo suo aliū dēteriorēs sīt. & ip̄met p̄ mala opa sua in malitia augmētetur. dō qd ibi sapiēs accipit p̄ prudētē s̄m qd prudēs p̄supponit virtutes morales bz quē modū logtūr p̄bs circa finē. vñ. etiā. qd manifestū. qm̄ ip̄ossible ē prudētē ē nō existētē bonū.

Item sup illo. (nō ergo deo actore malū fit.) vi. dētetur magis arguere qd si hoīe sapiēte nō sunt mala qd multo magis deo sapiēte nō sunt. bz dō. locus ille est a minori: qd argumentū trahit a minori ad maiori. a sapiētia hoīis ad sapientiā dei. sed a minori arguitur sem̄ affirmādo. ipse arguit negādo. ergo non bene arguit. dō qd bz sapiētia dei sit minor sapientia hoīis. Ododus tñ arguēdi magis ē a maiorī qd a minori: qd magis videtur qd bō dēbeat deficere p̄ sapientiam suā qd de. p̄t tñ ibi esse a minori: qd min⁹ debemus negare defectū ab hoīe qd a deo. & sic nō arguemus negādo. sed affirmādo vt si negam⁹ defec tum ab homine sapiēte debemus negare a deo.

Item sup illo. (Deinde idez Aug.) Motanduz q
H̄o differt a p̄ori. q̄ista fūdat se sup bonitate dei p̄
q̄o sup ei sapia. Ite sup illo. (Ni ipse nō ē cā tēcē
di ad nō eē.) ipse nō solū vīnere facit: s̄z ēt occidit
iuxta illud de vīerono. xxij. ego occidā t̄ vīnere fa
ciā. dō q̄ nō eē nūq̄ ē intētū ab aliq̄ agēte. s̄z semp ē
intētū ee ad q̄ seḡ aliq̄ nō ee vt ignis intēdit idū
cere formā suā in passu: ad cui⁹ introducēt̄ legitur
passi corruptio. Sic dō itēdit p̄snare ordinē nāe t̄ in
sticē ad quē seḡ q̄ aliq̄ corrup̄tāt̄ aliq̄ puniāt̄.

Ite sup illo. (tēdit vo ad nō eē q̄ op̄atur malū.) s̄z
fm Diony. iiii. de vi. no. p̄malū nō corrup̄t̄ aliq̄
exitū h̄z q̄ ē lba t̄ nā. ḡ faciēt̄ malū nō tēdit ad nō
eē. dō q̄ p̄malū culpe de quo ibi vī log fm q̄ huius
modi nō tollitur natura. S̄z inhabilitatur t̄ tolli
t̄ gratia. t̄ ideo q̄ sic male agit tendit ad non esse. t̄
si non ad nō esse nature tamen ad non esse gracie.

(Olūtas q̄ppe dei t̄.) postq̄ magi
soluit ad ea q̄ videbat dīna volun
tas ipediri h̄i parte ista ondit eā sp̄ i
pleri. t̄. d. fa. q̄ p̄ fa. q̄ dc̄m c. sc̄o
ppe q̄ dixerat mouz q̄sdā dubitatiōes
sc̄da ibi. (S̄z attēdēdū ē diligēt̄.)

Circa p̄m. tria fa. q̄ p̄ dicit voluntate dei semp ef
ficacē ee vt fiat omne q̄ velit de hoīe quoctū se vir
rat. sc̄o pb̄at q̄ dixerat p̄ Aug. q̄ aīt̄ semp imple
tur diuina voluntas vel de nobis vel a nobis. de no
bis. c̄f̄ deliquim⁹ a nobis cū bene facim⁹. nā malī bo
mines h̄z quātū ad ipsos optinet faciat q̄ de⁹ volunt
quātū vo ad dei oipotētiā q̄ nō vole de⁹ facere non
p̄nt̄ ēt q̄ sit a malis h̄z dei voluntate nō sit p̄ter ei⁹ vo
luntate. Tertio i breui p̄cludit vītē ex dict̄. Secū
da ibi. (M̄bil. n. vt aīt̄ Aug.) Tertia ibi. (H̄is v.
bis emidēt̄.) Tūc segt̄ illa pars. (S̄z attēdēdū.)
In q̄pp̄ p̄acta monet q̄sdā dubitatiōes. dixerat. n.
Aug. aliq̄ fieri h̄z dei voluntate. q̄ non sit p̄ter eā. t̄ q̄
mali quātū ē de se fecerūt̄ q̄ de⁹ volunt. quātū vo ad
oipotētiā dei facere nō potuerūt̄ q̄ h̄z vidēt̄ ob
uiare superiōrbus oīch̄ vītē tactū ē nībil voluntati di
uine renītere posse. q̄rit q̄no talia intelligēda sint. t̄
duo fa. q̄ p̄ q̄rit intellectū eoz d̄. c̄z. sc̄o intellectū
eoz ap̄it ibi. (Uex vt sup̄ dixim⁹.) Circa q̄. d. fa.
fm q̄d duo dixerat q̄ expone indigebāt̄. q̄ p̄ ap̄it in
tellectū vītē dicti. sc̄da ibi. (S̄z nō h̄.)
Circa p̄m. d. f. q̄ p̄ ondit q̄ cā dī aliq̄ fieri h̄z di vo
luntate q̄ nō sit p̄ter. intelligēt̄ q̄ de voluntate signi n̄
biplaciti. q̄ aliq̄ fit h̄z vītē voluntate signi q̄ nō sit
p̄ter altā. sc̄o manifestat̄ q̄ dixerat. q̄ multa sunt h̄z
voluntate ei⁹. put̄ p̄ceptū d̄ ei⁹ voluntas q̄ nō sit p̄ter
p̄missionē q̄ ēt diuina voluntas noīatur. sc̄da ibi. mul
ta. n. fūt̄. Tūc segt̄ illa ps. (S̄z n̄ h̄ ei⁹ voluntatez.)
In q̄ postq̄ expōsūt̄ q̄no intelligēdū sit aliq̄ fieri h̄z dei
voluntate q̄ nō sit p̄ter: exponit̄. q̄no accip̄ēdū sit q̄
mali quātū in se ē fecerunt̄ q̄ d̄s voluit. q̄t̄z vo ad
desoiptētiā. nīlo mō facere voluit. Circa q̄. d. fa.
q̄ p̄mo dat intelligēt̄ dicti dices malos i se
ē facere q̄ de⁹ nō vult q̄ faciūt̄ h̄z ei⁹ p̄cepta. t̄. q̄
t̄z ad dei oipotētiā h̄z ēt̄z ad voluntate biplaciti
q̄ ē idē q̄ ipse. q̄ ei⁹ opposita. h̄z ēt̄z facere nō valēt̄
h̄z p̄ter ip̄saz faciat. sc̄o p̄cludit̄ et dict̄ q̄ voluntas
dei q̄ ei⁹ biplaciti sp̄ implet̄. p̄silia t̄. t̄ p̄cepta t̄. p
hibitōes nō sp̄ implet̄. q̄ huiusmōi p̄hibitōes t̄ p̄
cepta data oībus nō vult de⁹ voluntate p̄nt̄ ip̄leri ab
oībus imo ēt̄ aliq̄ p̄cepta dedit aliq̄ p̄sonis sp̄alib
us q̄ ip̄leri nōluit. sc̄da ibi. (Ti p̄diḡ liquet.) In
quo t̄minauit sententia lec. t̄ distin.

Alḡstri intentio in presenti distinctione. cir
ca duo versatur. Primo circa impletio
nem diuine voluntatis. Secundo. circa

ea que pieter eam vel contra fieri videntur. Ideo
de his duobus queremus.

W̄ p̄m sic p̄cedit. vī q̄ voluntas dīna sp̄
ip̄leaf q̄ voluntas illa h̄z quā mīla efficiunt̄
nō sp̄ ip̄lef. h̄z dīna voluntate mīla fūt̄

Q. i.

q̄r fm Aug. xij. de ci. dei. circa p̄m. nā nō
ēt̄ia deo. h̄z virtū h̄z q̄ ēt̄iū deo ēt̄ia voluntatē

nō sp̄ ḡ dei voluntas implet̄ cū multāt̄ p̄t̄a t̄ vīt̄ h̄z
ipsaz fāt̄. Preterea. q̄ p̄ducit effēt̄ mediātibul

sedis cāt̄ ipediri p̄t̄etib⁹ ipediri i actōe sua. sicut vi
dēt̄ sole p̄ducere flores mediāt̄e vīt̄e pulūlatīna

co q̄ vēt̄e pulūlatīna ipediri p̄t̄ actio soli respetu tal
effēt̄ aliq̄ ipediri. cū ḡ diuina voluntas agat media
tib⁹ sedis cāt̄ q̄ ipediri p̄t̄ ipediri aliq̄ i actōe sua
t̄ nō sp̄ implet̄ q̄ de⁹ vult. Preterea. cā q̄ se h̄z ad
vīt̄līz nō sp̄ seḡ effēt̄ suū. h̄z vēt̄sūz ē sup̄. dō nō
agit ex necessitate nāe h̄z ex libitāt̄ ar̄. t̄ p̄t̄ age t̄ nō
agere. nō ḡ sp̄ voluntas dei ip̄lef cū se habeat ad vīt̄u
libet. Preterea. cā q̄ in effectu suo impeditri nō p̄t̄
p̄ducit effectum necessariuz. Si ḡ voluntas diu
na impeditri nō posset t̄ semp impletur oīa q̄ deus p̄
suā voluntatē p̄ducet̄ necessaria essent. sed hoc est
falsum ḡ t̄ p̄muz. Incōtrariuz ē maḡ in littera q̄
p̄ multas autoritates ondit voluntatē dei semp im
plet̄. Preterea. cuius voluntas nō impletur tri
statū t̄ dimittit̄ ei⁹ delectatio. h̄z fm p̄m. vii.
et̄bi. deus cui⁹ nā simplex ē semp h̄z delectabilissi
maz acrōez t̄ semp una simplici delectatōe gaudet.
Si ergo soa delectatio simplex est t̄ impeditri nō p̄t̄
voluntas eius sp̄ impletur. Preterea. nībil im
pedit̄ nībil a fortiori. h̄z eū nībil sit effēt̄iūs uo
luntate diuina nībil cāt̄ impedit̄ poterit. h̄z semper
implet̄. R̄i. dō q̄ voluntatē diuina simplici
ter semp impleri dupl̄ ei t̄ia uenari possumus. pri
mo ex ei⁹ oipotētia. sed ex ipsius in mālitate pri
mū sic ondit nāt̄ ut habituz ēt̄ de⁹ ē oipotētis nī q̄ pos
sit q̄cqd enunciari p̄t̄. h̄z q̄ potētia activa t̄ modus
agedi legt̄ moduz cēndi. t̄ cum ee dei sit ee i quo oe
ce refuat̄ posse suū ēt̄ illud posse in quo oe posse co
tinetur. Ut p̄t̄ q̄cqd h̄z rōnem entis. h̄z q̄ p̄t̄ q̄c
qd h̄z rōnem entis oīb⁹ ee tradit̄ t̄ oīa in ee p̄seruat.
nā si aliq̄ haberet ee. uel p̄baret inee abfōz ifuctia
pm̄i ēt̄ aliq̄ q̄ ee nō ex plātū ab ee dīno. pp̄ q̄ se cōret̄
q̄ inee ee nō p̄t̄eris oīs rō ee cēndi. Si ergo de⁹ oī
bus tradidit nāt̄ ee. t̄ oīa in suo esse p̄seruat oī
bus indidit p̄p̄rūm̄ appetitum eo q̄d apperitus t̄ i
climatūm̄ rei sequitur naturam eius t̄ moduz eēn
di. t̄ q̄cqd rō est de appetitu indito rebus t̄ de eaz
esse uel natura. sicut nulla natura est nec nullum esse
q̄ nō p̄t̄eatur subesse diuino t̄ q̄ nō sit tale quale di
uina voluntas vult eo q̄ ese oībus creaturis h̄z M̄
larīuz diuina voluntas attulerit nullus ē appetit⁹ q̄
nō inclinet̄ fm q̄ diuina voluntas cuīcēt̄e nō
luerit. t̄ q̄cqd vīdēt̄ i reb⁹ ex aliq̄ appetitu nālī l̄
volatario p̄gredit̄ inee. dicē deū velle aliq̄ d̄ il
Ind nō fieri ē dicere aliq̄ appetit⁹ n̄ ee. quē diuina vo
luntas cēt̄e n̄ possit l̄ aliq̄ creaturā existere q̄ suo cre
atori n̄ obediāt̄. h̄z cū appetitus t̄ inclinatio sequitur
modum esendi si esset aliquis appetit⁹ quē de⁹ fm
suā voluntatem inclinare non posset esset aliq̄ esse
q̄ a diuino esse nō esset p̄ductum t̄ ita in diuino ee
non cōtineretur omne esse. Si ergo deo non deficit
aliquod esse nec aliquod posse contra voluntatem
suā nībil inclinatur t̄ quicqd fieri vult totum imple
tur. er quo appetit⁹ q̄ dicere non fieri qcuid deus
vult vel aliqua fm suū appetitum inclinari con
tra diuinam voluntatem est dicere deum non esse
omnipotentem. t̄ ista est via Aug. in enc̄. qui ait.

q; sine dubio q; facile est deo q; vult facere tam facile est q; nō vult nō sinere: hec si nō credam; pictura tur ipm nostre cōfessionis initū qua nos in deo pa trem credere p̄tēmū: q; et ait voluntate cuiuspiā creature volūtas oipotentis nō impeditur effect². Secunda via sumitur ex diuina imaterialitate. Itaz sicut virtutes corporales regulantur p̄ primā virtutem in corpore. propter q; sim phm. in. h. de aia vel in. iii. fm aliam intitulationē dicere hominē talē voluntatē habet qualem pater deozū viroūq; sibi ad ducit hoc est qualē corpora sup̄celestia in co causant est dicere intellectu esse senium vel voluntatē q; se quitur ad intellectū esse virtutem in corpore. ex quo habere possum² q; virtutes corporales regulantur sim virtutē primū corporis. vñ bruta que nō habet appetitū q; nō sit virtus in materia: vt plurimū se quuntur impressiones celestes t̄ aguntur magis q; agat t̄ ducuntur magis q; ducat. Sed sicut virtutes organicas t̄ materiales appetit² reducuntur in primā virtutē corporalē. sic virtutes incorporee t̄ imma teriales appetit² reducuntur in primā immaterialē virtutē vt i voluntatē diuina. immo multo magis in materialia reducuntur in voluntate diuina: q; mala in primū corpus. q; nihil est in reb² immaterialib² q; ab illa voluntate nō emanauerit. est tū aliqd in re bus corporalib² qd a p̄mo corpore nō sumbit origi nem. Si ergo hz calumpniā q; virtutes corporales semp inclinetur fm motu celi t̄ nihil sit in eis q; cō traretur celesti influē. dicit tū nihil esse in virtu tibus immaterialib² qd contrarietur diuine voluntati nullā hz calumpniā: q; yetactuz est oia spūalia magis dependent a p̄mo spū q; oia corporalia a p̄mo corpore. ergo diuina voluntas fm sua beneplacitum inclinat virtutes spūales t̄ nihil est volūtū ab aliqua spūaliā q; diuine voluntati sit contrariū. t̄ si h pot in rebus spūalib²: multo magis incorporalib² pot cū spūaliā sup̄ corporalia collocetur. Itam autē viam innuit Aug. in. de tri. ca. iii. qui ex eo q; deus in rebus spūalibus suā voluntatē exerceat ostēdit. euz sa cere que vult incorporalib² rebus. vñ ait: q; si deus mouer primitus inuisibilia ministruū siue alias ho minū. siue occultoz spirituū sibi subditas scrutates quid mirū. si etiā in creatura celi terre t̄ maris t̄ ae ris facit deus q; vult. parer ergo quicq; deus vult simplē impleri totaz. Adhuc tendū tū q; voluntas separatur ad res fm q; hnt esse in seip̄s. illud ergo est simplē volūtū q; fm oēs suas circūstantias subiaceat voluntat. tō q; deus vult voluntate antecedēte cū illud nō velit fm oēs circūstantias: vt q; vlt ipz fm impositionē ordinis nō fm ex eutionez: vel fm q; eius voluntas respicit naturā nō personā nō vult simplē cum nō velit illud fm oēs particulares circūstantias. solū ergo illud a deo est simplē volūtū q; deus vult voluntate cōsequente: t̄ q; dictuz est totū fieri qd deus vult simplē. nihil sit cōtra ei² voluntatem cōsequente nō est tū inconveniens aliqd fieri cō tra ei² voluntate antecedēte. Ad primū dō q; virtua nō contrariantur voluntati p̄tēmū diuina voluntas est ei² b̄n placitū. siue est voluntas oīe: contrariantur tū ei² p̄tēr ei² voluntas est voluntas signi t̄ potissime cū est signū respōdens voluntati antecedenti nō p̄tēr sciunt enī mali cōtra diuina cōsilia vel p̄cepta. t̄ ista est intēto Aug. nam in illo caplo vbi alt q; natura nō est cōtraria deo sed vltū. t̄ dicit malos immi tari deo q; aduersant eius imperio. Ad secundū dō q; nō est sile de sole t̄ de voluntate diuina: q; in volūtate diuina reservat totū ordo causarū t̄ voluntati diuine cōsequenti subicit esse et cū oībus causis non impeditis. tō semp talis voluntas implet: hz in sole

nō reservatur totū ordo secundarū causarū t̄ potissime p̄tēr impeditē nō sunt. tō nō est sile qd sile dicebatur. Ad tertium dō. q; diuina voluntas nō se bz ad vtrūlibet q; sit cā mutabilit. Nam cuz hoc q; deus agit p̄ libertatis arbitriū agit immutabilē t̄ ei² volūtatis imutari nō pot. tō semp implet q; vult: q; q; se mei vult semp vult t̄ ei² voluntate resistere nihil pot. ppter qd nō fieri qd vult nō est possibile. Ad quartū dō. q; sicut res relate in diuina precliam contrahit quandā necessitatē nō tū ppter necessitatē hu iusmōi emouit cōtingentia a ieb² vt supra oīsum est. sic p̄tēr referatur in diuina voluntatē quandā ne cessitate contrahunt nec tū ppter hoc cōtingentia remonetur ab eis.

Einde q; titur de his q; vidētur fieri. ppter diuina voluntatē: vel hz t̄ circa hoc queruntur tria. Primo. vtrū aliqd fiat ppter diuina vo lūtate. Secundo. vtrū id q; est i voluntatē ei² obseq̄i tur voluntati ipsi². Tertio. vtrū id q; est ppter ei² volūtatem p̄tēt subiacere p̄cepto eius.

D̄ primū sic p̄cedit. vides q; nihil fiat ppter diuina voluntatē: q; vt habitu est ea fuit eo volente q; fuit a deo p̄uidente. hz ea fuit ipso p̄uidente q; ab eterno p̄uidit t̄ p̄scinit vel p̄spexit. cū ergo cūcta p̄spexit t̄ bona q; mala t̄ nihil ppter ei² sciam fiat nihil ppter ei² volūtate efficit. Preterea dī in. v. de consol. q; de² ab eterno cuncta p̄spiciens p̄uidente cernit intētu suisq; meritis pdestinata dispōit. hz t̄ bona q; mala disponit zōibus fm sua merita tribuit. nihil q; ppter p̄uidentia sit t̄ p̄p̄s nec ppter diuina voluntatē efficit. Preterea, por̄ctior vñ volūtās ppter quā t̄ p̄ra quā nihil efficit q; solū q; quā nihil sit ppter tñ ipa mīta fuit. cū g; diuina volūtās sit potissima nō solū ogz nos dicere q; nihil fiat t̄ ea. hz etiā q; nihil efficiat ppter illā. Preterea, pmissio mun² vñ bre de volūtārio qd aliqd signū diuine volūtātē. nā cū alia si gna diuine volūtātē implēt h est fm q; de² in no bis opatur. nā nec cōsilia nec p̄cepta plūtūm² absq; diuina volūtātē t̄ el² auxilio. hz pmissio ex h existit; q; de² nā mala impide nō nūt. cū g; nihil fiat ppter p̄missionē fm magistrū multo mītūt̄ aliqd ppter ei² volūtātē qualiter cūq; sumptētā. In cōtrarium est magis in līa q; dicit. multa fieri ppter diuina volūtātē. Preterea. q; nō facit nec ppter volūtātē dei nec hz cōformat volūtātē suā volūtātē diuine. t̄ nō peccat. cū ergo multi male agat. opz eos facere cōtra diuina volūtātē vel ppter. Sed nihil sit ptra loquēdo de volūtātē p̄tēt: q; illa semp implet. ergo multa fuit ppter. Rō dō. q; q̄cqd volūtātē mo uet semp est bonū vel simplē vel fm apparentiā: q; fm phm. in. de aia q; est motiuū appetit². nō refert p̄tra sit bonū vel appārēs bonū. t̄ q; si nō apprehen ditur aliqd sub rōne boni nō pot mouere volūtātē. nunq; est malitia in volūtātē nisi sit error vel saltem aliqua nescia in rōne. vñ. iij. eth. scribū. q; oīs ma līis ignorās. Nam fm Dionysiu. iii. de di. no. nūl līis alīcīes ad malū facit qd facit: q; hz eu semp ma lum est ppter volūtātē t̄ preter intentionē. vñ nec hz finē neq; principiū. Si ergo est aliqd intellect² in q; nulla iordinatio neq; error cadere pot ab habēre hu iusmōi intellectu nō poterit malū esse volūtū. t̄ q; di unius intellect² errare nō pot t̄ eo nesciētia aliqd ec nō valet. nullū malū a deo est volūtū. hz q; nō est vo lūtū ab aliquo vel est hz volūtātē ei² vel ppter cū ba bitū sit hz volūtātē diuina p̄tēmū nihil fieri posse cū fm eā n. Illū malū sit volūtū. opz q; ppter eā mala fiat. vñ magis in līa ait: q; nihil cōtra voluntatē diuina q; ipse est sit nisi dicat cōtra eā fieri qd ppter eā sit. tñ q;

aliquo modo potest accipi voluntas divina. quod propter eam sit aliquo quod per eam, aliquo quod nec contra eam, nec etiam per. distinguendum est de divina voluntate ut contra distin-
guatur. Nam voluntas divina dividitur in voluntate beneplaciti et signi. voluntas beneplaciti di-
viditur in antecedente et consequente. Quod antez
dens vult antecedenter ut omnium est, non vult simpliciter.
Sed quod vult consequenter fieri autem aliud propter id quod
deus non vult simpliciter non est inconveniens ut dictum est.
ergo multa sunt propter voluntatem antecedentem ut de
vult omnes homines fieri antecedenter, et non omnes sal
uantur. contra autem voluntatem consequenter nihil fieri
potest, sed cum mala non velle deus voluntate sequente
nec sicut contra eam eo quod ea permittit. opus ea esse per
illam. voluntas autem signi distinguuntur; quod quedam signa
pertinet voluntati antecedenti: ut consilium preceptum et pre
hibitus, et quedam posteriori. ut operatio et promissio, fieri aliud
contra signa voluntatis antecedentem non est inconveniens
cum contra ipsam voluntatem antecedentem multa sunt. ita
non opus quecunque habere deus fieri: et quecunque prohibet
velari vel quod pluit impleri propter signa voluntatis pse
quentis nihil fieri potest. non enim est aliud contra operationem
ei: quod tunc vnu et idem simul esset et non esset: fieri et non
fierere. per autem operationem ei multa sunt. nam pri
mationes honorum et mala non oportet in nobis deus. de
missione vero est alius modulus: quod non solus propter promissio
nem divina nihil fit. sed etiam per ipsam nihil fieri potest.
Id est respicere eni propter ipsum cum potest deficere et non
deficere. unde si deficit sicut non. non fit preter promis
sionem ipsius. Apparet ergo quod fit aliud propter volunta
tem dei: et quod non. et quod per eas. et quod non.
Ad pri
mum dicitur. ut habitu est propter Dionysium mala est
ad sui causarum. non cadunt sub divina prudentialia.
Sed quoniam ad eorum ordinem et non impeditionem. unde dicuntur
ipsi malum esse improuisum. non ergo opus quod ipsa mala
sunt voluntas id est ordine et promissionem maiorum deus ve
lit et ad formam arguendi est dicitur deus pescavit oia talia
mala quod bona. ut superius omnis est. prudentialia addit
supra presciptam quendam ordinem in fine et cum multis simili
quod huiusmodi ab ordine deviuntur sicut se non cadunt sub di
vina prudentialia. id est pescata.
Ad secundum dicitur. quod per auctoritatem Boethii non habet quod ipsa mala sunt a deo vo
lita nec quod cauimus sicut se sub divina prudentialia.
Sed quod ordo eorum vel dispositio est a deo volitus et pescata. ipsa
enim mala sunt per dei voluntatem consequente. id est non
sunt contra. Ad tertium dicitur. quod non est ex imponetia di
vina voluntatis quod mala sunt. posset enim oia talia impe
dire si vellit ut manifeste probat Augustinus in encyclopedie. sed hoc
est ex ordine sive sapientie sicut quod contulit rebus potest
ad virtutib[us] ut possint deficere et non deficere.

Ad quartum dicitur quod nihil fieri per prmissionem diuinam
non ostingit. ex eo quod prmissione sit primior voluntatis b[ea]titudinis
placitum quod alias signa. id est huiusmodi signa respiciunt eas
potest deficere et non deficere: et quod ex hoc aliqua sunt
per diuinam voluntatem: quod aliquae causarum deficiunt in
actionibus suis et diuinam prmissionem nihil fit. cum virtus
nam deficere quod non deficere prmissum sit talibus causis.

Eccidio queritur. Virtus quod est contra diuinam vo
luntatem obsequatur voluntati eius. et videtur quod
non. quod ponit esse contra diuinam voluntatem
vel intelligit de diuinam voluntate antecedente
te vel postea. non consequente quod contra illa nihil fit. ergo
antecedente. sed quod est propter voluntatem antecedentem cum
sit malum non est voluntas a voluntate consequente. id pos
sit esse per eam. sed non obsequatur voluntati nisi quod est
ab ea voluntas. ergo quod est contra voluntatem antecedentem
voluntati posteriori non obsequitur. Preterea. si aliud uniu
eris voluntati obedit: et aliud dicunt ille voluntates sibi con
trariatur: sed voluntas diuinam antecedens non contrariatur

consequenti. nec econtra. ergo quod est contra voluntate
tem antecedentem non obsequatur voluntati. Preterea. ex
eo quod hoc agit sicut diuinam voluntatem sequente mere
cum ergo non possit quod mereri aegido contra voluntatem
antecedentem: ut non obsequiando precepit et prohibitus
contradicendo voluntati antecedenti. non obedimus co
sequenti: quod tunc peccado meremur. Preterea mala
est per intentionem sicut Dionysius. iii. de vi. no. 5. quod
est per intentionem voluntatis non obedit voluntati er
go quod sunt contra voluntatem antecedentem ut mala non
obsequatur consequenti. In contrario est. quod Gregorius
autem et habet in libro quod multi voluntates dei faciunt. ut
eam mutare intendunt et consilio eius resistentes sue vo
luntati obsequuntur igitur mali voluntudo in imitare
diuinam voluntatem ipsam implet et resistendo diuinis
consiliis eius voluntati obediunt. Preterea. ad volun
tatem potentissimam pertinet ut quod aliud vult facere haec
in eius obsequio cedat. Id ergo mali contra diuinam vo
luntatem facere velint et faciat contra antecedentem: quod
diuinam voluntatem potentissimam est faciendo contra volun
tatem antecedentem obsequitur posteriori. Non dicitur. quod cum
queritur. utrum aliud fiat contra diuinam voluntatem quod obse
queretur voluntati eius. voluntas huiusmodi contra quam ali
quid fieri dicitur non potest esse posterioris: quod contra illa nihil fit.
Opus ergo quod sit antecedens. contra autem voluntatem
sit cum prohibiciones et precepta non obsequatur. Sed cum
hoc non sit redire in fine: sed ut se loquendo quod vo
luntati antecedenti contradicunt sicut huiusmodi posteriori non
obediunt. alii enim sicut in idem sicut est ordinatum non or
dinatus. et boni et mali. Sed quod antecedenti voluntati
contradicunt sicut se: posteriori obediunt in quantum ordinata
sunt: et quod antecedenti repugnat sicut unum modum posteriori
obediunt sicut aliud: quod sic declarat. Nam repugnativa ad
voluntatem antecedentem dupli accipi potest. Primum quan
tum ad eam malorum. Secundo quantum ad ipsa mala. re
pugnat enim hoc sicut voluntas a qua mala per creditur di
vina voluntati antecedenti. in quantum non agit quod deus p
recipit et non vult quod prohibet et etiam ipsa mala tali voluntati
repugnat. et tam de hoie mali quod de ipsa malis
divina voluntati contradicentibus fit quod deus vult. unde
est voluntari obsequitur. sed aliter obdicunt. alii ob
sequuntur. nam mala contra dicunt sicut se obediunt aut
in quantum ordinata. etiam autem malorum ut hoies et eorum
voluntates antecedenti voluntati. repugnat quantum ad id quod de eis difficit:
ut quod puniuntur et resultat inde quidam decorum et iusticie.
Quocumque ergo se vertat hoc semper fit quod deus vult: vel
ab ipso: et cum bene agit. vel de ipso. ut cum puniatur pro
pter mala quod gessit quod per se declarare possumus. Nam
sicut diversitas colorum decorat ymaginem. sic inequa
litas et diversitas eorum quod sunt in universo ornatis.
Et sicut male argueret diversitas colorum alium esse pulcher
ritum et magis participantem de lucis: ex hoc conclude
re vellere pictorem in ymaginē solū colorē alium debe
re apponere. sic non bene arguit quod ex eo quod sibi separe et
beati sunt dignissima pars. Universus vult arguere in
universo solū talia existere. nam ipsi dānati et rerum
universitas universum decorat. sicut multitudo col
orum ornat ymaginem. sicut ergo nullus color est qui in
aliquo non obsequatur voluntati pictoris. Sic nihil in
universo existit quod aliquo modo diuinam voluntati non
obediat. Sed id quilibet color sicut aliquo modo pictori
ri obediatur non tamen sicut oīm ordinatur ei obsequit. ita quod est
contra voluntatem pictoris per unum modum ei obsequit
sicut aliud modum ut niger color. si referatur ad vultum
ymaginis voluntati pictoris. contradicit eo quod propter
nigredinem in vultu apposita decor ymaginis obse
quatur. Quid si ad pedem eius coparetur eius voluntati obe
dit: quod talis color optime in pedibus apponit. videtur
A ij

enī calciamētō rū nigredo pedib⁹ p̄stare p̄tare p̄tare
cōrem. sic si mali ad dīmīnā misericordiā referantur:
vel ad ordinē dīmīne glorie cū a tali ordine deuiaue
rint: antecedenti voluntati p̄dicunt. Si vō ad penā
cōparent: qz dignū iustū est mala puniri: p̄sequēti
voluntati obediunt. in h̄tum sit de eis qd̄ deus vult
p̄ decorē iusticie. Optime enī sūt mali in inferno:
vt qui dīmīne volūtati bīfaciēdo obediere nolue
rint. ppter qd̄ in sup̄rema partē vnauersi noluerūt
existere: ppter eorū mala merita in aliū ordinē rela
bantur: et in infimo collocētū. Qd̄ ergo voluntati an
tecedenti contradicit sīm vñ modū ordinis: sīm aliū
obsequitur cōsequēti. ita qz in regno p̄udentie nī
bil est inordinatū: et si aliqd ab uno modo ordinis re
cesserit in aliū relabif. vñ Botius. iiiij. de solatiōe
ait. qz ordo quidā dīmīne p̄vidētē: cūcta cōplecti
tur: vt si qd̄ ab aliqñata ordinis ratiōe discesserit. b
in aliū ordinē relabaf. nec qd̄ in regno p̄udentie
temeritati possit ascribi. Ad primū dō ḡl̄z ma
lum sīm se nō possit esse volūtū. ordinatio tñ malozū
volita esse pōt. et iō nō eodem mō malū volūtati an
tecedenti contradicit et cōsequēti obsequit: qz contradi
cīt sīm se obsequit ut ordinatū. et p̄ hoc p̄ solutio
ad scđm. qz cū aliqñ vni volūtati p̄tradicat. et aliū
obsequitur ille due volūtati sibi contrariātur. Si
eodē modo illud contradicit vni et obsequit aliū. H̄z
vt habītū est nō eodē modo contradicit malū volūtā
ti antecedenti et obsequit cōsequēti: qz antecedenti cō
tradicit sīm se p̄tī obsequit sīm qz ordinatū. Ad
tertīū dō qz in actione duo est p̄siderare. vñ ut ab
agēte egreditur aliud vt in finē aliquē ordinat. ac?
autē bon⁹ dīmīne volūtati vtrōqñ mō obsequit. nāz
et ab agēte p̄greditur vt deus vult et in finē debitu
sīm dīmīne volūtati ordinat. iō respectu talis act⁹
et vt etiam ordinat⁹ est hō se h̄z vt agēs cū coneniat
tali actioni. ordo etiam ut ab agēte egredif. et iō cū
talia faciūtū merem⁹. et fīnt ad quē ordinat deus
tales act⁹ est vita eterna: sed in actu mālo nō est or
do ut ab agēte p̄greditur: qz malus hō in actibus
sūt nō tēdit in finē sed egreditur ab ipso. Si ergo ta
libus actionib⁹ cōpetit ordo hoc nō est. put progre
diuntur ab agēte. sed put p̄ deuz in finē aliquē ordi
nantur. vñ in talib⁹ nō sīt ab hoīe qz deus vult. H̄z
fit de hoīe qz deo placere. et qz huiusmōi actions nō
sunt ordinatē vt ab hoīe p̄greditur cuius respectu
ordinis eorū hō nō se habeat vt agēs. sed magis vt
patiēs in h̄tum deus eas ordinat et de eis elicit ali
qua bona poter talia hō nō meret sed demeret non
tēdit in gloriā sed i penā. Ad quartū dō. qz malū
sīm se est p̄ter intentionē. ordo tñ maloz p̄t esse in
tentus. et qz malū nō obsequit dīmīne volūtati nisi
vt ordinatū. iō ratio nō cōcludit.

Dō. ljjj.

Eritio q̄ritur. vtrū aliqd qz est p̄ter dīmīnā
volūtate vt etiam cōtra ip̄am possit ca
dere sub p̄cepto ei⁹. Et videt qz nō. qz nū
lum bonū nec aliqd ordinatū est p̄ter omni
nam volūtate cū oē bonū et oīs ordo in reb⁹ deo
auctore et ipso volēte. Soluz p̄ter dei volūtati est
qd̄ ordinatū est. Si tñ nihil inordinatū possit a deo
p̄cipi nihil qz est p̄ter volūtate dīmīnā p̄t cadere
sub p̄cepto. Preterea. videt qz salte qd̄ est contra
dīmīnā volūtate sub p̄cepto cadere nō possit. qz si
cōtra dīmīnā volūtate exīs p̄cīgetar vel contradi
ceret volūtati antecedenti vel p̄sequēti volūtati an
tecedenti p̄ceptū p̄tradicere nō p̄t cū sit ei⁹ signū
nec cōsequēti: qz cōtra eam nihil sit. Preterea.
qz p̄cipit qz nō vult: sicut⁹ est: sicut⁹ sit sūme bon⁹ et
summe ver⁹ et nō doceat enī aliqñ falsitas: nec aliqua
fictio nihil p̄cipit qz fieri nolit. Preterea. sīm p̄bīm

scīo ethīz. nō suscipit oīs opatio medietatē qdā enī
cōfestim noīata couoluta sunt cū malitia. vt adulē
terium: furtū: homicidiū: gaudiū de mālo. et talia que
sīm se ipsa mala sunt. Sed quicqd a deo p̄cipit bo
num est cū p̄ceptū fit signū volūtatis antecedentis.
cū⁹ est ordinatē naturā in bonū. ergo salte talia que
sunt p̄ter dīmīnā volūtate nō possunt cadere sub dī
mīnō p̄cepto. Preterea scribit scīdā ad Thimotē
secōd qz de⁹ fidelis p̄manet et negare scīpīm nō pot.
sed seipm negari si iniusta p̄cipere. cū ei go solū in/
iusta sint p̄ter ei⁹ volūtate: nihil sub p̄cepto dīmīnō
cadere pot qd̄ cōtra volūtate ei⁹: vel p̄ter eam exī
stat. In contrariū est. magis in līa qui dicit deum
p̄cīpe aliqua que nō vult obseruari. Nō dō qz
quida sic dicūt qz p̄ceptum est signū volūtatis dīmī
ne respōdens volūtati antecedentī nō cōsequēti. vñ
qz est p̄ter volūtate consequēti eadem sub p̄cepto
nō autē qz est p̄ter antecedentē. ppter qd̄ occīsio in/
nocentis. vt Albrāham immolarer filiū suū fuit
volūtū a deo volūtate antecedente non cōsequēte.
Clerūm qz p̄ma facie videt repugnare veritati qz
occīsio innocētis sit a deo volūtate antecedente
cum sīm illā volūtate vt ait Damas. deus ve
lit oēs homines fortunari. t ideo sic dicētes vt suaz
positionē mūnīt addunt qz aliqd sīm se acceptū p̄t
esse p̄ter volūtate antecedente qd̄ aliqua condī
tione addita vel substracta de volūtate antecedente
exīst: Nam que sīm se mala sunt licet in quantū talia
sint prēter volūtate antecedente: prout vero sītang
sub dīmīnō p̄cepto contrabunt quandā rōnē bonita
tis et volūtate antecedente volūtā esse possit. qz autē
mala sub dīmīnō p̄cepto cadere p̄sunt: que nō. sic
declaratur: qz maloz quedā deordinantē hominē a
primo vt que prohibēt p̄ secundā tabulam: vt nō
occīdere et nō mechari. Quedā immediate deordi
nante a deo vt que p̄ primā tabulam prohibēt: vi
nō assumere nomē dei in vanū. et non adorare deos
alienos. et qz bonitas in rebus est p̄ncipaliter ex ordi
nē quē habēt ad deum. ex cōsequēti autē ex or
dine quē habēt inter se. cum possit remanere prim⁹
ordo substracto. secūdū p̄t homo habere ordinē ad
deum absqz eo qz babeat ordines ad proximū. Sed
quādū manet ordo respectu dei est bonitas i reb⁹.
Ideo deus in omnib⁹ p̄ceptis secunde tabule sīm qz
ordinantur ad proximū dispēsare p̄t et talia possunt
cadere sub p̄cepto et esse volūtate antecedente
t. ideo immolatio innocētis licet sit cōtra ordinem
ad proximā p̄t esse a deo p̄cepta et volūtate
antecedente. veritamen solus deus in talibus
dispēsare potest: qz sicut solus ipse potest producere
effectum absqz ordine secūdarum cansaru. sic solus
ipse p̄t facere qz ordo rerum ad ip̄m reserueret absqz
ordine inter se. Sic autem dicētes licet incidat in
quādam veritatē: qz sufficiētē declarat in quibus
p̄ceptis dispēsare potest deus et in quibus nō. vt
quia p̄t dispēsare in p̄ceptis secunde tabule que or
dinant hominē ad proximū. nō autem in p̄ceptis
prime que immediate ordinat hominē in deum. ve
ritate ut tamē questionis nō elucidant et etiam falsa
assumēt. Nam qz dicunt deum volūtate antecedente
le voluisse Albrāham immolare filiū suū nō est ve
rum: qz nec volūtate antecedente nec cōsequēte
id voluit: qz cum deus precipit aliqd qz vult fie
ri volūtate antecedente. si fiat cōtra id nō era qz deo
volūtā. sed preter eius volūtate: qz tunc executio
ordinis que pertinet ad volūtate cōsequētem p̄ se
et directe contrarietur impositioni que pertinet ad an
tecedentem qz esse nō potest. et peccata que sunt cōtra
dīmīnā volūtate antecedente essent volūtā volūt-

rate consequere. cum ergo immolatio innocētis esset a deo volita. immolatio nō cadebat sub p̄cepto ita q̄ deus vellet antecedenter p̄cipiebat. Itotādū ergo p̄ceptū est signū voluntatis diuinae. voluntas autē diuinā inordinata esse nō potest: q̄ naturale est ei agere sicut ordinē sapientē. Si bene volumn⁹ videre veritatem questionis p̄positae. tria op̄z nos distinguere. voluntate: signū: et ordinē. que tria ad cōnēm p̄cepti aliquo modo vidētur cōcurrere. voluntas autē distinguenda est p̄ antecedens et cōsequens. et sic q̄ deus nō vult cadit sub p̄cepto ut q̄ nō vult cōsequenter cadit sub p̄cepto et vult antecedenter: ut cum nō velit cōsequenter oēs hoīes bene operari: p̄cipit tñ oībus p̄t bene operetur. et sic p̄cepta nō respicunt singulare p̄sonam: sed sunt data oībus. Signū autē distinguēdū est: q̄ sicut ex parte intellect⁹ ut sup̄ius tactus fuit. ad hoc q̄ sit verū signū: nō semp̄ op̄z esse verū q̄ dicit. Sed ppter q̄ dicit sic ex parte voluntatis p̄ceptū potest esse nō factū. sed verū signū voluntatis. et tñ nō erit volitū q̄ p̄cipitur. Sed ppter q̄ p̄cipitur et tale fuit p̄ceptū datū Abrahe de immolatiōne filii. nō enī volebat deus q̄ p̄cipiebat: nec voluntate antecedente nec cōsequente. Sed probationē fidei Abrahe ppter quā p̄ceptū datū erat. et ita q̄ deus nō vult: cadit sub p̄cepto cū nō est volitū q̄ p̄cipit. sed ppter q̄ et sic distinguēdo ex parte voluntatis et ex parte signi veroq; modo ut dictū est sub p̄cepto pro cadit q̄ nō vult deus. differt tñ primū modū a secundū in duob;: q̄ primus respicit p̄cepta generalia et cōta oībus. secundū respicit p̄cepta sp̄cialia data singularib; p̄sonis. Rursum sicut primū modū deus nō vult contraria eorū q̄ p̄cipit. Nam si voluntate antecedente p̄cipit oēm hoīem bñfacere voluntate cōsequente: nō vult q̄ alijs hō male agat. Sed q̄stum ad secundū modū vult contrariū cōtrā mādat. nam cū p̄cepisset Abrahe q̄d filiū immolare. et volebat tñ cōtrarium: ut q̄ nō immolare. et ex hoc apparet clarissimum nec voluntate antecedente nec p̄tē voluisse immolationē illā: q̄ nō volebat q̄d p̄cipiebat: sicut ppter q̄. ut ait magr. xlvi. vi. Ex parte autē ordinis etiam distinguere possum⁹. nam q̄ in agendo determinat ad aliquē modū ordinis cōpetit ei determinat⁹ modū esendi. iō sol et q̄b; agens creatū nō potest agere subtracto ordine altiarū causarū. Mundū enī sol hominē generaret nisi determinaret oē esse non determinat ad agendū sicut hunc vel illū ordinē. et iō a deo nō est sicut voluntate dei q̄stum ad vñū modū: q̄ nō est in stū. si attendim⁹ alīū modū: potest cadere sub p̄cepto et esse volitū a deo sicut alīū modū ordinis et tale fuit p̄ceptū datū. Osee. p̄mo cū dixit dñs. Vade accipe uxore fornicariā et fac tibi filios fornicationū potissimum sustinēdo positionē illāz q̄ dicit eum nō in uxore illā acceperisse. sed fornicariāz et q̄stum ad istū modū ut q̄ cadit sub p̄cepto sicut vñū modū et est ppter diuinā voluntatē q̄stum ad alīuz. videlicet declaratio illa superi⁹ habita in quib; p̄ceptis deus dispensare potest et in quib; nō adaptare autē modū illū ad p̄ceptum datū Abrahe ut faciebat illi quoq; positioñem recitam⁹ stare nō potest: ut ē p̄ habitā manifestā.

Dicamus ergo q̄ ritur. utrū possit cadere sub p̄cepto q̄ deus nō vult. si loginur de p̄ceptis generalibus. distinguendū est de voluntate. si vero loginur de specialib; et potissimum de illis in quib; nō referuntur ordo ad proximū. si q̄ deus p̄cipit nō est ab eo volitū: sed ppter q̄d ut fuit in p̄cepto dato Abrahe tunc distinguēdem est de signo. Si vero huiusmodi p̄cepta sp̄cialia sunt talia q̄ etiā illud q̄d p̄cipitur est a deo volitū solū ppter q̄d ut fuit p̄ceptū datū

Osee de uxore fornicariā q̄ ipse adimplerit accipiendo eam tñc distinguendū est de ordine. et q̄ p̄dicta positio loquens de p̄cepto dato Abrahe distinguēbat de ordine et voluntate diuina et nō de signo. id icōpēter agebat. Ad primū dō. q̄ multa deus vult voluntate antecedente q̄ nō vult ea impleri p̄tē. et q̄ p̄cipit rūder voluntati antecedenti cū aliqua p̄cipiat q̄ sunt bona et ordinata. et vult ea voluntate antecedente nō autē p̄tē. potest cadere sub p̄cepto q̄d nō est a deo voluntate p̄tē absq; eo q̄ fit inordinatū sicut vñū modū ordinis: potest cadere sub p̄cepto q̄ est ordinatū sicut aliū. Ad secundū dō q̄ cū deus p̄cipiat q̄d nō vult fieri mō quo dictū est: nō ē inconveniens aliquid cadere sub p̄cepto. cui⁹ contrariū vult cōsequenter: q̄d nō p̄cipit q̄ illud velit. sicut aliquid est ab eo voluntate rōne cui⁹ tale p̄ceptū dat. Ad tertium dō. q̄ sicut signa ex parte intellect⁹ absq; salutis nō semper sunt vera q̄stum ad id q̄ dicit. sed q̄stum ad id ppter eorū q̄ sic dicitur ex parte voluntatis nō semper est volitū q̄ p̄cipitur: sed sufficit aliquid esse voluntatum rōne cui⁹ tale p̄ceptū dat. Ad quartū dō q̄ ea q̄ sunt mala eo deo: dīnat a primo possunt cadere sub diuino p̄cepto nō tñ manente in eis malitia. potest enī deus disp̄sare in p̄ceptis scđe tabule et ea q̄ sunt nunc iniusta sicut vñū modū ordinis. potest ea facere iusta sicut aliū modū. dicuntur tñ a p̄bo homicidiū. furtū. et talia se mala et in talib; actib; nō ē mediāte: q̄ recta ratio et humana sicut quā cōstituitur mediū in operib; nō p̄tē cōstituere mediū: sed solū disp̄satio diuina. Ad quintū dō. q̄ si deus disp̄sare in his q̄ deordinat hoīem a primo non negat sc̄iptū: q̄ potest remanere ordo rerū ad deum absq; ordine caſūrū secundariū ad seipſas.

Uper līa. sup̄ illo. Quos iuste predestinavit ad penā.) Lōtra. p̄destinatio nō ē nisi bonorū. ergo q̄cūd deus p̄destinat ordinatū ad gloriā nō ad penā: dicendū q̄ ibi p̄destinare sumē large p̄ prescia: ut dicatur predestinari ad penā q̄ sunt prescriti. vel possūm⁹ oīcere q̄ p̄destinatio simili⁹ sumpta sonat in bonū. Sed cū determinatione potest sonare in bonū et malū. Nam lī dā nāndi absolute nō possunt dici p̄destinati. possunt tñ dici predestinati cū determinatione ut p̄destinati ad penā. saluāndi autē simili⁹ p̄destinati dicuntur et cū determinatione: ut p̄destinati ad gloriā et sicut bñc modū loquuntur. Ysidorus de summo bono. vel. ii. ca. vi. q̄ gemina et predestinatio sine electorū ad res quietem sine reprobox ad mortem.

Līendū quoq;.) Postq; magis deter minavit de diuina voluntate in se et de eius efficacia. hic ultimo determinat de cōformitate nře voluntatis ad illā. et duo facit. q̄ p̄mo facit q̄ dictū est. secundo cōtra determinata opposit. ibi. (Sed ad hoc opponitur.) circa primū tria facit. q̄ p̄mo dicit conformitatē nře voluntatis ad diuinā nō debere esse principali in volito: sed magis in modo coledi ut velim⁹ illud q̄d nobis cōgruit at velle et eo fine quo debem⁹ velle. Secundo p̄bat q̄ oīcerat p̄ Aug. Tertio ostēdit malos hoīes cōcor dari aliqui in volito cū voluntate diuina. Nam deus volebat passionē xp̄i bona voluntate quā iudei volebant mala. lī maluerit deus occisionē xp̄i quā volebant iudei. secunda ibi. (vñ Aug. in enchi.) tertia ibi. (Id quoq; nō est.) tunc sequitur illa pars. (Sicut ad hoc opponitur.) In qua opponit cōtra determinata. et duo facit. q̄ p̄mo opponit et solvit. secundo ex dictis solvit quādā alias q̄stiones ibi. (Ex quo solvit.) Eīca primū duo facit. q̄ p̄mo opponit cō

tra determinata. dixerat enim deum non velle ipsum occidere iudeis quod videt falsum: quod voluit eum pati a iudeis. ergo voluit eum occidi ab eis. sed soluit. nam passionem deum simili voluit: sed in ordinatione actus: ut cuius iudeorum non volebat. et quod talem in ordinatione videtur impotare occidio. id dicit deum nolle occidi christum iudeis. sed ibi. (ad quod respondentes.)

Deinde cum dicit. (Ex quo soluit ostendit.) ex dictis soluit quasdam alias questiones. et duo facit. sicut quod duas questiones soluit. nam primo soluit utrum debet placere sanctis christum suum passum. dices quod in exitu nostre redēptionis deus eis placere. sed propter cruciū nō. sed soluit de passionibus scōrum ibi. (Si vero querit.) circa quod tria facit. quod primo dicit nō esse oīo simile de passione scōrum et christi: quod a passione nullius sci depēdet redēmptio nostra ut a passione christi. secundū soluit ad questionem: quod possumus velle et nō velle passiones sanctorum si nobis proponamur reccōs sines. debemus enim velle scōrum gloriāmō crūciatum. tertio epilogat cōtinuā se ad se cūndū libra dicendo quod postquam dictū est de his que pertinent ad ministerium. iūine unitatis et trinitatis quod factum est in primo libro. Restat considerare de creaturis quod fieri in secundo. sed ibi. (Passiones vero scōrum. Tertia ibi. Que ad ministerium diuine unitatis.) In quo terminatur sua lectionis et distinctionis et per consequens totius primi libri.

Aligisti intentio in p̄tī distinctione circa m' conformitatē nostrae voluntatis ad divinā voluntatē. Ideo de ea q̄rem⁹. circa quas possumus duo dubitare. Primo. de cōformitatē tenetur. Circa primum q̄rum duo. Primo. utrum sit passibilis talis cōformitas. Secundo in quo principaliter attenditur.

Nō. pma.

Dūcū sic procedit. videtur quod nulla sit cōformitas inter diuinā voluntatē et nostram: quod inter equiuocā cōformitas esse nō potest. Sed voluntas sua liberū arbitriū. sicut Damas. lib. iii. ca. ix. equiōce dicit in deo. bonis et angelis. ḡ et c̄. Preterea. inter infinite distantia nō potest esse cōformitas. sed voluntas diuina ab humana distat infinitū: cū inter creaturā et creatorē fuerit infinita distantia. ḡ et c̄. Preterea. cōformia sunt illa q̄ p̄cipiant unā formā. sed nihil est cōe creatori et creature. nō ergo. inter ea potest esse cōformitas. cum nō vniantur in aliquo vniuoco nec in aliqua forma.

Preterea. q̄ sunt cōformia cōueniūt et differunt: quod si sola differet essent penitus dissimilares. si solum cōuenient essent idem. sed q̄ cōuenient et differunt sunt cōponit. quod habet aliq̄d in quo cōueniūt. et aliq̄d in quo differunt. In deo autem nulla comparatio esse potest. ergo alioiū ad ipsum cōformitas esse nō valeret. In contrarium est: quod semper regulatū cōfōrmatūr sine regule. sed voluntas nostra potest et de regulari sicut voluntatē diuinā. ergo tē. Preterea. sicut proclum. xxii. propositione oīo p̄cedens ab aliquo cōvertitur ad illud a quo p̄cedit. sed cū huiusmodi cōversio sit per quamdam cōformitatem et assimilationē. sed oīa illa q̄ sunt in voluntate nostra et voluntate diuinā p̄cesserunt. ergo voluntas nostra sine voluntati cōformat. Rūo dō. q̄ cōformitas in quadam assimilationē cōsistit. assimilatio autem vel similitudo sicut Damas. lib. ix. de di. no. triplex est potest. Primo eiusdem rei ad seipsum. Secundo. ex ordine vniū ad aliud. Tertio ex ordine duorum ad tertium dicit aliquid simile sibi ipsi cū sīḡ manet imobile. et nō est assignare in ipso variationē. propter quā sibi dissimile esse possit. et hec cōsimilatio p̄prie repertur in p̄mo. Nam in omni creatura est aliqua diversitas et aliquid dissimilitudo. cūq̄libet

ens creatūrū sicut alicui variatiōi subiectū. vñ Dionysius iste. de di. no. ait: quod si quis deū dicat sicut sibi: quod simile totū semper est sibi idem et sicut singulariter et individuabiliter ex his talis positio nō est improbadā. Secundo. cōditur cōformitas et assimilatio ex ordine vniū ad aliud. et sic oīes effectus aliqualiter sicut eae cōformatur et cōrepresentantur alterius cōformatur ei quod cōrepresentat. Nam effectus h̄z ordinē ad suā cām et cōrepresentantū ad id et cōplentur. ut r̄mago ad id cuius est r̄mago. et sic accepta cōformitas sicut assimilatio nō est cōversua. nam h̄z effectus habeat ordinē ad suā cām. causa tñ similitudinis nō h̄z ordinē ad effectū nisi intelligatur ordinē sicut rationē: ut quod effectus referat ad cām. dicat cā representari ad ipsum. id Dionysius. ubi de talis assimilationē loquitur aut. quod in cāis et causis nō recipimus cōversio nem. Tertio modo attēdit cōformitas ex ordine duorum ad tertium. Nam si aliqua duo participat unā formā sicut illa assimilari dicitur. vñ duo alba. propter cōparationē quā h̄nt ad aliquod tertium ut ad formā albedinis assimilari dicuntur. talis autem assimilatio vel cōformitas semper est cōversua: quod tunc p̄prie duo h̄nt aliquid ordinē ad tertium quā tale tertium est differēs a quolibet illorum. op̄ ergo si propter ordinē ad tertium ut ad formā albedinis duo alba cōfōrmatūr. huiusmodi albedinis differre a quolibet albo et nullū tale albo esse suā albedinis. sed h̄c eas p̄ participationē. nam si vñ est albus p̄ essentiā. et aliud p̄ participationē. nō est assimilatio inter ea p̄ ordinē ad aliquod tertium. Sed p̄ ordinē vniū ad alterū: quod semper id quod est p̄ participationē ordinatur ad id quod est p̄ essentiā. Rūs forma albedinis nō est differēs a quolibet albo: quod album p̄ essentiā est sicut albedo ponere. ergo duo alba p̄ essentiā ut duas albedines separatas nō est possibile. op̄ ergo quod cōformatur p̄ cōparationē ad tertium ut ad unā formā quā h̄nt vñ ad unā formā quā imitantur ut ad eam quod p̄re existit in cā cōi quodlibet eoz habere illam p̄ participationē et quod eode modo cōparatur utrumque ad illam. ut quod quodlibet eoz h̄z illam p̄ participationē et nō p̄ essentiā assimilatio cōvertitur. ut quod rationē vñ assimilat alterius partis rationē alterius assimilat cōdem. propter quod Dionysius ait quod in ordinatis sicut in his qui sunt eiusdem ordinis assimilatio repertur sicut conuersio. cū ergo creatura ordinetur ad ipsum creatorē tanq̄ productū ad suū productū potest esse cōformitas inter ea nō sicut unā formā quā participet deus et creatura sicut quod in tertio modo cōformitas cōtingebat. sed quod creatura suā imitatur creatorē propter quod inter deū et ipsum secundus modus cōformitatis existit et talis potest esse cōformitas nōre voluntatis ad diuinā. eo quod nostra voluntas potest illam in aliquo imitari. Verē quod secundus modus nō erat cōversus sic voluntas nostra voluntati diuinē cōformatur. quod nō est cōcūminus nostrae voluntati cōformari diuinam.

Ald primū dō. quod Damas. accipit equiuocā large pro analogo. est enim analogia quedā inter creatorē et creaturā in quātū vñ imitatur aliud et quod in tali imitatione est quedā cōformitas voluntas nostra voluntati diuinē potest esse cōformis. Ald secundū dō. quod inter infinite distantia nō potest esse p̄portio cōmensurationis. potest tamen esse p̄portio ordinis et ut habitus est ex hoc nostra voluntas cōformatur diuinē in quātū imitatur eam et habet ordinē ad illam. Ald tertius secundū dō. quod ut patet per habitus non cōformatur voluntas nostrae diuinē voluntari propter participatiōnem vñius forme prout dicebantur aliqua cōformia quātū ad tertium modum cōformitatis assignatum. sed ex eo quod nostra voluntas habet ordinē ad illam: ut secundus modus proponebat. et per hec patet solutio ad quartum. quia illa que sunt cōformi

mia per participationem unius formae sunt compo-
sita. Nam quod participat albedinem et non est sua
albedo est in eo aliquid realiter ab albedine diffe-
rens. et ita est quid compositum. nulla autem creatu-
ra conformatae creatori q[uod] una forma participetur ab
utroque sed est ibi conformitas co[m] q[uod] creature suu crea-
torem imitatur. unde non est conuenientia et differen-
tia inter ipsa eo q[uod] in creatore sit aliquid in quo con-
uenit cum creature et aliquid in quo differt. si quia
creatura non potest perfecte totam entitatem crea-
toris suscipere differt ab illo in quantum non totam
suscipit conformatur ei prout aliqualiter entitatem
creatoris participat.

Eccl^a q^oritur in quo p^rincipali^t attēdis cō-
formitas voluntatis nre ad voluntatē dini-
nā. Et v^g attēdatur in volito. nā potē-
tie distingūetur p^r actus. et actus p^r obiecta
fm p^rlm. Sz ex eccl^a aliqd trahit spēm et ab hijs
distinctū. g^o potētie et actus sumūt spēm et p^rfectionez
ex obiectis cū p^r ea distingūitur: sz potissime aliqd cō-
formatur alij fm id a quo trahit spēm et p^rfectioez. g^o
In volito a quo volūtas nra vel ei^t actus spēm su-
mit potissime p^rformatur diuine voluntati. Pre-
terea. vel attēditur p^rformitas in volito: vel in mo-
do volēdi: in mō volēdi nō: qr modus agēdi segtur
modā. nā l^z scđa agētia inquātu*m*ediātibus il-
lis de^t aliq^d pdicit eūdē effeciū efficiāt quē deus ef-
ficit. modus tñ efficiēdi sempē alijs. igit^c cu^t volun-
tas nra ad deū cōparat. q. fm agēs ad p^rmū nōcō-
formitas voluntatis nre ad divinā erit in mō volēdi
sz solū in volito. Preterea. vel attēditur in volito
talij p^rformitas vel in eo p^r nos deus vult velle. sz
nō in eo q^r nos de^t vult velle. qr quotiescūq^d alijs
explz voluntatē suam p^r voluntatē alterius vult id
velle alterz p^r quē suā voluntatē implet. aliter. n. nol
let se nolle q^rvult. sz fm Aug. in encb. ds p^r malos
hoies suā voluntatē implet. sz cū deus velit suā volū-
tate impleri vult malos velle q^r volūt. sz voluntas
maloz nō ē p^rformis diuine q^r falsum ē. Preterea.
rō bonitatis sumūt ex fine. Sz p^rtingit aliquē opera
tipp boni fine et tñ peccare vt si suratur vt det ele-
mosinā. cū igitur peccātū nō p^rormet voluntatē suā di-
uine nō ē attēdēda talis p^rformitas fm finē vel fm
rōnēm bonitatis. Incōtrariū ē q^r fm Aug. in encb.
aliq^d hō mala voluntate vult q^r de^t vult bona. g^o
pōt eē q^r sit idē volūt a mala voluntate hoies z a bo-
na dei. sz mala volūtas nō p^rormat diuine. g^o in vo-
lito nō ē attēdēda talis p^rformitas. Preterea. que
vni et eidē sunt p^rormia inquātu*m*edia sibi p^rspis p^ror-
matūt: sz semp bone volūtates p^rformatur diuine. cū
g^o aliq^d hōria sint volita a bonis volūtatiibns: vt pa-
ret p^r magis in l^z in volito nō ē attēdēda talis cō-
formitas. Rn. dō q^r vt habitiū p^rformitas nre
volūtatis ad divinā nō ē ex eo q^r aliqd ordinat ad
seipm. nec p^rparticipatōem alicui^t forme vt p^respe-
ctu ad tertiu. Sz ex eo q^r vnu ordinatur ad aliud. vt
qr nra volūtas ordinatur ad deū et imitat cā tācū ef-
fectus suā cām. Jo si talē p^rformitati videre volum^z
nos videre oz quō effect^z ad suā cām cōparat. est at
cōparatio effectus ad suā cām quātū ad p^ris tripli-
citer quā p^rclus. xxv. ppōe manifeste ostendit. ait. n.
q^r oē cātū manet in sua cā pcedit ab ipsa et pueretur
ad eā q^r sic declaratur. Nā licet ea q^r deducutur de po-
tētia. māc dñr aliqliter in mā eē. vt pbai Lōmē. xii.

methā. qz nūbūl extrahitur ab aliquo nisi in eo aliq
mō. sic ea q̄ educatur p̄ yntūl agētis in ipso agēte exi
stūt et potissimum cum ē agens p̄ncipale imimo magis
tianent p̄ducta inessicētē q̄ in materia qz in ma
teria sunt impfecte. sed in agente et potissimum in deo
p̄ amplius et perfectius p̄ducta existit. Secdo. non
solū effectus in cā manet h̄z ab ea pcedit. Nam cātum
ē in cā sūm modū cāē nō sūm modū sūm. sic dicimus q̄
creatura i creatore nō ē aliud q̄ et creatrix cēntia. Si
q̄ effectus solū maneret in cā et ab ea nō pcederet nō
distingueretur ab illa. ex his duobus sequit̄ tertius
videlicet q̄ effectus quilibet ad suam causam con
vertatur. Nam conuersio effectus ad suam causam
est assimilatio eius ad illam prout illam imitatur.
sequitur enim hoc ex primis duobus. Nam imitari
aliud est eē p̄ductum ad similitudinē illius. rōne q̄ q̄ es
fectus pcedit a cā h̄z rōnē p̄ducti. rōne q̄ manet
in ea est ad similitudinē ei⁹. imitati⁹ effectus cām vel
pducit ad similitudinē eius; qz pcedit ab illa et manet
in ea. Lū igitur p̄formitas voluntatis n̄fē ad diuinā
in quadā imitatio p̄sistat et imitatio cuius cāto que
nia: ut osten sum̄ est ex cōparatione quā habet effe
ctus ad suam causam. quicquid in nobis deus ope
rator sūm illud conformamur eidem. Solum autem
in eo sumus disformes q̄ deus non operatur in nos
bis. Sunt autem ex parte voluntatis tria que in no
bis deus operatur: Primo voluntas ipsa. Secun
do actus. Tertio. perfectio eius. quantu⁹ ad primū
omnes homines et etiam semper deo sunt cōformes
qz sintalem conformitatem attendit̄ assimilatio
sūm imaginem. est. n. homo imago dei prout haber
memoriam intelligentiam et voluntatem: et qz sic ac
cepta imago nulla disformitas tollit imaginē et sem
per hecētia habet quilibet. et semper sūm voluntate
deo conformatur eo q̄ absq̄ voluntate. put volunt
tas potentiam nominat nunquam aliusq̄ esse po
test. sed homo quilibet in habendo voluntatem et
in eo q̄ potest libere agere et nō agere semp deū imi
tatur. Secundo deo conformamur quantum ad vo
luntatis actum. nam ipsum velle in se consideratū
vt est natura aliqua exē platum est a diuino velle vt
nostra voluntas ab eius voluntate. Unde sūm tale
velle in se acceptum deo conformamur: non tamen
semper qz voluntas nostra nō semper suo actui est
sūmpta: p̄ma ergo p̄formitas q̄ respicit ipsam po
tentiam est tam bonorum q̄ malorum et etiam semper
secunda vero est etiam bonorum et malorum: h̄z non sem
per eo q̄ non semper volumus. conformantur enī
ipsi mali in aliquo diuine voluntati. quia sicut non
est dare pure malum. sic non est dare aliquid qd̄ deo
penitus sit disforme. Tertio deo conformari possu
mus quantum ad perfectionem actus. Perfectio
autem actus quadrupliciter potest accipi. Primo
ex obiecto. Secundo. ex fine. Tertio. ex habitu.
Quarto. ex efficiente: ex obiecto autē in est perfectio
actui cum actio versatur circa debitam materiam.
vt cum quis agit que sunt de genere bonorum. vel
vult ea que secundum se bona sunt. Ex fine enim. in
est ei bonitas cum aliquis bona intentione ad bo
num finem referendo facit que facit. ex habitu au
tem in est actui perfectio cum delectabile est alicui
bene agere. nam signum generati habitus est dele
ctionem vel tristiciam fieri in opere. vt dicitur see
cundo ethicorum. Nam et ipsa virtus a qua tanquaz
a bono habitu procedit actus actui bonitatem con
serit. cum virtus habentem perficiat. et opus suum
bonum reddat. ex agente autem actui bonitas in est
cū act⁹ ab agēte cui naturale est bñ agere et ideo cū
volumus que deus vult nos velle eo ipso q̄ deus

vult talem iactum quandam per sectionem et bonitatem ipse acutus strahit. cum ergo deus non solum operetur in nobis velle sed perficere performatum deo non solum in eo quod volumus. sed in eo quod perfecte volumus. habito sum que voluntati divine conformamur quod sum voluntate siue sum potestia sum actus et sum perfectio eius apparere potest in quo principalius performatum nostra ad voluntatem diuinam attingat quod principaliter quod querere videbatur. nam in eo principalius attingitur ratione bonitatis: bonitas autem simpliciter consideratur secundum actiones additas. ideo quod haec humana et caret yuste non de bonus simpliciter. sed bonus in eo quod bonum. ergo talis performatas non attendenda est in voluntate vel in velite simpliciter sumpto. quod quodammodo noliter oibus prouenire videntur. sed in perfectio actus igitur divine voluntati performatum simpliciter loquendo. non in quantum voluntate habemus. vel volumus. sed in eo quod perfecte volumus. hec autem perfectio huius in isti acti ex obiecto: fine: habitu: et effectu. cetero ex obiecto tamen quod maliter sumitur putatur voluntate obiecti voluntatis deo. non consideratur ratione volendi. principaliter perfectio actus inesse non potest. cum a manu non sumatur ratione rei simpliciter. non quod attenditur talis performatas in volito. ut quod bonus et deus vult. sed ex fine habitu et effectu. performatum. non divine voluntati sum finis et intentio cum volumen bona intentio. et pro diuinam gloriam quod volumus. sum autem habitus ei performatum cum ex charitate volumen ut deus vult. Cum vero volumen quod deus vult nos velle ratione efficiens nostra voluntas divine performatum. Simpler quod loquendo non performatum divine voluntati quod voluntate habemus vel quod simpliciter volumen vel etiam quod volumen quod deus vult: sed quod volumen bona intentione ex charitate: et quod deus vult nos velle. Ad i. dicitur quod voluntas non est obiectum voluntatis nisi in quantum habet rationem boni et ideo principaliter attendenda est performatas. unde sumitur ratione bonitatis. Sed ratione perfectionis et bonitatis actus non sumitur principaliter ex volito. sum quod maliter comparatur ad voluntatem: ut onus est ideo in volito non est principaliter performatas attendenda.

Ad secundum dicitur quod huiusmodi volendi noster non possit esse id est cum diuina potest in aliquo imitari illum ut cum volumus pro diuinam gloriam ut deus vult et ex charitate ut ipse. Ad tertium dicitur quod cum deus per malos voluntates suam impletum est ibi duo considerare. voluntum et modum volendi. ut quod inordinate voluntas. Nam huiusmodi vellet passione Christi quam deus volebat. volebat tamen ea inordinate. quod habebat per afflictionem Christi non per redemptiorem humani gressus et quod deus non impletum voluntate suam per malos rationes inordinatus. sed ratione talis voluntatis cum non sit in eis malitia ratione talis voluntatis. sed ratione inordinatus per malam voluntatem: ut malum sunt: non vult deus eos velle. Ad quartum dicitur quod voluntas non semper est boni simpliciter. sed aliquando est extimatio boni. ideo non semper mali sua voluntate diuine performatas. Ad quinto dicitur quod actus ac iuxta sunt imparet et dispositio. Nam semper debitus actus regredit debitam nam non tamen pro hoc ratione sumitur principaliter a manu. sed ab actu. Si ergo opus est esse bonum. et bonum intentio et veritas circa debitam manum. principaliter tamen sumitur ratione bonitatis actus ex bona intentione et ex debita manu. et quod futurum non est debita manu. ideo quod suratur ut elemosinam det peccatum et propter bonam intentionem non excusaturo taliter. quod talis bonitas deprauatur propter materiam indebitam ideo sic facientes suam voluntatem diuine non conformantur.

Einde queritur quomodo tenemur ad tam conformitatem. Et circa hoc queruntur duo. Primum. vtrum teneamur ad ipsam. Secundo. vtrum teneamur ad

conformitatem in volito.

Dicitur sic proceditur. vtrum non teneamur performatem voluntatem nostra diuinam. quod non facit ad quod tenet peccatum mortaliter. sed cum peccamus venialiter non performatem voluntatem nostram diuinam. quod tunc non peccaremus. sed meremur. ergo peccando venialiter peccamus mortaliter quod est inconveniens. Prout. omne quod est quando est necesse est esse. quod cum homo male voluntate se est in male velle. sed nullus obligatur ad id quod est impossibile sicut talis voluntate suam diuinam performatem eo quod necesse est eum male velle non obstat tenemur ad talis performatem. Preterea. sicut voluntas nostra non est recta et performatem diuinam voluntati sicut intellectus non est rectus et per diuinum intellectum performatem. sed non obstat tenemur performatem intellectum nostra diuinum. quod tunc gloriosus malorum opiniones damnare. quod nec tenemur performatem voluntatem nostra diuinam. Prout. dicebat quod talis performatas existit sum finis ut quod ordinatur actiones nostra ad illum finem ad quem deus vult. sed talis finis non semper nobis est notus quod ad talis performatem non tenemur. Preterea. dicebat est talis performatem esse. quod volumen et deus vult nos velle. sed quod deus vult nos velle: de necessitate volumen. nec est intellectus nostra quod deus vult nos velle habere vel non velle. sed intellectus nostra diuinus. Sed nullus tenet ad id quod non est intellectus sua. quod recte. In contrario vero quod gloriosus deus et tenet velle quod prouidit eum velle. sed talis performatas ut potest habere per aliquid. et inchoatus est in eo quod prouidit nos velle. quod ad talis performatem obstat tenemur. Tamen dicitur quod gloriosus tenet facere quod potest facere. Vnde et ceterum non est. cum non aliquid aliquo est debitor nostro. illud est de bene facere quod recte est rectus. quod rectus facere quod potest facere. Vnde Anselm. in libro de vita ait. quod rectitudinem habet qui facere. Si ergo potest per rectitudinem voluntatis nostra existit in performatem est ad diuinam et quod rectum est in voluntate diuinae performatem ostendit erit nos debere vel teneri talis performatem bene. Hoc autem duplicit via declarare possumus. primo ex possibilite defecit quod in agere tibi aspicimus. sed ex ordine ipsorum agentium primum sic ostendit. nam cum aliquod in actio sua potest deficere et non deficere. et potest agere recte et non recte. Si recte agere potest et performatum ei cuius per se inest rectitudo et quod oblitus est non potest. nam si bene in linea potest facere lineam rectam et non rectam. si recte lineare vult tenetur se conformare regule cui per se rectitudo inest. et quod sum huicmodi obliqua esse non potest. Si autem contingat in linea actionis eius obliquitas illius obliquitatis sum quod huicmodi non erit assignare causam sufficientem. sed deficiente. nam defectus regule. vel quod non se conformavit ad eam extitit obliquitas causa. Cum ergo nostra voluntas possit deficere et non deficere si potest agere. opus est quod se performatem diuinae voluntatis cui est male recte agere. et si aliquando nostra voluntas deficit: ut cum male vult talis defectus non habebit causam sufficientem: sed deficiente: ut quod non se conformavit eternis legibus et diuinae voluntatis. Quicquid ergo in actionibus nostris voluntatis rectitudinis existit ei per formationem voluntatis nostrae ad diuinam prouenit: et quia habere rectitudinem est facere quod debemus vel tenemur: vel debemus voluntatem nostram diuinam performatem: sine qua rectitudinem habere non possumus. Secunda via sumitur ex ordine agentium: nam omnes potentiae nostre voluntatis subduntur. ideo probat Anselmus de conceptu virginali capitulo septimo vel quarto

membris et in aliis viribus a voluntate peccatum esse non possit. nam cum deus eis legem posuerit ut voluntati obediendo ei faciat quod debet et iei nius istia esse non potest: voluntas autem immediate reducitur in voluntatem dominam: quodque regulariter debet eo in quo immediate naturale ordinatur rectitudine voluntatis nostra coformatur. Cum ergo ut dictum est hinc et rectitudinem sit sacre quod debet in eis inservit et non potest: voluntas autem immediate reducitur in voluntatem dominam: quodque regulariter debet eo in quo immediate naturale ordinatur rectitudine voluntatis nostra coformatur.

Ad ceterum ut dicitur quod omne quod est quod est necessarium est esse necessitate conditionata: non absoluuta. Sicut ergo sedens potest non sedere et necesse sit eum sedere dum sedetur. sic et volens aliquid potest id non velle. Et necesse sit eum vel ledeatur vultus. Ad. iii. dicitur quod non est simile de intellectu et voluntate quod intellectus cogitur per rationes cogentes. voluntas autem cogi non potest: ideo non est sic in parte intellectus nostrus se conformare divino: ut est in parte voluntatis nostra se conformare divino: sicut tamen scienter non. quod ratione motus vel coactus veritate impugnaretur: peccaret. attamen in his quod sunt fiducia in bus infra salutem dependet tenetur intellectus nostrus captivare in obsequio primi.

Ad. iiii. dicitur quod non sit in parte nostra hinc charitatem tenemur in voluntate nostra se conformare divino: quodlibet remalefacit nec aliquid nos ad peccandum cogit et est in parte nostra facere quod in nobis est. quod si faceremus deus nobis suam gratiam non negaret quod hinc voluntate nostram divinam haberebamus se formare. Ad. v. dicitur quod non sit finis per se ipsum non semper nobis sit notus ultimum tamen semper nobis notus existit et taliter finis ut in dei gloria oia ordinare debemus. Ad. vi. dicitur quod glibet tenetur velle quod deus vult eum velle voluntate antea: sed quia vult oes boies salvos fieri. non glibet voluntate velle deus et ea per quam in eam dirigitur. et quod deus sic vult non necesse est nos velle. et atque pcedebat de voluntate pente. de quod est loquendo. erat salutis i. pcessu. non necesse est nos velle absolu ta necessitate deus vult nos velle voluntate pente. non libere volumus quod voluntus.

Ecce quod quidam. ut teneamur voluntate nostra se conformare voluntati divinae in volito. et ut quod non. quod nullus tenetur ad id sine quod potest salutem sequi. Sed tamen Augustinus in encyclo. alii quod bona voluntate. hoc vult quod deus non vult. cum ergo habendo bonam voluntatem sequi possumus salutem ad se conformitatem in volito non tenemus cum absque ea bona voluntate hinc possumus. Preterea aliquis diuinam voluntatem non nobis ignorat. sed ad taliter se conformitatem non tenemur cum ea hinc non sit in parte nostra. Preterea. si dicatur quod tale voluntate nobis reuelari potest: si renelatur tunc tenemur sed posse alicui reuelari sua damnatio. sed tenet aliquid velle ea quod est inconveniens. quod tamen Augustinus. iiii. de trinitate. iii. et iiii. Quilibet de necessitate vult beatum est. et non vult miser est. sed recte. Preterea. Christus in oib[us] sua voluntate diuinam se formare habuit et tamen passionem nolebat. unde dicebat prius quod trahiret ab eo calix illius. Preterea inter voluntates diuinam copuratur promissio sed promissio est de malo. Et si glibet nullus malum velle debeat se conformare nos deo in volito non debemus. Incertum est quod per apostolum. iij. persuaderet ei apostolus. quod per oib[us] orem assignans per eum. quod habet acceptum coram deo. sed non est nisi debeat velle quod deo est acceptum et voluntas recte. Preterea. amicorum est idem velle cum nos debeamus et amici et debemus velle quod ipse vult. Tamen dicitur ut certe distinguuntur ad elucidationem virtutis quesite. tripli est distinguendum. primo de voluntate diuina. sedo. de

humana. tertio de statu hominum huius voluntate. Ex parte voluntatis diuinae distinguendum est. quod quodcumque respicit naturam ut ordinatur in bonum et hec voluntas potest esse nota cuiuslibet ratione voluntatis. quod si hinc glibet ordinatur in finem bonum ut in gloriam et quod taliter finis est nobis notus. nobis notum potest existere quod deus hac voluntate vellet. Quedam est pars secundum quam opera implentur quod deus vult. aut non est nobis nota simpliciter. sed per signa nobis manifestari potest ut cum videmus aliquid bona fide arguere possumus deus ea velle. Expressum est voluntatem humana est et distinguendum: quod cum in hinc sit duplex cognitionis sensus et intellectualis est in eo duplex appetitus voluntatis et duplex voluntas exterminando non voluntas ad appetitum sensitum: nam cum appetitus voluntas sit quodcumque inclinatio secundum formam apprehensionis erit in nobis duplex appetitus: sensitum et intellectum secundum duplice apprehensionem. Rursus appetitus intellectus distinguuntur: quod quodcumque est naturaliter rationale: nam si voluntas intellectiva in nobis est solus una potest et possumus secundum tamen ea fieri in bonum ut est ratio rationis: et ut est ratio consonans: et ita est quodcumque modo in nobis triplex voluntas sensitiva naturaliter rationale. Expressum est hinc huiusmodi voluntates et distinguendum est secundum secundum status viatorum: quodcumque comprehenduntur. Cum ergo quod sit: utrum debeamus se conformare voluntate nostra et in voluntate diuina in volito ad tale quod cum nos iunat prima distinctione. quod vel logmuntur de voluntate aut cedent vel pente. Si de ante cum hinc est vellet oes boies salvos fieri et nos aliquid penam vel malum absolute concedere possumus nos debere velle. quod deus vult potest secundum secundum ea voluntate cui tale volent potest esse obiectum. Si vero loquuntur de voluntate pente tunc ad hinc nos iunat secunda distinctione. quod secundum deus vult excedit ratione boni sensibilis vel ratione bonae naturae. utputa quod deus vult te mori vel aliquem tibi piacere appetitu sensitivo et naturaliter non teneris id velle. cum naturaliter oportet aliam desideret et vivere. unde. vñ. et Damas. li. iij. c. xiiij. vult quod hinc res naturaliter desideret et quod deus secundum hoc desiderium habuit et mori tunc mact. Si vero loquuntur de voluntate deliberata et ratione hinc quod respicit bonum ex circumspectatione vel ex fine secundum quod voluntas ea quod non est dissonans vel voluntas abscissionem pedis ut secundum sanitatem secundum hanc voluntatem si nobis est nobis diuinum voluntum debemus id velle. et si non ratione sui. ratione tamen buius ordinis: est a deo voluntum secundum quem quandam bonitatem trahit. ut tamen plene appareat. quomodo secundum tamen voluntatem in volito deo conformari debemus. Tertia distinctione facta de statu est adducenda. quod in viatoribus appetitus deliberativus secundum quod debemus deo se conformari in volito est duplicitate imperfectorum. primo ex parte cognitionis. quod diuinam voluntatem non sunt nobis ad plenam notitia. sed ex parte affectus. quod propter passiones retardamur ne libere seremur in id quod deus vult comprehendentes atque habent ipsorum perfectum. Tunc quod si eius magis nota diuinam voluntatem tamen quod non habet retardationem ex parte affectionis. tamen non oportet viatores adeo se conformari. diuinis voluntatibus appetitu deliberativo ut comprehendentes. nam si deus vult mortem prius alicuius boni filii tenet et velle sicut nota a deo est voluntate. sed non quod in uolendo est de ea gaudent. sed sufficit non tristari. sicut non oportet secundum secundum. et hinc gaudere in peccato delictu. sed sufficit non tristari. tamen atque cum cognoscit aliquid a deo voluntate deliberate id voluntate et se gaudet velle. Dicamus quod et diuinum voluntum anterior debemus simpliciter velle. quod atque vult anterior non oportet nos id velle appetitu sensitivo. vel voluntate naturaliter voluntate atque deliberativa secundum viatores sufficit de ea non tristitia

D.

Xlviii.

D.

ri cū erim⁹ cōp̄rehēsores de tali volito gaudē poterim⁹. Ad.i. dō q̄ possim⁹ h̄c bonā voluntatē nālē v̄l bonū appetitū sc̄ēstū nō volēdo q̄ d̄ vult. voluntatē tñ deliberata sp̄ id velle debem⁹ v̄l saltē n̄ triſtari de eo p̄nt ē dō volitū ⁊ accep̄trū. Ad.ii. dō q̄ dinū volitū anter n̄ ē nob̄ ignotū el⁹ āt volitū n̄t̄ nob̄ inotescit p̄ op̄dēz. ⁊ vt nob̄ inotescit v̄l vt credim⁹ et cē placitū deliberare debem⁹ id velle mō q̄ diſtū ē. Ad.iii. dō q̄ nō ē congruū qđ alicui reuelat̄ ſna dānato. q̄ t̄ſſic ei dareſ mā d̄spādi. ⁊ q̄ minimū icōueniēſ ſz ⁊ hutuſmēi ē ip̄oſſible ap̄d dēu. si ali, enī reuelaret ille nō deberet creaſē h̄c dēn ſz dīnā h̄ſciaz. ſz fm̄ ei⁹ cōminat̄z. iō magis debēt ſtudēr v̄nſacē vt d̄ illā ſniaz imutaret. Ad.iv. dō q̄ ⁊ ſi xp̄s noluit paſſione voluntate nālē: voluit tñ deliberaſta. Ad.v. dō q̄ pm̄iſſio nō ē voluntas diuina q̄ de⁹ culpā velit. ſz vult bonū qđ ex malo elicitur qđ ⁊ nos deliberaſte velle debemus.

Ap̄ſta. sup̄ illo. (Actū q̄ppe indeoz n̄ voluit d̄ paſſione xp̄i voluit.) . ſ. dō ē aciō ⁊ paſſio ſz ſi noluit actū indeoz noluit paſſionez xp̄i. dō q̄ i actu illo erat duo p̄ſiderare: v̄z afflictiōz quā indei iordiate volebat: ⁊ ſic deo tal' aciō nō erat volita: volebat tñ eā vt p̄ illā redimebat humanū gen⁹ nā ſi ē idē aciō ⁊ paſſio differt rōe. q̄: aciō d̄ vt ē ab agēte. paſſio vt eſt paſſo. vt d̄. iii. pbi. ⁊ q̄: vt erat a iudeis erat culpabil: vt recipiebat īpo eā acceptā do erat meritoria dicis deus noluisactionez. quia nolebat culpam: voluisse paſſionem quia redenptiōne affectabat. ſz sup̄ illo. (Apls. Petr⁹ dīc⁹ ē Sathanas.) Notādū ſz v̄bū illud ſup̄iū ē ex eo q̄ b̄f

Mat. xvi. vade post me Sathanas ſcādālū mīb̄ es q̄ dēn fuit Petru ſi ip̄o. Sathan āt iterptat ad uerſari⁹: ⁊ Petr⁹ ē appellat⁹ aduerſari⁹. q̄ passioni xp̄i aduerſabat. ſz sup̄ illo. (Que āt ad mīſteriūz dīne v̄nitasg.) vult magis poſtq̄. deſtinat⁹ de creatore deſtinare de creatura. ſz ūtisſilia dei p̄ ea q̄ ſcā ſt̄ icellecta ſp̄icib⁹. q̄ p̄us debuit deſtinare de creaturis q̄ de oeo. dō q̄ iſta ſciab⁹ p̄iſpiratio n̄ ſi p̄ humana inerdez. ſo cognitione p̄ eā bīca ſbaler naſ cognitione ſine ſcie beatoz. ⁊ q̄ d̄ cognitione ſcio ſcognocit alia ⁊ beati cognitione v̄bū cognoscunt. oia ī v̄bo. ſo p̄us magis tradidit cognitionem dei q̄z creaturaz: vt modus iſtius ſcītētē dei ⁊ beatoz ſcie ſcie ſp̄oſideret fm̄ quā ipſe deus apta viſione videſ cui est honor ⁊ gloria in ſecula ſeculorū. amen.

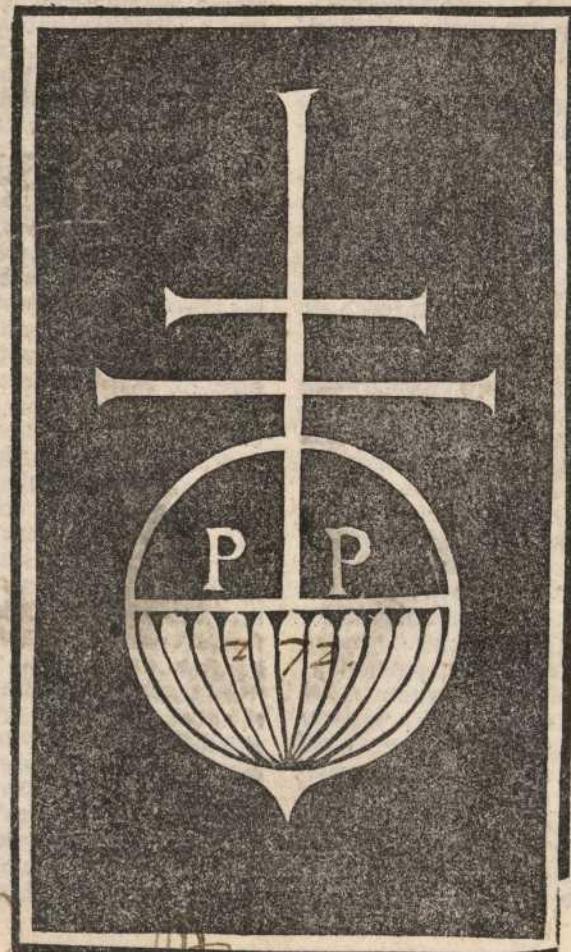
Primus liber ſmiaꝝ Egidii de Ro. ordī beremita rū dīni Aug. ſacre theo⁹ doct. ex cellētissimi a Rn⁹ ſacre theo⁹ p̄fſore magis Anſelmo de monte fal cono eiusdē ordinis. ſrial. o igmo diligēti cura ac ſollicitudine emēdatus feliciter terminat. Imphſus Venetijs p̄ Peregrinuz de Pasqualib⁹ de Bono nia anno domini. M. cccclxxxi. die. xiiij. mensis aprilis.

Regiſtrum huius operis

Tabula carie. 2.

a iiii. b iiii. c iiii. d iiii. e iiii. f iiii. g iiii.
h iiii. i iiii. k iiii. l iiii. m iiii. n iiii. o iiii.
p iiii. q iiii. r iiii. ſ iiii. t iiii. v iiii. x iiii.
y iiii. z iiii. ⁊ v. 2 iiii. 2 iiii. 2 iiii. 2 iiii.

31 24 6 24 16 32 14 6 13 6 16 6

ſcribante

Concerning

66

S.

—

—

66

—

—

—

—

—

66

No Caja
A - 7